
NAZIONALE
13
25 I
27
VITT EMANUELE

ILLVSTRISSIMO DOMINO

ANTONIO CARACCIOLO

SANCTI SEBASTIANI MARCHIONI.

OLIM IN SVPREMO ITALIÆ CONSILIO Apud Catholicum Regem PHILIPPVM IV. Regenti,

Nunc verò, in Neapolitano Regno, Cancellariam Regenti, & Proregi, à Latere Consiliario.

PRODIT Liber iste, Authore iam defuncto, atque adeò, Patrono destitutus, qui, quæ in eo scripta sunt, possit contutari. Parente orbatus (Libri enim quasi liberi, dicebat ille) qui eum excipere valeat, & educare, Tibi sistitur, Illustrissime Marchio, à me vti Bibliothecario Domus huius SS. Apostolorum: & iure. Quandoquidem, Thomam ipsum, dum viueret, diù habuisti à Confessionibus Patrem Repende defuncto vicem, & prolem ipsius excipe pius, vti Pater. E re ipsius erit, amisso naturali genitore, Te nactam esse susceptorem. Qualem, & quantum virum! Fecit te quidem natura Nobilem, sed non segnem felicitas, non fortuna superbum. Si Te considero causarum olim Patronum, video aduocationis munere vsum innocenter, & prudenter: alienas vtilitates Tuis laboribus procurantem, cum industriæ viribus, solertia forensi, præsidio doctrinæ, decoro eloquentiæ. Nihil captiosè dicentem, nihil animo verum obnubilandi. Probitatis augmenta, potius quærentem, quàm pecuniæ incrementa. Atque à crebris ex aduocatione victorijs, animum non inflantem. Ad ornatum posteà togæ vocatus es, & inuitus, Præses Regiæ Cameræ salutatus. Nec multo post, Regens in Collaterali Consilio, breuique ad Philippum IV. Catholicum in Supremo Italiæ Consilio constitutus. Ascititij isti dignitatis tuæ radij, illustriorem Te non fecerunt. Eras, generis claritate, quam virtuutm splendore superasti, illustrissimus. Eras togatus, antequam

fieres, Virtus tua meruit: sed virtuti addidit fauor, suffragium. Illa præstitit, vt oporteret Te Regentem fieri: hic vt deceret. Illud potius in Te admirandum, quòd, in sublimi positus, nihil inde pronunciasti non suspiciendum. Ius enim, & iniuriam ideò æqua lance pensitare solitus es, quia, Deo inspectore, causas trutinare consueuisti. Persta, vt facis, persta in ista ratione propositi, Tu, qui rebus huius Regni, datus es Consiliarius, vt eas consilio regas, tempestati subducas, in tuto colloces. Fluctuat enim omne consilium, & vanescit in tractatione rerum, nisi cui Deus fautor sit, imò & Author. Verum, inter summa curarum, ne velis & hanc infimam aspernari, vt scilicet, Patronum Te (ausus sum iam dicere) & Patrem Operis huius exhibeas. Nupero isto, cumulabis longam auorum tuorũ, in Religionem nostram, seriem beneficiorum. Nosq; pro animi nostri ingenuitate, gratitudinis notas, nullius rei interuentu, expungere poterimus. Habebimus gratias, & si referre non poterimus, quandoquidem, illud est voluntatis, hoc facultatis. Sed plerumque accidit, vt illud cupere, sit referre. Itaque à Deo Optimo Maximo Tibi precabimur, vt arietantia quæcunque huius vitæ tela, possis inconcussus sustinere. Vale, ex Domo nostra Sanctorum Apostolorum, die 4. Octobris 1648.

Dominationis Vestræ Illustrissimæ

Addictissimus Seruus in Domino

Franciscus Boluitus Clericus Regularis.

Facultas Admodum Reuerendi Patris Præpositi Generalis Religionis Clericorum Regularium.

D. IOANNES GONZAGA PRÆPOSITVS GENERALIS CLERICORVM REGVLARIVM.

CVM Opus inscriptum, *ILLVSTRIVM VTRIVSQVE IVRIS QVAESTIONVM QVINQVAGENA*, à bonæ memoriæ P. D. Thoma Pelliccionio, Clerico Regulari compositum, aliqui ex nostris Patribus, quibus id commisimus, dignum prælo iudicauerint, Nos, vt in lucem edi possit (modo ijs, ad quos spectat visum fuerit) facultatem concedimus. In quorum fidem præsentes litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostræ Religionis munitas damus. Romæ in Ædibus nostris Sancti Syluestri Montis Quirinalis die 14. Augusti 1648.

D. Ioannes Gonzaga Præposit. Gen. Cleric. Regul.

Locus sigilli.

D. Ioannes Montoya Secret.

IMPRIMATVR.

Gregorius Peccerillus Vicarius Generalis Neapol.

Ioseph Giannettasius Canonicus Deputatus.

Licentia Regij Collateralis Consilij.

Illustrissime, & Excellentissime Domine.

PErlegi, te iubente Librum, *Illustrium Quæstionum*, à R. P. D. Thoma Pelliccione conscriptum, testorque nihil in eo comperisse, quod bonis moribus, aut Regiæ iurisdictioni aduersetur, quinimmò illum esse valdè eruditum, & dignum, vt typis cudatur, quapropter censeo illum posse imprimi, & ita refero Vestræ Excellentiæ, cui incolumitatem, & exaltationem à Deo precor. Neapoli ex domo, die 28. Iunij 1644.

Vestræ Excellentiæ obsequentissimus

Bartholomæus Chioccarellus.

Visa Relatione supradicta IMPRIMATVR.

Brancia Reg. Sanfelicius Reg. Capycius Latro Reg. Salamanca Reg.

Prouisum per S.E. 30. Iunij 1644.

Grimaldus.

INDEX QVAESTIONVM.

tis

Pos-

QVAESTIONVM.

xlvj,

FINIS

THOMAE PELLICCIONII CLER. REGVL.

ILLVSTRIVM VTRIVSQ; IVRIS QVAESTIONVM QVINQVAGENA.

Quidnam operentur Practica, & stylus in Statutis, Contractibus, & Iudiciis.

QVAESTIO PRIMA.

A PRACTICA non esse recedendum, docet l. fin. C. de iniur. c. veniens, vbi omnes Canon. de constit. l. illud, vbi Bald. ff. de excusat. tutor. & cons. 472. col. 2. vol. 1. Dec. cons. 131. Vnde quando res esse dubia, Iudex debet facere id, quod solitum est fieri, Dec. in c. 1. num. 22. in 1. Lect. de constit. Afflic. decis. 135. Nàm practica subsequens declarat, & interpretatur statutum, Bald. in c. 1. de feud. sine culp. non amitt., & hoc procedit etiàm quando statuto caueretur, quòd nulla consuetudo contra ius scriptum admittatur, Dec. cons. 11. num. 10. & rescriptum Principis à practica interpretatur, Guido Papa decis. 402. licet ad summum Principem spectat de suis priuilegiis iudicare, quia eius est interpretatori, cuius est condere 11. quæst. 1. §. ex his c. 1. vers. nec ibi, de postulando, latè Anchar. in c. cum venissent de iudit.

Et regulariter, quòd practica attendenda sit, probant Rolan. à Valle cons. 2. vol. 2. num. 7. latè Surd. decis. 129. num. 19. & non solū rescriptum Principis, & statutum declarantur ab obseruantia, & practica, sed omnis dispositio, siuè testatoris, siuè contrahentium, vel statuentium, declaratur à subsequenti practica, & obseruantia, c. dilectus de consuetud. l. si de interpretatione, ff. de legib. Alex. cons. 6. lib. 1. Crauett. cons. 764. Menoch. cons. 75. num. 56. lib. 1. & cons. 341. num. 5. lib. 4. latè Beccius cons. 101. Tuschus in verbo obseruantia, conclus. 59. & obseruantia subsequens declarat etiàm concessionem, an fuerit realis, vel personalis, c. cum venissent de instit. Natta cons. 191. & 406. Dec. cons. 283. Beccius, & Tusch. loc. citato.

Et in tantum obseruanda est practica, vt in omni dispositione videatur annexa, vt ipsam interpetretur, Bald. cons. 318. num. 2. lib. 1. Imò primo loco capienda est interpretatio à practica: ipsa autem deficiente recurrendum est ad iuris dispositionem Bald. cons. 94. lib. 3. num. 3. Tusch. in verbo Practica conclus. 466. Et propterea licèt imperitia assessoris obliget Officialem ipsum eligentem l. 2. vbi Alberic. C. quod quisq; iur. Menoch. cons. 1154. vol. 12. Quod itidem dicendum est de Capitaneo eligente sibi locumtenentem Rouit. in Pragm. 5. de Iudic. offic. & in quolibet substituente in suo officio; ex tex. in l. nullius, C. de Decurion. lib. 10. vbi latè Castren. & Gypsarellus decis. 31. Si tamen aliquis esset illiteratus, sed per experientiam haberet peritiam iudicandi, potest esse Iudex l. certi iuris

C. de iudic. Andr. de Iſer. in c. 1. num. 46. Quæ ſit prima cauſa benef. amm. & in c. 1. de controuer. inter Dominum, & Agnatum, Luc. de Pen. in l. omnes, C. de Decurion. lib. 10.

Idem dicendum eſt de ſtylo, qui dicitur practica Curiæ confirmatæ Bald. in l. fin. C. quæ ſit Lon. conſuetu. Azeuedo in Partit. Hiſp. lib. 4. tit. 10. l. 2. num. 9. Regulariter enim ſtylus loci obſeruandus eſt, c. ſicut de re iud. Nam ſtylus curiæ facit Ius, c. ex litteris, vbi Abb. de conſtit. c. litteras de iuram. calum. Bart. in l. Iuriſperitos, ff. de excuſat. tutor. Et quod fit ſecūdū ſtylum, dicitur fieri ſecundum ius. Innoc. in c. cum veniſſent, de eo, qui mittit in poſſ. Angel. in §. ex non ſcripto Inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil. Stylus enim pro forma habetur, à quo non eſt recedendum, Bald. in l. fin. C. quæ ſit lon. conſuet. Et quando à ſtylo communi receditur, præſumptio eſt falſitatis, c. quam graui de crim. falſ. c. ex parte, de Cappell. Monach. Suar. allegat. 27.

Sicut litteræ contra ius impetratæ, ſunt nullæ, ita ſi contra, vel præter ſtylum curiæ eſſent, Bart. in d. l. iuriſ. peritos, Caſſanæus in conſuet. Burgun. in proœm. tit. 1. in princ. Azeuedo loco citato, num. 6. Et ſicut ſententia contra ius eſt nulla, c. 1. de ſent. & re iud. ita, & contra ſtylum, vel communem practicam l. prolatam, C. de ſenten. interloquut. Cacher. deciſ. 22. Guido Papa deciſ. 158. Riccius Collectan. 1206. citatio etiam, facta non ſecundum ſtylo, dicitur nulla, nec obligat ad comparandum, neque reddit contumacem. Bocr. deciſ. 235. Azeu. loco citato, tit. 3. lege is num. 4. Iudex item contra ſtylum iudicando facit litem ſuam, eodem modo, ac ſi contra ius iudicaret, Bald. in l. Iubemus, C. de Iudit. Gigas de penſion. quæſt. 58. num. 3. & ſic ampliatur textus in, §. 1. inſtit. de obligat. quæ ex quaſi delic. naſc. & l. 1. C. de pœna Iudic. qui male iud.

Stylus decemnalis valet contra legem canonicam ab initio non receptam, preſcriptus verò ſpatio 40. annorum, etiam contra legem a principio receptam, Rocchus in rubr. de conſuetud. num. 27. Garſ. de benef. parte 7. c. 1. num. 137. ſed ſtylus Principis abſque tanta temporis diuturnitate facit ius, quoad omnes, Alex. conſ. 39. vol. 3. Caſſan. loco citato, Tuſch. in verbo ſtylus concl. 29. An verò ſtylus Curię Romanę faciat ius, quoad omnes Curias, multi reſpondent affirmatiuè, Ozoſcius in l. quibus, ff. de legibus, Gig. & Caſſan. loco cit. Gutticr. qq. Canonic. cap. 33. num. 35. Alij verò negatiuè, niſi ſtylus Curiæ Romanæ, fuerit firmatus ſpeciali deciſione Summi Pontificis.

Stylus cuiuslibet curiæ poteſt allegari pro iure, tàm in deciſione cauſæ, quā in his, quæ ad ordinem iuditii ſpectāt Zabarel. in Clem. ſæpè, §. & quia, notabili 6. de verborum ſignif. Afflc. deciſ. 78. 131. & 173. latè congerit, Ricc. deciſ. 117. pa. 1. Vnde ſtylus curiæ ligat omnes litigantes in eadē curia, etiam quòd Clerici ſint, vel alienæ iuriſdictionis, nam in ordinatoriis iuditiorum, obſeruanda ſunt ſtatuta loci, l. 3. §. fin. ff. de teſtam. l. 1. C. de emancipation. liberor. & in l. 1. C. quemadm. teſtam. aperiant. Abb. in c. Eccl. Sanctæ Mariæ, num. 24. de conſtit. Propterea Clericus litigans coram Iudice Laico in caſibus à iure permiſſis, tractandus erit vti Laicus, Gloſ. in c. quod Clerici de for. competen. licèt cōmunis ſit opinio, Gloſſam illam intelligendam eſſe, quoad ordinatoria iuditij, Anch. in c. ea, quæ quæſt. 26. de regul. iuris in 6. Felin. in dict. c. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ n. 55.

Hinc infertur licitum eſſe ſtilum Sacri Conſilij Neapolitani, quod Clericus litigans,

litigans,& allegans Iudicem aliquem ſuſpectum non audiatur, niſi facto depoſito;quod poſteą amittit ſi ſuſpitionem non probat, ſic vidi deciſum in cauſa Clerici Ioannis Vincentij Cutilli, cum illis de Incarnato, qui multa capita ſuſpitionis propoſuit contra Conſiliarium Gipſarellum, & facto depoſito fuit prouiſum, Iudicem debere interuenire, & clericum condẽnandum ad admiſſionem depoſiti.

Contrà tamen hanc reſolutionem tenet Genuen.in practicab.Eccl.quęſt.671 allegans Minad. deciſ.4. Sed fallitur Genuen. nàm ſuſpitio Iudicis pertinet ad ordinatoria iudicis, & indubitatum eſt, clericum ligari ſtatuto laicorum in ordinariis. Abb. Felin. Anchar. Manticha,& cæteri ſupra allegati, Imò Clericus non poteſt vti ſtatutis Laicorum, niſi cum omnibus qualitatibus ſuis, Bald. in l. omni nouatione, C. de Sacroſanc. Eccl. in l. 1. C. de contrahen. emption. Dec. in l. 1. col. 3. ff. de iuriſdict. om. Iud. & in d. caſ. Eccleſia Sanctæ Mariæ col. penult. Crauett. conſ. 465. num. 12. Itaq; dum clericus vigore regiæ Pragmaticæ allegat Iudicem ſuſpectum, tenetur adimplere ea, quæ in dicta pragmatica continentur; Nec obſtat, quod ad pęnam ſtatutam à lege Laicorum non tenetur clericus, iuxta tradita in dicto cap. Eccleſię Sanctę Mariæ. Nàm ſi dicimus teneri clericum obſeruare ſtatuta laicorum in ordinatorijs, neceſſariò dicendum eſt etiam ad pęnam illum teneri, ne continentia ſtatuti, diuidatur, aliàs iuſtè à Iudice laico audientia ei denegaretur.

De hac tota materia practicæ, & obſeruantiæ, lege ſi placet Burg. de Paz. in ll. Tauri in princip. Cucch. lib. 1. inſtitut. canonic. tit. de ſtyl.

Quatenus vti poſſimus lege Correcta, & eius ratione.

Quæſtio. 2.

Licitum eſſe arguere à ratione legis correctæ, docet Gloſ. in c. nouit in verbo, quacunq; de iudit. Abb. ibid. Felin. in cap. 1. col. 8. de conſtit. & in c. 1. de reſcript. Ioannes de Platea in § 1. in fin. Inſtit. de ſatiſdat. Ratio eſt, quia aliud eſt lex, & aliud ratio legis, Felin. in dicto c. 1. de reſcript. & Abb. in c. non debet de conſang. & affinit. dixit quod ratio legis eſt æterna, & immutabilis, idcircò correcta lege, remanet ratio, Ioãnes Andr. & Gemin. in c. 1. §. illum autem de reſtitut. ſpoliat. probat tex. in l. has obligationes, ff. de capit. diminut. c. authoritate de conceſſ. præben. in 6. Vnde ſicut ratio, quæ nunquam in lege ſcripta fuit, poſſet allegari, c. ratio nulla, vbi DD. de præben. ita, & ratio legis correctæ, intelligitur autem concluſio, de ratione naturali, vel fundata in æquitate naturali, non autem de ratione ciuili ab ipſomet legiſlatore inuenta, nam tunc correcta lege, etiam ratio cenſetur correcta.

Lex autem correcta, non poteſt allegari ad deciſionem cauſæ, & allegans illam incidit in crimen falſi, l. fin. §. hæc omnia, C. de veter. iur. enuclean. Bart. in l. fin. de falſis; Idem eſt in ſtatuto correcto, Bart. in l. omnes populi in fin. ff. de iuſt. & iur. Allegatur aliquando lex correcta, vt ſciatur, quod prius fuerat, Glo. in c. fuerunt 7. diſtinct. Allegatur etiã lex ciuilis, & ſi correcta, in beneficiũ tamen Eccl. ex eo quia corrigi non potuit, &

priuilegium etiam per legem concessum, non subdito transit in contractum, Abb. in d. c. nouit, Allegatur etiam aliquando lex correcta in argumento, siuè a simili, Barrol. in l. fin. ff. de falso tut. & in l. 1. ff. de coniung. cum emanc. lib. contrarium tamen tenet Glos. in l. 1. in verbo imaginem, C. de latin. liber. toll. Certum tamen est, quod ab habente authoritatem legis condendæ, potest allegari lex correcta, & ita procedit tex. in d. c. nouit.

Correcta autem lege, non censetur correcta statuta particularia; neq; consuetudines, ratio, est quia, cùm ista sint facti, non censetur summum Pontificem ea sciuisse c. 1. de constit. in 6. Non tamén procedit regula, quando statutum particulare idem cõtineret, quod ius commune, Nam aliàs posset Episcopus speciali statuto derogare facultati Sũmi Pontificis. Glos. in dicto cap. 1. in vers. facti. Petrus de Anchar. & Franciscus ibidem, & est communis opinio, Felin. in dicto cap. 1 de rescript. num. 16. licèt contrarium tenuerunt Ioannes de Lignano, Butrius, Imol. Probus, & Gemin. in dicto cap. 1. de constit. Idem est in consuetudine, nam si ius commune per multos annos fuisset obseruatum, si postea à Superiore corrigatur, censetur etiam correcta consuetudo, nam aliàs ad nihilum deseruiret correctio iuris, & hæc est communis opinio, per Felin. in dicto cap. 1. num. 16. Confirmatur, nam si Populus per mille annos seruaret legem, non inducitur consuetudo, quia non seruat animo inducendi consuetudinem, sed seruandi ius commune Ioãnes de Lignano, & Felin. locis citat. num. 19.

Limitantur tamẽ supradicta Primò quando statutum, vel consuetudo essent super casum iuris dubium, ipsum certificando, Nam tunc sublata lege cõmuni, non censetur sublatum statutum particulare, vel consuetudo, Ant. de Butrio, Imol. & Felin. in d. cap. 1. num. 16. limit. 5.

Limitantur Secundo, quando ex inobseruantia statuti, vel consuetudinis continentis idem, quod ius commune correctũ, oriretur scandalum Glos. in cap. super eo de cognition. Spiritual. in verbo cõsuetudo, Franciscus in dicto cap. 1. num. 17. Felin. loco citato limitat. vltima.

An autem cassata lege à Summo Pontifice censeatur deletus actus cõsumatus ex ipsa transgressione legis correctæ proueniens, nec ne, dubium est, Pone casum. Legem statuit Summus Pontifex, ne quis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ frumentum extrahat ab Vrbe, Petrus extraxit, & sic incidit in excommunicationem, demùm Pontifex supradictam legem correxit, quæritur an Petrus egeat absolutione, & Glosa dixit, illum non egere, tanta est potestas Summi Pontificis in positiuis, Glos. in clement. vnica in Vrbe pro infectis, de immunitate Ecclesia. Franciscus in dicto cap. 1. num. 17. sed de veritate huius propositionis aliàs dicemus.

Correcta autem ratione legis, an corruat lex, Glos. Bart. & alii in l. 1. ff. de legitima tutela, dixerunt quòd sic, idem Salicet. in Authent. Ingressi, C. de Sac. Sanct. Eccles. per tex. in cap. miramur de seruis non ordinan. & in cap. de multa de ætat. & qualit. Contrarium tamen tenet Io. Andr. in cap. quoad translationem de renuntiat. Roman. in singulari in verbo ratio, Concordantur tamen opiniones, vt, cessante ratione finali legis, cesset, & lex. c. cum cessante de appellat. Tunc enim dicitur cessare ab intrinseco; An autem requiratur declaratio Principis, vt etiam ab extrinseco cesset, legendus est Suar. de legibus lib. 6. cap. 25. cum sequen. Molf. in procemio consuetud. quæst. 13.

De

De appellatione à sententia Episcopi ad Metropolitanũ. Quæstio 3.

A Sententia Episcopi, vel ipsius Vicarij appellatur ad Metropolitanũ c. Romana de appellat. in 6. & hoc etiam quando Summus Pontifex excitando Ordinarii iurisdictionem, causam committit, cap. licèt de offic. ordinar. habetur in Trident. de refor. sess. 13. c. 1. & 2. & sess. 24. de reformat. cap. 20. & etiam quando Ordinarius procedit tanquam Delegatus Sædis Apostolicæ, vt videre est in Trident. in multis locis congestis à Barbosa alleg. 92. Nam verba illa (& procedit etiam tanquàm delegatus sædis Apostolicæ) non derogant authoritati Metropolitani, vt ad ipsum non appelletur, sed ponuntur ad tollenda impedimenta, quæ oriri possent ex causa exemptionẽ, & priuilegiorum, à Sæde Apostolica concessorum, latè Barbos. locis citat. vbi alios allegat.

A sententia autem Episcopi, habentis temporalem iurisdictionem à Rege, cui nam sit appellandum Regiis ne officialibus, an Metropolitano, indubitata est conclusio, quod si temporalis iurisdictio sit concessa in feudum, vel ratione feudi exerceatur ad concedentem, ipsiusq; officiales appellatur, nõ ad Metropolitanam, cap. cęterùm de iuditijs, vbi Glosa, & in cap. solitæ de maiorit. & obed. & in cap. 2. de delict. pueror. Est communis opinio, nam in feudis, quæ Ecclesia à Rege obtinet, Iudicatur, vt quilibet Laicus, Afflic. decis. 361. Frecc. de sub feu. lib. 3. de differentiis inter feudum quaternatum, & de tabula, differentia 53. Anna allegat. 52. Couarr. practic. quæst. cap. 4. Alben. cõs. 62. & 64. latè congerit Peregr. consil. 1. Noster de Ponte decis. 2.

Quando autem iurisdictio temporalis non fuit concessa in feudum, nec ratione feudi exercetur, sed reperitur Ecclesia in possessione, nec constat de ipsius principio, tunc communis est opinio ad Archiepiscopum esse appellandum, probant omnes supracitati, & est decisio textus in dicto cap. Romana, §. debet, in quo statuitur, quòd exercẽte Episcopo iurisdictionẽ temporalem, ad Metropolitanum erit appellandum nisi fortè de cõsuetudine, aut priuilegio, siue iure alio speciali sit appellandum ad alium. Ratio decisionis est, quia Rex simpliciter aliquid concedendo Ecclesiæ, vtrunq; dominium transfert directum, & vtile, Oldrad. cons. 159. est communis opinio, Clar. in §. feudum quæst. 17. congerit de Ponte dicta decis. 2. & propterea, cum vtrumq; dominium sit translatum, iurisdictio effecta est merè ecclesiastica, & dicitur sancta sanctorum, Innoc. in dicto cap. verùm de for. competen. Idcircò ad Metropolitanum appellatur, Innoc. & Abb. in dicto cap. solitæ, & in cap. veniens de accusation. congerit Peregr. in dicto cap. prim. Nec valet dicere, quòd iurisdictio censeatur concessa in feudum, nàm falsum est, nam potius dicetur concessa in allodium, & nunquam censetur concessa in feudum, nisi specialiter dicatur. Frecc. de subfeud. lib. 2. authoritate 26. de Ponte loco cit. num. 5. & sequent.

Contrariã tamèn sententiam, quòd appellandum sit ad Regem, eiusq; Officiales, defendũt Io. Andreas in add. speculatoris in tit. de iurisdict. omn. Iud. in Glos. vidisti duas, in fin. Ang. & Riminald. in l. 1. §. cui mandatur de offic. eius, Præpositus in c. prim. de capit. qui cur. vend. Bald. cons. 345. col. 2. lib. 1. & in dicto c. solitæ. Paul. de Castr. cons. 70. lib. 1. & 125. lib. 2. Franciscus Marcus decis. 445. Cacheran. cons. 2. Frecc. dicta differen. 13. Couar.

13. Couarr. Peregr. & de Ponte locis citat. Probatur, nam omnis iurisdictio residet in Principe, a quo fluit tanquã à fonte, Bald. in cap. quis dicatur Dux, vel Marchio, & suprema authoritas, quæ respicit honorem, & maiestatem Imperij, inhæret ossibus Principis, & dicitur sancta sanctorum; Idcircò non est in marsupio Principis donantis, Bald. in cap. intellectu, de iure iur. Idcircò sicut non potest illa suprema authoritas particulari Ecclesiæ concedi, quia semper censetur reseruata, Bald. in l. qui se patris col. 2. C. vndè lib. Idcircò iurisdictio semper censetur concessa cumulatiuè, & non priuatiuè, Bald. in l. 1. ff. de offic. Consul. Roman. consl. 393. per tex. in cap. durdum de præben. in 6. Menoch. consil. 499. num. 9. Ita nec etiam præscriptione, aut consuetudine acquiri, cap. non liceat de præscript. Et dum nõn est concedibilis, neque est præscriptibilis, Paul. de Castr. in l. deprecatio, ff. ad leg. Rodiam. de iact. Abb. in dicto cap. non licet; & suprema authoritas Principis, est quid perfectum, quod non potest crescere, neque decrescere, Bald. consl. 326. incipiente Rex Romanus, Seuer. in l. Imperium, q. 14. ff. de iurisdict. omn. Iudic. Natta consl. 402. num. 20. & consl. 636. num. 52. & 640. num. 43. & sicut Ecclesia non est diuisibilis, ita supremum illud ius in Principe residens, indiuisibile dicitur, Bald. consl. 300. lib. 5. Idcircò de natura iurisdictionis concessæ est, vt ad concedentem appelletur, prout supracitati fatentur.

Nec dicendum est, Principem concedentem, suprema illa authoritate voluisse se spoliare, nam non potest in proprio Regno parem, vel superiorem habere, Bald. in præluд. feudor. col. 7. vers. expedita, Siluan. consl. 55. nu. 53. & idcò inferior non potest participare in suprema authoritate; & quando regalia conceduntur alicui à Principe, non censetur abdicata ab ipso facultas monetas cudendi, legem vniuersalem faciendi, Doctores Equites, & Notarios creandi, legitimandi, appellationes, & recursa recipiendi, Lucas de Pen. in l. 1. C. de priuil. schol. lib. 12. Boer. decis. 50. Paris de sindic. tit. de excessib. Baron. Et regalia in allodium concessa, non alienantur absque assensu Principis, Bart. in l. idem, ff. de aqu. plu. arcenda, Capic. in inuestit. feudi, in verbo Gabellis, Frecc. dè subfeud. lib. 2. authoritate 13. & hoc ea ratione, quia suprema authoritas non censetur abdicata, quæ secundum Hispanos, Maioria dicitur, Azeuedo in partitas lib. 1. tit. 3. l. 8. Couar. loc. cit.

Ex supradictis infertur, quòd potest Princeps aliquando rationabiliter primas causas auocare à feudatariis, quibus iurisdictio cognoscendi illas, concessa erat. Et in Principe præsumitur iusta causa, Afflic. in cap. 1. §. Item si aliquis num. 14. quibus mod. feud. ammitt. Gramm. decis. 46. & licèt in feudatariis, qui habent ius quæsitum ex titulo oneroso, non possit Dominus concurrere cum ipsis, nec auocare primas causas, Bald. in l. 1. qua st. 45. ff. de rer. diu. Cefal. consl. 539. n. 14. secùs tamen in donatariis Socc. Iun. consl. 126. lib. 3. Peregr. loc. cit. Vsus tamen est in contrarium; Nam in grauibus delictis commissis in Terris Baronum, solet Prorex eiusquè Collaterale Consilium mandare, quòd magna Curia procedat, derogando pro illa vice Priuilegiis Baronum, & hoc tuta conscientia fit, ratione supremæ authoritatis residentis in Principe: Nec admittenda est differentia inter possidentes titulo oneroso, vel gratuito, cum semper remaneat illibata suprema authoritas in Principe, vt dictum est.

Hæc opinio, quod ad Regem sit appellandum, vsu recepta est, non tantùm in His-

in Hispania, pro vt extat lex 8. tit. 3. lib. 1. partitarum, vbi latè Azeued. Couar. loc. cit. sed etiam in Gallia. Specul. loc. cit. Additio ad Glos. in dicto §. debet, Gugliel. de Benedictis in c. Raynutius, in verbo vxore decis. 2. num. 313. & apud Germanos, Andr. Gail. lib. 1. obseruat. cap. 30. & etiam Neapoli in Collaterali consilio, de Ponte decis. 2.

Limitatur autem conclusio, quando iurisdictio temporalis fuit à Principe non particulari Ecclesiæ concessa, sed Romanæ, seù Summo Pontifici, tunc enim omnis authoritas, & maiora cēsentur translata, dicitur enim iurisdictio resignata, & restituta Deo, à quo processit, cuius vices Summus Pontifex gerit in terris, Bart. in proœm. Digestor. num. 15. Bald. & Salic. in Rubr. de nou. cod. fac. Paul. de Castr. in l. deprecatio, ff. ad leg. Rod. de iact. Fuit originalis distinctio Ioãnis Andr. ad Specul. loco cit. & sequuntur eum omnes supracitati relati à Peregr. & secundum hanc limitationem intelligendus est textus in cap. Romana, §. debet de appellat. in 6. quòd tunc ab Episcopo exercente temporalem iurisdictionem appellandum est ad Metropolitanum, quando fuit concessa Summo Pontifici, & non Episcopo, vel secundo modo potest intelligi, quòd mandat Summus Pontifex in appellatione facienda à sentētia Episcopi, habentis temporalem iurisdictionem, obseruandam esse consuetudinem, statutum, vel prescriptionem, quibus non estantibus appellandum erit ad Metropolitanum: Sed, cum communi vsu gentium receptum sit appellari debere, ad concedentem iurisdictionem, propterea tex. ille fundat nostram opinionem; vnde concludo, appellandum esse ad Regem, eiusq; officiales, authoritate dicti textus.

De Abbatibus, & Abbatissis. Quæstio. 4.

ABbas habens iurisdictionem quasi Episcopalem, vtitur mitra, & baculo, ac alijs insignibus, c. vt apostolicæ de priuileg. in 6. Denotantibus tamen superioritatem, non potest vti nisi tantum in loco sua iurisdictionis, & propterea non solum suis insignibus vtitur, sed etiam populum sibi subiectum benedicit in via, pro vt Episcopus, c. Antiqua vbi Abb. de priuileg. cap. Abbate, in verbo, quasi episcopale eod. tit. Illis autem insignibus, quæ sunt ad decorationem personæ, vt sunt Anulus, Mitra, Benedictio sollemnis in missa, Pax vobis, & Cauda, vbiq; potest vti Abb. in dicto cap. antiqua. Et potest Abbas, & quilibet alius habent Episcopalem iurisdictionem, propria insignia etiam per censuras tueri; Dicitur enim causa ardua, dum de honore prestando agitur, l. inimicitia in fin. ff. de his, quib. vt indig. Honor, & honestas tanto pretio habenda sunt, vt pari passu cum vita ambulent, l. iusta, ff. de manum. in vita; De iure ciuili, qui non præstat honorem, quibus debetur ad instar sacrilegi puniendus est, l. sciant, & l. singuli, C. de officio diuer. Iudic. l. 1. C. de domestic. & protest. lib. 12. & reuerentia, qua Episcopo debetur, neq; per pactum, neq; per concessionem, ab eodem Episcopo relaxari potest, Felin. in cap. cum non liceat de præscript. Bald. in l. fin. in verbo reuerētia, C. de bonis libert. pro causa enim ardua certum est fulminari posse excommunicationem Sac. Conc. Triden. sess. 25. de reform. cap. 3. Et tunc excommunicator nō dicetur Iudex in causa propria, sed iuris executor. Glos. in Cap. Romana in verbo punire de penis in 6. Innoc. in

noc. in cap. ex parte de verb. signif. & & in cap. nosci de elect. Hinc posset inferri, quòd Regulares denegantes in propria Ecclesia baldachinum Episcopo Ciuitatis, possent ab eodem excommunicari, sed cùm hoc petat difficultates, quæ ex materia priuilegiorum, & Regularium possunt oriri, idcircò non est hic determinandum.

Si verò Abbas habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique Episcopo subditus sit, iudicatur, vt Ordinarius loci, & omnia potest, quæ Ordinarius, nisi tamen specialiter prohibeantur, Glos. in clem. 1. in verbo proprii de reb. Ecc. non alien. Nau. cons. 5. de sponsal. Idem est de Abbate commendatario, nam quicquid potest Titularis ratione dignitatis, potest, & Commendatarius ad vitam ratione commendæ, Abb. in cap. quęrelam de elect. Dec. in cap. edoceri de rescriptis; Et quod Abbas Commendatarius, dicatur Ordinarius, probat Glos. in cap. ordinarij de offic. ordinarij in 6. congerit Gonzal. ad regulam 8 Cancellariæ, Glos. 5. §. 8. Zerula in praxi in verbo Abbas, & in verbo beneficium, vers. commenda.

Num autem Abbas Commendatarius possit remittere denuntiationes in matrimonio contrahendo, sicut, & is, qui Abbatiam habet in titulum, prout probat Nauar. loc. cit. Sanch. lib. 3. disput. 7. de matrim. Barbos. de offic. & potest. Episcop. allegat. 32. nu. 31. multi tenent, non posse. Et ita Sacram Congregationem declarasse refert, Franc. de Leo in Thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. 9. num. 55. Dicitur etiam extare declarationem post Tridentinum sess. 24. cap. 1. de reformat. matrim. incipientem, non permittitur, in qua dicitur sanctissimum Dominũ declarasse Ordinarii appellatione venire tantum Episcopum in materia matrimonii, & fuisse permissam talem appellationẽ Ordinarij Cardinali Farnesio Abbati Monasterii Farfensis, nõ autem ipsius Vicario. Sed quidquid sit de veritate dictæ declarationis, quæ etiam si extaret, vim legis non haberet, dicendum est id posse Abbatem Commendatarium. Probant post supracitatos Nauar. 7. de clandest. dispensat. Grat. discept. forens. c. 83. Barbos. loc. cit. num. 32.

Confessarios etiam potest Abbas, iurisdictionem quasi Episcopalem habens approbare, iuxta decretũ Sacri Concilii Tridentini sess. 14. cap. vt per supracitatos, quibus adde Suar. de pœnit. disp. 28. sect. 5. Campanil. in diuers. rubr. 12. cap. 13. num. 73.

Probet etiam licentiam Nouitij disponendi infra duos menses ante professionem, prout concedere habet Ordinarius, seruata forma Sacri Concilii sess. 25. de regular. cap. 16. latè Sanch. in summa tom. 2. lib. 7. c. 5. num. 68. Barb. de offic. Episc. allegat. 99.

Exequitur etiam Abbas piorum voluntates, sicut Episcopus c. nos quidem de testam. Nam dum iure ordinario competit Diocæsano ius exequendi pias defunctorum voluntates, eodem modo, & Abbatibus, Flores de Mena variar. quæst. lib. 2. quæst. 24. num. 22. Barb. allegat. 82. num. 30.

Potest etiam ordines minores suis tamẽ subditis regularibus concedere, non autem sæcularibus; nec etiam regularibus alterius Monasterii exempti, nisi ex licentia Dioceçani, in cuius territorio sita est Abbatia litteras dimissorias, nec etiam concedere potest, constat ex Trident. sess. 23. c. 10. de reform. incipiente Abbatibus.

An autem possit Abbas exemptas dispensare cum suis subditis in irregularitate, & absoluere à censuris iuxta Decretum Sacri Concilii in cap. liceat sess. 24. de reformat. dubium est. Et multi tenent non posse, Aragon. 2. 2. quæst. 88. art. 12. conclus. 4. Suar.

de pænit. disput. 28. sect. 5. num. 5. & de censur. disput. 4. sect. 2. num. 7. Ledesm. Alter. Bonac. Rodriq. Ricc. & alii, quos refert Barb. Allegat. 39. nu. 17. & Garz. de Benefic. par. 7. cap. 11. num. 13. dicit ita fuisse per Sacrã Congregationem declaratum. Contrarium tamẽ probant Hẽriq. in summa lib. 6. cap. 6. §. 1. Rodriq. de regular. tom. 1. quæst. 24. art. 13. e 19. & quæst. 61. art. 9. Sayr. in clau. Reg. lib. 6. cap. 11. num. 83. Auila de censur. par. 7. disput. 10. dubitat. 6. Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 2. num. 12.

Placet hæc secunda opinio, quicquid sit de declaratione Sacræ Congregationis, quæ cum non facit, nec de ipsa authenticè constat. Probatur, quia per dictum capitulum, liceat Sacri Conc. sit reductio ad vis commune antiquum, per quod Episcopi poterant dispensare, & in omnibus, præter specialiter prohibita, Sanch. lib. 1. de matrim. disput. 61. num. 3. Constat autem legem correctoriam, per quam reducitur ad ius commune, esse latè interpretandam, Anton. de Butr. & Abb. in cap. olim de verb. significat. Syl. in verbo priuilegium n. 3. Secundò licèt dispensatio sit odiosa, & strictè interpretanda, cap. 1. §. ille verò, de filiis presbyt. facultas tamen dispensandi alicui cõcessa, quia Principis est beneficium, est latè interpretanda, cap. beneficiis de regulis iur. Et licèt tendat ad correctionem Iuris communis, hoc non est principale intentum, sed consequutiuè venit, principaliter enim intenditur fauor, & beneficium illius, cui talis facultas conceditur, idcircò latam habet interpretationem, Glos. in cap. hi, qui, in verbo potestas is, q. 8. & in cap. dudum in verbo beneficia, de præben. in 6. Bart. & omnes Ciuilistæ in l. 2. ff. de verb. obligat. Ant. de Butr. Felin. & Abb. in cap. postulasti de rescript. Io. Andr. & omnes Canon. in cap. fin. de Simon. & in cap. at si Clerici, §. de adulteriis, de iudit. Genuen. in prax. cap. 67. Sanch. dicta disputat. 2.

Confirmatur nam facultas ex dicto cap. liceat, est lex vniuersalis, quæ locum habet in omnibus locis, in quibus Sacrum Concilium fuit receptum, & propterea Sacra Congregatio declarauit loco supra cit. non posse Episcopos vti dicta facultate in locis vbi Sacrum Concilium non fuit receptũ: si est lex vniuersalis, ergo non strictè interpretanda, sed vt cęterę legis interpretanda, vt ad casus similes, & vbi eadem est ratio trahatur, Oldrad. cons. 9. num. 7. Butrius in cap. olim de verb. sign.

Vltimo accedit, nã si Abbas exemptus non posset vti supradicta facultate in suos subditos, vt caeteri Ordinarij nimis grauarẽtur subditi Abbatum, & essent deterioris conditionis subditis Episcoporum, quod nullo modo piã matrem Ecclesiam voluisse dicendũ est. Nec valet dicere pro ut dicebat Suar. quod ponent absolui, & petere dispensationem à Dięcesano in cuius diœcesi situm est territorium, nam exemptus non potest se subiicere, vt absoluatur ab Episcopo, Ant. de Butr. Abbas in cap. significasti de foro cõpeten. Genuen. in prax. cap. 67. num. 18. licèt contrarium dixerit Federic. de Senis cons. 14. Nec posset Abbas exemptus immediatè subiectus Sędi Apostolicae prestare licentiam subditis, vt ab Episcopis absoluantur, quia praeiudicaret priuilegio exẽptionis quod cum sit mixtum, & respiciat etiam interesse Summi Pontificis, nõ potest à priuilegiato cedi, cap. cum tempore de recept. arbitr. Roman. cons. 369. num. 18. Et locus exemptus, licèt dicatur esse in Diaecesi, nõ tamen de diaecesi, quando autem est nullius Diaecesis, pro vt dicit Sacrum Concilium in dicto cap. Abbatibus, tunc nec est in diaecesi, nec de diaecesi.

cesi. Rota decis. 207. par. 7. diuers. Garz. in dicto cap. 11. Nec valet dicere iure quodam speciali competere supradictā facultatē Episcopi, nam competit iure ordinatio speciali.

Regulares tamen Abbates prohibenter habere commatres, sicut & cæteri regulares cap. non liceat Abbati de cōsecrat. dist. 4. cap. peruenit 18. quest. 2. & idcircò non possunt esse leuatores in baptismo, neq; in confirmatione, si tamen de facto tenerent, contraherent cognationem spiritualem Syl. in verbo baptismus 5. q. Angel. Tabien. Ledes. & alii, quos refert Sanch. de matrim. lib. 7. disput. 60. num. 21. Peccarēt tamen peccato lethali; quia agerent contra iuris prohibitionem, Gallec. de cognat. spiritual. cap. 9. in fin. Barbos. de offic. & potest. Episc. alleg. 30. num. 36. Ratio prohibitionis est, quia damnabilis est familiaritas cum mulieribus. Glos. in d. cap. peruenit, congerit Miranda in manual. Prælator. q. 43. art. 1. & non solum mulierum sæcularium familiaritatem cauendam esse regularibus, sed etiam sanctimonialium, habetur in cap. in nullo 18. q. 2. propterea regularis accedens ad colloquendum cum Sanctimoniali consanguinea breuiter se debet expedire, & in præsentia Abbatissa alloqui cap. diffinimus, 18. q. 2.

Ex hoc etiam descendit, vt regulares nō solum prohibeātur cohabitare in eodem monasterio Sanctimonialium, §. si quis autem Auth. de Sanctissimis Episc. sed etiam in duplicibus d. cap. in nullo, & idcircò monasteria puellarum Longius à Monasteriis Monachorum collocanda sunt, cap. monasteria 18. quæst. 2.

Quod dictum est de Abbate, & cæteris regularibus, ne sint leuatores in baptismo, & confirmatione, procedit etiam in Canonicis regularibus, Nauar. cons. 5. de statu monachor. Ratio est, quia quando constituit. Pontificia emanat respectu religionis, licèt de monachis loquatur, extenditur, imò comprehendit omnes regulares. Nisi tamen aliqua diuersitatis ratio assignari possit, Abb in cap. 2. de postulando, Syl. in verbo Abbas in fin. Monachorum etiam appellatione, licèt Abbas non compræhendatur, Glos. in cap. hi, qui de ætate, & qualit. licèt secus sit in fauorabilibus, Felin. in proemio Decretalium, tamen in Abbatibus, qui ex corpore religionis assumūtur, & pro assumptionem nō desinunt esse de gremio Religionis, appellatione monachorum compræhenduntur in omni dispositione; supradicta autē conclusio, quod Abbates, & regulares, non possunt habere commatres, non procedit, quando ipsi regulares baptizant, nam tunc cōsequenter habent illas, Glos. in cap. non licèt de consecrat. distinct. 4. & in cap. peruenit 18. q. 2. & licèt dubium sit, an reguleres possit baptizare, & tex. in cap. placuit 16. q. 1. dixit Monachum nō posse baptizare, textus verò in cap. doctos 16. q. 1. permittit prædicare, & baptizare. Resolutio est, quod de licentia Ordinarii quilibet regularis potest baptizare. Requiritur licentia, quia Sacramenta à proprio Parocho recipienda sunt, cap. interdicimus 16. q. 1. & prohibitum est regularibus in clemen. 1. de priuileg. Miranda loco cit. Et hoc iure vtimur. Et in sacerdotali Pauli V. declaratur, quòd regulares non teneant, sed baptizent.

Limitatur etiam suprafirmata conclusio, vt possint regulares in Sacramento confirmationis tenere aliquem ex suis regularibus, Barbo. loc. cit. num. 36. & ita vsu receptum est.

Negandum autē minimè est, Abbatiam esse dignitatē, Lapus alleg 85. Tusch. in verbo Abbatia conclus. 29. & 30. Idcircò ipsa non cadit sub reseruatione ad instar Episc. dignitatis, Glos. in c. 2. in verbo dignitatem de prębēdis in 6.

in 6. Io. Monachus, Archidiaconus, & francus ibidem, Gonsal. in regula 8. cancellariæ, Glos. 8. num. 20. Et ęquiparatur Episcopatui. Et qui Abbatiam obtinet cum iurisdictione quasi Episcopali, Diæcesanus dicitur, Felin. in cap. cum olim, de præscript. Et venit sub appellatione Diæcesani Mandos. in regulas Cancellariæ, reg. 16. quæst. 42. Et secundum communem opinionem comprehenditur in dispositione loquente de dięcesano, nisi tamen contrarium specialiter declaretur, Couar. in cap. Ioannes num. 2. de testament. latè Gratian. Discep. forens. c. 212. vbi latè tractat materiam dimissorialium.

Iuxta Decretum Sacri Cōcilii in d. cap. Abbatibus; dicitur etiam habere territorium, is qui Abbatiam cum iurisdictione quasi Episcopali obtinet cap. cū contingat, desero competenti. Nō tamen potest indulgentias suis subditis concedere, nisi speciali aliquo iure id obtineat, nempè priuilegio, consuetudine, aut præscriptione, cap. accedentibus, de excessidus Prælatorum, licet indulgentiarum concessio non ad potestatem ordinis, sed iurisdictionis pertineat cap. cum ex eo de pęnitentiis, & remissionibus, & dicto cap. accedentibus, D. Thom. in 4. dist. 24. art. 2. late Anto. de Rosellis tract. de indulg. num. 199. in 14. 3. tract. Ratio est, quia indulgentiarum concessio, licet dependeat à iurisdictione, pertinet tamen ad Episcopalem dignitatē, & ideò notorium est, quòd aliqua pertinent ad ordinem Episcopalem, videlicet Presbyterorum ordinatio, Ecclesiarum consegratio, & similia, vt in cap. quamuis 68. dist. c. aqua de consecrat. Eccl. vel Altaris, & hæc regulariter imperscriptibilia sunt ab Abbatibus, cap. quanto de cō. suetud. aliqua spectant ad dignitatem Episcopalem, videlicet cōcedere indulgentias dicto capitolo cum ex eo, pręstare licentiam extrahendi delinquentes ab Ecclesia in casibus exceptuatis iuxta Bullam Gregorii 14. de immunitatibus Eccles. aliqua sūt simplicis iurisdictionis, videlicet cognoscere de causis clericorū, & hæc omnia pręscriptibilia sunt ab Abbatibus, c. auditis de præscript. Abb. in d. cap. accedentibus, & propterea in Insula Siciliæ Abbates habentes iurisdictionem quasi Episcopalem præstat licentiam extrahendi delinquentes ab Ecclesiis in casibus exceptuatis seruata Bulla Gregorii XIV.

Præstat etiam Abbatia dignitatē, & propterea Abbas præfertur Canonicus Cathedr. Eccl. Bald. in cap. Pastorali, de offic. deleg. Dec. cons. 162. Bott. de synodo par. 3. n. 15. nō tamen quādo Canonici collegialiter procedūt, quia tunc repręsentant Eccl. Cathed. Domin. & Fran. in cap. quamuis de præbendis in 6. Ripa Cassan. & alii, quos refert Gratian. in cap. 91. num. 9. vbi latè agit de difficili illa quæstione An Abbas præferatur Vicario Episcopi, & quando teneatur ire ad synodū Abbas exemptus, & quo amictu, & si possit mitram simplicem, vel aurifrigiatam habere, & an possit præscribi facultas non veniendi ad Synodum, explicat Bott. par. 2. Cochier. de iurisd. ordinar. in exemptos par. 4. q. 19. Barb. de offic. Episcop. alleg. 93. Abbatia etiam totam authoritatem, ac vim gubernandi monasterium in Abbatem transfert, cap. Abbatibus 12. q. 2. quæ facultas non solum à iure humano pontificio descendit, nam eo ipso, quod Summus *Pont.* religionem aliquam approbat, concedit facultatē superioribus ipsam gubernādi, & subditos coercendi, Bannes 2. 2. q. 1. art. 1. dub. 8. concl. 2. sed etiam à iure diuino, videtur talis facultas in quoscunq; Prælatos, & Superiores Regulares descendere, Sot. de iust. & iur. lib. 8. q. 3. art. 1. Medina in lib. de indulg-

dulg. cap. 24. latè Rodriq. de regular. tom. 1. q. 17. art. 2. Hoc autem intelligitur seruatis seruandis.

Hinc est, quod Abbas, siue Præpositus Generalis de iure communi, loquendo circumscriptis Bullis Sixti V. Clemen. VIII. & Pauli V. ac regularibus constitutionibus, non potest aliquem in Religionem admittere, neque professionem dare absque voto, & cõsensu aliorum, ad quos spectat, Frãcus in cap. fin. num. 2. de regular. in 6. Archidia. in cap. fin. in fin. 16. q. vltima Ioannes Andreas, & Abb. in cap. ad Apostolicam vbi testatur de communi opinione de regularibus per tex. in cap. ea noscitur, de his, quæ fiunt à Prælatis, sine consensu capituli, Azor. lib. 12. c. 5. quæst. 3. Gratian. Discept. forens. cap. 440. num. 19. Glosa in cap. potrectum verbo Monacus de regular. Nauar. cons. 9. de constitut. quod si admittet aliquem ad professionem absq; maiori parte capituli, posset appellari. Oldrad. cons. 97. Sanch. in summa lib. 5. cap. 4. num. 65. nisi capitulum malitiosè denegaret professionem, quia tunc solus superior posset, Turrect. cap. fin. 16. quæst. 1. & Sanch. loco citato, Idem est in Abbatissa, Abb. in d. cap. ad Apostolicam; Et ad probandam professionem alicuius Monialis requiritur, quod specialiter probetur recepisse habitum ab Abbatissa, cum consensu aliarum, ad quas spectabat, Decian. cons. 18. num. 11. lib. 3. Gratian. loco citato cap. 640. num. 34. & ità de facto vtrunque casum practicatum vidi.

Præsentia, et Absentia quid operentur. Quæstio Quinta.

Quis dicatur Absens. Cap. Primum.

EXplicabo primùm, quis dicatur absens, & præsens. Absens is verè dicitur, qui non est in loco, vbi petitur, vel reperitur extra continentia Vrbis, l. absentem, ff. de verb. signific. l. præsens cum l. seq. ff. de procurat. Qui enim sensibus corporis se exhibet, & personaliter, ac corporaliter adest, is verè dicitur præsens, Glos. in clem. dudum, §. ac deinde, in verbo præsentari, de sepultu. Abb. Dec. & Franc. in cap. cum parati, de appellat. Fel in. in cap. cum omnes de constit. Rot. decis. 3. in fin. de iur. patron. in nouis.

Hinc habes, quod quando requiritur præsentia alicuius in aliquo actu, non sufficit ficta præsentia, quę fit per substitutum, vel per procuratorem, Bald. in l. 1. num. 54. C. qui admitti, & c. Tiraquell. de legib. connubial. Glos. 48. num. 46. quare licèt absens ex iusta causa iudicentur præsens, quoad aliquos effectus, id procedit per fictionem, & impropriè, vnde iura semper loquuntur per verba, censeri, videri, credi, &c. cap. ex parte, & cap. ad Audientiam de Cleric. non resident. quæ verba denotant fictionem, & impropriètatem, Bar. in l. si pro emptore, ff. de vsucapion.

Idcircò pluries fuit in Rota resolutum, Episcopos gaudentes alternatiua debere esse verè, & realiter præsentes in diœcesi tempore vacationis, Gõzal. regula 8. Cancellariæ, Glos. 43. num. 41. & licèt Tridẽtinum de reformat. sess. 23. cap. 1. indulgeat Episcopis, vt per

vt per trimeſtre tempus vacent à reſidentia, & interim faciant fructus ſuos, nam alias eſſet nimis rigoroſa reſidentia, & iuxta humanam fragilitatem relaxandum eſt aliquod tempus, tamen in materia, quæ veram, & realem præſentiam requirit, non habentur pro præſentibus, vt in diſtributionibus, quotidianis, quæ intereſſentibus diuinis officijs conceduntur, Probus ad Monachum cap. vnico, de cleric. non reſident. congerit Garſ. de benefic. p. 3. cap. 2. n. 248. Barboſ. allegat. 53. Gonzal. loc. cit. §. 7. nam indultum conceſſum ad lucrandum fructus in abſentia non comprehendit diſtributiones quotidianas, Caſſiad. deciſ. 1. de cleric. non reſiden. Couar. lib. 3. variar. reſolut. cap. 13. & indultum conceſſum ad percipiendas etiā diſtributiones quotidianas in abſentia, non procedit in diſtributionibus, quæ cōſiſtunt in pane, vino, & victualijs, ſecus tamen in pecunijs, Archidiac. in cap. Sacerdos 1. quæſt. 2. & in dicto cap. vnico num. 1. verſ. non tamen talis percipiet victualia, ſed Gregor. Lopez. diſtinguit partita prima, lege 19. Gloſ. has diſtributiones, verſ. & benè nota tit. 16. quod aut diſtributiones conſiſtunt, in victualiis, & pecunia, & tunc priuilegiatus in perceptione diſtributionum in abſentia non recipiet victualia, ſed tantum pecuniam, aut ſolùm in victualiis conſiſtunt, & tunc iure licito accipiet, Gonzal. in d. §. 7. num. 177. & probatur à ſimili, nam quando beneficium conſiſtit tantùm in diſtributionibus quotidianis, abſens ex legitima cauſa, qui iudicatur præſens, & facit fructus ſuos beneficii, vt ex cōc. Triden. & ex dicto cap. vnico de Cleric. non reſident. in 6. iure licito accipiet illas diſtributiones, argumento tex. in l. fundus, qui locatus, ff. de ſud. inſtruct. l. quibus diebus, §. Dominus, ff. de condict. & demonſtrat. nam alius priuilegium redderetur inutile, pluries ita fuiſſe declaratum à Sacra Congregatione refert, & probat poſt alios Garzias loco cit. num. 351.

Iuxta iſta annis præteritis reſoluta fuit notabilis difficultas, an Dux Militum, qui non acceſſit cum ſua cohorte ad hoſpitandum, ſed obtinuit declarationem, quòd remanebat in Ciuitate pro regio ſeruitio, ideòq; iudicandū illum etiam, vti præſentem in hoſpitio, poſſet tuta conſcientia recipere non ſolum ſchedulas, ſeù vt vulgo dicuntur, cartellas, quæ ſibi competunt ex Regia pragmatica, ſed etiam pro vtenſilibus non conſumptis, & domo non occupata, poſſet aliquid recipere; Reſpondi, quod cartellas licito iure accipere poterat, nam ſunt fructus hoſpitii, quod iure militibus debetur, l. 1. C. de Salar. hoſpit. non præſtand. vtenſilia verò, & domum, quia ſunt res merè perſonales, & perſonæ, ipſiuſq; vſui debentur, ex quo, verè præſens non fuit, nullo pacto poterat recipere, & ſicut priuilegiatus à Principe recipit fructus in abſentia, non recipit diſtributiones quotidianas, & priuilegiatus de recipiendis diſtributionibus, ſi conſiſtunt in victualibus, & pecunia, tantùm pecuniam recipiet, vt ſupra dixi; Ergo ita in caſu noſtro, etiam ſic fuit poſtea à doctiſſimis aliis, ac Sanctiſſimi viris reſolutum.

Non dicitur autem abſens, qui parum diſtat à loco, nam cenſetur eſſe in eodem loco, & habetur pro preſenti l. nihil, ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ. Gomeſ. in regula de impetrandis beneficiis per obitum familiaris Cardinalis quæſt. 17. num. 2. & qui propè locum eſt, dicitur eſſe apud locum, l. penes te, & l. id apud ſe, ff. de verb. ſignificat. Hinc eſt, quod beneficium, quod vacauit in locis vicinis Sedi Apoſtolicæ, dicitur vacaſſe apud Sedem Apoſtolicam, & propterea reſeruatum,

seruatum, cap. præsenti, vbi Gemin. de praebend. olim Pontifices signantes supplicationes cum data apud Sanctum Marcum, sicut nũc signant apud Sanctam Mariam Maiorem degebant in Mõte Quirinali, Gonsal. dicta Glos. 43. num. 44. & qui statim est reuersurus, absens non dicitur, l. postliminium, §. captiuis, & l. mihi, ff. de capt. & post lim. reuers. & Sacrum Conc. Tridentinum dicta sess. 23. cap. 1. vbi (quoniam autem aliquantisper tantũ absunt ex veterum canonum sententia, non videntur abesse, quia statim reuersuri sunt) neq; dicitur diuertisse, qui in breui reuersus est, l. quicquid calore iracundiæ, ff. de regul. iur. sic etiam, qui casualiter adest, Felin. in cap. Rodulfus de rescript. & is, qui vocem clamantis audire potest dicitur esse in loco, l. fin. C. de his, quibus, vt indign.

Potest hinc determinari quæstio de præsentia confessarii alloquente regulari monialem consanguineam iuxta decretum Vrbani Papæ Sanctissimi. An scilicet dictus Confessarius teneatur esse physicè præsens, & nunquam alio diuertere, an verò possit tuta conscientia circum circa locum se habere. Respondendum enim est, presentiam confessarij rigorosè non esse intelligendam, sed moraliter, & eo modo quo colloqnentes non grauet. Probatur vltra supradicta, nàm verba legis amare, intelligenda non sunt, sed cum aliquo temperamento, l. quid venditor, ibi. Hæc omnia videntur eo pertinere, ne id, quod affirmauit venditor, amare ab eo exigatur, sed cum aliquo temperamento, ff. de edilit. edict. nec minus sunt intelligenda iudaice, Glos. in l. damni infecti stipulatio competit, §. si is, qui, in verbo aliquas, ff. de damn. infect. Alex. cons. 148. num. 12. volum. 6. Cardinalis in Clement. prima quæst. 12. de foro comp. Gonzal. dicta Glos. 43. num. 68. & verba statui, quamuis generalia, & præcisa non solum recipiunt interpræterationem passiuam à iure cõmuni cap. cum dilectus, vbi Glos. in verbo iure communi de consuetud. sed etiam modificationem, & limitationem ab æquitate, l. licet autem, ff. de arbitr. l. diuus, ff. de in interg. restitut. Glos. Bart. Angel. & Iason in l. stipulatus sum Damam, ff. de verbor. obligat. Glos. in cap. licèt, in verbo absque vlla exceptione de elect. Præterea præsentia Confessarii nõ requiritur ad integrandum actum, nec est de forma, prout est præsentia consanguineorum, quando statutum requirit ipsorum præsentiam in contractu mulieris, prout dicebat, Bald. in l. 1. C. qui admitti, sed pro bona obseruantia requiritur à summo Pontifice, nec est conditio, sed modus requisitus in dicta colloquutione ex regula sextus in l. quibus diebus Termilius, vbi Bartol. ff. de condit. & demonstration. Idcirco amarè, & rigidè requirenda non erit, & ita practicatur à doctis Confessariis.

Absens pro seruitio Ecclesiæ sit ne existimandus vti præsens & quid de Infirmo, & Carcerato dicendum. Cap. 2.

VTrum autem absens ab Ecclesia pro vtilitate, & negotiis ipsius Ecclesiæ, iudicandus sit, vti præsens, Respondeo affirmatiuè, cap. cum non doceat, de elect. Nam absentia ex publica vtilitate, nemini debet esse nociua, l. absentia, ff. de regul. iur. & in quacunque dispositione semper intelligitur excepta vtilitas publica, l. iubemus, vbi Bald. C. de Sacr. Sanct. Eccl. l. iubemus, C. de Nauibus non excus lib. 11. l. 1. C. vt nemini liceat in emption. se excusare l. 10. l. fin. C. de

de curſu public. lib. 11. Vndè beneficiatus, ſi pro vtilitate Eccleſię abeſt, facit fructus ſuos, cap. ad Apoſtolicæ de cleric. non reſidentib. cap. vnico, eodem tit. in 6. Sacrum Concilium Tridentinum de reſot. ſeſſ. 23. cap. 1.

Et procedit regula, etiam ſi adeſſet ſpeciale ſtatutum in Eccleſia de reſiden- do, & beneficiatus illud iuraſſet, Abb. in cap. ex parte num. 3. de cleric. non reſiden. Guttier. q. canon. cap. 1. nu. 144. Nam licèt iuramentum adimplendum ſit in forma ſpecifica cap. ad noſtram, il primo, vbi DD. notant de iure iur. quia tamen iuramentum regulatur iuxta ſtatutum, & ſtatutum interpręṭationem recipit à diſpoſitione iuris communis, Bartol. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur. abſq; periurij ſcrupulo, ex quo iudicatur praeſens, facit fructus ſuos. Nauar. conſil. 8. de cleric. non reſiden.

Idem eſt in canonicis, & clericis, qui ſunt in ſeruitio Epiſcopi, cap. de caetero, de clericis non reſident. Poteſt enim Epiſcopus eligere duos ex canonicis pro ſuo ſeruitio, cap. ad audientiam, de clericis non reſident. Idem eſt in Cardinali, vt poſſit habere apud ſe duos canonicos ſui tituli, Io. Andr. Abb. Hoſtien. & alii, quos citat Filliuc. de ſtatu cleric. tract. 41. cap. 6. num. 29. in fin. licèt Nauar. vnũ tantum canonicum concedat, ſed cõmuniter recepta eſt prima opinio. Et qui inſeruiunt Epiſcopo, Eccleſiae ſeruire dicuntur, Gloſ. in dicto cap. de caetero in verbo in ſeruitio. Idem eſt in familiaribus Summi Pontificis, cap. cum dilectus, de cleric. non reſident.

Omnes autem iſti iudicantur tanquàm praeſentes, & reſidentes; idcircò faciunt fructus ſuos, Nauar. conſ. 1. & ſequenti, de clericis non reſident. latè Gar. de benef. par. 3. cap. 2. num. 348. Couar. lib. 3. variar. cap. 13. Barboſ. allegat. 53. Non tamen quoad diſtributiones quotidianas, nam ille debentur verè intereſſentibus, vt in dicto cap. vnico, & in cap. Apoſtolicæ, & cap. cùm dilectus, & aliud eſt haberi pro præſenti, & aliud pro intereſſenti, Sac. conc. de reſot. ſeſſ. 22. cap. 3. verſ. quòd ſi alicui, ibi, tanquàm præſens ſit, ac diuinis interſit in Eccleſijs Cathedralibus, ac collegiatis habeatur Franciſcus de Leo in Theſaut. fori Eccleſ. par. 3. cap. 2. num. 24.

Fallit tamen ſtante conſuetudine in contrarium, quæ ſeruanda erit, Dec. in cap. cum omnes in 2. lectura num. 5. de conſtitut. Couar. loco citat. Duennas, Sbrot. Oieda, quos refert, & ſequitur Gar. d. cap. 2. num. 361. vbi ex multis declarationibus Sacræ Congregationis, probat, attendendam eſſe conſuetudinem, licèt contrarium firmet, Nauar. conſ. 2. de cleric. non reſident.

Appellatione fructuum beneficiorum non veniunt diſtributiones, quia licèt dentur beneficiaro propter beneficium, non ſunt tamen fructus beneficii, dicto cap. vnico, vbi latè Probus ad Monachum num. 53. Oldrad. conſ. 118. Puteus deciſion. 489. Nec etiam dicuntur de corpore beneficii, ſed ſunt diuerſi generis, & naturæ, nec augent corpus prætendæ, ex quo dantur ratione operis, & miniſterii perſonalis, Oldrad. loc. citat. Rota deciſ. 8. de præbend. in nouis, Cæſar de Graſſ. deciſ. 5. de præben. Gonſal. regula 8. in proemio §. 7. num. 153. & 162. congerit. Ricc. in prax. fidei profeſſionis, reſolutione 194. ideò condemnatus ad teſtitutionem fructuum beneficialium, non tenetur reſtituere diſtributiones, quia dantur ratione ſeruitij perſonalis laboris, & mercedis, Boerius deciſion. 340. Caputaquen. deciſ. 29. par. 1. Put. deciſ. 383. fallit tamen quintu-

plici-

pliciter vide, Gonsal. §. 7. num. 156.

Et quia in percipiendis distributionibus magis laboratur, quàm in fructibus beneficii, idcircò pleniùs acquiruntur, & potest liberè de ipsis disponere beneficiatus, Glos. in cap. præsenti de officio ordin. in 6. Put. decis. 315. Couar. in cap. cùm in officiis de testam. licèt non possit disponere de fructibus, Gemin. dicto cap. vnico, §. qui verò Anchar. & Francus ibidem, Caputaquen. decis. 92. num. 3. & propterea Bulla Iulii Tertii circa acquisitionem fructuum beneficiorum, per quam statuitur fructus exactos, & incorporatos, cum aliis bonis beneficiarii tanquàm profanos pertinere ad hæredes, maturatos tamen sed non exactos, vel à solo non separatos pertinere ad spolium, non procedit in distributionibus quotidianis, vt ex supra dictis nouissimè Ricc. in prax. variar. resolut. tom. 3. resolut. 117. & beneficiarius licèt ex præcepto Sacri Concilii Tridentini teneatur facere professionem fidei, qua non facta non facit fructus suos, quos Ordinarius non potest remittere, sed tantum Summus Pontifex ex declaratione Sacræ Congregationis, Ricc. in prax. fidei profess. resolut. 193. sess. 24. cap. 12. de reform. facit tamen suas distributiones quotidianas, sic declarauit Sacra Congregatio, vt habetur apud Gonsal. loco cit. num. 170. in hæc verba Congregatio censuit distributiones quotidianas nòn comprehendi sub verbis Concilii, hic quoniam dantur ratione ministerii personalis, & proptet operas suas, & illas percipiens, facit suas, Idem refert Ricc. in prax. profess. fidei resol. 194. fallit tamen in pingui præbenda, & etiam quando præbenda, vel beneficium consisteret tantùm in distributionibus quotidianis, nàm ex defectu professionis fidei ammittuntur, Prob. ad monachum in dicto cap. vnico, Grat. loco cit. num. 62. & beneficiatus, qui tenetur soluere annatam beneficii excedentis valorem ducatorum 24. de Camera, iuxta regulam Cancellariæ non tenetur ad annatam distributionum, nam ipsæ non computantur in fructibus, nec de ipsis soluitur annata, Gomesius in regula de valore quæst. 8. antefinem, Guttier. quæstionum canonic. cap. 1. nec contribuitur in Seminario pro distributionibus quotidianis, sicuti ex dispositione Sacri Concilii Tridentini sess. 23. cap. 18. cæteri beneficiati tenentur, Mandos. cons. 15. num. 2. Gonsal. & Ricc. locis citat. Nec etiam in caritatiuo subsidio, quod de iure aliquando Episcopo debetur cap. cum Apostolus, vbi Abb. & cæter. de censibus, latè Bellecc. tract. de caritatiuo subsidio, nam in taxando caritatiuo subsidio, quod à clericis, & beneficiatis Episcopo debetur, nulla est habenda ratio de distributionibus, Lapus alleg. 136. Mandos. & Gonsal. loco citat. Ricc. in prax. caritatiui subsidii resolutione 90. num. 13.

Et beneficiatus, qui obtinuit beneficium nulliter ab Ordinario, quando recurrit ad Sedem Apostolicam pro dispensatione, & compositione pro fructibus malè perceptis, non tenetur declarare distributiones, nec pro ipsis componere, Put. decis. 26. lib. 1. Cassiodor. decis. 6. de præbend. licèt teneatur declarare fructus, Gõsal. & Ricc. sic. cit. Nec in congrua portione assignanda computandæ sunt distributiones quotidianæ Rebuff. in tract. de congrua portione quæst. 8. Rota decis. 5. par. 2. diuers. Cæsar de Grass. decis. 6. de præbendis; secus tamen est in portione assignanda Vicariis parochialium, nam ex Bulla Pii V. anni 1567. incipiente ad exequendum, per quam statuitur

tuitur non aſſignari minorem quantitatem quinquaginta ſcutorum, nec maiorem centum, computantur etiã in certa emolumenta,& obuentiones de quo latè agit Guttier. conſ. 8. Et Scholaſtici, qui faciunt fructus ſuos, ex quo iudicantur præſentes,in Eccleſiis,cap.fin. de Magiſtr. & pro vtilitate Eccleſiæ dicuntur abeſſe, Sacrum Concilium Tridentinum ſeſſ. 5. c. 1. de reformat.non tamen lucrantur diſtributiones quotidianas, cap. licet de præbend. Extant declarationes Sacræ Congregationis apud Garziã loc.cit.num.118.licèt ſecus ſit in Lectore, Predicatore, & Pœnitentiario eiuſdem Eccleſiæ, nam iudicantur pro interreſſentibus, & lucrantur diſtributiones, pro quo tamen tempore,& quomodo,legendi ſunt Garzias, Barboſ.Franciſcus de Leo,& Ricc.loco cit.

Vicarius Epiſcopi, licèt faciat fructus ſuos,& iudicetur vti præſens, non tamen recipit diſtributiones quotidianas,niſi tamen conſuetudo ſit in contrarium,Rebuff in prax. tit. de Vicar. Epiſcop. Sbrot. de officio Vicar. qu. 43.ſecus tamen eſt in Vicario capituli Sede vacante, nam etiam lucratur diſtributiones,Pauinus de offic.&poteſt.Epiſcop.Sede vacante,quæſt.10. Ratio eſt,quia expedit Eccleſiæ, vnũ tantùm canonicum deputari pro ipſius gubernatione,& non totum collegium impediri.

Et quando quis eſt abſens pro ſeruitio eccleſiæ, facit fructus ſuos, cap. ex parte de cleric. non reſidentibus, & quando eſt in loco vbi eſt eccleſiæ impeditus tamen pro ipſius ſeruitio, diuinis non intereſt, percipit etiam diſtributiones. Et ità intelligendus eſt textus in dicto cap.vnico, probat ibidem Geminianus, Couar. in dicto cap.13. num.8. Guttier. in dicto cap. 1.num.183. Zerola,Zecchus, & alij, quos refert Gar.in dicto cap.2. num. 359. & ſic conſtituenda eſt regula. Quod abſens ab eccleſia pro ſeruitio ipſius,ſi ſit extra locum, ſeu Ciuitatem vbi eccleſia ſita eſt, tantùm fructus lucratur. Si verò in eodem loco, quia habetur non ſolum pro reſidente, ſed etiam pro intereſſente,lucratur diſtributiones,vt dictum eſt.

Hinc eſt,quod infirmus recipit diſtributiones,dicto capitulo vnico, vbi omnes Canoniſtæ, Rota in vna Hyſpalenſi diſtributionum die Veneris 2. Maii 1603. coram Reuerendiſſimo Domino Coccino Rotæ Decano. Intelligitur tamen ſi tempore ſalutis ſolitus erat diuinis intereſſe,Corſetus ſingulari 152. incipiente An quilibet infirmus,Moneta tractat. de diſtributionib. par. 2. quæſtion. 6. num. 21. Couar.dicto cap.13. num. 8. verſ. 6. hoc ipſum allegat Ioannem Andr. & Abb.in cap.ad audientiam de cleric. non reſident. congerit Barboſ. dicta allegat. 53.num. 167. & licèt infirmus debeat eſſe in loco vbi eſt eccleſia, vt diſtributiones acquirat, vt per ſupradictos citatos, tamen ſi ratione ſanitatis acquirendæ ad balnea accedat,vel ad clementiorem, & ſalubriorem aerem conſilio medicorum, etiam lucriſacit. Et idem eſt in eo, qui non aliquo morbo detinetur, ſed tuendæ valetudinis cauſa pharmacum accipit conſilio Medicorum,Graff.Azor,& Moneta, quos refert,& ſequitur Barboſ.loc.cit.num. 169.

Et ſupradicti non ſolum lucriſaciunt diſtributiones, ſi caſu in morbum incidunt, ſed etiam ſi propria culpa, Couarruu. loco citat. Tuſchus, Guttier. Emanuel, Moneta, Azor, & alii relati à Barboſ. loco citato, extant declarationes Sacrae Congregationis, apud Garziam loco citato, numero 362. Ratio eſt quia licèt propria culpa in infirmita-

mitatem incidant, vndè videretur dicendum illos non posse lucrifacere distributiones, ad instar Episcopi, qui si propria culpa in necessitatem incidit, non potest petere caritatiuum subsidium, Card. & caet. canon. in c. cum Apostolos, §. prohibemus, de censibus. Alex. de Neuo cons. 57. tamen quia culpa ob quam in infirmitatem incidit, non fuit ordinata directè ad lucrifactionem distributionũ; idcircò non impedit, nam vera est regula, culpam ad casum non ordinatã considerabilem non esse, cap. quia diuersitatem, vbi glos. in verb. suspensus de concess. præben. l. non omne, ff. de statu liber. l. is qui, ff. de act. & oblig. Bart. in l. 2. §. vltimo, ff. si quis caut. & culpa ad casum non ordinata, non est considerabilis, nec ad pęnam, nec ad præmium, nec ad damnum, nec ad commodum, cap. intelleximus de iudic. l. Papinianus. ff. de minor. l. si dictum, §. si commisero, ff. de euiction. latè explicat Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cas. 182. num. 58. cum sequenti. Idem est in Canonico cæco, qui absque vlla dispensatione ad officium non tenetur, Nauar. cons. 15. de celebrat. Missar. & lucrifacit distributiones, latè Ricc. in prax. tom. 1. resolut. 397.

Quod dictum est de infirmis, procedit etiam in carceratis, non tamen ob turpem causam, Io. Andreas in d. cap. vnico, Couar. loc. cit. Nauar. Armendarius, Zecchius, Azor. & alij, refert, & sequitur Barbos. loc. citat. nu. 178. si tamẽ per sententiam fuerit pro turpi causa, vel condemnatus, vel fuerit declaratum iustè fuisse carceratum, & demum per appellationem fuerit reuocata sententia, recuperabit distributiones. Extant declarationes Sacræ Congregationis, apud Gar. loco citat. num. 362. & sequenti. Idem erit in excommunicato iniustè, Guttier. dicto cap. 1. num. 142. & sequenti.

Procedit tamen si tempore excommunicationis erat in loco beneficii, Couar. loco citat. Alios congerit Barbos. vt sup.

Idem erit in canonico misso ab Episcopo ad visitandum limina Apostolorum pro obseruantia Bullæ Sixti V. kalendis Ianuarii 1585. incipientis Romanus Pontifex, & non solum canonicus missus ab Episcopo ad limina, sed quilibet prębendatus eiusdem Ecclesiæ, & etiam duo ex canonicis comitantes Episcopum tendentem ad limina.

Extat declaratio Sacrae Congregationis per haec verba. Canonici missi ab eorum Episcopis ad limina Apostolorum, eorum nomine, vel comitantes ipsos Episcopos ad eadem limina, distributiones lucrantur ex Decreto Sixti V. Extat, & alia declaratio pro praebendatis facta Cardinali Hyspalensi in anno 1589. referuntur eę à Gar. loco citat. num. 359. & seq. Ricc. Armendar, Moneta, & Franc. Leo in Thesauro. refert, & sequitur Barbos. loco citato n. 159.

Episcopus in via ad visitanda limina Apostolica, si moriatur, possit ne frui indulto Pontificio disponẽdi de certa quantitate spolij. Cap. 3.

QVae hactenus dicta sunt, conferunt ad decisionem Lucius quęstionis. An habens indultum à Summo Pontifice disponendi de certa quantitate spolii, si decedat extra Diaecesim in via tamen ad visitanda limina Apostolorum, gaudeat indulto tali. Casus contigit anno 1626. in obitu Illustriss. D. Fabritii Caraccioli Episc. Tropeensi, viri omni virtutum genere ornatissimi, qui hic Neapoli obiit dũ ex Episcopatu suo aduenisset

pro-

profecturus Romam ad viſitanda limina Apoſtolica. Diſcuſſa fuit quæſtio in Curia Illuſtriſſimi Domini Nuntij Diaz Apoſtolici collectoris ſpoliorum in hoc Regno Neapolitano Fiſcus Cameræ Apoſtolicæ dicebat, Epiſcopum non debere gaudere tali indulto, ex Bulla Pij V. incipiente In ſuprema militantis Eccleſiæ anni 1564. per quam ſtatuitur, decedentes extra Diæceſim non gaudere indulto, ſed omnia bona, tàm immobilia, quàm mobilia applicanda eſſe Cameræ Apoſtolicæ. In indulto autem conceſſo dicto Epiſcopo Tropeenſi erat expræſsè reſeruata diſpoſitio Sacri Concilij Tridentini, & Bullæ Pij 4.

Ego verò defendi partem affirmantem, & vltra ſupradicta, quòd viſitans limina non ſolùm habetur pro reſidente, ſed etiam pro intereſſente probatur. Nam alias non poſſet lucrifacere diſtributiones quotidianas, Bulla autem ſupradicta, quæ pro tuitione, & exequutione dictiConcilij emanauit, vt conſtat ex proemio dictæ Bullę, ibi, Sanè licèt in Concilio prefato, loquitur de abſentibus contra Decretum Sacri Concilij, vt in dicta Bulla, ibi, Qui extra praedictas Eccleſias, ac Diaeceſes, etiam in Romana Curia, aut alibi degentes, & iuxta decretum, & formam Concilii huiuſmodi non reſidentes deceſſerint. Pœna verò contenta in dicta Bulla, vt bona omnia decedentium extrà Diæceſim incamerentur, fuit inducta contra contumaces, ibi, vt praefertur, contingerit, ex nunc, prout ex tunc, & è contra in dictae contumaciae pęnam, eiuſdē poteſtatis plenitudine, & tenore, reuocamus, caſſamus, & annullamus. Igitur ſi contra contumaces locum habet Bulla, & abſentes à propria Diaeceſi contra formam Concilij punit; nulla contumacia, nullumque delictum conſiderari poteſt, in acceden te ad limina, quia tenebatur facere ex bulla Sixti V. vt ſupra. Et qui iure permittente aliquid facit, impunè id facit l. Gracchus, ff. ad l. Iul. de adulter. Et non peccat, c. qui peccat, 24. q. 4. Rocch. de Corte tract. de ſtatut. ſect. 3. n. 21. Et viſitans limina dicitur incumbere curae animarum, vt in dicta bulla Sixti V. propterea iudicandus erit tanquàm praeſens, & intereſſens Eccleſiae iuxta decretum Sacri Concilii ſeſſ. 22. de reform. c. 3. verſ. quod ſi alicui, & ibi tanquam praeſens ſit, ac diuinis interſit in eccleſiis Cathedralibus, ac collegiatis, habeatur. Et ſicut viſitans propriam Eccleſiam, iura, vel redditus ſuæ praebendae, iudicatur, ac ſi intereſſet in Eccleſia, & percipit diſtributiones quotidianas, Moneta de diſtribution. p. 2. q. 11. n. 63. Barboſ. loc. cit. n. 63. ità & eo magis in viſitante limina Apoſtolorum ex praecepto Sanctiſſimi pro neceſſitate, ac vtilitate propriae Eccleſiae. Sic reſolutum fuit in plena Congregatione corā dicto Illuſtriſſimo Nuntio Diaz anno 1626. non tamē fuit omnimodae executioni de mandata ſententia, ob varios clamores Camerariorum.

Iterum expenditur quiſnam dicatur abſens. Cap. 4.

QVanquam verò abſens ex iuſta cauſa nō poſſit iudicari praeſens, quādo ſtatutum, vel conſuetudo verā, & realem praeſentiam acquirit Bal. in l. 1. n. 54. C. qui admit. Bart. in l. omnes populi n. 62. ff. de iuſt. & iur. Gonzal. in reg. 8. gloſ. 43. nu. 12. niſi tamen in caſibus à iure expreſſis, vt in cap. vnico de cleric. non reſident. non tamen excluditur abſentia modici temporis, nam de minimis non curat Praetor, l. ſcio, ff. de minorib. latè congerit Corſetus in tract. de minim.

in 18. tom. tractatuum, & in ijs, qui sunt modici præiuditii etiam exempti comprehenduntur, & leguntur. Nam licèt ecclesiastici, legibus ciuilibus, & Cæsareis non ligentur, cap. qui in ecclesiarum, & cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de constitution. secus tamen in iis, quæ sunt modici præiuditii, Feder. de sen. cons. 85. col. fin. Dominicus in cap. fin. de immunitat. eccles. Dec. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constit. col. 26. vers. 1. Fuluius Constant. in l. 1. de venditione rer. fiscal. num. 31. Item licèt is dicatur residere, qui continuo moratur in residentia, Archidiac. in cap. licèt canon. de elect. in 6. nec ex eo, quod aliquibus diebus diuerterit à residentia, dicetur non residere, nam non matemathico rigore, sed moraliter, & ciuiliter intelligenda est ea residentia, item is, qui tenetur semper cum aliquo esse, non tenetur omni momento temporis esse cum illo, l. si quis ita legauerit ibi, quia non omne momentum exigendum sit, vt cum liberis sit, sed vt eam mentem, & id propositum habeat, ne filium à semet dimittat, ff. de condition. & demonstrar.

Item perpetuum dicitur stillicidium, licet non semper cadat, l. foramen, ff. de seruit. vrban. prediorum. Sicut etiam dicit textus in l. 1. §. quotidiana, ibi quotidiana aqua est, quæ duci assiduè solet, vel æstiuo tempore, vel hyberno. Et tam si aliquando ducta non est, ea quoque dicitur quotidiana cuius seruitus intermissione temporis diuisa est, ff. de aqua quotid. & æstiu. Glos. ibi in verbo, tempore, dicit, vt interuallo mensium, vel dierum; Item qui quotidie tenetur celebrare, potest aliquando cessare absque amissione fructuum cap. significatum ibi, quanto frequentius potest salua honestate sua de præbendis, & dignitatib. Item quotidie dicitur fieri, quod aliquo interposito tempore fit, Abb. & Felin. in proemio Decretalium in Verbo, Rex pacificus; Item testis deponens aliquem, quotidie possedisse, vel resedisse in Ecclesia, non dicitur falsus si aliquo interuallo non possedit, vel non resedit, Abbas, & Felin. loco citat. Perez de anniuersar. & Cappellan. lib. 2. cap. 8 num. 29.

Sicut etiam, qui iurauit continuò stetisse in aliqua Ciuitate, non dicitur periurus, si aliquando absuit, Romanus cons. 264. Additio ad Abb. loco citat. facit, Glos. in cap. Sacro Sancta, in verbo, sine intermissione ibi, non tamen in quolibet instanti, sed horis constitutis, distin. 22. Idem est si diceretur assidue, Glos. in cap. de quibusdam 37. dist. cap. frequens de restitution. spoliat. Idem si dicat die, noctuque, Archidiac. in cap. statuimus 43. distinct. Vel si dicat, intermisse cap. denique 21. distinct. Vel si dicat, indeclinabiliter, nam etiam intelligitur in debitis horis, & non continuatò.

Ac etiam si diceret, omni tempore, vel nunquam, cap. nunquam, vbi glos. de consecrat. distin. 5. & cap. 1. & 2. 85. distinct. Continuus etiam dicitur commensalis, qui aliquando diuertit, animo tamen redeundi, Simoneta de reseruat. benefic. q. 35. num. 12. & seq. Et beneficia vacantia per obitum familiaris Cardinalis, quę non possunt conferri absque consensu Cardinalis; si fuerit in Curia, ex regula Cancellariæ 31. de impetrand. benefic. per obitum familiaris Cardinalis; si per aliquod breue tempus absuerit Cardinalis à Curia ex causa recreationis, non concedentur absque ipsius consensu, Mandotius in dicta regula num. 5. Gomes. ibidem qu. 7. num. 6. Nam, qui casualiter abest, non dicitur abesse, Felin. in cap. Rodulfus num. 14. de rescriptis, Gonsal. loco citat. num. 82.

Idcircò

Ideircò male faciunt Ordinarij prohibentes Parochis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vt nec per vnam diem discedāt à Parochia, Perez loco citat. num. 20. Zerola in praxi parte 2. in verb. Residentia, ver. Quarto, an quis possit, vbi limitat, nisi ex aliqua causa vrgentissima.

Qualiter autem iudicādum sit modicum tempus, quia variè accipitur, & à subiecta materia declaratur, prout tradit Alberic. in dictionatio, in verbo modicum tempus, arbitrio boni viri iudicandum est, vt docet Menochius de arbitrar. iudic. casu 11. & 361. nu. 21. Modicum certè tempus aliquando dicitur mensis, &, quod infra triginta dies fit, in modico tempore dicitur fieri, Lucas de Penna in l. omnes omninò Curiales, C. de decurion. lib. 10. Dec. in l. quicquid calore iracundiæ, ff. de reg. iur. Tempus enim vnius mēsis respectu totius anni, dicitur modicum tempus, Suar. de Relig. tomo. 1. de diuino cultu cap. 21. num. 8.

Faciunt supradicta ad interpretationem Decreti Sacræ Congregationis de missis celebrandis, per quod prohibetur ecclesiasticis stipendia missarum accipere, nisi pro tot missarum celebratione, quę in modico tempore celebrari possint. Nam absque scrupulo poterunt accipi pro tot, quæ in mense celebrari poterunt, & etiam per bimestre tempus, sic dicitur Romæ practicatum fuisse. Fundatur etiam hoc, quia bimestre tempus non dicitur lōgum, sed modicum. Probatur ex Tridentino sess. 23. de reform. cap. 1. vbi conceditur Parochis per bimestre tempus non residere in Parochia, qui tamen semper tenentur residere. Verum, vt dixi, breuitas temporis regulariter regulanda est à subiecta materia, Bartol. in l. 3. §. cum igitur, ff. de vi, & vi armat. Bal. in l. fin. C. de his, qui à non Domin. &c. Ricc. decii. 335. p. 4, & arbitrio Iudicis relinquenda, vt post Bart. & Bal. supra citatos, tradit Rot. Rom. dec. 70. p. 2. in nouissim. & Menoch. vbi supra.

Absentes an vocandi ad actus Capitulares. Cap. 5.

AD Capitulares autem actus regulariter non sunt vocandi absentes, Glos. in cap. 2. in verbo ipsorum de testib. in 6. & in cap. fin. in verbo præsentia, de maiorit. & obedien. Est cōmunis opinio, quam probant Cardin. Abb. Felin. & Bald. in c. cum omnes de constitution. Idem Bal. in Authen. hoc ius porrectum, C. de sacrosanct. eccl. latè congerit additio ad Abbatem, in dicto cap. cum omnes, Ioann. Gratian. in verbo vocari, regula 480. Ratio est, quia expeditio actuum capitularium non pertinet ad illos, qui sunt de capitulo pleno iure, & particulari, sed de iure communitatis, & quod commune est, meum non est, idcircò absque quòd vocentur, actus tenet, si expediatur à maiori parte præsentium cap. fin. de maiorit. & obedien. cap. 1. de his, quę fiunt à maiori parte Capituli. Nam aliàs actus corrueret, si pleno iure competeret absentibus, & non vocarentur, l. 3. §. causa cognita, ff. de bonor. possession. Notabiliter aduertit Felin. in dicto c. cum omnes num. 12. Intelligitur autem supra firmata conclusio de absentibus extra Ciuitatem, nam qui in Ciuitate est, non dicitur absens, l. absentem, ff. de verbor. signific. & debēt vocari, l. 2. C. de Decurion. lib. 10. Glos. in dicto cap. cum omnes, vbi Abb. num. 7. vers. modo venio ad tertium. Aliàs actus posset rescindi, vt per supracitatos Auth. Intelligitur etiam eadem conclusio de absentibus propria voluntate, tàm in re, quàm in causa, nempè si ex propria culpa abes-

abessent, Innoc. in cap. 2. de noui oper. nunciat. Bar. in l. omnes populi, ff. de iustit. & iure, latè Felin. & Abb. loco citato.

Ampliatur suprafirmata conclusio, vt procedat etiam in alienatione rerum Ecclesiæ. Nam sufficit maior pars præsentium, nec absentes vocandi sunt, cap. ea quæ, §. hoc ius porrectum, 10. quæst. 2. Auth. hoc ius porrectum, vbi Bald. & alii C. de Sacrosanct. Eccles. Glos. & communiter Canonistæ in dicto cap. cum omnes.

Ampliatur secundò in compositione facienda super aliquo prætenso iure, sic etiam in litigando, cap. fin. vbi, Glos. in Verbo presentium, vbi omnes Canonistæ, de maiorit. & obedient. & quod Regulares, qui, ex eo quod omnia pro Christo Domino dimiserunt, præsumuntur iustam litem mouere cap. 2. vbi, Glos. in Verbo, non fecissent, de noui oper. nunciat. facit tex. in cap. nimis iniqua, de excessib. Prælator. non enim præsumendum est, quòd aliena appetant, qui propria reliquerunt, cap. expedit 12. quæst. 1. cap. Lugdunensis, 9. quæst. 2.

Fallit tamen supra firmata conclusione in electione, nam absentes vocandi sunt, & expectandi cap. quia propter, de elect. Syl. & cæteri in verbo electio, Glos. in dicto cap. 2. in verbo ipsorum, de testib. in sex. Intelligitur autem de electione, quæ ius, & titulum tribuit, non de aliis electionibus, Felin. in dicto cap. cum omnes. Hinc respondi in facto in electione Patris Vocalis interfuturi cap. Generali, nostro Absentes, vt supra in principali conclusione, non esse expectandos ex duplici ratione. Primò quia textus in cap. quia propter, procedit, quando agitur de electione Prælati, habentis iurisdictionem, ob cuius mortem Ecclesia dicitur viduata, iuxta textum in cap. sicut 7. quæst. 1. non autem in electione aliorum inferiorum, Glos. in cap. sicut, in verbo, forma, & in cap. si cui, in verbo concilium de elect. in 6. Abb. in dicto cap. quia propter num. 12. Syl. in Verbo electio 2. num. 2. 3. & 4. Secundò quia dum voluntariè absunt à loco electionis, ex quo sunt extra gremium, non dicuntur de numero electorum, cap. quod nobis, vbi Abb. dicit, esse menti tenendum de electione Glos. in Clement. quo circa de election. Miranda in Manuali Praelator. quaest. 23. art. 20.

Secundò limitatur principalis conclusio in receptione alicuius in canonicum, vel in collatione beneficii, vel praebendae. Nam tunc absentes, si commodè fieri valeat, vocandi sunt, alias irritari posset receptio, vel collatio cap. cum in Ecclesiis, de praebendis in 6. Glos. in dicto cap. 2. in verbo, ipsorum; Ratio est, quia de principali statu Ecclesiae, agitur, dum aliquis in canonicum recipitur, vel beneficium ei confertur, Bal. & Felin. in dicto cap. cum omnes. Hinc est, quod inuitis clericis, quando facultates Ecclesiae non suppetunt, nullus potest in Ecclesia institui, cap. authoritate de institut. Et ex hoc infertur, quod superior regularis non potest aliquem assignare in domo, renuentibus habitatoribus, quando facultates non suppetunt, vel ex certis redditibus, vel ex consuetis eleemosynis: Sacrum Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 3. de regularibus, ibi in praedictis autem monasteriis, & domibus, tam virorũ, quàm mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus is tantùm numerus constituatur, ac in posterum conseruetur, qui ex redditibus propriis monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè possit sustentari. Et Sacrum Concilium

cilium addit se dispositioni iuris cõmunis adhaerere in cap. vnico, §. sanè de statu regular. in 6. Nam Bonifacius 8. in dicto §. sanè, tantùm monialibus Ordinum non mendicantium prouidit, Sacrum verò Concilium, Regularibus vtriusque sexus, & cuiuscunque Ordinis; Bonifacius voluit eas tantùm moniales recipi, quæ absque penuria substentari possent, Sacrum verò Concilium, vt commodè substentari possint. Et maxima est differentia inter vtrunque, optimè aduertit additio ad Glossam in dicto §. sanè, in Verbo absque penuria. Et post Bullas Clementis 8. & Pauli V. extat Decretum Sacræ Congregationis Concilii annuente Sanctissimo Vrbano 8. per quod mandatur in quacunque Religione taxari numerum in Capitulo generali, habita ratione reddituum, per decennium exactorum, vel eleemosynarum infra eundem terminum receptarum. Ac demum infra annum à die capituli, certam reddendam, Sacram Congregationem Regularium. Vndè liquidò constat, nullo pacto posse superiores Regulares assignare aliquem alicubi, quando facultates eius loci non suppetunt seruata forma Concilii, & Bullarum.

Tertiò limitatur, in cessatione à diuinis facienda ex rationabili causa. Nam tunc etiam absentes vocandi sunt, cap. quamuis de offic. ordinar. in 6. Quando enim Ecclesiæ iniuria afficitur, non solum Prælatus debet illam vlcisci cap. is, qui Prælatus, & cap. Guilisarius, 23. quæst. 4. cap. solitariè, 63. distinct. Glos. in cap. 1. de maledicis, & hoc etiam per censuras Ecclesiasticas, cap. dilecto, de senten. excommunic. in 6. Genuensis in praxi cap. 18. sed etiam per cessationem à diuinis, quæ lumen vnicum appellatur ad repellendas iniurias Ecclesiæ factas Clement. prima de sentent. excommunic. sed quia grauissimum est negotium, cessatio enim à diuinis æquipollet interdicto, vt docet Sayr. lib. 5. de censur. cap. 17. cum aliis sequen. idcircò absentes vocandi sunt.

Quartò limitatur in magnis, & arduis negotiis, Innoc. in cap. 2. de noui oper. nunciation. & in dicto cap. cum omnes, vbi alios allegat Felin. Et propterea licet in alienatione rerum Ecclesiæ, absentes non sint requirendi, vt supra dictum est, in alienatione tamen magnarum rerum, vel nobilium pretiosarum absentes vocandi sunt, Bald. in dicto cap. cum omnes, & ibidem Felin. Probatur limitatio. Nam ratio, quare suprafirmata regula, quòd absentes non sunt vocandi in actibus capitularibus, non procedit in electione, receptione in canonicum, & cessatione à diuinis, est, quia sunt illæ res magni præiudicii, ac propterea excipiuntur à regula supra firmata. Ergo quotiescunque euenerit casus similis præiudicii, ex identitate rationis, idem erit dicendum ex Glos. in l. 1. C. de condition. indebiti, & non solum lex ex identitate rationis extenditur, sed etiam casus exceptus à lege, cap. cum dilecto, de confirmat. vtili, vel inutili, Innocen. loco citat. Antonius de Butrio Abb. & Felin. in dicto cap. cum omnes.

Quintò limitatur, quando præsentes maiorem partem non constituerent, Glos. in cap. fin. in verbo præsentium, de maior. & obedien. Felin. in dicto cap. cum omnes num. 22. vers. vel potest dici. In hoc autem articulo aduertendum est, nam multi tenent, quod conuocata vniuersitate per sonum Campanæ (quod est propriè signum conuocationis, tam sæcularium, quàm Regularium ad aliquem actum legitimum faciendum, cap. in causis, ibi, Campanam pulsare fecerunt)

runt) de elect. ad minus comparere debent duae partes Vniuersitatis, Bart. in l. omnes populi, ff. de iustit. & iur. Quarum postea maior pars concludit, facit textus in l. nominationum, C. de decurion. lib. 10. ibi quod à maiori parte ordinis in Vrbe positae totius Curiae instar exhibeant, & regulariter quando aliquis est eligendus in Magistratum, duae partes ex Decurionibus debent esse praesentes, quarum postea maior pars concludit l. 2. ff. de Decret. ab ordinar. facien. l. nulli, ff. quot cuiusque Vniuersit. facit tamen textus in l. fin. C. de prædiis Decurion. lib. 10. Et quod dictum est de Vniuersitate populi, quòd duae partes comparere debeant, idem erit in Concilio Ciuitatis, nam repræsentat totum populum, Glos. in rubr. quæ sit longa consuetudo, latè Lucas de Penna dicta l. nominationum, & hæc Bart. opinio in tota Tuscia practicatur, vt idem Bart. testatur. Contrariam tamen Sententiam defendunt Canonistæ, quam latè probat Abb. in cap. de illis de elect. v3. quòd omnia expediantur per maiorem partem cõparentium signo dato; Ratio est, quia quando conuocatio fit ab habente authoritatem conuocandi, non venientes dicuntur contumaces, Innoc. in cap. primo de maiorit. & obedien. & in cap. 3. de noui oper. nunciation. vbi omnes Canonistæ, Idcircò voces absentium contumacium accrescunt præsentibus, & nolentes venire reddunt se alienos cap. cum nobis de elect. & extra gremium dicuntur, Glos. in Clement. quia circa, de elect. Idcircò absurdum est computari in numero eos, qui nolunt venire, late Miranda in Manuali disput. 23. art. 20. & Vniuersitas potest residere in vno cap. graui de postulat. Prælator. l. sicut, ff. quot cuiusque Vniuersit. Et iniquum est ex aliquorum absentia, vniuersitatis negotia retardari, vt optimè considerat Abb. in dicto cap. de illis. Hæc sunt rationes Canonistarum, qui magis veritatem essequuti sunt; Conciliari tamen possunt opiniones hoc modo. Quòd quando Vniuersitas absque Superioris mãdato de per se congregatur, procedit opinio Bart. & sequacium. Quando verò ab habente authoritatem conuocatur, procedit opinio Canonistarum, Abb. in dicto cap. de illis. Et regulariter in tota supradicta materia attendenda est consuetudo, Anton. de Butr. in dicto cap. cum omnes num. 16. latè Lucas de Penna in dicta l. nominationum. In nostra Religione conuocato Capitulo à Præposito per sonum Campanæ, expletur quodcunque negotium per maiorem partem, vel duas partes accedentium secundum subiectam materiam, seruata forma Constitutionum, ac Decretorum.

Sextò Limitatur in negotiis tangentibus singulos, vt singulos, nam absentes requirendi sunt l. per fundum, ff. de seruitutib. rustic. prædior. Abb. & cæteri in dicto cap. cum omnes. Et licet Episcopus cum maiori parte Capituli possit negotia Ecclesiae explere, toto tit. de his, quae fiunt à maiori parte Capituli, tamen in impositione gabellarum pro publica necessitate, vel in remissione alicuius Franchitiæ ab Vniuersitate Clericis debitae, non sufficit consensus Capituli, sed requirendus est Clerus, cap. non minus, vbi Abb. num. 5. de immunit. Eccles. Clement. 1. & 2. de censib. Innocen. in cap. vestra, locati. Sic respondi in facto Consultus à Capitulo Capuano, quòd cum consensu Archiepiscopi intendebat remittere franchitias Vniuersitati pro admissione, & substentatione cuiusdam Religionis. Et quamuis textus in cap. fin. de his, quae fiunt à maior.

par.

par. cap. ſtatuat potuiſſe Archiepiſcopum Rothomagenſem cum maiori parte capituli obligare cęteros ad cōtribuendum pro quantitate reddituū ad neceſſariam Eccleſię refectionem, tamen tex. ille habet varios intellectus,& præcipuè. quòd ibi Archiepiſcopus cum maiori parte capituli per viam ſtatuti mandauit, beneficiatos debere contribuere, pro vt videtur ſentire, Dec. in dicto cap. cum omnes; Ex quo infertur notabilis doctrina, nempè. Quòd licèt non poſſit maior pars communicare aliquid extraneo in præiudicium minoris Collegii, non conſenſientis. Nam quòd omnes tangit, ab omnibus approbandum eſt, cap. quod omnes, de reg. iur. Et ſemper requiritur conſenſus illius, cuius ius minuitur, l. in concedendo, ff de ſeruitutib.& aqua. Et item in re communi melior eſt conditio prohibentis l. Sabinus, ff. commun. diuidun. Gloſ. in l. nō aliter, ff. de vſu,& habitat. Vnde nō poteſt maior pars Collegii dare facultatem extraneo, vt in aliquo particulari negotio vocem habeat, ſed omnes,& ſinguli de Collegio debent aſſentiri, Compoſtellanus, quem refert,& ſequitur Abb. in cap. ſcriptū col. 2. de electione, Rota deciſ. 40. in antiquis, incipiente, nota quia heri; & licèt cōtra Compoſtellanum inſurgat Roman. in l. de pupillo, ff. de noui oper. nunciat. opinio tamen Compoſtellani communiter practicatur, & ab ea non licèt recedere, Dec. in dicto cap. cum omnes num. 6. verſ. 30. fallit. Poterit tamen, maior pars Collegij aggregare extraneum in Collegio per viam ſtatuti, qua aggregatione facta, non vti extraneus vocem habebit, ſed vti quilibet de collegio, Abb. quæſt. 1. num. 29. Tuſchus in verbo maior pars, concluſ. 14. Franc. deciſ. 2. num. 22.

Examinātur quædam Decreta Religionis Clericorum Regularium in materia electionis. Cap. VI.

Hinc agam de quodam Decreto Religionis noſtræ in Capitulo generali anno 1627. ſtatuto, in materia electionis Patris vocalis Capitulo Generali interfuturi. Vt enim redderetur facilior electio in domibus, vbi multus eſt eligentium numerus, ſtatuit Capitulum, quod ſi poſt tertiam vicem, qua ſuffragia tulerint, nemo fuerit electus, tunc publicentur ij duo tantum quibus plures, eſt vocalibus, licèt non pro maiori parte, fuerint ſuffragati, ac poſtea noua fiat electio in alterum ex illis; & ſi ſuffragia paria inueniantur, antiquior profeſſione cenſeatur electus; Dubitatum fuit, an potuiſſet capitulum in præiudicium abſentium vocalium hoc ſtatuere, & videbatur dicendum, quòd non. Quia in tangentibus ſingulos, vt ſingulos, abſentes ſunt vocandi; Secundò quia iam erat ius quæſitum cæteris vocalibus abſentibus iunioribus, de quorum prę iuditio agebatur, 3. quia ſicut maior pars nō poteſt præiudicare minori, ſtatuendo contra ius, Bald. in l. veterem, C. de authorit. præſtan. Roman. conſ. 352. num. 12. Tuſchus in verbo maior pars, concl. 15. ita,& abſenti, prout videtur ſentire Felin. in d. cap. cum omnes col. 10. verſ. 2. fallit, de conſtitut.

Contrarium tamen fuit reſolutum, Ratio eſt, quia ius eligendi ſpectat ad vocales collegialiter, & propterea ſpectat ad ſingulos, vt vniuerſos. Regula enim eſt, quòd quotieſcunq; aliquid Collegialiter eſt explendum, nunquam pertinet ad ſingulos, vt ſingulos, ſed ad ſingulos, vt vniuerſos, Anchar. conſ. 418. Abb. in cap. per vniuerſalem

col. 8. verf. & hæc, faciunt in argumẽto de elect. Zabarell. cõf. 154. vbi dicit, quòd ex eo, quòd electio Summi Põtificis fit per Cardinales collegialiter, pertinet ad fingulos, vt vniuerfos, facit, Glof. in Clement. nè Romani, in verbo cætum, de iudicijs. Optimè Franc. in dicto cap. 2. num. 8. In tangentibus autem fingulos, vt vniuerfos indubitatum eft, abfentes non effe vocandos, vt fupra fundatum eft. Et maior pars prȩualet minori, l. quòd maior, ff. ad municipal. & de incolis cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori part. capit. Et quod fit à maiori parte, dicitur in plena concordia factum etiam in præiudicium abfentium, quando de iure, vel cõfuetudine vocandi non funt, Glof. notabilis in cap. cum olim, in verbo prȩfentes, de fenten. & re iud.

Accedit etiam, quòd Decretum capituli bono zelo factum fuit, non malo animo ad iuuenum exclufionem, propterea fuam obtinet firmitatem, argumento textus in d. cap. cum omnes, & facit, Glof. ibidem in verbo conftitutum, verf. fed hoc ideò, latè agit ibidem Felin. de conftit. quæ bono zelo fit, & propterea non poteft peti, quod reuocetur. Sicut in ftatuto in præiudicium alicuius facto poteft reclamari, quia extraiudiciaria non tranfeunt in rem iudicatam, & fortior dicitur sẽtentiam Iudicis, quàm ftatuti, Bald. in l. 1. §. fimiliq; modo, C. de Latin. libertat. tollen. & conceditur annus ad reclamandum à talibus ftatutis, Bart. in l. ambitiofa, col. penul. verf. infra quale tempus, ff. de Decret. ab ordinar. faciend. per tex. in l. qui grauatos, C. de collation. lib. 12. latè Rota in dicto capit. cum omnes. Et ftatutum laicorum bona fide factum præiudicat Ecclefia in acquirendis, Dec. in Authen. caffa, & irrita num. 7. C. de Sacrofãct. Ecclef. Couar. Mencacha, Cenedo, & alij, quos refert, & fequitur Barbofa de offic. Epifc. alleg. 59. n. 53. Et ficut ftatutũ, quòd electio fiat ab omnibus nemine difcrepante non valet, propter facilem hominum difcordiã, l. item fi vnus, §. fin. ff. de arbitr. l. 1. §. fin. ff. de acquir. poffeff. ob quam nunquam fieret elect. Alex. conf. 224. lib. 6. vbi agit de iurament. Sũmi Pont. & ftatuto ab ipfo facto de non creando Cardinales, vel de non alienando res Ecclefiæ, nifi omnes, & finguli Cardinales confenferint, idem agit Andr. Sicul. conf. 1. lib. 1. Ita debet valere, & rationabile iudicandum erit, quod pro faciliori electione ftatutum fuit; Expedit enim, electiones fieri, vt multorum confilio poffint negotia. Religionis expediri, iuxta illud, Salus vbi multa confilia. Et ftatutum factum in damnum aliquorum, fi ex rationabili caufa fiat, valet, Ang. in l. impetrata, C. fententiam refcin. non poffe, per tex. in l. neq; Dorotheum, & l. Dotitii, C. de decurion. lib. 10. Anton. de Butr. Imola, & Felin. num. 1. in dicto cap. cum omnes. Nec requiritur, quod omnes de cap. confentiant, pro vt dicebat, Ang. cõf 267. incipien. vifis, & examinatis, & c. fed fufficit maior pars, prout in cȩteris negotiis, Imol. in cap. fin. verf. circa fecundã partem de confuetudinib. Felin. l. 1. num. 2. Igitur fi pro bono Religionis factum fuit ftatutum, nullus erit locus quȩrelæ.

Etiam facit, quòd inter electos numero pares mandauit Capitulum præferẽdum fore antiquiorem profeffione. Hoc enim non folum eft fecũdum iuris difpofitionem, fed etiam confert ad bonum regimen Religionis. Nam in honoribus, prȩeminentiis, & dignitatibus antiquior femper eft prȩferendus, l. fin. C. de Tironib. lib. 12. l. femper, ff. de iur. immunit. l. 1. & 2. ff. de albo fcribendo, cap. Epifcopi, vbi Glof. 24. diftinct. eft materia textus in cap. 1. & in cap. ftatuimus de maioritate, & obedientia, vbi omnes Canoniftæ. Et in electionibus, & in

in vocibus antiquiores præferũtur iunioribus, l. Alexandrin. C. de Decurion. lib. 10. cap. Epiſcoporum 74. diſtinct. latè congerit Iaſon in l. cum quid in 2. lectura num. 36. ff. ſi certum petatur. Et etiam in conſilium præſtando; Nam conſilium ſeniorum melius eſt, quàm iuuenum, cap. ex multa, de voto. Et præſumitur magis pro ſenibus, quàm pro iunioribus, Gloſ. in cap. cum in iuuentute in verbo, ad ſenilem, de præſumption. Et melior eſt vmbra ſenis, quàm eloquẽtia, vel gladius iuuenis, Bald. in cap. 1. de renuntiat. & in l. cum antiquioribus, C. de iure deliberan. Iaſon loco citato.

Dices, obſtare textum in cap. quia propter de elect. in quo mandatu, electionem debere fieri à maiori parte. Et in pari num. ſuffragiorum, nunquam quis cenſetur electus, videlicèt ſi ex viginti, decem eligerẽt, Gloſ. in cap. vnico, §. cum verò, in verbo, aſſenſu, ne Sede vacante, Abb. in cap. poſtulaſtis, vbi Butrius, & Imola de conceſſ. præbendæ, Sanch. in decalog. lib. 5. cap. 4. num. 69. Imò iubente Epiſcopo aliquem recipi in monaſterium ſibi ſubditum, intelligitur conſentiente maiori parte, aliàs maiori parte non cõſentiente, ſi reciperetur, poſſet appellari, Oldrad. conſ. 97. Anchar. Franch. Geminian. Monach. & Probus in cap. fin. de regular. in 6. Et capitulũ quia propter, continet clauſulam decreti irritantis, propterea ligat etiam ignorãtes, quoad actus inualiditatem, cap. dudum, & cap. penultimo de præbendis in 6. cap. ſi eo tempore, in verbo, ignoranter, de elect. in 6. Felin. in cap. cæterum de reſcript. cumulat. Bononia de elect. dubitatione, 3. num. 6. Et tanta eſt vis decreti irritantis, vt conſuetudo in contrarium allegari non poſſit Boerius in propriis terminis, deciſ. 1. num. 49. Rota coram D. Cuccino in vna Metenſis monaſterij: & coram eodem in Treuerenſi Abbatiæ. Et etiam futuram impedit, Geminian. Archidiacon. & Franch. in cap. cum de benefic. de præbendis in 6. latè Gabriel. cõmunium concluſ. tit. de clauſul. concluſ. 3. Martha de clauſul. par. 1. clauſulæ 129. vbi refert varios Rotæ Deciſiones. Redditur enim incapax quælibet perſona circa materiam, in qua adeſt decretum clauſulæ irritantis, Idcircò nullum ſtatutum, nullaq; conſuetudo in contrariũ poteſt introduci, latè Suar. de legib. lib. 7. cap. 19. num. 13. Bononia loco citato.

Reſpondeo enim, vt ſupra dictũ eſt, quod textus in dicto cap. quia propter, non habet locum in electione vocalis, ſed tantum quando prouidetur Eccleſia viduata, vt ſupra in 1. limitatione, idcircò nõ facit ad quæſtionem, de qua agitur.

Nec Clem. exiui, in verſ. demũ, de verb. & rerum ſignific. facit contra nos, vbi habetur, quòd ſublata ſit collatio meriti ad meritum, & zeli ad zelum, ſed tantum numerus ſit attendendus, & propterea à maiori parte ſuffragiorũ facienda ſit electio, vt latè proſequitur, Tuſch. in verbo elect. concluſ. 17. & Molfeſ. in ſumm. tit. de benefic. Nã reſpondetur, quod Sixtus IV. conceſſit, & in perpetuum indulſit Capitulis Generalibus Ordinis S. Hieronymi, vel inter capitulum, & capitulũ Prioribus Generalibus, quod poſſit ſupplere quoſcunque defectus ex commiſſione, præteritione, tranſgreſſione, contemptu, aut negligentia iuris, vel ſtatutorum Ordinis, qualitercunq; in electionibus interuenientes, contrariis quibuſcunq; non obſtantibus, Habetur conceſſio, apud Rodriq. de regularib. tom. 2. queſt. 52. art. 1. & apud Bononiam loco citato dub. 4. & hoc priuilegium fuit cõfirmatum à noſtro Paulo IV. Patribus de Obſer. die 1. Iulii 1555. priuilegio, quod incipit;

Ex Clementis Sedis Apostolicæ, cum clausulis derogatoriis, etiam nouissimo Lateranensi Concilio, vt per Bonon. loco citat. & Paulus 4. omnia priuilegia aliis Religionibus concessa, nostræ Religioni concessit, vt in compendio Peregrini; Igitur, si potest Capitulum Generale supplere defectus Electionum contra iuris dispositionem, quid mirum erit si in paritate suffragiorum mandauerit, antiquiorem professione esse præferendum, non obstante, quòd maiorem partem votorum physicè non habuerit. Et certum est in paritate suffragiorum, aut iterum esse recurrendum ad suffragia, aut ad superiorem cap. fin. vbi Io. Andr. & alii Canonistæ de re iudic. latè congerit Molfes. ad consuetudinem Neapol. parte 10. quæst. 22. Idcircò Capitulum Generale ad omnem dubitationem tollendam pro bono Religionis mandauit, illum ex Vocalibus accedere debere ad Capitulum Generale, qui professione antiquior, paritatem obtinuit suffragiorum.

Pro confirmatione facit. Quòd licet Episcopus cum consensu Capituli non posit statuere contra ius canonicum cap. vestra, vbi glos. in verbo statuto, de locat. & conduct. cap. quod super his, ibi, dummodo in ipsa Synodo non ducas aliquid statuendo, quòd canonicis obstet institutis de maior. & obed. vbi omnes canonistæ, & præcipuè Felin. Clem. nè Romani vbi Glos. in verbo inferiorem, de elect. cap. inferior 20. distinct. & ratio est quia nullus inferior potest facere statutum contra legem superioris, cap. inferior de maior. & obedient. & hoc non solum ex defectu potestatis, prout latè probant Bart. Bald. & cæteri in l. omnes pupilli, ff. de iustit. & iur. Azeuedo lib. 3. tit. 6. lege 14. sed etiam ratione reuerentiæ, quam inferior suo superiori habere debet l. potioris C. de offic. rectoris, Andr. de Iser. in proemio constitut. vbi latè Afflict. quæst. 2. & 3. Idcircò vniuersitates. Quarteria, & Collegia, quæ possunt sibi ipsis facere statuta pro bono regimine, non possunt tamen contra ius commune, vt per supra citatos, & etiam Religiones, quæ possunt sibi ipsis facere statuta pro bono regimine, Innoc. in cap. in singulis, de statu regular. Suar. de legib. lib. 4. cap. 7. num. 21. Rodriq. de regular. tom. 1. quæst. 10. art. 1. & quæst. 17. artic. 2. non tamen contra ius Canonicum, vltra supra citatos, latè probat Alexand. consil. 106. Thusc. in verbo Abbas cum consensu Capituli, conclus. 13. Tamen in casibus in quibus Episcopus potest dispensare iuri communi, poterit in illis licito iure statuere contra ius commune.

Ratio est, quia ex eadem iuris authoritate, hoc facit iuxta textum in cap. at si Clerici, §. de adulteriis de iudiciis. Et non dicitur peccare, qui iure permittente aliquid facit l. Gracchus, ff. ad leg. Iul. de adulter. cap. qui peccat 24. quæst. 4. Et sic intelligenda est doctrina Butrii, & Imolæ in cap. 2. de maiorit. & obedien. dicentium posse, Episcopum statuere, non dum addendo, sed etiam detrahendo iuri canonico, vt posit in illis casibus contra ius canonicum statuere, in quibus potest dispensare, latè probat Rocch. de Curte in cap. fin. de consuetud. sect. 3. num. 21. vers. septimus est casus, alias in contractu, de statutis in dicta sect. in tom. 2. tractatum. Refert, & sequitur Barbos. de officio Episcop. alleg. 93. in fin. Ergo ita etiam dicendum in nostra Religione, nam si potest ex priuilegio Sixti 4. confirmato à Paulo 4. supplere defectus occurrentes in electionibus, & dispensare in illis etiam contra iuris communis dispositio-

sitio-

sitionem, vt dictum est, ergo, & statuere ad instar Episcopi; Certum est enim, Superiores nostræ Religionis habere iurisdictionem quasi Episcopalem, & omnia posse in Religionis regimine. Imo maiora in quolibet subdito, quæ Episcopus in suos Diæcesanos. Ita præfati authores, & præcipuè Rocc. & Barbosa.

Mihi tamen non placet eorum doctrina, nonenim tenet consequentia. Potest superior in aliquo casu dispensare, ergo in ipso statuere sic notabiliter Innoc. in cap. dilectus num. 2. vers. vel hic, de tempor. ordination. per hæc verba potest dispensare Episcopus in eo, quod factum est, vt tolleretur, non autem super faciendo, vt aliquid fiat contra canones. Idem sentit Federicus de Senis cons. 17. col. 4. vers. non obstat, quod octauo loco ponitur. Quia, vt ipse inquit dispensationes aliquando fiunt ex causa necessitatis, ergo non sunt trahendæ ad ius commune, vt pari modo fieri possint, & facit in simili. Quia facilius dispensatur in tolerando, quàm in promouendo, Archidiac. in cap. cum confidat 50. distinct. Barr. in l. Barbarius, ff. de offic. Præsid. ergo eo magis in statuendo.

Ex supradictis videtur, quod adhuc vrget difficultas, Decretum nostræ Religionis admittens non electum à maiori parte, esse contrarium dispositioni iuris communis. Et augetur difficultas. Quòd non solum Religio non potest contra ius commune statuere, vt supra dictum est, & probat textus in l. forma, C. de præfecto prętorio, sed specificè in materia electionis nihil potest addere, vel minuere, Oldrad. cons. 259. per Glos. in cap. cùm dilecti, in verbo, constitutum, de consuetudin. 6. Idem probat Io. Andr. in addict. speculator tit. de elect. in Rubr. in fin. congerit Alex. in d. cons. 206. num. 2. vol. 2.

Pro resolutione tamen aduertendum est, doctrinam, Glosæ, Oldrad. & Io. Andreæ procedere in terminis textus in cap. quia propter, de electione. Sed cum supra dictum sit, dispositionem illius textus non procedere in electione Vocalis pro capitulo, idcircò nulla ratio habenda erit in casu nostro. Secundò aduerte quòd licet inferiores non possint facere statuta contra ius commune, quia non pręsumitur, Principem concedendo priuilegium statuendi, voluisse indulgere, vt contra ius commune statuat, vt optimè post Bart. Bald. & alios in dicta l. omnes populi, aduertunt Afflict. & Azeuedo loco citat. sic etiam in Religionibus, quæ eo ipso, quòd à Summo Pontifice approbantur, obtinent facultatem statuendi ea, quæ ad suum bonum regimen conferunt, vt aduertit Rodriq. in dicta quæst. 17. art. 2. Tamen ex rationabili causa possunt facere statuta cōtra ius, Bald. in dicta l. omnes populi num. 30. Abb. in cap. fin. de consuetudin. & in cap. de adulteriis de iudiciis. Felin. in dicto cap. super his nu. 7. de maior. & obedien. Alex. in dicto cons. 206. Roman. cons. 325. nu. 7. & 428. num. 13. Tuscus in verbo Episcopus conclus. 285. num. 24. & sequent. Afflict. in dicta quæst. 2. & 3.

Ratio est, quia præsumitur, Principem, qui voluit bono communitatis prouidere, tacitè concessisse facultatem statuendi contra ius commune, ex rationabili causa, nam si fuisset interrogatus absque dubio concessisset, idcircò intelligitur concessum, ex regula l. tale pactum, ff. de pactis, optimè Alex. loco citat. superius num. 13. & facit textus in l. si hominem, ff. mandati, vbi omnia censentur concessa, quæ pro bona negotii expeditione requiruntur. Et confirmatur, nam Legatus à latere non potest com-

committere causam decidendã simpliciter,& de plano, absque figura iudicij, quia est contra ius commune, quod ipse abrogare non potest, Glos. in cap.fin. in Verbo figura de Hæretic. in 6. Ex rationabili tamen causa, quando status negotii sic requirit, bene potest Io: de Imola in cap. fin. de transaction. Sicut etiam potest Episcopus cum capitulo statuere in præiudicium absentium subditorum ex rationabili causa pro bono Ecclesiæ. Anton. de Butr. & Imola in dicto cap. vestra, locati per glos. in cap. constitutus, in verbo, à quocunque de religiosis domibus. Facit etiam Cõsilium Bart. 136. incipientes, Capitaneus. Alexand. loco citat. num. 10. & 13. & eo magis quando causa explicatur in statuto, siue decreto, optimè aduertit Rocchus de Curte in dicto tract. de statut. sect. 3. num. 11. & 13. Ergò licito iure processit Decretum supradictum cum pro bono Religionis, & ex iusta causa factũ fuit.

Tertiò etiam aduerte, & hinc facilius respondetur supradictæ difficultati. Quòd licèt Episcopus cum Capitulo non possit contra ius commune statuere, bene tamen distinguere potest ius commune cap. cum esses, & cap. relatum il primo de testamen. cap. quæ in Ecclesiarum, vbi Innocentius, & alii, de constitut. & propterea quando ius commune aliquid directè, & præcisè mandat, non potest Episcopus regulariter contra talem dispositionem statuere, & si statuat, non valet, vt per supra citatos, & in specie per tradita à Io: Andr. in speculatore in loco citat. Quando autem ius commune specificè aliquid non disponit, sed, sub ipsius dispositione comprehenditur, tunc contra tale comprehensum, potest statuere Episcopus, quia non derogat præcisè dispositioni iuris communis, probatur ex glos. in clem. vt hi, de ętat. & qualitat. in verbo, & si qui. Mandat Summus Pontifex in dicta clemen. quod nullus ex Clero admittatur ad vocem, nisi sit in sacris, dicit ibi Glos. quod licèt ante illum textum, quilibet de Clero admitteretur ad vocem, valebant tamen statuta Episcoporum, quod non admitterentur, nisi qui essent in sacris, quia erant rationabilia statuta, & non erat præcisè dispositum à iure communi, sed tantùm sub regula generali comprehendebantur, vt admitterentur, etiam hi, qui non erant in Sacris. Alex. loco citato. Sic in casu nostro; Ius commune statuit illum fore electum, in quem maior pars Vocalium concurrit, & per consequens quando paria sunt suffragia, nullus censetur electus, vt inquit Glos. in cap. vnico, §. cum verò, in verbo assensu. Ne Sede vacante potuit contra hoc, quod non fuit præcisè statutum à iure, sed tamen in ipso comprehensum, fieri statutum, taliter electum admittendo, & hoc est, quod voluit dicere Bart. in l. si constante, in quæst. 9. primæ partis principalis, ff. solut. matrim. quòd facilius limitatur ius commune, quàm tollitur, nam non derogatur præcisè dispositioni iuris communis, quia nulla adest dispositio præcisè arctans, quòd nullus admittatur, nisi sit electus à maiori parte, sed tantum dicit, electionem à maiori parte faciendã, ex cuius dispositionis vigore, qui maiorem partem suffragiorum non habet, censetur exclusus; Hunc exclusum voluit admittere capitulum ex rationabili causa, & sic non statuit contra directam iuris dispositionem, sed contra implicitam, & comprehensam in iuris dispositione, quod licito iure potest is qui contra ius statuere non potest, vt subtiliter aduertit Alexand. in dicto cons. 206. vbi

loquitur

loquitur de quodam Capitulo Generali, in quo fuit ſtatutum, in Eccleſiis Regularibus non prouideri de Prælato per viam electionis, prout eſt de iure, ſed per viam prouiſionis v3. quod Generalis cum Definitoribus deputarent ſuperiores; Ex his videtur reſoluta propoſita difficultas contra Decretum Capituli Generalis, cum apertè conſtet de ipſius validitate, licèt pro maiori ſecuritate dictum fuit, petendam confirmationem à Santiſſimo.

Addendum eſt ſupradictis, quòd licet vera ſit opinio, quod electio facienda ſit à maiori parte totius capituli, & propterea non ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum, niſi ſit maior pars Capituli, cap. ſi cui, de elect. in 6. poteſt tamen fieri ſtatutum, quòd is cenſeatur electus, qui habet maiorem partem ſuffragiorum reſpectu maioris partis non totius Capituli, Gloſ. in dicto cap. ſi cui, in Verbo Prætor, & Abb. in cap. veſtra num. 4. de elect. & in Religione Sancti Franciſci adeſt particularis conſtitutio hoc declarans, in Clem. Exiui, in Verbo demum, de verbor. ſignific.

Abſentiam vtrum admittatur, quando citatus à Curia ad informandum fuit viſus in Ciuitate in die delicti, vel pręcedenti. Cap. VII.

EXpeditus à quęſtione, quæ peculiare Decretum Religionis noſtræ attingebat de allegatione abſentiæ, agam; nunc vtrum admittatur quando delinquens citatus ad informandum à curia, fuit viſus in Ciuitate in die delicti, vel præcedenti. Et reſpondeo negatiuè. Extat Capitulum Regni incipiens. Poſt commiſſum, quia præſumitur calumnioſa allegatio abſentiæ, Franch. deciſ. 327. & ſicut pręſumitur malitioſè diſceſſiſſe, Gloſ. in cap. conſultationibus, in verbo antequam, vbi Dec. de offic. delegati, & in cap. meminimus, de appellation. etiam ſi is, qui diſceſſit fuerit Officialis in aliquo loco, ad quem poſt delictum, vel poſt inchoatam informationem acceſſit, Baiar. ad Clarum q. 34. num. 9. Farinac. de abſen. quæſt. 99. num. 296. Guazzinus ad defenſiones, defenſ. 12. num. 17. Et regulariter pręſumitur contra eum, qui diſceſsit à loco vbi ſolitus eſt morari, Innoc. cap. fin. de eo, qui mitt. in poſſeſſ. Abb. in cap. Prælatum. Qui fil. ſint legit. Maſcard. de probat. concluſ. 6. Affectata enim abſentia, & improbabilis, nemini debet prodeſſe, Iaſon. in l. de pupillo, §. ſi quis, ubi teſtatur de communi opinione, ff. de noui oper. nunciat.

Fallit tamen ſupradicta regula. Primò ſi delictum non fuit commiſſum de recenti, nam tunc, quia ueriſimiliter potuit diſcedere rationabiliter, admittenda eſt abſentia, Carau. rit. 166. Baiard. Franch. & Guaz. loco citat. Fallit 2. quando poſt primam citationem ad informandum; fuit à Prorege ex rationabili cauſa abbreuiatus terminus foriudicationis, quod poteſt facere Prorex. Franch. deciſ. 213. Nam tunc, quia denuò citatur reus, licitè poteſt allegari abſentia, quia potuit confiſus in ſpatio anni, abeſſe à loco, ſic refert deciſum Franch. deciſ. 589. Io. Bapt. de Thoro in Compend. Deciſion. Regni in Verbo abſens.

Quis possit allegare absentiam: & de termino dando ad denunciandum. Cap. VIII.

AD allegandum absentia quilibet admittitur, Andr. de Iser. in constitut. Regni Edictorum, vbi Afflict. per textum in l. scire oportet, §. sufficit, ff. de excusat. tutorum, in l. contumacia, ff. de re iudic. Capyc. decis. 143. Rota decis. 37. de procurat. & in nouiss. decis. 485. Arismus Tepatus variar. sententiar. tomo 1. tit. 532. de absentia, & absentibus cap. 7. Et hoc etiam sine mandato, Innoc. & Abb. in cap. veniens de accusation. per textum in l. si prætor, §. fin. ff. de iudic. & l. 2. § . fin. ff. si quis cautionibus, Clarus in praxi crimin. §. fin. q. 33.

Marianus tamen Soccin. in dicto cap. veniens num. 158. distinguit, quòd aut allegatur simpliciter absentia, quæ necessaria, seu facti dicitur, v3. Petrus adest Romæ, & idcircò non potest in præsenti comparere, nisi in termino competenti, aut allegatur causa rationabilis absentiæ, quæ probabilis dicitur, v3. non potest comparere citatus ratione loci non tuti, potentiæ aduersarii, insidiæ inimicorum, pestilentiæ, & similium, & in hoc secundò casu non admittitur aliquis ad allegandum sine mandato, ex quo citatus potest de facto supradictis impedimentis renunciare; In contrarium tamē verior, & æquior est opinio, quòd etiam absque mandato, absentia tàm facti, quàm iuris possit allegari, Bald. in l. penul. §. ad crimen, ff. de publicis Iudic. Alexād. de Neuo in cap. si quando 2. quæst. 6. num. 21. Clar. in dicta quæst. 33. Guazzin. loco citat. num. 7. Hinc est, quòd delinquens citatus à Iudice inferiore, non tenetur comparere si fuisset citatus à maiore, nec, non comparendo iudicaretur contumax l. contra pupillum, §. 1. ff. de re iudic. Alexand. in l. secunda, §. primo, ff. si quis caution. & ita practicatum fuit hic Neapol. in causa cuiusdam Ducis, & cuiusdam Marchionis, qui in anno 1602. fuerunt citati ad informandum ob homicidium patratum in personam cuiusdā nobilissimi viri. Dumque immineret tempus foriudicationis, comparuerunt Agnati, dicentes, non posse procedi ad foriudicandum, ex quo erant citati in Curia Romana à Tribunali Santissimæ Inquisitionis ad dicendum, quid sentirent de verbis prolatis in occasione dicti Patritii (Non è più tempo di confessione) Et procedunt supradicta etiam si alibi à minori Iudice reperiretur carceratus, Menoch. de Arbitr. iudic. q. 80. nu. 49. Guazzin. loco citat.

Post allegatam autem absentiam, datur terminus ad denunciandum, alias sententia esset nulla, §. Sancimus auth. de exhibend. & introduc. reis, latè Campagna in dicto cap. post commissum, Guazzin. ad defens. defens. 12. num. 11. Terminus autem quantus debeat esse, remittitur Iudicis arbitrio. Menoch. de arbitrar. casu 40. Ad rationem enim viginti milliarum taxatur terminus itineris pro singulo die, & in nauigatione solitum nauigationis, habita ratione locorum, & temporum, Menoch. & Guazzin. loco citat. Consideratur etiam, An absens sit extra, vel intra Prouinciam. Regulariter enim non præsumitur esse extra Prouinciam, Andr. de Iser. in dicta Constitutione, Edictorum; Qui enim est extra Prouinciam longè dicitur abesse, Glos. in l. parui, ff. de condit. furtiua, & in l. fin. C. de præscript. longi temp.

Ad

Aduertendum tamen est, quod alio modo dicitur Prouincia secundum Romanorum loquutionem, qui Regna, Prouincias appellabant, & quot Regna habebant tot Prouincias dicebant habere, prout de Gallia, & Sicilia loquitur textus in l. notionem, ff. de verb. signific. Et tota Germania, quæ tàm ampla est, vnica Prouincia appellabatur, quæ postea in duas redacta fuit, l. si eadē, ff. de offic. Assessor. & alio modo in Regno. Regnū enim nostrum Neapolitanum, quod pars est Italiæ, dicitur vna Prouincia, Andr. de Iser. in constitut. Regni Cōsuetudinem de rei act. & except. Frecc. de subfeud. lib. 1. de origin. Baronum in quæst. incipiente, fuit dubitatum, n. 30. & de offic. Magistr. Iustit. nu. 16. & idcircò vbicunque quis est intra Regnum, dicitur esse in Prouincia, & vbicunque res sitæ sunt in Regno, non dicuntur esse in aliena Prouincia; Et hoc duplici ratione, prima, quia spatio 15. vel 20. dierum ab vna parte Regni ad alteram facilè percurritur, secunda, quia ab vno Prorege gubernatur, facit doctrina Bart. in l. 1. C. de Metropol. Briton. lib. 11. Et licet in duodecim Regiones, quas hodie Prouincias vocamus, diuisum sit Regnum, Frecc. loco cit. cap. de Prouinc. & Ciuitatib. Regni, & in singulis Præses eligatur, vnica tamen Prouincia dicitur, quia ab vno capite gubernatur, qui est Prorex, à quo fluit omnis iurisdictio tanquam à Capite; Propterea Sacrum Consilium iudicauit, nullum fuisse inuentarium confectum ab hærede post bimestre tempus, ex quo bona essent extra Prouincia, vbi testatur decesserat intra tamen Regnum. Et textus in l. fin. §. sin autem à locis, C. de iure deliberandi, qui concedit annū ad conficiendū inuentariū, quādo bona sunt in longinquis partibus, nō procedit, quando sunt intra districtū Regni, licèt in diuersis Regionibus, seu Prouinciis, Gizzarell. decis. 43.

Infertur etiam ad intelligentiam textus in cap. de illis, de sponsal. in quo statuitur, quòd contrahens sponsalia si ad alias partes se transferat, liberum sit mulieri cum alio contrahere. Nam primò, notandum est, quòd textus iste secundum veriorem opinionem corrigit textum in l. 2. C. de sponsalib. in quo statuitur, quòd sponsus absens intra Prouinciam, biennio sit expectandus, Cardinal. Abb. & cæteri Canon. in dicto cap. de illis, Tabien. Ang. Armil. Nauar. Sot. & cęteri quos allegat, & sequitur Sanch. de matrim. lib. 1. disputatione 54. num. 6. secundò textus ille procedit etiam in sponsalibus iuratis. Nec ad ipsorū dissolutionem aliquod Iudicis ministerium requirendum erit, prout dicebant Anchar. in dicto cap. de illis, Couar. in repetit. de sponsalib. cap. 5. initio nu. 7. Nam dum textus dicit, ibi (liberum erit mulieri cum alio cōtrahere) sequitur, nihil aliud fore requirendum, vt optimè Sot. Henriq. & alii, quos sequitur Sanch. loco cit. Illud enim dicitur liberè fieri, quod ex mera voluntate nemine vocato, vel requisito, fieri potest, Glos. in c. cùm plures, in verbo liberè, de offic. deleg. in 6. cap. de multa, vbi Abb. de praebend. glos. in Clem. dudum, in verbo liberè, de sepultur. Abb. in c. 1. de off. ordinar. Gōsal. reg. 8. Cācell. glos. 48. n. 3. latè tradit Gut. tract. de matrim. q. 3. de spōs. Tertiò est notandum, quod absentia sponsi, ad hoc ut dissoluātur sponsalia debet esse in lōginquis Regionibus absq; spe de proximo reuertendi, colligitur ex eodē textu ibi (dimittat terrā, se ad alias partes transferens) sic est communis sensus omniū DD. supra citatorū, ut post alios explicāt Sanch. & Gut. loc. cit. & cōfert doctrina D. Th. in 4. dis. 27. q. 2. at. 3. ad 2. ubi loquēs de casu suprad. explicat quādo spōsus abiit in partes longinquas, idcircò si in loco pro-

propinquo esset sponsus, esset expectãdus, vel requirendus, nec sponsalia essent dirimenda, nisi rationabili causa, aliter Ecclesiastico Iudici videretur, Couar. de sponsal. par. 1. cap. 5. nu. 7. cum sequenti, Guttier. locis cit. Hinc infertur, absentem ab hac Ciuitate, commorãtem tamen in extrema parte Regni non comprehendi in dispositione dicti capituli de illis. Nam cũ totum Regnum dicatur vna Prouincia, vt dictum est, non dicitur longè abesse, cum is tamen dicatur longè abesse, qui est extra Prouinciã, Glos. in dicta l. parui, ff. de condit. furtiua, & in l. fin. C. de præscript. longi temp.

De facultate Episcoporũ absoluendi à Casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, occultis tamẽ, vigore Concilij Tridentini. Q. VI.

Examinatur Decretum Concilij. Cap. I.

VErba Conc. sess. 24. cap. 6. de reform. hæc sunt. Et in quibuscumque casibus occultis, etiã Sedi Apostolicæ reseruatis delinquentes quoscunque sibi subditos, in Diæcesi sua, per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ, gratis absoluere, imposita pœnitentia saluatori. Idem, & in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ, eis tantum, non eorum Vicariis sit permissum; Pro huius capitis declaratione præmittendum est, casuum reseruationem maximè cõferre ad animarum salutem, totiusque Populi Christiani optimum regimen; Patet ex Tridentino sess. 14. cap. 7. & 11. Et cum Summus Pontifex ex suprema sua authoritate à Deo optimo Maximo obtenta, possit sibi casus reseruare, respectu quotumcunque Ordinariorum, vt Bellarm. latè probat lib. 1. de pœnitent. cap. 21. & de Summo Pontifice cap. 5. Ex antiquissimo vsu Ecclesiæ compertum est, quod ex causa excommunicationis apposita sibi reseruat, Paludan. Gabriel. Adrian. & alii in 4. distinct. 17. Caietan. in Sum. in Verbo casus, Nauar. c. 27. nu. 254. in sum. & in cap. consideret, §. cautus, de pœniten. distinct. 1. & cons. 18. de Clerico excommunic. ministrãte, Suar. de pœnit. disp. 29 sect. 2. Idcircò sublata censura Summo Pontifici reseruata, quilibet Cõfessarius absoluere potest à culpa, vt per supra citatos.

Hoc præmisso, Noto, supradictum Decretum, per quod conceditur Ordinariis facultas absoluendi à quibuscunque casibus occultis, esse fauorabilem, & proinde ampliandum, Henriq. in sum. lib. 10. de Sacramen. ordinis cap. 20. n. 2. Rodriq. & alii, quos refert Sanch. de matrimon. lib. 8. disput. 2. n. 12. Genuens. in praxi, c. 67. n. 1. Probatur primò, quia licèt dispẽsatio sit stricti iuris, c. 1. §. ille verò, de filiis præsbyter. in 6. Facultas tamen dispensandi dicitur fauorabilis, quia per ipsam non intenditur principaliter vulneratio iuris communis, sed communicatio potestatis, quæ fauorabilis est, Glos. in c. dudum, in verbo beneficium de præben. in 6. Bart. & omnes Ciuilistæ in l. 2. ff. de verbor. obligat. Io. Andr. Butrius, Abb. & alii in cap. fin. de Simonia, idem Abbas, Dec. & alii in c. at si clerici, §. de adulteriis, de iudic. Geminian. & Franc. in c. 1. de filiis presbyter. in 6. latissimè Sanch. in dicta disputat. 2. Secundò quia per supradictam facultatem fit reductio ad ius commune primæuum; Certum est enim, Episcopum in propria Diœcesi ab omnibus posse absoluere, & dispensare in quibus specialiter non prohibetur, Glos. in c. in quibusdã, vbi Abb. de pœnitẽ. Glos. in c. postulastis, in verbo, dispẽsatũ de Cler. excõmun. ministr. latè cõgerit Sãch. lib. 8. disput. 5. de matrim. & lib. 1. disput. 61. Idcircò latè est in-

est interpretanda; ex regula, quòd omnis lex etiam correctoria, per quam reducitur ad ius commune, continet fauorem, & extendi debet, Antonius de Butrio, & Abb. in cap. olim de verbor. signific. Iason. in l. beneficium, ff. de constitut. Princ. Et in materia nostra in specie tradit Henriq. loco citat. licèt Suar. de censur. disputat. 41. sec. 2. num. 3. impugnet hanc rationem. Sed quicquid sit, vera est propositio, latè esse interpretandam. Tertiò quia potestas supradicta, est clausa in corpore iuris, dum extat in Tridentino, propterea non strictè interpraetanda, sed vt caeterae leges, quae ex identitate rationis extenduntur Oldrad. consil. 9. nu. 7. Anton. de Butr. in cap. olim in fin. de verbor. significat. Felin. in cap. postulasti num. 5. de rescript. Anastasius Germonius de indultis Cardinal. §. nec non quarumcùmque n. 17.

Secundò Notandum est, supradictum Decretum constituere regulam generalem in beneficium Episcoporum, in qua comprahenduntur omnes Episcopi, subditos tamen habentes, ad differentiam Titularium, qui in supradicto Decreto non compraehenduntur, optimè aduertit Sanch. in Decalog. lib. 2. cap. 11. etiam ante consecrationem. Quae enim pertinent ad iurisdictionem, nempè excommunicare, & absoluere, possunt ante consecrationem explere cap. transmissa, vbi Glos. in verbo, de talibus, de elect. Quae autem sint iurisdictionis, & quae ordinis congerit post alios Cucchus titulo de Episcop. num. 16. Compraehenditur etiam in supradicto Decreto Archiepiscopus, dum visitat ex causa cognita, & probata in Concilio Prouinciali, iuxta Tridentinum sess. 24. cap. 3. de reform. Tunc enim potest absoluere subditos suffraganeorum cap. fin. de censib. in 6. Et etiam dispensare vigore Concilii, quia eo tempore censetur sua Diaecesis. Suar. de paeniten. disput. 30. sec. 2. nu. 8. & de censur. disput. 41. sec. 2. n. 12. Sanch. li. 2. in Decalog. c. 11. Extra tamen tēpus visitationis, nihil potest Archiepiscopus, quia est tantum Iudex in causa appellationis. c. pastoralis de offic. ordinar. Quando vero Episcopus absque causa iusta recusaret absoluere, vel dispensare, tunc potest adiri Archiepiscopus per viam appellationis, & tunc Archiepiscopus absoluet, vel dispēsabit, Henriq. lib. 14. de irregularit. c. 18. n. 3. Auila de censur. par. 2. disput. 10. dubio 6. notab. 2. circa primam, Sanch. lib. 4. in decalog. c. 38. n. 12. Aduertendum est, quod in casibus, in quibus Episcopus tenetur absoluere, vel dispensare, Episcopo recusante, potest adiri Archiepiscopus per viam appellationis, quando vero nō tenetur, sed tamen adest iusta causa absoluendi, vel dispensandi, potest adiri Superior, & implorari ipsius officium, vt cogat inferiorem ad absoluendum, vel dispensandum, & ita cōciliatur, glos. in Clem. 1. in verbo oneramus, de iure patron. cum Glos. in c. statutum, §. assessorem, in verbo, relinquatur de rescriptis in 6. latè explicat Sanch. de matrimon. lib. 3. disput. 10. n. 12. cum multis sequen. & potest Archiepis. supradicta facere etiam ante pallii susceptionem, sicut diximus de Episcopo ante consecrationem, & c. suffraganei, vbi glos. Anchar. Butrius, & Abbas de electione.

Compraehēditur etiam capitulum Sede vacante, Cenedo in collectaneis, collectaneo 4. ad decretales nu. 3. Henriq. Rodriq. & alii, quos refert, & sequitur Sanch. dicta disput. 2. n. 10. in fin. Genuens. loc. cit. n. 22. Alios congerit Barbosa in remiss. ad concilium in dicto c. 6. vers. an illa facultas, & de officio, & potest Episcopi allegation. 39. nu. 16. Et licèt Alterius, &

E 2 Bo-

Bonacina relati à Barbosa loco citdicant Sacram Congregationem cōtrarium declarasse, de ipsa declaratione authenticè non constat, neque illa ius facit. Ratio est, quia licet Capitulum Sede uacante non succedat in iis, quæ iure speciali competunt Episcopo, Innoc. in cap. cum in cunctis, de elect. Abbas in cap. uerum, numero 9. de foro compet. Hoc tamen intelligitur de iis, quæ iure speciali delegato, siue ex commissione competunt Episcopo, secus tamen quando iure ordinario speciali competunt, Abb. in dicto cap. verum, Felin. in cap. eam te, num. 17. do rescript. Sed facultas, de qua in Concilio, non personæ Episcoporum, sed dignitati, & officio perpetuò concessa fuit; Idcircò competit Capitulo sede Vacante vt dictum est. Et dicitur iurisdictio ordinaria, & non delegata, ex regula, quod iurisdictio ex Principis priuilegio perpetuo concessa alicui dignitati, & officio, dicitur ordinaria, & non delegata, Bart. in l. ambitiosa, num. 34. ff. de decret. ab ordinariis faciend. Bald. & Imola in cap. fin. de offic. ordinar. Syl. in Verbo delegatus, q. 8. Perpetua enim concessio facit Iudicem ordinarium, Bald. in l. 1. ff. de offic. Consul. Felin. in cap. licet, num. 4. de offic. ordinar. taliter vt possit delegare, Glos. in cap. fin. in verbo casibus de offic. ordinar. vbi Io. And. Anton. de Butr. Abb. Imol. & Felin. Et procedit regula etiam si essentia, quæ in signum supremę Iurisdictionis Principi competunt. Nam si alicui officio, vel dignitati perpetuò concederentur, possent delegari, Couar. lib. 3. variar. resol. cap. 2. num. 10. per tex. in cap. fin. de offic. ordinar. Et facit textus in cap. in Archiepiscopatu, de raptor. Et dum Sacrum Concilium in dicto cap. liceat, alias 6. dat facultatem Episcopis, vt possint per Vicarium specialiter deputatum absoluere &c. Apertè colligitur, non competere talem authoritatem Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis, iuxta Glos. in cap. ad abolendam, de hæretic. vbi Abb. sed iure ordinario speciali, prout optimè Sanch. Henriq. & Barbos. loco citat. Comprehendit etiā, non solum capitulum Sede Vacante, sed etiam Abbates habentes iurisdictionem, quasi Episcopalem, vt constat ex doctrina de Abbatib. & Abbatia supra tradita.

Adeò verum est, Concilium loco citato constituere regulam vniuersalem in beneficium Episcoporum, & habentium iura Episcopalia, quòd id non solum procedit in casibus reseruatis vsque ad prædictum Concilium, sed etiam procedit in casibus in futurum reseruandis, vt post Nauar. probat Suar. de pęnit. disputat. 30. sec. 2. num. 13. Sanch. in decalog. lib. 2. cap. 11. num. 27. circa finem, Ratio est, quia de natura legis est respicere ad futura, l. leges, la seconda, vbi latè Bald. C. de legib. & quia lex semper loquitur, l. Arrianus, ff. de action. & obligat. licèt de aliquo disponendo loquatur per verba præsentis temporis, trahitur ad futura l. legis virtus, ff. de legib. Bart. in l. omnes populi, num. 64. ff. de Iust. & iur. Et dum supra diximus fuisse priuilegiatos Episcopos à Sacro Concilio in absolutione supradicta impertienda, priuilegia latissimè sunt interpretanda, l. immunitates, ff. de iure immunitatis. l. si quando, C. de bonis vacantibus lib. 10. cap. cum dilecti de donation. Et beneficium Principis debet esse mansurum, & in perpetuum valere, cap. decet, de reg. iur. in 6. l. beneficium, ff. de constitutionib. Princip. Et eo magis, quando priuilegium est clausum in corpore iuris, quod nulla ratione amitti potest,

test, nisi specialiter derogetur. Optimè probat Azeuedo lib. 8. tit. 16. l. 1. num. 119. Et licet aliqui dicant, Gregorium 13. respondisse, supradictum decretum non habere locum in casibus reseruatis ex noua lege Sedi Apostolicæ post Concilium, de hac tamen responsione nihil authenticè constat, vt aduertit Suar. loco citat. Idcircò firmanda est conclusio Quòd etiam in casibus in futurum reseruandis à Summo Pontifice, locum habeat dispositio Concilij, nisi tamen expresfsè, vel per clausulas sufficientes contrarium declaretur.

De Derogatione Constitutionis Conciliaris, quomodo, & qualiter fiat. Cap. II.

Commmunis opinio est, quod ad derogationem Constitutionis Concilij generalis requiratur specialis derogatio, nec sufficiat clausula generalis. Archidiaconus in cap. primo, de constitution. in 6. per textum in cap. nonnulli, de rescriptis, cap. eam te de ætat. & qualit. cap. ex parte de Cappellis Monachor. Et licet Innoc. in dicto cap. ex parte, contrarium teneat asserendo nō esse magis faciendam mentionem Concilii, quàm alterius iuris, & propterea sufficere clausulam generalem derogatoriam, prout videtur sentire, Felin. in dicto cap. nonnulli num. 3. Cenedus in collectanea 123. in dicto cap. nonnulli, tamen vt inquit Dec. in Rubr. de constitution. in 2. lectura, & in cap. prudentiam num 18. de officio delegat. totus mundus amplectitur opinionem Archidiaconi, quam probant latè Ripa, Vitalis, Probus ad Monachum, Rebuffus, Mandosius, Guttier. Padilla, Menochius, Couar. & alii, quos refert Garzias de benefic. par. 4. cap. 5. nu. 25. Fallit tamen supra firmata conclusio in concessionibus manu Summi Pontificis firmatis, nam tunc neq; generalis, neq; specialis derogatio requiritur. Sic declarauit Pius V. 23. Decēbris 1570. Sic etiam Sacra Congregatio apud Garsiam loco cit. num. 33. Idem est in concessionibus ex certa scientia, & motu proprio factis, nam tunc sufficit derogatoria generalis, Puteus decis. 494. lib. 2. Mandos. de signatura gratiæ tit. de prouision. vers. derogatio dicti concilii, Sarmiento lib. 3. selectarum cap. 14. num. 11. Idem est, quando per legem vniuersalem de directo Summus Pontifex statueret contrarium dispositioni cōciliari, nam tunc nulla requiritur derogatio, Glos. in cap. 1. in verb. noscatur de constitution. in 6. Cinus, & Bald. in l. humanum, C. de legibus, Abb. & Felin. in dicto cap. nonnulli Io. Gratian. regula 291. Vltimò fallit in derogatione Concilii Tridentini. Nam licèt multi dicant nunquàm per constitutiones Pontificiales derogari supradicto Cōcilio, nisi in specie nominetur, ex eo, quia est nouissimum generale Concilium, probant Henriq. lib. 7. de indulgen. cap. 26. lib. 3. Viualdus in Candelabr. par. 3. cap. 12. num. 22. refert, Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 26. num. 7. Fulcus de visitat. lib. 2. cap. 20. num. 14. Moneta de commutatione vltimar. voluntat. cap. 5. num. 165. alios allegat Garz. loco cit. num. 36. Contrarium tamen multi tenent, nempè sufficere clausulas generales, & ita dicit seruari de facto, Gons. reg. 8. Cancellariæ, Glos. 6. nu. 20. probat Ricc. decis. 279. par. 3. qui dicit ita seruari in praxi; Quicquid tamen sit. Vera est opinio, quod absque vlla clausula derogatoria, eo ipso quod Summus Pontifex aliquid contra Concilium Tridentinum statuit, aut concedit, censetur illi derogare. Sic Rota in vna Pensionis Sancti An-

geli

geli 16. Decembris 1594. coram D. Pamphilico, refert, & sequitur, Martha de clausul. par. 2. claus. 14. num. 3. Idem probatur per supradictum motum proprium Pii V. ac etiam Sacra Congregatio declarauit, vt apud Garz. loc. citat. num. 33. & 34. Rota Decis. 179. num. 6. & 687. num. 24. Probat latè post alios Bononia de elect. par. 1. dub. 5. & ratio est, quia in vltima sessione Tridentini cap. 21. de reform. fuit reseruata, & excepta authoritas Summi Pontificis super omnibus à Concilio decisis, & propterea eo ipso, quòd Summus Pontifex cõtra Concilium rescribit, potiùs dicitur sua vti authoritate, quàm Cõcilio derogare, Anastasius Germon. de sacrorum immunitatib. lib. 3. cap. de indultis Cardinalium num. 74. & hoc est, quòd fuit decisum in vna Pẽsionis Sancti Angeli, vt supra, vt Martha, & Garz. loco citato.

Et licèt in derogatione dispositionum conciliarium non sufficiat generalis clausula, non obstantibus, &c. ex illa ratione, quòd quę multorum consensu, ac magna deliberatione facta sunt maiori authoritate dicuntur roborata, & idcircò maiori indigẽt reuocatione ex l. dubiũ, C. de repudiis, cap. prudentiam de officio delegati, Federic. de Senis, cons. 49. & 226. latè Rodriq. de regularib. tom. 1. quæst. 8. art. 10. Et nisi in generali reuocatione fuerit expressum aliquod ex illis, quæ specialem requirebant declarationem, non censetur derogatum omnibus, quę specificam requirunt derogationem. Exemplum ponit, Garz. num. 38. & 39. loco cit. in exemptione decimarũ ex decis. Rotæ 17. Maij 1589. coram D. Orano, in qua fuit declaratum, quòd ex eo quod Gregorius XIII. confirmauerat exemptionem decimarum cum derogatione Concilij Lateranensis, cæteris omnibus Conciliis cẽsebatur derogatum. Probat etiam in specie; Gemin. in cap. qui ad agenda, §. sed si aliquis num. 2. de procurat. in 6. & Bald. in cap. 1. col. 2. Per quos fiat inuestitura, in vsibus feudorum, & in l. 1. in fin. ff. de seruitutibus dixit, quòd licèt concessio, vel confirmatio priuilegiorum facta à Summo Pontifice non operatur in his, quæ sunt contra ius, si tamen aliquod particulare, quod est contra ius fuerit exceptum, censetur derogatum omnibus, quæ sunt contra ius præter specialiter excepta; Ruinus cons. 110. col. 6. vol. 3. Mandos. in regulis Cancellariæ regula 13. quæst. 8. num. 5. Rodriq. loco cit. supradicta omnia procedunt in illis Conciliis, in quibus non fuit expressè reseruata authoritas Sũmi Pontificis, Marescott. lib. 2. variar. resolution. cap. 38. num. 41. dicens sic resoluisse Rotam in vna Vlisbonen. decimarũ 27. Nouembris 1572. coram Robusterio, & in vna Oriolensi decimarum, 8. Februarii 1588. coram Orano. Bononia loco citat. num. 4. in fin.

Ex hoc puto insurrexisse praxim, vt in concessionibus Pontificiis apponatur clausula (Quatenus decretis Concilij Tridentini non aduersentur) Quaranta in compendio bullarii in verbo Concilium Tridentinum constat ex bulla Clementis 8. quæ incipit, Ratio pastoralis officii die 20. Decembris 1597. & ex alia Pauli V. quæ incipit, Iniuncti nobis, 1. Decembris 1609. in quibus fuerunt confirmata priuilegia Patrum de Obseruantia, cum supradicta clausula (Quatenus Decretis Concilii Tridentini non aduersentur) Nam ex eo, quod facilè derogatur Tridentino, vel per clausulas generales derogatorias (non obstãtibus quibuscunq; &c.) vt in praxi obseruari dixit Ricc. decis. 279. par. 3. vel per simplicem concessionem, vel dispensationem contra decisa in Trident. vt dicebat Rota, Anastas. Germon. Garz.

Marescott.

Marescott. & alii, Idcircò specialiter pręseruatur,& declarat Summus Pontifex se non intendere per concessionem illi derogare.

Hinc colligitur errasse,Rodriq.dicto art. 10.in quo asserit per supradictam pręseruationem Concilii Tridentini induci derogationem cęterorum Conciliorum. Nam dum vnum ex Conciliis excipitur, cæteris Conciliis putabat esse derogatum ex Baldo Geminiano, Mandosio, & alii supra allegatis; sic etiam cauendum est in parte à Suar.tract.de legib.lib.8.cap.6.&7. qui optima ratione impugnat, Rodriq. loco cit. dicentem, exceptionem Concilii Tridentini operari derogationem cęterorum Conciliorum, nam licèt exceptio firmet regulam in contrarium, l.Tribunus, §. vltimo de militari testam. Absurdum tamen est, vt quę apponuntur ad restrictionem operentur ampliationem. Asserit tamen ipse Suar. clausulam illam, dummodo, &c. declarare firmitatem decretorum Concilii Tridẽtini, & quod in generalibus clausulis non compræhendatur. Nam vera est opinio compræhẽdi,& ita vsu receptum est,vt diximus, & facilè derogatur ipsius dispositione ex causa reseruationis factæ in dicto Concilio sess. 25. de reform.

Episcopi an possint absoluere à Casibus Bullæ Cœnę Domini impeditos perpetuo impedimento accedendi ad Summum Pontificem pro absolutione. Cap. III.

Dubitant DD. an facultas hæc Episcopis concessa sit sublata per Bullam Cœnæ Domini, & pro vtraq; opinione innumeros ferè DD.cumulat Barbosa in eod. cap. 6. Trident. Supposita ergo opinione, facultatẽ fuisse illis ademptum; Quæritur an perpetuo impedimento detentos possint absoluere? Respondeo absq; vllo scrupulo id illos posse. Nam Episcopus de iure communi absoluit impeditos perpetuo impedimento à quacunque censura Summo Pontifici reseruata cap. de monialibus, vbi Abb. de sent. excommunic. Felin. in cap. quamuis de Senten. excommunicat. Syl. in verbo absolutio 4. num. 7. Sayr. de censur. lib. 3.cap. 28. num. 39. Nauar. in summ. cap.27.num. 89. Et licèt textus in cap. de Monialibus loquatur de excommunicatione ex violenta manuum iniectione in clericum, ex generalitate tamen capituli ea noscitur, cap. quamuis eodem tit. cap. eos de senten. excommunic. in 6. colligitur idem esse dicendum in qualibet censura reseruata, & probatur. Certum est Episcopum non posse dispensare in impedimẽtis dirimentibus, quia hoc tantùm ad Summum Pontificem spectat, vt ex Tridentino sess. 24. de reformat. matrimon. cap. 5. Et tamen ex causa magnæ necessitatis, quando non est facilis accessus ad Summum Pontificem potest dispensare, sicut in qualibet alia lege Pontificia. Speculator in tit. de dispensation. §. nunc de Episcoporum num. 30. Abb. in cap at si clerici, §. de adulteriis num. 9. de iudic. Felin. in cap. 1. de constitut. Guttier. quæst. Canonic. lib. 1. cap. 23. num. 18. & in specie in materia matrimonij, Syl. verbo dispensatio quæst. 9. §. 15. Ang. Tabien.& Armilla in eodem verbo, alios allegat,& probat Sãch. de matrimon. lib.2. disputat. 40. num. 3. & dicit ita in praxi seruari authoritate, Nauar. cap. 22. num. 85. Ergo ita etiam, & absoluere, cum non possit dispar ratio allegari.

Secundò absolutio impediti perpetuo impedimento, non procedit ex vi ali-

cuius

cuius priuilegij, sed ex vi iuris communis cap. de monialibus, vbi Glos. in verbo per Episcopum, & ibi Abbas, & cæteri Canonistæ de sententia excommunic. & Episcopus in illo casu procedit tanquam delegatus Sedis Apostolicæ, Glos. loc. cit. & propterea habens priuilegium dispensandi, vel absoluendi in casibus Episcopalibus, etiam matrimonialibus, non potest dispensare ratione vrgentis necessitatis, quia hoc iure speciali delegato competit Episcopo, Henriq. lib. 6. de pœnitentia, cap. 14. num. 6. & litt. 6. Rodriq. in Bulla Cruciatæ, §. 9. n. 118. quia hi non dicuntur verè casus Episcopales, sed Pōtificij; Episcopis verò ex iuris interprætatione permissi, Sanch. dicta disputat. 40. num. 9. & clausula derogatoria opposita in lege noua, non includit specialiter statuta à lege antiqua, Glos. in authen. de hæreditatibus, quæ ab intestato defer. in principio, Bart. in l. sciendum, ff. qui satis dare cogan. Et quod potest saluari per legem antiquam, nunquam censetur derogatum per nouã legem, Felin. in dicto cap. nonnulli num. 21. de rescript. Iuri etenim cõmuni nunquam censetur derogatum, nisi expressè constet, Rota decis. 1. de præbend. Io. Monachus in cap. in aliquibus de præscription. in 6. Felin. loco cit. num. 24. & idcircò priuilegiis clausis in corpore iuris non facilè derogatur, nec includuntur in clausula, non obstantibus priuilegiis, &c. Butrius in cap. fin. de for. comper. Roman. cons. 498. Felin. cap. 1. de rescriptis vers. fallit 3.

Tertiò reseruatio casuum fit ob charitatem, & bonam gubernationem Reipublicæ, vt supra ex Tridentino dictũ est. Sed si Episcopi non possent absoluere à casibus occultis, maximum esset animarum discrimen, & quasi cogerentur permanere in peccato, esset enim contra suauem Ecclesię Dei gubernationem, qui enim ex legitimo impedimento personaliter comparere non potest apud Sedem Apostolicam, non tenetur per Nuntium, neq; per procuratorem, neque per litteras, sic colligitur ex textu in cap. quamuis, cap. quòd de his, cap. de cætero de senten. excom. Nauar. cap. 27. nu. 90. Henriq. Sayr. Hugolin. & alii, quos refert Sanch. in Decalog. lib. 2. cap. 13. num. 14. Barbosa de offic. Episcopi allegation. 41. num. 7. Idcircò nullo pacto dicendum est voluisse Summum Pontificem in tali casu arctare authoritatem Ordinariorum ex iure communi illis concessam. Et dato, & non concesso, quòd esset ex priuilegio, in generali derogatione priuilegiorum non compræhenditur illud, quod verisimiliter non præsumitur voluisse derogare, Io. Andr. in cap. ei, cui de præbendis in 6. Felin. in dicto cap. nonnulli num. 16. Idcircò optimè tenet Henriq. de pænit. lib. 6. cap. 10. num. 2. quod data quauis strictissima reseruatione, prout fuit illa Sixti V. in materia abortus in anno 1588. per quam fuit derogatum quibuscunq; priuilegiis, & etiam declaratum, quòd in quouis Iubileo, in quo daretur authoritas absoluendi à quibuscunq; casibus, etiam Bullæ Cęnæ, non includeretur casus abortus impediti, tamen perpetuò impedimento detenti possent ab Ordinariis absolui, Idem tenet Sanch. dicta disputat. 40. num. 13. Idem Henriq. loco cit. cap. 9. num. 7. & cap. 16. num. 1. vbi alios allegat. Probat hanc opinionem Couar. in cap. Alma mater, parte 1. cap. 11. num. 15. in fin. Corduba in quęst. q. 11. Simanchas de Catholic. institut. cap. 25. num. 3. Nauar. cap. 27. num. 89. Sanch. lib. 2. Decalog. cap. 13. in fin.

An

An possit Episcopus in hæresim lapsum absoluere perpetuo impedimento detentum, ita vt nō possit ad Sedem Apostolicam accedere. Cap. IV.

COmmunis opinio est, id Episcopum non posse ita Sot. in 4. distinct. 22. quæst. 2. artic. 3. in fin. Bart. Ledesma de Sacramen. dub. 13. ad finem, Viualdus in candelab. in vltima editione anni 1602. par. 1. tit. 11. de absolution. num. 14. Sanch. in dicto capitulo 13. Suar. de fide, spe, & charit. disputat. 21. Sec. 4. in fin. Ricc. in dicta decis. 278. nouissimè Sanctarell. de hæresi cap. 6. dub. 3. Ratio est, quia casus hæresis requirit specialem concessionem cap. frater noster 16. quæst. 1. propterea in generali facultate absoluendi non compræhenditur, Glos. in cap. vt officium de Hæretic. in 6. Nauar. cap. 27. num. 275. Mandosius in praxi signaturæ, verbo absolutio ab hæresi, Couar. loco citato Simanch. in dicto cap. 3. num. 2. Gutier. quæst. canonic. cap. 13. num 26. Imò in concessione absoluendi à casibus Bullæ Cœnæ, in qua primo loco nominantur hæretici, non venit casus hæresis. Nec hęretici vigore Iubilei possunt absolui vltra supra citatos, probat Suar. disput. 7. Sec. 5. num. 12. sic dicitur declarasse Pium V. & Gregorium XIII. Vnde duo concionatores, qui contrarium populo declarauerāt in publicatione Iubilei, coacti fuerunt se ipsos retractare, Henriq. dicto cap. 16. num. 2. littera I. infinitos allegant pro hac opinione Barbosa allegat. 40. num. 33. & Sanctarell. cap. 6. num. 4.

Contrarium tamen semper mihi fuit visum rationabile, nempè, vt possit Episcopus perpetuò impedimento detentum, in hæresim lapsum absoluere. Primò probatur: Ab omnibus potest absoluere Episcopus suos Diœcesanos, nisi in specie a Summo Pontifice prohibeatur, vt supra probatum est, & attento iure communi, etiam absoluit hæreticos cap. vt officium, vbi Ioannes Andr. Geminian. Archidiac. & Franch. de hæretic. in 6. Glos. in cap. excommunicamus il primo, S. credentes, in verbo Apostolicæ, vbi Abb. Felin. & alij de hæretic. & hoc ex ordinaria facultate non solùm à iure positiuo concessa cap. ad absoluendū de hæretic. Hæc per officium Sanctæ Inquisitionis, Ordinariorū iurisdictioni derogatum est, cap. per hoc, ibi (Diœcesanis Episcopis, quin, & ipsi, authoritate ordinaria, vel delegata, si habent in eodem procedere valeant, volumus derogare) de hæreticis cap. cum secundo ibi (antequam per Episcopum loci, vel aliam personam Ecclesiasticam, qui super hoc habent, sententia super eodem crimine fuerit promulgata) de hæret. cap. super eo, & cap. officium eod. tit. in 6. sed etiam iure diuino cognoscit Episcopus de hęresi, & hęreticos absoluit, Simanchas de Catholic. institut. par. 2. cap. 25. de Episcopis num. 3. Imò tenetur Episcopus suspectos de hæresi ad pœnitētiam prouocare cap. excōmunicamus, S. adiicimus ibi (ipse autē Episcopus ad pęnitentiam suos conuocet accusatos) de hæret. Et si in hæresis cognitione negligens reperiatur Episcopus deponendus est, latè Simanch. loco cit. Sequitur igitur, Episcopū fundatam habere suam iurisdictionē ex iure diuino, & positiuo in omnes suos Dięcesanos cognoscendi, & absoluendi de hæresi. Et in tóto corpore iuris nulla reperitur reseruatio cōtra Episcopos de hęresi, sed tantùm per Bullā Cœnæ Domini, Suar. de fide, spe, & charitat. disputat. 21. sect. 4. num. 3. Sed ex communi opinione

F supra

ſupra firmata abſoluit Epiſcopus perpetuò impeditos à caſibus contentis in Bulla Cęnæ, ergo etiam, & ab hęreſi cum nulla poſſit ratio diuerſitatis allegari.

Et licèt caſus hęreſis requirat ſpecialẽ conceſſionem ex cap. frater noſter 16. quęſt. 1. & ex dictis per Couar. dicto §. 11. & ex cæteris ſupra allegatis. Aduertendum eſt, quod dato, quod vera ſit hæc opinio; quòd facta conceſſione caſuum compræhenſorum in Bulla Cęnæ, non intelligatur caſus hæreſis, niſi ſpecialiter fuerit conceſſus, licèt contrarium multi grauiſſimi Doctores teneant, aſſerentes omninò compręhendi, quos refert, & ſequitur Fagundez de præcep. decalog. lib. 8. cap. 8. num. 37. & ſecundum hanc opinionẽ dicit fuiſſe reſolutum in ſacra pænitentiaria in anno 1617. Fill. de cenſur. tract. 8. cap. 10. num. 265. & ſecundum hanc opinionem probabilem, nullum eſt dubium, poſſe Epiſcopum perpetuò impeditum abſoluere; Sed etiam retẽta alia opinione dico, quòd aliud eſt, quando agimus de conceſſione, vel reuocatione priuilegii, aliud quando agimus de conceſſione, vel reuocatione iuris communis. Nam priuilegiis facilè derogatur, & quando priuilegium deuenit ad non cauſam, vel ex eius exequutione naſceretur aliquod abſurdum, reuocatur priuilegium, cap. ſugeſtum de decimis. Imò quando priuilegium continet idem, quod ius commune, reuocato priuilegio, non reuocatur ius commune. Idcircò licèt decretum Tridentini concedentis facultatem Epiſcopis abſoluendi ab hæreſi ſit correctum, non tamen ceſſat diſpoſitio iuris cõmunis.

Secundò probatur. Ratio allegata ab aduerſariis, quòd Epiſcopus non abſoluat hæreticos perpetuò impeditos, &c. eſt, quia nullus præter articulum mortis abſoluit ab hæreſi præter Summum Pontificem; Sed eadem forma reſeruationis legitur in Canon. ſi quis ſuadente diab. ibi (nullus Epiſcoporum vllum præſumat abſoluere, niſi mortis vrgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat) 16. quæſt. 4. Et tamen percuſſorem perpetuò impeditum abſoluit Epiſcopus; Et licèt dictio illa, nullus, denotet omnimodam excluſionem, Abb. in cap. cum ad noſtram num. 6. de electión. & in cap. graui num. 8. de officio Ordinar. Vgolin. in Bulla Cœnæ, §. cæterum num. 5. non tamen excludit caſus ſimiles, æquipollet enim perpetuum impedimentum, articulo mortis, cap. eos de ſenten. excommun. in 6. Et duriſſimum eſt, quòd quis nolens, toto tempore vitæ, cogatur permanere in excommunicatione, & incertum articulum mortis expectare pro abſolutione; Et ſicut percuſſor clerici impeditus, vt ſupra, poteſt abſolui ab Epiſcopo, ita & hæreticus, nam caſus exceptus à iure communi extenditur ad ſimiles, cap. cum dilecta, vbi Abb. & Dec. de confirmat. vtili, vel inutili cap. ad audientiam de Cleric. non reſidentibus, Abb. in cap. cum omnes colum. 6. de conſtitut. Couar. loco citato num. 15. verſ. 3. etiam. Accedit etiam, quòd reſeruationes fiunt pro ſalute animarum, vt ex Tridentino ſeſſ. 14. de reformatione cap. 7. & poteſtas Summi Pontificis à Deo Optimo Maximo obtenta, fuit ad ędificationem, non autem ad deſtructionem. Si enim Epiſcopus non poſſet abſoluere impeditos, pia mater Eccleſia ſufficientia remedia non adhibuiſſet ſuis filiis. Et quæ proteſtatur nunquam ſe gremium præcludere venientibus, per indirectum pręcluderet. Et neceſſariò dicendum eſt, aliquem debere eſſe Miniſterium, præter Summum Pontificem, qui occultis hæreticis impeditis poſſit conſulere, Suar. d. ſect. 4. n. 16. Propterea optimè

inquit

inquit Henriq. lib. 3. de sacram. pœnit. cap. 10. num. 2. quod in qualibet strictissima reseruatione cum qualibet amplissima derogatione, semper Episcopus absoluet perpetuò impeditum.

Nec obstat, dictum aduersariorum, recurrendum esse ad Inquisitorē, & vt inquiunt Barbosa, & Ricc. loco cit. Inquisitor tanquam Iudex fori exterioris absoluet ab excōmunicatione reseruata, & demum quilibet Confessarius approbatus absoluet. Nam licèt multa dici possent in quæst. illa. An Inquisitor possit in foro conscientiæ absoluere occultum hæreticum, & multi affirment, videlicèt Bannes 2.2 quæst. 11. artic. 4. dubitat. 2. in 3. argumento, Campegius ad Zanchum tract. de hæretic. cap. 34. Guttier. qq. Canonicar. lib. 1. cap. 13. num. 3. Negant tamen alii, videlicèt Garzias de benific. par. 11. cap. 10. num. 121. Farinac. de hæresi quæst. 192. num. 54. Nauar. Cons. 10. de priuilegijs, alios allegat Sanctarellus de hæresi cap. 5. dub. 7. num. 31. Tamen in casu nostro dico, Quòd si vera est opinio posse Inquisitorem absoluere in foro conscientiæ, nec per Bullam cœnæ fuisse derogatum suæ authoritati, sequitur necessariò, idem, & fortius dicendum esse in Episcopo, cùm idē ius habeat, quòd Inquisitor hæreticę prauitatis. Nec Inquisitores sunt maiores Episcopi, clementina 1. §. propter, & §. verū de hæretic. Et potētius dicitur ius, quod quis habet iure proprio, quam alieno, Rota decis. 326 2. par. Gonsal. de alternatiua, Glos. 5. §. 9. num. 104. vt supra fundatum est, Imò fortius respectu ouium suarum in materia sacramentorum. Ipse enim peruigilat rationem redditurus Deo Optimo Maximo de ouibus suis, cap. irrefragabili de officio ordin. nā, vt inquit Gregorius relatus in cap. penultimo de regul. iuris; Non potest esse Pastoris excusatio, si lupus oues comedi; & Pastor nescit. Si autem dicimus, veriorē esse secundam opinionem Inquisitores esse iudices fori exterioris tantum, nec posse in foro conscientiæ absoluere, prout credo magis expedire officio S. Inquisitionis, quod nunquam Inquisitores confessiones audiant, conuincitur ex eo, quod absolutio in foro conscientiæ, non prodest hæretico, quod non possit in foro exteriori legitimis probationibus aduenientibus puniri, Glos. in cap. gaudemus, in verbo poterit, de hæretic. Anton. Gomes. lib. 3. var. resolut. cap. 1. num. 40. Pegna ad Directoriū par. 2. comment. 25 §. rursus, Sanch. in decalog. lib. 2. cap. 12. num. 27. Suar. dicta disputat. 21. Sect. 4. num. 6. Videns enim hæreticus pœnitens, post confessionem, & supetuenientibus inditiis contra ipsum procedi facilè in suspitionem incideret de reuelata confessione, vel quod Inquisitor de auditis in confessione vteretur in foro exteriori, quod in verecundiam sacri sigilli Sacramentalis verteretur. Idcircò optimè aduertit Eymericus in directorio, ne Inquisitores confessiones audiant. Si inquam hoc dicimus sequitur necessariò, quòd occultus hęreticus teneretur se ipsum prodere, quod omni iure repugnat, cum nullus cogatur se ipsum prodere, cap. quis aliquādo, § his authoritatibus, ibi (secreta nāq; peccata secreta confessione, & occulta satisfactione tolluntur) de pęniten. distinct. 1. Et hoc procedit etiam in hæresi, nam regula est generalis, ne quis cogatur prodere se ipsum, & etiam in hęresi locum habet Symanch. de Catholic. institut. par. 2. tit. 42. de occultis num. 13 Nec teneretur alios denunciare iuxta textum in cap. 2. de hæretic. in 6. & alias Summorum Pontificum Innoc. IV. Nicol. III. Pauli IV. Pii IV. &c. constitutiones, quas refert, Farinac. de hęresi quæst. 197. §. 2. num. 35. quando

ex tali denūciatione ſequeretur ipſius proditio, Nauar. conſ. 8. num 3. de hæretic. Propterea ſequitur non eſſe conſultum animabus occultorum hæreticorum per acceſſum ad Inquiſitores.

Accedit ſupradictis. Ratio, quare Doctores dixerunt, quòd qui tenetur accedere, & non poteſt perſonaliter, nō tenetur mittere, neque ſcribere, eſt ob periculum propriç proditionis. Si ita eſt in cæteris criminibus, fortius eſt in hæreſi, nam crimen hæreſis infamat, & graue eſt aliquem citari à Tribunali Sanctç Inquiſitionis, vt poſt Afflict. in Conſtitut. Regni, Inconſutilem, de hæreticis, & Carrerium tract. de hæret. num. 116. tradit Symanch. de catholic. inſtitut. par. 2. cap. 50. de præſumpt. num. 29. Igitur ſi Inquiſitor, vel non poteſt abſoluere in foro conſcientiæ, vt diximus, vel pænitens non tenetur accedere ſe ipſum propalando, quod eo ipſo ſequitur, ex quo accedit ad Inquiſitorem, cum nullum aliud negotium ad ipſum ſpectat, niſi de hæreſi cognoſcere, ſequitur neceſſario dicendum, nç pænitens perpetuo impeditus omni prorſus deſtituatur auxilio, quòd Epiſcopus in foro conſcientiæ abſoluet, ſuſtinendo in hoc vices Summi Pontificis iuxta regulam. Quòd ex cauſa magnæ neceſſitatis, quādo non eſt facilis acceſſus ad Summum Pontificem, diſpenſat Epiſcopus in omni lege Pontificia, Speculator in tit. de diſpenſationib. §. nunc de Epiſcoporum num. 3. Abb. in cap. at ſi clerici, §. de adulteriis num. 9. de iudic. Cenedo, qq. Canonic. quæſt. 30. num. 5. Congerit Sanch. & dicit ita in praxi ſeruari lib. 2. de matrimon. diſputatione 4. num. 3. Et ſecundum hanc opinionem conſului, & ego ipſe practicaui in quadam moniali, quam obtenta poteſtate à Diæceſano in foro pęnitentiali, audita confeſſione omnium peccatorum abſolui; Et hanc etiam noſtram opinionem tenet noſter Duardus in Bulla Cænę lib. 3. §. 2. quæſt. 8. num. 13. & 45. Nouiſſimè accedit, quod licèt quæſtio fidei ad Petrum ſpectet, & ipſius iudicio ſtandum ſit, quid credendum, quid reſpuēdum ſit cap. quoties 24. quęſt. 1. procedere tamen contra non credentes iam deciſa, ad Epiſcopum ſpectat, Gloſ. in dicto cap. quoties, in verbo, niſi ad Petrum, per tex. in cap. ad abſoluendum, §. ad hoc de hęret. Igitur ſi in foro exteriori pro fidei defenſione Epiſcopus cognoſcit de hæreticis, ergo eo magis in foro interiori pro eiuſdem fidei defenſione, & animarum ſalute dicendum erit.

De differentia facultatis conceſſę Epiſcopis ad diſpenſandum in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, & ad abſoluendum à Caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. Cap. V.

SAcrum Concilium in dicto cap. liceat, conſtituit differentiam inter facultatem conceſſam Epiſcopis diſpenſandi in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto deſcendentibus, & facultatem abſoluēdi à caſibus occultis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. Quando enim loquitur de facultate diſpenſandi, quæ prodeſt in vtroq; foro, duas requirit circumſtantias; Altera eſt, vt ex delicto occulto deſcendat irregularitas, vel ſuſpenſio; Secunda nè cauſa irregularitatis ſit deducta ad forum contenſioſum. Quando verò loquitur de abſolutione à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quæ locum habet in foro conſcientiæ tantum requirit quod ſit occultum.

Notan-

Notandum est itaq;, quòd crimen simpliciter, & per se occultum, est, quod sola cogitatione committitur, in corde retinetur, nec voce, aut opere extra progreditur, & sic nihil habet, vnde possit ab hominibus cognosci. De hac specie occulti loquitur textus in cap. cogitationis pœnam de pænitentiam distinct. 1. Hoc crimen iudicio Ecclesiæ non subditur quoad pœnas. Ideò de his non loquitur Concilium; Hæreticus enim purè mentalis non incidit in excommunicationem secũdùm veriorem opinionem contra Arnaldum Pighium lib. 6. de Hyerarchia Ecclesiæ. Probant communem opinionem Caietan. in summa, in Verbo hæresis, Sot. Albertus, Syl. & alii, quos refert, & sequitur Simanch. de Catholic. institution. parte 2. cap. 42. de occultis, Sanch. in decalog. lib. 2. cap. 8. Crimen verò per accidens occultum, dicitur, quod extra progreditur, sed tamen probari non potest, cap. ex tenore, vbi Abb. de temporib. ordinat. & in cap. vestra num. 11. de cohabitat. Cleric. & mulier. cap. erubescant, vbi Præpositus, & Geminianus 32. dist. optimè explicat Gregorius Lopez ad partitas Hispaniæ par. 1. lege 33. tit. 6. in verbo peccados encouiertos. De hac etiam secunda specie occulti, non loquitur Concilium, vt infra dicemus. Occultum crimen etiam dicitur, quatenus contradicit publico, notorio, vel manifesto iuxta textum in dicto cap. vestra, probat latè Nauar. in summa cap. 27. num. 150 dicitur enim penè, seù quasi occultum, dictio enim illa, penè, diminuit, sicut dictio, quasi, cap. cum dilecta de confirmat. vtil. vel inutil. & sic dicitur delictum penè occultum, quod difficulter probari potest, Abb. in dicto cap. vestra num. 11. Et dum aliquid toleratur, licèt ab aliquibus sciatur, potest dici occultum, quia difficilè subest probationi, Glos. in cap. manifesta 2. quæst. 1. & in dicto cap. vestra, in verbo notorium. Publicum enim dicitur, quod patet omnibus, Bart. in l. 1. §. penult. ff. de suspition. tutor. Vel saltem maiori parte Viciniæ, Collegii, vel Monasterii, dummodò non sint minus, quàm decem in Vicinia, Collegio, vel Monasterio, Abb. & Nauar. loc. cit. Idcircò quod à quinq; scitur, dicitur penè occultũ, Nauar. loco cit. allegat Glos. in cap. quis aliquando, §. hæc ergo, in verbo secreta, de pœnitentia, distinct. 1. & text. in cap. 2. de Apostat. Nam cum decem personæ constituant vniuersitatem, quod vniuersitati patet, dicitur publicum, vt ex Bart. in dicta l. 1. §. penult. Ideò, quod non scitur à maiori parte vniuersitatis, non potest dici publicum, sed penè occultum, quatenus aduersatur publico, manifesto, vel notorio, licèt probabile sit in foro exteriori, l. eos, §. 2. C. de appellationib. & de hac specie occulti loquitur Concilium, vt latè probat post alios Sanch. loco cit. cap. 11. & de matrim. lib. 8. disputatione 34. num. 55. & sequenti, Genuens. in praxi c. 66. Barbosa de offic. Episcop. alleg. 39. num. 24.

Et licèt alij dicant, Concilium intelligendum esse de crimine verè occulto, quod licèt ad extra progressum sit, tamen probari non possit, & propterea à crimine reseruato corã duobus, vel tribus perpetrato, non possit absoluere Episcopus, Garzias de beneficiis par. 7. cap. 11. num. 46. & sequen. allegat Graff. cons. 2. in tit. de homicid. Et dicit etiam ita fuisse à Sacra Congregatione declaratum; In contrarium est communis opinio, & veritas. Nam Decretum Sacri Concilij continet materiam fauorabilem, & proinde largè est interpretandum, Henriq. in summa lib. 10. de Sacram. ordin. cap. 20. num. 2.

Sanch.

Sanch. dicto lib. 8. disputatione secunda num. 12. fit enim reductio ad ius commune per Decretum Concilii, idcircò tanquam fauorabile extendi debet, Anton. de Butr. & Abb. in cap. olim de verborum significatione. Confirmatur idem. Nam Concilium ad obuiandum scandalo publico, restringit facultatem absoluendi tantum in occultis, ergo non est facienda uis, quòd sit probabile, sed tantum, quòd non sit publicum, & quòd absque infamia tolleretur, iuxta, Glos. in cap. 2. in verbo, non valebit, de Apostat. Henriq. de irregularitate cap. 20. nu. 4. Barbosa, Sanch. & alii supra citati.

Hinc infertur. Primò, Episcopum posse absoluere à delicto reseruato Summo Pontifici, occulto in loco absolutionis, licèt id alibi sit publicum, dummodo non sit timor, quòd ad locum absolutionis publicè deferatur, Auila de censur. cap. 7. disput. 1. dub. 11. cōclus. 3. & Durand. in 4. distinct. 18. quæst. 5. in fin. & ibi Paludan. q. 6. artic. 1. num. 5. dicunt, quod publicus excommunicatus in vno tantum loco, non debet censeri publicus in alio loco, & Auilæ opinionem sequitur Sanch. dicens sic viros doctissimos Salmanticæ consuluisse, dicto lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 20. licèt contrarium dicat Suar. de pœnitentia disput. 30. sec. 2. num. 2. Sed vera est opinio Sanch. Nam eo ipso, quòd in loco absolutionis delictum est occultum, eo modo vt supra, & nulla sit infamia de præsenti, nec in proximo de futuro, adimpletur mens Concilii scandalis obuiandi, vt ex Henriq. loco citato.

Infertur etiam Secundò, quòd si crimen fuit ad forum contentiosum deductum, sed per sententiam delinquens absolutus, poterit demum ab Episcopo absolui in foro conscientiæ. Ratio est, quia cessat infamia, & remanet, vt prius, occultum, Henriq. & Sanch. loc. citatis, Viualdus in candelab. Emanuel Sà, Rodriq. Vega, Graffius, Suar. Genuen. & alii, quos refert, & sequitur Barbosa in dicta allegation. 39. num. 32. Et hoc etiam si deprauatis mediis, vel ex defectu probationis fuerit absolutus, vt per supra citatos. Nihil enim facit ad publicitatem criminis, quòd malis mediis, vel ex defectu probationis fuerit absolutus. Genuens. & Barbosa loco citat.

Quod ampliatur, etiam si delinquens per diffinitiuam sententiam non fuerit declaratus innocens, iuxta textū in l. absentem, ff. de pænis, sed tantùm absolutus ab obseruatione iudicii. Nam licèt sententia absolutoria ab obseruatione iudicii, non dicatur propriè diffinitiua, sed interloquutoria, Iason. in l. admonendi num. 78. & sequen ff. de iur. iuran. Et non proprie finit negotium, Iason. in l. properandum, §. & si quidem C. de iudic. Franch. in cap. cum esses, de appell. in 6. Idcircò absolutus ab obseruatione iudicii possit iterum accusari, & formari contra ipsum processus si noua insurgant iudicia, & condemnari l. libellorum, §. quod si libelli, ff. de accusation. l. qui de crimine C. de accusationibus. Et sic limitetur regula, quòd de vno crimine bis cognosci non potest cap. de his de accusationibus, & dicta lege qui de crimine C. de accusation. latè Felin. in dicto cap. de his, latè Farinac. de inquisit. quæst. 4. in prin. & num. 27. Tamen quia sententia absolutoria ab obseruatione iudicii, licet non declaret reum innocentem, declarat tamen non culpabilem, ex defectu probationis, uel processus, Clarus in praxi criminali quæst. 26. uers. forma autem, & quæst. 57. uers. sed id quæro, Farinac. loc. citat. num. 23. Et habet effectum diffinitiuæ sententiæ circa id, de quo profertur, Anchatan. cons. 16.

Tuſch.in verbo ſententia,concl.168. & tranſit in rem iudicatam, ſicut quelibet alia ſententia diffinitiua, Couar. variar.reſolut.lib.1.cap.1.num.8.Farinac.loc.citato.Idcircò ſufficit quod poſſit Epiſcopus poſt talem ſententiā abſolutoriam ex vi Concilij abſoluere,uel diſpenſare, quia remanet delictum occultum,ptout prius Rodriqu. in ſumma par.1.cap.167.num.4.

Ampliatur ſecundò,etiam ſi reus ſit abſolutus per compoſitionem,& tranſactionem factam cum parte, & Fiſco in materia tamen componibili,& tranſigibili. Ratio eſt, quia licèt abſolutus ex cauſa tranſactionis factæ cum parte tantùm, non dicatur verè abſolutus,cùm poſsit ad alterius inſtantiam accuſari,l.qui cætu,§.fin.ff.ad leg.Iuliam de vi public.l.ſi maritus,la ſecōda,§.ſi negauerit, ff.ad leg. Iuliam de adult. Felin.in d. cap. de his. Secus tamen eſt,quando etiam cum ſiſco ſit compoſitio.Nam non poteſt amplius inquietari,latè probat Carau. in Ritu Mag.Cur.Vic.272.& componens ſe cum parte,& ſiſco,in delicto componibili,ſeu tranſigibili,non cenſetur fateri delictum,l.ſin.ff.de præuaricator, l.quoniam,ff.de his.qui notan. infam. l.tranſigere,vbi omnes Ciuiliſtæ, C. de tranſaction.Gomeſius variarum reſolution.tractatu de delict. titul. de amicitia num.54.Farinac.loc.cit.qu. 5.num.18.Et licèt Gloſ.cap.Venerabilem,in verbo poſtulaui,de elect. dixerit,quòd petens abſolui ab excommunicatione, ſatetur ſe excommunicatum,ex regula, quòd priuatio præſupponit habitum,l.decem,ff.de verbor.obligat.Et petitio veniæ præſupponit culpam,l.ſi ideò,ff.de his, quibus,vt indig.cap.nerui 13.diſtin. latè Maſcard.de probation.lib.1.concluſ. 13.Contrarium tamen dixit Rota deciſ.146.alias 13. de ſententia excommunic. Idem Ioannes Andr. Butrius, & Abb.in cap. exhibita de homicid. Franch.in cap. pia,§.1.de exception. in 6.Concordantur tamen opiniones, quòd in his, quæ ſunt magni præiudicii,non cenſetur fateri ſe eſse excommunicatum. Secus in his, quæ ſunt modici. Ratio eſt, quia eſt probatio inſurgens à præſumptione, idcircò tantùm præualet in his, quæ ſunt modici præiudicij,Abb.in cap.prudentiā §.ſuper eam,de officio delegati, Farinac.dicta q.6.num.26.Sed maximum eſt præiudicium,quòd quis non poſſit à proprio Epiſcopo abſolui,vel ab ipſo diſpenſari; Ideò abſolutus cum præuia compoſitione cum parte, & ſiſco,poterit ex vi Concilij abſolui ab Ordinario.

Hinc Infertur, falſam eſſe opinionem dicentium, quòd deducto crimine ad forum contentioſum, peracto anno, Epiſcopus poteſt diſpenſare, vel abſoluere, etſi per ſententiam non fuerit definitum negotium prout dixerunt, Maiolus de irregularit. lib. 3. cap.17. num. 9. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 7. num. 11. Campanil. in diuerſor. Rubrica 11. cap. 23. num. 144. Barboſa dicta allegation.39.num. 33. allegans Gloſam in cap. Fantis Daniel,in verbo obrepſit,81. diſtinct. & cap. omnipotens Deus, de accuſationib; & fundari poteſt ipſorum opinio ex tex. in l. reus;ff. de munerib. & honorib. & in l. Lucius; §. idem reſpondit,ff. ad Municipalem, & de Incolis, vbi accuſatus de delicto capitali, non poteſt honores appetere, ſi tamen accuſator per annum tacuerit poterit, ergo idem in caſu noſtro, vt poſt annum à delatione criminis ad forum contentioſum, poſſit ab Epiſcopo abſolui, vel diſpenſari; Probatur primò. Non eſt maior ratio taciti, quam expreſſi, ſed expreſſa cōpoſitio cum parte accuſante facta, nō facit. vt reus cenſeatur abſolutus d. l. qui cætu, & dicta lege ſi maritus la 2. §. ſi negauerit, ſed adhuc remanet, de numero reorum, & contra ipſum pro-

cedi

cedi potest, Couar. Gomes. & Fari. nac. loc. cit. taliter, vt non possit ab Episcopo absolui, vel dispensari, ergo nec etiam per taciturnitatem accusatoris. Secundò lapsus anni non facit quin crimen non censeatur delatum in iudicio, nam instantia perit biennio, ergo interim non poterit absolui, etiam parte desistente, nulla sequuta sententia. Tertiò ratio quare post sententiam absolutoriam absoluit Episcopus, est, quia cessat scandalum, & per sententiã finitur negotium, iuxta textum in l. 1. ff. de re iudic. & sic remanet delictum occultum prout per prius, prout optimè aduertit, Suar. de censur. disput. 41. sect. 2. num. 7. quòd nullo pacto potest esse in casu proposito.

Pro responsione contrariorum, aduertendum est, quòd Episcopus in casibus dispensabilibus de iure communi iuxta textum in cap. at si Clerici, §. de adulteriis, de Iudic. (quæ facultas de iure cõmuni competens Episcopo in casibus suis, non fuit sublata, nec immutata à Concilio Genuens. in praxi cap. 67. num. 13.) non dispensat in inquisito pendente iudicio; Hoc enim tantum ad Summum Pontificem spectat, inquisitum, pendente iudicio ordinare, & etiam beneficium illi conferre, Speculator in tit. de accusationib. §. 1. Zabarell. in cap. fin. de schismatic. Sayr. dicto cap. 7. num. 12. Maiol. & alii, quos refert, & sequitur, Henriq. de irregularit. cap. 17. num. 3. littera h. Si tamen annus fuerit elapsus à die, quo tacuerit accusator, poterit ordinare delinquentem, & de hoc loquitur, Glos. in dicto cap. Tantis Daniel, & cap. omnipotens Deus; Hoc dictum Glosæ non potest applicari in absolutione, vel dispensatione facienda ab Episcopo vigore Concilii, nam tantum in occultis absoluere potest, & quando delictũ est famosum nullo pacto potest, videlicèt in maiori parte viciniæ, vt dictum est, & probat Genuens. loco cit. num. 3. sic etiam quando deductum est ad forum contentiosum, vt apertè decidit Concilium. Ergo indubitanter concludendum est, quod nisi fuerit finitum, sententia, vel compositione cum parte, & fisco, quæ sententiæ æquipollet, non poterit absolui, vel dispensari.

Infertur etiam recedendum esse ab opinione Doctorum Salmaticiensium, quos refert Auila de censur. par. 7. disputatione 10. dub. 7. & probat etiam Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 21. dicentium, quòd lata sententia condemnatoria criminis, potest Episcopus absoluere delinquentem, vel cum ipso dispensare, ea ratione, quia iudicium iam per sententiam est finitum, & cessat scandalum, & Episcopus absoluendo, vel dispensando, non derogat authoritati Iudicis fori contentiosi, cui rei propriè voluit obuiare Concilium, Conseruando authoritatem iudicis fori exterioris, dum excepit delictum delatum ad forum contentiosum. Et hanc opinionem probant Henriq. lib. 14. cap. 7. de irregularit. num. 5. & cap. 20. num. 4. Reginaldus lib. 30. tract. 2. num. 29. vers. 6. Contrarium tamen probant, Guttier. quæst. Canonic. lib. 1. cap. 3. in fin. Rodriq. in summa par. 1. cap. 168. in fine Suar. dicta sect. 2. num. 7. Barbosa dicta allegatione 39. num. 35. & melius quam cæteri, Sayr. de censur. lib. 4. cap. 17. num. 23. Et probatur hęc opinio; nam certum est facultatem concessam à Concilio Episcopis absoluendi suos subditos, esse tantùm in casibus occultis, sed delato negotio ad forũ contentiosum; & sequuta sententia condemnatoria impossibile est, dici occultum. Imò dicitur notorium, cap. vestra ibi (cæterum aliud est crimen notorium, aliud occultum.

Noto.

Notorium diffinitur, de quo presbyter canonicè condemnatur) de cohabitat. cleric. & mulier. & in cap. fin. eod. tit. ibi (nisi peccatum huiusmodi sit notorium per sententiam, seù confessionem factam in iure, aut per euidentiam rei, quæ tergiuersatione aliqua celari non possit) citat etiam iura concordantia, Glos. in dicto cap. vestra, in verbo notorium, & in dicto cap. manifesta. Confirmatur idem; Nam si ex communi opinione supradiximus delictum occultum dici in materia Concilii, quatenus contradicit publico, notorio, vel manifesto, quomodo ergo poterit rectè dici, lata sententia condemnatoria posse Episcopum absoluere? cùm iam per sententiam delictum fuit factum notorium, & sic contra expressa verba Concilii. Accedit etiam, si ex communi opinione supra diximus, delato crimine ad forum contentiosum, & absoluto reo, etiam malis mediis, ex quo delictum remanet occultum, prout prius ex vi sententię absolutoriæ, poterit Episcopus absoluere, ergo à contrario sensu loquendo, quando sententia fuit condemnatoria, nullo pacto poterit Episcopus dispensare, vel absoluere; Et in hoc recedendum est à Garzia part. 7. de benefic. cap. 11. num. 50. qui licèt improbet opinionem Auilæ, & sequacium, dicit tamen, illam posse admitti in materia absolutionis, non autem dispensationis; Sed euidenter fallitur, quia nisi per sententiam absolutoriam fuerit sublata publicitas, nullo pacto poterit absoluere Episcopus.

Hinc etiam infertur nimis titubare, Suarez dicta disputat. 41. sect. secunda num. 7. in fine, dum dixit, quod si delictum fuit in iudicio semiplenè probatum, & reus absolutus ab obseruatione iudicii, quia ex semiplena probatione resultat publica fama, non esse amplius delictum occultum, & proinde Episcopum non posse absoluere. Nam, vt optimè inquit, Sanch. lib. 7. de matrimon. disputat. 34. num. 57. per sententiam subsequentem est sublata infamia, & destructa publicitas, & sententia absolutoria non expressa causa censetur processisse potius ex capite non probati delicti, quàm ex innocentia rei, Glos. l. si quis ad exhibendum, ff. de except. rei. iudic. Bald. in l. 3. C. de sentent. quæ sine certa quantit. Lanfranch. in cap. quoniam contra, in verbo interloquutoria, num. 43. de probationib. est communis opinio, quam probat Farinac. de inquisit. quæst. 4. num. 28. licèt absolutus ex eo, quia non fuit confessus in tormentis, dicitur diffinitiuè absolutus tanquam innocens, & non ab obseruatione iudicii, Gomesius variarum resolutionum titul. de tortura reorum num. 28. est communis opinio, quam probat, Farinac. loco citato num. 26. & dicit sic practicari in toto Orbe Terrarum. Hinc est, quòd si post talem absolutionem extraiudicialiter confiteretur delictum, non non posset contra ipsum procedi, sicut potest formari, & procedi contra absolutum ab obseruatione iudicij. Sic probat, & dicit bis vidisse iudicatum, Farinac. loco citato num. 46. Hoc autem nihil facit ad absolutionem, vel dispensationem; Nam, & si post absolutionem, vel dispensationem denuò confiteatur delictum, absolutio remanet illesa, dispensationes tamen effectus debet ab Episcopo impediri, Sayr. & Henriq. locis supra citatis. Et quomodo autem censeatur delictum deductum ad forum contentiosum. Et an sufficiat fuisse tantum iudici de-

nuntiatum, vel requiratur etiam citatio partis, vel neceſſaria ſit litis conteſtatio, legendus eſt Barboſa dicta allegatione 39. numer. 28. & tex. notabilis in cap. ex parte, il ſecondo de verb. ſignific. in quo deciditur tempus litis conteſtatæ eſſe attendendum.

Vltimo pro complemento eſt aduertendum. Quòd delictum debet eſſe formaliter publicum, ad hoc, vt Epiſcopus non poſſit abſoluere. Multoties enim actus eſt materialiter publicus, nempè celebratio, & delictum occultum, idcircò tunc poterit abſoluere Epiſcopus, Nauar. cap. 27. num. 241. & 245. & conſ. 2. de cleric. non ordinar. miniſtr. Sanch. dicta diſput. 34. num. 56. Sayr. Henriq. Rodriqu. Maiol. & alij, quos refert Barboſa loc. citato.

Quinam ſubdit Epiſcopi poſſint ab eo in caſu Concilij abſolui.

Cap. VI.

Latas habenas videtur conceſſiſſe Epiſcopis Concil. abſoluendi ab occultis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis ſuos ſubditos. Nam non ſolum conceſſit facultatem abſoluendi ſubditos ſed quoſcunque ſubditos. Et ſic quouis modo aliquis ſubdatur Epiſcopo, ſiue ratione domicilij, ſiue originis, ſiue delicti iuxta textum in l. prima, C. vbi de crimin. agi pot. cap. fin. de foro compet. Et quoad clericos ratione beneficij cap. cum nullus de tempor. ordinat. in 6. latè Couar. pract. quæſtionum cap. 11. num. 3. & eodem modo, quo quis ſortitur forum coram Ordinario, eodem modo ſortitur, & coram Delegato, Innoc. cap. dilecti de foro competen. Vel quia ibi reperiuntur licet ſint vagabundi, vel aduenæ, peregrini, ſeu iter facientes, ſemper poſſunt abſolui, probant Suar. de pœniten. diſput. 30. ſect. 2. & de cenſur. diſputat. 41. ſect. 2. num. 10. Sanch. de matrimon. lib. 3. diſputat. 22. & in decalog. lib. 2. cap. 11. num. 9. Garzias de benefic. par. 11. capit. 10. numer. 139. Barboſa, & alii. Quod verò ad poteſtatem diſpenſandi ex eodem Concilio Epiſcopis conceſſam, non procedunt ſupradicta, vt per ſupracitatos. Et ratio eſt, quia facultas diſpenſandi ex Concilio ſupradicto ad vtrunque forum pertinet, idcircò ne iuriſdictiones confundantur in verè, & proprie ſubditos exercenda eſt, vt ex communi opinione, & ita Sacra Congregatio reſpondit, teſte Garz. loco ſupra citat. licet contrarium teneat Henriq. lib. 14. de irregularitat. cap. 20. numer. 7. Ratio autem ſupra firmatæ concluſionis eſt. Quia Concilium voluit latè in beneficium animarum conſulere, idcircò dixit, quoſcunque ſubditos, dictio illa, quoſcunque eſt vniuerſalis, & omnem caſum comprehendit, Clemen. prima, vbi Gloſ. in verbo, quouis modo, de rebus Eccleſ. non alienandis, Alex. conſ. 30. numer. 14. volum. 4. Et tanta eſt vis dictionis, quoſcunque vt etiam diſpoſitionem per talem dictionem factam, extendat ad caſus improprios, iuxta textum in cap. primo de feudis non habent naturam feudi, in vſibus feudorum, Cotta in memorabilibus, in verbo feudum, in verbo priuilegium, & in verbo, quibuſcunque, Mandoſius in regula Cancellariæ regula 30. quæſtione 8. Et dictio, quoſcunque, ex vi ſuæ amplitudinis, nihil excludit, Mand. ad Ro-

Romanum conf. 32. num. 2. Burfatus conf. 9. volum. 1. num. 3. latè Cenedo fingulari 91.

Hinc infertur Primò, poſſe illum abſol. uere vagos. Vagus enim is dicitur, qui per mundum vagatur, nec certam Sedē habet, l. quis fit fugitiuus, §. erro neum, ff. de edilitio edicto, Gloſ. in l. eius, qui §. celſus, in verbo domicilii, ff. ad municipalem, & de incolis, Bart. in l. 4. §. prætor ait, ff. de damno infecto, Socc. in cap. fin. num. 57. de for. compet. Clarus in praxi, §. fin. quæſt. 39. Et vagus appellatur aliquando à iure erroneus, dicto §. erroneum, & quaſi fugitiuus, non quia verè fugit, ſed quia tempus inter nugatoria conſumit frequenter vagando, l. fugitiuus ff. de verbor. ſignific. Vagari enim, vitium animi eſt, Rebuff. in dicta l. fugitiuus. Idcircò vendens ſeruum tenetur denuntiare emptori, quod eſt vagus, ſiue erroneus, l. 4. §. Idem Pomponius, ff. de Edilit. edict. Et licèt vxor teneatur ſequi virū cap. vna quæque, §. 1. 3. quæſt. 4. non tamen vagum, Abb. in cap. de his, de ſponſal. Menoch. de arbitrar. Iudic. caſu 469. Nec libertus, vagum patronum ad præſtandum operas, l. quod niſi, §. experientia, ff. de operibus libert. Et hoc genus hominum ineptiarum, ac otioſorum, in quacunq; benè inſtructa Republica exprobatum eſt, Plato lib. 12. de legib. Petrus Greg. Syntagm. iuris lib. 39. cap. 6. Idcircò, quia magna eſt ſuſpicio, quòd delicta patrent, Rempublicamq; turbēt, variis pęnis, ſecundum varietatem Regionum à Principibus puniuntur, vt de Regno Cathaloniæ refert Piguer. deciſionib. criminalib. deciſ. 3. Menochius de arbitrar. caſu 531. Azeuedo lib. 8. in recōpilatione tit. 11. l. 1. & in hoc Regno imponitur pœna triremium ex vi regię Pragmaticæ, de Ponte tract. de poteſtar. Proreg. tit. de regal. impoſitionib. in prin. nu. 56.

Nec dicendum eſt, quod ſit nimis grauis pęna triremium tali otioſorum hominum generi inflicta; nam Regia Pragmatica deſumpta fuit à tex. in l. vnica, C. de mendicantib. validis lib. 10. in quo tex. validis mendicantibus imponitur pœna ſeruituris. Et vagi dicuntur mendicantes validi, Azeuedo loc. citat. & latè Menoch. caſu 53. 2. Et ſicut mendicantes validi eiiciendi ſunt à Republica, Sotus in deliberatione pro defenſione paupertatis cap. 4. & Piguera loco cit. cap. 4. Et mendicantes validi fingentes ſe infirmos, puniuntur pęna falſi, Lapus allegat. 18. Gloſ. in cap. cum ex eo, §. qui autem de pęnis, & in cap. ex tuarum, in verbo beneficium, de priuilegijs. Idcircò lata eſt excommunicatio in hac Ciuitate cōtra quęſtores abſq; licentia, & puniūtur à Curia Archiepiſcopali ſi abſq; licentia inuenti ſint eleemoſynas petere, Genuenſ. cap. 59 num. 12. peccant enim validi mendicantes fingentes ſe infirmos peccato lethali cum onere reſtitutionis, Sot. loco citato, Nauar. cap. 17. num. 107. Molin. de iuſtit. & iur. diſputat. 210. Azor. lib. 4. part. 3. cap. 21. Leſſ. de iuſtit. & iur. lib. 2. cap. 18. Dub. 17. Conſtantius in dicta l. vnica, & Vagi, ſiue erronei in ciuilib. citantur per edictum affixum in loco vbi frequentiùs morari ſolent, Clarus dicto §. fin. quæſt. 31. Decian. tom. 1. de delictis lib. 4. cap. 13. de forenſi. In criminalibus verò condemnantur, & puniuntur vbi repe. riuntur, de delicto vbiq; commiſſo, Gloſ. in l. 1. C. vbi de crimin. agi oportet, & Bart. in l. abſens, §. proinde, ff. de iudic. allegando dictam gloſam dixit, quòd multi ribaldi ſuſpenduntur in Ciuitatibus, & Caſtris vbi reperiuntur, quia forum non habent. Idem probant, Innocent. & Canoniſtæ in capitulo final. de eo, qui mittit. in poſſeſ-

sionem Couar. practicar. quæst. cap. 11. Gramatic. decis. 26. Ioseph. Ludouicus decis. 16. Menoch. dicto casu 531.

Procedit tamen regula, quando sub iurisdictione eiusdem Principis reperitur delinquens vagus, nam si in territorio alterius Principis non recognoscentis superiorem reperiretur, non posset puniri, Fulgos. cons. 149. Decian. loco tit. Farinac. de inquisitione, quæst. 6. num. 13. Et procedit etiam quando Iudex commissi criminis, vagum delinquentem non repetit, tunc enim puniri non possit in loco vbi reperitur, sed remittendus est ad iudicem cõmissi criminis, Couar. Decian. Farinac. & cæteri loc. citatis, delicta enim vbi claruerint, ibi punienda sunt cap. ecce 24. quæst. 3. cap. si quid 86. distinct. latè agit Ricc. resolut. 84. tom. 1.

Igitur dum vagus forum non habet, sed conuenitur vbi reperitur, idcircò poterit absolui ab Episcopo loci. Et sicut tenetur vagus obseruare leges, & consuetudines loci, vbi reperitur, nam alias diceretur exemptus ab omnibus legibus, quod est absurdum, Sotus in 4. distinct. 18 q. 4. artic. 2. vers. est hic autem, Sanch. lib. 3. de matrimon. disput. 18. num. 15. sic & absolui; Et licèt dubium sit pro receptione sacramentorum in die Paschatis, an teneatur ad matricem Ecclesiam accedere, sic etiam, & in sepultura; & Innoc. Anton. de Butrio, Cardin. & alij in cap. 1. de sepultur. dixerunt ad matricem Ecclesiam teneri accedere, idem Syl. in verbo sepoltura, q. 8. nu. 2. Rosella, verbo sepoltura 1. num. 10. Contrarium tamen tenent multi, quod possint in qualibet Parochia recipere sacramenta, & sepeliri, Ostiens. in summa tit. de sepultur. num. 3. Archidiaconus in dicto cap. de Sepultur. Angel. in verbo sepultura, num. 11. Armilla in eodem verbo num. 10. Sãch. lib. 3. de matrimon. disputat. 23. nu. 17. Henriq. lib. 6. de pęnitentia cap. 8. Imò etiam Regulares, quibus est interdictum sub pœna excommunicationis à Clement. 1. de priuileg. ministrare Sacramenta in die Paschatis absq; licentia Parochi, possunt vagis absq; vllo scrupulo ministrare; In casu tamen nostro indubitatum est posse absolui ab Episcopo. Dicitur enim aliquo modo subditus, vt notum est idcircò in dispositione Concilii includitur.

Secundò infertur, scholasticos, & Mercatores, licèt domicilium non contraxerint, posse absolui ab Episcopo à reseruatis occultis, iuxta communem DD. sententiam supra allegatã; Et licèt maxima sit inter Doctores dubitatio in Sacramento matrimonii, quis dicatur proprius Parochus, vt possit assistere, & communis sit traditio, quòd is dicitur proprius Parochus iuxta Decretum Tridentini sess. 24. cap. 1. de matrim. qui dicitur proprius Sacerdos, habens authoritatem ministrandi Sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ in Paschatę, iuxta tex. in cap. omnes vtriusq; sexus de pænitentia, & remiss. tradunt Spino. de testamen. Glos. 15. num. 38. Ledesm. de matrim. quæst. 45. art. 5. punct. 3. dub. 3. cõclus. 1. & 3. Sãch. de matri. lib. 3. disput. 23. num. 10. Et requiritur habitatio cum animo permanendi cap. 15. qui, vbi Glos. in cæteri Canonistæ, de Sepultur. in 6. Iñ materia tamen absolutionis à reseruatis, quia quelibet subiecto sufficit, vt dictum est, & ex generali vsu, & consuetudine Ecclesiæ ex tacito consensu Episcoporũ introductum est, quod recipiens sacramenta iudicetur, vt incola illius loci vbi recipit. Et hoc non solum in ipsa receptione sacramentorum, sed etiam in absolutione ab excommunicatione in foro pęnitentiæ, quia sacramenta antecedit,

absq;

absque dubio possunt absolui, latè Rodriq. Sanch. Suar. locis. cit.

Tertiò Infertur, idem esse in peregrinis, & iter agentibus. Nam absque dubio possunt absolui, vt supra ex communi opinione dictum est, & certum est aliquo modo subdi Episcopo loci, per quem transeunt. Et licet textus in l. hæres absens, §. proinde, ff. de iudic. dicat, viatores non sortiri forum loci, per quem transeunt ibi. (Durissimum est, quotquot locis quis nauigans, aut iterfaciens delatus est, tot locis se defendere) Et qui transit per locum, aut breue tempore diuertit ad locum, nō dicitur moraliter in eo esse l. quæsitum, § fin. delegat. 3. Et quod breui tempore consumitur, nō dicitur fuisse, sic Salomon dicit se vnigenitum, quamuis fratrem habuerit, qui statim obiit, cap. nam, & ego, de verbor. signific. vbi Glos. in verbo, quasi, ait (non videtur, fuisse, qui non durauit) sicut non dicitur habitum regularem induisse, qui triduo tantum fuit habitu regulari indutus, cap. ad nostram de regularibus, vbi Glos. ait in Verbo, statim, non dicitur factum, quod non durat; Et Glosam illam sequuntur Speculat. in tit. de instrum. editione, §. compendiosè num. 16. Felin. in cap. in presentia num. 32. de probationib. Hæc omnia procedunt in odiosis, secus tamen in fauorabilibus, quæ in fauorem animarum iteragentium redundant, vt colligitur ex latè deductis per Sanch. de matrimon. lib. 3. disput. 18. Et licèt multi teneant peregrinos, aduenas, & iterfacientes teneri obseruare leges, & consuetudines locorum, per quos transeunt, Hostiens. in summa de obseruation. ieiunior. num. 5. Imol. Bonifac. & Præposit. in cap. quæ contra 8. distinct. Imo, quòd ab Episcopo loci possunt compelli ad obseruandas leges, & consuetudines locorum, per quos transeunt, Glos. in cap. consilium, vbi Abb. num. 6. de obseruatione ieiun. Couar. variar. resolution. lib. 4. c. 20. num. 8. & sicut Princeps sæcularis potest pœnam imponere, ne transeuntes arma exportent, Bald. in l. prima de iurisdict. omnium iudic. Sic etiam ne aliquid extrahant à loco, vel ne viatores ibi commorentur, nisi tot diebus Bart. in l. 1. num. 21. C. de summa Trin. & fid. Cathol. & ibi Bald. num. 22. Abb. in cap. à nobis il primo num. 7. & 9. de senten. & excommun. Præposit. in dicto c. quæ contra col. 2. Auendan. de sequend. mandatis Reg. lib. 1. cap. 13. num. 10. Mexia in pragmatica taxæ panis conclusione 5. num. 80. & sequentib. Sic etiam & Episcopus mandare, quod transeuntes per loca, festa, ac ieiunia seruent. Quicquid tamen sit de veritate horum, in materia absolutionis, indubitatum est, posse absolui, ex dictis supra, quod ex tacito communi consensu Episcoporum, & generali Ecclesiæ consuetudine, recipiens sacramenta, iudicatur, vt incola illius loci vbi recipit, & dum exercetur non contentiosa, sed voluntaria iurisdictio nulla facienda est vis de domicilio petentis, sufficit enim, quòd voluntariè quis subijciatur l. 2. ff. de officio Proconf. cap. nouit. vbi omnes canonistę, de officio legati, Couar. lib. 3. variar. cap. 20. num. 8.

Quæ sit Diœcesis in facultate supradicta. Cap. VII.

EXpendenda sunt verba illa Concilij in Diœcesi sua, & secundum opinionem Henriq. de excommunic. c. 27. num. 3. non potest Episcopus absoluere à reseruatis, extrà propriam Diœcesim, idem probat Rodriqu. in summa tom. 2. cap. 69. num. 1. in fine. Probatur hæc opinio. Concessit facultatem Episcopis absoluendi quoscun-

cunque ſubditos in ſua Diœceſi, & ſic in certo loco, ergo extra illum nullo modo poteſt, l. 1. & l. is, qui certo loco ff de eo, qui cert. loc. Item, dictio illa, In, ſi adijciatur nomini ſignificāti locum in accuſatiuo, vel ablatiuo caſu, ſignificat intrinſicitatem, & exponitur pro intus, l. 3. §. primo, vbi Bald. ff. naut. Capon. & ſtabul. vbi, merces nō dicuntur in nauem receptæ, ad hoc, vt Nauta teneatur, niſi ſint intra nauē collocatæ. Idem probatur in leg. 2. §. ſi quis cloacam, ff. ne quis in loc. pub. & in l. 2. in princ. & in §. locum, ff. de religioſ. funer. & in publico flumine dicitur eſſe factum, ſi in ipſa aqua factum ſit, non ſi extra, vel in ripa fuerit factum, l. 1. §. in publico, ff. de flumin. Et ex eo quia, idem eſt dicere, in Diœceſi, quàm, intra Diœceſim, eiuſdem quippe ſunt naturæ dictio, In, & dictio intra, Bart. in l. Gallus, §. ille caſus, ff. de liber. & poſthum. Roman. conſil. 376. Menoch. de arbitrar. q. 99. num. 7. & de præſumptionib. lib. 4. præſumpt. 126. latè Cenedo ſingular. 17. Item, is dicitur eſſe in Ciuitate, qui eſt intra menia Ciuitatis. Sicut, qui non poteſt capi in domo, benè poteſt capi in limine domus. Quia licet limen ſit de pertinentijs domus, is, qui eſt in limine, non dicitur eſſe in domo, Signorol. de Homodeis, conſ. 6. incipiente Statuto Ciuitatis, citans tex. in l. cū ancillis, ff. de inceſt. nupt. Thuſc. in verbo dictiones, in, &, de, concluſ. 292. numer. 19. Quare verba illa (in diœceſi ſua) à Concilio appoſita, aliquid debent operari, cap. ſi Papa, de Priuileg. in 6. l. 3. de iur. iuran. Et non ſolum quodlibet verbum in lege appoſitum debet operari, ſed etiam quelibet ſyllaba non debet eſſe ſine effectu, Gloſ. in cap. ſolitę, in verbo tanquam, de maiorit. & obedien. Staphileus de litter. grat. tit. de vi, & effectu gratiæ, §. 1. num. 6. Simon de Petris, de interpretat. vltimar. volunt. lib. 2. interpretat. 3. dub. 2. ſolut. 5. Sanch. de matrimon. lib. 3. diſput. 26. num. 6. Dictio illa, ſua, denotat poſſeſſionem, & dominium ſicut alia nomina poſſeſſiua, meum, & tuum, l. 2. ff. de religioſ. ſumpt. funer. Bald. conſ. 351. volum. 2. Et importat præſens tempus, Bart. conſ. 116. num. 7. lib. 1. Bellonus conſ. 5. num. 16. Tuſch. in verbo Nomina poſſeſſiua, concluſ. 59. & in verbo, ſuus, ſua, ſuum, concl. 925. Senſus igitur Concilii erit, quòd Epiſcopus exiſtens in ſua Diœceſi, poſſit quoſcunque ſubditos abſoluere à reſeruatis occultis Summi Pontificis. Sicut in ſimili conſtat ex regula Cancellariæ 8. de menſibus, & alternat. ibi (in ſua quiſque Ciuitate, vel Diœceſi aperire) vbi Gonzal. Gloſ. 62. ex mente omnium concludit, non poſſe Epiſcopum aperire litteras Summi Pontificis circa alternatiuam beneficiorum, niſi exiſtentē in Diœceſi, & ibi conficere inſtrumentum acceptationis, & declarationis, ergo ita etiam in caſu noſtro.

Contrariam tamen ſententiam puto veriorem, vt non tam ſtrictè, ſed in largiſsima ſignificatione accipienda ſint verba Concilii, v3. Primò, vt non ſit neceſſe Epiſcopum, & abſoluendum vtrumque eſſe in Diœceſi, vt optimè inquit Suar. de cenſur. diſput. 41. ſect. 2. num. 11. Nec ſecundò debere Epiſcopum eſſe in Diœceſi, & abſoluendum extra, prout probabile dicit eſſe Sanch. dicto cap. 11. num. 16. ex eodem Suar. loco citat. & de pœnitent. diſput. 30. ſect. 2. Nec tertiò abſoluendum debere eſſe in Diœceſi, & ſi Epiſcopus ſit extra, prout putabat Ledeſ. apud Sanch. loco cit. Sed quartò modo poſſe Epiſcopum extra Diœceſim exiſtentem quemcunque ſibi ſubditū ſiue ratione domicilii, ſiue originis, ſiue quod reperiatur in Diœceſi ex cauſa itineris, vel peregrinationis abſoluere, & ſic verba illa (in diœceſi ſua)

non

non sint referenda ad Episcopum, sed ad subditos, vt quoquo modo subdantur, vt supra, vel quia sunt sub Dioecesi, vel ex dioecesi, possint Episcopus illos absoluere; Fundatur hæc nostra opinio euidentissima ratione. Dictio illa, in, variè accipitur secundum subiectam materiam, Glos. in Clement. super in verbo in certa, de præbendis, in Clemen. causam vers. quod si forsan de elect. & in Clemen. auditor, de electione, tradunt omnes ciuilistæ in dicta l. Gallus, §. ille casus, latè Archidiac. in cap. si Papa 40. distinc. latissimè Roman. dicto consil. 476. idcircò arbitrio Iudicis interpretanda est, iuxta communem regulam, quòd, quæ varium sensum habent, arbitrio Iudicis interpretantur, Glos. in cap. cum nullus, in verbo remotis, de tempore ordinat. in 6. & in cap. felicis, in verbo vicinorum, de pænis in 6. & in authen. præterea C. vnde vir, & vxor. Et in puncto de dictione, in, quòd arbitrio Iudicis interpretetur, tradunt Menoch. de arbitrar. casu 495. Roman. Tuscus, & Cened. loc. citat. Subiecta igitur materia latam requirit interpretationem in fauorem animarum, vt à proprio Episcopo absoluantur, vt supra probatum est; Ergo non terminatiuè ad existentes in Diæcesi.

Accedit etiam, nam verba sunt inteprætanda in sensu, ne sequatur aliqua absurditas cap. cum inter decorem, de exceptionib. cap. dudum, ibi (quia forte absurdum) de prębendis in 6. l. scire oportet, vers. sed & si maximè, ff. de excusat. tutor. sed si Episcopus absoluere non posset nisi in Diæcesi, corrigerentur omnia iura, quæ de voluntaria iurisdictione loquuntur, potest enim Episcopus extra propriam Dioecesim exercere voluntariam iurisdictionem, & conferre beneficia, cap. post electionem, de concess. præben. cap. qua fronte, vbi Glos. in verbo terminos, de appellation. cap. nouit, de offic. legat. Gomes. in regula Cancell. de non iudicando, quæst. 3. in prin. Couar. lib. 3. variar. cap. 20. num. 8. Delegat etiam causas existens extra Dioecesim, dicto cap. nouit, & Glos. in dicto verbo terminos. Item Episcopus habens facultatem à Principe Creandi Doctores, vel milites potest extra Dioecesim, Gonsal. in dicta regula 8. glos. 62. num. 11. Idem esset si absoluendus deberet esse in dioecesi, & non posset in absentia absolui, nam absenti potest conferri beneficium, & illud potest acceptare cap. si tibi absenti, de prębend. l. absenti, ff. de donationib. Absens potest absolui ab excommunicatione, vt omnes supracitati fatentur, & infra in expositione verbi, in foro conscientiæ, latius patebit, ergò quomodolibet subditos ratione Dioecesis poterit absoluere Episcopus.

Item dictio illa. In, aliquando exponitur pro, sub, l. prima, §. si quis, ff. de vi publica, vbi verbum illud, in specie, exponitur per iurisconsultos, idest, sub specie, & Glos. in authen. de deposito in prin. in vers. in conditionib. exponit, sub conditionibus. Et in puncto de quo agimus in materia dioecesis, concessio beneficiorum existentium in Dioecesi Gratianopolitana, exponitur pro, sub dioecesi, Roman. dicto cons. 376. num. 1. Item aliquando exponitur pro, de, vt in cap. accedens, in uerbo, in aliquo beneficio, quod ibi exponitur, de aliquo beneficio, de cōcession. præbend. Item aliquando exponitur pro, ex, sic exponit Glos. in l. si patronum, §. primo, ff. ad Trebellian. & in l. 3. ff. de procurat. & in l. 1. & in l. 3. ff. de excusat. tutor. Et sic in casu nostro hic erit sensus quoscunque sibi subditos in dioecesi sua idest, quoscunque subditos sub dioecesi, ex dioecesi, & de Dioecesi. Et propterea extra dioecesim existens Episcopus, quomo-

quomodolibet sibi subditos ratione dioecesis absoluit.

Ad confirmationem in contrarium adductam recolenda sunt duo, quæ supra dicta sunt. Alterum est, quod Cōcilium tantùm Episcopis habentibus dioecesim, concessit facultatem absoluendi, quia animabus subditorum voluit prouidere, non autem Titularibus. Secundum est, quòd dictio illa, quoscunque, non solùm est vniuersalis, sed tantæ vniuersalitatis, quòd etiam dispositiones ad improprios casus extendat. Si Concilium sensum nostrum non reciperet, in eisdem verbis sequeretur correctio, & frustra particulam illam, quoscunque, apposuisset, propterea coniungendo verba illa, in dioecesi sua, cum verbis præcedentibus, quoscunque sibi subditos, euidenter concluditur, non esse necesse absoluentem, & absoluendum esse in dioecesi, sed sufficit, quod ratione dioecesis subdantur Episcopo, ad hoc vt possit voluntariam iurisdictionem, quæ in proprio territorio restricta non est, exerceri.

Nec obstat, quod de regula alternatiua dictum est. Nam, quia per concessionem alternatiuæ inuitatur Episcopus ad residendum, & hac potissima ratione conceditur à Summo Pontificè, Idcircò voluit, quòd in acceptatione litteræ incipiat residere, & cum cuiusque actus potissima pars sit principium, l. prima, ff. de origine iuris. Et quæ bono inchoantur principio, bono peraguntur exitu, cap. principatus prima quæst. 1. Et secundum Baldum in l. fin. C. de verb. signific. qui malè incipit, malè finit. Ideò in ipsa dioecesi recipiendæ sunt litteræ, ibique, conficiendū instrumentum receptionis, & declarationis, latè Gonzal. in dicta Glos. 62. Hæc autem omnia ad casum, de quo agimus non possunt applicari, ex diuersitate rationis in vtroque casu vigentis.

Vltimo addendum est Sacram Congregationem declarasse; Posse Episcopum absoluere ex vi supradicti decreti, Medicum, Prætorem, cæterosque officiales, qui deliquerunt extra dioecesim, atque Ministros suæ dioecesis, ac etiam alios extra suam Dioecesim existentes, refert Garzias de benefic. par. 11. cap. 10. num. 139.

Possit ne potestas ista absoluendi ab Episcopo, Vicario Committi. Cap. VIII.

DVplicem sensum recipere possunt ista Concilij verba. Per se ipsos, aut per Vicarium ad id specialiter deputandum. Nempè, vt Episcopus per se ipsum absoluat, vel specialiter occurrentem casum suo Vicario absoluendum demandet. Et secundum hunc sensum dicunt esse intelligendū Concilium Cordub. quæst. 8. Nauar. lib. primo consil. cons. primo de constitutionib. Henriq. de peniten. cap. 18. num. 2. & de irregularitate lib. 14. cap. 19. in fin. Primò fundatur opinio, quia Concilium requirit specialem deputatione. Ergo non sufficit generalis commissio; Quæ enim speciali nota digna sunt, in generali commissione non veniunt, sed Specialem requirunt delegationem, cap. finali, de officio Vicar. in 6. Secūdò dum Concilium dicit, quòd Episcopi per se ipsos absoluant, videtur electa industria personæ. Et dum permittit, quod per Vicarium specialiter deputandum absoluant, non videtur permissa commissio iurisdictionalis, sed nudum ministerium, iuxtà tradita per Felin. in cap. super quæstionib. num. 19. de officio delegat. & per Nauar. in summa cap. 27. num. 45.

Secundus sensus est. Quòd absolutio à reseruatis occultis Summo Pontifici, non competat Vicario, vt Vicarius est, sed

est, sed quòd possit Episcopus specialiter demandare Vicario, vt in omni casu occurrenti absoluat; Probatur Primò, iurisdictio cõpetens Episcopo ex vi Concilij, non dicitur delegata, sed ordinaria, iure tamen speciali concessa vt supra probatum est, ergo non requirit specialem commissionem in quolibet casu, sed potest pro omni futuro casu specialiter committi, Glos. in cap. fin. in verbo casibus, vbi Ioannes Andr. Anton. de Butr. Abb. Imola, & Felin. de offic. ordinar. Couar. lib. 3. variar. resol. cap. 20. num. 12. Secundò Concilium in eodem cap. constituit differentiam inter absolutionem faciendam à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, & absolutionem à crimine hæresis. In primo casu concedit facultatem Episcopis, vt per se ipsos, aut per Vicarium specialiter deputandum absoluant; In secundo verò casu tantùm Episcopi concedit, & non eorum Vicarijs; Et tamen secundum communem opinionem, quam infra allegabimus, potest Episcopus specialem casum in materia hæresis alicui Confessario demandare. Ergo, vt dispar sit dispositio inter vtrunque casum diuersimodè à Concilio statutum, poterit Episcopus absolutionem cuiuscunque futuri casus reseruati, suo Vicario specialiter demandare. Tertiò. Quando aliquid conceditur Prælatis præsentibus, & futuris in perpetuum, quia incognitis fit concessio, non potest dici, quòd sit electa industria personæ. Iason in l. more maiorem num. 65. ff. de iurisdict. omnium iudicum. Gregor. Lopez partita 3. titul. 18. lege 47. in fin. Menoch. qui alios vitat lib. primo de arbitrar. Iudic. quæst. 64. num. 17. Sanch. in puncto de quo agimus lib. 2. de matrimon. disputat. 40. in fin. si non est electa industria personæ, ergo poterit Vicario delegari, qui eo ipso, quòd Vicarius est, quia idem tribunal habet cum Episcopo, & repræsentat eius personam, cap. 2. de consuetudine in 6. potest audire confessiones, vt post Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 15. de reform. tradunt Cuccus lib. 5. instit. maiorũ tit. 4. alios allegat Guttier. lib. 1. canon. qq. cap. 27. num. 24. Ricc. resolut. 284. Et dicitur Iudex Ordinarius in Dioecesi sicut Episcopus Glos. in cap. 2. in verbo, officialem, de offic. Vicar. in 6. & in cap. Romana, in verbo, generaliter, de appellationib. in 6. Felin. & Dec. in Rubr. de officio delegati, Couar. practicar. quæst. 9. cap. 4. num. 8. & lib. 3. variar. cap. 20. num. 4. Et dicitur iurisdictionem ordinariam habere facto Episcopi, & ex iuris dispositione, taliter, vt perinde sit, ac si à lege fuisset constitutus, Couar. dicto cap. 20. num. 4. Ricc. in praxi variar. resolut. tom. 1. resolutione 99. Barbosa latè allegat. 54. num. 46. Idcircò potest ex causa, & ad modicum tempus alium Vicarium constituere, licet textus c. clericos, de officio Vicar. & Glos. in c. 1. in vers. ipsius, eodem tit. in 6. cõtrarium dicant, sed vera est opinio, posse ex causa, & ad modicum tempus, etiã quòd in commissione non ad sit facultas, & clausula substituẽdi, Puteus decis. 168. lib. 1. Pauinus qui testatur de communi, de potestate Capituli sede vacante q. 10. par. 2. n. 19. latè allegat Riccius dicto primo tom. resol. 113.

Idcircò concludendo dico, posse Episcopum demandare Vicario, vt in futurũ absoluat à quibuscunq; reseruatis; Sic etiã in casu particulari hæresis occurrente, poterit particulariter cõcedere facultatem; Vtrunque dictum probãt Nauar. cons. 15. de senten. excõmun. ad tertiam quæstionem Rodriq. in Summa, tomo primo cap. 131. num. 5. & in Bulla Cruciat. §. 9. nu. 391. Emanuel Sà, in verbo Episcopus, Zerola in praxi, in verbo Vicarius, in verbo absolutio, & in verbo hęresis. Azor. tomo primo institutit. moral. lib.

8. cap. 10. quæst. 11. Sanch. in decalog. lib. 2. cap. 11. num. 23. Et licèt Suar. de censur. disputat. 41. sec. 2. num. 8. & Guttier. lib. 1. quæst. canonic. c. 13. num. 29. dicant non posse Episcopos per singulas vices committere absolutionem ab hæresi, ex eo quia eligitur ministerium personale Episcoporum, verior tamen est supra firmata opinio, & apertè cõstat non esse electum ministerium personale Episcoporum, cùm non proprio nomini, sed dignitati committatur, & non potest dici esse commissum nudum ministerium Episcopis absoluendi, sed iurisdictio, quæ, vt supra diximus, ordinaria est ad absoluendum ab hæresi, propterea potest in casu particulari delegare, iuxta tex. in cap. fin. in §. cæterum, de off. deleg.

Confirmatur idem. Nam aut Episcopus in absolutione ab hæresi iuxta Concilium, habet iurisdictionem ordinariam coarctatam tamen ne possit generaliter delegare, prout est verè sensus Concilii, vt probatum est, & indubitatum est posse in casu particulari vices suas committere. Aut dicitur delegatus Sedis Apostolicę in casu hæresis, & tanquam delegatus absoluit, & certum est, delegatum Sedis Apostolicæ posse subdelegare, per tex. in dicto §. cæterum, in quo licèt ponatur regula negatiua, quòd non possit is, cui concessa fuit facultas excommunicandi, absoluendi, & dispensandi eam alteri committere, ex eo quia non fuit concessa iurisdictio, sed certum ministerium, excipitur tamen delegatus Sedis Apostolicæ. Et propterea in Curia Archiepiscopali Neapolitana fuit resolutum per textum illum, quod poterat Archiepiscopus, cui fuerat à Summo Pontifice delegata absolutio cuiusdam censuræ, alterum subdelegare. Refert Ricc. decis. 319. in 3. parte. Quando autem censeatur electa industria personæ, & quibus coniecturis cognoscatur, taliter, vt non possit fieri sub delegatio, congerit latè Riccius decisione 88. in prima parte.

Confirmatur secundò ex verbis Cõcilii, vbi post facultatem concessam Episcopis absoluendi à reseruatis per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, sequuntur hæc verba (Idem, & in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ, eis tantùm, non eorum Vicariis sit permissum) loquitur Concilium per dictionem, idem, &, &; Dictio, Idem, est repetitiua dispositionis, & qualitatis præcedentis, l. à filio, §. testator, & ibi Bart. ff. de aliment. & cibar. legat. l. 1. in fine, ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. Repetit enim illa dictio, idem, omnes qualitates præcedentes in sequentes, & ponit eandem determinationem, Mandos. regula 32. quæst. 28. num. 6. Cenedo singul. 97. Dictio, &, est copulatiua, l. vnica, §. his itaque, C. de caducis toll. Et repetit in 2. dispositione qualitatem primæ, cui fuit adiecta, Glos. in l. si sic, ff. quemadmodum seruit. amitt. latè Cenedo singul. 50. Si Concilium in absolutione hæresis repetit idẽ, quòd in prima dispositione, & denegat Vic. facultatem absoluendi, sensus erit, quòd nõ possit Episcopus generalem Vicarium constituere pro omni casu hęresis occurrẽte, sicut poterat in cęteris casibus Sedi Apost. reseruatis. Nec facienda est vis in verbis illis (eis tantum) ex eo, quòd dictio, tãtùm, sit taxatiua, & excludat alias personas, & alios casus præter expræssos, Bart. in l. 1. vbi etiam Ias. ff. si quis ius dicent. non obtemperau. Felin. in cap. cõtingit, de fide instrum. nõ tamen excludit personas extraneas, exemplum, promittens tantum de facto proprio, tenetur de facto sui prędecessoris, cuius est hęres, quia eadem persona cẽsetur, Bar. in l. si seruus furt. ff. de condit. furt. Sic etiam de facto

sui

sui hæredis, Paul. de Castr. in l. stipulatio ista, habere licere, ff. de verbor. obligat. Bald. in l. fin. C. de action. empti, latè Cenedo singul. 21. & sic non videtur denegasse Concilium, quin Episcopus in casu particulari possit vices suas demandare, & hæc est cōmunis opinio, & vsus Ecclesiæ.

Infertur autem ex supradictis ad dubiū, an Vicarius specialiter deputatus pro absolutione reseruatorum Sedis Apostolicæ, possit casus particulares subdelegare. Pro vera dubii resolutione quærendum est de subtili quæstione, videlicèt. Quia supra diximus, quòd Vicarius ex iuris dispositione, & facto Episcopi habet ordinariam iurisdictionem. An idem sit in specialiter commissis ab Episcopo, quæ ad officium Vicariatus regulariter non pertinent. Et prima est opinio, quòd dicatur habere iurisdictionem ordinariam, & non delegatam, probat, Glos. in cap. 2. in Verbo, officialem de officio Vicar. in 6 Berous in Rubrica de offic. Iud. deleg. num. 2. & 26. vbi etiam Felin. num. 4 Franch. in dicto capitulo 2. num. 4. Marant. in praxi part. 4. distinct. 5. principali an iudicium sit ordinarium, num. 16. Tabien. in verbo delegata, quæst. 2. num. 2. Cuccus lib. 2. institut. tit. 8. num. 27. & 212. Probatur Ordinarii Iudices ij dicuntur, qui vel ab Apostolica Sede, vel à Rege iurisdictionem accipiunt, cap. a Iudicibus, ibi(ordinarii verò sunt, qui ab Apostolico, vt Ecclesiastici, vel ab Imperatore, vt Seculares legitimè potestatem accipiunt) 2. quæst. 6. Idem probat textus in l. & quia, ff. de iurisdict. omnium Iudicum, ergo Episcopus committendo Vicario absolutionem à reseruatis Sedi Apostolicæ, non constituit ipsum Ordinarium, vt aduertit Glos. in cap. 2. in verbo statutum, ne prælati vic. suas, &c. Secundò probatur si Episcopus habet iurisdictionem ordinariam ex vi Concilii, vt dictum est, ergo Vicarius, qui ab Episcopo iurisdictionem accipit, dicitur habere delegatam, cum illam non iure proprio, sed ex concessione obtineat, textus in l. prima, §. qui mandata, ibi (qui mandatam iurisdictionem suscepit, proprium nihil habet, sed eius, qui mandauit iurisdictione vtitur) ff. de offic. eius Cui mand. est iurisdic. Probat etiam textus in l. solet ff. de iurisdic. omn. iudic. & ex hac ratione concludunt, Goffredus in summa, in tit. de offic. Vicarii num. 2. & Anastal. Germon. tract. de indultis Cardinalium, §. si tibi quoad vixeris, num. 85. Vicarium habere iurisdictionem delegatam in specialiter commissis.

Contrariam tamen sententiam, quòd etiam in specialiter cōmissis ab Episcopo, Vicarius dicatur habere iurisdictionem ordinariam cum hac tamē restrictione, & declaratione, vt puta, si post generalem commissionem Vicariatus, committat etiam absolutionem casuum reseruatorum Summo Pontifici &c. Vel si facta concessione facultatis absoluendi à casibus supra dictis, &c. adsit clausula generalis, vel fiat commissio Vicario tanquam Vicario, vel tanquam Officiali. Probant Lapus in dicto cap. 2. de officio Ordinar. in 6. ibidem Anchar. num. 2. & Geminian. num. 9. Et esse magis cōmunem opinionem, asserit Genuensis in dicto cap. 67. num. 25. Ratio est, quia licèt Episcopus non possit de per se constituere alium iudicem ordinarium, quia ordinaria iurisdictio à Principe descendit, vt dictū est, ex quo Vicarii authoritas à iure descendit, eligente Episcopo aliquē in Vicarium ex iuris dispositione efficitur Iudex Ordinarius, latè post alios prosequitur, Barbosa allegat. 54 Et quando in commissione ordinariæ iurisdictionis fit concessio facultatis

abſoluendi à reſeruatis, quæ ſimpliciter, & de per ſe eſt delegata, trahitur à iuriſdictione ordinaria, quæ ex vi conceſſionis Vicariatus impartitur, quia maius dignum, trahit ad ſe minus dignum, vnica conceſſio facit idem ius in vtroque connexorū tex. in cap. translatos ibi, (quia ſimul, & ab eodē, & ſub eadem ſponſione vtraque data ſunt, quod de vno dicitur neceſſe eſt, vt de altero intelligatur) de conſtitutionib. Sic etiam erit quando Vicario ſub nomine dignitatis, vniuerſitas cauſarum delegabilium committitur, nam tunc dicitur Iudex ordinarius, l. cum prætor, §. 2. ff. de iudiciis. Idem erit, ſi poſt conceſſionem ſupradictarum cauſarum adſit clauſula generalis, per ſimiles enim conceſſiones ſemper cenſetur iuriſdictio ordinaria, & non delegata, Ioannes Andr. in additione Speculator, tit. de offic. Vicar. in princip. Verſiculo dubitari videtur, ſi Epiſcopus officiali ſuo, &c. Berous conſ. 22. num. 14. volum. primo, Sbrotius de offic. Vicar. lib. 2. cap. 55. num. 39. & Genuenſ. loco citato, & ex ſupraſcriptis remanent reſoluta argumenta primæ opinionis.

Suppoſita hac ſecunda opinione, quòd Vicarius habeat iuriſdictionem ordinariam, certum eſt poſſe in caſu particulari eam alteri delegare. Si verò dicemus iuriſdictionē delegatam habere, iuxta opinionem Rotæ in nouis deciſ. 371. incipientem ſi Epiſcopus, quæ tenet indiſtinctè quòd in caſibus requirentibus ſpeciale mandatum, Vicarius habet iuriſdictionem delegatam, nullo modo poterit delegare, quia hoc tantum delegato Principis conceditur cap. paſtoralis de officio delegat. l. à Iudice, C. de iudic. & cap. fin. & §. cæterum de officio delegati. Quando occurrat caſus tenebitur Vicarius pœnitentem audire, & pœnitentiam imponere, nihil iuriſdictionis remittendo arbitrio Confeſſarii à quo pęnitēs ſacramentaliter erit abſoluendus, quia iuriſdictio non delegatur, ſed tantum nudum miniſterium abſolutionis, iuxta textum in dicto cap. fin. §. cæterum, & tradita per Felin. in cap. ſuper quæſtionibus cap. 19. eod. tit. & per Nauar. cap. 27. num. 45. Et Vicarius abſoluet eo modo, quo, & pœnitentiarii, qui cum habeāt iuriſdictionem delegatam, pęnitentem audire debent, & tantùm miniſterium nudum abſolutionis, confeſſarijs ordinariis remittere, vt per ſupra citatos. Si autem ex vi commiſſionis dicemus Vicarium habere iuriſdictionem ordinariam, poterit in caſu particulari alicui Confeſſario iuriſdictionem delegare.

An, vt poſſit Epiſcopus abſoluere, Sacramentalis Confeſſionis auditio requiratur. Cap. VIIII.

VErba Concilij (*in foro conſcientiæ*) non requirunt Sacramentalem Confeſſionem, cùm poſſit Epiſcopus in caſu Concilij extra Sacramentum abſoluere, Nauar. conſ. 11. de priuileg. & in ſumma cap. 27. num. 41. Suar. de cenſur. diſput. 41. ſec. 2. latè congerit Sanch. de matrimon. lib. 8. diſput. 34. num. 29. Barboſa ad Concilium, in verbo, in foro conſciētiæ. Triplex eſt forus, contentioſus, pœnitentialis, & quaſi pęnitentialis, qui medius dicitur inter contentioſum, & pęnitentialem, Præpoſit. in cap. præterea il 2. num. 5. de ſponſalib. Rodriq. de regul. tom. 1. quæſt. 61. art. 10. Sanch. dicta diſputat. 34. Forus conſcientiæ propriè dicitur ille, qui medius eſt inter contentioſum, & pœnitentialē, nam, quæ in foro conſcientiæ explicantur, ad forum contentioſum non iuuant, Couar. in cap.

alma

alma mater.parte 1.§. 11. ſed tantùm corã Deo, Abſolutus enim in foro cõſcientiæ, Deo eſt reconcialiatus, & gaudet ſuffragijs Eccleſiæ, licet in foro exteriori debeat ſe habere pro excommunicato, & ad inſtar nulliter excommunicati, pendente diſcuſſione nullitatum, citra tamen ſcandalum, poterit celebrare, nec efficitur irregularis iuxta textum in cap. ſi quis celebrat, de clericis excommun. miniſtrand. Imò poterit Iudex ipſum tolerare, & habere pro abſoluto, Nauar. conſ. 47. de ſent. excommun. Dec. conſ. 137. vbi alios citat, & poſt Couar. in dicto §. 11. tradit Rodriqez tom. primo de regul. quæſt. 61. art. 8.

Et non ſolùm abſolutiones à reſeruatis poſſunt extra Sacramentum concedi, ſed etiam diſpenſationes, quæ a ſacra pœnitentiaria alicui confeſſario Sacræ Theologiæ Magiſtro, vel canonũ doctori ab Ordinario loci approbato, pro foro conſcientiæ committuntur; Nam ſi in ſpecie non fiat mentio, vt audita confeſſione diſpenſet, poterit extra actum confeſſionis diſpenſare. Ratio eſt, quia diſpenſatio conceditur pro foro conſcientiæ, quod differt à foro pœnitentiali; idcircò non debet reſtringi ad actum confeſſionis, Nauar. dicto cap. 11. Nec facit, quod commiſſio ſit facta confeſſario approbato ab Ordinario; nam non ex eo ſequitur; ergo in actu confeſſionis, quia qualitas illa requiritur à Sacra Pœnitentiaria in teſtimonium probitatis, qui enim ab Ordinario approbatus eſt ad audiendas confeſſiones, probatæ vitæ cenſetur. De doctrina enim, Sacra Pœnitentiaria reddit ſe cautam dum Canonum doctori, vel Sacræ Theologiæ Magiſtro committit. Et de bonitate, dùm approbatum ad confeſſiones ab Ordinario elegit, latè probat Sanch. dicta diſputat. 34. numer. 29. & idem erit in confeſſariis noſtræ Religionis, qui ex priuilegio Gregorii XIII. etiam quod Sacrorum canonum Doctores non ſint, nec in Sacra Theologia licentiati, ſi tamen à Patre generali fuerit eis indultum, poſſunt ſupradicta Breuia aperire, & proinde extra actum confeſſionis, delegatam iuriſdictionem à Sacra Pœnitentiaria conceſſam, exercere. Nec facit, quòd priuilegium Pauli III. quo quotidie vtimur, dicat, auditis confeſſionibus. Nam licèt in hoc ſint opiniones, an poſſint Noſtri ex vi ſupradicti priuilegii extra actum confeſſionis abſoluere, vt alibi dicemus, in materia tamen diſpenſationis à Sacra Pœnitentiaria commiſſæ pro foro conſcientiæ, extra actum confeſſionis poterunt, vt ex Nauar. & Sanch. dictum eſt.

De poteſtate Parochorum peccata non reſeruata abſoluẽdi. Quæſtio Septima.

PArochus in foro conſcientiæ, ab omnibus peccatis, & cenſuris à quocunque latis, tàm à iure, quàm ab homine, non tamen reſeruatis poteſt abſoluere. probat textus in cap. nuper, ibi (in ſecundo verò caſu à ſuo Epiſcopo, vel à proprio Sacerdote poterit abſolutionis beneficium obtinere; Quamuis enim, & tunc non Iudicis, ſed iuris ſententia excõmunicato communicans ſit ligatus. Quia tamen conditor canonis, eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur aliis facultatem relaxandi) de ſenten. excommunic. Et licèt hic textus loquatur in caſu particulari, quia ratio eſt generalis, ibi (quia tamen conditor canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur aliis facultatem relaxandi) Colligitur generalis regula, quòd poſſit Parochus abſoluere à quibuſcunque

cunque non reseruatis. Et est communis opinio Theologor. quam probant D.Thom.in 4.distinct.18. q.1. art. 5. Sot.in 4.distinct.22.q.3.art.2. Syl.in verbo absolutio 1.num.4. Angel.ver. absolutio num.2. Armil.eod.verbo n. 36. *Nauar*.in summa cap.27.num.39. latè Suar.de cens.disput.8.sect.4.licèt Canonistæ contrarium teneant, vt Abb.& Felin.in cap. 2. & in dicto c. Nuper, de senten.excommunic. congerit Couar.in cap.alma mater,part. 1.§.12. Sayr.de censur.lib.2.cap.19. num.12.ea ratione, quia eius est absoluere, cuius est ligare, argumento textus in l.1.C.de cupressis,& ad absoluendum à censur.requiritur aliqua potestas fori contentiosi, quam certũ est Parochum non habere. Sed falluntur Canonistæ, & respondetur obiectioni, quòd Parochus non ex vi officii absoluit à non reseruatis, sed ex vi dicti cap.nuper, in quo ponitur regula quod non apposita reseruatione, non solum Episcopus, sed & Parochus absoluat, & sic est potestas delegata, quæ potest ad absoluendum concedi, licet non fuerit concessa ad ligandum optimè Suar.loc.cit.num.29. Et dum dicit tex.à proprio sacerdote, apertè facultatem cõcedit parocho, is enim dicitur proprius sacerdos, cap.omnis vtriusque sexus, de pęnit.& remiss. Parochus enim dicitur Ordinarius Henriq.de sacram.matrimon.cap.3.num. 5. Et licèt constituatur ab Episcopo, iurisdictionem tamen secundum aliquos dicitur habere ab Ecclesia, idcircò non potest ab Episcopo absque causa priuari, nec ipsius iurisdictio restringi, Henriq.de sacram.pęnitent.c. 5.numer.8. constat ex Triden.session. 23.de reformat. cap.15. vbi eo ipso, quo quis Parochiale beneficium adipiscitur, absque alia approbatione censetur idoneus ad audiendas confessiones: Verius tamen est, Parochum ab Episcopo iurisdictionem accipere, vndè Triden. sess.23. cap.3. sub anathamate condemnauit, dicentes iurisdictionem presbyterorum non esse ab Episcopis.

Adde, quòd licet tota Dięcesis dicatur Parochia Episcopi, cap.licet 16.q.3. cap. 1. vbi Hostiens. cap. apostolicæ, vbi Abb.de donationib. Glos.in Clement.1.in verbo presbyteri, de priuilegiis, & Parochi dicantur adiutores Episcopi, cap.fin. de offic. Archidiac. Idcircò Episcopo celebranti in qualibet parochia debentur oblationes inter missarum solemnia à Populo oblatæ, non autem Parocho Hostien. in summa, in tit. de Parochijs, §.in quibus vers.quid ergo, Fuscus de visitat. lib. primo, cap.24. num.11. Genuensis in praxi cap.57.num.8. *Barbosa* de offic. Episcop.alleg.82. num. 12. Tamen nõ potest negari, quin parochus, quia Pastor est ouium, vt dicit Henriq.loco cit. non habeat iurisdictionẽ spiritualem ordinariam in tota parochia, nec in ea aliquid faciendum est absque ipsius, aut Superioris licentia, cap. Episcopi 7.q.1. cap. nullus 9. qu. 2. Oldrad. cons. 83. & 212. Tusc. in verbo parochus, conclus. 95. Et Parochiarum diuisiones ob populi frequentiam, pro bono regimine animarum factæ fuerunt à Calisto 1. & à Dyonisio Summis Pontificibus, vt constat in cap. placuit 9. quæst. 2. & in cap.1. 3.quæst. 1. Et tempore Vrbani II. fuit diuisio à *Dyonisio* facta, executioni demandata, & restricta Parochorum authoritas, vt vnus quisque suum subditum absolueret, suamque ouem agnosceret. cap. placuit, vbi Nauar. num.29.& sequen. de pęnit. distint. 6. Henriq. dicto cap. 5. de Sacramen. pæniten. Trident. sess. 14. de reform. cap. 7. Et de diuisione Parochiarum facta à Dyonisio Papa, meminit textus in cap. Pastoralis in princ. de his, quæ fiunt à pręlatis. Latè agit Polidor. Virgil. de inuentoribus

toribus rerum, lib. 4. cap. 4. Barbos. de Episcopat. deuis. lib. 1. cap. 3. num. 10. Quamuis etiam hodie in multis Episcopatibus parochiæ non sint distinctæ, sed Ecclesia Cathedralis omnibus ministret Sacramenta, & alibi non eligantur parochi, sed officiales, vel per annum, vel ad nutum Episcopi amouibiles, vt in Ciuitate Cordubæ Hyspalensi, & Granatensi esse dicit Henriq. loco citat. Et idem vis habent supradicti rectores, seu officiales ad absoluendum, vt supra, sicut, & ipsi parochi, vt Henriq. locis citat. latè Sanch. de matrim. lib. 3. disputat. 31. num. 23. sic etiam ad delegandum causas particulares, Sanch. locis cit. num. 13. vbi alios allegat.

Procedit supra firmata conclusio etiam in parocho non Sacerdote. Quia enim electus ad parochiale beneficium, tenetur infra annum a die acceptationis parochiæ promoueri ad Sacerdotium, alias ipso iure, elapso tempore absque vlla monitione amittitur beneficium, cap. licet canon. de elect. in 6. latè agit Garz. de benefic. parte 3. cap. 4. vel etiam ex causa Studij potest differri promotio ad Sacerdotium vsque ad Septennium, ex sui Episcopi dispensatione, cap. cùm ex eo, de election. in 6. Attamen quia interim habet iurisdictionem potest dare licentiam Parochianis suis confitendi sua peccata alii Sacerdoti, Sot in 4. distinct. 18. quest. 4. num. 3. approbato tamen ab Ordinario iuxta decretum Sacri Concilij sess. 14 cap. 15 Et hæc est vera, & magis communis opinio, licet aliqui dixerint eum posse prebere licentiam confitendi cuilibet Sacerdoti. Ratio est, quia approbatio ad confessiones audiendas, ad Episcopum spectat, ex supradicto Decreto Sacri Concilij, sic probat Barbos. de officio, & potestat. Episcop. allegat. 25. nu. 12. cum sequen. & Henriq. de matrim. cap. 3. num. 5. alios allegans dixit, quod Parochus ex quo est ordinarius, potest delegare suam iurisdictionem pro qualibet administratione Sacramenti etiam Regulari cuilibet Sacerdoti, in casibus tantùm particularibus, non tamen indefinite, quia esset constituere sibi Vicarium, quod non potest, cap. extirpandi, §. quia vero, de præbend. &. cap. cum ex eo, de election. in 6. nisi tantum ad modicum tempus Abb. & Imola in dicto §. quia vero, quod spatio trium hæbdomadarum taxatur, ex textu in cap. si quis in clero, 3. q. 1. latè Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 3. Quoad vero ad confessiones audiendas tantum Confessario approbato. Et in casu, de quo agimus, & in materia absolutionis à censura ex vi dicti cap. nuper, quòd possit parochus non Sacerdos alteri committere, tenet Vgolin. de censur. tabul. 3. cap. 4. §. 2. num. 2. refert, & sequitur Sanch. de matrim. lib. 3. disputat. 20. num. 3. vers. & confirmatur; Idem est in Sacramento matrimonii, nam licet Cōcilium sess. 24 cap. 1. dicat, (qui aliter quàm præsente parocho, vel alio Sacerdote) & sic ex vi illius dictionis, alius, quæ est repetitiua similium, l. si fugitiui, ibi, (alia pęna) & Glos. fin. ibidem C. de seru. fugitiu. debet Parochus, vt legitimè matrimonio assistat esse Sacerdos, pro vt tenent Nauar. cons. primo de officio Ordinar. & cons. 10. de Clandest. desponsat. Salsedo in pract. cap. 73. vers. 14. Incontrarium tamen est communis, & vera opinio, nam etiam non Sacerdos potest assistere, probat Glos. in clement. 1. in verb. presbyteri de priuileg. in quo textu statuitur non licere Regulari ministrare eucharistiam absque licentia presbyteri parochialis, exponit ibi glos. idem de parochiali non Sacerdote, Idem probant Cardinal. Abb. & Bonifac. Vital. in dicta clement. Non tamen poterit dare facul-

tatem

tatem non Sacerdoti assistendi, videlicet, Diacono, nam clara est decisio Concilij, ibi, vel alio Sacerdoti, & in toto illo capitulo Concilij, semper quòd fit mentio de parocho, semper additur, vel alio sacerdoti, latè vtrunque probat Sanch. in dicta disputat. 20. Nec Episcopus posset dispensare, vt non Sacerdos assistat, Nauar. consi. 30. de sponsal. Henriq. dicto cap. 3. de matrimon. num. 5. Nec sufficit licentia tacita parochi, vel Episcopi, vel ex ratihabitione, sed requiritur expressa, sic enim intelligitur Concilium in verbis illis (de ipsius Parochi, seu ordinarij licentia) Lapus allegat. 86. num. 3 vbi addentes. Tiraquell. de legib. connubiatib. Glos. 5. num. 5. Menoch. consi. 168. lib. 2. & de arbitrar. iudic. casu 453. vbi dicit sic declarasse Sacram Congregationem, quam refert, & latè probat Barbos. ad Concilium, in verbo, licentia.

Ampliatur prima cõclusio, vt Parochus non solum absoluat à censuris non reseruatis, sed etiam vt impeditum accedere ad Episcopum, possit absoluere à reseruatis Episcopo, Henriq. de sacramen. pœniten. cap. 9. num. 7. & cap. 10. num. 4. Ratio est, quia in casu legitimi impedimenti, censetur Episcopum vices suas commisisse parocho, pro salute animarum. Et sicut dispensat parochus in ieiunio, in esu carnium, & in festis, absente Episcopo Syl. verbo absolutio 3. in fine, & in verbo absolutio 4. Angel. in verbo confessor 1 §. 1. Henriq. dicto cap. 9. in fine, littera, E, alios allegat Sanch. de matrimon. lib. 8. disputat. 9. num. 27. sic & eo fortius, impeditum absoluit à censuris.

Non autem absoluit ab interdicto generali, vel locali. Prima ratio est, quia interdictum hominis non potest relaxari nisi ab eo, à quo latum est, vel ab ipsius superiore præuia satisfactione, cap. cum ab Ecclesiarum, de offic. ordin. cap. si Ciuitas, vbi Glos. Archidiac. & Franch. de senten. excommunic. in 6. sicut nominatim excommunicatum, licèt non fuerit reseruata absolutio, non potest absoluere parochus ex vi dicti capituli nuper, quia nominatim excommunicatus, ab excommunicante absoluendus est, vel ab cuius Superiore, cap. quærenti, vbi Innoc. de offic. d. legat. in fine, cap. inferior, vbi Glos. 21. distinct. cap. verbum, de pœnitentia distinct. prima, cap. ad reprimendum, & cap. pastoralis, §. præterea de offic. ordinar. ita & interdictum non potest relaxari Sayr. de censur. lib. 5. cap. 15. nu. 19. vbi alios citat, Henriq. de excõmun. cap. si num. 3. imò in tantum debet excommunicatus nominatim absolui ab excommunicante, vt etiam pendente appellatione possit absolui, Abb. Præpos. & Imola in cap. quæstioni de appellationib. cap. cum cessante, cap. cum teneamur, de appellationib. cap. si a Iudice, eodem tit. in 6. Ratio quia per appellationem non omnino amittitur iurisdictio, ideò potest facere ea, quæ faciliorem reddunt appellationem pro vt est absolutio, Suar. de censur. disputat. 7 sec. 2. num. 33. Et etiam si mutasset domicilium, argumento cap. proposuisti, vbi Glos. in verbo citatus, de foro competent. Abb. in cap. graue nimis, num. 14. de præbendis, & licet domicilium sit fundamentum iurisdictionis, cap. fin. de constitutionib. in 6. l. fin. ff. de iurisd. omn. Iudic. cap. nobis il primo, vbi Abb. de sentent. excommun. & in cap. 1. de foro compet. quia tamen ligatus censura mutauit domicilium, non infertur præiudicium excommunicanti, latè Sayr. de cens. lib. 2. cap. 20. sic etiam excommunicatus mortuus, à suo excommunicante absoluẽdus est, cap. à nobis il secondo §. vt autem, de sentent. excommunic. Idẽ in excommunicato à Iudice delega-

to, nam ab ipsomet erit absoluendus, cap. prudentiam S. festa, de offic. delegat. cap. pastoralis S. præterea de officio ordinar. Glos. in cap. cum inferior, in verbo ligare, de maioritate, & obedient. Non tamen post annum à die latę sententiæ, cap. quærenti de officio delegat. tunc enim expirat iurisdictio, & à Summo Pontifice erit absoluendus; Innoc. & Abb. in dicto cap. quærenti, Sayr. in dicto cap. 20. Suar. dicta sect. 2; sic etiam incendiarius nominatim excommunicatus ab Episcopo non poterit absolui nisi à Summo Pontifice; Hanc enim absolutionem ad terrorem contra iuris regulas Summus Pontifex sibi reseruauit, cap. tua nos, vbi Glos. & omnes Canonistæ, de censur. Sayr. loco citato, & melius lib. 3. cap. 29. num. 7. vbi alios citat.

Secunda est ratio, quia facultas absoluendi à censuris concessa Parocho ex vi Capituli nuper, est in ordine ad absolutionem à peccatis, Henriq. Sayr. & Suar. locis citat. sed interdictum non impedit Sacramentum pœnitentiæ, cap. alma mater, de sentent. excommunication. in 6. ergo nulla est facultas circa interdictum, Henriq. de excommun. cap. 51. num. 3. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 15. num. 22. Relaxato autem interdicto, ex eo quia cessat causa, quilibet absoluit à peccato, ob quod interdictum latum fuit, nisi tamen ex ratione materiæ adsit aliqua specialis reseruatio, vt puta quando interdictum latum fuit ex Episcopi deiectione, vel percussione, constat ex Nauar. cap. 27. num. 251. Et propterea in facto consului, quòd interdicto Capitulo Ciuitatis Castrimaris de Stabia ab Auditore Cameræ, ob non solutionem decimarum, facta solutione, atque adeò satisfacta parte, quia cessabat interdictum, à peccato non solutionis decimarum, ob quod fuerat latum interdictum poterant Canonici, qui fuerunt in culpa non soluendi, à quocunque Confessario absolui; Si autem esset interdictũ personale puta contra non confitentes, & communicantes in Paschate, qui hoc interdictum violauerunt, à parocho absoluendi sunt, quia impedit receptionem Sacramentorum Suar. de censur. disputat. 38. sect. 2. num. 9. & comprehenditur in dispositione Capituli nuper.

Supradicta, quod Parochus absoluat à censuris Episcopalibus non reseruatis, hodie procedunt in quolibet confessario approbato; Ratio est; Primò quia eo ipso, quod Episcopus approbat Sacerdotem ad confessiones ex vi Concilii concedendo facultatem absoluendi, totum censetur commissum, quod specialiter sibi non reseruat, argumento cap. si Episcopus de pœnitent. & remiss. in 6. Secundò textus in cap. dicto cap. nuper ibi (à proprio Sacerdote) communiter exponitur pro parocho, ex eo quia de iure cõmuni tãtùm Parocho erat cõfitendum, cap. omnis vtriusque sexus, de pœnitentia, & remiss. cùm autem hodie ex vsu Ecclesiæ; cuilibet Confessario approbato possit quis confiteri, quilibet Confessarius approbatus dicetur proprius Sacerdos ad finem absoluendi à non reseruatis Episcopo, Sot. & Nauar. relati à Suar. de censur. disputat. 7. sect. 4. num. 8.

Accedit etiam, vt possit Parochus proprias oues extra territorium absoluere, probant supracitati, loquentes de Parocho, & in specie Sanch. de Matrimon. lib. 3. disput. 34. Cucc. de Sacramen. pœnit. num. 190. in summa tract. 7. cap. 15. num. 89. qui alios citat.

Qua facultate fruatur quoad absolutionem peccatorum, Confessarius Regularis Priuilegiatus.

Quæst. Octaua.

Comparantur Parochus, & Regularis Cap. Primum.

CONfessarius regularis priuilegiatus potest absoluere ab omnibus peccatis, & censuris, à quibus potest absoluere Parochus. Sic enim statutum fuit in Concilio Viennensi, prout refert Clemens V. in Clement. Dudum de sepulturis, ibi, (per huiusmodi autem concessionem nequaquam intendimus personis, seu fratribus ipsis ad id taliter deputatis. Potestatē in hoc impendere ampliorem, quàm in eo Curatis, vel Parochialibus Sacerdotibus est à iure concessa, nisi forsan eis Ecclesiarum Prælati vberiorem in hac parte gratiam specialiter ducerent faciendam) Glos. ibi, in verbo concessa, & omnes Canonistę ibidem colligunt regulam, Ab omnibus posse absoluere Confessarium regularem priuilegiatum à quibus & parochi; Et in eodem Concilio Viennensi statutum fuit, ne Regulares excommunicatos à Canone, præter quàm in casibus à iure expressis, vel à sententiis per statuta prouincialia, aut Synodalia absoluant absque priuilegio Sedis Apostolicæ, & contrarium facientes excommunicātur ipso facto, cuius absolutio Sedi Apostolicæ est reseruata, quæ etiam Episcopis mandauit, quòd Regulares taliter excommunicatos vbique faciant denuntiare Clement. 1. de priuilegiis.

Sunt hæc notanda: nam licet Regularis exemptus non possit ab ordinario excommunicari, cap. cum olim in primo, §. nos verò, vbi Glos. in verbo Dioecesano, de priuileg. vbi Abb. & est communis opinio in cap. 2. de excessibus prælator. Et exemptio regularium sit talis, & tantę virtutis, vt perinde sit, ac si esset in alieno territorio, vt sicut Episcopus non potest contra existentem in alieno territorio procedere, ita nec cōtra exemptum; exemptus enim dicitur extraneus, & alienus, Glos. in cap. 1. in verbo, nunquid, de priuileg. in 6; vbi Geminian. & cons. 35. num. 6. Abb. in cap. significasti; de foro competenti; Et in casibus exemptionis valida sit æquiparatio supra firmata, cap. cum Episcopus, de officio ordinar. in 6. cap. luminoso, 18. q. 2. Iason. in l. fin. ff. de iurisdict. omnium iudicum, Gomes. in cap. 2. §. statuto, num. 85. de constitutionib. in 6. Idcircò quodcunque mandatum Episcopi sub quacunque pœna non ligat Regulares exemptos, cùm liberi sint tàm à lege diœcesana, quàm à lege iurisdictionis, cap. dilectus filius, vbi Glos. de offic. ordin. nisi in casibus à iure expressis c. per tuas de sentent. excommunicat. cap. sanè, de excessib. prælator. Couar. in cap. alma mater, parte 1. §. 7. num. 5. Nauar. cap. 27. num. 3. & 4. quia priuilegium exemptionis regularium est notorium in iure, textus notabilis in cap. ex parte il primo, de priuilegiis; Ex quibus manifestè sequitur, quòd excommunicatio lata ab Ordinario contra ipsos est notoriè nulla, tanquam à non Iudice lata, & in vtroque foro non seruanda, quod secus est quando excommunicatur exemptus per priuilegium non notorium, quia absoluendus est ad cautelam, vt de priuilegio doceat, & interim in foro exteriori debet abstinere, dicto cap. per tuas, Cordub. lib. 1. quęst. 43. col. 3. casu 3. pun. 3. Nauar. cap. 27. num. 277. Tamen si exemptus Regularis incidat in excommunicationem iuris, vel Sedis Apostolicę poterit

terit declarari ab ordinario,& publicè denunciare,vt in dicta clemen. prima de priuilegiis,latè Nauar. in cap. cùm contingat causa 6.14.& 15. de rescriptis. Couar. in dicto cap. alma mater, parte prima,§. 10.num.4.ideò accuratè agendum est de his, quę potest confessarius regularis.

Dico Primò quod potest absoluere ab excommunicatione minori, & licet dubium sit, an quilibet Sacerdos,qui absoluit à venialibus possit absoluere ab excommunicatione minori,de qua latè per Sayr.de censur.lib. 2.cap.23. num.octauo,quia absolutio ab excommunicatione minori requirit iurisdictionem,indubitatum est,quoad confessarios regulares,ex eo quia,delegatam habent iurisdictionem ad ministrandum Sacramentum pęnitentiæ, idcirco antiquissimus est ius Ecclesię, quod ab excommunicatione minori absoluant,aduertit Sayr.loc.cit num. 11.eoque magis id procedit in Confessariis Regularibus priuilegiaris,qui habent iura parochi,vt dictum est, & indubitatum est parochos absoluere ab excommunicatione minori, dicto capitulo nuper,§.in secundo.

Secundò Dico, posse absoluere ab omni censura non reseruata,siue à iure,siue ab homine ex vi capituli nuper, de senten. excom. Ratio est, quia Confessarius regularis potest ab omnibus absoluere, à quibus potest Parochus, vt supra fundatum est, & qui potest absoluere à censura lata à iure non reseruata, potest etiam absoluere à sententia lata à homine non reseruata, Imol. in cap. graue,de præbend. Nauar.in cap. 27.num.44. Couar.in cap. alma mater, parte prima,§. 2.num.2. per totum, Sayr.lib. 2. cap.2.de censur.& validum est argumentum,quod idem iudicandum sit in absolutione generalis excommunicationis latę à iure,quàm latæ ab homine, Nauar. consf.47. incipiente,An mendicantes religiosi,de senten.excommunic.Rodriq.de regul.quæst.61.artic.6.idcircò absoluere possunt excommunicatos ex causa non paritionis monitoriorum apostolorum de reuelãdo,Peregrin.in 2.par.compendii priuilegiorum,in verbo absolutio,quoad seculares,§.4. in scholio incipiente.Secũdò possũt absoluere,& latè probat Antoninus variarum resolutionum lib. primo, resolutione vltima,casu 37.

Nam possint absoluere à reseruatis, & reseruandis Sedi Apostolicam. Cap. 2.

Tertiò posse confessarios priuilegiatos absoluere ab omnibus peccatis Sedi Apostolicę reseruatis, & à quibusuis ex ipsis casibus resultantibus sententiis,censuris, & pœnis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, ex Priuilegio Pauli III. sub die 3. Iulij 1545. Societatis Iesu, referunt Henriq.de indulg.lib.7.cap.28.§.2.littera, R. Rodriq. in summa verbo confessor, cap.55. Sanch.de matrimon.lib.8.disput 26. Peregr.in compend.tit.absolutio quoad seculares, §. primo, Rodriq.de reg. tit. 1. quæst.40.num.5.

Dico quartò,posse illos absoluere etiam à casibus in futurum reseruandis, quia facultas hæc cum sit beneficium Principis,latissimè est interpretanda,l. fin. ff. de constitutionib.Princip.Tuscus in verbo beneficium Principis, & propterea etiam casus in futurum reseruandos compræhendit, probat textus in cap.quia circa,de priuileg.vbi priuilegium exemptionis decimarum extenditur etiam ad futuras decimas,& glos. ibidem in verbo,sed futuri,allegat iura concordantia;sic etiam immunitas alicui concessa quoad bona compræhẽdit etiam bona in futurum quærenda, Bartol. consil. 59. numero. 4. volum. primo per textum in lege peculium ff. de peculio, multos allegat Ca.

cheran. decis. Pedemontana 136. & post ipsum latissimè Anna cons. 61. num. 15. Et procedit etiam quoad nouorum onerũ impositionem post priuilegium, latè Alex. cons. 193. num. 6. lib. 2. Cacheran. & Anna loco citat. Item per reseruationem nouorum casuum post priuilegium Pauli III. non fit præiudicium priuilegiatis à Paulo III. absoluendi, ex eo quia priuilegiũ Pauli III. trahitur ad futura; sicut habens priuilegium creandi tabelliones, si postea fiat statutum, quod tabelliones non creantur, nisi ex approbatis à communitate, per hoc statutum non infertur præiudicium, quin priuilegiati non possint creare tabelliones, Dynus, & Bart. in l. si mihi, & tibi, §. primo ff. de legat. primo. Item quando per priuilegium tolluntur statuta, vel consuetudines, vel contenta in eis, extenditur etiam ad futuras consuetudines, & ad futura statuta, Cyn. in l. 2. in fin. C. quæ sit longa consuetudo, Io. de Imola in l. 3. de testamen. Propterea si aliqua lex noua emanaret, non tollit priuilegiũ per prius cõcessum, Bart. in extrauag. ad reprimendum, in verbo; non obstantibus, in vltima colum. allegat textum in secunda constitutione Codicis §. si quæro, vbi etiam Baldus, Alexand. dicto cap. 293. num. 8. & 9. Itaque dum fuit indultum Regularibus, quod possint absoluere ab omnibus reseruatis Summo Pontifici, & concessio hæc est, vniuersalis, & indefinita, & idcircò futuros casus reseruandos compræhendit, cap. cognouimus 12. q. 2. cap. ex parte de decimis, l. si seruitus ff. de seruitutib. Vrbanor. prædior. cũ clausula, non obstantibus quibuscũque cõstitutionibus apostolicis, per quam derogatum fuit statuto Concilij Viennensis, ne regulares à reseruatis summo Pontifici absoluant vt in clemen. prima de priuileg. sequitur quod per nouas reseruationes non derogetur priuilegio iam Regularibus concesso.

Quod etiam cõfirmatur ex regula, quod priuilegium in fauorem Religionis vel religiosorum, latè est interpretandum Oldrad. cons. 300. Et licet priuilegiũ Principis in odiosis strictè sit interpretandum, cap. 1 & 2. de filijs presbyterorum, hoc non procedit, quando nullum fit præiudicium tertio, sed tantum concedenti; In damnum enim concedentis latè priuilegium est interpretandum, cap. olim de verbor. signific. l. fin. ff. de constitut. princip. Glos. in dicto cap. quia circa, in verbo, sed futuri, vbi Ioannes Andr. Hostiens. & Abb. num. 4. & ita procedit textus in cap. cum cappella, eod. tit. de priuilegijs in 6. vbi exemplo regiæ cappellæ non trahitur ad futuras Cappellas in damnum Ordinarij, optimè explicat Alexander cons. 178. num. 22. volum. 2. Anna loco citato, sed nulli infertur pręiudicium dum regulares in foro conscientiæ absoluunt à casibus sedi Apostolicæ reseruatis, imò in beneficium animarum maximè tendit priuilegium, idcircò latissimè interpretandum, vt quascunque futuras reseruationes comprehendat; nisi tamen declaratione speciali fuerit à summo Pontifice aliter statutum, & hanc nostram opinionem latè probant Rodriq. de regular. quæst. 20. artic. 8. Henriq. dicto cap. 27. de indulg. §. 7. vbi tenet facultatem absoluendi, regularibus concessam, latè in fauorem animarum esse interpretandum; Et propterea per suspensionem, quæ in anno Iubilæi, vel per Bullam Cruciatæ solet fieri, absoluendi à casibus sedi Apostolicæ reseruatis, non includitur facultas regularibus concessa refert Doctores Salmaticenses, ita dixisse loco cit. Henriq. & fortè in Iubilæi anni 1600. & 1625. ita fuisse declaratum reperire possemus.

Contra duplicem supra firmatam conclusionem, v3. Regulares mendicantes ex priuilegio Pauli III. posse ab-

absoluere à reseruatis summo Pontifici, nec non ab in futurum reseruandis, nisi specialis derogatio priuilegiorum regularium adsit; Insurgit Primò, Decretum Sacri Concilij Tridentini sess. 14. de sancto pænit. sacr. cap. 7. in quo statuitur reseruationea casuum, tam summo Pontifici, quam Episcopis, esse consonam diuinæ authoritati, & non tantum in externa politica, sed etiam coram Deo vim habere; Item nullam esse reseruationem in articulo mortis, atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pænitentes à quibusuis peccatis, & censuris absoluere posse, extra quem articulum, sacerdotes cùm nihil possint in casibus reseruatis, id vnum pænitentibus persuadere nisi debere, vt ad superiores, & legitimos Iudices pro beneficio absolutionis accedant; si ex decreto Concilij, quod in anno 1563. absolutum fuit post priuilegium Pauli III. vniuersaliter, & indefinitè fuit sublata authoritas absoluendi à reseruatis, & dictio illa nihil est vniuersalis negatiua omnia excludens, Soccin. in l qui vsum fructũ num. 8. ff. de verbor. obligat. per tex. in l. si is, qui ducenta §. vtrum ff. de rebus dub. & negat in totum actum, & potentiam, Gomes. instit. de action in prin. num 4. & 5. & inducit annullationem ipso iure, cùm sit canon latæ sententiæ l. fin. vers. nihil agit, vbi Bald. & Aretin. ff. de liber. & post. hum. cap. prudentiam in principio, ibi, nihil egisse, de officio delegat. Corset in singulari, in vers. nihil agit, Cenedo sing. 64. ergo nullo modo per supradictum priuilegium à reseruatis possunt absoluere, sic. n. declarauit Sacra Congregatio in eodem Concilio, explicando verba illa (cum nihil possint) refert Ludouicus Beia respons. cas. cõscien. parte 2. casu 21. in fine, versiculo, nunc tamen, & parte 3. casu 5. in fin. vers. hoc tamen, & Barbosa in remissione ad Concilium dicto cap 7.

Secundò si dicimus protuitione Regularium priuilegium Pauli III. fuisse cofirmatum per Gregorium XIII. viuæ vocis oraculo in beneficium societatis Iesu, pro vt refert Sanch. dicta disputat. 16. & Barbosa loco citat. & propterea regulares ex vi cõmunicationis priuilegiorũ posse illo vti; incõtrariũ facit motus proprius Gregorii XV. in anno 1622. per quẽ omnia priuilegia viuæ vocis oraculo concessa, fuerũt derogata; si dicimus, priuilegium supradictum Pauli III. fuisse confirmatum per Clementem VIII. die 20. Decembris 1497. in cõstitut. incipiente, Ratio pastoralis officij, vel per Paulum V. die primo Decembris 1609. in constitut. incipiente, Inuenti nobis &c. in quibus fuerunt confirmata priuilegia patribus de Obseruantia; Aduertendum est in supradictis confirmationibus adesse clausulam, quatenus decretis Concilij Tridentini non aduersẽtur, refert Bononia de elect. cap. primo dub. 5. & sic adhuc viget dispositio Sacri Concilij. Tertiò. affertur Bulla Pij IIII. anni 1565. incipiens In Principis Apostolorum sede, per quam, reuocantur omnia Priuilegia, immunitates, indulta, &c. quibusuis personis sub quauis forma concessa, quæ cõtra decretaSacri Concilij faciunt, & expræssè Pontifex ex Apostolica authoritate mandauit omnia ad terminos Sacri Concilii reduci, quod ab omnibus voluit obseruari absq. vlla priuilegii exceptione; cum amplissimis clausulis derogatoriis.

Et in omnibus casibus post Paulum III. à sede Apostolica reseruatis declaratur, quod nullus absoluat, præter Summum Pontificem, & dictio illa, nullus, est vniuersalis negatiua omnes excludens, Abb. in cap. ad nostram, num. 5. de elect. Cenedo sing. 67. & adest

adest etiam clausula (non obstantibus quibuscunque in contrarium) vt videre est in Bulla Pij.4. de simonia, in Bulla duelli Gregorij XIII. & Clementis Octaui & certum est de iure, priuilegia sola voluntate concedentis reuocari, cap. veniens, de præscription. & sicut ex mutatione temporum optimum est leges mutari, eo magis, & priuilegia, quæ priuatæ leges sunt. Alexand. consf. 216. volum. 2. Fel in. in cap. quę in Ecclesiarum, in quinta declaratione de cōstitutionib. late Cucc. institutionibus maior. lib. primo tit. de priuilegiis, ergo nullatenus dici potest, posse confessarios regulares, ex vi priuilegii Pauli 3 posse absoluere ab in futurum reseruandis.

Pro resolutione Primò notandum est, quod Sacrum Concilium dicto cap.7. in decreto reseruationis casuum, nihil contra Regulares specificè statuit, sed generaliter declarauit, nihil posse confessarios in casibus reseruatis, & pœnitentibus suadendum fore, vt ad superiores, & legitimos Iudices pro absolutionis beneficio accedant. Hæc dispositio generalis, regulares confessarios non comprehendit, nec etiam priuilegia tollit; probatur, nam quādo Sacrum Concilium vult Regulares comprehendere in materia absolutionis, ipsos specialiter nominat, sic habetur sess.23. cap.15. de reformationibus. ibi (quamuis presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, decernit tamen Sancta Synodus nullum etiam regularem posse confessiones secularium, etiam sacerdotum audire &c.) dictio illa, etiam, est implicatiua, & ponit casum magis dubitabilem l. conuenticula C. de Episcop. & Cleric. l. etiam C. si tutor. vel curat. & extendit disposi. tionem ad ea, quæ nō sunt dicta; Dec. consf. 696. num. 13. Syluan. consf. 64. num. 10. sciebant enim Patres consilii Regulares, multa obtinuisse priuilegia à Summis Pontificibus in materia cōfessionis. Idcircò specialiter mentionem fecerunt de regularibus, non cōtenti generali determinatione per verbum illud, Nullus optimè aduertit Rodriq. de Regularib. tit. primo q. 46. num. 13.

Secundò Concilium in dicto decreto reseruationis casuum, dixit, nihil posse sacerdotes extra articulum mortis in casibus reseruatis; hæc verba de sacerdotibus non priuilegiatis intelligenda sunt, cùm in dicto decreto Concilij, nulla adsit clausula derogatoria priuilegiorum, sed simpliciter statuit; Et quando concilium vult derogare priuilegiis, explicat, sic habetur sess. 23. cap.8. de reform. ibi enim concilium duo statuit. Primum est, quod ordinationes sacrorum Ordinum statutis à iure temporibus in Cathredali Ecclesia publicè celebrentur Secundum est, quòd vnusquisq. à proprio Episcopo ordinetur, quòd si aliquis ab alio promoueri petat, etiam sub priuilegii prætextu non permittatur, & sic quando vult derogare priuilegiis, explicat, et ex doctissimorum hominum opinione conclusum fuit regulares habentes priuilegium ante Concilium posse extra tempora ordinari, nō obstante decreto dicti Concilij, ea ratione, quia in prima parte dicti decreti nulla adest derogatio priuilegiorum, sic responderunt Doctores Salmaricenses, teste Rodriq. de regular. tom. primo artic. 8. quæst. 6. & latius tom 3. quęst. 24. & multis in locis id à multis religiosis in praxim deductum fuit, Nec potest dici, quod id fiat ex priuilegio Gregorii XIII die 22. Septembris anno 1582. concesso societati Iesu, & confirmato à Paulo V. quod possint extra tempora in tribus Dominicis, vel festiuis diebus ordinari, nam supradictum priuilegium non fauet cæteris Mendicantibus cùm adsit specialis clausula per hæc verba (præsentis autem gratiæ communicationem aliis mendicātibus interdicimus omninò)

dequo

de quo latè agit Fagund. in præcept. decalog. lib. 1. cap. 2. nu. 13. sic etiam conc. sess. 25. cap. vltimo de Regular. statuit, quòd non obstantibus quibuscunque priuilegijs, sub quibuscunq; formulis verborum conceptis, ac Mare, Magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis, ac etiam iuratis, obseruentur, quæ in dictis decretis de regularibus statuta sunt; Si derogatur priuilegiis in specificè statutis circa Regulares, ergo quomodo poterit in generali dispositione de casuum reseruatione, in qua de Regularibus fit mẽtio, nec ipsorũ priuilegio derogatur ipsis regularibus, tã Sedi Apostolicæ benemeritis fieri præiudiciũ? nullo modo certè. Et confirmatur, nam priuilegia Regularium dicuntur propter merita concessa, Mandos. in regul. Cancellar. regul. 13. quæst. 8. num. 6 propterea in generali reuocatione non compræhenduntur. Mandos. regul. 11. quæst. 13. num. 6. Bursatus cons. 138. tom. 2. Rodriq. dicta quæst. 8. art. 6. ergo eo magis cum de priuilegiatis non loquatur Conc. ipsis non derogatur.

Tertio nota. Certum esse, quòd posterior lex vniuersalis tollit præcedentem l. non est nouum ff. de legib. l. fin. ff. de constitutionib. Principum, non tamen tollit priuilegium cuicunque concessum, Glos. in cap quoniam 18. distinct. Bart. in extrauagan. ad reprimendum, in verbo, non obstantibus, per textum in secunda constitutione Codicis §. si quando, Alexand, cons. 293. volum 2. Canonistæ in capitulo veniens, de præscript. & in cap. nonnulli, vbi Felin. de rescript. Syl. in verbo lex, quæst. 26. vers. 3. tollitur, Azor. lib 5. Institutionib. moral. cap. 16. quæst. 7. Ratio est, quia licèt præsumatur Summum Pontificem habere omnia iura in scrinio pectoris, & propterea nouam legem condendo antiquis contrariam; ipsis derogare absque vlla declaratione, non tamen hoc procedit in priuilegijs, quæ sunt facta particularia; idcirco ipsis non derogatur per legem vniuersalem contrariã, nisi specificè derogetur, capitulo primo, vbi omnes Canonistæ notant, de constitutionib. in 6. & est indubitatum apud omnes, vt latè agit Suar. de legib. lib. 8. cap. 39. n. 2. dum Sacrum Concilium Tridentinum generaliter, & simpliciter statuit nihil posse presbyteros in casibus reseruatis, nihil addendo de priuileg. sequitur necessario, nullum inferri præiudicium confessariis priuilegiatis à Sũmo Pontifice ante Concilium; Et si hæc dicta, in omni lege communi locum habent, vt priuilegiis non derogetur per contrariam legem vniuersalem, eo magis in Tridentino dicẽdum est, in quo maxima habita fuit reuerentia authoritati Summi Pontificis, prout ex capitulo vltimo dict. Concilii constat, & Pius IV. in Bulla super confirmatione Concilii Tridentini incipiente, Benedictus Deus testatur, idcirco non est dicendum voluisse priuilegiis derogare, nam etiam Summus Pontifex sibi ipsi iniuriam facit cùm decreta prædecessorum turbat, & priuilegia tollit, Roman. cons. 327. per tex. in capitulo institutionis 25. quæst. 2; quia, vt inquit Diuus Gregorius, Iustitia, & rationis ordo suadet, vt qui à successoribus sua mandata seruari desiderãt, prædecessoris sui proculdubio voluntatẽ, & statuta custodiant, capitulo iustitiæ 25. quæst. 1. & eò magis in priuilegio concesso Regularibus, quod non solum latè est interpretandum, ex regula l. sunt personæ ff. de relig. & sumpt. funer. Sed quia est concessum communitati, non solùm est perpetuũ, sed pro maiori firmitate æquiparatur legi scriptæ, & habetur, ac si esset inclusum in corpore iuris, Diuus Thom. in opusc. contra impugnan. Religion. c. 4. Ias. in l fin. ff. de constitution. Princip. Henriq. in summa, tit. de indulg. cap. 22. num. 3. lit. M. Sanch de matrim. lib. 8. disputatione prima, numero 13.

Ex

Ex istis facile respondetur adductis contra firmatam conclusionem; Nam cùm Sacrum Concilium in reseruatione casuum non derogauerit priuilegiis, remanet illesum priuilegium Pauli III. quod cum sit generale in fauorem animarum, & in beneficium religiosorum, latam recipit interpretationem, vt etiam futuras reseruationes comprehendat, vt dictum est.

Quarto notãdum est per Bullam Pii IV. in anno 1565. incipientem; In Principis Apostolorum sede. Fuisse derogatam in amplissima forma omnibus priuilegiis decretis Sacri Concilii Tridentini aduersantibus, & hoc est indubitatum, nam voluit Summus Pontifex, quod decreta Tridentini tanto tempore à sapientissimis viris elaborata pro bono vniuersali Matris Ecclesiæ, ab omnibus obseruarẽtur, & ex vi illius Bullæ, nulli priuilegio locus est, sed Decreta Tridentini, vt sonant ab omnibus sunt obseruanda, optimè aduertit Scortia in selectas Summorum Ponti ficum constitution. theoremate 209. Nec opinio Rodriq. de regular. tom. 1. quæst. 8 art. 6. dicentis, Bullam supradictam derogantem priuilegiis aduersantibus Decretis Concilii, intelligi, & locum habere in illis Decretis Concilii, in quibus fit derogatio priuilegiorum, non autem in quibus nulla fit priuilegiorum mentio, seu derogatio admittenda est; Nam est contra verba dictæ Bullę, ac mentem Sũmi Pontificis, ibi, cum itaque in eodem Concilio, quamplura salubria, & ad vniuersalem morum reformationem, valdè vtilia *Decreta*, atque statuta, maturò præsentium ipsorum examine præcedente sint edita, quibus multa, atque diuersa priuilegia, exemptiones, immunitates, dispensationes, facultates, conseruatoria, indulta, & vt vocant confessionalia, & Mare Magnum, & aliæ gratiæ &c. (Et paulo post) in plerisque contrariantur; Nos, quibus in primis cordi est, tam Sancta, & Ecclesiæ Dei saluberrima decreta, vt par est, effectus vbique consequi, & ab omnibus obedienter obseruari, priuilegiorum, exemptionum, facultatum &c. (& paulo post) Mare magnum, & aliç gratiæ in his omnibus, & singulis, in quibus illa statutis, & Decretis Concilii huiusmodi contrariantur, ipso iure reuocata, cassata, & annullata, ac ad ipsius Concilii terminos, atque limites reducta sint, & esse censeantur, nec quicquam aduersus ipsa decreta, & statuta, quominus vbique, & apud omnes obseruentur, in aliqua suffragari posse, sed ea perinde haberi, & reputari debere, ac si nũquam emanassent, authoritate Apostolica, tenore præsentium declaramus, ac etiam statuimus, & ordinamus &c.

Supposita igitur Bulla Pii IV. indubitatum est *Priuilegium* Pauli III. per quod Regulares absoluunt à reseruatis Sedi Apostolicæ fuisse derogatũ. Pro veritate tamen aduertendum est, multas fuisse Summorum Pontificum concessiones, per quas derogata Bulla Pii IV. ac cæteris Apostolicis constitutionibus in contrarium dictantibus, fuerunt antiqua priuilegia Mendicantibus concessa, nõ solum ex certa scientia, motu proprio, & de plenitudine potestatis confirmata, sed etiã innouata, referunt Rodriq. Henriq. & Peregrin. locis citat, & inter cæteras adest confirmatio Pauli V. die 4. Maii 1612. & Gregorii XV die 6. Octobris 1621. ex quibus confirmationibus quatuor desumuntur; *Primum* quod generaliter fuerunt confirmata omnia priuilegia nostræ Religioni concessa, etiam per viam communicationis, cũ clausula, quorum tenores, &c. Et ex vi illius clausulæ, certum est, nõ solum omnia compræhendi, sed etiam quæ specificam requirunt denominationem, Butrius cons. 2. Tusc. in verbo clausula, Suar. de legibus lib. 8. c. 18. & vulgò dicitur, sub clausula, quorum

rum tenores, posse venire,& plaustrũ, & boues, Sarmiento Select. interpræ. tat. lib. 3. cap. 14.

Secundum, quod confirmatio Gregorii XV. fuit cum clausula, & certa scientia, motu proprio, & de plenitudine potestatis, & propterea non est confirmatio in forma communi, sed in forma speciali, iuxta Glos. in cap. 2. de confirmat. vtili, vel inutil. cap. quia diuersitatem, vbi omnes Canonistæ de concess. præbend. l. ex his verbis C. de donationib. inter vir. & vxor. & idcircò non solum omnia priuilegia per antiquos Sũmos Pontifices mortificata, vel extinta viuificantur, latè congerit Anton. Gabriel comm. conclus. tit. de clausulis, conclusione prima, sed nullos inferior Summo Pontifice potest cognoscere de validitate priuilegiorum, per tex. in cap. primo, & cap. dilecta, de confirmat. vtili. vel inutil. sicut est de priuilegio exemptiones ab Ordinario, quod tantum Summos Pontifex potest interpraetari, Hostiensis, & Abb. in cap. olim de accusationib. Claudius, in verbo priuilegium s. 1. & 4 Henriq. de indulg. cap. 25. num. 6. & 8.

Tertium, quod non solùm antiqua priuilegia fuerunt confirmata, sed de nouo concessa cum clausula supplentes omnem viris, & facti defectum, quo fit, vt omnia censeantur renouata, etiam quæ contra ius sunt, & per prius nulla erant post glosam, & Canon. in dicto cap. quia diuersitatem, colligitur ex tex. in cap. 1. cap. veniens de transactionib. latè Tusc. in verbo, confirmatio ex certa scientia, vbi alios congerit. Dec. Imol. & Abb. in Rubr. de confir. vtili, vel inutil. Suar. loco citato num. 12.

Quartum, quod in supradictis confirmationibus, seu nouis cõcessionibus Pauli V. & Gregorii XIII. adest clausula, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac decretis per quoscunque Romanos Pontifices quomodolibet editis &c. cũ quibusuis derogatoriarum derogatoriis, aliisq; efficacioribus, & in solitis clausulis, ac irritantibus, & alijs decretis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis, quibus omnibus, & singulis etiam si de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, ac de verbo ad verbum mentio habenda foret, & sic apertè constat fuisse derogatum Bullæ Pii IV. & licèt Suar. loc. cit. c. 19. num. 5. dixerit, non esse verisimile per confirmationem confusam, & cõmunem derogari speciali dispositioni Concilii generalis reuocantis in particulari aliqua ex dictis priuilegiis. Nam data pro vera dicta opinione, non facit ad casum nostrum, nam in decreto Tridentini de reseruatione casuum, nulla fit mẽtio de priuilegiis, vt supra fundatam est, & Tridẽtinum loc. citat. de priuilegiatis non fuit loquutum, sed tantùm Bulla Pii IV. pro obseruantia Tridentini derogauit priuilegiis, cui per supradictas generales, & speciales derogatorias in confirmationibus nostrorũ priuilegiorum exibentibus indubitanter fuit derogatũ, & sic remanet plenè satisfactum obiectioni Bullæ Pii IV. & illesum Priuilegium Pauli III. pro absolutione reseruatorum.

Quod verò ad allegata contra secundam partem conclusionis, notandum est, quòd in *Priuilegio Pauli* III. non solùm adest clausula, ex motu proprio, & ex certa scientia, de quorum efficacia legendi sunt Anton. Gabriel cõm. conclus. tit. de clausulis conclus. prima, & Marth. in tractatu de clausulis clausula 70. motu propria, vbi allegando Rotam in tertia parte dicit, quòd supradicta clausula apposita in aliqua concessione, reddit concessionem fauorabilem, adest etiam clausula, non obstantibus & cæt. quo fit, vt per futuras reseruationes non derogetur, nisi adsit

clausula derogatoria derogatoriariū, ex communi doctrina Canonistarum in cap.1. & in cap. cum ordine, de rescriptis, Suar. dict. cap. 39.

Imo pro derogatione Regularibus concessorum, non sufficit generalis derogatio, ex multiplici ratione, Prima, quia priuilegia Regularium fuerunt concessa ob remunerationem, vt supra, ex Mandosio, & Rodriq. probatum fuit, idcircò requiritur specialis derogatio, colligitur ex glos. in dicta Clement. dudum, in verbo pacto, vbi etiam Cardinal. Nauar. cap. 27. num. 74. Azeuedo lege 14 tit. 3. lib. 1. Suar. dicto lib 8. cap. 38. num. 3.

Secunda, quia, vt supra dictum est, priuilegia Regularibus concessa, sunt ad instar comprehensorum in lege communi; propterea specialis requiritur derogatio, glos. in authen. quia, in verbo illic, C. vbi de crim. ag. oport. glos. in l. hæres absens in verbo excusatur, ff. de iudic. gl in l. 3. C. de silentiarijs lib. 10. Felin. in c. nō nulli de rescript.

Tertia, quia Regulares ex multis Summorum Pontificum dispositionibus priuilegium obtinent, vt nunquam censeatur derogatum ipsorum priuilegiis, sub quacunq; forma verborum, nisi in specie derogetur, cōgerit Henriq. de indulgen. cap. 24 25. & 27. Rodriq. de regul. tom. 1. q. 8. art. 6 & qu. 9. art 6. & seq. Peregrin. in compend. in verbo priuilegium, ideò generalis derogatio cum clausulis, non obstantibus non afficit priuilegia regulariū, Abb. in c. cum instantia, de cēsibus, Felin. in dict. c. cum non nulli. Syl. & alii Summ. in verbo, priuilegium, Suar. locis citat.

Quarta, quia dum nouissimè per Paulum V. in anno 1612. & per Gre 15. in anno 1621. nostræ Religioni non solum antiqua priuilegia, etiam quę per participationem habebat confirmata, sed etiam ex certa scientia, motu proprio, & de plenitudine potestatis, cū clausulis derogatoriis amplissimis, & derogatoriatu a derogatorüs, etiam in his, quæ specialem requirebant derogatione n, sequitur, quod omnes reseruationes, cum quibus clausulis derogatorijs medio tempore factę, cessant in nostrum præiudicium, tanquam à nouissimis confirmationibus, seu concessionibus sublatæ: iuxta tradita per Suar. loco cit. & per Cucch. institut. maior. tit. de priuileg. num. 120.

Idcircò viget antiquum priuilegium Pauli III. absoluendi ab omnibus Sedi Apostolicæ reseruatis, quod ex iuris dispositione, & communi DD. opinione supra relata, etiam in futuris reseruationibus locum habebat, & ex supradictis remanet sufficienter responsum omnibus supra adductis contra duplicem conclusionem firmatam in tertia illatione firmatam verum considerada est infrascripta declaratio S. Congregationis.

An possint absoluere à Casibus ordinario reseruatis. Cap. 3.

Respondeo Cōfessarios regulares priuilegiatos legitimè ab Ordinario approbato iuxta Clement. Dudum de Sepultur licet de iure communi maxima sit difficultas, an possint ab Episcopo reseruatis in foro conscientiæ absoluere, & multi teneant posse, vt Gabriel in 4. distinct. 17. q. 2. a. 3. dub. 3. Angel. in verbo confessio 3 num. 28. Syl. in verbo Confessor. 2. q 5 Rodriq. de regular tom. 1 quæst 40. art. 2. vbi alios allegat; Verior tamen est, non posse, apertè colligitur ex dicta Clement. Dudum, & ex Clement. prima, de priuilegiis, probant Glos. in di. cta Clement. in verbo concessa, vbi Abb. Cardinal. Ioannes Monachus, Imola, & Ancharan. Sot. dist. 18. q. 4. ar. 3. Diuus Antonin. 3. p. tit. 17. c. 1. Nauar. c. 27. n. 266. Suar. de pœnitentia, disputat. 30. sect. 2. num. 16. vbi sic

sic dicit declarasse Sacram Congregationem.

Extat declaratio Clementis VIII. die 26. Nouembris 1602. apud Quarantam, in verbo, casus reseruati fol. 147. per hæc verba; Idem, omnes casus, quos ordinarij locorum sibi reseruarunt, vel in posterum reseruabunt. Ac demû Paulus V. die 7. Ianuarij 1617. ampliat dispositionem Clementis, vt procedat non solum in casibus, sed etiam in censuris, & optima ratione facta fuit ampliatiô, nam cum respectu Episcoporum aliud sit reseruare peccatum, & aliud reseruare censurã, reseruatio casuum non comprehendit censuras, nec è contra Nauar. in cap. 27. num. 258 Decretum Pauli V. habetur ad vnguem apud Molfes in summa tract. 7. cap. 18. num. 23. & sic indubitatum est, attenta dispositione iuris communis nihil posse regulares Confessarios in casibus, & censuris ab Episcopo reseruatis.

Hoc tamen limitandum est quando Ordinarii reseruarent sibi casus, vel censuras, non respectu omnium Confessariorum, tam habentium ordinariam potestatem, vt sunt Parochi, quam habentium delegatam, sed tantùm respectu Mendicantium habentium delegatam, nam tunc inanis esset reseruatio, quia mendicantes Confessarii eandem habent authoritatem à Summo Pontifice, quàm Parochi, & hic est verus sensus dictæ Clementinæ, & secundum hunc sensum intelligenda est opinio Gabr. Angel. & Syluestr. vt optimè aduertit Suar. dict. sect. 2. num. 16.

Ad tollendam autem omnem dubitationem apponam hic declarationem Sacræ Congregat. Episcoporum, & Regularium circa hanc facultatem, de qua loquimur absoluendi à casibus Sedi Apostolicæ, & Ordinario reseruatis.

Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporũ, & Regularium præposita cẽsuit, per confirmationes Priuilegiorũ, quas Regulares à Sede Apostolica post Sacrum Conc. Trid. obtinuerunt nequaquam reuixisse priuilegia prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis Decretis sublata atque extincta si quæ habebant, absoluendi à casibus Ordinario loci reseruatis; Quemadmodum, nec Indulta absoluendi à casibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi consueuit, vt potè sublata per annuam ipsius Bullæ publicationem, vires, aut robur acquisiuisse ex subsequentibus Priuilegiorum confirmationibus; Ac proinde Regulares cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti, etiam necessariò exprimendi, nec intra, nec extra Italiam in vim Priuilegiorum, aut confirmationum eiusmodi, quas vel hactenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt, posse quemquam absoluere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinatio loci reseruatis: Ac si secus egerint, absolutiones nullas, atque irritas fuisse, ac fore: Ab aliis verò casibus, & censuris Sedi Apostolicæ reseruatis, si quidem Regulares habeant à Sede Apostolica absoluendi facultatem, illam extra Italiam minimè sublatam fuisse iisdem Sacræ Congregationis Decretis hac de re editis iussu san. mem. Clemẽtis VIII. Quam Sacræ Congregationis sententiam Sanctitas Sua ad se relatam approbauit, mandauitque ab omnibus, ad quos pertinet inuiolabiliter obseruari. Romæ 17. Nouembris 1628. F. A. Card. S. Hunufr. loco † sigilli P. Fagnanus.

Num possint absoluere à casibus Bullæ Cœnæ, eos qui rationabili impedimento detenti, ad Summum Pontificem accedere non possunt. Cap. IV.

VEra est resolutio, id non posse. Ratio est, quia talis absolutio, iure quodam speciali pertinet ad Episcopos, vt cum reincidentia absoluant; & cessante impedimento, puta infirmitatis, post aliquod congruum tempus sic absoluti coram Sede Apostolica compareant, cap. eos. vbi omnes Canonistæ, de senten. excommunicat. in 6. cap. ea noscitur. & cap. quod de his, de senten. excommunic. Quare vera est conclusio, quòd is, qui habet facultatem absoluendi à reseruatis ab Episcopo, non potest absoluere à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, à quibus aliquando ex rationabili causa Ordinarii absoluunt, Rodriq post alios, de regul. tom. 1. q. 61. art. 9. latè congerit Sanch de matrimon. lib. 2. disput. 40. num. 3. & 9. Sicut nec etiam absoluere possunt à casibus à quibus Episcopi absoluunt vigore Concilii Tridentini, vt latius dictum est, cùm de Episcopi facultate ageremus. Et sic, in casu nostro, nullo iure possunt Regulares absoluere. Non principaliter ex vi priuilegii, quia excipiuntur casus compræhensi in Bulla cœnæ. Nec ex eo, quia absoluunt à reseruatis Episcopo, quia non sunt propriè casus Episcopales, sed Papales Episcopis iure speciali demandari, Henriq. lib. 7. de indulgen. cap. 28. n. 2. lit. S.

Num excommunicati nominatim, siue ab Ordinario, siue à Summo Pontifice, parte satisfacta possint à Confessarijs priuilegiatis in consciẽtiæ foro absolui. Cap. V.

VIdetur dicendum, quod non. *Probatur primò.* Nominanti excommunicatus, absoluẽdus est ab excommunicante cap. per tuas, & cap. sacro, de sentent. excommunicationis, cap. venerabilibus, de senten. excommun. in 6. Imò excõmunicatus à Plebano, non debet absolui ab Episcopo, licèt habeat ordinariã iurisdictionẽ in omnes suæ diœcesis, cap. de persona 11. q. 1. absque congrua satisfactione, & *Plebani* consensu, cap. cùm ab Ecclesiarũ, ibi, absque eiusdem plebani conscientia non relaxes, de officio ordinar. Ergo, eo magis in confessario regulari. Secundò nullum est priuilegiũ in specie, concedens regularibus potestatem absoluendi nominatim excommunicatos, sed priuilegia loquuntur tantum generaliter de absolutione ab excommunicatione, quæ non possunt locum habere in nominatim excommunicatis, vt tradit collector priuilegiorum mendicantium, tit. Absolutio, quòd Seculares à reseruatis 2. cap. ex priuilegio Monachorum Sancti Benedicti, num. 19. & Claudius in compendio priuilegiorum Societatis Iesu, in verbo absolutio. Quia esset in præiudicium tertii, & priuilegia semper intelliguntur absque præiudicio tertii, l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico. Et sicut potestas concessa Episcopis absoluendi in foro conscientiæ à reseruatis Sedi Apostolicæ ex cap. 6. Trident. sess. 14. de reformat. non procedit in nominatim excommunicato, sed tantum in occulto, vt in d. cap. 6. ergo ita etiam in Regulari confessario, ne videantur

ma-

maiorem authoritatem habuisse Regulares Confessarios Episcopis, quibus ex iure diuino commissa est cura ouium. Tertiò si nominatim excommunicati possent in foro conscientiæ absolui à Regularibus confessariis, duo sequerentur inconuenientia. Alterum est, quòd iurisdictio Ordinariorum, vel aliorum iudicum excommunicantium perturbaretur, quia absoluti in foro conscientiæ, non timerent amplius sententiam Iudicis, vt aduertit Nauar. cons. 11. de sentent. excommunicat. & Henriq. de excommunicat. cap. 27 & 28 num. 2 quia seclusо scandalo possent diuinis interesse, ac etiam celebrare, Nauar. c. 26 num. 7. Secundum inconueniens esset, quòd facultas absoluendi, quæ necessario requirit iurisdictionem, vt supra probatum est, dependeret à priuata authoritate partis, ex cuius consensu absolutio danda esset, quod nullo modo fieri potest, cum ex partium consensu non possit renunriari iis, quæ, vel pro publica vtilitate sunt statuta, vel sunt de substantia iudiciorum, cap. de causis, vbi Glos. in verbo consensu partium, de officio delegati. Et in terminis nostræ quæstionis tradit Suar. de censur. disp. 7. sect. 2 in fin. Ergo. & hanc opinionem tenent supradicti Collector, & Claudius, & ipsam etiam probant Perez lib. 1. ordinamentorum tit. 1. l. 1. Polanchus in director. cap. 4 de absolutione circa finem, Rodriq. in Bulla Cruciatæ, §. 11. num. 55. limitat. 11. Henriq. dicto cap. 28. num. 2. dum supracitati Authores asseuerant, quod quando excommunicatus est in loco delicti, vbi adest Iudex, qui sententiam protulit, nullo pacto potest absolui.

Secunda est opinio dicentium posse absolui parte satisfacta; probat Auila de censur. parte 2. cap. 7. disput. 3. dubio 10. conclus. 1. allegat Ledesm. & Medin. in sum. lib. 2. cap. 12. Idem probat Couar. in cap. alma mater, par. 1. num. 11. art. 16. Rodriq. de regular. tom. 1. q. 61. art. 6. Cappuccinus in annorat. compend. Mendicant. in tit. absolutio quoad sæculares 2. annot. incipiente, resolutionis quædam notabiles, vers. quarta conclusio, & nouissimè Sayr. qui testatur de communi opinione, lib. 2. de censur. cap. 21. num 29. Probatur hæc opinio. Primò, Summus Pontifex vult Christi fideles saluos fieri mediātibus Regularibus, de quorum opere, fide, & fructu satis se confidere, inquit Paulus III. in supradicto priuilegio concesso Societati Iesu anno 1545. Idcircò generaliter concessit in pluribus priuilegiis congestis à Cappuccino loco cit. quòd Regulares absoluant tàm à sententia Iuris, quàm hominis; ergo non solum à sētentia generali iuris, & hominis, sed etiam à speciali, cum priuilegiū Principis pro Regularibus latè sit interpretandum, & eò magis cum de animarum salute agitur, Oldradus cons. 300. Secundò datur facultas confessariis Regularibus absoluendi à delicto contumaciæ, ob quam excommunicatio lata fuit; ergo, & ab ipsamet excommunicatione, tanquam ab antecedenti necessario præordinato ad Sacramentum pœnitentiæ conficiendum absoluere possunt, ex regula l. 2. ff. de iurisdict. omn. Iudic. Tertiò, Nominatim excommunicati ob non solutionem decimarum, satisfactis decimis absoluuntur, Tridentinum cap. 12. sess. 25. de reformat. Item declaratus excommunicatus ob non solutionem pensionis, statim missis litteris cambii, potest absolui, vel ab Episcopo, vel ex vi Bullæ cruciatæ, Henriq. dicto cap. 28. num. 2. l. S. qui dicit sic consuluisse Theologos, & Iuris peritos Hyspaniæ; ergo. Quartò, Affertur declaratio Pii V. in anno 1568. quam referunt Rodriq. dicto artic. 6. Guttier. qq. canon. lib. 1. cap. 2. Cappuccinus in dicta 4. conclusione, per quam protestatur, in omni concessione similli, vel dissimili, tàm emanata, quàm

quàm emananda, pro absolutione nominatim excommunicatorum intelligendam esse in foro conscientiæ, & parte satisfacta. Et licèt in intelligentia dictorum verborum Pij V. maxima fuerit altercatio inter Rodriq. & Guttier. locis citat. Contendebat enim Rodriq. quod etiam in foro exteriori prodesset absolutio, quod merito negabat Guttièr. Quicquid tamen sit, negari non potest, per declarationem Pij V. fuisse sublatam difficultatem circa priuilegia hactenus concessa, & determinatum, quod in foro conscientiæ satisfacta parte, possint absolui nominatim excommunicati. Cappucc. loco citat. Vltimo affertur priuilegium Martini V. concessum Ordini Sancti Hyeronimi Hyspaniæ relatum à Peregrino in Cõpend. priuileg. nostrorum part. 2. tit. absolutio quoad seculares §. 4 per quod dicitur, nostros Confessarios, posse absoluere ab omnibus censuris, à quibus Episcopi suos diœcesanos absoluere possunt, sed certum est, Episcopos, à se excommunicatos absoluere posse satisfacta parte dicto Capitulo, cum ab Ecclesiarum, de offic. ordinar. Et huic priuilegio consonat priuilegium Pauli III. per quod conceditur facultas absoluendi à reseruatis Sedi Apostolicæ, ergo sequitur, nostros Confessarios absoluere posse nominatim excommunicatos, tàm à Sede Apostolica, quàm ab Ordinarijs in foro tamen conscientiæ. Ratio est, quia licèt facultas absoluendi simpliciter concessa, intelligatur respectu vtriusque fori, quando tamen conceditur in ordine ad Sacramentalem absolutionem, tantùm in foro interiori locum habet, Couar. dicto §. 11. num. 16. Nauar. cap. 27. num. 279. Guttier. dicto cap. 2. Suar. dicta sect. 5. num. 22. & 23.

Tertia est opinio dicentium, non posse absolui nominatim excommunicatos à Confessario Regulari, nisi absente Episcopo, vel iniustè renuente absoluere, vel si satis durè se ostenderit in absolutione. Sic Auila loco cit. in verbo 4. conclusio, & sentit Henriq. dicto num. 2. Fundatur hæc opinio in euitatione scandali, quod quidem certum esset, si præsente excommunicante absolueretur à Regulari nominanti excommunicatus.

Mea opinio est, quod, aut quærimus de potestate absoluendi, aut de modo. Primò casu, indubitanter teneo, posse priuilegiatos absoluere in foro conscientiæ, ex rationibus, & priuilegiis citatis pro secunda communi opinione. Secundò casu circa modum, quia nihil cum scandalo faciendum est, capitulo nihil de præscript. supradicta authoritate cum magna cautela, vti debent Confessarii Regulares, nec cũ omnibus passim excommunicatis, sed cum timoratæ tantùm conscientiæ hominibus, & rationabili ex causa, illosque monendo, ne vltro se manifestent, ac sacris se ingerant, in clauium contemptum, & detrimentum contentiosæ iurisdictionis, prout considerauit Nauar. dicto cons. 11. & Henriq. dicto cap. 2.

Sed quid si imprudens Confessarius, verè parte non satisfacta absoluerit, erit inualida absolutio, an solum peccauit Confessarius? Communis est resolutio, quod quando omissa satisfactione fit absolutio ab habente ordinariam iurisdictionem, tenet absolutio, licèt peccet absoluens, Syl. in verbo absolutio 3. num. 7. & in verbo excommunicatio 7. num. 65. Caietan. in verbo absolutio cap. 4. Nauar. cap. 27. num. 37. Couar. dicto §. 11. num. 7. Ab habẽte vero delegatam iurisdictionem, est nulla Syl. & Caiet. locis citat. Cor dub. in sum. quæst. 18. punt. 1. dicto 2. Nauar. cons. 6. & 75. de senten. excõmunic. Licèt Auil. loco cit. dub. 9. teneat, quòd respectu Regularium confessariorum, licet habeant delegatam iurisdictionem non sit nulla absolutio,

sed

sed non est recedendum à communi opinione.

Clausula autem, satisfacta parte, quomodo intelligenda sit, an scilicet verè requiratur realis satisfactio, an sufficiat promissio de satisfaciendo, vel cautio, vel iuramentũ. Et quid si adsit in potentia, vide ap. d Auil. loco cit. Suar. d. sect. 5. nu. 30. cum multis sequent. Nauar autem cap. 27. nu. 277. vers. 6. Confessarius d xit, quod quã do ag tur in foro conscientiæ sufficit propositum firmum satisfaciendi.

Non ob ta..t allegata p o prima opinione. Et primò verum est, excommunicatum non absolui, nisi ab excommunicante, sed per hoc non negatur, quin à Summo Pontifice, qui omni modã in omnibus habet iurisdictionem absolui non possit, & successiuè à Regularibus, qui delegatam habent à Summo Pontifice iurisdictionem, ex vi priuilegiorum, vt supra probatum est.

Ad alia obiecta respondetur per absolutionem in foro conscientiæ, satisfacta parte, nullum inferri præiudicium Iudici fori contentiosi. Nam poterit excommunicatus puniri, vel denuò accusari, & contra ipsum procedi, nulla habita ratione absolutionis in foro conscientiæ, ex Glos. in c. de his, de accusat. vbi communiter omnes Canonistæ, & in proprijs terminis Couar. in d cto §. 11. num. 16. Gutti r. in d. cap. 2. num. 13. Henriq. & Auila loc. cit. Et procedit hoc etiam peracta pœnitẽtia, vt per vltra supra citatos Ananias ibidẽ, Hostien. Anton. de Butrio, & Imol. in cap. tuæ, de procurator. Et etiam si fuisset pœnitentia publica, Abb. & Felin. idem Abb. in dicto cap. tuæ, per tex. in cap. fœlicis, §. per hoc, de pœnis in 6. Latè Couar variar. resol. lib. 2. cap. 10. num. 3. Et sicut absolutus a culpa in foro pœnitentiali, potest puniri à Iudice fori contentiosi, quia nihil habet commune forum conscientiæ, cum foro contentioso, & differunt sicut cœlum à terra, cap. quia plerumque de immunitat. Ecclesiar. Gomes. in regula de non iudicando, iuxta formam supplicationis, quæst. 14. ità & in absolutione à censura, Guttier. loc. cit. Benè tamen verum est, quòd respectu fori conscientiæ in tantum suffragatur absolutio, vt non teneatur iterum confiteri, prout hæretici putabant, inter quos fuit Ioannes Polyacus, qui dixit, absolutos à Regularibus, iterum debere absolui à proprio Sacerdote, quem damnarunt Ioannes XXII. Calistus II. confirmando Bullas Eugenij IV. & Nicolai V. ac etiam Sixtus IV. Habetur in compẽdio priuileg. fratr. in titul. ab olutio, quoad sæculares 2. cap circa absolutionis materiam, Peregrin. in compẽdio nostro parte prima, verb. absolutio quoad sæculares, §. 11. Et in absolutione censurarum, etiam reseruatarum, licèt vna posset tolli absque alia, cap. cum pro causa, de senten. excommunic. Glos in cap. officij, eod. tit. & in cap. ex parte, de officio ordinar. Si tamen confitendo aliquis, petat absolutionem ab vna, aliarũ oblitus, & generaliter absoluatur per verba illa, si tenens aliquo vinculo excõmunicationis, &c. non tenetur iterum cõparere pro absolutione à censura. Sicut confitens priuilegiato habenti facultatem absoluendi à reseruatis, oblitus peccati reseruati, tollitur eius reseruatio, & poterit à quocumque confessario absolui à culpa, Nauar. qui alios allegat cap. 26. num. 13. Est communis opinio, quam probat Couar. in dicto cap. alma mater, par. 1. §. 11. num. 12. latè Suarez de cens. disput. 7. sect. 5. nu. 16. vsque ad nu. 21. Potest etiam suffragari absolutio in foro conscientiæ, nam poterit taliter absolutus ab amico Iudice tolerari, & haberi pro absoluto, Nauar. cons. 47. art. 7. de sententia excommunic. latè Henriq. de indulgent. cap. 13. num. 2. &

& de excommunicat. cap. 27. nu. 20. Et dum toleratur ab excommunicante, absque scrupulo non erit euitãdus: sicut, nominatim excommunicatus antequam denuntietur, secundum magis communem opinionem, & verio. rem intellectum extrauagant. Martini V. ad euitanda scandala, sic post Nauar. cap. 27 num. 52. & in cap. 1. §. Laboret num. 23. de pœnitentia distinctione 6. Couar. Vgol. & Guttier. tradit Suar. de censur. disput. 9. sect. 2. num 9. Et si celebrauerit, potest Iudex ipsum non habere pro irregulari; quia verè in foro conscientiæ irregularis non est. Nauar. dicto cap. 27. nu. 43. Rodriq. tom. 1. q. 61. art. 10.

Nec obstat, quòd ex Tridentino dicebatur, Episcopis fuisse tantum permissũ absoluere occultos, Nam non potest allegari ratio in his, quæ pendent à voluntate Principis Concilium concessit facultatem Episcopis absoluendi tantum ab occultis, Regularibus vero indefinitè absque distinctione Summi Pontifices concesserunt, ergo nec nos distinguere debemus cap. inter corporalia, de translationib. cap. consuluistis 2. q. 5. cap. solite, vbi Glos. in verbo, non distinguas, allegat iura concordantia de maioritate, & obedien.

Quosnam, & quando, ac vbi taliter Priuilegiati possint absoluere. Cap. VI.

Dico primò, posse Confessarios, Regulares extra locũ vbi fuerunt approbati, absoluere subditos Episcopi approbãtis, Ratio est, quia cũ habeant iura parochorum, vt dictum est, & parochi ex ordinaria iurisdictione possunt extra propriam parochiam suos parochianos absoluere, est communis opinio Pauli Cardinal. Anchar. & aliorum, quos allegat Imol. in Clement. dudum num. 32. de sepult. Ergo ita etiam Regulares; Confirmatur etiam, quia licèt Regulares ex authoritate delegata absoluant, quia tamen absq; strepitu, & figura Iudicii exercetur ea facultas, & ad voluntariam iurisdictionem pertineat, non coarctatur territorio, sed vbique potest in subditos Episcopi approbantis exerceri, Ripa de remed. pestis, 5. sed quia vsu videmus. Victor. in sum. de confess. nu. 151. Syl. in verbo Confessor Cucc. institut. maior. tit. de Sacram. poenit. num. 190. Henriq. de Sacram. poeniten. lib. 6. c. 7. num. 1. Sanch. de matr. lib. 3. disputat. 34. Nec tex. in dicta Clement. dudum obstat, dum dicit, vt possint audire intra dioecesim, quia sẽlus est, vt nõ possint audire extra dioecesim illos, qui alterius sũt dioecesis, ex eo, quòd Confessarius ex Mendicantibus approbatus in vno loco, non censetur approbatus respectu omnium locorum totius Orbis, sed tantùm respectu dioecesis Episcopi approbantis, vt constat ex dicta Clement. & aduertunt omnes, & ad omnem difficultatem tollendam Sixtus IV. fratribus minoribus concessit per hæc verba (quòd fratres minores debitè præsentanti, vel gratiosè à *Prælatis* recepti, possint extra dioecesim suam subditos illorum audire, cùm hoc possint Curati de iure) Rodriq. de regular. to. 1. quęst. 60. art. 5. *Peregr.* in compen. part. 1. tit. absolutio quoad sæculares §. 8.

Dico secundo. *Posse* etiam audire confessiones vndequaque venientium, & ipsos absoluere; Ratio est, quia ex vsu Ecclesiæ sublatum est pręceptum cõfitendi proprio Parocho, iuxta textum in cap. omnis vtriusque sexus, de poenitentia, & remission. & dum iura Parochorum habent, vt dictum est, ex Clement. dudum de Sepultur. sicut Parochus audire potest confessiones Christifidelium alterius parochiæ, ita,

ita, & Regulares, qui delegatam habent iurisdictionem; Et licèt hoc certum sit de iure, ad maiorem tamen securitatem Nicolaus IV. & Sixtus IV. & Leo X. concesserunt Fratribus Minoribus de obseruantia, quod etiam Vrbanus IV. Carmelitis, & nouissimè Paulus III. Societati Iesu, quod etiã nostræ Religioni potest dici concessum ex priuilegio Pauli IV. & Gregorij XIII. dum omnia concessa, & concedenda Societati Iesu nostræ Religioni concesserunt. Priuilegia supradicta Mendicantibus concessa habentur apud Rodriq. de Regular. tom. 1. quæst. 60. art. 6.

Aduertendum tamen est, quod ex hac generali facultate absoluendi quoscunque venientes; non sequitur posse absoluere regulares eiusdem, vel alterius Ordinis, Glos. Abb. & Cardinal. in d ĉta Clement. dudum. Ratio est, quia per generalem facultatẽ non derogatur particularibus statutis, quę verisimiliter ignorantur, Innoc. in cap. ex parte, de foro compet. cap. 1. de constit. in 6. & in Religionibus, in quibus viget regularis obseruãtia, adsunt statuta, ne quis extra Religionem confiteatur; Quod etiam declarauit Clemens IV. inhibendo omnibus, & singulis Confessarijs, ne confessiones Fratruum Minorum inuitis eorũ Pręlatis audiant. Idem fuit declaratum quoad Carmelitas, & Prædicatores. Congerit Rodriq. loco cit. q. 62. art. 4. & est dispositio cõformis iuri communi, Nam sicut ex Tridentino sess. 23. cap. 15. de reformat nullus potest Christifideles absoluere, etiam Sacerdotes, nisi fuerit ab Ordinario approbatus, sic nullus absoluet Regulares, nisi ex approbatione, seu licentia Pręlati regularis. Nec approbatio Ordinarii requiritur, sed simplex Sacerdos ex licentia Pręlati Regularis, Quia Cõcilium in dicto cap. 15. licèt requirat approbationem Ordinarii ad audiendas confessiones, etiam Sacerdotum, non procedit in confessionibus Regularium, cùm nihil innouauerit quoad Regulares, Nauar in Manual. cap. 4. Rodriq. dicta quęst. 62. art 4. Adeo vera est hæc regula, vt Gregorius XIII. declarauerit non esse mentem Sedis Apostolicæ in Iubileis, vel in Bulla Cruciatæ, vel in aliis confessionalibus, seu Apostolicis indultis, in quibus datur facultas omnibus Christ. fidelibus eligendi Confessarium ex approbatis ab Ordinario, quod Regulares Societatis Iesu possint aliis confessariis confiteri pręterquàm approbatis ab Ordinario, existentibus tamen in ead. domo, seu Collegio. Habetur in compend dictæ Societatis tit. absolutio, alias absolutio nulla esset, vt ibidem habetur. Idem concessit Innoc. 8. Iulius II. & Clemens VII. Fratribus Minoribus, Heremitis Diui Augustini, Cisterciensibus, Congregationi Montis Olíueti, & Congregationi Sãcti Georgii de Alga, congerit Rodriq. loc. cit. nisi aliter in Iubileis statuatur.

Dico tertio, Quòd non solum Regulares confessarii possunt audire confessiones vndequaque venientium, sed etiã absoluere à reseruatis in diœcesi pœnitentium, Est communis opinio probat, Nauar. in cap. 77. nu. 261. vers. decimo dico, Caiet. in summa, in verbo absolutio 1. Suar. de poenit. disp. 30. sect. 1. num. 4. Rodriq. dicto art. 6. Ratio est, quia licèt de iure, ratione delicti quis sortiatur forum l. 1. C. vbi de crim. ag. pot. & forum delicti sit potẽtius cæteris foris, Couar. pract. 99. c. 11. in foro tamen conscientię iudicatur quis, vt incola illius loci, vbi recipit Sacramenta, vt per supra citatos, & tex. in d. ĉta l. prima; Procedit tamen in foro fori, non autem in foro poli, Glos. in capitulo placuit il primo 16. quæst. 1. Abb. in capitulo si quis contra numero 50. de foro compet.

Sed an Regulares, qui ex vi priuilegiorum

rum abſoluere poſſunt à cenſuris, id valeant extra Sacramentum pœnitentiæ dubia eſt quæſtio; Et prima eſt opinio dicentium, non poſſe, niſi audita confeſſione, ſic probant Cordub. in ſum. quæſt. 152. Lopez in 2. part. inſtruct. cap. 9. col. 9. Vega in 2. tom. Summæ cap. 129. caſu 34. Rodriq. in Bulla cruciatæ §. 9. num. 113. regula 9. & alij. Fundatur ex verbis priuilegij Pauli III. v3. (conceditur facultas quorumcunque, vndecunque ad vos venientium confeſſiones audiendi, & confeſſionibus diligenter auditis, ab omnibus peccatis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & à quibuſuis ex ipſis caſibus reſultantibus ſententijs, cenſuris, & pœnis, exceptis contentis in Bulla Cœne abſoluendi, necnon, & vota commutandi) Hæc facultas non ſolum pro bono animarum, & ad internam bonam animi diſpoſitionem, quæ propriè in Sacramẽ o pœnitentiæ acquiritur, conceſſa fuit, ſed præcisè confeſſionem requirit, dum dicit, auditis cõfeſſionibus. Et ablatiuus abſolutus importat conditionem l. à teſtatore ff de cõdition. & demõſtration. l. euictis agris ff. de vſur. Bart. in l. 1. ff. de condition. & demonſtration. Et taliter ablatiuus abſolutus importat conditionem, quod formaliter, & in forma ſpecifica adimpleri debet, Alex. conſ. 78. in fine lib. 3. Rimina d. iunior, conſ. 37. vbi alios allegat, Et hoc procedit, ſiuè ablatiuus abſolutus proferatur ab homine, ſiuè à iure Rayner. de Forliuio conſ. 69. num. 18. inter conſilia Signoroli, Et verba illa (confeſſionibus auditis) reſoluuntur in, ſi, vel poſtquam, v3. ſi confeſſiones audierint, vel poſtquã cõfeſſiones audierint, prout in ſimili reſoluit Corneus conſ. 156. num. 2. lib. 4. & conſ. 160. num. 7. eod. lib. refert, & probat Tuſch. in verb. ablat. ai abſoluti concluſione 32. Secundo abſoluere à cẽſuris extra actum confeſſionis, ad Epiſcopos pertinet, Nauar. in cap. conſideret §. cautus, num. 10. de pœnitent. diſtinct. 5. ſi Regulares extra Sacramentũ abſoluerent à reſeruatis Summo Pontifici, æquale, imò maiorem haberent Epiſcopis, authoritatem, quod certè dicendum non eſt. Tertio dato, & non conceſſo, quod priuilegium eſſet dubium, interpretandum eſt, prout magis conſonat menti concedentis, & ſaluti animarum, ſed mens Pauli III fuit, vt confeſſarij facilius, & cõmodius in animarum ſalutem Sacramentum pœnitentiæ miniſtrare poſſent, vt ex verbis dicti priuilegij conſtat, ergo niſi audiris confeſſionibus, non poſſunt abſoluere à cenſuris.

Secunda opinio eſt dicentiũ poſſe, Hanc opinionem probant Victoria, Pegna, Medina, Tabiena, Armilla, Pedrazza, & alij, quos refert, & ſequitur Henriq. de indulg. cap. 13. §. 2. litt. Q & c. 30. eod. tit. §. 6. Rodriq de Regular. tomo 1. quæſt. 61. art. 7 Sanch. de matrim. lib. 8 diſp. 15. num. 21. & diſp. 16. nu. 11 & diſp. 34. num 30. Probatur hæc opinio ineuitabili ratione, Abſolutio à cenſuris pro foro conſcientiæ, non requirit præcisè Sacramentum pœnitentiæ ex natura ipſius abſolutionis, neque ex conditione appoſita in priuilegio, ergo extra actum confeſſionis poterit concedi; Probatur, Abſolutio cenſurarum non requirit ordinem Sacerdotalem, cap. Canonica, vbi Gloſ. in verbo presbyter, vbi omnes Canoniſtæ notant, de ſenten. excommu. cap. tranſmiſſa de elect. quia pertinet ad iuriſdictionem, vt per ſupra citatos, & probat D. Th. in 4. diſt. 18. q. 2. ar. 2.

Et quando quis abſoluitur à cenſura, nõ abſoluitur à culpa, ſeu peccato ob quod in cẽſuram incidit, ſed à vinculo illo, quo ratione ſententiæ, ſiuè iuris, ſiuè hominis ligabatur, latè Couar. in cap alma mater in prima relectione §. 11. num. 10. Nec ex cauſa priuilegij; Nam licèt ablatiuus abſolutus reſoluatur in conditionem, vt dictum eſt, & in dicto priuilegio conceditur

tur facultas absoluendi à peccatis, & etiã à conseruatis Sedi Apostolicę cõ fessionibus auditis, & sic conditio illa indefinitè posita refertur, tàm ad absolutionem peccatorum, quàm ad absolutionem censurarum, ex regula, quòd clausula posita in dispositione, siuè in principio, siue in fine refertur ad omnia contenta in dispositione cap. 2. re quiris de appellationib. Bart. in l. fin. ff. de liberat. legar. per tex. in l. 3. § filius inter medios ff. de liber. & post hum. l. fin. ff. de reb. dubijs; Et eo magis, quando omnia contenta sub vnica dispositione regerentur, Socc. Iunior cõs. 26. n. 3. lib. 3. Menoc. de pręsũpt. lib 4 præsũpt. 181. n. 2. & 3. Tamen, quãdo diuersa est ratio inter enumerata, cõditio simpliciter apposita nõ refertur æqualiter ad omnia, sed secundum subiectam materiam, Socc. Iunior cons. 1. n. 28. lib. 1. & consil. 158. num. 49. lib. 4. & cons. 68. n. 17. lib. 3. Gozzadin. cons. 2. n. 3 sic etiam quando maior est ratio in vno, quàm in alio, clausula simpliciter posita non refertur æqualiter ad vtrumque, Rubeus cons. 49. nu. 4. Menoch loc. cit. nu. 17. & 18. sed dum censurarum absolutio, ex sui natura non requirit Sacramentum, etiam quando fit tantum in foro cõscientiæ, vt alias diximus sequitur, quòd conditio illa (auditis confessionibus) refertur ad absolutionem peccatorum, & non censurarum. Confirmatur idem, nam regula, quod clausula refertur ad omnia contenta, non procedit quãdo sequeretur restrictio in aliqua fauorabili dispositione Iason in l. talis scriptura, n. 40 vers. 6. limita, ff. delegat. 1. Alexand cons. 48. n. 14. lib 1. Gozzadin. cons 88. n. 113. Menocb. loc. cit. num. 18. Sed si verba illa (confessionibus auditis) refererentur etiam ad absolutionem censurarum, facultas Regularibus concessa, quę fauorabilis est, restringeretur, & contra naturam absolutionis censurarum, quæ Sacramentum non requirit, vt dictum est. Ergo.

Pro resolutione dico quarto, quod vtraque opinio probabilis est, ego tamen nunquam vsus fuit facultate absoluendi extra actum confessionis.

Dico quinto, quòd licèt habens facultatem absoluendi à casibus, ac censuris reseruatis, non possit dispensare in irregularitate, Geminian. in cap. miror. 50. distinct Sot. de iustit. & iur. lib. 5. quęst. 1. art 4 sic etiam decidit Pius secundus in extrauag. cum ex Sacrorum, Confessarii tamen priuilegiati, qui possunt absoluere à censuris, vt supra dictum est, possunt dispensare in irregularitatę contracta ex violatione censurarum Martinus V. Ordini Sancti Hieronymi Hyspaniæ; Habetur in compendio dicti Ordinis tit. absolutio, quoad omnes §. 3. Peregrin. in 2. parte compend. tit. absolutio quoad sęculares §. 4. vers. ac etiam.

Circa quòd est notandum, quod irregularitas ex violatione censuræ Ecclesiasticæ extra terminos cap. si celebrar, de Clerico excommunicato ministr. de iure communi non erat dispensabilis ab Episcopo, sed ad Summum Pontificem spectabat Innocentius in cap. 1. de sent. excom. in 6. & in cap. 1. de senten. & re iudic. in 6. Abb. in cap. cum illorum, de senten. excommunic. Hodie vero ex cap. liceat sess. 24. Sacri Concilii Tridentini, potest ab Episcopo dispensari, Nau. cap. 27. num. 194 Sayr. qui alios allegat, de censur. lib. 7. cap. 9 Intelligitur autem supradicta regula quando violata est censura, à qua poterat Episcopus absoluere, secus tamen de aliis censuris; Ratio est, quia interdicta absolutione à censura, interdicta etiam censetur dispensatio ab irregularitate ex censuræ violatione, quia maior est dispensatio, quàm absolutio, dicto cap. cum illorum, vbi Glos. & Abb. Et, vt optimè inquit Abb. loco citat. facultas dispensandi regulatur à facultate absoluendi, licèt non è contra, quia multoties

toties conceditur facultas absoluendi, & negatur potestas dispensandi, late Suar. de censur. disput. 43. sect. 1. in fine, & sic in casu nostro, priuilegium supradictum Martini V dispensandi in irregularitate ex violatione censuræ, intelligitur de violatione illarum censurarum à quibus possunt Regulares absoluere; & propterea si derogaretur priuilegio absoluendi à censuris, consequenter amitteretur facultas dispensandi in violatione ipsarum; Sicut hodie Episcopi non possunt dispensare in violatione censurarum Bullæ Cenę Domini, ex eo, quia ab ipsis censuris non possunt absoluere.

An talis Confessarius priuilegiatus possit, remittere pœnitentem cuius audiuit Confessionem pro absolutione à reseruatis.

Cap. VII.

VLtimo, pro complemento huius materiæ quærendum, an Confessarius Regularis priuilegiatus, audita confessione, possit remittere pœnitentem pro absolutione à reseruatis, nolens, vti facultatibus, siuè Religionis, seu sibi à Summo Pontifice concessis; Prima est opinio dicentium, non posse, ex eo, quia grauaretur pœnitens bis confitendo peccatum, nisi ex propria voluntate ad id se obliget, prout constat ex statutis aliquarum Religionum, latè agit Rodriq. post Nauar Medin. Henriq. & alios de regular. tom. 1. quæst. 62. art. 2. & 3. Cõfirmatur etiam, Nam Episcopus, cui committuntur dispensationes à Sede Apostolica, siuè sint gratiosæ de quibus extra iudicialiter, & Summariè informare se debet iuxta Decretum Tridentini, sess. 22. cap. 5. de reformat. siuè non gratiosæ, in quibus nisi ex causa cognita dispensare non potest, iuxta Decretum eiusdem Concilij sess. 14. cap. 7. de reformat. semper probata narratiua, gratis tenetur dispensare, prout latè probat Sanch. de matrim. lib. 3. disputat. 8. ergo ita etiam in confessario Regulario audita confessione tenetur absoluere, sic probat Henriq. lib. 7. de indulgen. cap. 28. num. 2. Accedit etiam, quòd Episcopo recusante absque iusta causa absoluere, vel dispensare, potest adiri Archiepiscopus per viam appellationis, Glos. in cap. 1. de confessis, in 6. in c. super his, in verbo arbitrium, de accusation. & in l. si qua pœna, in verbo de pœna in fine ff. de verbor. Significat, vbi Bart. num 8. Franch. in cap. 2. de iurament. Calumniæ in 6. latè Sanch. de matrim. lib. 3 disput 10. n. 12. Ergo idem in confessario.

Secunda sententia est dicentium, posse remittere ad ordinarium, nec teneri pœnitentem absoluere à reseruatis, sic probat Ang. in supplem. Minorum part. 2. fol. 97. Rodriq. de regul. tom. 1. quæst. 61. art. 15. Probatur: Potestas absoluendi à reseruatis dependet à priuilegio Regularibus concesso, sed quilibet potest proprio priuilegio renuntiare, vt notum est. Ergo.

Ego censeo, quòd audita confessione nullo pacto possit Regularis confessarius denegare pœnitenti disposito absolutionem. Probatur potestas absoluendi est per modum iudicii, Trident. sess 14. cap. 1. & Canon. 9. latè Suar. de pœnitentia disput. 6. sect. 1. num. 10. vbi ex multis probat, confessarium esse verè Iudicem, sed Iudex Ecclesiasticus debet dignos admittere, & indignos repellere, sic in propria materia definit Ioannes 22. in extrauagan. ita quorundam, de verborum signif. ergo nullo pacto, aut ratione

tione pœnitenti dispoſito poteſt denegari abſolutio à reſeruatis, nam alias peccaret contra iuſtitiam confeſſarius, poſt alios latè Molfeſ. in ſummam tract. 7. cap. 14.

Secundò, probatur ex Tridentino, arguendo à contrario ſenſu cap. 7. ſeſſ. 14. de reformat. vbi agens de caſibus reſeruatis ſic loquitur (vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes, quoslibet poenitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt extra quem articulum, Sacerdotes cùm nihil poſſint in caſibus reſeruatis, id vnum poenitentibus perſuadere nitantur, vt ad ſuperiores &c.) Concilium apertè definit, idcircò debere Sacerdotes perſuadere poenitentibus, vt accedant ad ſuperiores pro abſolutione in caſibus reſeruatis, ex quo præter articulum mortis nihil ipſi poſſunt in caſibus reſeruatis, ſic enim probant verba illa (cùm nihil poſſint) dictio illa, cùm, poſita loco aduerbii, denotat principaliter tempus, ſecundario conditionem l. qui promiſit, vbi Doctores notant ff. de condit. indeb. l. quodcumq; §. fin. ff. de verb. obligat. Gratus conſ. 103. num. 7. vol. 2. Cenedo Sing. qq. Ergo quando poſſunt illos abſoluere, nullo pacto debent remittere eos ad Ordinarios.

Tertiò, ſi habente iuriſdictionem in reſeruatis eadem eſt ratio abſoluendi a reſeruatis, quæ, & à non reſeruatis, probatur ex eo, quia in articulo mortis, in quo ceſſat reſeruatio, vt dictum eſt quilibet Confeſſarius abſoluit etiã data copia Confeſſarii habentis facultatem in reſeruatis, Suar. de poenit. diſputat. 30. ſect. 3. num. 5. Ergo ſicut in cæteris peccatis audita confeſſione non poteſt à quolibet confeſſario denegari abſolutio poenitenti diſpoſitio, ita, & in reſeruatis à Confeſſario priuilegiato.

Quartò, Prælatus iuſta cauſa exiſtente, tenetur diſpenſare, alias peccat, Gloſ. in cap. domino Sancto, in verbo, neceſſe, vbi etiam Turrecremat. 50. diſtinct. Roſell. in verb. diſpẽſatio, num 4. Syl. eod. verbo, quæſt. 1. in fine. Et licèt maxima ſit difficultas, quando diſpenſatio ſit gratia, prout loquitur textus in cap. licèt Canon. de elect in 6. & cap. poſtulaſti de cler. excommunic. miniſtran. & quando debitum; prout tradunt, Gloſ. in cap exigunt prima q. 7. Abb. in c. conſilium, de obſeruan. ieiunior. Vera reſolutio eſt, quod quando ius mandat prælato; quòd debeat in aliquo caſu diſpenſare, tunc eſt debitum, & peccat non diſpenſando, & datur appellatio, & ita procedit textus Trident ni, cap. . ſeſ. 22. de reformat. Quando verò dat tantùm facultatem diſpenſandi, eſt gratia, Archidiacon. Turrecrem. & Franch. in dicto cap. licèt Canon. Et Prælatus denegando diſpenſationem nõ committit in iuſtitiam, neque grauat, Felin. in cap. ſuper his, num 13. verſ. 6. limita, de accuſation. Neque datur appellatio, Baldus in l. quicunq; num. 17. verſ. 4. caſu C. de ſeru. fugitiu. latè Sanchez de matrim. lib. 3. diſput. 10. per totum, ſed abſolutio eſt debita poenitenti benè diſpoſito, vt fundatum eſt, ergo nullo pacto poteſt remitti ad Ordinarium.

Quinto, quando poenitens eſt diſpoſitus, nulla poteſt eſſe iuſta cauſa differendi abſolutionem, vt probatum fuit in primo argumento, ergo nec remittendi ad alium Iudicem, vt Angel. fratribus conſulebat, vt ad Ordinarios remitterẽt poenitẽtes pro caſibus reſeruatis ad concipiendum timorem, Nam ſi dicimus poenitentem eſſe diſpoſitum ſequitur, quòd optimè nouerit, quæ agnoſcenda ſunt; Et ſi dicatur, quòd melius noſcit grauitatem criminis per ſuſpenſionem abſolutionis, & remiſſionem ad Ordinarium; Replicatur ex communi axiomate, quòd non ſunt facienda mala, vt eueniant bona. Certum eſt autem fieri in

iuriam

iuriam Sacramento,& pœnitẽti,dum difpofitus non abfoluitur, ergo nulla ratione remittendus erit.

Sexto, licèt quis poffit proprio priuilegio renuntiare,hoc autem non procedit in tertii præiudicium, Glof.in cap. cum acceffiffent, in verbo, contrauenerint, vbi latè Abb. & Felin.de conftitution. Sed maximum eft præiudicium, & grauamen pœnitentis,quod bis cogatur confiteri, ergo nullo pacto audita confeffione debet pœnitens remitti ad Ordinarium.Et eò magis,quia priuilegium Regularibus cōceffum abfoluendi à referuatis &c. fuit non folum intuitu Regularium cōceffum, fed etiam pro falute animarum,& deuotione,feu confolatione recurrentium ad ipfos Regulares pro Sacramento pœnitentiæ, fic declarauit Eugenius IV.in priuilegio conceffo Monachis Sancti Benedicti, habetur apud Sorbum in verbo abfolutio quoad feculares.

De abfolutione ab excommunicatione,cum reincidentia.

Quæftio Nona.

De natura talis excommunicationis. Cap.I.

Abfolutio ab excommunicatione, cum reincidentia, fiue à fententia hominis, fiuè iuris, ex iufta caufa introducta fuit: habetur in cap. veniens il 2. de teftib. vbi omnes Canoniftæ in cap. ad Apoftolicæ, de exception. in cap. ad reprimendum, de offic.ordinar.& in cap.eos,de fenten.excommun. in 6. Multoties enim accidit, quod excommunicatus non eft verè difpofitus idcircò fimpliciter,& abfolutè abfolui non poteft,propterea abfoluitur,cum reincidentia; Nec incongruit, vt non difpofito, & in peccato permanenti concedatur abfolutio, quia abfoluere à cenfura,non eft conficere Sacramentum, idcircò non eft intrinfecè malum abfoluere indifpofitum, cùm etiam nolens poffit abfolui. Ioannes Andr.in cap.1.de fenten.ex communic. in 6. Et multoties accidit,vt expediat pro certo negotio,vel pro certo tempore, vel ad aliquid particulariter faciendum, vel recipiendum,tollere excommunicationem,vt ex fupra citatis iuribus,& poft Dec.in folemni confilio 145. agunt Couar. in cap. alma mater, par.1.§.11.Sayr. de cenfur.lib.1.cap.16.Henriq.de ex communicat num.28. Genuenf. in prax.cap.5.& cap.28.Nauar.cap.27. num.44. Suar.de cenfur. difputat.7. fect.8.

Ratio fundamentalis, quare cenfura per abfolutionem, cum reincidentia tollitur, eft, quia cenfura de fui natura fufpendi non poteft, cap. præfenti, de fenten. excommunic.in 6.vbi Glof.& omnes affirmant,ideò per appellationem non fufpenditur eius effectus, cap. ad reprimendum de offic. Ordinar. trahit enim fecum exequutionē, & propterea per appellationem non fufpenditur eius effectus, cap.paftoralis §.verum, & cap.ad hæc de appellation.

Et in hoc differt excommunicatio ab interdicto;nam interdictum fufpendi poteft, Glof. in dicto cap. præfenti, Nauar.cap.27. num.183. per tex. in cap. dilectis ver.quia verò,de appellation. Excommunicatio verò non poteft, fed abfoluitur,cum reincidentia,licèt multi teneant interdictum non poffe fufpendi, prout Glof.in cap.ad hæc de appellat.vbi omnes Canoniftæ.

Secundò differt, quia fufpenfio interdicto ad tempus, fi fuerit appellatum, erit fufpenfum quoufque durauerit appellatio,

pellatio, secus tamẽ est in excommunicatione: quia licèt à comminata excommunicatione possit appellari, & appellatio non solùm deuoluat, sed & suspendat, ex quo, licèt sit sententia interloquutoria, continet tamen grauamen irreparabile, quia infamat, cap. infames 6. qu. 1. producit alios effectus de quibus per Nauar. in cap. 27. num. 17. idcircò conceditur appellatio iuxta Decretum Tridentini sess. 13. cap. 1. de reformat. & sess. 22. cap. 7. de reformation. & sess 24. cap. 20. de reformation. ver. qua, post verò latam excommunicationem, & absolutam, cum reincidentia, si appelletur, non suspẽditur effectus excommunicationis, quia absolutio fuit per modum temporalis liberationis, Bald. in cap. 2. de testib. cogend. & in l. 2. §. 1 ff. de verbor. obligat. Greg. Lopez partit. 1. tit. 9. lege 22. Et sicut appell. à sententia excommunicationis, non suspendit, sed tantùm deuoluit, cap. pastoralis, §. verum de appellationibus, & cap. ad reprimendum, vbi Abb. & Felin de offic. Ordinarij, ita, & quãdo post absolutionem, cum reincidentia appellaretur, quia absolutio illa, cum reincidentia non iuuat, nisi pro tempore, vel negotio, pro quo conceditur, ea enim est mens absoluentis, à qua totum dependet, Suar. de cens. dispu. 7. sect. 8. num. 17. & certum est statim expleto negotio, vel tempore, reincidere, dicto cap. veniens il 2. de testib.

Tertio differt à sententia declaratoria excommunicationis. Nam licèt excommunicatio ipsa suspendi non possit per Iudicem, qui eam tulit, Ioannes Andr. Anton. de Butrio, Abb. Imola, & alij in cap. ad hæc quoniam, de appellation. sed requiratur absolutio, vt dictum est, & probat textus in cap. nuper, & cap. cum desideres, de senten. excommunic. Sententia tamẽ declaratoria excommunicationis, potest ad tempus suspendi ex iusta causa, Imol. & Franch. in cap. dilectis filijs, de appellationib. Genuens. dicto cap. 28. dicit sic fuisse practicatum, Imò per appellationem suspenditur effectus sententiæ declaratoriæ, qui est affixio cedulonum Dominicus Ant. & Franch. in cap is cui, de senten. excommunicat. in 6. Suar. de censur. disputat. 3. sect. 6. num. 6. nisi tamen factum fuerit notorium, vt latè Genuens. in praxi cap. 28. Possunt cedulones auferri per aliquod tempus, donec excommunicatus absolutionem impetrauerit à Sanctissimo, si tamen domi se contineat, & præstet cautionem, cap. 29. num. 10. Quando autem comparente excommunicato impediatur affixio cedulonum agit idem Genuens. cap. 29. in qua tota materia perobtimè scripsit V.I.D. Carolus de Lellis iuuenis qui vltra generis claritatem satis doctus, ac eruditus dignoscitur.

An post absolutionem; cum reincidentia requiratur noua culpa ad excommunicationem incurrendam.

Cap. II.

PRo explicatione quæstionis distinguendi sunt tres casus. Primus est quando quis absolutè absoluitur, cum onere, tamen comparendi, vel satisfaciendi iuxta textum in cap. eos de sent. excommunicat. in 6. Et in hoc casu omnes Doctores concordant, quòd non existente culpa in nõ comparendo, vel non satisfaciendo, non reincidit in excommunicationem, Probatur ex eodem textu, in cap. eos, ibi, (si hæc cum primum commodè poterunt non curauerint adimplere) Quomodo autem intelligatur illud, commodè posse, Nauar. Sayr. & cæteri supra allegati, optimè declarant.

Secundus casus est, quando ad certum actum absoluitur, nempè pro ferendo testimonio, Nam tunc ipso prolato reincidit,

reincidit, dicto cap. veniens, vbi omnes Canonistæ Dec. dicto Consilio 145. Sic etiam pro facienda electione Felin. in c. ad reprimendum, de officio ordin. Necnon pro receptione alicuius beneficii, quę alias non valeret stante excommunicatione, c. postulastis, de Cleric. excommunic. ministran. Et propterea Summus Pontifex in quolibet diplomate absoluit à quibusuis censuris, ad finem tamen consequendi concessa, Quæ tamen absolutio insordescenti per annum non prodest, Felin. in cap. Apostolicæ in prin. de except. Boer. decis. 190. Put. decis. 128. Nauar. c. 27. nu. 22. & in c. ita quorundam, de Iudeis, vbi refert regulam Cancellariæ. In quibus tamen casibus, excõmunicatus per annum excusetur, agit Ricc. resolut. 214. tom. 3. Vel ad certum tempus fuit data absolutio, cum reincidentia, nam elapso tempore absque alia monitione reincidit, Glos. in Clem. 1. in verbo donec, de legibus, Innoc. in cap. cum bone, de ætate, & qualit. vbi Anton. de Butr. Ioannes Andr. & Abb. in cap. fin. de matrim. contracto contra interdict. Ecclesiæ, Ratio est, quia absolutio pendet à voluntate absoluentis, quæ cum sit limitata ad certum tempus, ipso expirato expirat Suar. loco cit. num. 17. Et sicut priuilegium ad certum tempus cõcessum, finito tempore cessat, cap cum in cunctis, & cap. ne pro defectu, de elect. cap. si propter, de rescript. cap. statutum, de prębend. in 6. & hoc ipso iure, absque alia declaratione, cap. de causis, vbi Bald. de offic. deleg. Sic, & absolutio, cum reincidentia ad certum tempus, quæ de sui natura nõ requirit ministerium hominis, ad hoc, vt absolutus reincidat Ioannes Andr. in dicto cap. veniens il 2. de testibus, latè, Felin. in dicto cap. ad reprimendum, num. 1. de offic. ordinar. Et sicut suspensus ad tempus, elapso tempore absque alia absolutione remanet liber, Glos. in dicto cap. præsenti de senten. excommunicat. in 6. I a, & in absolutione, cũ reincidentia; Licet multi dubitent in excommunicatione ad tẽpus, de quo legendus est Couar. in dict. cap. alma mater in relect. in 1. parte §. 11. num. 6. Sicut etiam relegatus à patria pro certo tempore, absque vlla licentia, finito tempore potest redire Bald. in c. ex litteris num. 22. de constitutionib. & in cons. 35. volum. 3. Dec. cons. 61. vol. 1. Ratio est, quia limitatum tẽpus licentiat pro homine, Bald. in proem. Digest. § hæc autem tria, & in l. actione § si in rem, vers. diximus ff. pro socio, Dec. dicto cõs. 45. Quomodo autem computãdum sit limitatum tempus in suspenso, vel relegato, qui pendẽte primo tempore suspensionis denuo deliquit, an terminandum sit primum tempus, & denuo adiiciendum, vel à die secundi criminis liquidandũ sit tempus suspensionis, notabiliter agit Abb. in cap. cum in cunctis §. 2. de electione.

Tertius est casus, quando absoluitur, cum reincidentia per aliquod tempus, & cum onere aliquid faciendi intra dictum tempus. In hoc duę sunt opiniones. Prima est dicentium, reincidere in excommunicationem elapso termino, non exequuta promissione, etiã stante legitimo impedimento. Suar. dicta sect. 8. nu. 27. Felliuc. de censur. tract. 11. cap. 10. nu. 316. Probatur primò; Absolutio fuit ad certum tempus, ergo ipso elapso reincidit, Nec facienda est vis, an potuerit, nec ne excommunicatus absolutus adimplere promissa, quia impedimẽtum satisfaciendi superueniẽs post latã excõmunicationem, excõmunicatum non liberat, nec effectum excommunicationis suspẽdit, ergo ita etiam post absolutionem, cum reincidentia. Secundò excommunicatio in qua reincidit absolutus, cum reincidẽtia, elapso termino est moraliter eadem, quam primo loco incurrit, & eadem prima contu-

macię

macia dicitur persistere, cùm absolutio cum reincidentia sit potius suspẽsio primæ excommunicationis, quàm totalis ablatio, prout dixerunt Io. An dr. Abb. & cæteri, quos refert Felin. in dicto cap. ad reprimendum, & Genuens. in prax. in cap. 28. in fin. ergo non est facienda vis in potentia, vel impotentia adimplendi promissa.

Secunda est sententia, requiri nouam culpam, & proinde stante in potentia adimplendi, nõ reincidere in excommunicationem. Probat Henriq. in d. cap. 29. num. 2. in fine, vbi alios allegat, & lib. 3. de pœnit. cap 10. num. 5. litt. B. Primò probatur, Excommunicatio non suspenditur, sed verè absoluitur, dicto cap. præsenti, nec per inobedientiam absoluti, vel per lapsum temporis reuiuiscit, sed in aliam similem reincidit absolutus est communis opinio omnium Canonistarum in dicto cap. eos. ergo noua culpa requiritur, ad hoc vt absolutus ad certum tempus cum onere aliquid faciendi, reincidat. Secundò, iustum impedimentum, seu legitima causa à qualibet pœna excusat, cap. inter quatuor, de maiorit. & obedien. Excusat enim à pœna contemptus, Bald. in l. si cùm dies, §. si quis, num. 1. ff de arbitris. Et à negligentia, Alexander cons. 21. volum 1. Nam impeditus non dicitur negligens. Paris. de resignat. benefic. lib. 11. quæst. 13. num. 4. Excusat etiam à pœna contumaciæ, Socc. cons. 120. num. 2. Boer decis 40. Idcircò impeditus comparere, non dicitur contumax, & processus contra ipsum factus, est ipso iure nullus, Iason in l. 2. ff si quis caution. sic dicit decisum Afflict. decis. 28. Iustum enim impedimentum æquiparatur impossib litati, Berous cons. 88. num. 3. vol. 1. Idcircò non tenetur comparere, Oldrad cõsil. 44. num. 2. Calderin. cons. 5. de dilation. Imò legitimè impedito, non currunt tempora a iure, vel ab homine statuta, cap. quia diuersitatem, de concession. præbend. Rota decis. 2. de dilationib. in nouis, Boer. decis. 64. Nauar. cons. 8. de renunciationib. ergo si tempus non currit legitimè impedito, sequitur, quòd sicut non reincidit non elapso termino, ita, & non adimpleta promissione. Confirmatur. Duo requiruntur, ad reincidendum in themate proposito, lapsus tẽporis, & inobseruantia promissionis, sed legitimè impedito non labitur tẽpus, quia nõ currit, vt probatum est, ergo nullo modo potest reincidere ex inobseruantia promissionis.

Et stantibus supradictis clare patet responsio ad argumẽta primę opinionis.

Vtrum contra absolutum non adimplentem promissa sit opus noua sententia excommunicationis.

Cap. III.

Data simpliciter absolutione, cũ iuramento, & pręstita cautione de aliquo faciendo infra certũ tempus si absolutus non adimpleat, non statim reincidit in excõmunicationẽ, sed denuò debet excõmunicari. Probat tex. in c. ad reprimendũ, ibi, (quod si facere contẽpserit, eum in excõmmunicationis sentẽtiam appellatione remota reducere non ommittas) de offic. Ordinar. & tex. in c. ad nostrã il primo, ibi, (Et si commonitus non fecerit in eandem excõmunicationis sententiã reducatis eundem) de iur. iuran.

Ratio conclusionis est, quia valde differt absoluere, cũ reincidentia ad certum tempus, cum onere aliquid faciendi, à simpliciter absoluere adiecto onere. Nã primo casu non est simplex absolutio, idcircò absq; vllo hominis ministerio reincidit, vt supra probatũ fuit, nisi tamẽ fuisset excommunicatus ad instãtiã partis, & ipsa cõsentiente absolutus, cũ reincidẽtia p aliquod tẽpus infra, quod cum parte se concor-

dauit, nam stante concordia partis, non solum elapso tempore non reincidit, sed, nec etiam tenetur se præsentate Iudici pro simplici absol. Nauar. cap. 26. num. 26. Ratio primi dicti est, quia Iudex, qui ad istantiam partis excommunicauit, non vult tenere ligatum, nisi tantum, quantum parti expedit, sed ipsa concordata cessat interesse, ergo, & voluntas Iudicis tenendi debitorem ligatum, Henriq. de pœniten. lib. 3. cap. 10. num. 5. Et sicut in excommunicatione lata ad instantiam partis, non includuntur illi, quos pars noluit includere, siue expressè, siue interpretatiuè, vel per Epicheiam, Nauar. cap. 27. num. 11. Syl. in verbo excommunicatio 2. casu 14. Sot. Ang. & Perez, quos refert, & sequitur Henriq. de excommunicat. cap. 20. ita, & in reincidentia optimè, Nauar. dicto num. 26.

Ratio secundi dicti est, quia absolutus, cum reincidentia, est verè absolutus, tenetur tamen comparere pro satisfactione, & vt mandatis pareat, & idcircò non comparendo, ex causa nouæ inobedientiæ reincidit. Optimè colligitur ex dicto cap. eos, de senten. excommunicat. in quo non præcipitur, quòd pro absolutione compareat coram superiore, sed tantùm pro satisfactione, idcircò parte concordata, cum non adsit cui satisfiat, non tenetur comparere, vt ex Nauar. dicto nu. 26. Henriq. de excommunicat. cap. 18. nu. 3 In secundo autem casu, quia simpliciter fuit absolutus, cum Onere aliquid faciendi, non exequuta promissione, requiritur noua sententia, vt in dicto cap. ad reprimendum, & dicto cap. ad nostram, latè Couar. in dicto §. 11. Suar. loc. cit. Et obseruanda erit dispositio textus in cap. Sacro, de senten. excommunic. prout in prima excommunicatione seruata fuit. An autem quando supponitur absolutionē fuisse iniustam, & absolutus denuo deberet excommunicari, obseruanda sit dispositio tex. in dicto cap. sacro, vel possit omitti, notabiliter tradit, Felin. in dicto c. ad reprimendum.

Contra autem supradicta insurgit textus in dicto cap. eos, de sent. excommunicatione, in quo statuitur, quòd absolutus ab excommunicatione Papali ex causa periculi mortis, vel alterius legitimi impedimenti, vel absolutus à Legato Summi Pontificis, cū onere comparēdi coram Ordinario, vt poenitentiam recipiat, vel parti satisfaciat, si euaso periculo, vel cessante impedimēto, cum statim commodè poterit, non compareat, absq; alia declaratione reincidat, ergo.

Prima responsio est Abb. Felin. & aliorū in dicto cap. ad reprimendum, dicentium, textum illum procedere in absolutione à censura à iure, non autem ab homine, sed pace tantorum virorū errant, & loquuntur contra textum, ibi (eos, qui à sententia Canonis, vel hominis) & sic clarè loquitur, tàm de sententia Canonis, quàm de sententia hominis.

Secunda est responsio est Couar. in dicto §. 11. nu. 6. dicentis, idcircò absolutum in art. mortis, & ex causa legitimi impedimēti, &c. nō cōparēdo reincidere ipso facto in excōmunicationē similē primę, quia absolutio fuit data à non habente simpliciter authoritatem, nisi tantùm in casu particulari.

Ex hac responsione infertur, Absolutionem, cum reincidentia, pręter articulū mortis, non posse dari nisi ab habēte simpliciter authoritatē absoluēdi. Idcircò Cōfessarius Regularis priuilegiatus, vel per Bullā cruciatę, nō potest absoluere cū reincidentia, Henriq. de excommun. c. 20 n. 1. Et absq; speciali authoritate nullus absoluit, cum reincidentia, Henriq. de indulg. lib. 7. cap. 11. nu. 4. Ideò Pius V. Gregorius XIII. & Sixtus V. volentes in eorum Iubileis, quòd nominatim excōmunicati posset alienari indulgētias, specialiter declarauerūt posse absolui

solui, cum reincidentia, vt aduertit Henriq. de indulgen.

Possit ne Archiepiscopus absoluere, cum reincidentia à sententia suffraganei, & Iudex Ecclesiasticus testem ad effectum ferendi ad testinium. Cap. IV.

Absolutio, cum reincidentia à sententia suffraganei potest concedi ab Archiepiscopo, pendente appellatione, tàm ad ipsum, quàm ad Sedem Apostolicam, Ant. de Butr. & Cardinal. in cap. sollicitudinem, num. 1. de appellation. Ratio est, quia absolutio, cum reincidentia potest concedi ab ipso excommunicante, vel à Superiore, cap. solet, &c. venerabilibus, de senten. excommunic. in 6. nec requirit causæ cognitionem, sed sufficit secundum communem praxim, cautio de parendo mandatis Ecclesiæ Franch. & alii in dicto cap. solet, Genuens. in prax. cap. 5.

Potest etiam in alio casu concedi absolutio, cum reincidentia ab Archiepiscopo, v3. quando excommunicatus post decem dies à sententia, recurrit per viam quærelę ad ipsum excommunicantem prætendendo iniustam fuisse excommunicationem, iuxta doctrinam Abbatis antiqui in dicto cap. ad reprimendum, de offic. ordinar. quem ibidem sequuntur, Anton. de Butr. & Imola, Nam nolente Iudice excommunicãte admittere iustam quærelam, poterit appellare, & adire Metropolitanum, qui licèt non possit adiri per viam quęrelę, sed tantùm per viam appellationis, Abb. in dicto cap. ad reprimendum, & in cap. Lator, vbi Anton. de Butrio, Imola, & Felin. de senten. & re iudic. suffraganeo tamen non admittente quęrelam, poterit appellari ad Metropolitanum, vt probat Genuens. cap. 29. nu. 13. qui absoluet eum, cum reincidentia.

Iudex etiam Ecclesiasticus, cui commissa est cognitio alicuius causæ particularis, absoluere potest testem, cum reincidentia proferendo testimonio, licèt sententia excommunicationis ab ipso non fuerit, cap. veniens il 2. vbi omnes Canonistę de testibus, Vgolin. de cens. tab. 1. cap. 4. §. vltimo, nu. 18. Couar. in dicto §. 11. Suar. loc. cit. num. 20. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 17. num. 15. dicit sic practicari; Non tamen poterit absoluere testem excommunicatum excommunicatione in Bulla Cenę, ex doctrina, Ioannis Andr. Antonii de Butr. & Abb. in dicto cap. veniens, Petr. de Anchar. in cap. solet, nu. 1 de senten. excommunication. in 6. Ratio est, quia absolutio in Bulla Cenę omnibus semper denegatur, pręter articulum mortis, vt ex eadem Bulla constat, & tradit, Odoard. in dicta Bulla lib. 3. § 2. q. 13. num. 14.

Quibus alijs modis cesset excommunicatio. Cap. V.

Licèt verum sit, sententiam excommunicationis non posse suspendi, & propterea introducta sit absolutio, cum reincidentia, dicto c. pręsenti, de senten. excommunicat. in 6. potest tamen subtrahi materia excommunicationis; vt puta, feratur sententia excõmunicationis contra Petrum debitorem, si infra tres menses non soluerit, quia sententia ista est lata sub cõditione, in qua non solùm potest appellari infra decem dies, à die sentẽtię, prout voluit Abb. in c. præterea il 2. de appellation. sed etiam secundũ veriorẽ opinionem, quocumque tempore ante completam conditionem, Glos. in dicto cap. præterea, Couar. in dicto c.

alma mater §.10. nu.4. Nauar. in cap. cum contingit causa 14. de rescriptis, Suar. de censur. disput. 3. sect. 6. num. 4. Quæ appellatio non solum deuoluit, sed etiam suspendit sententiam, cap per tuas, de senten. excommunicat. cap. solet, eodem tit. in 6. Poterit etiam subtrahi materia excommunicationis per condonationem debiti factam à creditore, vel prorogationẽ termini, Abb. & Dec. in d. cto cap. præterea, Ang. verbo excommunicatio 2. num. 29. Ratio est, quia excommunicatio incurritur ob contumaciam non solutionis debiti in termino à Iudice præfixo, sed adueniente tempore, data prorogatione à parte, non potest esse contumax, nam sicut poterat creditor totum debitum condonare, ita, & solutionem differre, Suar. loc. cit. num. 8.

An autem data prorogatione à parte absq; vllo Iudicis ministerio, si adueniente tempore non soluerit, incidat absque noua sententia dubium est; Et multi tenent non incidere, & probatur: In prorogatione non fuit authoritas Iudicis excommunicantis (quam necessario requirunt, Nauar. cap 27. nu. 15. Syl. verbo excommunicatio 2. num. 1. casu 13.) sed tantùm voluntas partis, ergo nullo pacto potest incurrere, Non ex voluntate Iudicis, quia arctata erat ad certum tempus, quo tempore ex partis prorogatione non fuit inuentus debitor contumax. Non ex facto partis, quia priuatus non potest excommunicare, sed Iudex, vt notum est, ergo. Et hanc opinionem tenent, Nauar. & Syl. loco cit. Ang. in verbo excommunicatio 1. num. 21. Henriq. vbi alios citat. de excommunicat. cap. 20 litt. A.

Contraria tamen sententia est verior, quam probat, Suar. loc. cit. num. 11. Rodriq. vbi alios citat, tom. 1. de regular. quęst. 61. art. 6. Ratio est, quia terminus prorogatus, est idem terminus, l. sed, & si ff. de precar. l. si cum die ff. de arbitr. Et aliud est, terminum prorogare, aliud innouare, & in dictis iuribus, sed adueniente tempore à Iudice præfixo, certum est debitorem incurrere in excommunicationem, ergo idem in termino à parte prorogato. Et ex hoc corruit argumentum pro prima sententia allegatum.

Idem est innominatim excommunicato, qui ad instantiam partis fuit per mensem, cum reincidentia absolutus, nam si differatur tempus à parte non reincidit, sed adueniente tempore à parte prorogato reincidit in excommunicationem absque vllo Iudicis ministerio; est communis opinio Canonistarum, quam probat Hostiensis in capitulo præterea requiris, de appellation. Ioannes Monachus in c. quicunque num 8. de senten. excommunicationis in 6. Rebuff. in Concordatis, tit. de prorogation dilat. Glos. 2. vers. adeò si præcipiat, Couar. in cap. quamuis pactum, in prima parte in prin. num. 5 Rodriq. dict. artic. 6. (licèt contrarium dixerint Abb. & Dec in dict. cap præterea, & Felin. in cap. de ea, de officio deleg.) Ratio conclusionis est, quia sicut adueniente tempore à Iudice imposito, & à parte prorogato incurritur sententia excommunicationis, quæ sub conditione prolata fuit; ita, & absolutus, cũ reincidẽtia per aliquod tempus, quod à parte fuit prorogatum, ipso adueniente reincidit, Nec potest ratio diuersitatis allegari. Imo facilius absolutus reincidit, quàm nunquam ligatus incidit in excommunicationẽ sub conditione, nam, vt supra probatum fuit, absolutio, cum reincidentia sapit potius naturam suspensionis excommunicationis, quàm realis absolutionis.

De

De absolutione Iuramenti.

Quæst. 10.

IVramenti absolutio regulariter conceditur ab Episcopo ad finem agendi, absque tamen partis citatione, Oldrad. cons. 120. Couar. lib. 1. var. resolut. cap. 4. Afflict. decis. 120. Tuschus in verbo absolutio, conclus. 55. & 56. Secus vero quando quis incidit in periurium, nam non absoluitur, nisi citata parte, Abb. & Felin. in cap. 1. de iure iuran. Et quomodo practicetur talis absolutio Loffred. cons. 12. Et an possit Ordinarius dispensare, vel tantùm Summus Pontifex, & in quibus casibus post incursum periurium possit dispensare, latè post Felin. in cap. debitores, de iure iur. Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 137. cũ sequen. Sunt tamen multi casus in quibus etiã periurus absoluitur ad finem agendi, quos congerit Genuens. in prax. cap. 4. Sicut etiam non conceditur absolutio iuramenti in obligationibus cameræ, Cassiodor. decis. vnic. de mutuis petition. Schaphil & alii, quos refert, Couar. in dicto cap. 4. Hoc autem intelligitur ad finem retardandi exequutionem. Nam obligatio in forma Cameræ non obstante quauis absolutione exequutioni mandatur, Ricc. in prax. absolutionis iuramenti, dec. 333. & 342. Quomodo autem hoc procedat quando agitur tantùm corã Auditore Cameræ, vel coram quocunq; Et an exequutio parata in obligationibus Cameræ procedat ex vi iuramenti, vel ex priuilegio Ap. Cameræ latè agit, Scaccia de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 126. cum sequen.

A quo autem Episcopo absolutio iuramenti concedenda sit, v3. iurantis, vel eius, cui iuratur, vel loci contractus, communis est resolutio, posse concedi ab Episcopo illius loci, in quo agi potest pro obseruatione contractus, Calderin. cons. 1. de offic. ordinar. & cõs. 6. de iur. iurand. Lapus allegat. 10. Tusc. conclus. 57. in verbo absolutio, Genuen. loco cit. Et ab Episcopo cuiuscunque loci, vbi reperitur iurans; potest obtineri absolutio iuramenti. Ratio est, quia talis absolutio pertinet ad forum quasi pœnitentialem, Anton. de Butr. in cap. debitores, de iur. iuran. Et sicut in loco, vbi quis reperitur potest recipere Sacramenta, vt incola illius loci, ex declaratione Eugenij IV. quam refert, Caiet. in sũma verbo absolutio, ita, & absolui à iuramento, Lapus in dicta allegatione 10. Anna allegat. 83. Ricc. loc. cit. decis. 335. Et de stylo Curiæ Neapolitanę est, quòd absoluantur omnes exteri, qui ex causa litigandi, vndique confluũt Genuens. loc. cit. Et ex supradictis respondi Episcopũ Caputaquensem, qui se obligauerat per instrumẽtum liquidum, pro certa quantitate præsentandum in omni curia, & foro posse absolutionem petere ab Archiepiscopo Neapolitano, licèt non esset suus Metropolitanus, quia vi pacti poterat cõueniri corã Archiepiscopo Neapol. & contractus erat Neapoli celebratus. Et regulariter locus contractus attenditur, quando contrahẽtes ibi reperiuntur, cap. Romana §. contrahentes de foro compet. in 6. in foro conscientiæ potest concedi hæc iuramenti absolutio ab habente ordinariam facultatem, idcircò Episcopus dispensat in iuramento, Oldrad. Lapus, Nauar. & Tusch. quos refert, & sequitur Genuens in dicto cap. 4.

An autem is, qui habet delegatam facultatem commutandi, & dispensandi in votis, possit dispensare in iuramentis absq; præiudicio tertii, prout sunt Confessarii nostre Religionis; multi tenent, quod non, v3. Nauar. cap. 27. num. 275. vers. 16. & cons. 1. & 3. de

iur.

iur. iuram. Azor. instit. mor. lib. 11. c. 10. quæst. 2. Ratio est, quia in prohibitis concesso maiori non censetur concessum minus, quando sub maiori non comprehenditur, est communis traditio Doctorum in cap. cui licèt, de regul. iur. in 6. cum vtrumque prohibitum sit voti dispensatio, & iuramenti, facultas dispensandi in votis, non trahitur ad iuramentum, licèt minus sit.

Cõtraria tamen sentẽtia est verior, quod qui potest dispensare in votis, potest etiã, & in iuramẽtis Deo factis. Ratio est, quia vtraq; obligatio descendit à virtute Religionis, & idcirco vtramq; Deus acquirit, tãquam creditor, ideo facultas in vno concessa trahitur ad aliud, cùm sit eiusdem rationis. Et ex iuris dispositione dispositum in vno æquiparatorum censetur dispositum, & in alio, Glos. in cap. si post quam, in verbo confirmatione de elect. in 6. Abb. in cap. 1. de mutuis portionib. n. 10. Et ex hoc soluitur ratio pro prima opinione allegata, Et hanc secundam opinionem probant Caiet. 2. 2 quæst. 89. artic. 9. Henriq. de indulgen. cap. 3. num 5. Emanuel Sà, in verbo iuramentum num 32. & in verbo votum num. 16. latè Suar. de relig. lib. 6. cap. 14. nu. 6. cum sequent. Sayr. in claui. reg. lib. 5. cap 8. nu. 9. Sorbus in compend. mendican. in verbo votum, notab. 5. Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 2. num. 18. & in decalog. lib. 4. cap. 53. num. 8.

Idem est in iuramento apposito post votum. Nam licèt duo sint vincula, is, qui habet facultatem in voto, habet etiam in iuramẽto, & dum potest cõmutare, vel dispensare votum successiuè, & iuramentum in ipso voto oppositum sic probant Doctor. in vtraq; sententia supra allegati. Et ad omnem difficultatem tollendam Gregorius XIII. ampliauit facultatem concessam à Paulo III. commutandi vota, etiam ad iurata.

An autem idem sit in iuramento apposito contractui nullo, seu inualido, aliqui tenent idem esse, vt possit dispensari ab habente delegatam authoritatem, vt supra sic probant Ledesma in summa Sacrament. tract. de matrim. dub. 23. Rodriq. 1. tom. sum. cap. 231. num. 4. & cap. 139. nu. 9. & cap 244. num 3. In contrarium tamen est veritas, Ratio, quia iuramentum appositũ in contractu nullo non fuit intuitu pietatis, sed ad cautelam partis, idcirco longe differt à voto, sic probant Suar. 1. tom. de relig. lib. 6. cap. 14. n. 13. & in 2. tom. lib. 2. cap. 41. num. 13. Sanch. dicta disputat. 2. & in decalog. dicto cap. 53. nu. 13. & est tex. apertus in cap. debitores ibi (si vero de ipsarum solutione iurauerint, cogendi sunt domino reddere iuramentum) de iur. iuran. aperta est decisio, quod parti iuratur, & propterea satis differt à à iuramento, quod Deo fit.

Vtrum Principe per gratiam delictum abolente, censeatur delata infamia ab illud contracta.

Quæst. 11.

RESpondeo negatiuè per tex. in l. fin. C. de general. abolition. l. generalis C. de sentent. passis, &c. cap. si qui pœnituerit §. abolitio 2. quæst. 3. Andr. de Iser. in cap. 1. num. 15. Quæ sit prima cau. benefic. ammitt.

Fallit hac regula. Primò, quando ante sententiam condemnatoriam de crimine, vel post sententiam, pendente tamen appellatione, superuenisset gratia Principis, Gomes. ad leges tauri, l. 1. colum. fin. & lib. 3. variarum resolution. tit. de tortur. reor. num. 78. Franch. decis 370. & 501. Ratio est, titulus

tulus criminis non facit reum, l. quoad statum, ff. de pęnis Angel. in l. athletas §. calumniator, ff. de his, qui notant. infamia, Franch. decis. 330. in fine.

Secundò fallit, quando Princeps abolet delictum, vel absoluit delinquentem per verbum restitutionis in integrũ. Nã tunc non solum remittitur poena delicti, sed tollitur infamia, & restituuntur bona ammissa, l. 1. vers. fin. & l. fin. §. fin. C. de senten. passis.

Tertiò fallit, quando Princeps indulgẽdo declarat delinquentem fuisse innocentem. Nam tunc ex vi illorum verborum non dicitur abolitio, sed restitutio in integrum, & propterea tollitur infamia, & recuperantur bona, Bart. in l. 1. §. si quis vltro ff. de quęstion. & in l fin. C. de senten. pass. Cumanus in l. Gallus §. & quid si tãtum, num. 73. ff. de liber. & posthum. Nellus de bannitis, in 1. parte tertij temporis quæst 2. in fine Sfortia Odda tract. de restitutione in integr. lib. 2 quæst. 91. & 92. Ratio est, quia dum declaratur, inquisitum fuisse innocentem, est actus potius iustitiæ, quàm gratiæ, tradunt DD. communiter in dicto §. & quid si tantum.

Hinc infertur, quod licet in causa hæresis, absolutio regulariter procedat ex causa non probati criminis, & non ex capite innocentiæ, Eymericus in Director. par. 3. rubrica de forma absoluendi delatum num. 193. vbi Pegna in addit. Scaccia de Iudicijs causarũ, &c. cap. 95. num. 1. Farin. de hæresi quæst. 185. §. 10. num. 172. Non tamen procedit regula quando constaret de falsitate testium, Eymeric. & Pegna locis citat. Martin. del Rio disquisition. magicar. lib. 5. sect. 14. ad finem, vers. & sic intellige. Et maximè refert, an absolutio sit ex capite non probati criminis, vel ex capite innocentię, Nam absolutio ex causa non probati criminis, non transit in rem iudicatam, latè Farin. dicta quęst. 185. licèt in materia hæresis sententia absolutoria nunquam transeat in rem iudicatam. Hoc enim procedit fauore Fidei, Lucas de Penn. in l. vnica in verbo notum C. de sentent cõtra Fiscum latus retractatis lib. 10. Royas de hæretic. part. 2. assertione 49. Simanch. de Catholic. institut. tit. 6. num. 13. Pegn. ad director. part. 3. comment. 37. §. sed quid si absoluatur & ad tollendas omnes difficultates extat motus proprius Pii V. incipiens, Inter multiplices curas Kalendis Ianuarii 1567. de quo latè Scacc. de iudic. causar. Ciuil. &c. lib. 1. cap. 95.

De repetitione Iudicij super eodem delicto.

Quæst. 12.

IN cap. de his, vbi omnes Canonistæ, de accusation. habetur, quod absolutus de crimine non potest iterum de ipso accusari, & puniri, latè Couar. variar. resolution. lib. 2. cap. 10. Et hoc procedit non solum in foro interiori, cum crimina semel dimissa iterum in vltionem diuina Clementia venire non patitur, cap. diuina clementia, de pęnitentia, distinct. 4. cap. si illic 23. quæst. 4. & faciunt verba diuinæ scripturæ Nau. 1. non consurget duplex tribulatio; Pro quo 70. interpretes legunt, non vindicabit bis in id ipsum in tribulatione, notat, Henriq. de excommunicat. cap. 20. lit. G. Sed etiam in foro exteriori, l. licèt §. fin. ff. de nautica caution. cap. veniam 35. quæst 9.

Fallit hæc regula multis modis. Primò si absolutio processit ex eo, quòd accusator nõ erat legitimus, nam tunc poterit iterum ad instantiam legitimi accusatoris procedi l. libellorum §. quod si libelli ff. de accusat. cap. per scripta §. libellorum 2. quęst. 8. cap.

Epipha-

Epiphanium, 5. quæst. vlt. Anton. de Butr. Abb & alij in dicto cap. de his; Quis autem dicatur legitimus accusator in hoc Regno, extat Reg Pragmatica sub tit. de accusatiou. vbi latè, Rouitus; De iure vero Canonico non potest contingere suprascripta difficultas, quia omne crimen dicitur publicum. Glos in cap. infames 1. quæst. 1. Bald. in rubric. C. qui accusare non poss. in penult. col. Romanus Singul. 81. Est communis opinio, quam probat Ananias in cap. statuimus num. 19. de maledicis, Clarus in prax. lib. 5. §. 1. vers. hæc tamen, Diaz in prax. in verbo denuntio, cap. 6. num. 8. vbi Salsedo in addit. litt. G.

Secundò, fallit si accusator fuerit præuaricatus, nam quia tunc officium suum probè non fecit accusator, potest ad alterius accusationē procedi, l. 3. ff. de præuaric. Quomodo autem probetur præuaricatio, & ex quibus, tradit, Bart. in l. 1. §. præuaricationem ff. ad Turpilianum.

Tertiò, fallit quando quis accusando, suam, vel suorum prosequitur iniuriā, iuxta tex. in l. si cui §. ijdem ff. de accusation. & asserat ignorasse priorem accusationem, Glos Anton. de Butr. Abb. & Felin. in dicto cap. de his; Quomodo autem probabitur ignorantia, communis est resolutio, quòd statur proprio iuramento accusatoris, Glos. & omnes supra citati in dicto cap. de his, Bald. in l. 2. §. penult. ff. si quis caution. Et facit notabilis regula, quòd in his, quæ pendent ab animo, sicut est ignorantia, vel scientia, statur iuramento asserentis, Glos. in cap. significasti il primo, de homicidio, & in cap. si verò il 2. in verbo propria, de sent. excommunicat. & in l. at qui natura §. cùm me absente ff. de negot. gest. & probat tex. notabilis in cap. pastoralis ibi (fidem faciat iuramento se postmodum ad illius notitiam peruenisse) de except. Couar. dicto cap. 10. num. 1. vers. 3. admittenda.

Quarto fallit, quando actum fuit ciuiliter, & fuit sequuta absolutio, nam non prohibetur agi postea criminaliter, l. 1. C. quando criminal. vel ciuil. agi oport. Hoc autem non procedit quādo vterque modus procedendi dirigitur ad vindictam criminis, nam vno proposito, sequuta absolutione, non potest iterum molestari, l. prætor edixit §. 1. vbi *Bart.* ff. de iniur. l. quod senatus, ff. de iniur.

Quintò, fallit in absoluto in foro conscientiæ, nam potest accusari, & puniri in iudicio, Glos. in dicto cap de his, vbi omnes Canonistæ, Couar. in cap. alma mater §. 12. num. 16. Ratio est, quia accusatio, & poenitentiæ imposito in foro interiori, dirigitur ad tollendā diuinā offensā. In foro verò exteriori dirigitur ad publicam vindictam, & Reipublicæ, ac partis satisfactionem, idcircò non impeditur, Ananias, Hostien. Anton. de Butr. & Imol in cap tuæ, de procurator. Potest tamen Iudex excommunicatum absolutum in foro conscientiæ, non denuntiare, & parte non instante honestius facit non denuntiando, cùm non teneatur ex officio Iudicis Nobili, quod versatur circa publicam vtilitatem, declarare excommunicatum in foro conscientiæ, cùm iam in peccato non perseuerat, Nau. conf. 51. de sent. excommunicat. Henriq. in summa de irregul. cap. 20. & ita practicari dicit, Genuens. in prax. cap. 31.

Sextò fallit, quando reus fuit absolutus iudicio inquisitionis, nam potest iterum per viam accusationis imperiri, Anton. de Butr. Abb. & Felin. in dicto cap. de his. Contrariam tamen sententiam tenent, Bart. in l. si cui §. ijidē ff. de accusation. Ananias cōs. 17 Dec. cōs. 137. Cōcordantur opiniones, quòd opinio, Bart. procedit de iure ciuili, secundū, quod eadem poena condēnatur delinquens, siuè procedatur

cedatur via inquisitionis, siuè accusationis, Innoc. in c. qualiter, & quando il 2. vbi Abb. Cardinal. Aretin. et Felin. de accusat. An Iudex Ecclesiasticus debeat statuere terminũ accusare volẽtibus tradit Abb. in c. inter, de purgation. Canon. Et quid si offensus dixerit se nolle accusare, & Iudex ad instãtiã fisci per viã inquisitionis processit, & postea offensus producat accusationẽ, an debeat audiri. Vera est resolutio, quòd nõ debet recipi accusatio, ratio est, quia Iudex preuenit accusatorẽ formando processũ per viam inquisitionis, antequã suã voluntatẽ reuocaret, Bald. in l. accusator, C. qui accusar. nõ poss. Diaz. dicto c. 6. n. 10.

Septimo fallit, quando ex causa transactionis fuit finitum Iudicium, nam potest iterum ab alio accusari. Glos. in verbo l. transigere vbi omnes ciuilistę C. de transact. Probat tex. in l. 3. §. penult. ff. de sepulc. violat. Quomodo autem hoc procedit legẽdus, Couar. dicto cap. 10 n. 5. vers. 9.

Octauò fallit in causis mixti fori, nam absolutus à Iudice vnius fori, si remanet locus poenę potest ab alio puniri, cap. Fœlicis §. per hoc, de pœn. in 6. Abb. in dicto cap. de his, & in cap. tuę, de procurator. & in cap. 1. de officio ordinar. Est communis opinio quam probat, Felin. in dicto cap. de his; Aretin. in dicto cons. 98 Quæ autem sint causę mixti fori; enumerat, Glos. in cap. cùm sit generale, in verbo malefactores, de foro compet. Et in causis mixti fori, quia locus est pręuentioni non datur appellatio à Iudice vnius fori ad alium, quia par in parem non habet imperium, sed superior est adeundus, Innocen. in cap. cùm tu in fine, vbi Felin. num. 25. de constitution. Et idcircò negligentia Iudicis vnius fori pręuenientis, non suppletur per Iudicẽ alterius fori. Ratio est, quia ex pręuentione acquisitum est ius toto tribunali, & propterea non est supplenda negligẽtia per Iudicem alterius prędicamenti, & iurisdictionis. Et ita intelligenda est doctrina, Fœlin. in cap qualiter, & quando, de iudiciis, & propterea respondi in facto in causis mixti fori data pręuentione ab Ordinario, ipso denegante iustitiam appellandum esse ad Metropolitanum iuxta tex. in c. Romana, de suppleud. negligentia Pręlat. in 6. & in c. Romana, de appellation. in 6. & data negligẽtia Metropolitani, appellandum esse ad Summũ Pontificem, optimè Alex. cõs. 8 lib. 1.

Quod vero ad principalem limitationẽ addendum est, quòd regulariter loquendo, in causis mixti fori, punitus à Iudice laico non potest puniri ab Ecclesiastico. Ratio est, quia pręsumitur sufficienter punitus ob seueriorem iurisdictionem, quam laici in delictis puniendis exercent, Gomes. variar. resolut. tit. de delictis, num. 4 in fin. vbi dicit sic colligi ex mente omniũ, Clarus in prax. quęst. 57. vers. sed quęro, Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 12. num. 83. Secus tamen è contra, nam punitus ab Ecclesiastico, punitur etiã à laico. Ratio est, quia Ecclesia semper mitius punit, tùm ob pietatem, tum etiam ob debiliorem iurisdictionem. Probatur regula supradicta ex tex. in l. placet, vers. si quis contrauenerit, vbi communis opinio omnium ciuilistarum, C. de Sacrosanct. Eccles. Alciat. in cap. 1. num. 128. de offic. ordinar. Gomes. Clarus, & Scacc. Et licet, Glos. in dicto cap. Felicis § per hoc, dixerit textum illum procedere in casu particulari interfectionis Cardinalium. Cõmunis tamẽ, & vera sentẽtia est, procedere in omnibus causis mixti fori, vt per supra citatos, & probat Couar. lib. 2. var. resolution. c. 10. num. 6. vers. 11. Et propterea blasphemus punitus ab Ecclesiastico, potest puniri à laico, Afflict. in constitut. Regni, blasphemantibus, num. 12. & 13. Scacc. loco citat. Habebitur tamẽ ratio poenę imposito ab alio Iudice

N Ang.

Ang. in tract. de malefic. in verb. quas si nõ soluerit, n. 13. & 14. & propterea nõ reiteratur pęna ab alio Iudice, sed suppletur, Bart. in l. Senat. col. fin. ff. de accusat. Marant. in Specul. parte. 6. de inquisit. n. 100. Scacc. loc. cit. n. 92. An auté Iud. sęcul. teneatur clericũ degrad. ab ecclesiast. ex eod. processu cõdẽn. vel nouũ cõficere; Ciuilistę tenẽt, quod debeat nouũ processũ cõficere, Bart. in l. magistrat. vbi cõmuniter DD. ff. de iurisdict. omn. Iudic. & in l. nõ dubiũ, & in l. diuus ff. de custod. reor. Clar. in prax. in §. fin. quęst. 96. Cõtrariũ tamẽ tenent Canonistæ, in cap. at si clerici, vbi in specie Berous num. 79. de iudicijs; Conciliantur tamen opiniones, quòd in delictis merè ecclesiasticis, non conficitur nouus processus, secus vero in causis mixti fori, Clarus loco citat. & ita practicatum audiui in quodam sacerdote, qui bona montis pietatis tunc temporis existentis in Hospitale Diuæ Annuntiatæ furatus fuerat, nã degradatus ab ecclesiastico, & traditus curiæ seculari præuio nouo processu, fuit laqueo suspensus.

Nono fallit in absoluto ab expẽsis, nam non censetur absolutus à damnis, cap. dilecti, de foro compet. & cap. in nostra, ibi (cum igitur aliud sit damnorum rextauratio, quàm satisfactio expensarum) de iniur. & damn. dato, vbi Glos. in verbo damnorum, allegat concordantia, Tradit etiam glos. in l. 1. vbi Bald. Alex. Soccin. & Iason. ff. si quis in ius vocat. obtemp. Glos. in l. sancimus, & in l. properandum §. sin autem alterutra C de iudic. Sic etiam & è contra, damnorum appellatione expensæ non veniunt, & remittens damna, non censetur remittere expensas, Ioannes de Anan. & Abb. in dicto cap. in nostra, Roman. singul. 346. facit tex. in cap. fin. de rescriptis; Et absolutio iudicialis, ab expensis, nõ includit expẽsas debitas ex vi promissionis, sed tantùm quæ debentur officio Iudicis mercenario. Salicet. in dicta l. properãdum § sin autem alterutra, num. 2. per glos. in §. oportet. in authent. de iudic. Marsil. sing. 237. Sicut in simili remittens omnem iniuriã, & violentiam, non censetur remittere damna l. is, qui puteum §. si postea ff. quod vi, aut clam. Petr. plaza in tit. de delictis lib. primo cap. 6. num. 150. Moronus de tregua, & pace cap. 124. num 29. Latè ad materiam Surdus decis. 261. Sic etiam offensus, qui ex diuino præcepto tenetur dimittere odium, non tamen tenetur dimittere ius accusandi apud Iudicem, & vindicandi propriam iniuriam Glos. in cap. 2. in verbo emendam, de pęnis in 6. & in cap. si quis contristatus, in verbo satisfaciẽdi 90. distinct. & in cap. quia pręsulatus, in verbo canonica 1. quęst. 4. Et Sicut Prælatus potest propriam iniuriam vlcisci excommunicãdo delinquentes, bono tamen zelo, cap. seditionarios, 46. dist. & cap. & qui emendat, vbi Glos. in verbo corripit, 45. distinct. sic, & accusare, D. Thom. & Caietan. secunda secundæ quæst. 68. artic. 1. Nam vindicta quatenus dirigitur in malum delinquentis, peccatum est, & contra Domini præceptum, quo tenemur inimicos diligere, & ipsis benefacere; Quando vero intentio vindicantis dirigitur ad aliquod bonum, ad quod peruenitur per pęnam peccãtis v3. ad emendam delinquentis, ad ipsius cohibitionem, ad quietem aliorum, & ad iustitiæ conseruationem licita est, D. Thom. secunda secundæ quæst. 108. artic. 1. in corp. & probant Glosæ supra citatæ, Sotus de tegendo secret. membr. 2. quæst. . Nauar in cap. inter verba, corol. 62. quest. 3. Quare si præcipua intẽtio rectè dirigatur, licèt aliquãdo propter fragilitatẽ aliquo modo delectet. non statim est culpa mortalis; Syl. in verbo accusatio 5. facit textus in cap. accusasti, vbi Glos. de accusation. Et propterea, si recta sit intentio,

vt supra (quod tamen difficile est in praxi non solum potest offensus accusare, sed etiam post peractam pœnitentiam à delinquente, accusando, vindictā pætere, Ioannes Andr. Abb. Aretin. & communiter DD. in dicto cap. accusasti. Sic etiam licitè recipit pecuniam arbitrio boni viri taxatam pro remissione in iuriç, & pro ipsa potest agere, l. transigere, vbi communiter omnes C. de transact. Ioannes Medin. de contrac. q. 29.

Et procedunt supradicta etiam si passus iniuriam, inanimæ iudicio dimiserit, & condonauerit. Nam remissio illa, & condonatio intelligitur quoad odium, non autem quoad ius accusandi, Bart. in l. non solum §. 1. ff. de iniur. & in l. si tibi §. 1. Alex. testatur de communi ff. de partis, Iason in l. huiusmodi § ędes ff. de legat. 1. Felin. in dicto cap. de his, colum fin. Couar. in dicto cap. 10. nu. 7 vers 3. constat. Sic etiam facta remissione in vtroque foro, etiam iniuriç, potest lęsus, damna, & expensas ex causa læsionis factę repetere. Nam actio iniuriarum datur ad vindictam, l. prętor §. 1. ff. de iniur. petitio verò damnorum, & expensarum, competit pro reparatione diminutionis patrimonij, l. damnū §. 1. ff, de damn. infect. Idcircò vna actio alteram non impedit, l. si pro fure ff. de condit. furtiu. Et successiuè remissio vnius non trahitur ad aliam, cap. si Canonici, vbi Glos. in verbo damnis, de offic. ordinar. in 6. Est communis opinio, quam probant Bald. in l. si pro fure ff. de condition. furtiu. Ang. in §. fin. Instit. de inurijs; Latè tradunt Canonistę in cap. 1. de iniur. Couar. dicto cap. 10. num. 7. vers. 4.

Quomodo autem liquidandum sit damnum passum ab offenso, vt puta, quia propriam artem non exercuit, an aliquid detrahendum sit pro labore non exhibito, tradunt post D. Thom. 2. 2. quæst. 62. artic. 1. Abb. in dicto cap. 1. de iniurijs, Scot. Maior. Adrian. & cęteri relati à Couar. loco citat. & post alios Less. de iustit. & iur. lib. 2. cap. 9. dub. 19 cum sequen. Sic etiam quomodo computandum sit tempus vitę, iuxta tex. in l. hęreditatem ff. ad leg Falcid. tradit Abb. in dicto cap. 1. & in cap. olim de iniuriis, & omnes supracitati. Sic etiam pro expensis funerum, an aliquid sit restituendum, licet Nauar. cap. 15. num. 22. in summa affirmet, in contrarium tamē multi tenent non deberi, nisi extra patriam, vel in loco occisus sit, vbi maiores sumptus fiunt pro funere, quàm vbi occisus lares habebat. *Less.* loco citat. dub 24.

Pro ipsa verò occisione, seu vulnere certum est, nihil fore restituendum, nam corpus liberi hominis æstimationem non recipit, tex in l. vltima ff qui effuder. vel eiecer. ibi (cum libe i hominis corpus ex eo, quod deiectum, effusūue erit; lęsum fuerit. Iudex computat mercedes Medicis pręstitos, cæteraque impedita, quę in curatione facta sunt. Pręterea operas, quibus caruit, aut cariturus est, ob id, quod inutilis factus est. Cicatricum autem, aut deformitatis nulla fit extimatio, quia liberum corpus nullam recipit extimationem) similiter tex. in l. ex hac lege ff. si quadrupes pauper. fecisse dicatur Abb. Couar. & less. loc. citatis, Sot lib. 4. de iust. & iur. quest. 6. artic. 3. Supradicta autem de vulnere non procedunt in fęmina, quę ex cicatricę deformis effecta est. Nam tunc tenetur vulnerans restituere quanti interfit, Iacobus de Rauenna, & Albericus in dicta lege ex hac, Couaruuias loco citato Petrus Nauar. lib. 4. restit. cap. 1. dub. 10. num. 90. Sayr. in clau. regia lib. vndecimo, capitulo secundo numero 22. cætera verò in materia restitutionis damnorum, &

expensarum, legenda sunt apud Doctores in tractat. de iustitia, & iure.

Cui nam competat Ius accusandi.

Quæst. XIIII.

Respondeo. Cuilibet, etiam, quod sit inhabilis, & à iure improbatus, quando tamen suam, vel suorum prosequitur iniuriam, l. hi tamen omnes ff. de accusationib. l. non prohibentur, l. non ignorat, l. si crimen, & l. de crimine C. qui accus. non poss. c. prohibentur ibi (mortem propinquorum defendant) 2. quæst. 1. cap. omnibus 4. quæst. 6. Speculat. in tit. de accusation. col. penult. vers. in summa, Antonius Gomes, variarum resol. tit. de delictis, lib. 1. cap. 44. Clarus in praxi §. fin. q. 14. Farinacc. in prax. criminal. part. 1. tit. de accusation. qu. 12. tit. 57.

Non tamen id procedit in excommunicato denuntiato, nam etiam, quòd suam, vel suorum prosequatur iniuriam repellitur ab accusando. Est communis opinio quam referunt Plaza lib. 1. de delict. cap. 44 num. 10. Clarus dicta quæst. 14. Farinac. d. cta qu. 12. num. 16. Ratio est, quia excommunicatus non potest esse in iudicio, nec ipso potente ius redditur, c. intelleximus, vbi Felin. de iudic. cap. 1. eodem tit. in 6. cap. decernimus, & cap. excommunicamus, §. credentes, de senten. excommunication. in 6. cap. de rescript. in 6. & cap. pia, de exception. in 6. Vnde æquiparatur mortuo, vel bannito, Glos. in cap. pastoralis in fine, de appellation. Speculat. in titul. de arbitr. §. differt, vers. quid de bânito. vbi Ioannes Andr. Et procedit hoc etiam de iure ciuili, cùm etiam in laicis Tribunalibus excludatur excommunicatus ab accusando, glos. in l. 1. vbi Odoffred Bald. & Iason. C. de iur. & fact. ignor. Glos. in c. 1. §, si quis igitur, vbi Hostiens. Ioannes Andr. Archidiac. Ancharan. & Francus de exception. in 6. Et est cõmunis opinio, Plaza, Clar. & Farinac. locis citat. & in specie etiam probât, Glos. in cap. omnibus 3. quęst. vltima, Innoc. Abb. & Felin. in cap. à nobis, de exception. Bald. in Margarita, in verbo excommunicatus.

Hoc Ius accusandi competit iure sanguinis, non autem iure hæreditario, l. quæsitum ff. de sepulc. violat. Bart. in l. damni §. Sabini ff. de damnis infect. & in l. pro hærede §. final. ff. de acquirenda hæreditat. Felin. in cap. in præsentia colum. 17. vers. & per istam, vbi etiam, Dec. num. 55. de probation. Franch. decis. 611. Et in hoc Regno extat Regia Pragmatica 8. sub titul. de compositio. per quam statutum fuit, ius querelandi, & remittendi, cõpetere illis, quibus de iure defertur successio, de qua latè, Rouit ibidem, de Ponte de potest. Proregis tit. de prouision. fieri solitis § 4. nu. 16. cum sequent. Et hæc specialis Regni Prouisio per quam duo fuerunt principaliter considerata, videlicet ius sanguinis, & proximitas in gradu, est in aliquo, iuri communi conformis; nam ius accusandi de iure communi consanguineis proximioribus, exclusis remotioribus competit, l. si plures ff. de accusat. l. 2. §. si simul, vbi Bart. Angel. & alii ff. ad leg. Iuliam de adulter. Gomes. dicto tit. de delict. cap. 1. nu. 35. Farin de accusat. quæst. 13. & in aliquo corrigit ius commune, dum mãdat, quòd non solũ ius sanguinis consideretur, sed etiam qualitas successionis, quod de iure communi nõ requirebatur, vt aduertunt Follerius dicta Pragmatica num. 39. cum sequenti, vbi etiam, Rouit. Carauit. rit. 272. Baiard ad Clar. quæst. 58. num. 59. de Pont. loc. citat. num. 28. Ideò fæmina stantibus masculis non admittitur ad quere-

querelandum, nec ad remittendum. Sic etiam dotatæ stante sorore in capillo, cui de iure successio defertur. Et ex hoc annis elapsis fuit declaratum Ducem Sanctæ Agathæ non opus habuisse remissione à Marchionissa Burgentiæ sorore, quia illam obtinuerat à Duce Siciniani, & alijs fratribus Lelii Caraccioli ab ipso occisi, de Ponte loc.cit.n.18.

Benè tamen vxor occisi admittitur, l.sororem C.de his, quibus, vt indig Bar. in l.2. num.2. ff.de accusation. Idem Bart.Cyn.Bald Ang.Faber.& Alberic. in l. de crimine C. qui accusare non possunt. Nec requiritur, quòd sit hæres viri, Iacob.de Rauenna in dict. l.de crimine, Aretin.Alex.& Roman. in dict.l.pro hærede ff.de acquirenda hæred. Boer. decis.233. num 3. Anton Gomez.dicto cap.Clar.dicta qu. 14. vbi Bayar.in additione num.23. Plaza in Epitome delictorum, cap. 40.& 4[illegible].Afflict.in constitut Reg summo periculo, Foller.in practica criminali, in verbo audiantur exceptiones, num.18. Carau.Rit.191.Franch decis.393.Et præfertur cæteris in accusando,& remittendo, quia nulla maior sanguinis coniunctio, nec affectio, quàm viri,& vxoris Gomes.Plaz.Farin.& cæteri locis citat.

Non tamen procedit hoc dictum, quando transiuit ad secunda vota, O'drad. cons.53 Aretin. cons 62.col.2.Roman. cons.182 Plaz.& Farinac.locis citat. Secus tamen si de licentia viri transisset ad secunda vota, Bal.in l filium, quem habentem, C.famil.erciscundę, & in l.1 C.de his, quæ poen. nomine, & in l.1.C.de nupt.Farinac. loco citat. Secus tamen si infra annum luctus, pro quo facit, quia licet de iure Canonico sublatæ sint poenę, quæ de iure ciuili impositę erant secundo nubẽtibus, c.penul.& cap.fin. vbi Innoc. Ioannes Andr. & Præpos. de secundis nupt. Afflict decis.75.de Ponte cons.29. Franch.decis.18.Legata tamen à viro vxori, si secundò nupserit, reseruantur filiis primi matrimonii, l.fæmine C.de secund.nupt. & habetur per supra citatos. Quòd tamen non procedit si ex licentia viri nubat, nam tenet legatum quoad vsumfructum, & proprietatem. Sic notabiliter, Gasp.Thesaur.lib.1.qq. Forensium quæst.29. num.2. quæst. 30. num 2. Non tamen hæc procedunt quando infra annum luctus nuberet, tunc enim licentia non prodest tanquam contra bonos mores iuris idcircò multi dixerunt, eam non valere Roman. qui allegat Bald.singul. 251.num.1. Anton.Gabriel, qui alios allegat communi conclus. tit. de secund. nupt. conclus.3.nu.14. Angel. cons.396. Viuius decis.432.num.10. Capriol.de successiõn num.175 Stephan. Gratian.decis.168.num.16. Et hanc sententiam veriorem,& æquiorem testatur Thesaur. loco.cit.quæst. 30.num.3.

Et in Specie, quòd licentia nubendi cõcessa à viro vxori non suffragetur si infra annum luctus nubat, notabiliter tradit Gulielm. de Bened.in repetit. cap Raynuntius, in verbo, quod cum alia matrimonium contrahens num. 297. cum seq. Et prosequitur Simon de Petris cons.227. num 30. & sequen. Pro quo etiam facit, nam lectũ viduale, quòd ab heredib.viri debetur vxori defuncti pro qualitate personarum dotis, & consuetudinis loci Capyc.decis 26.si infra annum luctus nubat, non debetur, & acceptum erit restituendum, Bald.cons.488 vol.5. Campegius in tract. de dote part.2. quæst.56 Couar.de sponsal part.2.c. 3.§.9. num.10. allegat etiam, Alex.in l.is, qui quadringenta §.fin. ff.ad leg. Falc. Ioannes Garron.in rub. de secundis nupt.n.43 & pòst alios Auendaños de exequend. mand. reg.cap. 10. vers. pretorum, n.13. lib.2. Azeuedo in recompilatione lib.5. tit.1. l.3.num.7.& sequen.

Clerici

Clerici non prohibentur accusare iure naturę, vel diuino, sed tantum iure humano, & ex dispositione iuris Canonici. D.Thom.2.2.quęst.64.artic. 4.Sayr. in clauf.reg.lib.12 cap.14.n. 76.Ius enim Canonicum ex iustis rationibus prohibuit, ne in causis sanguinum accusent c. his à quibus 23. quęst. 8. cap. Clericis, & cap. sententiam sanguinis. Ne Cler. vel Monach. Ideò accusando in supradictis causis, in laicis tribunalibus peccant, Caietan. in summa in verbo irregularitas, Nauar. cap 27. num.226 Henriq.in summa, lib.14 cap.12 num.1.Sayr.de censur. lib.6. cap 19. num.3. Et sequuta sententia mortis, vel mutilationis membrorum efficiuntur irregulares, cap. postulasti, de homicidio. Secus tamen est quando suam, vel suorum prosequuntur iniuriam, adhibita tamen protestatione citra pœnam sanguinis, sed ad suorum iurium defensionem. Nā tunc etiam sequuta sententia sanguinis non efficiuntur irregulares cap.2. de homicid. in 6. Ioannes Andr. & Abb. & Felin.in dicto cap. postulasti, Angel. in verbo homicidium 2. Syl. in eod. verbo 2. quęst. 8. Et procedit dictum etiam si alia via, quam accusando possent sua recuperare, quamuis contrarium dixerint, Angel. & Syl. locis citat. Nam ipsorum dictum procedere posset, quoad peccatum, non autem quoad irregularitatem ex sufficit enim ad irregularitatem euitandam adesse protestationē, ex dicto cap 2. de homicid. in 6. optimè aduertunt Tabien. in verbo irregularitas 3.§. 8. Henriq. dicto lib. 14. cap. 11. §.4. in adnotat. litt. M. Sayr. loc. cit. n. 2.

Et hæc protestatio licet in ipsa accusatione fieri debeat, si tamē omissa fuerit, sufficit si ante sententiam fiat, Couar. in Clem. si furiosus, parte 2.§.5. num.3. Henriq & Sayr. locis supra citat. Idem tenet Suar. de censur. disputat. 47. sect.2. num.2. in fin. Sufficit etiam si tantum verbo, & non animo fiat. Nam licet multi teneant protestationem ficto animo factam, non dici protestationem, & proinde sequuta sententia, ab irregularitate, clericū accusatorem non excusari, prout defendunt Hostiens. in summa lib. 5. tit. de homicid. §. qua poena feriatur, nu. 5. Ioannes Andr. Dominic. & Perusin. in dicto cap. 2 Angel. in verbo homicidium 2. §. 6. Syl. in eodem verbo 2. quęst. 8. Nauar. cap. 27. num. 226. & post omnes latè defendit Diaz. in prax. Canon. crimin. cap. 99. num. 15, vers. sed opinio hęc. Contrarium tamen est communius, & verius. Probant Ananias, & Felin. in dicto cap. postulasti, Couar. dicta Clemen. si furiosus, part 2 § 5. num. 2. vers. 6 Tab verb. irregularitas, Cordub. in addit. ad Sotum, in relect. de tegend. secret. memb 4. quęst 3 conclus 5. Phyliarc. de offic. Sacerdot. part. 1. lib. 4. cap. 12. § 4 Henriq. Sayr. & Suar. locis cit. Ratio est, quia Ecclesia non iudicat de occultis, & dum requirit adesse protestationem, sufficit ipsam quoquo modo esse, vt per supra citat. Cōsultus tamē in facto ad scrupulos tollendos dixi, quod accusatores in progressu iudicii sincero animo protestationem renouarent, & doctrina Couar. & aliorum supra dicentium, posse omni tempore ante sententiam protestationem fieri.

Sed quid si accusatus accuset accusatorem? Respondeo, quod secundum iuris communis dispositionem accusatus admittitur ad accusandum accusatorem, & si accusatio sit de maiori crimine, impeditur progressus primę accusationis, l. 1. C. qui accusar. non possunt. Secus tamen si de æquali, vel minori crimine, nisi suam, vel suorum prosequeretur iniuriam, Bart. in l. is qui reus, in 6. oppositione ff. de publicis iudic. Angel. de malef. in verbo, & ad querelā, latissimè, Marian. Socc. in cap. ex litteris, de mutuis petition.

Due-

Dueñas reg. 29. Thusc. in verbo accusare, conclus. 160 num. 22. Tyberius Decian. lib. 3. in tractat. crimin. cap. 24. rubr. accusatus quando possit accusare. In hoc tamen Regno accusato non permittitur accusatorem reaccusare, & totum præsumitur fieri per calumniam, Afflict. in constitut. Regni. Ciuiliter agẽs, extat Regia Pragmatica prima sub tit de accusator. vbi Rouit. & Ritus M. Curię Vicarię 193. vbi latè Cantauit. Non tamen hoc procedit si accusator reaccusaretur de falsitate, nam tunc audiretur in reaccusando, quia secunda accusatio, est peremptoria ad primam & probata falsitate, eliditur prima, Marian. Socc. in dicto cap. ex litteris, num. 71. de mutuis petition. Nouissimi addentes in dicto ritu fol 412.

Nota hic tantam esse vim defensionis, quæ à iure naturæ hominibus insita est, l. vt vim ff. de iust. & iur. vt multi ex Theolog. dixerint fallum accusatorem in re capitali nulla data spe euadendi, posse absque scrupulo occidi P. Nauar. de restitut. lib. 2. cap. 3. num. 361. Caiet. 2. 2. quęst. 95 art. 8. ad 3. Less. de iust. & iur lib. 2. cap. 9. dub. 8. num 48. Molf. in summa, tract. 11. in præcept. decalog. cap. 19. num. 103. vbi dicit esse communem opinionem, sed difficile esse illam in praxi deducere, quod si tamen aliquando casus eueniret, ex communi Theologor. sententia posse, ita practicari.

Quando acquisita ab aliquo censeantur ex propria industria, quando ex alienis bonis acquisita, Quæst. XIV.

Quid regulariter censendum. Cap. I.

Ex propria industria, & non ex alienis bonis cẽsetur regulariter quis aliquid acquisiuisse, l. si defunctos, ibi (non enim pauperibus industria, vel in augmentum patrimonij, quod laboribus, & multis casibus quęritur) C arbitr. tutel. vbi Glos. Barrol. Bald. & alii. Idem Bart. in l. ex diuerso §. fin. ff. de solut. in l. Titium, & Meuium, §. altero ff. de administration. tutor. Lucas de Penna in l. 3. col. 2. vers. sexta præsumptio C. de apocis public lib. 10. Salic. in l. ex persona C. de probationib. Ripa in l. si quis ab alio, num. 4. ff. de re iudic. Archidiacon. in cap. manifesta, 12 quęst. 1. Anton. de Butr. Imol. Abb. & cęteri Canonistę in cap. 1. de pecul. Clericor. Alciat tract. de pręsumption regula 2. pręsumpt. 27. num. 4 Menoch in eodem tractatu lib. 6. pręsumpt 29 Mascard de probation. in verbo negotiator, conclus. 1094. & in verbo pecunia, conel. 164. & in verbo tutor, cõclus. 1398. Franc. Niger controuer. Forens. tom. 1. controuers. 91.

Ratio conclusionis est. Nam cùm quilibet nudus nascatur, cap. sicut lo 2. 47. distinct. Luc. de Penna in l. 2. C. quando, & quibus quat. pars debeat. lib. 10. Afflict. decis. 377. & idcircò ad labores vnusquisque nascatur, sicut auis ad volandum, à natura ipsa, homini insitus est labor propterea totum id, quod quęrit, propria industria, & labore pręsumitur comparatum, Anchar cons. 31. num. 2. Dec. cons. 136. Rota Bononien decis 96. num. 29 Menoch. cons 12. & dicta pręsumpt. 29. Mascard & Niger locis citat. Idcircò non sufficit probare, aliquem aliquando fuisse pauperem, quia potuit acquirere, l. Spadonem §. qui absolutus ff. de accusation. tutor. Vbi excusatus ob paupertatem, si denuò vocetur ad tutelam, iterum probanda erit paupertas, ad hoc, vt excusetur, quia interim potuit acquirere. Idem est in cęteris publicis oneribus ob paupertatem excusatis. Nam semper, quod casus accidit probanda

erit

erit paupertas, l.cura §. deficientium ff.de muner. & honor. Alexand. in l.ex diuerso §. si in iudicio ff. solut. matrim. Anchar. in cap quod semel, de regul. iur. & cons. 5. num. 3. Bald. in l. 3. num. 18. C. de probation. Guttier. tract. de tutel. part. 3. cap. 46 Patianus tract. de probation. lib. 1. cap. 54. nu. 25. & sequent.

Adde, quòd emptum ab aliquo, censetur propria pecunia comparatum, ex dicta l. si defunctus. l. si ventri §. fin. ff. de priuileg. creditor. l. non vnde originem C. si certum petatur, Bart. in dicta lege Titium, & Meuium §. altero. Et taliter procedit dictũ, quòd etiam, quòd quis suo, & alieno nomine emat, si in solutione pecuniæ non declaretur, quòd de communi pecunia soluit, censetur de propria soluisse, taliter, quòd is, cuius nomine etiam emptum fuit, tenetur ad solutionem partis pretii, si partem rei habere cõtendat l. 2. vbi notabiliter aduertit, Bart. C. pro socio, ibi etiam Bal. & in l. si patruus C. commun. vtriusque iudic & in l. qui aliena C. si quis alteri, vel sibi. Roman cons. 254. vbi additio 276. 291. & 346. & singul 440. Abb. cons 46. lib. 1. Alexander cons. 134. vol. 5. Dec. cons. 55. 268. & 446. Et communis est resolutio, quòd pecunia soluta, censetur esse soluentis, & non alterius, vt latè post supracitatos, probant Tusc. in verbo solutio, conclus. 338. Mascard. de probation. in verbo emptio, conc. 612. & in verbo pecunia conclus. 1164. Et procedit dictum, etiam habito mandato ab alio ad emendum. Nam facta emptione nomine proprio, pecunia etiam soluta censetur esse propria, l. res mandata ff. de acquirend. rer. domin. l. pro emptore §. procuratorem ff. pro emptore. Bart. & Paulus de Castro in l. qui nihil donatum ff. de donation. & in l. 1. C. de acquirenda possess. Secus tamen erit, si accepto mandato simpliciter emit, nam censetur vigore procedentis mandati emisse, & pecuniam fuisse mandantis, l. pignori §. fin. ff. de vsu capion. Imola, Alexand. Cuman. & Iason in l. post dotem ff. solut matrim. Et facit regula, quòd actus sequens, censetur factus in exequutionem præcedentis tractatus, l. 3. §. vnde quæri potest vbi notabiliter, Bart. ff. de manumission. & in l. qui in aliena §. is, qui putabat ff. de acquirenda heredit. Bart. in l. triticum ff. de verbor. obligat. Et facit etiam alia regula, quòd factum præsumitur ab eo, & expensis illius, ad quem spectat. Bart. in l. cum seruus ff. de verbor. obligat. Felin. in cap. sicut, col. penul. vers. fallit quinto, de re iudicata.

De Tutore, Procuratore ad negotia, & Clerico habente Patrimonium. Cap. II.

TVtor, licet tempore cœptæ tutelæ esset pauper, si ipsa finita reperiatur diues, non censetur ex bonis pupilli dicantur, sed ex propria industria, vel ex prospera fortuna dicta l. si defunctus, vbi Glos. Bart. & cæteri notant, & est communis resolutio, quam post Menoch. locis citat. probant latè Mascard. de probation. in verb. tutor. conclus. 1398. Guttier. dicto tract de tutelis, cap. 46. Borgnin. Caualcan. tract de tutor. n. 223.

Ratio est, quia, nisi ex propria industria, vel prospera fortuna censeretur ditatus, præsumeretur delictum, quod de iure non præsumitur, l. Pomponius, §. ex facto ff de acquiren. possess. l. merito ff. pro socio. Et procedit hoc etiam in muliere tutrice (cuius industria parua, vel inutilis esse solet Abb. cõs. 36. lib. 2. Bolognin. in l. etiam C. de donation. inter vir. & vxor. et vt inquit notabiliter Anton. de Buttio in

in cap. 1. de peculio cleric. num. 11. mulier non est multum artificiosa in quęrendo, nec potest communiter quærere, quia non est organizata ad hoc, id est habet organa clausa ad lucrandum) sic probat Franc. Cremensf. inter consilia Alexandri consil. 62. num. 13. vol. 4. Allegat Bald. in authent. licentia, C. de Episcop. & cleric. Franc. Aretin. consf. 3. nu. 3. Baccan. de decim. tutor. cap. 18. Burgos. de Paz. consf. 43. num. 8. & sequent. Guttier. dicto cap. 46. nu. 21. Didac. de secur. in relect. l. 51. ex legati, col. 16. vers. pro expeditione, ff. de verbor. obligat. Mascard. loco citat. in verbo tutor, conclus. 1298. num. 9. Intelliguntur autem supradicta, finita tutela, & redditis computis, quæ arbitrio boni viri reddenda sunt: si tamen ipsis absolutis reperiatur diues, euidens erit coniectura ex propria industria quæsiuisse, Cremens. singul. 6. Caualcan. loco citat. num. 123. Si tamen computa non essent reddita, vel ipse inuentarium non fecisset, aut librum rationis, tunc tutore existente diuite, præsumptio esset cōtra ipsum, ex notabili doctrina Saliceti in authent. licentiam, C. de Episcop. & cleric. quem sequutus fuit Augustin. Beroes consil. 91. num. 59. vol. 1. qui dixit, quòd pendente tutela, si tutor per prius pauper, apparet diues, nulla alia existente coniectura censetur ex bonis pupilli ditatus. Et licet Guttier. loc. citat. num. 28. dicat, ex hac doctrina nimium restringi communem opinionem; vera tamen est Saliceti opinio, nulla alia coniectura apparente in contrarium, vt optimè probat Caualcan. loco citat. & decis. 39. & 166. in prima parte, Mascard. in dicto verbo tutor, nu. 13.

Procurator quoque ad negotia, non censetur ex bonis sui principalis ditatis, si finita administratione, & redditis rationibus appareat diues. Imol. in cap. 1. in fin. de pecul. cler. & ante ipsum Petr. de Anch. ibidem, & Barbatia. Idem probant Petr. & Cyn. in d. authen. licentiam, Alciat. consf. 18. lib. 1. Addit. ad Diaz, reg. 9. Guttier. d. c. 46. n. 22. Ratio est, quia potuit ex propria industria, salario, & prospera fortuna lucrari, quod semper pręsumendum est ad euitandum delictum, vt optimè Alciat. loco citato. Et Imol. loco citato, addit notabile verbum, quòd licèt procurator ad negotia ditatus, censeatur aliquando ex baractarijs acquisiuisse, nempè à creditoribus, & debitoribus domini sui, acquisita per supradictam baractariam non sunt ei, cuius bona administrauit restituenda, sed potius illis à quibus accepit, vel tanquam incerta, pauperibus restituenda.

Quod autem dictum est de administratoribus, seu procuratoribus dominorum sæcularium, non procedit in administratore bonorū Ecclesiæ. Nam censetur ex bonis Ecclesiæ acquisiuisse, authent. licentiam, C. de Episcop. & cleric. Et licet aliqui Canonistę dixerunt, & in specie Archidiacon. in cap. manifesta, 12. quæst. 1. Ant. de Butr. Imol. & alii in cap. 1. de peculio cler. textum illum procedere in administratoribus perpetuis, qui non tenentur rationem reddere Bal. tamen ibidem nu. 3. dixit, etiam Rectores Hospitalium comprehendi, licet quolibet anno teneantur Episcopo rationem reddere, clem. quia contingit, de relig. domibus: ex eo quia, non ità diligenter rationes exigūtur à pręlatis de bonis Ecclesiæ, sicut à dominis tēporalibus de proprijs bonis. Idem Bald. in auth. quibuscunq; C. de sacros. eccles. Idcirco Hospitalarii comprehenduntur, & Bald. in d. auth. licentiam sequitur Dec. cons. 6. n. 1. vers. & licet Bald. Et quòd administratores bonorum Ecclesię, alio non apparente censeantur ex bonis Ecclesię ditati, probat Barbatia in

dicto cap. 1. de pecul. Cler. num. 9. vbi dicit, sic consuluisse in Ciuitate Rhegii, & Bald. etiam sequitur Genuens. in practica b. Ecclesiæ qu. 523. Meritò ergo Concil. Triden. sess. 25. cap. 8. de reformat. mandauit Episcopis, vt vigilent circa prouentus, & reddit. Hospitalium, ad hoc, vt ritè, & rectè administrentur, & administratores, quos culpabiles inuenerint, non obstantibus quibuscunque priuilegiis, amouere possint.

De clerico vero habente patrimonium, vel officiorum. Dico, quòd licet postea obtineat beneficium, & vis præsumat acquisita per Clericum, de bonis Ecclesiæ prouenisse, dicta authen. licentia, & cap. 1. de pecul. cleric. ex illa ratione, quia Clericis prohibita est negotiatio, cap. 1. Ne clerici, vel Monac. & tenentur bona Ecclesiæ augere, cap. 1. 12. qu. 4. ideò acquisita de bonis Ecclesiæ censeantur; sed tamen non procedit in casu supradicto, quia censentur ex proprio patrimonio, vel artificio acquisita, Butr. Imol. Barbat. & omnes Canonistæ, in dicto cap. 1. de peculio clericor. Quomodo autem acquisitum sit diuidendum inter hæredes beneficiati, & Ecclesiam, cuius locum hodie sustinet Camera Apostolica, legendus est Menoch. de arbitr. iudic. Cas. 195. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 53.

Officialis vxor, Vassallus, & socius non censetur de alieno ditati. Cap. III.

Quod ad officialem attinet, is non censetur ditatus de publico, vel baractariis, *Bart.* in l. defensionis facultas, vbi etiam Ioannes de Plat. nu. 2. C. de iur. fisci lib. 10. Guliel. de Cuneo, & Cyn. in dicta authen. licentia, Bald. in l. si defunctus C. arbitr. tutele, & in l. principalibus ff. si cer. petat. & in l. cum oportet C. de bonis quę liberis. Dec. dicto cons. 6. & 174. in fin. Menoch. de pręsumption. lib. 6. præsumpt. 8. n. 10. Benuenut. Straccha de mercat. part. 4. n. 37. Niger lib. 1. controuers. contro. 91. num. 3. Iuris præsumptio est contra magistratus pauperes, vnde secundum Arist. lib. 2. politic. c. 9. & 18. & lib. 4. cap. 7. pauperes ad Magistratus eligendi non sunt, nè ob paupertatē venales fiant, & apud Lacedemones, Carthaginenses, & Romanos cōmuni consensu receptum erat, pauperes ad Magistratus non fore eligendos, vt ex multis probat Bobadil. in Politic. lib. 1. cap. 12. nu. 21. Et Lucas de Penna in l. fin. C. de Spectacul. lib. 11. dixit, ob paupertatem eos præsumi tramites iustitiæ deuiare. Pro quo facit tex. in l. 3. ff. de testib. ibi. (An locuples, vel egenus sit, nè lucri causa quid turpe admittat). Propterea de iure communi diuites præferuntur pauperibus in officiis, §. his, qui causas in Auth. de iudic l. honor. §. de honoribus ff. de muner. & honorib. Andr. de Isern. in c. 1. in verbo primaticus de pace iuram. firmat. Auendad. de exequendi. mand lib. 1. cap. 19. n. 17. Mastrill de magistratib. lib. 2. c. 13. n. 21. Et regulariter Magistratus debent habere aliquas facultates l. cura §. inopes, & l. honor ibi facultates quoque l. rescripto ff. de muner. & honor. l. ad habenda C. de decurion. lib. 10. §. interim, in Authen. de defensor Ciuit. §. fin. in Authen. de Iudicib. & Authen pręsides gentium, vbi Alberic. C. de Episc. audien.

Si tamen aliquid cōtra ministros pauperes non insurgat, non est pręsumendū de bonis domini, vel de baractariis eos fuisse ditatos. Nam sufficit rationem reddere arbitrio boni viri, Bald. in c. 1. col. 2. de controu. inter domin. & fidel. & in c. 1. de cler. qui inuestit. fecit. Et, vt optimè inquit, Bald. in dicta lege cùm oportet nō reperitur iure cautum præsumendum esse contra officiales effectos diuites. Et sufficit

adesse

adesse pœnas à lege inflictas, iuxta textum in l. qui sine vsuris ff. de negot. gest. & l. stipulatio ff. de verbor. obligat. Latè congerit Barbatia, in dicto cap. 1. de pecul. clericor. Sed quia in hac materia, Glos. in dicta l. defensionis facultas, contrarium videtur dixisse, & variæ sunt DD. sententiæ, quos latè refert, Menoch. de pręsump. lib. 3. pręsumpt. 52. ideo.

Vera est resolutio, Arbitrio Iudicis esse relinquendum, qui pro qualitate personę, & diuitiarum acquisitarum iudicabit, Glos. notabilis in dicta l. cum oportet, in verbo ex eius substantia, ibi respondet Ioannes pro qualitate personarum, Lucas de Penn. & Rebuffus in dicta l. defensionis facultas, Bart. notabiliter in tract. de duob. fratrib. num. 5. dicit, quod recurrendum est ad coniecturas, quas latè post Menoch. loco citat. prosequitur de Ponte, tract. de potest. Proreg. tit de elect. official. §. 7.

Vxor vero aliquid proprium habens, non censetur ex bonis viri, sed ex propriis bonis, atque industria, bona acquisiuisse, Bald. in l. cum oportet, num. 12. C. de bonis, quæ liber. &c. & cons. 299. lib. 1. Roman. cons. 159. Alex. cons. 40. lib. 3. & 42. volum. 5. Gerard. de Petra Sancta singular. 99. Et licèt ad euitandum turpem quęstum, lex pręsumat vxorem acquirere de bonis viri, l. Quintus Mutius ff. de donation. inter virum, & vxor. l. etiam C. eodem tit. Et procedit regula etiā in muliere adultera, nam non pręsumitur acquisiuisse ex adulterio, sed ex bonis viri, l. miles §. miles ff. ad legem Iul. de adulter. Bal. in dicta l. cum oportet, Barbat. in dicto cap. 1. de pecul. cler. Anton. Gabriel. comm. concl. lib. 1. tit. de pręsumption. concl. 15. num. 9. Menoch. de pręsumpt. lib. 3. pręsump. 51. n. 17.

Quod etiam procedit in concubina domi retenta, nam ad instar. vxoris censetur de bonis concubinarii acquisiuisse, Bald. in l. 1. C. de naturalibus liberis, Cremens. singular. 6. Anton. Gabr. & Menoch. locis supra citatis.

Et etiam in vidua, infra tamen annum luctus, si tamen in domo viri remaneat, Alber. in l. etiam C. de donat. inter virum, & vxorem, Crot. in l. frater à fratre, n. 45. ff. de condit. indeb. Ioannes. de Garronib. in rubr. C. de secund. nupt. n. 27. Ripa in l. feminę, quęst. 20. C. eod. tit. de secund. nupt. Boer. decis. 81. Bertrand. cons. 193. vol. 3. Roland. à Valle cons. 86. nu 46. Gabr. & Menoch. locis citat. Nam vt optimè notat Iacob. Cancer. var. resolut. part. 1. cap. 9. nu. 44. bona mobilia in aliqua domo, pręsumuntur esse illius, cuius est domus.

Tamen quando vxor aliquid proprium possidet, cessat pręsumptio textus, ex l. Quintus Mutius. Et procedit dictū, etiam si mulier aliquam artem haberet, nam censentur ex propria arte acquisita, attamē quia tenebatur pro viro operari l. sicut ff. de oper. libert. l. assiduis C. qui prior in pignor. habean. ex acquisitis per mulierem, aliquid in beneficiū viri deducetur pro rata tēporis. In mulieribus tamen nutricibus alienos pueros lactantibus, minor fiet detractio temporis, quia magis nocte, in qua non tenentur pro viro operari, quam in die, pro alendis pueris vacant, Gerard. dicto singular. 99. Supradicta autem in mulieribus nobilibus non procedunt. Nā non tenentur propriis manibus operari, vt patet.

Id etiā assero in Vassallo, nā non cēsetur totum id, quod possidet, esse feudale, nec ex feudo acquisiuisse, sed ex propria industria, & dū reperitur descriptus debitor pro feudali seruitio, sufficit si ostenderit pro quo verisimiliter pręsumi potest ad seruiendū Domino teneri, Andr. de Iser. in c. 1. n. 6. & seq. de cōtrouers. int. mascul. & fęmin. Afflic. ibidē n. 27. dicit esse notādū. Pro quo etiam Guttier. dicto c. 46. de tutel. n. 23. allegat Catelian. Cottā, Bobadil.

& alios, & Menoch. dicto lib. 3. præsum pt. 51. in fine dicit esse notandum.

Quod ad socium attinet, acquisita ab illo, non censentur ex communi quęsita, sed ex proprio. *Bald*. conf. 497. lib. 4. Anchar. conf. 31. Ioannes de Anan. cōs. 65. in fin. Roman. conf. 291. Alex. conf. 134. vol. 5. num 6. vbi dicit magis communem opinionem. Facit sextus in l. & magis ff. de solution. l. si ita stipulatus, §. Chrisogonus ff. de verbor. obligat. Idem probant, *Bart*. & Bald in l. si patruus C. cōmun. vtriusque iudic. & in l. Titium, & Meuium §. altero ff. de administrat. tut. & in l. 2. vbi etiam Salicet. C. pro socio.

Limitatur tamen hæc propositio, in socio omnium bonorum. Nam etiam simpliciter acquisita, sociis communicantur, l. si fratres ff. pro socio, l. si maior C. famil. Ercisc. l. non ideo, vbi Glos. & DD. C. commun. diuidun. Bartol. in l. cum duobus §. idem Papinianus C. eodem tit.

Secundo propositio non procedit stantibus coniecturis in contrarium, Bald. in l. cum oportet C. de bon. quæ liber. Alexandr. conf. 82. lib. 2. Aymon. Crauet. conf. 129. 131. num. 12 191. num. 8. vt puta, quia socius acquirens nihil habebat, præter ea, quæ in communi possidebantur; Grauett. loc. citatis. Et ita intelligendus est Speculator in tit. de iudic. §. sequitur videte nu. 12. & 13 quem sequitur Anchar. conf. 302. num. 9. optimè Malcard. de probat. in verbo pecunia, 1164. num. 7. Tusch. in verbo socius, conclus. 140. Multa enim in beneficium sociorum lex præsumit. Nam post fraternam coniunctionem nulla est maior Sociali. Cicero in oratione pro Quinto Roscio Commodo, ibi si qua enim sunt priuata iudicia, summæ extimationis, & pœnæ dictam capitis, tria hæc sunt, fiduciæ, tutelæ, societatis. Aequè enim perfidiosum, & nefarium est, fidem frangere, quæ continet vitam, & pupillum fraudare, qui in tute am peruenit, & socium fallere, qui se in negotio coniunxit. Et idem Cicero in oration. pro Sexto Roscio Amerino, in rebus minimis socium fallere, turpissimum est, propterea, quod auxilium sibi se putat adiunxisse, qui cum altero rem communicauit. Ob quam rem socius verberans seruum socij, censetur facere causa emendationis, non vt socio iniuriam inferat, Luc. de Penn. in l. 3. vers. 85. præsumitur de apocis public. lib. 10. Alciat. de præsumpt. regul. 3. presump. 24. facit tex. in l. apud Labeonem §. si communem ff. de iniur. Menoch. de pręsumpt. lib. 5. præsumption. 18.

Sic etiam Socius accipiens bona hæreditatis, non conuenitur actione expilatæ hæreditatis, quia censetur ratione partis suæ, & non malo animo accepisse, l. aduersus C. famil. erciscundæ facit textus in l. merito ff. pro socio, Alciat, & Menoch. locis citat. Et sicut societas, ex coniecturis tacitè censetur contracta, Bart. & Bald. in l. si patruus C. cōmun. vtriusque iudic. Molin. de contract. disput. 421. Sic ex coniecturis iudicandum est. An acquisita à Socio censeantur ex communi, vel ex proprio acquisita.

Vltimo aduertendum est, quòd cum omnia supradicta fundentur in præsumptione, apparente veritate, cessant l. continuus §. cum inter ff. de verbor. obligat. Facit textus in l. Quintus Mutius ibi, vnde demonstrauerit ff. de donation. inter vir. & vxor. Et eo magis in foro conscientiæ. Nam licet regulariter validum sit argumentum à foro exteriori ad interius, Glos. in cap. omnis vtriusque sexus, in verbo ligare, de poeniten. & remiss. in cap. si diligenti, in verbo pacto, de foro competent in cap. 3. de paroch. & in cap. inolita, 11. qu. 1. Sot. in 4. dist. 20. qu. secunda, art. 2. & lib. 4. de iust. & iur. quæst. 5. art. 3. vers. 4. arguitur, & q. 6. art. 3.

art. 3. verſ. neque vero, Angel. in verbo culpa ſ. 6. Rodriq. in ſumm. in verbo reſtitutio cap. 47. num 4. Tamen quando lex fundatur in prçſumptione, non procecit in foro conſcientiç, quia in foro poli attenditur veritas, Syl. in verbo *Lex*. num. 9. verſ. 2. quãdo ius ſe fundat, Adrian. quolib. 6. Sot. lib. 1. de iuſt. & iur. quçſt. 6. art. 4. & in 4. diſtinct 22. quçſt. 1. artic. 3. Nauar. cap. 17. num. 284 Couar. in c. cum eſſes, num. 9. de teſtamen. Abb. Felin. & Dec. in cap. 1. de conſtitut. Bald. in l. 1. & in Authen. ingreſſi C. de Sacroſanct. Eccleſ.

Vtrum ſit Reſtitutioni obnoxium, quod quis accepit pro actu peccaminoſo patrando, vel pro eo, quod gratis tenebatur facere.

Quæſt. XV.

AD Primum reſpondeo, quod acceptum pro actu peccaminoſo faciendo eſt reſtituendum, Innoc. & Abb. in cap quia plerique, de immunitat. Eccleſ. Latè Couar. in cap. peccatum part. 2. ſ. 2. Medin. C. de reſtitut. quæſt. 20. Nauar. cap. 17 num 38. cum ſequenti, Molin. de iuſt & iur. diſputat. 88 & 92 Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 14. dubio 8 Ratio eſt, quia culpa inuendibilis eſt, & merces iniquitatis, omnino eſt reſtituenda, ſecundum Diuum Auguſtinum in Epiſtol. ad Macedon. de qua in cap. non ſanè, 14. quçſt. 5. Deficit etiam titulus: qui enim ob maleficium aliquid accipit, ſine titulo poſſidet: quia maleficium, titulum non prçſtat, l. iuris gentium ſ. ſi ab maleficium ff. de pactis, l. generaliter ff. de verbor. obligat. l. pacta C. de pac. Intelligitur autem concluſio, ſe cluſa omni alia ratione, vel titulo. Nam actus peccaminoſus, licet in ſe non ſit pretio çſtimabilis, ratione tamen periculi, vel laboris, vel delectationis illius, ob cuius gratiam fit, recipit çſtimationem, D. Thom. vbi etiam Caiet. 2 2. quçſt. 32. art. 3. ad ſecundum, & quçſt. 62. art. 5. ad 2. Adrian. & alij, quos refert, & ſequitur Molina de iuſt. & iur. diſputat. 88. 93 & 94. Idcircò, acceptum pro homicidio patrando, vel pro iniuſta ſententia ferenda, non eſt reſtituendum D. Anton. Syl. Couar. Caiet & Nauar. quos ſequitur Leſſ. dicta dub 8. num. 56, & Molin. diſput. 88. Licet multi contrarium teneant, & eſt probabilis opinio ſecundum Leſſ. loc. citat.

Ampliatur ſupra firmata concluſio, vt non ſolum procedit attento vire naturæ, ſed e iam poſitiuo, quando tamen expreſsè non impeditur tranſlatio dominii: prout regulariter eſt in iudicibus, qui prohibentur ſub poena, munera recipere. Nam quando lex prohibet actum, & addit poenã. actus ſuſtinetur, & dominium transfertur, ſed poena debetur. Syl. in verbo lex, quçſt. 28. Leſſ. & Nauar. locis citat. Ioannes Andr. in cap. ſicut ne cler. vel monach. Cardinal. & Abb. in Clement. 1. de reſcript. Felin. in cap. 2. de teſtib. Suar. de legib. lib. 5. cap. 25. nu. 4. Licèt contrarium ſit in Iudice delegato à Summo Pontifice, cap. ſtatutum, ſ. inſuper, de reſcript. in 6. vbi omnino debet realiter reſtituere, nec ſufficit condonatio.

Secundo ampliatur, vt poſt crimen cõmiſſum, licito iure poſſit peti promiſſa quantitas. Nam licèt conuentio fuerit peccaminoſa, & illiuſmet ſpeciei, pro vt ipſa res turpis erat, & idcircò inualida, ex dicta l. generaliter, & ex dicta l. pacta, patrato tamen crimine, nulla eſt deformitas in pçtendo promiſſum, quia pe titur pro labore, vel periculo. Nec nouum peccatum com-

committitur, quia poterit aſſaſſinus dolere de aſſaſſinio, quatenus Dei, & proximi offenſa eſt, & promiſſa petere in pterium ſui laboris, & periculi. Optimè Molin. Leſſ. loc. ſupra citat. Licet Nauar. in dicto cap. 17. num. 40. verſ. 6. infertur aliter teneat. Nam licet promittens ante factum potuiſſet ſe pęnitere, reſcindendo promiſſionem, patrata tamen actione tenetur, & ſolutum non erit reſtituendum, non ex ratione Nauar. loco cit. quòd quando turpitudo eſt ex vtraque parte reſtitutio eſt facienda pauperibus de conſilio, ſed ex eo, quia iuſtè retinetur pro periculo, & labore in ipſa actione peccaminoſa. Nec tenet ratio Nauar. quòd ex eo, quòd à principio actus non valuit, quia peccaminoſus, idcircò non poteſt exigi abſque culpa. Nam non tenet conſequentia, ex eo, quia non exigitur pro actione ipſa, ſed pro labore, & periculo.

Tertio ampliatur, vt ſuppoſita contraria opinione pro actu peccaminoſo fore reſtituendum, id procedat poſt Iudicis ſententiam, etiam attenta diſpoſitione legis poſitiuę, ſi tamen dominii tranſlationem non impediat. Eſt cõmunis opinio, quam poſt Nauar. Sot. Medin. & alios probat relati à Sayr. in clauſ. Regia lib. 10 tract. 5. cap. 2. num. 25 Leſſ. & Molin. locis citat. Ratio eſt, quia pro datis ob turpem cauſam, conceditur repetitio, toto tit. ff. & C. de condict. ob turpem cauſam; non tamen impeditur translatio dominii; idcircò expectanda eſt Iudicis ſententia. Hinc obiter nota, maximam eſſe differentiam inter obligationem reſtituendi, deſcendentem ex capite rei acceptę, & inter deſcendentem ex capite malę acceptionis. Nam quando reſtitutio eſt facienda ratione rei acceptæ, nulla eſt expectanda ſententia, ſed ſtatim facienda eſt reſtitutio. Quando vero, ratione malę acceptionis, requiritur ſententia auocatoria dominii. Ratio eſt, quia in capite malę acceptionis ſemper adeſt titulus naturalis, qui quoadvſque per ſententiam non deſtruatur, facit, vt licitè retineatur, etiam quod peccaminoſa fuerit eius receptio, colligitur ex Molina dicta diſput 89. &c.

Quoad ſecundum, dico, reſtituendum eſſe, quod quis accepit pro eo, quod tenebatur gratis facere cap. non ſanè, 14 quęſt. 4. l. fin. ff. de condit. ob turp. cauſ. Eſt communis opinio omnium apud Nauar. cap. 17. num. 33. Couar. in reg. peccatum 5. 2. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 14. dub 9. Hinc eſt, quod acceptum à Iudice, vt iuſtam ſententiam ferat, vel nè iniuſtam ferat reſtituendum eſt danti. Ratio eſt, quia tantum eſt turpitudo ex parte recipientis, & non dantis, c. dilectus, vbi Gloſ. de Simon. cap. prohibeas de magiſtrat. Sot. Med. & alii. Si tamen conuincatur aliquis, quod Iudici donauit, quia lex pręſumit animo corrumpendi donaſſe, ſententiam nulla erit, l. venales C. quando prouoc. non eſt neceſſ. cap. cum ab omni ſpecie mali, vbi Abb. de vit. & honeſt. cler. Et acceptum à Iudice, fiſco erit reſtituendum l. 3. ff. de condit. ob turpem cau. Hoc autem procedit in foro exteriori, quod inintur præſumptioni, & poſt ſententiam declaratoriam litigantem corrupiſſe Iudicem, Molina loco cit.

Ampliatur ſupra firmata cõcluſio, etiam ſi in gratiam alicuius aliquid recipiatur pro faciendo id, quod quis tenetur gratis facere. Probant ſupracitati Nauar. Mol. & Leſſ. Nec obſtat, quod ſupra concluſum fuit ex D. Thom. & aliis, acceptum pro re peccaminoſa in gratiam alicuius facta, vel facienda, non eſſe reſtituendum. Nam in multis differunt, accipere pro eo, quod quis tenetur gratis facere. Prima differentia eſt, quia in accepto, pro facinore faciendo eſt turpitudo ex vtraq; parte, cap. dilectus de Simon. In accepto pro eo, quod quis tenetur gratis facere,

cere, est tantum ex parte recipientis. Secunda accipiens pro facinore, nullo iure tenebatur committere delictum, & in gratiam dantis committit, quod secus est, in eo, qui tenetur facere. Tertia acceptum pro facinore, liberè, & sponte datur, quod non est, quando datur pro eo, quod quis tenetur facere. Nam certè non daretur, nisi esset dubium, quod quis propriam obligationem non adimpleret, & sic ex parte dantis adest inuoluntarium mixtum; quod facit locum restitutioni. Quarta accipiens pro eo, quod tenetur gratis facere, dum proprium exequitur officium, nullũ periculum, nullumque extraordinarium laborem subit; imo taxatã mercedem, atque condignum suo officio stipendium recipit. Accipiens verò pro facinore faciendo, vltra laborem, & periculum, ad multa remanet obligatus, cùm iure naturæ, quilibet delinquens obligetur ad poenam. Quare non tenet consequentia, accipiens pro facinore faciendo in gratiam alicuius, non tenetur restituere, ergo nec etiam is, qui gratis tenetur facere, & aliquid recipit, vt in gratiam alicuius faciat.

Fallit suprafirmata conclusio. Primo si pro extraordinario labore reciperet, ad quem non tenebatur, Less. loc. cit. num. 64.

Secundo fallit, stante probabili opinione ex vtraque parte. Nam cùm Iudex possit quam vult eligere, iuxta regulam, quòd in paritate meritorum, locus est gratificationi, Glos. in c. cum autem, vbi Ioannes Andr. & Abb. de iure patron. Latè ad materiam tradũt Tiraquell. de iur. primogenit. qu. 17. opinione 2. num. 3. & 4. Barbos. de offic. Episc. allegat. 72. num. 199. licitè accipit, dum in gratiam vnius, probabilem illam opinionem, alia spreta sequitur. Less. loc. cit. num. 64. Hoc autem totum non est, quia quãdo electio fit ex necessitate, vt est in casũ Iudicis, turpiter accipitur pro electione facienda, l. vnum ex familia ff de legat. 2.

Tertio fallit, quando liberè donatur, nõ in pretium actionis ex iustitia debitę, sed per modum allicientis disponentis, vel inuitantis ad actum faciendũ: tunc enim licitè retineri posse defendunt, Adrian. Io. Med. & alii, quos sequitur Sayr. in claus. reg. lib. 10. tract. 5. cap. 2. num. 24. Less. loco cit. Mol. disputat. 93. Ratio est, quia ex rei natura nulla est deformitas, dum quis liberè sua donat alteri, sub conditione nè malum faciat, vel vt id faciat, ad quod tenebatur: imo laudabilis est talis donatio, cap. penul. 23. quæst. 4. Ita etiam licita est ex parte accipientis, qui donatum liberè acceptat, non in pretium operes, ad quod tenebatur, sed vt alliciatur ad id faciendũ. Et propterea omnes supra citati cõcludunt, licitè retineri donatum à patre filio, vt Sacramentis vacet, vt malas conuersationes derelinquat, vt aliquis efficiatur Christianus &c. Latè Molin. loco citat. conc. 4. Sic etiam dicendum erit, & in Iudice, vt iustam sententiam proferat. Hoc autem procedit ex natura rei, secus tamen de iure positiuo, quia prohibitum est, & optima ratione. Sic etiam donatum alteri, vt alliciatur ad mutuandum vsura non est, & si alias donaturus non esset, Molin. loco cit.

Hæc autem quæ dicta sunt, vt quando per modum allicientis datur, non sit restituendum, in praxi maximam habent difficultatem, & in actu practico facilè confunduntur animus alliciens ad aliquid faciendum, & actus ipse, qui fit. Et legaliter loquendo, idem est faciendum iudicium de actu ipso, & de preparatoriis ad actum, l. oratio ff. de spons. Si enim pro actu ipso, non potest recipi, ergo nec etiam pro dispositione animi ad faciendum, & prohibito principali, censetur prohibitum omne id, per quod ad id peruenitur

uenitur;ſicut prohibito matrimonio, etiam ſponſalia ſunt prohibita.

Ampliatur ſecundò, vt quę dicta ſunt de accepto pro opere debito ex iuſtitia, procedant etiam, in accepto pro operibus debitis ex lege charitatis, vel alterius virtutis, Nauar. dicto cap. 17. num. 33. Med. Couar P. Nauar. Aragon. Molin. & alij relati à Sayr. loco citat. num. 22. & à Leſſ. num. 64. licèt contrarium multi teneant, nempè Sot. Ledeſm. & alij. Ratio eſt, quia debita ratione alicuius virtutis, regulariter non ſit pretio ęſtimabilia, & cenſetur inuoluntariè datum, id, quod pro eo datur, quod quis in proximi beneficium ex lege charitatis tenebatur facere. Et licèt Sot & Ledeſm. dicant, quòd ex eo, quod in gratiam dantis fit, iuxtè accipitur, ac retinetur, ſicut in eo, qui pro facinore patrando accipit. Ad hoc tamen ſupra reſponſum eſt, dum varias differentias attulimus inter vtramque acceptionem.

Limitatur hęc ampliatio ſecundum ſupracitatos authores, non ſolum, quādo per modum allicientis datur, vel pro extraordinario labore, ſed etiam, & hoc eſt notabile, quando datur pro illis actionibus, quę tantum in commodum facientis cedunt, non autem alterius proximi, vt. vt Chriſtianus fiat, vt non blaſphemet, vt Sabata ſanctificet, &c. Ratio eſt, quia cenſetur gratuitò, & liberè donatum. Non enim creditur, dantem voluiſſe emere actiones, quę in ſui commodum nō cedunt, ſed tantum in commodum recipientis; idcircò tanquam liberè donatum, non eſt reſtituendum Pet. Nauar. de reſt. lib. 4. cap. 2. num. 100. Leſſ. loco cit. num. 7. latè Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 39.

Vltimo notandum eſt, quod in omnibus ſupradictis caſibus, non eſt facienda ſtatim reſtitutio, ſed expectanda Iudicis ſententia Nauar. dicto num. 33. Sot. Medin. & alij relati à Sayr. d. nu. 25. Mol. diſput. 88.

An poſſit cogi actor ad deponendum vti principalis ſuper poſitionibus rei.

Quæſtio XVI.

Ex lege, ſi actor, vbi Bart. & alii, ff. de procurat. habemus, quod ſic. Et licet poſſit quis, regulariter, per procuratorem comparere, l. fin. C. de procurator. & etiam reſpondere poſitionibus, ſiue articulis à parte propoſitis, dummodo procurator habeat ſpeciale mandatum, cum quo poteſt in animam ſui principalis iurare, cap. fin. de iuram. calumn. in 6 Theſaur. deciſ. 17. extat Ritus M. C. Vicarię 70. vbi Carau num 6 Si tamen pars inſtat, vt principalis deponat, tanquam legalior, vt inquit Gloſ. in dicta l. ſi actor, vel tanquam magis informatus de veritate, omninò tenetur reſpondere Speculator in tit de poſitionib. §. 6. num. 18. probat etiam ritus Mag. Cur. 79. Ratio eſt, quia melius eſt habere vocem domini, quam miniſtrorum, & dulcius, ac copioſius bibitur in fonte, quàm in riuulis. capit. ieiunium 77. diſtinct. Bald. in cap. quia propter, de elect. Boer. in tract. de auctorit. magni Conſilii, par. 2 in 1. addit. num. 156. verſ. nam dulcius. Articuli verò, ſeu poſitiones, colligi debent à libello, & de quolibet membro libelli conficiendus eſt articulus, Bald. in l vinum col. 5. verſ. nunc venio, ff. ſi certum petat. Specul. in tit. de poſitionib. §. 5. num. 11 Et eſt menti tenendum, cap. quia ex articulis, & probationibus, ſententia profertur, vt ex ritu 288. Articulis verò, ſiue poſitionibus reſpondendum eſt, per verbum credo, &

non

non credo, vt ex Pragmatica 8 sub tit. de ordine iudiciorum. Ratio est, quia positiones, siuè articuli, fiunt ad finem releuandi ab onere probandi. Idcircò Regia Pragmatica mandat, per verbum, credo, & non credo: talis enim responsio releuat ab onere probandi, cùm pars credat posita, seu articula, ita esse, Bald. in l. 2. §. quod ob seruare C. de iuram. calum. Nam licet aliud sit, aliquid sic, esse, & aliud credere, quòd ita sit, talis tamen credulitas partis licèt litem non dirimat, releuat tamen aduersarium ab onere probandi. Latè Carau in ritu 70. n. 5.

Supradicta procedunt in causis Ciuilibus tantùm, nam in criminalibus, non fiunt articuli à parte parti, videlicet ab accusatore, reo, Innoc. in cap. dudum, de elect. Bald. in l. nullus C. de exhibition. reor. sed Iudex interrogat reū; qui debet respondere de veritate, & non de credulitate, Bart. in l. inter omnes §. rectè ff. de furt.

Actore autem recusante respondere positionibus rei, terminus datus in causa, Bald. in l. quandiu ff. de acquirenda hæred. & in l. 1. C. de iuram. calum. Carau. ritu 69. num. 5 Idcircò praxis inoleuit, quòd statim dato termino in causa, actor offerat eius depositionem. Reo vero renuente deponere, facta trina monitione, & præcepto, quod deponat, habetur pro confesso, prout deterius, l. Senatus §. quòd si tribus ff. de iure fisci, Felin. in cap. excommunicationes col. 1. de hęretic. Alex. conf. 137. vol. 2. & sic sublata est pœna, de qua loquitur Regia Pragmatica 8. sub tit. de ordine iudicior. quia mulctabatur reus recusans respondere articulis, seu positionibus actoris, Carau. loco cit. Et ab hoc decreto, quòd habeatur pro confesso, prout deterius, non datur appellatio, vt idem Carau. probat.

Quando vero aliquis est examinandus, vti principalis, licèt de iure cōmuni, & de iure Cōstitutionum Regni, possit petere tempus ad respondendum, cum consilio Aduocati, l. si postulauerit §. quæstioni ff. de adulteriis, & habetur in Constitutione Regni, Partes, vbi Afflict in 2. notab. nu 8. & secundū Bart. in dicto § quęstioni; quādo examinandus esset simplex, posset non solum esse pręsens aduocatus, sed etiam pro ipso respondere, consentiente tamē Iudice, Hostiens & Imol. in c. dilecti, de iudic Abb. in c. pastoralis, eodem tit. Andr. de Isern. in con. stit. Reg. Partes. Hodie vero in hoc Regno seruatur ritus Magnę Cur 79. per quem statuitur, quòd absq; consilio aduocatorum, statim sub silentio respondeat. Et sic in parte derogatur Pragmaticę octauæ de ordine iudic.

Sed hic quęritur, pro foro conscientiæ, an si examinandus consulat super responsionibus cùm aduocato peccet. Et dicendum est, quòd non. Ratio est, quia ritus M. C. 79. prohibet consiliū aduocatorum, ne examinandus captiosè respondeat, & secreto requirit examen, vt examinandus sincerè veritatem dicat, & sic fundatur in præsumptione. Sed lex, quæ fundatur in præsumptione, non obligat in foro conscientię, in quo veritas attēditur, Syl. & alii in verb. lex Idcircò consulens aduocatum, non ad tegendā veritatem, sed ne decipiatur, nullo modo peccat, sed vtitur iure suo. Neć est contra mentem Ritus. Sicut in simili. Minor examinandus per verbum credo debet id agere, cum assistentia tutoris, vel curatoris, l. certum §. in pupillo ff. de confessis, Rebuff in tract. de respon. per credo, in princ. n. 7. Carau. dicto Rit. 79. num. 5.

Aduersus autē principales, examinatos per verbum credo &c. Si falsum dixerint, licèt quoad Deum peccent, ex violatione iurisiurandi, non tamen habet locum pœna Constitutionis Regni, lata contra falsarios, quę est amputationis manus, vt in Constitutione Regni, Eos: sic probant Ioannes

de Amicis consl.109. num.27. Carauit loco citat.

An autem cedens, citatus à cessionario, vt veniat ad deponendum, vti principalis, possit ad hoc cogi, est materia textus in l. fin. C. de procurator. Et communis est resolutio, quòd quando agitur de commodo, vel incommodo cedentis, potest cogi ad deponendum. Quando verò de commodo, vel incommodo cessionarii, nullo pacto cogi potest: Cyn. in dicta l. fin. num.2 Bald. ibidem num.4, vbi etiam Paulus de Castr. num.4. Ioannes Faber. num.39. vers. non nunquam Tiraquell. de retractu lignagi, glos.2. §. 2. nu.14. Mascar. de probation. conclus.1357. num.18. Et ita practicatum vidi in causa D. Hostilii Vrsini, referente Consiliario de Ianuario.

Aduertendum est etiam, quòd quando proponitur articulus, siuè positio, in qua veritas asseritur, cum admixtione tamen alicuius mendacii, potest examinandus dicere, & respondere, quòd non credit, vt ponitur. Et hæc est communis praxis respondendi. Et fundatur in Glos. in cap. cui de non Sacerdotali, deprębend. in 6. quòd petenti plus debito, potest totum debitum denegari. Sic, & in articulo vero habente admixtam aliquam falsitatem, vt possit denegari eo modo, vt ponitur. Latè probat Couar. lib. 1. variar. resolut. cap 2. num.5. vers. in oppositam sententiam. Probat etiam Surdus cons.423. vol.3. Licèt contrarium probet Morla in Emporio iuris, lib. 1. tit. 8. quęst. 14. Legendi Pacianus de probation. lib. 1. cap. 19. & Guttier. lib. 1. pract. quęstionum cap. 60. & 61.

De Actis Iudiciariis, & Actuariis.

Quæst. XVII.

De Fide Actorum. Cap. I.

Acta facta in vno Iudicio, non faciunt fidem in alio nisi inter easdem personas citatas tantùm, l cum antea §. fin. vbi Glos. in verb. iudicis C de arbitr. l. iubemus C. de liberal. caus. Et ideò, acta facta in iudicio sũmario, non probant in Iudicio plenario, cap veniens, de testib. late Tuschus in verbo, acta conclus.33. Et acta facta coram arbitro, non probant coram Iudice, cap. præsentata, de testib. Latè Marius Antonin. var. resolution. lib. 1. resolut. 32. Nisi fuerint arbitri necessarii ex vi statuti, prout est in hoc Regno, in quo est Pragmatica 12. sub tit. de arbitr. incipiens. Odia litium, per quam mandatur, omnes controuersias præter liquidas inter consanguineos infra quartum gradum, compromitti, Blasc. tract. de arbitr. quęst. 8. num. 24 tradunt Canonistæ in dicto cap pręsentata. Item, acta facta coram Iudice sæculari, non probãt coram Ecclesiastico, cap. at si clerici, vbi omnes Canon. de iudic. Et propterea Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui fabricato à sęculari, quando remittitur sibi Clericus vna cum actis, Angel. in l. 1. num. 3. ff. de confess. Felin. in cap. qualiter, & quando, il 2. de accusationib. Garzias decis. 2. Valascus decis. 65. Vnde debet de nouo inchoare processum. Ruinus cons. 7. num. 6. vol 5. Henricus cons. 91. num. 6. Baiard. ad Clar. quęst. 36. num. 53.

Aduertendum tamen est, quod supradicta procedunt, quando agitur de cõdemnando Clerico, non autem de interro-

interogando, Calderin. cons. 12. de iudic. Et propterea in curia Archiepiscopali Neapolitana inoleuit vsus, quòd remisso clerico à M. Curia Vicariæ vna cum actis, non instituitur nouus processus, sed testes examinati à Iudice laico, repetuntur in faciem clerici inquisiti. Ratio est, quia acta facta coram laico, deseruiunt ad informationem, & instructionē Iudicis Ecclesiastici, Bald in Authen. clericus C. de Episcop. & Cleric. Lanfranch. decis. 399. Suar. in praxi to. 2. prælud. 2. nu. 12. Et etiam deseruiunt ad aliqualem probationem, Bald. in l. eos, §. super his, C. de appellat. Genuens. in prax. cap. 6. nu. 2. Ricc. decis. 228. 1. part. Prosunt etiam acta facta à Iudice laico coram Ecclesiastico, in casu, quo Clericus remissus, fuisset per prius confessus delictum coram laico; nam tunc etiam per torturam posset cogi ab Ecclesiastico ad perseuerandum in confessione, Aretin. & Dec. in dicto cap. at si clerici, Suar. Genuens. & Ricc. loc. cit. vide ad materiam, latè Ricc. decis. 136. in 4. part.

Et in tantum requiritur citatio partis, ad hoc, vt acta facta in vno iudicio faciant fidem in alio, quòd cessante partis citatione, non potest Iudex supradictis actis fidem adhibere, cap. causam, quę, vbi latè Felyn. de testib. Carauit. rit. 241. latè Mascard. de probation. conf. 33. Ratio est, quia esset supplere de facto, quod non potest Iudex supplere, cum tantùm in his, quæ iuris sunt possit, l. vnica, C. vt quæ desunt aduocatis part. Iud. suppl.

Et in omni casu, quo acta facta in vno iudicio in alio fidem faciunt, semper intelligitur, si acta reproducātur, Bartol. in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 32. ff. de acquiren. possess. Senatus Pedemontan. decis. 1. num. 40. Rota decis. 445. parte prima, latè Marescottus var. resolut. lib. 2. cap. 107. Nec sufficit coram Notario, & testibus exhiberi, sed coram Iudice debent reproduci, c. accepimus; & cap. cum contingat, vbi Glos. de fide instrument. Nam aliàs Iudex non posset credere, nec iudicando rationem aliquam habere, c. cum dilectus, de fide instrument. Bald. in l. ordinarij, col. 4. C. de rei vendicat. l. 2. vbi Dec. num. 33. C. de edendo, Matthesilan. singul. 160. Alexand. consil. 82. lib. 1. latè Couar. variar. resolut. lib. 1. cap. 1. num. 5. Tusch. in verbo acta, conclus. 71. Et hæc reproductio, etiam in causis summarijs, & vbi agitur manu regia, & summarie, & de plano, facienda est, Bar. in extrauag. Ad reprimendum, in verb. de plano, nu. 3. Aretin. in cap. dilecti, de iudicijs, Marescottus loco citat. num. 12. Et in hoc Regno tūc propriè fit reproductio, quando non solum verbo allegantur acta in alio iudicio facta, sed præsentatur copia ipsorum, Carau. d. ritu 241. Et potest pars aduersa petere terminum ad impugnandum, vt ex Bart. loco citat. & hæc est communis praxis. Si verò acta, quæ reproducuntur, sunt testium depositiones, potest is cōtra quē producuntur instare, quòd denuò examinentur, l. fin. C. de testib. Si tamen testes mortui essent, omninò depositionibus illorum standum est, Glos. notabilis in dicta l. cum antea, §. fin. in verbo iudicijs, C. de arbitr. Probant Felyn. Carau. & Marescott. loco citat.

Quænam Acta, Iudiciaria dicantur, & cuius sit ea conseruare. Cap. II.

IN duplici differentia sunt acta iudiciaria, secundum Bartol. in Rubr. ff. iudicat. solui, & Bald. in l. 2.

l.2.C.de edendo,& in l.properandum, C.de iudicijs. Alia sunt litis ordinatoria,videlicet libelli oblatio, citatio, & fideiussorum datio, l.sicut proponis,C.de exequut.rei iudic.Innoc.in cap.causam, de testib.Alia decisoria,seu ad decisionem causæ pertinentia:vt sunt cõfessiones,attestationes,& similia, l.in bonis, C. de liberal. causa,& l.cum antea,§.fin.C.de arbitr. An autem appellatio sit de ordinatorijs, dubium est, & fuit decisum à Rota Romana,esse de ordinatorijs Acchill.de Graff.decis.12.sub tit. de appellat. Et propterea seruandus est stylus Tribunalis, vbi litigatur, iuxta tradita per Dec. in cap.Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, §.42. de constitution.Iason in l.cunctos populos, C.de sum. Trin. & fide cathol.Ricc.1.par.dec.273.

Hæc resolutio maximè deseruit,nam Clericus litigans coram laico tenetur obseruare ordinatoria Iudicij,& ligatur stylo,consuetudine, siue statuto circa ordinatoria iudicij.Est communis opinio,de qua per Dec. & Felyn.in d.cap.Ecclesiæ Sanctæ Mariæ.Idcircò si in aliquo Tribunali adesset statutum, quod non admittatur appellatio, nisi soluta certa quantitate,vel,nisi facto deposito, vtique clericus teneretur, ex quo appellatio est de ordinatorijs.

Scripturæ etiam, quæ fiunt coram Iudice, & scribuntur per Officialem, seu Actuarium ad hoc deputatum, dicuntur acta iudiciaria, l.in fundum.§.quoties, vers.commentariens. ff. de iure fisci, l.præcipimus, C.de appellation. Et sic videtur,quòd duæ personæ requirantur ad acta constituenda, videlicet Iudex,qui authoritatem prestat, & Actuarius, qui ex officio scribit,Paulus de Castr.in l.acta, ff.de re iudicata. An autem vnus ex Iudicibus possit scribere acta, & sic fungi officio Actuarij,& tanquam Iudex authoritatem præstare,iuxta textum in l.si consul,ff.de adoption. & in l. iubemus, C.de sacrosanct.Eccles. Vera resolutio est,quòd non.Paulus de Castr.in in d.l.acta. Imò acta sunt nulla, Guazzinus ad defensiones,defension.20. cap.14. num.3. Nam in omni iudicio,siue ordinario, siue delegato, semper publica persona eligenda est, ad acta conscribenda:& ipsa deficiente,duo viri idonei eligendi sunt, ad vniuersa iudicij acta fideliter conscribenda, cap. quoniam contra, de probation. Et Notarij electio est illius speciei iurisdictionis, cuius est causa,Gramm.cons.66. num.5.in ciuilibus, Purpur.cons.493. nu.2. Cancher. var.resolut.par.2.cap.2. num.55.cum seq.

Spectat ad Actuarium, acta conseruare, cap. quoniam contra ibi (ita quod originalia penès scriptores remaneant) de probation. Ratio est, vt possit perpetuò constare de iustitia sententiæ;nã eo ipso,quòd sententia non iustificatur ex actis, dicitur constare de notoria ipsius iniustitia,nam Iudex non potest in iudicando aliunde moueri, quàm ex actis; & quæ sunt extra acta dicuntur esse extra mundum, Paul. de Castr. in l. ait Prætor, §. si iudex,vers.& probo,ff.de re iudicat. latè Gratian. discept. forens. cap. 725.nu.33. & seq.

Et licèt textus in cap. fin. de probation.ibi(cum acta originalia dicãtur apud priores iudices remansisse)videatur probare,quod acta debent conseruari penès Iudices. Respondetur, ibi, Summum Pontificem factũ retulisse, Vera enim est opinio apud Actuarios conseruanda esse acta: nam hoc ad suum officium pertinet,& in sui creatio-

ne

ne iurat fideliter conseruare, Hostiens. & Abb. in cap. sicut, Ne cler. vel monac. &c. & probat text. in cap. ad audientiam, ibi (cum iuratus fuerit officium suum fideliter exequi) de probationib. contrarium tamen obseruatur. Nam finito officio, consignanda sunt acta in publico archiuo. Probat textus in §. & iudicare, & in authent. de defensor. Ciuitat. Et in hoc Regno extat Regia Pragmatica, & etiam Ritus Magnæ Curiæ, vt per Carauit. rit. 26. & etiam de iure, Actuarij Communitatum, Episcoporum, vel Rectorum, qui alijs præsunt, tenentur finito officio relinquere acta in camera officij, quod gesserunt, Ioãnes Andr. in d. cap. quoniam contra, & ibidem Abb. num. 4. Felin. num. 9. & probat textus in cap. ad audientiam, ibi (quia cum fuerit in camera nostra reperti) & ibi (cum iuratus fuerit officium suum fideliter exequi) de præscript. Et sic vtrumque probatur, videlicet de consignatione scripturarum in camera officij, & de iuramento fideliter exequendi officium, vt optimè aduertunt, Hostiens. Abb. & Felin. locis citat. Multum enim iuuat scripturas in archiuo conseruari. Nam scriptura in archiuo reperta, fidem facit cap. cum causam, vbi omnes Canonistæ, de probation. & cap. ad audiẽtiam de præscript. ibi (instrumento non habente subscriptionem, ex archiuo tamen desumpto creditur) cap. peruenit 30. quæst. 1. §. illud in authent. de his, qui ingrediuntur ad appellandum, authent. ad hoc, C. de fide instrum. Glos. in dicto cap. cum causa, in verbo, per libros atiquos.

Et licet de iure communi, finito negotio per sententiam, possunt acta comburi ex consensu partium, & iudicis authoritate, l. acta, vbi Bart. & alij, ff. de re iudic. ex ea ratione, quia nulli fit præiudicium. Hodie tamen non procedit. Nam interest, processus, & acta conseruari, §. & iudicare, in authent. de defensor. Ciuit. Carau. loco citat. & rit. 96. Et sicut de iure communi antiquo, processus in materia infamatoria, non poterant comburi, Ioannes de Imol. in d. l. acta in fin. quia publicè interest infames sciri, l. 1. ff. de his, qui notan. infam. & acta iudiciaria faciũt notorium, cap. olim, de verb. signific. Innoc. in cap. per tuas, de testibus. Ita hodie, communi vsu acceptum est, acta iudiciaria, & processus conseruari, & in facto respondi, actuarium consignantem processum parti post decretum liberationis, peccasse mortaliter, & contra proprium officium.

Quinam possint exercere munus Actuarij, ac de eius officij duratione, & delicti ab eo patrati cognitione. Cap. III.

Non potest quis esse actuarius in propria patria, sicut, & cæteri officiales, Afflict. in Constitut. Regni, Iustitiarij per Prouincias, in primo notab. & in Constit. Regni, Magistri Camerarij in 9. notab. Caccheran. decis. 268. Franch. decis. 98.

Corrumpens actuarium, punitur eadem pœna, qua corrumpens Iudicem, Paris de sindicatu, in verbo corruptio, Franch. loco citat. Ratio est, quia actuarij, multum possunt nocere in capiendis informationibus. Item, & officialium appellatione veniũt actuarij, Frãch. loco citat. & decis. 406. nu. 4. Carau. rit. 49. num. 12. Fuisse multoties

ties deciſum in Sacro Conſilio, refert Amendola ad Franch.deciſ. 98.vbi etiam agit, quando aliquis de vniuerſitate,licèt non poſſit eſſe Capitaneus, ſaltem poſſit eſſe Locumtenens,& quanto tempore.

Actuarius Epiſcopi, mortuo Epiſcopo amittit officium, Afflict. deciſ. 101. Reſtaurus de Imperator. eligendus quæſt.114. verſ.ſecunda facie, Franch.deciſ.165. Idem eſt in omnibus, qui aliquod officium obtinent, ab eo, qui propriè non eſt dominus, ſed ad vitam aliquid poſſidet. Nam reſoluto iure datoris,reſoluitur ius acceptoris, l.lex vectigali, ff. de pignotibus,ſic in ſpecie reſpondit Ioannes Faber in §. item ſi ad hoc, Inſtitution. de mandat. Angel.in eodem tit. in §. redde.

Seruiētes curiarum, & actuarij ſi delinquant, cognoſcendi ſunt à curia,in qua ſeruiunt. Innocent.in cap.dilect.de pœnis,vbi Abb. Alberic.in l.cauſæ,C.de offic.rector. prouinc. Boct. deciſ.9. Andr. de Iſernia, in Conſtitut. Regn.Magiſtri iuſtitiarij, Franch. deciſ.407. num.4. Quid autem dicendum de laico notario, vel curſore Curiæ Eccleſiaſticæ, nempe ſi delinquat, à quo Iudice ſit cognoſcendus, & Carauit. loco ſupra citat. num.24. tenet puniendum eſſe à Iudice laico:ex eo,quia, Eccleſiaſticus eſt Iudex incompetens laicorum,cap.ſi clericus,cap.licet,& cap.ex tenore, de foro competen. cap.nouit, de iudic. Alij tenent, quòd ſi delinquat in officio, cognoſcendus ſit à Curia, in qua deſeruit. Refert multos id tenentes, Guazzin. ad defenſiones, defenſ.20.cap.9.num.24. Alij tamen tenent, quòd quomodocūque delinquat,cognoſcendus ſit à Iudice Eccleſiaſtico. Probari poteſt hæc opinio, quia notarij, & curiales Principis,gaudēt priuilegio Principis,l.2. vbi Gloſ. & DD. C.de Epiſcop. & cleric. Dec. in l. ſcriniarios, C. de teſtament.milit.ſed Epiſcopus dicitur Princeps, Clemēt.1.§.nec ſuper,de pœnis,Sbrotius de offic.Vicar.in proœm. n.8. Turret.conſ.80. num.4. vol.1. Et Notarius dicitur de familia Epiſcopi,cum is dicatur eſſe de familia,qui ad aliquod officium deputatus eſt, l. fin. C. de proximis ſacror.ſcrinior.lib.11. Bart.in l.1. §.familiæ,num.5.ff.de publican.& vectigal. latè Maſcard. de probation.concluſ.756.Et licèt familiaris,is propriè dicatur,qui eſt commenſalis,& dentibus inſeruit,cap. fin.de verbor. ſignific. Fuſcus de viſitat.lib.2.cap.23. num.6. etiam is, qui non eſt commenſalis dicitur de familia, licèt non ſit familiaris, latè Marius Antonin. lib.1. variar.reſolut.reſolut.75.& textus in dicto cap.fin. procedit in materia reſeruationis beneficiorum, Gomeſ. in regul. Cancell. de impetrand. benefic. vocāt per obitum Cardinal. & familia Epiſcopi gaudet priuilegio exemptionis, cap.fin.de offic.Archidiac.Capyc. deciſ.21. Theſaur. deciſ.22. nu.4. & 6.Afflict.in Conſtitut.Regni,de illicita portat.armor.num.7. Farinac.qui teſtatur de communi, de inquiſitione quæſt.8. num.6. Marius Anton. & Guazzin. locis ſupra citat. Latè ad materiam Barboſa de offic.Epiſcop.allegat.107. nu.9.& ſeq.

De taxa ab Actuarijs ſeruanda. Cap.IV.

Tenentur obſeruare taxam in exactione ſalarij pro ſcripturis, cæteriſque concernentibus ad ipſorum officium. Hoc non ſolum eſt

est de iure communi, probat text. in §. sed hodie, vbi Bald. & Paul. de Castr. C. de Episc. & cleric. qui dixerunt, quòd etiam à sponte dātibus non possint supra taxam recipere, probant Mathesilan. q. 18. num. 4. Misinger. obseru. 75. centur. 2. Rouit. in Pragm. 38. de offic. Magistri Iustitiarij: sed etiā in hac Ciuitate est taxa Excellentiss. D. Petri de Toledo huius Regni Proregis in anno 1532. renouata ab Excellentissimo Don Perafan de Ribera in anno 1559. Habetur inter Pragmaticas in titul. de officio Magistri Iustitiarij, in anno 1585. imponitur pęna corporalis Actuarijs, & scribis, exigentibus vltra taxam. Habetur inter Capitula huius Ciuitatis in cap. vltimo, de gratijs concessis per Ducem Ossunensem, refert Rouit. loc. cit.

Et in locis vbi non est pandecta, seu taxa, attendenda est consuetudo loci in exactione, Glos. in authent. offeratur, in verbo prebitis sportulis, in fin. C. de lit. contestat. & in §. carere, in verbo, percipiant, in authent. de defensorib. Et quando in Sacro Consilio proponuntur grauamina in supradicta materia solet decidi, quod obseruetur pādecta loci vicinioris, vel M.C.V. Rouit. in dicta Pragmat. 38. de offic. Iustitiarij.

Et in tantum obseruanda est pandecta, quòd pro decreto liberatorio plurium personarum, vnicum salarium exigendum est, cum non dicantur tot decreta, quot personę liberatæ, sed vnicum decretum. Ioannes de Platea in l. vt autem in princ. C. de re milit. lib. 12. & probat textus notabilis in §. sportularum, versic. si verò pro vno, C. de Sanct. Episcop. Gomez. var. resol. tit. 2. cap. 11. num. 16. Rouit. loco citato.

Exigendo autem plusquam taxatum stipendium, non solùm puniuntur in foro exteriori, vt dictum est, sed etiam grauiter peccant, Nauar. in sum. cap. 25. nu. 54. P. Nau. de restitut. lib. 3. cap. 3. num. 11. Sayr. in Clauis Regia lib. 12. cap. 23. n. 28. Ratio est, quia sicut pretium taxatum à Principe in vendendis mercibus, obseruandū est in foro conscientiæ sub pœna peccati mortalis, vt post D. Thom. Sot. Nauar. & cæteros, cumulat Franch. decis. 9. ita & in laboribus pro scripturis, cæterisque actis faciendis, Petr. Nauar. loco citat. Et hoc etiam procedit à sponte dantibus, vt per supra citatos. Ratio est, quia legi præcipienti ob bonum commune nè aliquid recipiatur, non potest à priuato renuntiari, & cedi. Glos. in l. 1. in verb. vir vxori, circa finem, C. nè fideiussor. vel mandat. dot. dent. Et quādo præcipitur, nè aliquid recipiatur, etiā à spontè dantibus, ad tollendas fraudes, non potest recipi, l. vnica ibi, (si quod stratores petere interdictum est illi dare stratoribus non timerent) vbi Ioannes de Plat. C. de stratorib. lib. 12. l. fin. §. vt autem, C. de re militar. lib. 12. Facit textus in c. statutum, §. insuper, de rescript. in 6. Latè Gregorius Lopez ad partit. Hispaniæ, par. 2. tit. 9. leg. 8. in verbo mandare tomar. Nullum tamen esset onus restitutionis, si verè à sponte dantibus reciperēt, quia lex non impedit translationem dominij, vt in simili tradit Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 35. num. 12. Quando autem dicatur recipi à spontè dantibus, & quæ sint signa, tradit P. Nau. loc. cit.

Sunt tamen casus, in quibus Actuarij possunt tuta conscientia, plus taxato stipendio recipere. Primus est ratione extraordinarij laboris, supra id, quod proprium officium requirit, P. Nau. loco citat.

Secun-

Secundus, est si recusato maiori stipendio à parte oblato, denuo liberè donetur. Nam tunc nulla potest esse culpa: vt in fortioribus terminis probat Glos. in cap. statutum, §. si quid autem, in verbo remissione de rescript. in 6. Tertius est ex temporum variatione, nam sicut mutatione temporum, mutatur priuilegium, cap. suggestum de decim. ita & taxatum salarium: ratione enim maiorum expensarum, quæ non ex voluntate, sed ex annonæ, ac vestium caritate fiunt, potest in conscientia plus taxato erigi, Molfes. in sum. tract. 8. cap. 13. nu. 26.

Vtrum Actuarij Episcopi, possint aliquid recipere pro Dimissorijs, & Beneficijs. Cap. V.

Non solum de iure communi non possunt aliquid accipere pro ordinum collatione, dimissorijs, vel testimonialibus, cap. sicut Episcopum, 1. quæst. 2. cap. 1. de simon. ibi (sicut non debet Episcopus manum, quam imponit, ita nec minister, vel Notarius in ordinatione eius vocem, vel calamum vendere, &c.) sed etiam ex dispositione Sacri Concilij Tridentini sess. 21. cap. 1. de refor. Vbi etiam à sponte dantibus prohibētur accipere, imo derogatur omnibus consuetudinibus in contrarium. Nam de iure communi Notarius non habens salarium, poterat à sponte dantibus aliquid pro suo labore accipere, Glos. in dicto c. 1. in verb. vendere, vbi Abb. & omnes Canonistæ, Concilium tamen aliter statuit: videlicet, quod in locis, in quibus, non viget rationabilis consuetudo nihil recipiendi, permittit tātum decimam partem vnius auri recipere: sub duplici tamen conditione. Prima si salarium ab Episcopo non habeat. Secunda, vt nec de taliter acceptis ordinator participet.

Quare Actuarij contraueniendo dispositioni Concilij, non solùm peccant mortaliter contra iustitiam, sed etiam contra Religionem peccato simoniæ, Abb. in dicto cap. 1. Syl. in verb. simonia, quæst. 8. Durand. in 4. distin. 25. quæst. 4. Sot. lib. 9. de iust. & iure, quæst. 6. art. 1. Suar. de religion. lib. 4. de simonia disp. 53. num. 8. Ratio est, quia licet actio scribendi dimissorias, vel testimoniales, sit temporalis, est tamen annexa muneri spirituali, & quasi consequenter ordini suscepto, cum absque litteris testimonialibus nō possit exerceri, & absque dimissorialibus obtineri. Et licèt Concilium permittat aurei receptionem, in casibus tamen ab ipso notatis, illud recipitur per modum stipendij, non per modum pretij. Idcirco Notarij, seu Actuarij alterantes dispositionem Concilij, non solum peccant, vt supra, sed simul cum dantibus sunt ipso iure excommunicati, vt in dicto Concilio ibi, (tàm dantes, quàm accipientes vltra diuinam vltionem pœnas à iure inflictas ipso facto incurrant.)

In locis tamen, vbi post Concilium præscripta esset consuetudo, quòd Notarij salarium non habentes ab Episcopo, ex vsu, vel ex paupertate, aliquid plus stipendio taxato à Concilio reciperēt, non essent facilè damnādi. Ratio est, quia multum præualet consuetudo in exactione: & exactio in casu supradicto, non est propriè, & intrinsecè mala, sed tantum speciem mali videtur habere, idcirco ab Episcopis tollenda: quæ tamen, si sublata

non

non fuerit,poteſt aliquando excuſare, Suar.loc.cit.Leſſ.lib.2.c.35. dub.10.num.62. verſ.aduerte.

Ampliantur ſupradicta,vt procedant etiam in collatione beneficiorum. Sic fuit multoties à Sacra Congregatione declaratum,ac etiam à Gregorio XIII.vt diſpoſitio Tridentini ſeſſ.21.cap.1. de reformation. in collatione beneficiorum locum habeat,latè Garzias de benefic.par.8.cap.1.num.75.cum ſequenti.

An autem idem dicendum in diſpēſationibus à Summo Pontifice, Ordinarijs, vel alijs in dignitate conſtitutis, commiſſis? In hoc eſt aduertendum, quòd in diplomate diſpenſationis, leguntur infraſcripta verba, quatenus depoſita per te omni ſpe cuiuſcumque muneris, aut premij,etiam ſponte oblati, à quo te omnino abſtinere debere monemus, & infra volumus autem, quod ſi ſpreta monitione noſtra,eiuſmodi aliquid muneris, aut premij,occaſione dictæ diſpēſationis exigere, aut oblatum recipere, temerè præſumpſeris, excommunicationis latæ ſententiæ pœnam incurras,ſtante ſupradicta clauſula, Nauar.conſil. vlt. de reſcript. dixit nihil poſſe accipi pro iuſto ſtipendio laboris in examinandis teſtibus.

Contrarium tamen defendit Sanch. de matrim.lib.8.diſput.35.nu.10. & ſequenti. Rationem affert,quia prohibitio loquitur de receptione munerum, & ipſam prohibet iuſta ratione, nè muneribus corruptus ordinarius, munus ſuum minus benè exequatur. Et ſicut aliud eſt munera recipere, quæ in gratitudinis premium offeruntur, & aliud ſtipendium pro labore recipere: ſic prohibitio receptionis munerum, non debet extendi ad receptionem iuſti ſalarij pro labore: & ſic dicit conſuetudine eſſe introductum,& confirmatum. Et licet textus in cap. ſtatutum,§.inſuper de reſcript.in 6.videatur facere in contrarium, aduertendum eſt, quòd textus ille loquitur de Iudice delegato per litteras iuſtitiæ.

Sed contra Sanch. facit decretum Concilij ſeſſ.25. cap.18. de reformat.in quo mandatur, ſacros Canones exactè eſſe obſeruandos (quod ſi vrgens, iuſtaque ratio,& maior quandoque vtilitas poſtulauerint cum aliquibus diſpenſandum eſſe,id cauſa cognita,ac ſumma maturitate,atque gratis à quibuſcumque ad quos diſpenſatio pertinebit,erit præſtandum.)

Sed reſpondetur Concilium prohibere aliquid accipi pro diſpenſatione (quod tamen hodie non obſeruatur, cum exactio pecuniæ ſit pro cauſa) non tamen ex cauſa iuſti ſtipendij in examinandis teſtibus, prout decidit Gloſ. in cap.1. de ſimonia,vbi omnes Canoniſtę. Et ordinarius, qui munera non poteſt accipere,vt ſupra,finito negotio, & expedita delegatione tuta conſcientia illa accipiet. Ratio eſt, quia ceſſat cauſa prohibitionis:& idem eſt in Iudice delegato ad lites,iuxta text. in d. cap. ſtatutũ,§.inſuper,Geminian.& Franch. in dicto §.num.10.Sanch.num.14. Sacra tamen Congregatio declarauit, quòd Ordinarius, cui commiſſa eſt diſpenſatio à Sũmo Pontifice cum clauſula, vt ſupra, nihil accipiat, nec pro ipſo labore in examinandis teſtibus. Notario verò permiſſum fuit,vt quartam partem aurei recipiat pro examinandis teſtibus. Habetur apud Garz. in dicto cap.1. num.77. verſic.pro diſpenſat. matrimonialibus. Hoc tamen non impedit quin finito negotio, aliquid gratis oblatum accipe-

ſpere non poſſit. Nec etiam induit onus reſtitutionis, ſi pendente negotio, cõtra prohibitionem aliquid recipiat, prout eſt in Iudice delegato ad lites, vt in dicto §. inſuper: quia tantum deliquit contra prohibitionem. Nec in clauſula prohibitiua, vt ſupra, adeſt verbum impeditiuũ tranſlationis dominij.

Obiter dubitatur, an liceat Epiſcopis vendere, vel locare bancas? Et videtur dicendum, quòd poſſint. Nã in Trident. ſeſſ. 25. cap. 11. de reformat. leguntur infraſcripta verba (Non liceat etiam iuriſdictiones Eccleſiaſticas, ſeu facultates nominandi, ſeu deputandi Vicarios in ſpiritualibus locare) ſed locatio bancarum nihil ſpiritualitatis cõtinet, cum ſcribere acta, ſententias, &c. ſit actio temporalis, ergo. Contrarium tamen probant grauiſſimi Theologi aſſerentes, ſupradictas locationes ſcandalo eſſe populo Chriſtiano. Cum Prælati Eccleſiaſtici non ſolùm debeant ſpiritualia gratis concedere, ſed etiam ſecularia, quæ ad cuſtodiam ſpiritualium inſtituta ſunt. Sot. de iuſt. & iur. lib. 3. quæſt. 6. art. 3. Salon. de iuſt. & iur. in 2. 2. D. Thom. quæſt. 63. art. 2. Salſed. ad Diaz in prax. criminal. cap. 4. in verbo, locent, vbi ſic dicit reſolutum fuiſſe in Concilio Prouinciali Toletano in anno 1565. nouiſſimè Ricc. in prax. tom. 3. reſolut. 501. In hoc tamen attendenda eſt conſuetudo, vt ſupra in fortioribus terminis dictum eſt.

Quid operetur ſubſcriptio in ſcriptura.

Quæſt. XVIII.

SVbſcribens aliquid, cenſetur illud approbare, cap. ſi quis preſbyterorum, vbi Gloſ. in verbo ſubſcripſerit, de reb. eccleſ. non alienan. l. ſi ego, §. dotis, ff. de iur. dot. l. 1. §. 1. ff. de conſtitut. pecun. l. ſi ita ſtipulatus, §. Chriſogonus, vbi Imol. Paul. de Caſtr. Iaſon, Aretin. Alciatus, & alij, ff. de verbor. obligat. Authent. ſi modo, C. de ſacroſanct. Eccleſ. Bartol. Iaſ. Paul. de Caſtr. & Angel. in l. emptor, §. Lucius, ff. de pactis, Abb. in cap. quoniam contra, num. 32. vbi Felin. num. 33. Dec. num. 40. de probat. latiſſimè congerunt Gabr. commun. concluſ. lib. 1. de præſumpt. concluſ. 3. Tuſc. in verbo, ſubſcribens, concluſ. 561. Menoch. de præſumption. lib. 3. præſumpt. 66. Nam ſubſcriptio ſcripturæ virtualiter continet quicquid in ſcriptura habetur, l. ſi quis ex argẽtarijs, §. cogetur, ibi (aut vnius editionis ſubſcribere) ff. de edend. Angel. in dicto §. Chriſogonus, num. 3. Barbat. conſ. 87. nu. 15. lib. 3. Alexand. conſ. 147. num. 8. & 10. lib. 2. Ruin. conſ. 143. vol. 2. Pariſ. conſ. 77. nu. 23. lib. 3. Natta conſil. 87. num. 4. Rota Ianuenſ. deciſ. 78. 124. 146. & 177. Idcirco ſubſcribens, non ſolùm contenta in actu, vel ſcriptura approbat, ſed etiam ſibi præiudicat, l. ſicut, §. non videtur, ibi, (ſed ſi ſubſcripſerit fortè in tabulis emptionis conceſſiſſe videtur) ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſoluat, l. Lucius, & l. Paulus, eod. tit. l. fideiuſſor, §. pater Seij, vbi Gloſ. in verbo manifeſtum eſt, ff. de pignor. l. Caius, vbi Gloſ. in verbo, non obeſſe, ff. de pignoratit. act.

Am-

Ampliatur primò, supra firmata conclusio, vt idem sit in apponente proprium sigillum alienæ scripturæ, vel actui, nam censetur approbare eodem modo, ac si subscripsisset, Glos. in l. si procuratorem absentem, in verbo intelligẽdum, ff. de procurat. & in l. 2. C. de reb. cred. si certum petat. vbi Cyn. Salic. & Ioannes Faber, Bal. in cap. 1. in verbo, sigillo communi, de pace constant. in vsibus feudor. Innoc. Hostiens. Bald. Abb. & Dec. in c. 2. de fide instrument. Alexand. dicto cons. 147. Roman. cons. 303. Tusc. in dicta conclus. 561. nu. 22. Gabr. loc. citat. concl. 4. in principio. Et idem esset si sigillum fuisset appositum non à principali, sed ab alio, cui sigillum commissum fuit, vti solent facere Prælati, ac Nobiles, qui proprium sigillũ Secretarijs, vel alijs officialibus committunt, notabiliter tradit Boerius decision. 274.

Secundò ampliatur, non solùm in subscribente alienam scripturam, vel actum, sed etiam in scribente alieno nomine. Nam per actum scribendi, censetur approbare, quę in dicta scriptura, vel actu continentur, §. 1. Institut. de emption. & vendition. ibi (si instrumenta fuerint conscripta manu propria contrahentium, vel ab alio quidem scripta, à contrahente autem subscripta) & l. fideiussor, §. pater, ibi (Chirographum præscriberet sua manu filius, quod ipse impeditus esset scribere) ff. de pignor. Butr. Cardin. & Imol. in cap. 2. de fide instrumentor. Gabr. loc. cit. nu. 11. Menoch. in dicta præsumpt. 66. num. 2.

Tertiò ampliatur, vt procedat regula, etiam in pœnalibus. Nã eidem pœnæ subijcitur negans scripturam à se patratam, & à se subscriptam, Bald. in Authent. contra, qui propriam, col. 2. C. de nonnumer. pecun. Dec. in Authent. si quis in aliquo, num. 17. C. de edendo, & in cap. quoniam contra, col. antepen. de probation. Ratio conclusionis est. Quia subscriptio facit, quod propria subscribentis scriptura dicatur, Geminian. in cap. si pro te, de scriptis. Et licèt aliud sit scribere, & aliud subscribere, l. Diuus, §. item Senatus, vbi Bar. ff. ad legem Corn. de fals. l. si ego, §. dotis, ff. soluto matrim. Quod verò attinet ad approbationem, idem operatur subscriptio, quòd scriptio, Rota Ianuens. in dicta decis. 146. & 177. cum alijs supra citatis, Menoch. loc. citat. num. 9. Et quoad pœnas spirituales, idem operatur alienare bona Ecclesiæ, & subscribere actum alienationis ab alijs factũ. Nam in vtroque casu, agens eodem vinculo excommunicationis ligatur, dicto cap. si quis presbyterorum, vbi Glos. in verb. subscripserit.

Quartò ampliatur, vt sufficiat generalis, seu indefinita subscriptio absque specificatione particularium in actu, seu scriptura contentorum. Nam simpliciter subscribendo, omnia censetur approbare, Glos. in l. Diuus, §. idem Senatus, in verbo, subscribentis, ff. ad leg. Corn. de fals. Bald. in Auth. si quis in aliquo, col. 2. C. de edendo, Angel. in d. §. Chrisogonus, vbi Imola, Paul. de Castro, Alexand. & Alciat. Felin. in cap. quoniam contra in 6. limitat. vbi Dec. num. 48. testatur de communi opinione, de probation. De communi etiam testantur, Rolandus à Valle cons. 44. num. 38. lib. 1. Tusc. loco citat. nu. 42. & 47. Menoch. loco cit. Azeuedo in recompilatione lib. 4. tit. 21. lege 5. num. 5. vbi alios allegat.

Quintò ampliatur, etiam si scriptura sit manu alterius confecta, & ab

alio ex mandato principalis subscripta. Nam constito de mandato, subscriptio illa nocet principali mandanti, & habetur, ac si manu propria subscripta fuisset, Imola in cap. 2. nu. 8. de fide instrument. vbi Felin. nu. 5. Roman. cons. 204. Couar. practic. quæst. cap. 22. n. 2. Bertrandus cons. 86. num. 2. vol. 2. Rebuff. in tractat. de Chirograph. & schedul. recogn. in præfatione, num. 37. Cancher. variar. resolut. cap. 22. de campsor. num. 4. Idem est etiam si aliquid manu alterius in meo libro scriptum reperiatur, nam contra me probat, & facit fidem. Ex regula iuris, quòd liber rationum probat contra scribentem, l. quendam, §. nummularios, vbi Glos. Bart. & alij, ff. de edend. Et quicquid in meo libro scriptũ reperitur, ex propria voluntate, & mandato censetur scriptum, Bald. in rubr. C. de fide instrumen. Dec. in cap. 2. vbi etiam Abb. eod. tit. idem Dec. in l. fin. C. de edicto D. Adrian. toll. Alexander in d. consil. 147. lib. 2. & cons. 245. lib. 6. Ripa in l. admonendi, num. 119. ff. de iur. iuran. Aymon. Crauett. de antiquitat. tempor. 1. par. 2. num. 28. Cancher. loco cit. n. 5.

Sexto ampliatur, vt procedat regula etiam in exequutiuis. Nam stante statuto, quòd scriptura recognita habeat exequutionem paratam contra scribentem, procedit etiam si tantum sit subscripta, Angel. Alexand. Paul. de Castr. Imola, & Aretin. in d. §. Chrisogonus, Dec. in dicto cap. quoniam contra, nu. 48. Gabr. loco citat. num. 7. Menoch. loco citat. num. 11. Ita quotidie practicari asserunt Couar. d. cap. 22. num. 2. Burgos de Paz in quæst. q. 4. n. 22. Azeuedo in d. l. 5. nu. 6. Et propterea in hoc Regno, in quo viget Regia Pragmatica anni 1588. quæ est num. 64. sub tit. de offic. procurator. Cæsaris, in qua mandatur, quòd apoca directa Banco, statim atque fuerit recognita habet exequutionem paratam, nec contra ipsam possit quis audiri, nisi in vinculis, vel facto deposito, procedit etiam si apoca tantum propria manu subscripta sit, vt per supra citatos. Quibus adde di sunt Ias. in l. emptor, §. Lucius, ff. de pactis, & in d. §. Chrisogonus, Rota Ianuens. decis. 210. num. 2. Rouit. in dicta Pragmatica 64. num. 33. Et procedit dictum non solùm si recognitio subscriptionis facta fuerit à reo, sed etiam si ex decreto Iudicis ob rei contumaciam apoca habita fuerit pro recognita, ex traditis per Couar. var. resolut. cap. 11. num. 4. & per Gutt. pract. quæst. q. 112. Franch. decis. 502. licèt recognitio subscriptionis ad euitandas fraudes non debeat fieri nisi tota apoca exhibita, & non tantum subscriptione, Afflict. in Constitut. Regni, Volumus, in 7. notab. Et ita quotidie iudicari testantur, Franch. decis. 304. Rouit. Pragmat. 8. de fals. Et licet recognoscens scripturam à se scriptam, vel subscriptam possit affirmare sua manu fuisse scriptam, vel subscriptam, non tamen veritatem continere, nec teneri ad contenta in ipsa, l. generaliter, vbi Bart. in prima lectura, nu. 9. & 10. Bald. num. 12. vers. aut est contractus sine scriptis, ibidem Salicet. num. 2. Fulgos. prope finem, Siccard. nu. 1. vers. differentia tamen, C. de nonnumer. pecun. Niger cõtrouers. forens. controuers. 165. num. 9. fit tamen exequutio contra debitorem recognoscentem apocam, Et ita practicatum vidi in causa Principis Ostiliani cum Lelio Carrafa. Dixerat enim Princeps in recognitione, apocam sua manu fuisse subscriptam, sed ex

varijs causis non teneri ad quantitatem in apoca contentam, & licet in promptu de indebito doceret, fuit per Sacrum Consilium iudicatum, non esse audiendum, nisi facto deposito, seruata forma Regiæ Pragmaticæ. Idem quod supra dictum est de subscriptione apocæ, procedit in qualibet scriptura priuata: quæ si fuerit trino teste notata, nō solùm probat, sed etiam præstat ius hypothecæ ad instar publici instrumenti, l. scripturas, ibi, (siue tota series earum manu contrahentium, vel Notarij, vel alterius cuiuslibet scripta fuerit, ipsorum tamē habeat subscriptionem) C. qui potior. in pignor. habean. latè ad materiam tradit Roland. à Valle conf. 84. volum. 3. Et quod habens scripturam priuatam trino teste firmatam, facta recognitione præferatur creditoribus hypothecarijs posterioribus, probant Andr. Gail. lib. 2. obseruat. obseruat. 25. Borgnin. Caualcaneus decis. 112. par. 3. Franch. decis. 95. Et procedit dictum secundum magis communem opinionē, etiam si veritas scripturæ aliter, quam per tres testes subscriptos probetur, Couar. pract. quæst. cap. 22. Caputaquens. decis. 112. par. 3. Marescott. lib. 1. variar. resol. cap. 79. Quæ autem supra de subscriptione dicta sunt, procedunt etiam in suprascriptione, vtputa, si quis supra scripturam se subscribat, vel in principio scripturæ, nam eodem modo declaratur volūtas subscribentis, vel supra scribentis, idcirco censetur appròbare, & sibi præiudicat, Bart. in l. si quis ex argentarijs, §. initium, num. 33. C. de edendo, Alexand. conf. 147. lib. 2. Gabr. loco citat. num. 16. Menoch. dicta præsumpt. 65. nu. 32.

Fallit autem supra firmata principalis conclusio multis modis, & primo, quando subscriptio non requiritur ad substantiam actus, sed ad probationem, tunc enim subscribendo quis, sibi non præiudicat, Glos. in l. Caius, in verbo non obesse, ff. de pignorat. action. & in l. fideiussor, §. pater, in verbo manifestum, ff. de pignor. latè congerit Tusch. in verbo, subscribens, conclus. 560. Idcirco subscribens actum aliquem tanquam testis, sibi non præiudicat, vt locis citat. & probant Glos. in l. sicut, §. non videtur, in verbo, manifestè, ff. quibus modis pignor. vel hypothec. solu. Paul. de Castro, & Iason in l. emptor, §. Lucius, ff. de pact. Alexand. Paul. de Castr. & alij in d. l. si ita stipulatus, §. Chrisogonus, ff. de verbor. oblig. Idem est in Notario, qui ratione sui officij aliquid scribit, vel subscribit. Nam non censetur in sui præiudicium approbare, Bart. in dicto §. non videtur, Bal. in l. si pater, C. de fideiussorib. Ias. in d. §. Lucius, & in d. §. Chrisogonus. Idem dicendum est in agnato, qui ex vi statuti debet interesse in cōtractu ab agnata faciendo. Nam non censetur approbare, nec sibi præiudicat, Alciat. in d. §. Chrisogonus, num. 8. Menoch. loco cit. num. 19.

Secundò limitatur, quando subscribitur actus, qui inuito subscribente fieri potest. Probat textus in dicta l. sicut, §. non videtur, à contrario sensu. Exemplum est, quando quis subscribit testamentum, in quo de bonis subscribentis disponitur. Nam non censetur approbare, l. Lucia, §. Titia, ff. de leg. 2. Glos. in dicta l. Caius, in verbo non obesse, & in dicto §. pater, in verbo manifestum. Et regulariter, quælibet subscriptio actus, qui à subscribente impediri non potest, subscribenti non præiudicat, Ferlin. in dicto cap. quoniam contra, nu. 44.

nu.44. Tuſch.loc.cit.nu.73. Hinc obiter notandum eſt, inter nos Regulares, quòd ſubſcriptio litterarum communium, quarum ſubſtãtia in Capitulo pro maiori parte ſuffragiorum concluditur, non præiudicat ſubſcribēti, ex eo quia ſubſcriptio fit ex vi Capituli, quod ex concurſu maioris partis concluſum fuit. Is enim, qui diſſenſit, dicitur firmare per concurſum, & ex quo non poteſt actum impedire, ſubſcribendo ſibi non præiudicat. Imol. in d. c. ſi quis presbyterorum, Gabr. loc. cit.

Tertiò fallit in ſubſcribente per errorem, nam non cenſetur ſubſcribendo approbare, nec ſibi præiudicat, d. l. ſicut, §. non videtur, ibi (niſi manifeſtè appareat eum deceptum eſſe) l. Titius, ff. de reſcind. vendit. l. ſi falſam, vbi Bald. & alij, C. plus valer. quod agit. quã, &c. Gloſ. in dicta l. Caius, in verbo nõ obeſſe. Idcirco ſubſcribens ſcripturam, quam non legit, non dicitur cõſentire, nec approbare, Gloſ. in dicto cap. ſi quis presbyterorũ in verbo ſubſcripſerit, Bartol. in l. quæ dotis, col. fin. vbi Alex. col. penult. ff. ſolut. matrimon. Abb. in cap. ex litteris, de probationib. Felin. in dicto cap. quoniam contra, num. 48. Ang. Imol. Paul. de Caſtr. Alexand. Iaſ. & Alciat. in dicto §. Chriſogonus, Gabr. dicta concluſ. 3. nu. 28. Menoch. dicta præſumpt. 66. num. 21. Tuſch. loc. cit. nu. 65. Quando autem ſubſcribens cenſeatur ſcripturam legiſſe, & quomodo ſit præſumendum, latè tradunt Menoch. & Tuſchus locis citatis, & poſt alios notabiliter Cãcher. var. reſol. p. 3. c. 4. de ſeruitutib. nu. 267. cum ſeq.

Quartò limitatur in ſubſcribente folium album, nam non cenſetur fateri, nec approbare, quæ poſtea in folio ſcribuntur, Innoc. in cap. 2. de fid. inſtrument. Bald. in l. fin. C. plus val. quod agit. &c. Angel. in dicto §. Chriſogonus, vbi Paulus de Caſtro, num. 12. Iaſ. num. 13. Barbatius in d. c. ſi quis presbyterorum, col. 2. Felin. in dicto c. quoniam contra, num. 48. Iaſ. & alij in l. qui Roma, §. duo fratres, ff. de verborum obligation. Rebuff. in dicto tit. de Chirograph. & ſchedular. recognit. in præfatione, nu. 101. Azeued. in recompilation. lib. 4. tit. 21. l. 5. num. 9. Tuſch. in verbo folium album, concluſ. 409. Idem eſt ſi folium album fuerit ſigillatum, nam per appoſitionem ſigilli non cenſentur approbata, quæ poſtea ſcribuntur, Bald. & Ioannes Fab. in l. 1. C. de procurator. Anton. de Butr. Imol. & Abb. in dicto cap. 2. de ſolution. Gabr. comm. concluſ. tit. de præſumpt. concluſ. 4. num. 44. vbi alios allegat. Quando autem folium album ſubſcriptum, vel ſigillatum traditum à vaſſallo Domino ſuo obliget, ad exequendum ea, quæ poſtea ſcribuntur, notabiliter tradit Boer. deciſ. 274.

De duratione, irritatione, & cõſolidatione Actus ad Regulam, *Actus ſi deueniat ad caſum, à quo incipere non poteſt, non irritatur.*

Quæſt. XIX.

Verus intellectus Regulæ. Cap. I.

Celebris eſt regula, quòd ſi actus deueniat ad caſum, à quo incipere non poteſt, non irritatur, l. in ambiguis, ibi (non eſt nouum, vt quæ ſemel vtiliter conſtituta ſunt du-

durent, licèt ille casus euenerit, à quo initium capere non potuerũt) ff. de reg. iur. & cap. factum legitimè, ibi, (factum legitimè retractari non debet, licet casus postea eueniat, à quo non potuit inchoari) de reg. iur. in 6. & l. nec enim ibi, (nec enim corrumpi, aut commutari, quod rectè transactum est superueniente delicto potest) ff. de itin. actuque priuat. & l. pluribus, §. & si placet, vbi Bartol. ff. de verbor. obligat. Petr. de Bellapert. Bald. & Ias. in l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. Tiraquell. in tract. cessante causa in 12. limitat. num. 15. Tusch. in verb. actus, conclus. 144. Actus autem tunc dicitur legitimè factus, quãdo in substantia, & modo, debitè fit, Glos. & Ioannes Monach. in dicto cap. factum legitimè. Et hoc est, quod communiter dicitur, quod actus rectè, & ritè fieri debet: nam dictio illa, rectè, respicit iustitiam: dictio, ritè, respicit ordinem, & sollemnitatem, l. generaliter, §. sin autem, ibi (non ritè illatum, rectè autem accusatum) C. de rebus credit. si cert. petat. Glos. & Bart. in l. non putabit, §. non quæuis, ff. de bonor. possess. contra tabul. Glos. in l. 2. ff. de inoffic. testament. Bart. Alex. & Dec. in l. iustè possidet, ff. de acquirenda possess. & in l. lecta, ff. si cert. petat. Cened. sing. 98. de diction. rectè, & ritè. Ad actus autem validitatem tria requiruntur. Potestas, Voluntas, & Modus, l. cum te, vbi Bald. C. de donat. ante nupt. l. multum, C. si quis alt. vel sibi, Dec. cons. 198. num. 3. Surd. decis. 243. nu. 9. Nicol. Moron. in tract. de treg. & pac. quæst. 140. nu. 17. Quare Bald. cons. 326. num. 2. vol. 1. dixit, quod tria sunt, quæ actum quemlibet canonizant Potestas, Volũtas, & Debitus modus. Ipsum sequuntur Soccin. Iun. cõs. 72. n. 12. & 13. vol. 1. Surd. cõsil. 301. num. 29. vol. 3. Niger controuers. forens. controu. 128. n. 30. Et quoniam lex semper præsumit pro validitate actus, idcirco quando certus modus, vel forma præscripta est, & actus reperitur gestus, præsumitur secundum formã, & modum præscriptum processisse, latè Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 4. n. 13. Niger contr. forens. controu. 371. n. 7.

Regula autem suprapòsita, quòd actus non irritatur, si deueniat ad casum, à quo incipere non potest, intelligitur de actu perfecto, & consumato, Dynus in dicto c. factum legitimè, vbi etiam Glos. & probatur in l. fin. ff. vnde liber. & in l. inter stipulantem, §. sacram, vbi Ias. & alij, ff. de verbor. obligat. c. quæris, §. per hanc societatẽ, vbi Glos. de consecrat. distinct. 4. cap. de bigamis, vbi Glos. in verb. nec defũctis, de bigam. c. sanè, & cap. post translationem, vbi omnes Canon. de renunciat. Cyn. Bald. & alij in l. generaliter, C. de Episcop. & cleric. Alexand. Ias. & alij in dicto §. sacram, Tiraquel. loc. cit. limit. 14. num. 2.

Intelligitur etiam regula supradicta de actu cõsumato, qui perpetuum effectum producit. Sic notabiliter respondit Caldas de Perez in 3. p. de iure emphyteotico cap. 10. nu. 41. quem sequitur Iacob. Cãcher. variar. resol. p. 3. cap. 2. de inuentar. num. 228. Idcirco priuilegium exemptionis à muneribus realibus ob numerum 12. filiorum, iuxta text. in l. si quis decurio, C. de decurion. lib. 10. & l. fin. vbi Bart. Ioannes de Platea, & Lucas de Penna, C. de ijs, qui num. lib. & famil. decis. 259. durat etiam filijs mortuis, Alberic. in l. decet, ff. de regul. iur. & Ioannes Andr. in cap. decet, eod. titul. in 6. Bart. in l. 2. §.

non

non solum, ff. de excusat. tutor. Paul. de Castr. in l. si in dote, §. maritus, ff. solut. matrim. Viuius com. opin. lib. 1. cap. 236. Quoties enim actus non producit effectum suum perpetuò, sed continet aliquam tacitam conditionem, vel causam, non procedit regula, sed si res deueniat ad casum, à quo incipere non potest, actus irritatur. Exemplum est, quando Princeps ex iusta causa, vtputa necessitatis, vel publicæ vtilitatis, rem à proprio domino aufert, cessante supradicta causa, quia res deuenit ad casum, à quo incipere non poterat, restituendum est ablatum primo dominio, Innoc. in cap. quia plerique de immunitat. eccles. Ant. de Butr. Imol. & Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut. Afflict. decis. 361. nu. 29. Boer. decision. 38. Gabr. comm. concl. de iur. quæsit. non toll. conclus. 4. Hinc notabiliter dixit Albericus in l. in tantum, ff. de rer. diuis. per illum textum, & in l. quod in littore, ff. de acquirend. rer. domin. quod si ob defensionem Ciuitatis facta sit fouea in prædio alicuius, si confecta pace, fouea explanetur, quasi iure postliminis reuertitur in dominio prioris domini. Quod tamen non procedit si pretium recepisset, poterit tamen pretium receptum offerre, & præferri cuicunque fouea prædicta forsan concederetur. Faciunt etiam ad supradicta tradita per Bart. in l. 1. §. nunciatio, col. 3. ff. de oper. nou. nũciat. quod quicquid ob necessitatem contra ius commune disponitur, habet tacitam conditionem, donec durat necessitas. Allegat tex. in l. 2. ff. de offic. Præsid. & in l. 1. in fin. ff. de ferijs. Idem tradit Pet. de Anchar. in cap. 1. in 6. notab. de stat. monachor. Idcirco cessante necessitate cessat dispositio, aut introductum ex tali causa, cap. 2. vbi Cardin. & Petr. de Anchar. de custodia Eucharistiæ, & probatur in cap. Siracusanæ Vrbis, 28. distinct. & cap. quoniam multa, 48. distinct. & cap. quia sancta, §. verum, 63. distinct. Glos. in l. solet, vbi etiam Bart. ff. de tutel. Glos. in cap. in argumentum, de regul. iur. in 6. Tiraquell. in tract. cessante causa, n. 184.

Intelligitur etiam regula supradicta, quando actus taliter est consumatus, vt nullæ remaneant reliquiæ in cõtrarium. Ex vi enim reliquiarum, actus, & si consumatus, aliter iudicatur, quam in præsenti iudicandus esset, l. 2. & 3. ff. rerũ amotar. l. ex duobus, ff. de vulgari, & pupillar. l. vnius facinoris, §. seruus, ibi (in memoriam prioris domini) ff. de quæstion. l. seruos non solum, vbi Glos. allegat concordantia, C. eod. tit. Idcirco inimicus reconciliatus, non statim efficitur idoneus testis, neque Iudex, quia solent remanere quædam reliquię præteriti odij, ideo requiritur, quod amicitia reconciliata, sit longo tempore confirmata, cap. accusatores, vbi Glos. 2. quæst. 5. Glos. notabilis in cap. per tuas il primo, in verbo inimicitias capitales, vbi Ioannes de Anan. & Felin. de Simon. Innoc. Anan. Abb. & Felin. in cap. cum oporteat, de accusation. Roman. singul. 315. Sylu. Aldobrand. in §. inimicitiæ, Institut. de excusat. tutor. latè Tiraquell. in tractat. cessante causa, limitat. 16. num. 7. & sequenti. Sicut etiam dicitur de Iudæo nouiter effecto Christiano, qui non debet ad Episcopatum promoueri, ex quo adhuc remanent reliquiæ Iudaismi, cap. primo cum sequen. 48. distinc. Tiraquell. loco citat. limition. 12. num. 13.

Offi-

Officiales, an per superuenientem infirmitatem sint priuandi officio, aut ei renunciare cogendi. Cap. II.

EX supradicta conclusione sic intellecta infertur. Primò, quòd licet cæcus, surdus, vel aliter impeditus, non possit esse Iudex l. cæcus, vbi Bart. ff. de iudic. l. infamia, C. de decurionib. lib. 10. ibi (non etiam amissionis oculorum casus) l. cum prætor, ff. de iudic. ibi (quidā enim lege impediuntur, ne Iudices sint: quidam moribus, quidam natura. Natura vt surdus, mutus, & perpetuò furiosus, & impubes, qui iudicio carent) latè ad materiam tradunt Petr. Gregor. Tolosan. lib. 47. Syntagm. iuris cap. 12. n. 2. & 18. Curia Pisana, cap. 12. nu. 2. Et in hoc Regno extat capitulum Regis Caroli II. per quod mandatur. Ne officia infirmis, & impeditis conferantur, de quo latè Tappia in Ius Regni, in tit. de officialibus Regni constituen. fol. 216.

Quod autem dictum est de surdo, non procedit in surdastro, qui tardè audit, l. fin. ff. de legitim. tutel. Nam potest eligi officialis, Burgos de Paz, qui sic dicit iudicatum in l. 2. Tauri num. 84. Mastrill. de magistr. lib. 2. cap. 9. num. 3. Ità etiam practicatum vidi in persona Decij Caracciolì, qui cum esset surdaster, & fuisset præsentatus ad Archiepiscopatum Barensem, proposito dubio coram Sanctissimo, fuit, oppositis non obstantibus institutus in Archiepiscopatu.

Nec etiam procedit in eo, qui podagra laborat, nam potest eligi ad officium, l. podagræ, C. qui morb. se excusar. poss. licet ex tex. in l. qui tertiana, ff. de edilit. edict. (notabiliter constat, quòd (qui tertiana, aut quartana febre, aut podagra vexarentur, quiue comitialem morbum haberent, ne quidem his diebus, quibus morbus vacaret, rectè sani dicentur) sed ex quo perpetuum impedimentum non habent, possūt eligi, Tapp. & Mastrill. loc. citat.

Superueniens tamen infirmitas, vel cæcitas, non facit, vt officio priuari debeat, vel ad cedendum cogi possit, l. 1. §. quamuis, ff. de postulat. ibi (quamuis enim cæcus pro alio postulare non possit, tamen & senatorium ordinem retinet, & iudicandi officio fungitur. Numquid ergo, & magistratus gerere possit? sed de hoc deliberabimus. Et extat quidē exemplum eius, qui gessit. Appius denique Claudius cæcus, consilijs publicis intererat, & in Senatu seuerissimam dixit sententiam de Pyrrhi captiuis non capiendis. Sed melius est, vt dicamus, retinere quidem eum iam acceptum magistratum posse, aspirare autem ad nouū penitus prohibemus. Idque multis comprobatur exemplis) probatur etiam in cap. fin. de cleric. ægrot. & in cap. scripsit qualiter, & cap. quāuis triste q. 9. prima.

Et procedit supradicta regula, etiam si infirmitas post electionem superueniat, ante tamen capturam possessionis. Latè probat Abb. cons. 47. lib. 1. per totum, Tusc. in verbo facta, concl. 12. num. 8. Solet tamen ex causa superuenientis perpetuæ infirmitatis, dari coadiutor cap. 1. vbi Canon. de cleric. ægrotan. in 6. & cap. 1. 7. qu. 1. Nauar. cons. 1. de cler. ægrot. Paris. cons. 49. num. 38. vol. 4. Flamin. Paris de resign. beneficior. lib. 7. q. 20. Et ita practicatum vidi in personis Regiorum Consiliariorum Caroli Fenicis, & Marcelli Fornarij, & Petri Antonij Mastrilli Præsidis Regiæ Cameræ; qui cum assiduè podagra laborarēt, fuerunt alij in ipsorum locum ele-

cti, ipsis autem concessum salarium, & ius veniendi ad Regia Tribunalia, prout prius, quando vellent, Tapp. & Mastrill. loc. cit.

Dotis restitutio ob viri inopiam nunc reuocetur viro ad meliorem fortunam deuenientem. Cap. III.

SEcundò infertur, quòd licèt dotis restitutio non sit facienda vxori viuente viro, nisi in casu, quo vir tēdat ad inopiam, l. si constante, vbi omnes, ff. solut. matrim. Si tamen ex causa supradicta, facta sit dotis restitutio, & vir ad meliorem fortunā deueniat, non reuocatur dotis restitutio, sed firma permanet, licèt deuentum sit ad casum, à quo actus incipere non poterat, Glos. in l. vbi adhuc, in verbo abutatur, ff. de iur. dot. Bart. in l. pluribus, §. & si placet num. 4. ff. de verbor. oblig. & in dicta l. si constante nu. 107. vbi Alexand. num. 39. Claudius de Seisello num. 77. & Barbos. num. 32. cum sequent. Capyc. decis. 46. Ant. Gomez ad leges Tauri leg. 50. nu. 33. Palatios Ruuios in cap. per vestras §. 25. Ruinus cons. 137. num. 19. lib. 2. Mol. de primog. Hispan. lib. 4. cap. 7. num. 14. & est magis communis opinio licèt multi contrariū teneant, quos refert Tiraquell. in tract. cessante causa, limit. 14. & secundum hanc magis communem opinionem dicit esse iudicatum Franciscus Niger controuer. foren. controuer. 277. num. 13. cum seq.

Communis autem opinio supra firmata non procedit, quando lite pendente, vir deuenit ad meliorem fortunam, l. si mulier, ff. soluto matrim. Cepoll. in l. si actione, ff. de ædilit. edict. Tiraq. cessante causa, limit. 14. n. 5. Vel quando post sententiā, ante tamē ipsius exequutionem argum. legis, si marito §. si voluntate, ff. solut. matrim. Angel. in l. si cum dote, §. si vero, ff. eod. tit. Barbosa loco cit. n. 35.

Quod etiam confirmatur. Nam excusatus ab aliquo munere propter paupertatem, superuenientibus diuitijs, non cogitur pro illa vice suscipere munus, l. cura, §. deficientiū, ff. de muner. & honor. Nec excusatio prius concessa, reuocatur, licèt deuentum sit ad casum, à quo incipere non poterat, l. 2. §. remittitur, vers. neque rursus, ff. de excusation. tutor. Dec. in cap. cum cessante, n. 4. de appellation. Ripa in l. ex facto n. 18. ff. de vulgari, & pupillari substitut. licèt in posterum possit cogi. Et ita intelligendi sunt textus in l. si ijs honoribus, §. auctis, ff. de vacatione muner. & l. si rerum §. negotiatores, ff. de iur. immunit. Barbos. loco cit. num. 35. & Nig. loco cit. num. 10. Confirmantur etiam supradicta ex lege sciendum, §. fin. ff. qui sat. dar. cog. vbi præstans cautionem de iudicio sisti, & iudicatum soluendo, ex quo bona immobilia non possidet, si post cautionē, immobilia obtineat, cautio non retractatur, licet deuentum sit ad casum, à quo incipere non poterat. Latè de ratione huius dicti agunt Barbos. & Niger loc. cit.

An dirimatur matrimonium per superuenientem furorem, infirmitatem, &c. Cap. IV.

TErtio Infertur, quòd licet furiosus matrimonium contrahere non possit, ex quo, libero consensu caret, cap. aliquis, 15. quæst. 1. & contractum matrimonium non tenet, cap. dilectus, de sponsalib. ex superuenienti tamen furore non di-

dirimitur, cap. neque furiosus 32. qu. 7. ibi (neque furiosus, neque furiosa matrimonium cōtrahere possunt, si contractum fuerit non separatur) nulla enim potest dari causa præter mortem naturalem, ob quã consumatum matrimonium dirimi possit. Latè probat Sanch. de sponsal. lib. 2. disp. 13. Nec etiam matrimonium ratum, ex superueniente infirmitate, vel impotentia dirimi potest, cap. hi, qui 32. quæst. 7. vbi Nicolaus Pontifex sic dicit: Hi, qui matrimonium sani contraxerunt, & vni ex duobus dementia, aut furor, aut aliqua infirmitas accesserit, ob hanc infirmitatem, & causam, coniugia talium solui non possunt. Similiter sciendum est, de his, qui ab aduersarijs excæcantur, aut membris truncantur, aut à barbaris execti fuerint. Idem probat D. Aug. lib. 1. de sermone Domini in monte cap. 32. cuius dicta habentur in cap. si vxorem 32. quæst. 1. Et hanc opinionem ex Theologis defendūt D. Bonauent. in 4. dist. 34. art. 2. q. 2. Scot. ibi quæst. vnica, col. 2. Riccar. art. 2. q. 1. & 2. & art. 3. quæst. 1. Maior. quæst. 1. ad finem, supplemētum Gabrielis, q. vnica, art. 2. corol. 2. Paludan. in 4. dist. 27. q. 3. art. vlt. concl. 3. num. 27. Et ex iurisperitis Gofred. in summa, tit. de frigid. & malefic. num. 4. Ant. de Butr. in cap. 2. vbi Alex. de Neuo, & Præpos. de frigid. & maleficiat. Abb. Ancar. & Alexand. de Neuo in cap. ex litteris, eod. tit. de frigid. & malefic. Angel. in verb. matrimonium 3. impedimento 16. num. 2. Syl. in eod. verbo, 8. q. 16. dicto 8. Armil. in eodem verbo, num. 48. Lancellott. institut. iuris canon. lib. 2. §. item si quis ignarus, de diuot. Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 102. Quando autem debitum coniugale exigi, vel peti possit à furioso, tradunt Syl. & Angel. in verbo debitum, Nauar. in summa cap. 16. num. 17. Abb. & alij in cap. 2. de coniug. leprof. Sanch. de matrim. lib. 9. disp. 23. Et tamen res deuenit ad casum, à quo incipere non poterat.

Sic etiam affinitas infra quartum gradum, non solum impedit, sed dirimit matrimonium, cap. non debet, de consang. & affin. quando tamen ex culpa illicita prouenit vsque ad secundum iuxta Decretum Triden. de reform. matrim. sess. 24. cap. 4. & Decretum Pij V. anni 1566. incipiens ad Romanum Pontificem, & infra eumdem gradum si ex culpa illicita post matrimonium accidat, impedit debiti petitionem, Sacra Congregatio sic respondit, vt habetur in declaration. ad Concil. dicto cap. 4. & probant Nauar. cons. 6. in addit. de consanguin. & affinib. Guttier. qq. canonicar. cap. 23. Hériq. in summa lib. 11. de matrimon. cap. 15. & lib. 12. cap. 10. Rodriq. in summa cap. 243. Eman. Sà, verbo debitum, Sanch. de matrim. lib. 9. dist. 27. num. 14. & tamen impedimentum affinitatis superueniens non dirimit matrimonium, licèt res deuenerit ad casum, à quo incipere non poterat, vt in puncto, de quo agitur, tradunt Anchar. cons. 404. Tuscus in verbo facta multa, conclus. 12.

De Legatis inter virum, & vxorem castè viuentes. Cap. V.

Quarto Infertur, quod mulier relicta vsufructuaria donec castè vixerit, si primo anno conditionem seruauit, secundo vero secus, si tertio castè viuat, legatum iam ammissum non recuperat, quia actus est consumatus, nec irritatur, etiam quòd deueniat postea ad casum, à

quo incipere non poterat. Bald. in l. Titius per illum textum, ff. de excusat. tutor. Iason in l. inter stipulātem, §. sacram nu. 8 ff. de verb. obligation. Berous cons. 30. num. 2. col. 2. Bertacchin. in repertor. in verbo vxor vsufructuaria, vers. vxor vsufructuaria donec castè, &c. Menoch. de præsumption. lib. 4. præsumpt. 187. n. 12. & cons. 278.

Et procedit conclusio etiam si mulier post lapsum efficiatur religiosa. Nã licet per professionem tollatur macula, & vitium ingratitudinis purgatur, cap. non liceat 19. quæst. vlt. Glos. in l. Deo nobis, C. de Episcopis, & Cleric. Suar. alleg. 25. ammissum tamen legatum non recuperat. Simon de Petris de interpretation. vltimar. voluntat. lib. 1. interpretat. 1. circa legata, dub. 10. num. 114. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 91. num. 35. & faciunt tex. in l. sororem, C. de his, quibus vt indig. l. fideicommissum, C. de fideicom. & tradita per Innoc. in cap. 2. de sagittar. An autem sufficiat vnica fornicatio ad hoc, vt legatum amittatur, latè disputat Sanch. loc. cit. & probabilius est ex præsumpta mente testatoris legatum amitti, vt ibidem. Et legatum factum si lectum viduale seruauerit, quod idem est, quod legatum, nè nubat, authen. cui relictum, C. de indicta viduit. tollen. statim atque matrimonium contrahitur, legatum cessat, & exactum, erit restituendum, Paul. de Castr. in l. fin. C. de indict. viduit. tollen. Caualcan. in tract de vsufr. mulier. leg. num. 117. Franch. ita dicit fuisse decisum decis. 231. Et conditio supradicta apposita in legato facto à viro vxori eodem modo procedit, si legatum sub eadem conditione fiat ab vxore viro suo, §. qui verò, vers. vnde sancimus, in auth. de nupt. Pinel. in l. 4. num. 17. vers. ex qua differentia, C. de bonis mater. Sic refert decisum Franch. decis. 174. Et eodem modo restituendum est exactum, vna cum fructibus, iuxta tex. in auth. cui relictũ. Nam tit. dispensatiuus non est potens ad fructuum acquisitionem, Bald. in d. l. fin. vers. ibi super glosa, Iacobin. de Sancto Georgio in dicta authen. cui relictum, vers. in glo. super verbo fructibus, Franch. dicta decis. 231.

Et procedunt supradicta etiam si statum contracto matrimonio vir decedat. Nam extinctum legatum nõ reuiuiscit, nec retractatur actus, licet deueniat ad casum, à quo incipere non poterat, Soccin. iun. cons. 110. n. 9 lib. 1. Berous cons. 30. nu. 2. lib. 2. Ioannes de Garronibus in rubr. C. de secund. nupt. num. 106. vbi allegat Paul. de Castr. Bertacchin. & alios, Menoch. concl. 278. & de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 187. num. 12. Sic etiam legatum factum vxori si habitauerit cum filijs, si semel habitare desinat, legatum amittit, nec reuiuiscit, si pœnitentia ducta redeat ad habitandum cum filijs, Dec. cons. 611. Menoch. d. cons. 278. num. 19. Sic etiam, tutelam filiorum statim, atque ad secunda vota transit mulier amittit, §. quia verò, ibi (mox vt secundas nuptias contraxerit) Auth. vt fine prohib. matr. &c. & Auth. Sacramētum, vbi Angel. C. quando mulier tutel. o fic. fung. pot. Et dictio illa, mox, ostendit priuationem esse factam ipso iure, glos. in §. 1. in verb. imminere, in Auth. de incest. nupt. Bart. in l. Imperator num. 1. ff. de iur. fisci, Tiraquel. in l. si vnquam, in verbo reuertatur num 90. & 91. C. de reuocand. donation. Cenedus sing. 61. num. 50. Et mortuo viro, tutelam non recuperat, Cynus in Auth. vt matri, & auiæ, vbi etiam Alberic. & Ang. C quando mul. tutel. offic. fung. pot. Salycet. in dicta

Au-

Authen. sacramenta, Ang. in l. adoptate, ff. de adoption. Marsilius in l. etiam, §. si reibitus, ff. de quæstion. Ruin. consil. 86. num. 5. lib. 5. Tiraqu. in dicto tract. cessante causa, limit. 12. num. 9. Menoch. dicto consil. 278.

Donatio inter viuos quando reuocetur: & Præscriptio quando irritetur. Cap. VI.

QVinto Infertur, quòd donatio inter viuos, quæ ex sui natura est est irreuocabilis, ex iuris dispositione ob superuenientiam liberorum reuocatur, l. si vnquam, C. de reuocand. donation. ipsis filijs mortuis, viuentibus adhuc donatario, & donante, donatio non reuiuiscit, & sic actus deuenit ad casum, à quo incipere non poterat, Alberic. in dicta l. si vnquam, & in l. 1. ff. de assignandis libert. Bart. in l. Titia Seio, §. Imperator, ff. de legat. 2. & consil. 235. Bald. in dicto §. Imperator, & in l. 1. C de inoffic. donation. & cõsil. 167. col. 1. volum. 5. Imol. in cap. fin. de donation. Et procedit conclusio, etiam si filius natus statim postea moriatur, Corneus consil. 176. & 234. lib. 2. & consil. 4. lib 3. Franc. de Aretio consil. 93. Soccin. consil. 226. col. 4. lib. 2. Iason. in l. si quis hæ edem, col. 3. C. de institut. & substitution. & in l. in substitutione, ff. de vulgar. & pupill. & consil. 66. col. 8. lib. 3. Ruin. consil. 60. num. 17. lib. 3. Tiraquell. in dicto tract. cessan. caus. limitat. 12. num. 9. & latissimè in d. l. si vnquam, in verbo susceperit liberos, num. 203 cum sequenti, vbi de communiori, & veriori opinione testatur.

Quod etiam confirmatur. Nam bona subiecta fideicommisso, quæ ex causa dotis alienari possunt, Authen. res, quæ, C. communia de legat. si ex supradicta causa fuerunt alienata, & postea reuertantur in posse grauati, ex quo dos fuit restituta ante euentum conditionis fideicommisso appositæ, non reincidunt in onus fideicommissi, nec vocatis in fideicommisso veniunt restituenda, sed penes grauatum, qui iure licito alienauit remanent libera, Glos. in dicta Authen. res, quæ, in verb. obligatione. Ratio est, quia res semel alienata, effecta est alienabilis, l. pater filium, ff de legat. 3. Et in proprijs terminis tradunt Mol. de primogen. Hispan. lib 4. cap. 7. nu. 13. Myerez de maiorit. parte 4. qu. 4. Et sic actus deueniendo ad casum, à quo incipere non poterat, non irritatur. Sic in specie ponderat Barbos. in dicta l. si constante num. 33.

Sexto Infertur, quòd licèt nulla præscriptio valeat absque bona fide, cap. vigilanti, & cap fin. de præscription. *Si* tamen completa præscriptione, superueniat mala fides, præscriptio non irritatur, sed possessor, iustè, tanquam Dominus retinet. Glos. in d. cap. fin. in verbo temporis, vbi Hostiens. Innoc. & Imol. qui col. 15 dicit esse communem opinionem Ciuilistar. & Canonist. Idem probat ibidem Abb. Glos. in cap. 1. in verb. pellendi de concession. præben. Innoc. & Hostiens. in cap. cura, de iur. patron. Innocen. & Abb. in cap. quia plerumque, de immunit. Eccles. Ioannes de Lignan. Bald. Cardinal. Florentin. Imol. Abb. & Felin. in dicto cap. vigilanti, de præscription. Ioannes Andr. Pet. de Anch. & Francus in cap. possessor, de regulis iur. in 6. Latissimè congerit Tiraquell. in dicto tractat. cessante causa, limit. 12. num. 16. cũ sequenti. Couar. in dicto cap. possessor parte 3. §. 2 Et procedit conclusio in foro conscientiæ, Diuus Thom. quodlibet. 12. q. 16. art. 24.

Scot.

Scot. in 4. dist. 15. q. 2. §. de 2. artic. Syl. in verb. pręscriptio 1. quęst. 13. Tab. ibidem, quæst. 11. Ang. ibidem §. 47. Caiet. in summa, in verbo pręscriptio, Sot. lib. 4. de iust. & iur. qu. 5. art. 4. Sal. Bagnes, Petr. de Arag. Greg. de Valen. Vict. Lopez, & alij, quos refert, & sequitur Mol. de iust. & iur. disput. 61. & post ipsum Sayr. qui alios allegat Clau. reg. lib. 9. c. 12. n. 34.

In hoc ar. variæ fuerunt Doctor. sententiæ. Prima fuit Rosell. & Raym. in verbo præscriptio, qui dixerunt, statim adueniente mala fide tanquam cessante fundamento præscriptionis, ipsammet præscriptionē cessare, etiam completam.

Secunda fuit Alban. & aliorum antiquorum relatorum à Glos. in dicto cap. fin. dicentium malam fidem superuenientem, dirimere præscriptionem completam respectu possessorum ex titulo lucratiuo, non autē ex titulo oneroso.

Tertia fuit Adrian. in 4. in materia de restitut. quæst. de rescript. Medinæ C. de restitut. q. 18. Ioseph. Angl. in florib. in 4. tract. de præscript. ar. 2. conclus. 2. Gabr. in 4. distinct. 15. q. 14. art. 3. & fauet etiam Anton. de Butr. in dicto cap. vigilanti, de præscription. Dicentium, malam fidem superuenientem, completam præscriptionem dirimere, præterquam in casu culpabilis negligentiæ prioris domini, taliter, quod ob ipsam, mereretur neglectam rem amittere.

Sed non obstantibus tot opinionibus verior est firmata opinio in vtroque foro, superuenientem malam fidem completam præscriptionem non turbare, nec possessorem obnoxium esse restitutioni. Ratio est. Potest Princeps pro bono publico bona vnius ad alium transferre. Post Ciuilistas, & latè tradita per Couar. in d. cap. possessor, in initio tertiæ partis, tradunt Diu. Thom. in dicto quodlib. 12. art. 24. & 25. Sot. dicto lib. 4. art. 4. & expedit Reipublicæ nè dominia maneant in incerto, l. fin. ff. pro suo. Et præscriptio est secundum rationem naturalem, vt ex latè per Molin. & Sayr. loco citat. Cùm igitur completa est præscriptio, translatum est dominium, & iuris authoritate, & Principis dispositione, ex rationabili causa prior dominus dominium amisit, & ad secundum translatum est: idcircò ex superueniente mala fide completa præscriptio nō retractatur, licet res deueniat ad eum, à quo incipere non poterat.

Quid autem dicendum sit, quando non completa præscriptione, dubium superueniat, an res possessa sua sit, vel aliena, an statim sit restituenda? Et in hoc, licèt Adrian. loco citato, cum alijs relatis à Sayr. dixerint, statim fore restituendam, ex quo per superueniens dubium vulnerata est conscientia. Et Sot. in dicta quæst. 5. art. vltimo in fin. Cordub. qq. Theolog. quæst. 6. §. vltimo, Aragon. 2. 2. quęst. 62. tract. de dominio fol. 165. & alij, quos refert Sanch. lib. 2. de matrim. disput. 4. quæst. 2. num. 11. dixerint, pro qualitate dubij esse restituendum. Vera tamen est resolutio, possessorem ex causa superuenientis dubij, non statim teneri ad restituēdum, sed tantùm omnem diligentiam adhibere ad dubium tollendum. Quòd si, adhibita diligentia remanet dubius poterit practicè iudicium facere, se iustè possidere, nec ad restitutionem teneri. Ratio est. Nam sicut in foro fori Iudex in dubio, pro possessore iudicare debet, cap. in pari causa de regul. iur. in 6. & l. in pari, ff. de reg. iur. ita, & in foro conscientiæ. Sic probant Franc. Victor. de iur. belli, dub. 3. proposit. 4. num. 3, Sot. de tegen. secr. memb.

3.q.2.post 3.conclus. Syl.in verbo præscriptio 1.q.3. Mol.de iust. disput.35.& 36. Sayr. dicto cap. 12. Sanch.dicta quæst.2.num.22.& ex supradicta diligentia,& practico iuditio,taliter vulnerata conscientia dubitantis, an res possessa sua sit, consolidatur, vt non solum possit tutè possidere,sed etiam alienare,& pretium consumere, Syl. in verbo restitutio 3.q.7.dicto 3. Sanch.dicta quæst.2.n.20.cum seq.

Nulliter gesti actus, si deueniant ad casum,in quo possunt legitimè fieri.an confirmentur. Cap. VII.

Ampliatur supra firmata conclusio, vt procedat, etiam in casu contrario; videlicet, quòd sicut supra ex multis probatum est, quòd actus legitimè factus si deueniat ad casum, à quo incipere non potest, non irritatur,ita & è contra,actus nulliter gestus,si deueniat ad casũ, in quo potest legitimè fieri, non confirmatur,neque cõualescit,cap. non firmatur, vbi notabilis glos. & Dyn.de reg iur.in 6.l.quod initio, vbi latè Decius,& Cagnol. ff. de reg.iur.

Confirmatur ampliatio ex multis, & Primò. Sponsalia ante septennium completum,sunt ipso iure nulla, c. accessit,vbi Glos.in verbo ipso iure cap.litteras,& cap.ad dissoluendũ, de desponsat.impuber. l.in sponsalibus,ff.de sponsal.ex quo ante sep. tennium completum non adest vsus rationis D.Th.in 4.dist.27.q.2.ar. 2.vbi omnes,& l.si infanti,§.fin. & l.potuit,C.de iur.deliberand.Si tamen ante supradictam ætatem contracta sint,ipsa adueniente non cõualescunt, cap. primo de desponsf. impub.in 6. nisi aliqua adsint ratificationis signa, vt in dicto cap.1. vbi glos.Anton.de Butr.Archidiac. Franc.& cæteri Canonistæ, Syl.in verbo matrimonium, 8. quæst.14. dicto 8.Ang.in eodem verbo 3.impedimento 14.nu.12.Rosel.in verbo impedimentum, in 13.impedimento num. 8. latissimè Sanch. de matrim.lib.1.disput.16.num.6. Et facit regula, quòd promissio facta tempore inhabili, non valet, nec etiam tempore habili superuenientе obligat,cap.placet,cap.quidam, vbi Abb.notat,de conuers.coniug. Sic & sponsalia contracta ab eo, qui astrictus erat voto castitatis, si in voto castitatis fuerit dispensatũ, non obligant,sicut sponsalia secundo loco contracta,stantibus primis non tenent,etiam si fuissent iurata. Innoc.& omnes Canonistæ in cap. sicut, de sponsal. Et primis dissolutis, nec etiam obligant, ex quo à principio non valuerunt.Sicut votum de re impossibili, non obligat ea facta possibili,Pegna,quẽ refert, & sequitur Lopez. prima parte instruct.cap.43.vers.stultum est, & in proprijs terminis sponsalium defendit Sanch.lib.1.de matrim. disput. 50.num 6.licet Couar.in cap.4. §. 1.num.10.de sponsalib. contrarium dixerit,& Nauar.in summa cap.12. num.vlt.dixit iuramentum de re illicita,si fiat licita obligare.

Secundo Confirmatur. Collatio beneficiorum præscriptam habet ætatem pro qualitate cuinslibet beneficij,cap.cum in cunctis,§.inferiora, de electiõn. cap. super inordinata, de præbend.vbi omnes Canonistę, cap.1.de ætate, & qualitat.Tridentinum de reform.sess.23.cap.6. latissimè agit Garzias de benefic.p.7. cap.4.Et collatio facta non habenti legitimam ætatem,nulla est, cap. licet canon.ibi(viribus omninò carere) de elect. in 6. vbi Glos. Archid.Geminian.& Franc.Sic etiam per-

permutatio, vel resignatio beneficij facta non habenti legitimam ætatẽ, Puteus decis. 331. lib. 1. sic pluries Rota decreuit. Refert, & sequitur Flamin. Paris de resignation. benefic. lib. 4. q. 9. num. 20. cum sequenti, Rodriq. in summa tom. 1. cap. 30. num. 1. Vega in summa par. 1. cap. 36. cas. 5. Et procedit regula etiam in foro conscientiæ, Ledes. in summa par. 2. tract. 7. cap. 2. in 7. concl. difficult. 17. & etiam si modicum tempus deficeret, nempè dies. Ratio est, quia in expressè statutis à iure, non est licitum arbitrari. Et in ætate statuta à iure ad condendum testamentum, si vna dies deficiat, corruit actus, l. qua ætate, ff. de testament. Et in materia sponsaliorũ, pro quibus legitimè conficiendis requiritur septennium completum, vt supra probatum est, si vna dies deficiat, corruunt, Ant. de Butr. in cap. litteras, de despons. impuber. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 16. n. 4. Et in propria materia collationis beneficiorum, quod defectus ætatis in vna die annullet collationem, probat Garzias in d. cap. 4. n. 84. Si tamen impetratum fuerit rescriptum pro consequutione beneficij, tempore, quo completa non erat ætas pro tali beneficio consequendo, non poterit is, qui rescriptum impetrauit adueniente ætate, beneficium obtinere, cap. si eo tempore, vbi Glos. & omnes Canonistę, de rescript. in 6. Dynus in d. cap. non firmatur.

Tertio Confirmatur. Confessio Rei, etiam in tormentis facta non valet, nisi præcedentibus inditijs, l. 1. §. Diuus, ff. de quęstion. Glos. in l. penul. vbi Bart. ff. eodem tit. Felin. Dec. & Berous in cap. at si clerici, de iudic. Brunorus à Sole, in compendio in verbo, confessio facta per torturam, vbi testatur de communi opinione, Boerius decis. 90. nu. 10. & hoc in quocunque crimine, etiã enormissimo, Foller. in pract. criminali, in verb. & si confitebuntur, p. 3. num. 2. Gigas in tract. de crimine læsæ Maiestatis, lib. 2. tit. Quomodo & per quos crimen lęsę Maiestatis probetur, q. 1. num. 13. Viuius commun. opin. opinione 139. nu. 5. Latè Farinac. in tract. criminal. in tit. de reo confesso, & conuicto, qu. 83. cap. 1. Idem est de confessione facta antequam constaret de delicto in genere, l. prima, §. illud, vbi Bart. & alij, ff. ad Syllanian. Angel. de malefic. in verbo, quòd fama publica, nu. 108. & in verbo vestem foderatam, num. 25. Subsequentibus tamen inditijs post confessionem in tortura factam, vel constito de delictò in genere, confessio non ratificatur, neque conualescit, Alber. & Bart. in l. maritus, num. 2. ff. de quęst. Felin. in cap. ad nostram, de probation. & in cap. at si clerici, num. 1. vbi Dec. num. 38. de iudic. Dec. in cap. quod initio, num. 4. de regul. iur. Alexan. cons. 79. lib. 2. Roman. cons. 177. & singul. 131. Laurentius in decision. Auenionens. decis. 138. Brunor. à Sole, loc. citat. Mascard. de probation. lib. 3. concl. 1385. Farinac. loco cit. n. 4.

Quartò Confirmatur. Excommunicatio lata post appellationem, est nulla, cap. cum contingat, vbi Abb. de officio delegati, cap. per tuas, vbi Glos. in verbo in quibus casibus, & Abb. de senten. excommunicat. in 6. & cap. in præsenti, in verbo ad cautelam, eodem tit. in 6. Couar. in cap. alma mater, p. 1. §. 7. num. 5. §. 10. nu. 4. Nauar. in summa cap. 27. num. 4. latissimè Sayr. de censur. lib. 1. cap. 16. num. 18. Nec reuiuiscit si appellatio non prosequatur, cap. licet, de sentent. excommunic. in 6. Couar. dicto cap. alma mater, §. 10. num. 6. Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 13. §. 18. num. 8. Ratio est, quia

quia per appellationem suspensa fuit Iudicis iurisdictio, cap. si à Iudice, de appellation. in 6. Idcirco sententia ab ipso lata, habetur ac si à non suo Iudice lata esset, & cum à principio nulla sit, non potest ex non prosequutione appellationis vires accipere, vt in specie tradit Glos. in cap. sæpè, in verbo rata, vbi etiam Abb. num. 14. & Anton. de Butrio de appellation. Sayr. in d. c. 16. num. 23.

Quintò Confirmatur. In multis Ciuitatibus solent adesse statuta, ne bona stabilia emantur absque Principis licentia, quòd si ex donatione, legato, vel successione immobilia deferantur infra annum, teneantur ea vendere, nec amplius possunt absque Principis licentia bona immobilia possidere, refert Mol. de iust. & iur. disput. 140. vers. quia de iure huius Regni. Sed quicquid sit de statuto Lusitaniæ, statutum supradictum, quoad Ecclesiasticos non valet, ex quo est contra libertatem Ecclesiæ, cap. perpendimus, de senten. excom. Dec. Felin. & omnes Canonistæ in cap. Ecclesiæ Sanctę Mariæ de constitution. Borrel. in addit. ad Belluc. in spec. Princip. rubr. 14. de amortizat. §. veniamus, litt. Q. Et ità fuit à grauissimis authoribus fũdatum in varijs tract. de censur. Quod autem pertinet ad forenses, ne ipsis stabilia alienentur, certum est valere statutum, probatur in l. si emptione, §. primo, ff. de contrahend. empt. Bart. in l. filius familias, §. Diui, in 2. quæst. ff de legat. 2. Anna in verbo statutum, sing. 493. Si tamen alienatio stabilium in forensi fiat, si postea ciuis efficiatur, alienatio non conualidatur, nec reuiuiscit; latissimè probant Roman. consf. 509. Andr. Sicul. cõsil. 70. lib. 3. Decius in d. cap. quod initio.

Sextò Confirmatur etiam ex multis regulis. Nam stipulatio liberi hominis, vel rei sacræ, non conualescit, si liber homo efficiatur seruus: vel res sacra efficiatur profana, l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verbor. obligat. Sic etiam libertas data seruo alieno, si efficiatur manumittentis, non reuiuiscit libertas data, nec manumissio nulliter facta vires recipit, vel conualescit, l. si seruo, ff. qui, & à quibus. Sic etiam testamentum impuberis, furiosi, vel filij familias, quod de iure non valet, adueniente pubertate, cessante furore, vel patria potestate, testamentum non reuiuiscit, §. præterea, Institut. Quibus non est permiss. fac. test. cap. potest, vers. quod ab initio, 16. quæst. 3. Idem est si ex incapacitate hæredis instituti, testamentum esset nullum, nam, ipso effecto capace testamentum non confirmatur l. si filius, & l. eius, & l. penult. ff. de testam. l. 1. §. 1. ff. de legat. 3. Dyn. in dicto cap. non firmatur.

Quæ autem in ampliatione supradicta latè probata sunt, quòd actus à principio nullus, si deueniat ad casum, in quo potest legitimè fieri, non validatur, infrascriptas recipiunt interpretationes, & Primò, quòd intelliguntur in actu penitus nullo, non autem annullando, nam actus annullandus, potest ex aduenientibus tractu temporis confirmari, cap. quod sicut, de elect. cap. bonę il secondo de postulation. prælator. glos. in dicto cap. non firmatur, Abb. in cap. 3. de his, quæ fiunt à Prælat. Dec. in d. l. quod initio, nu. 9. & ita procedit doctrina Bart. in l. cum vir, ff. de vsucapion vbi format quæstionem, quòd stante statuto, quòd debitor debito pendente, nõ solùm non possit contrahere, si de facto contrahit, & postea soluit debitum, conualidatur actus, ex quo tollitur impedimentum, & nullitas illa non erat simpliciter introducta,

S sed

sed actus erat annullandus ob tertij interesse, idcirco remoto impedimento conualidatur, & ex superuenientia dominij ob remotionem obstaculi consolidatur actus, & ita procedit etiam tex. in l. fin. ff. de fundo dotali, vbi alienatio dotalis facta à viro, si dos ipsi obueniat, confirmatur alienatio; Sic etiam alienatio rei alienæ, non valet, sed si res illa post contractum fiat vendentis, ex superuenienti dominio conualidatur actus, ex quo à principio non erat omnino nullus, sed respectiuè ad iura veri domini, rem possidētis, Glos. in l. rem alienam, ff. de contrahend. emption. & in l. si quis alienā, ff. de action. empti, vbi allegat tex. in d. l. cum vir. Quomodo autem superuenientia dominij locum habeat in feudis, latè tradūt post alios Octau. Bambacar. in cap. moribus. Si de feudo defuncti militis fuerit controuersia Ioannes Andreas de Georgio alleg. 3. de Ponte in tract. de potestat. Proregis, tit. de regalibus impo sit. §. 7.

Secundò Intelliguntur supra firmata in ampliatione, quod actus, si à principio est nullus, si deuenit ad casū, in quo legitimè fieri potest non conualidatur, vt non procedant, quando ex tractu temporis cessat causa destruens, & adueniat causa conualidans, Dyn. in dicto cap. non firmatur, num. 12 Bar. in l. per fundum, ff. de seruitutib. & in d. l. cum vir, vbi etiam Imol. ff. de vsucapion. Dec. in d. l. quod initio, num. 10. ff. de reg. iur. de Ponte loc. supra citat. Et ita procedit tex. in d. l. per fundum, vbi constitutio seruitutis inutiliter facta per consensum tertij, confirmatur; Sic etiam donatio officiali facta, licet durante officio nulla sit, finito officio, persistente donante in eadem expressa, vel tacita voluntate, donatio confirmatur, l. prima, C. de contrar. iudic. l. si contra, C. de nupt. l. sed quod senatorio, ff. de ritu nuptiar. Ita etiam contractus à minore gestus, si effecto maiore transactum sit quinquēnium, contractus taliter firmatur, vt amplius non possit retractari, l. fin. C. si maior fact. alienat. rat. habuer. latè post alios explicat Molfes. vbi etiam tradit quid in foro conscientiæ, cons. 8. in 1. tom. consuetud. Et sponsalia, quæ vt supra diximus ante septennium contracta non valent, si septennio completo signa sponsorum appareant, conualidantur, cap. 1. vbi Glos. de sponsat. impub. Ratio supradictorum est, quia ex tractu temporis, non solum cessauit causa destruens, sed superuenit causa confirmans, vt ex supradictis patet, & probat tex. in d. l. cum vir, vbi Bart. nu. 7. ff. de vsucapion. l. filiam fratribus, vbi Bart. num. 7. ff. ad Trebellian. l. cùm dominus, §. fin. ff. de pecul. leg. l. apud celsum, §. si à Titio, ff. de doli mali met. except. l. illicitè, ff. de rebus cor. &c. post alios probat Franc. Niger Controuer. forens. controuer. 308. num. 56. cum sequenti. Et eo magis procedit supradicta intelligentia, quando causa confirmans, seu ius superueniens, habet causam de præterito, nam ex communi conclusione, certum est ius superueniens, habens causam de præterito, prodesse ad victoriam, & conualidare etiam iudicium retro nullum, l. si rem, §. fin. vbi Bart. num. 1. ff. de pignorat. action. l. si mandauero tibi, ff. mandat. l. si Titius, vbi Bart. ff. de verbor. obligat. Corneus cons. 288. n. 19. vol. 3. Ruin. cons. 18. nu. 8. vol. 4. Cesal. cons. 147. num. 10. Capyc. decis. 16. Puteus decis. 426. lib. 3. Caputaq. decis. 299. in 1. p. Rota in nouissimis, dec. 187. p. 2. Surd. dec. 6. in prin.

Tertiò Intelliguntur tradita in suprascripta ampliatione, quòd actus à prin-

principio nullus deueniens ad casum, in quo legitimè fieri potest nõ conualidatur, vt procedant quando constat de principio vitioso, secus è contra, nam possessio immemorabilis, habet vim tituli, & priuilegij, l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotidiana, & æstiu. cap. super quibusdam, §. præterea, de verbor. significat. nam tempus immemorabilè non includitur in regula supradicta, quòd quando à principio non valet, si deueniat ad casum, in quo potest valere non cõualidatur, sic notabiliter Ang. in §. 1. per Glos. ibidem authent. vt de cætero comm. Eccles. Dec. in dicto cap. quod initio, num. 8. Ratio conclusionis est, quia præscriptio immemorabilis, nõ requirit probationem tituli, nec etiam probationem bonæ fidei, nec scientiam, nec patientiam illius contra quem præscribitur Anton. Gabr. comm. conclus. tit. de præscription. conclus. prima, per totam, Mascard. de probationibus, conclus. 1220. & sequenti, quia omnia ex cursu temporis legitimè præsumuntur processisse. Et licet vera sit conclusio, quòd data incapacitate, quasi possidentis, nulla possessio, etiam immemorialissima iuuat, Abb. in cap. fin. num. 15. de consuetud. vbi Roccus de Curte sect. 3. num. 36. decis. 32. num. 6. Anton. Gabr. loco citat. num. 16. Auendan. de exequendis mandat. par. 1. cap. 1. num. 7. & num. 20. & cap. 6. num. 7. Hoc procedit in omnimoda, & perpetua incapacitate, quæ nunquam potest ad capacitatem reduci, nam quando potest possessor per priuilegium fieri capax, immemorabilis possessio prodest, & obtinet vim priuilegij. Et sicut potest per priuilegium possessor effici capax, ità etiam per immemorabilem possessionem, cùm substineat vicem priuilegij, vt supra ex §. ductus aquæ, & §. præterea probatum est, & in specie facit notabilis decisio, Vasq. Illustr. controu. lib. 2. c. 84. num. 11. & facit regula, quòd quicquid potest per priuilegium concedi, potest etiam per consuetudinem, seu præscriptionem acquiri Glos. in cap. catholica, vbi Præp. & Geminian. 11. dist. Felin. in cap. accedens, num. 6. vers. restringerem hanc fallentiam de præscript. Gregor. Lopez in l. 2. tit. 7. par. 5. in glo. in verbo otorcamiento del Rei, Ioseph sessæ tr. de inibition. cap. 8. §. 3 n. 158. Belluc. in spec. Princip. rubr. 11. §. videndum, nu. 13. Et sicut ex priuilegio Summi Pontificis potest Rex conferre beneficia, Boet. dec. 32. & de facto ita practicatur in hoc Regno in collatione canonicatuũ, & dignitatum Ecclesiæ Lucerinæ, ita & per consuetudinem, & possessionem immemorabilem, Boer. loco cit. n. 9.

Quid dicendum quando ex nouiter accidentibus, materia actus destruitur. C. 8.

Limitatur supra firmata principis conclusio, quòd quando actus deuenit ad casũ, à quo incipere nõ potest, non irritatur, vt nõ procedat quãdo ex nouiter accidẽtibus materia actus destruitur, & vt inquit Bar. in l. pluribus, §. & si placeat, ff. de verbor. obliga. deficit causa materialis exẽplũ est, quando fuit promissa res, quę post promissionẽ absq; culpa, vel mora promittẽtis, effecta fuit sacra, tũc. n. promissio cessat, & non debetur, quia materia ipsa promissa cessat, l. inter stipulantẽ, §. sacram, vbi Glos. Bar. Ias. & alij, ff. de ver. oblig. l. huic scripturæ, & l. quia in eum, ff. ad l. Aquil. & l. si à me, ff. de iud. Dixi absque culpa, vel mora debitoris, quia alias teneretur ad pretium, vt per supra citatos.

Et procedit conclusio, etiam si postea cessaret impedimentum, nã quando res

res est extincta per causam annullantem, non reconualescit, etiam si tale impedimentum cesset, l. qui res §. aream, ff. de solution. cap. quæris, vbi Glos. de consecrat. dist. 4. & c. quàm periculosum 7. qu. 1. & Speculator in tit. de probation. §. 1. ver. circa nouale, dixit, quòd nouale tãdiu durat, quandiu à primis religiosis possidetur, quod si ad alios peruenerit amittit illam qualitatem, c. fin. de priuileg. & si ad primos reuertatur, non recuperat, per textum in dicto §. sacram, & probat Ias. ibidem num. 8. Tiraquell. tract. cessante causa, limit. 12. num. 5. Et promissio, vel legatum fructuum ex certo fundo percipiendorum, ipsis nõ natis, non debentur, & si ex alijs fũdis promissoris, vel testatoris colligantur, quia locus est appositus causa taxationis, & non demonstrationis, secundum communem omnium resolutionem, vt habetur in l. quidã testamento, ff. de legat. 1. l. Paula Callimacho, ff. de legat. 3. l. Titius, ff. de aliment. & cibar. leg. l. in conditionibus, §. 3. ff. de condition. & demonstration. l. si non designata, C. de fals. caus. leg. adiect. l. ex eo, ff. de annu. leg. l. vini falerni, ff. quando dies leg. cedat, l. si quis cum fundũ, ff. de action. empti, l. annua, §. Titio, & l. penult. ff. de ann. leg. l. si sic, §. 1. & l. Legaui, vbi Glos. ff. de legat. 1. l. inter stipulantem, §. sacram, vbi Bar. num. 6. & Ias. nu. 27. ff. de verb. obligat. Cyn. & Bald. in l. si quis argentum, §. 1. C. de donation. Bar. in l. Lucius, §. Ciuibus, ff. de legat. 2. Gigas in tr. ct. de pension. quæst. 62 Caccialup. in eodem tractatu q. 16 Rota in antiqu. decis. 11. Loffred. cons. 46.

Et secundum communem, & veriorem resolutionem, adiectio loci tunc dicitur apposita causa taxationis, quando ante perfectionem dispositionis locus nominatur, dicitur autem causa demonstrationis, quando completa dispositione adijcitur, Alberic. in d. l. quidam testamento, ff. de legat. 1. Bart. in d. l. Lucius, §. Titius, ff. de legat. 2. & in d. § sacrã, n. 6. Ioannes Faber in d. l. si quis argentum, Iacob de Sancto Georg. in l. si fidei commissum, §. tractatum, ff. de iudic. Decius in l. fin. num. 21. ff. de pact. & cons. 305. Paul. de Castr. cons. 338. vol. 1. Felin. in cap. super litteris, num. 10. de rescriptis, Couar. in rubr. de testam. p. 2. num. 13. vers. secunda conclusio, Garz. in tract. de expens. & melio ration. c. 4. num. 36. Nec promissio, vel legatum fructuum percipiendorum ex certo fundo in primo anno, suppletur, ex sequentibus annis, nam ipsis non natis, amplius non debentur, Andr. de Iser. in cap. primo de notis feudorum, & tradunt communiter DD. locis supra citatis.

Ratio supradictorum est, quia res extincta per causam annullantem, amplius non reuiuiscit, vt supra ex dicto §. sacram, & alijs probatum est, & facit communis resolutio Feudistarum, quod feudum, quod potest consistere in annuis redditibus cap. 1. §. sciendum, vbi omnes feudistæ, de his, qui feud. dar. poss. Cumia in repetitione, cap. si aliquem in præludijs num. 121. Petr. Greg. in tract. de concess. feudor. p. 2. qu. 6. Franc. decis. 362. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. Glos. 6. vel in fructibus, qui ex camera, vel caneua Regis solent percipi, de quibus loquitur tex. in cap. 1. §. fin. de feud. cognit. & c. 1. §. si vero vassallus, quid si inuestit. & cap. 1. vbi Andr. de Iser. notis feud. Capyc. de inuestit. feud. in verbo feudum de camera, Thomas de Marinis tractat. de feud. titul. de feud. camer. si ex certo corpore non percipiuntur, non supplentur ex alijs, nec ex annis sequentibus, Andr. in

dicto cap. 1. de not. feud.

Fallit tamen hæc regula, Primò in præstationibus, quæ singulis annis faciendæ sunt, nam quod in vno anno colligitur, supplendum est ex alijs l. legatum, §. vini falerni, ff. de ann. leg. l. ex eo, ff. de vino trit. & oleo legat. Petr. & Bart. in d. §. sacram, n. 6. Cynus in d. l. si quis argentum, idcircò pluries fuit iudicatum annuas præstationes à Rege in feudum cōcessas super function. fiscalibus certi loci, ipsis deficientibus supplendas esse ex alijs.

Fallit etiam secundo, quando annua præstatio habet principium à causa onerosa, nam semper reficienda est ex alijs locis, vel ex sequentibus annis, Andr. de Iser. in cap. imperialē, §. illud quoque præcipimus, vers. itē quærit Glos. vbi Liparul. in additione sic dicit decisum, de prohibita feud. alienat. per Federicum.

Idem quod supra dictum est dici potest de pensione apposita beneficio, quæ cum non constituatur in quota beneficij nè ipsum scindatur, quod est à iure prohibitum, cap. maioribus, de præbend. Ioannes Andr. & Ananias in cap. audiuimus, de collusion. deteg. Garz. de benefic. par. 1. cap. 5. num. 362. sed super fructibus beneficij, vt notum est, & quando constituitur super fructibus Ecclesiæ Parochialis, vel Cathedralis, apponitur clausula, dummodo remaneant centum pro Parocho, vel mille pro Episcopo, iuxta decretum Trident. sess. 24 de reform. quod est in viridi obseruantia, prout testantur Flam. Paris. de resignat. benefic. lib. 6. p. 2. Garz. de benefic. p. 1. c. 5. num. 394. attenditur tempus, quo constituitur pensio, Nauar. consil. 13. de rescriptis, Caputaq. decision. 330. part. 3. Achill. de Grass. decis. 97. num. 3. Garz. loco cit. nu. 398. taliter, quòd si sequentibus annis fructus deficiant, pensio non diminuitur, vt per supra citatos, & nouissimè tradunt Molfes. in summa tr. 6. cap. 3. num. 37. Filluc. tractat. 42. cap. 7. quæst. 68. sed si tanta esset diminutio, quòd Parochus, vel Episcopus non possent viuere, poterūt agere ad diminutionem pensionis, & vt ad conuenientem quantitatem reducatur Roman. consil. 369. Gigas de pension. quæst. 5. num. 4. & q. 35. num. 5. Mandos. de pens. vers. pensio, quod annullari, & versic. ergo clausula Flam. Paris. de resignat. benef. lib 6. q. 2. nu. 143. Et quod ad Parochum spectat, posset agere coram Ordinario, non obstante, quod pensio à Summo Pontifice imposita fuerit, nisi tamen in supplicatione fuerit apposita clausula, quòd pensio annullari, reduci, aut minui nō possit, nā tunc requiritur specialis Summi Pontificis commissio, Stafil. de litt. iust. tit. de commiss. super reduct. pens. n. 7. Gigas consil. 147. Garz. loc. cit. nu. 402. Molfes. loc. cit. n. 38.

De validitate actus ad ipsum requisita ad hoc, vt obligationem faciendi extinguat.

QVÆST. XX.

Fideiussio nulla, non liberat eum, qui illam dare tenetur; & obiter de clerico fideiussore.

Cap. I.

Regula est, quòd actus, qui ab aliquo est faciendus, validè est facien-

ciendus, ad hoc, vt ab obligatione faciendi liberetur. Glos. in l. huiusmodi, in verbo legatum, ibi (sic vt valeat,) ff. de legat. 1. vbi Bald. & Alexand. notant Dec. in cap. cum super, num. 4. de offic. delegat. & cons. 33. num. 3. Cefal. cons. 396. num. 21. Surd. cons. 3. num. 36.

Ratio conclusionis est, quia idem est aliquid non fieri, ac minus benè fieri, l. quoties, vbi Glos. Bar. Ias. & & alij, ff. qui satisdar. cogant. l. 3. vbi Bart. ff. de fideiussor. l. 1. §. fin. ibi (& quidem non esse actorem, vel Sindicum, tunc quoquè intelligimus cùm is absit, aut valetudine impediatur, aut inhabilis sit ad agendum) vbi Glos. in ver. quoties allegat concordantes, ff. quod cuiusque vniuers. nomin. & l. exigitur, ibi (dolo, autem malo non edidit, &, qui malitiosè edidit, &, qui in totum non edidit) vbi Glos. in verbo malitiosè allegat concordantia, ff. de edendo.

Hinc infertur primò, quòd qui tenetur satisdare, non liberatur, dùm non idoneum fideiussorem exibet, l. 1. ff. si quis in ius vocat. non ier. imò tenetur ad interesse, dùm minus idoneum fideiussorem exhibet, l. si quis stipulatus, §. si quis ita stipulatus, vbi Bart. Ias. & alij, ff. de verbot. obligat. Nam idem est, non satisdare, ac non idoneum fideiussorem dare, l. 3. ff. de fideiussor. Nec dicitur satisdare, quandò in fideiussore exhibito adest defectus facultatum, vel difficultas conueniendi, vt puta si in loco munitissimo sit, vel priuilegium fori habeat, d. l. quoties, & d. l. 3. Idcirco is, qui tenetur cauere de iudicio sisti, non liberatur dando Clericum in fideiussorem. l. 1. vbi Glos. in verbo, pro non data, ff. si quis in vis vocat. non ier. l. si fideiussor, ff. qui satisdare cogantur, Bart. in d. l. 3. num. 11. Et Clericus non potest in iudicio fideiubere, cap. 1. de fideiussor. cap. si te quidem 11. quæst. quæst. 1. cap. & non satis 86. distinct. l. curiales, C. locat. l. de die, §. 1. vbi Glos. in verbo probandi. ff. qui satisdat. cogant. §. Deo autem in authen. de Sanct. ss. Episcop. latè Viuius decis. 210. Imò fideiubentes puniuntur ab ordinatio pœna arbitraria, Menoch. de arbitr. iudic. cas. 431. Lelius Zanch. in tract. de priuileg. Ecclesiastic. priuil. 115. nu. 3. & Genuens. in prax. cap. 13. refert in Curia Archiepiscopali Neapolitana non recipi Clericos in fideiussores, tùm ob beneficium cap. Odoardus. de solut. per quod statuitur, Clericos non teneri, nisi in quantum facere possunt, tùm etiam, quia si pro pęna carcerarentur, minueretur diuinum seruitium, & à proprijs officijs impedirentur; Si tamen in fideiussores accepti fuissent, tenet fideiussio, cap. peruenit, & cap. constitutus de fideiusso. Bart. in d. l. 3. Ias. in l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iur. Cagnol. in l. qui cum alio, ff. de regul. iur. Menoch. de præsumpt. lib. 2. pręsumpt. 46. per totum, Guttier. de contract. iurat. cap. 72. nu. 2. in 6. tom. tractatuum, latè congerit Carol. de Gras. de effectib. Cleric. eff. 44.

Quòd autem Clerici non dicantur fideiussores idonei pro Laicis, & quod nec is, qui quoquo modo tenetur cauere, liberetur dando Clericum in fideiussorem, probant Anchar. cap. 1. num. 4. de fideiussor. Iacobin. de Sancto Georg. in l. de die, §. qui mulierem, nu. 7. ff. qui sat. dar. cogant. Bellonus in §. pro eo. Instit. de fideiussor. Renatus Coppinus in comment. Andegauens. lib. 1. tit. 11. num. 5. & hoc procedit ex difficultate conueniendi eos ob priuilegium fori, cui non potest Clericus renuntiare, cap. sanè, & cap. si diligenti, de foro compet.

Idcirco

Idcirco Clericus, qui Regium, vel Baronale Officium gessit, in Syndicatu remittendus est ad Iudicem Ecclesiasticum,& ab ipso condemnandus, Aufrerius in Clement. 1. num. 25. de offic.ordinar. Couar. Pract. quæst.cap.33. num.6. Clar. in pract.crimin.quæst.36. Franch. ita decisum, refer dec.479. Tappia in ius Regn.tit.de Sacro Sanct.Eccles.fol.13.num.6. Licèt contrariam opinionem teneat Carau.Rit. 49.nu. 15. & in Gallia contrarium seruari testantur, Aufrer. loc. cit. Guliel.de Benedict.in cap.Raynutius, in verbo vxorem, in 2. decis. num. 155. Et in hoc Regno extat Capitulum Caroli II.159.per quod mandatur, ne publica Officia Clericis deferantur,& ex dicto cap.insurrexit communis praxis, quod nullo modo Episcopi vtiles domini aliquarum Terrarum, possint eligere Clericos in Officiales; Sic refert multoties decisum Anna Singular.460.in verb.Rex; Potest tamen laicus esse fideiussor pro clerico, etiam in foro Ecclesiastico, & ab ipso Iudice Ecclesiastico conuenitur,& condemnatur, nam per fideiussionem factam à laico coram Ecclesiastico, prorogatur ipsius iurisdictio, quòd licitè fieri potest, l.si qui,& l.Episcopale, C. de Episcop. Audient. Bar.in l. 1.§. & post operis, ff. de oper. nou. nunc. Franc. Marc. decis. 82. & probat tex.in cap. ex rescripto de iur. iur. vbi laicus fideiussor ratione iuramenti conuenitur coram Ecclesiastico:

Ratihabitio inualida non facit actum ratum.

Cap. II.

Secundò infertur, quòd is, qui promisit aliquid ratum habere, non liberatur, nisi validè, & sollemnitèr ratificet, nec simplex ratihabitio ipsum liberat: Paul.de Castr. in l. inuitum, num. 4. ff. de seruitutibus vrbanor. prędior. & promissio ratihabitionis, intelligitur de valida, & quæ de iure subsistit; Idcircò si ex vi statuti non posset aliquis contrahere, nisi cum consensu propinquorum, non liberaretur simplicitèr assentiendo, nisi interueniret requisitus consensus propinquorũ, notabilitèr fundat Surd. cons. 3.nu.37. Ratio est, nam idem est, non fuisse factum, & inutilitèr fuisse: l.1.§.nihil, ff.de inoffic.testa. l.si quis subconditione, ff.de testamentar.tutel. Latè Franciscus Beccius cons.14.num.31. Nàm quælibet promissio intelligenda est, ne sit frustratoria, l.fin.ff.si certum petatur. l.hanc legem, C.de contrahenda empt. Frustratoria enim esset promissio ratihabitionis, nisi cum debitis sollemnitatibus fieret; paria enim sunt, non gerere, ac sine sollemnitatibus facere, l.fin.C. de arbitrar. tutel. cap. 2. de traslat. Episcop. Catellian. Cotta in memorabil.in verb.actus nullus, Cacheran. decis. Pedamontan. 172. nu. 26. Item quando actus fit non seruata debita forma, habetur pro non scripto, Bald. in l. 1. §. pro secundo, C.de caduc.tollend. Corneus in l.fin.§.& si præfatam, C.de iure deliberand. Vantius de nullitat.cap. de nullitate ex defectu citationis, num.25. Latè prosequitur Bru-

Brunus in tract. de forma, & ſollemnit. art. de poteſtat. & effectu formæ, & ſollemnitatis, colum. 23. verſ. vlt. alius hic reſtat; Item ſicut paria ſunt virum non habere, ac habere, inutilem, Gloſ. in l. fin. C. ad leg. Flauiam de plagiar. Et eodem modo Eccleſia dicitur viduata, quę paſtorem non habet, ac quæ inutilem, cap. intèr corporalia, de tranſlat. prælat. ita paria ſunt, non ratificare, & inutilitèr, & inſollemnitèr ratificare, l. non putauit, §. quæ vis, vbi Bar. ff. de bonor. poſſeſſion. contra tabul. & in l. 1. § quod autem, ff. de offic. præfec. vrbanar. Iaſ. in d. l. quoties, ff. qui ſatiſdar. cogan.

Dictis adde, quòd quando aliquis actus promittitur, ſemper intelligitur de valido, etiam quod à Principe promittatur, qui poteſt defectum ſupplere. Innoc. Ioan. Andr. & Butrius in cap. dudum, de decim. latè Iaſ. qui alios refert, conſ. 1. n. 8. volum. 1. Item quando factum aliquod promittitur ad finem producendi aliquem effectum, non ſufficit ſi factum fiat, niſi tali modo fiat, quo intentus effectus ſequi poſſit, Bart. in l. quid ergo, §. cum autem, ff. de his, qui notan. infam. Roman. conſ. 199. num. 2. & 3. Nàm promiſſio interpretanda eſt, vt præſtet finem ad quem dirigitur, l. 1. §. quod autem, ff. de fluminib. l. 2. §. quod autem diximus, ff. ſi quis cantion. Signorol. conſ. 149. num. 6. Idcircò Notarius rogatus de comficiendo inſtrumento intelligitur, vt validè, & ſecundum loci conſuetudinem illud cōficiat, Bal. Ale. & Iaſ. in d. l. huiuſmodi, ff. de leg. 1. & promittēs Minorem, ratum habiturum aliquem contractum, intelligitur in forma valida, nec aliter liberatur à promiſſione, Bald. in l. ſi procurator, ff. de condition. indebit. Orman. in l. 4. §. cato, nu. 377. ff. de verbor. obligat. Surdus dicto conſ. 3. Contra hoc non obſtat deciſio Capycij 93. n. 6. in qua, qui promiſerāt Vniuerſitatem ratificaturam, fuerunt liberati à promiſſione, quia ibi S. C. non determinauit articulum, de quo nunc agimus, ſed quia in facto conſtabat, promiſſores feciſſe totum poſſe, idcircò fuerunt liberati ex communi reſolutione, quod promittens factum alienum, licèt teneatur ad intereſſe, l. quoties, §. ſi quis alium, ff. de verbor. obligation. §. ſi quis alium, Inſtit. de inutilibus ſtipulat. faciēdo tamen totum poſſe liberatur, l. ſtipulationes nō diuiduntur, & l. ità ſtipulatus, ff. de verbor. obligation. Nec etiam obſtat deciſio Grammatic. 102. num. 99. quia ibi reuocatur renunciatio ex noua ſuperuenienti cauſa, quod non facit ad caſum noſtrum.

Non dicitur condemnatus, aut excommunicatus, qui per ſententiam, aut excommunicationem nullam eſt condemnatus, aut excommunicatus. Cap. III.

TErtiò infertur, quòd condemnatus per ſententiam nullam, non dicitur condemnatus, l. 4. §. condemnatum ibi (condemnatum accipere debemus eum, qui ritè condemnatus ſit, vt ſententia valeat, cæterum ſi aliqua ratione ſententia nullius momenti ſit; Dicendum eſt condemnationis verbum non tenere) ff. de re iudic. & probat etiam tex. in l. rei capitalis, §. 1. in fin. ibi (damnatus enim ille eſt, vbi damnatio tenuit) ff. de pœnis, & l. 1. §. 1. in fin. ibi (*quod ait Senatus*, quæ iudicata, tranſacta finitauè ſunt, rata maneant, ita intelligendum

dum est, vt iudicata debeamus ab eo accipere, cui iudicandi ius fuerit) ff.ad Tertull.

Ratio est, quia quod nullitèr gestum est, nullum præstat iuris impedimentum, cap. quæ contra, & cap. non præstat de regul. iur. in 6. Et sententia nulla non transit in rem iudicatam, cap. circa de frigid. & malefic. Oldrad. conf. 106. Bald. in l. 1. C. senten. resc. non posse, latè prosequitur Tusch. in verb. sententia conc. 144. Et regularitèr omnis dispositio huius sæculi loquens de actu, nunquam intelligitur de actu nullo, quia quod nullum est, caret executione, nomine, & effectu, l. non putauit, §. non quæ vis, ff. de bonor. possess. contra tabul. Ioannes Andr. Innoc. & Bald. in cap. dudum de decim. Bart. in l. 1. §. quod autem. ff. de offic. præfect. vrban. Bald. in l. cum precibus, C. de probation. & in cap. Nicolao de appellation. Guido Papa decision. 124. 159. & 200. Capyc. decis. 35. Surd. decis. 124.

Et clausula, *parito iudicato*, quę ex stylo signaturæ solet apponi in rescriptis, per quam conceditur iurisdictio sub conditione, idest, post sententiæ executionem, & ipsa non executa, omne quod geritur est nullum ex defectu iurisdictionis, Puteus decis. 429. lib. 1. Matth. de clauf. clauf. 84. num. 10. vbi refert multoties à Rota sic iudicatum; Et intelligitur in casu, quo reperiretur iudicatum, iuxta tex. in l. si quis legauerit, la prima, vbi Ias. ff. de leg. 1. Bald. in l. fin. num. 41. C. de edict. Diui Adrian. tollen. Ruin. conf. 83. num. 7. lib. 1. Rota decis. nou. par. 1. latissimè Marescott. variar. resolut. lib. 1. c. 87. num. 30. locum, inquam, non habet quando sententia est nulla, quia nō dicitur iudicatum, quod nullitèr iudicatum est, Felin. in cap. causam quæ, de rescript. Roman. conf. 384. num. 1. Caputaquen. dec. 266 p. 2. Rota dec. 100. in 1. par. Marescott. loc. cit.

Et licet per Bullam Pij V. fuerit statutum, quòd sententia transacta in rem iudicatam omninò exequatur, nisi opponatur exceptio nullitatis ex defectu citationis iurisdictionis, aut mandati, si tamen ex alio capite constet, sententiam fore nullam, ex quo aliquod substantiale iuditij defuit, sententia executioni non mandatur, Cassiodor. decis 8. de rescriptis, Rota decis. 2. eod. tit. in nouis, Peregrin. decis. 24. lib. 1. & ita pluries fuisse à Rota resolutum, ac supradictam Bullam interpretatam testantur Marescott. loc. citat. num. 32.

Idem est etiam in rescripto, pro cuius validitate facienda est mentio litis pendentiæ, vel sententiæ latæ, cap. inter Monasterium de re iudic. cap. coram, de offic. delegat. cap. inter dilectos, de fide instrumentor. Rota in ant. quis dec. 637. non tamen procedit, quando sententia esset nulla, nec ex ipsius omissione rescriptum diceretur obreptitium, vel subreptitium, Rota decis. 357. in antiquis, Aegidius Bellamera dec. 140. & tradunt Glosæ Ordinariæ in c. in nostra, in verb. mentionem, in cap. ex tenore in fin. Glosæ Magnę, de rescript. in cap. suggestum, in verbo posterius. de iur. patron. & in cap. cum nostris, in verbo, de facto, de concess. præbend. Abb. in cap. per vestras, colum. 3. versic. nota, hoc dictum, de donation. in tit. vir. & vxor. Afflict. decis. 366. latissimè Vantius de nullitat. in cap quoties, & intra quod tempus de nullitate agi possit, num. 18.

Quod dictum est de rescript. procedit in omni materia, nam de actu nullo, nulla vrget necessitas faciendi mentionem, prout in materia priuilegiorum tradunt Domin. in cap.

quæst. 6. artic. 1. conf. 1. vers. Sed dubium est,& in 4. sententia, quęst. 4. de confess. vers. si petas, Caiet. 2. 2. quæst. 70. artic. 4. & 2. & in opusculis, tom. 1. tractat. 19. circa fin. Sot. de tegend. secret. memb. 3. quæst. 1. conclus. 4. & in 4. distinct. 22, quæst. 1. art. 3. concl. 4. Ioannes Medin. C. de restitut. quæst. 11. Barthol. Medin. lib. 1. instruction. confess. Couar. loc. cit. §. 7. num. 5. Et probatur apertè in cap. cui est illata, vbi (neminem potest grauare iniqua sententia) & in cap. illud, ibi (quod si quisquam fidelium fuerit anathematizatus iniustè potius ei oberit, qui facit, quam qui hanc patitur iniuriam) & in cap. cępisti habere, & cap. quid prodest 11. quæst. 3. probat etiam Corduba quæst. Theolog. lib. 1. quæst. 43. cas. 13. Henriq. in summa, tit. de excommun. cap. 15. §. 3. Sayr. dicto lib. 1. cap. 16. num. 17.

Præcepto annuæ Confessionis nequaquam satisfit per confessionem inualidam. Cap. IV.

QVartò Infertur, quod præceptum annuæ confessionis à iure positiuo taxatum, iuxta tex. in cap. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss. non adimpletur per confessionem inualidam, Nauar. in sum. cap. 9. n. 4. Viual. in candel. aur. tit. de confess. num. 51. Suar. de pęnit. disput. 36. sect. 7. num. 3. Med. C. de confess. quæst. 20. & 24. Petr. Sot. lect. 8. de confess. in fin. Henriq. in summa, lib. 4. cap. 5. §. 1. Comitol. lib. 1. Responsor. moral. q. 19. in fin. §. enuntiatum igitur verissimum, Reginal. in prax. lib. 6. num. 53. Coninch. de necess. confess. disputat. 5. num. 9. Molf. in summa, tract. 7. cap. 10. num. 25. Eman. Sà verb. confessio. Est communis opinio omnium.

Ratio conclusionis est, quia inualida confessio, non dicitur confessio, sed confusio; Idcircò cùm nulla sit, nō potest per ipsam adimpleri pręceptum, vt per supra citatos. Hinc est quòd pœna excommunicationis, quæ in aliquibus Episcopatibus apponi solet contra non confitentes in Paschate, locum habet etiā contra nulliter, seu inualidè confitentes, Coninch. dicta disp. 5. dub. 9. n. 72. Molfes. loc. cit. num. 29. Non tamen procedunt supradicta, quando confessio fuisset valida, sed informis. nam tunc adimpletur præceptum, ex eo, quia secundum magis communem opinionēm, per cōfessionem informem verè conficitur Sacramentum, licèt gratia non conferatur, quia finis præcepti non cadit sub præcepto, vt notum est apud omnes; Sufficit pro adimplemento præcepti Sacramentum fuisse confectum, prout in specie defendunt Sot. in 4. distinct. 18. quæst. 3. art. 3. Petr. Sot. lect. 8. de pœnit. Ledesm. in 4. in 2. p. q. 8. art. 2. dub. 12. Suar. de pœniten. disput. 35. sec. 4. num. 3. Molf. loco citato.

At verò, Præceptum annuæ communionionis, quòd licèt sit de iure diuino, ab Ecclesia etiam taxatum fuit in dicto cap. omnis vtriusquè sexus, adimpletur per indignam communionem; Est communis opinio, quam probant Sot lib. 2. de iustit. & iur. quæst. 3. art. 10. Metina in summa confessar. par. 1. fol. 206. Lopez in 1. par. instructor. cap. 11. §. reuocari, Vega lib. 3. cas. cosc. cas. 273. Couar. in cap. alma mater par. 1. num. 5. Cordub. quæst. Theolog. quæst. 15. Azor. in summa tomo 1. lib. 7. cap. 41. Suar. de Sacram. in 3. par. disp. 70. sec. 3. Vasq. tom. 3. disput. 214. num. 31. Sanch. in sum.

lib.1.cap.14.Molf. in summa tract. 3.cap.8.num.92. Ratio conclusionis est, quia qui indignè communicat, verè recipit Corpus Domini iuxtà illud D.Thom. sumunt boni, sumunt mali, sorte tamen inæquali, & quando actus præcipitur à lege, siuè abhomine, tantùm substantia actus intelligitur præcepta, & modus non cadit sub præcepto, nisi esset de intrinseca ratione actus, vti est attentio in oratione, de qua in cap. dolentes, de celebratione missar. idcircò indignè recipiens Sacramentum Eucharistiæ adimplet præceptum, quod tamen secus est in confessione, quia inualida confessio non dicitur confessio, vt optimè aduertit Molf. dicto. cap. 8.num.92.

Legatum pro maritandis puellis, quæ nam puellę, & quando consequi possint, Cap. V.

QVintò infertur, quòd legatum factum pro maritandis puellis, nullo pacto possunt consequi puellæ illæ, quæ nullitèr matrimonium contraxerunt, vt puta, si antè nubilem ætatem, vel contra iuris dispositionem contrahant, l. hæc conditio la prima, ff. de condict. & demōstrat. l. quod pupillo, ff. quando dies leg. ced. Ratio est, quia non dicitur factum, quòd nullitèr, vel non legitimè fit, Glos. in d.l. quod pupillo; Nec dicitur fieri, quòd iuris effectum non sortitur, Glos. in d. l. hæc conditio in verbo coniūctiones, vbi allegat tex. in l. si seruus decem, ff. de solutionib. l. ea quidem, C. si mancip. ità fuer. alien. vt manumit. l. 3. ff. de fideiussor. Alph. Perez lib. 1. de anniuers. & cappellan. cap. 21. num. 42. Sanch. de matrim. lib. 2. disputat. 91. num. 61. & facit; Nàm licèt mulier in foro viri conuenienda sit, l. fin. ff. ad municip. & de incol. non tamen procedit, quando matrimonium nullitèr est contractum, nàm tùnc in proprio foro erit conuenienda, l. penul. ff. eod. tit.

Sic etiam legatum pro maritandis puellis nullo pacto poterit concedi Religionem ingredientibus, Bald. in authen. nisi rogati, num. 11. C. ad Trebell. Bald. nouell. tract. de priuileg. dotis priuileg. 77. Couar. cap. 3. de testamen. num. 11. Boer. decis. 3. num. 13. Capyc. decis. 104. num. 2. Menoch. de præsumption. par. 2. lib. 4. præsump. 14. Guttier. quęst. canon. cap. 35. nu. 11. Sanch. de matrim. lib. 1. disputat. 33. num. 32. Genuens. in pracab. Eccl. quęst. 161. Perez loco citato, num. 26. Ratio est, quia conditio voluntaria adimplenda est in forma specifica, l. Meuius, & l. qui hæredi, ff. de condition. & demonstration. nec potest adimpleri, etiam in melius, quod secus est in conditione necessaria, nam sufficit, quod adimpleatur per æquipollens, Bar. in l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 3. ff. de liberis, & postum. Perez loco cit. num. 29.

Secus tamen est in legato facto certę personæ maritandæ, nam si Monasterium ingrediatur, debetur legatum, §. sed & hoc præsenti, in Authen. de Sanctiss. Episc. & Authen. nisi rogati, C. ad trebell. Est communis opinio, quam post omnes probat Couar. variar. resolut. cap. 19. num. 10. Guttier. dicto cap. 26. Menoch. dicto lib. 4. de prę sumptionib. præsump. 148. Mantic. loc. cit. lib. 11. tit. 18. num. 26. Cened. Perez, Sanch. & Genuens. locis citatis. Idem etiam tradunt ex Theolog.

log. Molin. qui dicit esse com. de iust. & iur. disp. 207. Lopez in 2. par. instruct. cap. 36. Hoc enim procedit, tùm ex iuris dispositione, tùm ex præsumpta mente testatoris, qui dùm legat dotem certæ personæ, ipsam diligere declarat, idcircò præsumitur voluisse omne id, quod melius est pro dilecta, vt ex supra citatis Doctor. colligitur.

Et ex eadem ratione infertur, quod legatum factum pro maritandis puellis ex propinquis, vel ex descendentibus testatoris, ex quo eadem affectio præsumitur, vt dictum est, idcircò cum legatum latam debeat habere interpretationem iuxta textum in l. Aurelius, §. Titius testamento, ff. de liberat. legat. etiam si tales puellæ ingrediantur Religionem possunt illud obtinere, Mantic. loco cit. lib. 8. tit. 5. nu. 22. Natt. cons. 296. Sanch. dicto lib. 1. distinct. 33. num. 32. vers. hoc tamen fatendum est, idem etiam probat Perez d. cap. 21. num. 27. vbi al legat tex. in l. quidam relegatus, ff. de reg. iur. ibi (& si non hæres, vel legatarius, sed alius ex amicis, & sic in facto consului.

Supradictis etiam addēdum est, quod legatum factum puellis maritandis in certo tempore, non possunt consequi iam maritatæ, ex illa ratione, quia verba legati in ipsis, non possunt verificari, Bald. in l. fin. num. 11 C. de sent. quæ sin. cer. quant. Ias. in l. quo minus, num. 133. ff. de fluminib. Bald. nouell. tract. de dote par. 5. num. 12. Didac. Perez lib. 5. ordination. tit. 2. l. 1. vers. dubium est. Ludouic. Casanate cons. 35. n. 33. Sanch. de matr. lib. 7. dist. 91. n. 64. & lib. 1. dist. 33. nu. 32. vers. tandem; Alph. Perez d. lib. 1. c. 21. de anniuers. n. 30. Secus tamen est si certæ personæ maritandæ fiat legatum, nam esto quòd reperiatur nupta tempore mortis testatoris, legatum consequi potest, est communis opinio, quæ optimè probatur per text. in l. si iam facta, & l. conditio nostra, ff. de condition. & demonstrat. & l. si quis hæredem, C. de institut. & substitut. Bald. in d. l. fin. C. de sentent. quæ sin. cer. quant. Couar. in cap. officij num. 9. de testamen. Spino de testamen. Glos. 14. num. 152. Sarmien. lib. 2. selectar. cap. 1. num. 11. Sanch. in dicto lib. 1. disp. 33. numer. 32. versicul. tandem, & dicto lib. 7. disput. 91. num. 65. Alphons. Perez dicto cap. 21. num. 38. Ratio conclusionis est, quia conditio concepta per verba futuri temporis, sufficit, quòd adimpleatur tempore, quo actus geritur, d. l. si iam factam, & dùm legatum sit certæ personæ, ex quo testator censetur ipsam diligere, implementum conditionis adueniens viuente testatore non extinguit legatum, sed potius firmat Bald., Couar. Ias. & alij supra allegati.

Nec etiam procedit regula, quando puella antè conditionis euentum nupta fuit, & sub spe maturandæ dotis matrimonium contraxit; In hoc enim casu ex præsūpta mente testatoris, qui voluit maritandis puellis consulere, dicendum est, posse consequi legatum, cùm valdè difficilè sit eodem tempore, quo legatus dotis debetur, virum inuenire, & ità in anno 1604. fuit per Sac. Cons. Neapolitanum resolutum iunctis aulis, referēte D. Francisco Chyros in interpretatione legati Contis Oppidi pro Familia Caracciolorum, & sic postea indubitantèr fuit à Doctissimis Viris practicatum.

Nec etiam procederet regula, quando legatum esset pro dotādis puellis, nam quæ iam dotata fuit, sed minus congruè potest obtinere legatum, & ex iuris dispositione, legatum in augmentum dotis, etiam

nuptæ

nuptæ debetur l.obligamur, §.1.ff. de action.& obligation. Mantic.de coniect.vlt.volunt.lib.11.tit.22.in princ.

Addendum eſt etiam ſupradictis,quod legatum pro maritandis puellis nõ debetur viduis ſecundo nubentibus,ex regula,quòd verba teſtatoris de ſolis primis nuptijs intelligũtur,l.Boue,§.hoc ſermone,ibi (hoc ſermone dum nupta erit primæ nuptiæ ſignificantur Bald. in proœm. Decretal.nu.25.Præpoſit. in rubr. de ſponſal.num.14.Mantic.de con iect.vltimar.volunt.lib.8.tit.5.nu. 21.Sanch.dicto lib.7.diſp.91.nu. 55. Fallit tamen hæc regula quando tempore diſtributionis dotium, non adeſſent puellæ ætate nubiles, vel promptos non haberent viros, nam tunc in ſubſidium, poteſt dari viduis,ex veriſimili mente teſtatoris,ne opus pium differatur, Garro. in rubrica,C.de ſecund.nupt. noua æditione,nu.5.Paul.de Caſtr.conſ. 308.Sanch.d.diſp.91.num.57.ſic fuit à doctiſſimis viris reſolutum in diſtributione dotium legatarum Contis Oppidi.

Ad idem facit,quod legatum pro maritandis puellis Orphanis,poteſt nõ exiſtentibus orphanis cõcedi puellis,habentibus parentes pauperes, vel inhabiles. Probatur,nam idem eſt parentes non habere, & habere inhabiles,ſicut de filio inutili,notabiliter tradit Gloſ.in l.fin. in verbo Orbitates,C.ad l.Iul.de plagiar.vbi inquit Gloſ. (orbatum vocat patrẽ à filio,licet filius viuat,quia ſibi eſt inutilis) quam Gloſam dicunt notabilem Bertacchin.in repertor. in verbo Orbatè,Alex.conſ.104.n 4. volum.1.Iaſ.in l.fin.num.3.ff.de offic.eius cui mandata eſt iuriſd. poteſt tamen dari in ſubſidium, ex quo,competitores in quibus ſpecificè teſtatoris voluntas non adimpletur,non habent,facit tex.in l.generaliter, §. ſpurius, ibi (ſed ſi habeant competitorem) ff. de decurion.& eorum filijs. Et hanc opinionem probat Palatius Rubeus d. cap.per veſtras,notab.2.§.12.n.7. & ex multis latiſſimè fundat Alph. Perez d.c.21.nu.31.cum multis ſequen.

Legatum etiam pro maritandis orphanis licitè petunt expoſitæ,quæ & ſi parentes habent ipſos tamen demonſtrare non poſſunt,l.vulgo cõceptæ,ff.de ſtat.homin.& par eſt ratio orphanarum, & vulgo conceptarum,& expoſitarum, optimè aduertit Gregor.Lopez l.fin. tit.2.p. 4.in verbo Echãdolos,& facit tex. in cap.1. de infantulis, & languid. & in ſpecie fundat Perez in d.cap. 25.n.66.cum multis ſequent.

Puniendus eſt, qui actum nullum facit. Cap.VI.

VLtimo pro complemento materiæ aduertendum eſt, quod licèt indubitata ſit regula,quòd actus ab aliquo faciendus debito modo fieri debet, & propterea actus nulliter geſtus,nullius eſt conſiderationis, & vt optimè aduertit Vantius in tract. de nullit. in cap. Quoties, & intra quod tempus, &c. per actũ nullum nõ interrumpitur præſcriptio,non perpetuatur iuriſdictio,non rumpitur teſtamentum,non inducitur mala fides, nec litis pendentia, non tribuitur cauſa præſcribendi, non expirat poteſtas aliquĩd eligẽdi,vel optandi,nec per examẽ nulliter factum derogatur primis depoſitionibus teſtium, nec per actum nullum res incidit in commiſſum. Quando tamen lex, vel homo ſimpliciter factum conſiderat,actus nullus eſt in conſideratione, imo facit committere pœnam,exemplum eſt in Prælato nulliter bona Eccleſiæ alie-

alienante, nam punitur, cap. quoniam, vbi Abb. & Anton. de Butr. & cap. si quis præsbyterorum, de reb. Eccl. non alienand.

Sic etiam adiens Iudicem incompetentem nihil facit, & tamen punitur, l. 2. vbi Bald. C. de donat. cap. si diligenti de foro compet. Corrumpens instrumentum nullum punitur pœna extraordinaria, Bald. in l. 1. C. de sepulcr. violat. Bart. in l. si quis legatum la prima, §. si quis rationibus, ff. ad l. Cornel. de fals. Angel. de malefic. in §. fallario, vers. quotquot modis dicatur falsum. Idem est de falsificante Bullas Summi Pontificis nullas, Abb. & Butr. in cap. ex tenore de rescript. vbi etiam Felin. Idem Abb. in cap. cum ad falsariorum, de fals.

Hinc est, quòd licèt actus nullus probet intentionem, l. legatum sub conditione, §. fin ff. de alimen. legat. l. 2. C. de fideicommiss. l. in testamento, ff. de fideicommiss. liberat. Dec. conc. 176. & 407. latè Tuscus in verbo Animus, & intentio conclus. 336. quando tamen voluntas per actum nullum declarata esset contra iuris dispositionem, voluntas illa censeretur erronea, Bald. in l. alia, C. de his, quibus, vt indig. Cassiodor. decis. 5. de iur. patronat. Afflict. decis. 25. facit tex. in cap. & si clerici, de iudicijs, & l. mater decedens, ff. de inoffic. testam. vbi agens ex testamento, si per Iudicem declaretur testamentum nullum poterit hæreditatem abintestato petere, Afflict. sic refert decisum loco citato, & sic non sufficit aliquid esse, nisi legitimè probetur, quia nec etiam veritas in foro exteriori habetur pro veritate, nisi legitimè probetur, l. si veritas, C. de fideicommiss. Abb. in cap. cum venerabilis, de exceptionib. Bar. in l. 1. §. si quis ita, ff. de verbor. obligation. Bal. in l. 2. C. de eror. aduocat. Angel. in l. 1. C. de præscription. 20. annorum. Et producens scripturam, licèt censeatur ipsam habere pro vera, procedit quatenus reperitur sollemnis, Ioannes de Imol. in dicto cap. cum venerabilis. Alexan. cons. 108. volum. 5. Grammatic. ad Afflict. dicta decision. 25.

Et propterea confessio delicti facta à clerico coram Iudice laico, ipso remisso cum actis ad Iudicem Ecclesiasticum ei non obstet, ex regula tex. in cap. at si clerici de iudic. Ex antiquiss. tamen stylo Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, testes examinati coram laico, repetuntur in faciem ipsius clerici inquisiti, quo facto, si reus nollet perseuerare in confessione iam facta coram laico, poterit torqueri ex doctrin. Aretin. & Dec. in dicto cap. at si clerici, quā vsu receptam, tradit Genuens. in prax. cap. 6. n. 3.

Num, & quando posit quis, à se gesta reuocare.

QVÆST. XXI.

Explicatur quædam regula iuris, & Principem quoquè sub ea comprehendi statuitur. Cap. I.

EX l. post mortem, vbi latè Bart. ff. de adoption. l. per fundum, ibi (benignius tamen dicetur, & antequam nouissimus cederet, eos, qui anteà cessere, vetere vti cesso iure non posse) ff. de seruitutib. rusticor. prædior. vbi Glos. in verbo, non posse, l. cum profitearis, C. de reuocand. donation. cap. diuersis fallacijs, vbi Glos. in verbo, non per te, de

de cleric.coniugat.cap. nostri, vbi Glos. fin. de elect. habemus regulam, quod actum à se factum non potest quis iure proprio reuocare, & procedit regula non solum in actibus duorum consensu gestis, vt non possit, quis alterò contradicente actum reuocare, ex regula, quòd, quæ à principio sunt voluntatis, ex post facto sunt necessitatis, l.sicut,ff.de actionib.& obligation. Et quod semel placuit amplius displicere non potest, cap. quod semel,vbi Glos. & Ioannes Andr. de reg.iur.in 6. sed etiam in actu facto ab vno, nam nemo potest mutare consilium suum in alterius iniuriam,l.nemo potest,vbi Glos. Dec. & Cagnol.ff.de reg.iur.Nisi tamen actus esset de sui natura reuocabilis. Exemplum est in testamento, nam etiam iuratum cum pacto de non reuocando potest reuocari, Ioannes Andr. in dicto cap. quod semel.vbi etiam Glos.& in additio. ad Speculat. in tit.de instrumentis edit. §. compendiosè, vers. quid si iurauerit, & in cap. decernimus. de senten. excommun. in 6. & secundum communem legistarum opinionem non incidit in periurium reuocando,Bart.in l.si quis in principio testament.ff.de legatis.3.Cynus,& Bald.in l. 1.C. de Sacr.San. Eccles. licèt contrarium sentiant Canonistæ,nam reuocans procuratorem:quam iure iurando promiserat non reuocare, valet reuocatio, licèt incidat in periurium, Glos. in cap.fin.in verbo reuocatus,de procurat.in 6. sicut promittens sub iuramento non reuocare Vicarium, incidit in periurium reuocando,sed tenet reuocatio Ioannes Andreas Anton.de Butr. & Abb. in cap. tua de offic.Vicar.Boet.decis.347.latè Gabriel comm.conclus.lib. 2. conclus.1.de iur.iurand.nu 8.9.& 14.

Etiam in Principe non recognoscente superiorem prædicta locum habent,qui non solum ligatur contractu cum subdito gesto,Bal.& communiter omnes in l. 1. ff. de pact. l. digna vox,C.de legib. & taliter ligatur, vt non possit, etiam de potestate absoluta à contractu recedere,vel ipsum violare, Bart.in l. omnes populi in 3.quæst.principali, ff. de iust. & iure omnes Cononistæ in cap.1.de probation. Dec.in cap. 1.in 2.lectura de cõstitution.latissimè probat Vasquez lib. 1. controuers.vsu frequent.cap.3.

Et propterea si Princeps concedat officium mediante pecunia (quod potest tuta conscientia facere,cum debitis tamen circumstantijs Diuus Thom.opusc. 21. ad Ducissam Brabant. Caiet. in summa in verbo officior.secul.venalitas,Sot.de iust. & iur. lib.3.quæst.6.art.4. latissimè Vasquez loco supracitat. num. 43. obligatur ex contractu, & non potest officialem, nisi conuicta culpa priuare, Bald.in l.qui patris,nu.19. C.vnde liber.Paul.de Castr. cons. 266. lib. 1. Brun.cons.97. num.2. Petrus Belluca in speculo Princip. rubr. 26. de priuation. officior. §. Princeps,num.3.

Et procedit etiamsi Princeps in concessione vtatur his verbis (*indulgemus*, *vel gratiam facimus*) nam etiam dicetur officium concessum ex contractu, & propterea irreuocabile,Bald.loco citat.Boerius decis. 149. Menoch. de arbitr. iudic. quæst. 55. Idem etiamsi Princeps ad certum tempus officium concessit, nempè ad annum, vel ad biennium, nam durante tempore non potest, absque causa reuocare Rom.cons.465. vbi dixit; Rempublicam Senensem, non posse reuocare Officium Rectoris Hospitalis, quod ad certum tempus solet conferri,& Bald.in l.pecuniam, versic. quæro, C. de condict. ob causam, quam

quam ſequitur Reb. ff in authen. habita, nu.262. C.nè filius pro patre,dixit, Doctorē cōductum à Republica ad legendum per annum in Accademia, non poſſe ſine cauſa deponi, Menoch.dicta quæſt.55.

Idem etiam ſeruatur in hoc Regno, in quo omnia officia iuriſdictionalia regulariter ſunt annalia, vt in Conſtitut.Regni, occupatis nobis, & in Conſtit.Iudices vbique locorum,& in Pragmatic.5.ſub tit. de Baronib.Fran.deciſ.410. de Ponte in tract.de poteſt.Proreg.tit.3.de elect.Official.in princ. Sicut etiam erat de iure ciuili, nam officia non erant perpetua,ſed annalia,toto tit. C.de munerib.non continuan. lib. 10.& l.1. C.vt omnes cauſæ, tàm ciuiles,quàm criminales,l.neminē, C.de ſuſceptorib.& arenar.lib.11. vbi Lucas de Penn.§.fin.in authen. de defenſoribus Ciuit. Et Kalendis Ianuarij ſolebant Officiales adminiſtrationem incipere, Andr. de Iſern in cap. 1.de feud. quard. vel Caſtal.per capitula verò Regis Roberti Scire nos volumus, & cap. electionem incipiunt à primo Septembris, Franch.dicta deciſ. 409. Poterant tamen pro ſequenti anno Officiales confirmari, nemine tamen illorum ad quos ſpectat contradicente, dicto §.fin.in authen.de defenſorib.Ciuitat.l.maiorem,ff.de pactis, & in ſpecie loquens de Capitaneo, tradit Dec. in cap. cum omnes,column.5. de conſtitution. Boer.dicta deciſ.149.num.4.

Idem etiam eſt in Principe ſimpliciter officium concedente: Officia enim ſimpliciter conceſſa, dicuntur perpetua,l.iuriſperitos,vbi Alberic. & Bal ff.de excuſation.tutor.Et quod certo tempore non limitatur, dicitur perpetuum, Innocent.in cap. ſi pro debilitate,de offic.delegat. Et etiam quod ad nutum conceditur, vel,donec quis Conſul fuerit,dicitur perpetuum,ex illa ratione,quod poterit occurrere, vt perpetuum fiat,l.ſufficit,vbi Iaſ.ff.de condition. indebiti, Gloſ. in cap. fin. in verbo perpetuas, de reſcriptis in 6. Nam licet conceſſio, vel officium poſſet reuocari, ſed ex quo non eſt præfinitum tempus, dicitur perpetuum, Gloſ. in Clement. 2. in verbo per electionem de reſcrip. Oldrad.conſil. 40. Iaſ.in d.l.ſufficit, Gomeſius in regula Cancell. in reg. de iure quæſito non tollen.quæſt.3.verſic. tamen aduertendum.

Et officialis deputatus ad beneplacitum Principis, dicitur perpetuus Bart.in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi prætori,ff.de operis nou. nunt. vbi etiam Bald.num.2. vbi loquitur de Mareſcallo Summi Pontifici, Boer. dicta deciſ.149.Et de Camerarijs Summi Pontificis, Audiroribus Cameræ, vel Pœnitentiatijs,quod cenſeātur perpetui,habetur in Clemen. ne Romani, in §. eo tamen prouiſo.vbi Gloſ. in verbo expirare,de electiõ. (Quæ autem officia morte Principis vacent, latè tradit Anton. Gamma in deciſ. luſitanis, deciſ. 373.) Idcirco non poteſt Princeps pro ſuo arbitrio officia reuocare.

Ratio eſt, quia ſicut non poteſt Princeps pro arbitrio voluntatis ſubditos bonis priuare, l fin. C.ſi contra ius,vel vtilit. public. tanto magis nec honore, Andr.de Iſern. in cap. 1. §. item ſi clericus, num.29. de capitul. Conrad. Nam maxima infertur iniuria, dum quis ſuo officio de facto priuatur,l.2.§.ignominia,ff.de his,qui notan.infam.l.fin. ibi (*qui dignus tali nota videbitur*) ff. vbi pupill. educare deb. l. hæc enim,ff.de ſuſcept.tutor.& Gloſ.in l. teſtamento Centurio, in verbo negatio, ff. de manumiſſ.teſtamen. optimè probat,quòd per officij priuationem minuitur exiſtimatio of-

ficialis, ibi (nota esse honorē administrare, & dedecus remouere, quasi per hoc de eo dominus non confidat) Idem probat Ioannes de Plat. in l. Iudices, num. 3. C. de annon. & tribut. lib. 10. & in l. quicunque, C. de diuers. offic. lib. 12. & in l. prima, C. de his, qui non impl. stipul. lib. 10. Alienum enim est à Principe subditum dehonestare, Andr. de Iser. in d. §. item si clericus, Capyc. decis. 121. Roman. cons. 236. num. 1. Tappia in l. fin. cap. 9. num. 77. de constitut. Princip. Mastrill. de magistrat. lib. 1. cap. 27.

Propterea sequitur concludendum, quod non potest Princeps pro libito voluntatis, absque rationabili causa officialem priuare.

Et licet in contrarium faciat, quod officia sunt ad nutum Principis, qui potest pro libito voluntatis dare, & tollere, Ioannes Faber. in §. cum autem, num. 3. Institution. Quibus mod. ius patr. potest. tollitur; Et item, quod aliquem priuando, tertiò non præiudicat, quia vtitur iure suo, l. iniuria, §. 1. ff. de iniur. l. iudidicium soluitur, ff. de iudic. l. quisquis, C. si certum petat. vbi Bald. dicit, officium esse arbitrarium superioris; Et quod in iurisdictionalibus, quia semper remanet maior authoritas apud superiorem concedentem, cap. dudum, §. nos igitur, de præbend.

Idcirco ex vi supræmæ authoritatis, apud Principem residentis, datur libera reuocatio, Bald. in l. qui se patris; Et quod per officium non conceditur, nisi tantum exercitium meri, & mixti imperij, & propterea est ad libitum concedentis reuocabile, Andr. de Iser. in constit. Regni ea, quæ ad decus, Petrus Belluc. in specul. Princip. rubr. 22 §. & quia, num. 31. & rubr. 23. §. sed pone, nu. 13. Vndè hanc opinionem probant Innoc. in cap. quæ in Ecclesiatum, de constitution. Cardinal Zabarel. in cap. perpendimus de senten. excommunic. Abb. in cap. nouit de iudicijs, Afflict. qui supra citatus allegat in cap. 1. in verbo potestas, nu. 1. & 2. Quæ sint regalia, Grammatic. decis. 46. Faber loco citato in dicto §. cum autem, Bald. in dicta l. qui se patris, & in l. rescripta, C. de præcib. Imperat. offer. & alij, quos allegat Pinell. in rubr. C. de rescinden. vendit. par. 1. cap. 2. nu. 30. vers. ex eisdem, vltimò pro nunc infertur.

Sed aduertendum est, quod supradicta procedunt attenta Principis authoritate, quæ sola nititur voluntate, iuxta illud Iob; Nemo potest dicere, cur ita facis? non autem de voluntate rationabili, & propterea verissima est opinio, non posse Principem ex sola voluntate officia indefinitè concessa, quæ perpetua dicuntur, vt suprà probatum est, reuocare; Et probatur hæc opinio ex tex. in l. nemo potest, de regul. iur. vbi nemo potest mutare consilium in alterius iacturam, sed maxima iactura est officio aliquem absque causa priuare. Item, quia Princeps non habet ius pęnitendi, quando habens officium seruat fidelitatem, & iuramentum, Bald. in l. peruenit il secondo, vbi etiam Felin. de iur. iurando, Guglielm. de Benedict. in cap. Raynutius in verbo duas vxores habens. numer. 44. de testament. Item quia licèt Princeps nō ligetur legibus, quoad vim coactiuam, quia in his, quæ sunt de iure positiuo liberam habet facultatem, Innoc. & cæteri Canonistæ in dicto cap. quæ in Ecclesiarum de constit. & in cap. nouit de iudic. ligatur tamen vi directiua, l. digna vox, C. de legib. Item quia beneficium Principis decet esse mansurum, cap. decet, de regul. iur. in 6. & puerile est concedere, & reuocare,

uocare, Rot.decis. 33.num. 18. de præbend.in antiquis; optimè Gonzales de alternatiu.Glos. 5.§.6. nu. 40. Item quia mutationes non ex dominatione,sed rationabiliter sunt faciendæ,cap.mutationes 7.quæst. 1. Andr. de Iser. in dicto §. item si clericus; Et quàm sint bono publico pernitiosæ officialium mutationes,latè probat Bouadill.lib.1.politic.cap.16.

Hanc nostram opinionem,quod absq; causa non possit Princeps perpetuis officijs priuare, probant Bald. in l.mancipia, de seruis fuggit. Guglielm de Bened. loco supracitato, Rebuff. de nomination. quæst. 12. num.36.Franc.Marc.decis.20. volum.2.Boerius decis.149. Capyc. decis.121.Bouadill. loco citat. nu. 28.de Pont.loco supracit. tit.3. de elect. official. num.5.Tapp. dicta l. fin.cap.9.num.86.& 88. vbi sic dicit iudicatum in Collaterali Consilio,Mastr.de magistratib.lib.1.n. 27.vbi plures refert decisiones;Sic etiam fuit multoties in Hispania iudicatum, quod reuocans Tabellionatus officium absque causa soluat expensas, emolumenta, & fructus, Molin.de primogen.Hyspan.lib.1. cap.25.num.17.Guttier.de iuram. confirmatorio,par.1.cap. 18. num. 15.& 16.& cap.38.num.19. & lib. 3. quæst. pract. quæst. 11. num. 9. Gonzal.& Mastrill.loco supracitat. Ad hoc etiam facit dictum Bar. & aliorum Doctor. quod Iudex non potest mutare Notarium electum in causa,nisi ipsa finita,absq; rationabili causa, in l. 2. C. quomodo, & quando Iudex,num.9 & in l. testamenta omnia,num.18. C. de testament.& in authen.sed Iudex.C.de Sacrosanct.Eccles. Paul. de Castr. in d. l. testamenta omnia, Roman. cons. 67 notabiliter Gratian. qui etiam supra firmatam opinionem defendit,disceptat.forens.cap.167.

Locum habet nostra conclusio, etiam in officijs ad beneplacitum concessis,Boer. Guttier. Oliban. Bouadill. Mastrill. loco citatis, & Burgos de Paz cons. 21. Cacher:var. resolut. par.4. cap. 12. de officio Iudic. nu. 191.& seq.Ratio est,quia officium ad beneplacitum concessum, dicitur perpetuum,Alexand. in l. principalibus,ff.si cert.petat. Bar. in. l. de pupillo,§.si quis ipsi prætori,vbi etiam Bald.ff.de oper.nou. nunc.& supra probatum est. Secundò,quia beneplacitum intelligitur de voluntate iustificata, non de libera, Corneus cons. 92. num.11. lib. 2. Gratian. loco supracitat. & non reuocatur, nisi ex legitima causa; Et licet præcarium sui natura reuocabile sit, l. 1. §. de præcario, ff.de præcar. cap. fin. eod. tit. taliter, vt non valeat pactum,quod sit irreuocabile,l.cum pecunia,ff. de præcar. est communis opinio Bar. & aliorum in dicto §.de præcario; Tamen facta concessione non potest statim reuocari, sed Iudicis arbitrio concessionario, aliquod tempus indulgendum est,Abb.in dicto cap.final. Ias.in l.si pęnam,ff.de verbor. obligat.Capyc.decis.116. Menoch.de arbitrar. cas. 23. & qui liberum habet arbitrium, eo modo debet illo vti, ne actus ab eo factus æquitati repugnet,l.si fideicommiss.§.quam quam de legat.3. Bald. in l. si quis maior.C.de transaction. Item beneplacitum Principis in materia officiorum intelligitur secundum iuris dispositionem, videlicet, quo vsque, benè administrauerint, Oliban.de iur.fisc.cap.4. nu. 49. Nam in officij concessione inest tacita conditio, quamdiu benè administat, nam qui malè administrat remouendus est, c.1.de re iudic.in 6. Glos. in cap.cum ad Monasterium de statu monachor.vbi allegat tex. in l. si quos, C. de officio Præfect.

Oriental. vide Bouadill.d.cap. 16.

Neque potest Princeps minuere authoritatem officiali, officium suum pacificè possidenti, Andr. de Barulo, & Ioannes de Platea in l. præcepit, num. 7. C. de canonic. largit. Tapp. loc. cit. Propterea licèt maximum sit dubium, an Baro possit causas à suo Capitaneo auocare, & alijs committere, & multi teneãt, quod de iure possit, ex l. iudiciũ soluitur, vbi Bal. & alij, de iudic. latè Couar. Pract. q. cap. 9. nu. 4. latissimè Mastrill. lib. 4. cap. 17. Vera tamen est resolutio, quod re non integra idest quando Capitaneus cœpit cognoscere, non potest Baro alteri causam delegare, latè probat, & refert iudicatum Rouit. in pragmat. 2. & 3. de suspitionib. official. Idem esset si appareret liuor Baronis, qui in odium Capitanei, alijs causas delegaret, Rouit. loc. citat. num. 21. qui refert decisum.

Confirmatur nostrum dictum, nam Prorex, qui in negotijs Regni tenetur adhibere Collaterale Consilium, si spreto Collaterali, negotia Regni cum alijs Ministris communicet, non rectè facit, imò peccat, quia minuitur authoritas Consilij Collateralis, faciunt dicta per Paleott. de Sacr. Concistor. parte 1. quæst. 2. Ad iustitiam quoque pertinet, vt honor, dignitas, & fama proximi non lædatur, vt tradit Suarez in opuscul. de auxilijs, disp. de Iustitia Dei, sect. 3. n. 20. & 21. latè de Pont. de potestate Proreg. tit. de delegation. causar. num. 24.

Facit etiam textus notabilis in cap. nouit, de his, quæ fiunt à Prælat. sine consen. capit. vbi deciditur, non posse Episcopum omisso Consilio Capituli, cum alijs negotia Ecclesiæ pertractare, per quem textum Lucas de Penn. in l. omnes Iudices, C. de decurionib. lib. 10. dixit omnia esse nulla, quæ omisso cõsilio illorũ ad quos spectat, cũ alijs pertractantur; Adde quod, qui iurisdict. habet in administratione, & non in dominio, tenetur adhibere cõsilium deputatorũ ad id; Idcirco Roboam filius Salomonis priuatus fuit administratione, quia suorum Consiliariorum vota non curauit, habetur in lib. Regum, Andreas de Iser. in cap. 1. colum. 5. Hic finitur lex Corradi, latè Petra in tract. de potestat. Principis, fol. 169. num. 239. & de Ponte loco citat.

Officiali de facto spoliato, datur remedium possessorium ex dispositione tex. cap. ex tenore de restitutionibus spoliator. Sic probant in terminis, Guglielm. de Benedict. loco supracitat. Capyc. in dicta decis. 121. num. 26. Franc. Marcus decis. 795. Ann. allegat. 103. Mastrill. loco citat. num. 33. Quia honestati repugnat aliquem absque causa suo officio spoliari, cap. conquerente, ibi, (quia verò non decet honestatem tuam Clericos tuæ iurisdictionis, sine manifesta causa, & rationabili, suis beneficijs spoliare, quibus teneris paterna prouisione consulere) de restitution. spoliator.

Et quàmuis beneficia manualia sint amouibilia ad nutum cap. 1. §. fin. ibi, (& si liberè possint ad eadem Monasteria reuocare) de priuileg. in 6. cap. 1. de Cappellan. Monachor. in 6. si tamen malitiosè fiat reuocatio, succurritur officio Iudicis, Gonsales, & Gratian. locis supracitat. Etsi Prior malitiosè ab Abbate priuatur officio, per recursum ad superiorem poterit succurri, & confirmari, Innoc. in cap. insinuante; Qui cleric. vel monach. Abb. in cap. ad nostram, num. 12. vbi etiam Dec. de confirmation. vtili, vel inutili, & malo modo dicitur facere Princeps, dum absque causa de facto priuat officio, Anna dicta allegat. 103. Et licèt in Principe

cipe

cipe præsumatur causa,etiamsi non sciatur,Glos.in l.relegati,ff. de pœnis,& in proprijs terminis, Afflict. in cap.1.in verbo potestas, num.2. Quæ sint regalia. Hoc tamen non procedit, quando actus requirit certam causam, nam tunc non est præsumenda in Principe, nisi constet, sic in spetie probat Cancher. variar.resol.par.4.cap.12. de offic. Iudic.nu.201. & quando Princeps non potest aliquid facere sine causa,non statur suę assertioni,Oldrad. cons.170.Ancharan.cons.398. vbi tradit Clementinam vnicam de probationib. non procedere quando Princeps aliquid asserit in tertij præiudicium,Geminian. consil. 13.Decian.cons.445.num.63.Roland à Vall.cons.1.n.58. & sequen. lib.2.latè Cancher.loco citat.cap. 3.de priuileg.nu. 75. Causę autem ob quas officialis priuandus est officio,habentur apud Bouadill. lib.1. politicę cap.16. & tradit Glos. notabilis,in cap.cum ad monasterium, in verbo negligens, de statu monachor. & licèt ob negligentiam priuari possit, vt in d.cap.cum ad monasterium, ibi (seù negligens, aut remissus pro certo se nouerit, non solum ab officio deponendum)non sufficit quælibet negligentia, sed debet esse magna, quæ culpa dicitur, l.magna,ff.de verbor. & rerum signification.

Omnia, quæ supradiximus in officijs simpliciter, vel ad beneplacitum concessis,multò magis procedunt, quando concessio officij fit ex causa seruitiorum præstitorum, nam tunc concessio efficitur irrenocabilis,Andr.de Iser. in Constit. Regn. Ea, quæ ad decus. Procedunt autem quando in specie fit mentio seruitiorum, secus autem si in genere.

Ratio est,quia in omni Principis concessione solet fieri mentio seruitiorum,& sic dicitur quasi de stylo notariorum, optimè Afflict. in dicto verbo,potestas,vbi allegat Glos. in l.si donatio, C. de donation. & in auth. vndè si parens, C. de in officios.testamen.Bald.in l.illud, C. de Sacrosanct. Eccl. Procedunt etiam supradicta, multò magis in inferiore à Principe, qui non potest officialem deputatum absque causa reuocare, l. solet,ff.de offic. Proconsul.Guglielm.de Benedict.loco supracitato, latè Menoch. de arbitr. quæst. 55. & in hoc Regno extant Regiæ Pragmaticæ sub titul.de Baronib. in quibus statuitur, Barones nullo pacto posse Capitaneos electos infra annum reuocare; Quod procedit etiam consentiente Capitaneo,renuente tamen Vniuersitate, quæ pro suo interesse potest impedire reuocationem Capitanei, cum sua intersit officiales breui tempore non mutari, sic Franchis decis.409.vbi latè Amendol.in additionib.

Hinc obiter dixi, quod si aliquis Præpositus ex nostris, qui ad annum præfigitur iuxta nostras constitutiones par. 3. cap. 9. ibi (*Præpositus, etiamsi iam annus elapsus sit*) infra annum ipso consentiente à Patre Generali,& Consultoribus amoueretur, posset Domus iustè conqueri, & mutationem impedire, sicut Vniuersitas impedit remotionem Capitanei, vt supra ex decis.Franchis dictum est; Confirmatur,idem ex notabili doctrina Franch.in cap. cum singula, num. 5. de præbend. in 6.quam refert, & sequitur Gonsal. dicto §. 6. num.45.quod in beneficijs manualibus,in quibus datur reuocatio ad nutum, iuxta magis communem, & veram opinionem, Ioannis Andr. in dicto cap. cum singula, quem sequitur Rot. decis. 2.de restitutionib. spoliator. in antiquis, & decis.6.eod.tit. in nouis,

& in

& in alijs decisionibus, quas refert Gonsal. loc. cit. num. 47. licèt amotus non possit conqueri, vt latè probat Perez de anniuersar. & Cappellan. lib. 2. cap. 6. num. 20. cum sequen. locus tamen à quo amouetur potest comparere, & impedire, & ipsemet amotus pro loci interesse, ergo ita etiam, & Domus suo Præposito infra annum priuata.

Summus Pontifex, & Episcopi nequeunt beneficia semel concessa absque iusta causa reuocare. Cap. II.

CAnonistæ dixerunt, posse Summum Pontificem pro arbitrio suæ voluntatis beneficiarium priuare; Ita Glos. in cap. per principalem, in verbo ad nos 9. quæst. 3. Geminian. conf. 99. Moedanus decis. 4. de restitution. spoliator. latè Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum, nu. 40. vbi latissimè Decian. num. 26. de constitutionib. Gomes. in Reg. Cancell. de iure quæsito non tollen. quæst. 1. colum. 3. versic. in beneficialibus, Azeuedo in recompilatione, lege 2. tit. 24. num. 10. lib. 4. latissimè Garsias de benefic. par. 5. §. 1. num. 2. Congerit Cenedus collect. 21. ad capitulum secundum, de præbend. in 6. Nam omnia beneficia dicuntur manualia, & obedientialia Summo Pontifici, Bald. in l. rescripta, C. de precibus Imperator. offerend. Item, quia in beneficijs Romanus Pontifex plenariam habet dispositionem, cap. 2. ibi (plenariam dispositio ad Romanum noscatur Pontificem pertinere) de præbend. in 6. & Clementina prima, vt lit. penden. ibi (plena, & libera dispositio ex suæ potestatis plenitudine noscitur pertinere) Theologi tamen docent Summum Pontificem esse vniuersalem dispensatorem beneficiorum, non autem Dominum Diuus Thom. 2. 2. quæst. 100. artic. 1. & 3. vbi Caitan. & quæst. 43. artic. 8. Adrian. in 4. de restitur. §. pro clariori, Sot. de iust. & iur. lib. 3. quæst. 6. art. 2. Nauarr. de spol. §. 3. Mol. de iust. & iur. disp. 29. quæst. 2. vbi dicit esse communem opinionem Theologorum, Azor. lib. 6. cap. 1. quęst vltim. Less. de iustit. & iur. lib. 2. cap. 4. dub. 4.

Hanc communem Theologorum opinionem multi etiam Canonistæ, & Ciuilistæ sequuti sũt, inter quos fuerunt, Innoc. in c. nisi cum pridem, colum. 1. de renunc. Cardinal. conf. 161. incipiente, Sanctissimus noster. Abb. quæst. 1. colum 7. versic. ex quibus, & in cap. finali, de confirmat. vtil. vel inutil. Probus ad Monach. in dicto c. 2. de præbend. in 6. Alexand. conf. 101. num. 6. lib. 7. Romanus conf. 345. Pinel. in rubrica, C. de rescinden. vendit. part. 1. cap. 2. num. 20. Menoch. de præsumpt. 10. num. 20.

Ratio est, quia licèt Summus Pontifex plenariam habeat authoritatem in beneficijs, hoc procedit dummodo non sequatur aliquod inconueniens, quod maximum esset si inauditum beneficiarium de facto spoliaret, cum idem Pontifex in cap. 1. de caus. possess. & propriet. protestetur se non posse contra inauditam partem aliquid definire. Et plenaria, & libera beneficiorum dispositio ad Summum Pontificem pertinens, intelligitur, vt non possit ex aliqua dispositione iuris positiui coarctari, non autem ex dispositione iuris diuini, vel ex ratione naturali, iuxta communem Theologorum resolutionem, & notata per Pinell. loco citat.

Intelligitur etiam libera, & plenaria facultas Summi Pontificis circa beneficia, vt possit quæcunque beneficia

ficia vbique loquorum ad quoscunque pertinentia ipse conferre, nam à principio nascentis Ecclesię,solus Pontifex beneficia conferebat,cap.1.& 2.22.distinct. Gonsal.in propris terminis in proem.regulæ alternatiuę,§.1. Idcircò facultas Episcopi concessa conferendi beneficia, est cumulatiuè ad Summum Pontificem, qui supradictam facultatem Episcopis concedendo, suam nó diminuit, & maiorem sibi reseruauit, cap.dudum de præben. Ideò cum omnibus ordinarijs concurrit,& sibi collationem reseruat, latè Garsias par.5.cap.28.Gonzal. loco citat.

Intelligitur etiam, vt cui velit Summus Pontifex conferat, & nullus possit dicere,cur ita facis? non autem,vt illicita prouisio dicatur licita, & iusta, nam prouidendo indignis, vel reuocando beneficia à dignis, maximum esset damnum Ecclesiæ, & repugnaret ratio naturalis,ac etiam dispositio iuris diuini, quia non esset fidelis dispensator, & vtilis, iuxta dominicum præceptum. Et Glos.in l.penul.ff.de hęred. instituend.dixit, quod (maior dignitas, & eminentior qualitas personæ, minorem licentiam præstat ad iniqua) vbi etiam Bald. & facit tex.in cap.homo Christianus, & cap. si Papa 40. distinct. Et Romanus consl.327.dixit, quod Summus Pontifex sibi ipsi iniuriam facit, cum decreta prædecessorum turbat, aut priuilegia concessa tollit, quia iustitiæ, ac rationis ordo suadet, vt qui à successoribus sua mandata seruari desiderant,prædecessoris sui proculdubio voluntatem,& statuta custodiát, sic Diuus Gregor.in cap.iustitiæ,25.quæst.1. & in cap.institutiones,25.quæst.2. Gonz.loc.citat.Glos.9.§.2.nu. 75.

Accedit etiam,nam beneficia duplici respectu considerari possunt, aut quoad spiritualitatem, quam in se continent, & huius spiritualitatis, cum sit iuris diuini, indubitatum est Summum Pontificem non esse dominum; Aut respectu temporalitatis, & hoc tripliciter considerari potest. Primò,quoad bona ipsa particularibus Ecclesijs donata, & possessa, videlicèt bona Ecclesiæ Neapolitanæ,vel Capuanæ,& cæt. & horum bonorum, cùm Ecclesiæ ipsæ sint capaces,nec aliquid Summo Pontifici transtulerunt, certum est, ipsas Ecclesias esse verè dominas. Secundò,quoad titulum, seù vis percipiendi fructus ex bonis, à particularibus Ecclesijs possessis, & hoc ius, certum est ad ipsas Ecclesias dominas rerum pertinere, cum idem sit dominium,ac ius fructus percipiendi. Tertiò respectu fructuum,qui ex bonis Ecclesiasticis exiguntur; & certum est hos fructus ad beneficiarios pertinére, qui beneficia recipiendo, tacitè cum Ecclesijs contraxerunt, se ipsos obligando pro fideli administratione, cap. nisi cum pridem, §. verum ibi (*non debes deserere sponsam tuam,cui desigendo manum,apud extraneum te fide media copulasti*) de renunciation. Ergo nullo pacto potest dici, Summum Pontificem esse verum dominum beneficiorum,sed fidelem dispensatorem, & propterea propriam concessionem, sine rationabili causa non posse reuocare,vt supra ex communi Theologorum, ac etiam aliquorum Canonistarum, & Iurist. probatum fuit.

Supradicta,quæ de Summo Pontifice asseruimus,absque vlla dubitatione procedunt in Episcopo,qui nó potest cócessum beneficiú reuocare, cap conquærente, de restitutione spoliatorum, cap.satis peruersum, 46.distinct. cap.inuentum 15.quæstione vltima; Imò expectare debet,

bet, an prouisus de beneficio assentiat, vel ne; nam facta collatione, quia functus est officio suo; non potest amplius se pœnitere, cap. si tibi absenti, de præbend. in 6. & hoc habet spiritualitatis beneficiorum collatio, vt absenti facta non possit reuocari, antè acceptationem, l. 1. si tibi absenti, & cap. gratia de rescriptis in 6. sicut cæteræ donationes reuocantur antè acceptationem, l. 2. §. sed quid si .... & l. absenti, ff. de donation. Et hoc procedit, etiam in beneficio nulliter ab ipso Episcopo concesso, cap. diuertis fallacijs de cleric. coniug. Nam non potest idem actum à se factum improbare, nec mores, quos semel probauit, reprobare, cap. horrendus 22. quæst. 5. cap. si quis testibus 4. quæst. 3. l. si vxor, ff. de adulter. Abb. in dicto cap. diuersis fallacijs, num. 5. Ad hoc enim, vt possit Episcopus aliquem beneficio priuare, requiritur culpa conuicta, & grauis culpa, vt in dicto cap. inuentum ibi (*hanc non nisi graui culpa sua coram Episcopo Canonica seueritate amittat*) Glos. ibidem in verbo nisi graui, allegat concordantes; Tunc enim etiam beneficio à Summo Pontifice obtento posset priuari secundum veriorem opinionem, nàm licèt qui vnum ordinem à Summo Pontifice recepit, non possit alios ab Episcopis recipere absque expressa Summi Pontificis licentia, cap. cum in distribuend. de tempor. ordinat. remanet tamen sub sui Episcopi iurisdictione, cap. per tuas, vbi Glos. & omnes Canonistæ de maioritate, & obbedien. Non tamen poterit ab Episcopo deponi ab ordine ob reuerentiam Summi Pontificis, ex quo ipse manus imposuit, Glos. & omnes Canonistæ in dicto cap. per tuas; Benè tamen priuari beneficio à Summo Pontifice obtento, nam licet dicatur beneficium affectum, ex quo Summus Pontifex contulit extrauag. fin S. Romani de præbend. inter communes, Cassiodor. decis. 2. de reseruation. Crescentius decis. 2. de Parochijs Moedan. decis. 9. de præbend. Puteus decis. 18. & 158. lib. 1. Remanet tamen beneficiatus suo Episcopo subditus, vt possit iustitia mediante beneficio priuari, Butr. Imol. & Felin. in dicto cap. per tuas, num. 3. latè Bald. in cap. de cætero, num. 5. de sent. & re iudicata, Gonzal. loco cit. Glos. 52. nu. 25. Ricc. 1. tom. variar. resolut. 352.

An concessa non subdito, possint à concedente reuocari? Cap. III.

Respondeo regulariter non posse à concedente reuocari, qui contra proprium factum veniret, Glos. in cap. decet beneficium, in verbo, ex hac regula in fin. de regul. iur. in 6. Innoc. in cap. nouit, vbi Abb. num. 23. & 25. & additio ad ipsum de iudic. Archidiac. in cap. quicunque 11. quæst. 1. Roman. cons. 252. Paul. de Castr. cons. 216. Ratio conclusionis est, quia priuilegium concessum non subdito, transit in vim contractus, qui amplius non potest à Principe reuocari, cap. 1. vbi omnes Canonistæ de probat.

Et procedit conclusio, etiamsi priuilegium concederetur per viam legis condendæ, quia nec etiam esset regulariter reuocabile; Ratio est, quia dispositio legis priuilegiantis non subditum, non tenet tanquam lex, quæ legislatorem non obligat, c. 1. de constitution. in 6. sed transit in vim contractus; Idcirco efficitur irreuocabilis, propterea Summus Pontifex non potest reuocare indulta laicis ex vi legis Canonicæ,

Paul.

Paul.de Caſtr.dicto conſ.216.allegat Innoc. in d.cap.nouit, & Abb. in cap. ſuper ſecundo de appellat. Felin.notabiliter in dicto cap.nouit num.12.

Non tamen procedunt ſupradicta in materia iuriſdictionis, nam ſemper remanet Principi concedenti facultas reuocandi, ex quo ſemper intelligitur excepta authoritas Superioris, Bald. in l.qui ſe patris,nu. 24.C.de bonor.poſſeſſ. vnde liber. Aretin. in dicto c. nouit, vbi etiam Felin. num.8.& 9.Peregrin.de iur. fiſci lib.1.tit.3.num.31. Idem eſſet ſi priuilegium inciperet eſſe perniciosum contra publicam vtilitatem, ex regula tex. in cap. ſugeſtum de decim. nam abſque dubio poſſet reuocari,Aretin.Abb. & Felin. dicto cap.nouit,Tuſcus in verbo Gratia.concluſ.67.Vel ſi eſſemus in iure quærendo, nam tunc etiam poteſt reuocari; Ioannes Faber in §. fin. Inſtit.de iur.natur.gent. & ciu. Palatius Ruuius in rubr. de donation.inter vir.& vxor.§.47.nu. 10.

Procedit etiam ſupradicta concluſio, in priuilegio conceſſo ob pecuniam, nam efficitur irreuocabile,ex quo tranſit in vim contractus,Bald. in dicta leg. qui ſe patris, & in l. 1. C.de conſtitution. Princip. Andr. de Iſer. in Conſtitut. Reg. Ea,quæ ad decus.Alex.conſ.1.vol.2.& conſ. 208.& 215.eod.vol.Gabr. comm. concluſ. lib. 2. de iur. quæſito non tollen. concluſ. 6. num. 5. Et licèt Princeps poſſit priuilegium ab ipſo conceſſum diminuere,cap.2.de decim.in 6.cap.2.de ſtatu regul. in 6. cap.1. & cap.ne alicui de priuileg. in 6.& etiam in totum tollere, cap. quia ſępè,de elect.in 6.cap. Clericis, §. fin. de immunitat.Eccl.in 6. cap. fin. §.fin. de ſenten.excom. in 6.gloſ.in d.cap.decet.in verb.manſurum, Andr.de Iſern.in cap. 1. de vaſſall.decrep.ætat. quia quæ facto Principis acquiſita ſunt, eiuſdem Principis facto tolli poſſunt,Angel. in l. Lutius,ff. de euictio. Paul. de Caſtr. in l. cum hæredes de acquirend.poſſeſſ.Bald.in l.reſcripta, C. de præcib.Imper.offerend. quando tamen mediante pecunia priuilegium conceſſit, non poteſt, niſi ex cauſa,& reſtituta pecunia reuocare, facit tex.in cap.1.de feud.ſin.culp. non ammitten. & l. fundum, C. de fundis limitrop.lib. 10. notabiliter Afflict.vbi latè Vrſill.in addir.dec. 218. Capycius deciſ. 221. Ex his reſoluitur quæſtio, quæ annis præteritis accidit in diſpenſatione cuiuſdam Comitiſſæ pro matrimonio contrahendo. An Summus Pontifex poſſit diſpenſationem iam conceſſam mediante pecunia pro compoſitione iam in Dataria ſoluta reuocare,in qua fuit communiter reſolutum, non poſſe niſi cum cauſa,& reſtituta pecunia, prò quo facit punctualis deciſio Sanch. de matrim. lib. 8. diſput. 33.num.13. quia diſpenſatio tranſiuit in vim contractus,vt dictum eſt.

Idem dicendum quando conceſſio fuiſſet in remuneratione ſeruitiorum, nam tunc etiam efficitur irreuocabilis,l.ſi pater,§.1. vbi Bart.ff. de donation. Felin.in d. cap. nouit, num 3. & 12. vbi latiſſimè addirio, Afflict.Capyc.& Tuſc. locis ſupracitar.

Procedit etiam quando per priuilegium conceſſum aliquid fuit acquiſitum, quia tunc efficitur irreuocabile, ex quo tranſit in ius gentium, Abb.in dicto cap.nouit,num.26. & conſil. 3. quæſt. 19. num.10.lib.2. Natta conſ.512.num.24. & ſequen. Tuſc. loc. cit. num. 15. Sanch.loc. cit.num.2.

Procedit etiam in Priuilegio, vel diſpenſatione obtenta ab inferiore Supremi Principis,quia non poteſt pro libito voluntatis reuocare,

Innoc. & Butr. in cap. quę in Ecclesiarum de constitutionib. Abb. in cap. at si clerici, §. de adult. de iudic. Felin. in dicto cap. nouit, nu. 11. Ratio est, quia potestas tollendi priuilegia, in solo Principe residet Federic. de sen. consil. 195. Felin. loco cit. Secundò, quia dum inferior à Principe dispensando, subditum à lege superioris liberauit, non potest ipsum ad legem iam derogatam obligare. Exemplum est in Episcopo dispensante ex causa studij ad non residendum per septennium, qui absque causa, dispensationem non potest reuocare, Glos. in cap. cum ex eo, in verb. septennium, vbi Dominic. Archidiac. & Franc. de elect. in 6. Ostiensis in summa, titulo de cler. non residen. num. vltim. Oldrad. consil. 203. num. 3. Romanus singular. 517. Sanch. loco citat. nu. 12. Idem est in dispensationibus Sacræ Pænitentiarię, quas Summus Pœnitentiarius absque causa reuocare non potest inconsulto Summo Pontifice; Ratio est, quia dispensat in lege Pontificis ex ipsius commissione; Ideò absque legitima causa non potest reuocare, Sanch. loco cit. in fin.

Quid de Fisci authoritate dicendum in reuocatione eorum, quæ ritè fecerit. Cap. VI.

Ampliatur principaliter statuta cōclusio etiam in Fisco, qui & si multa habeat priuilegia, de quibus toto titulo, ff. & C. de iur. Fisci, & de iur. Fisc. lib. 10. nullum tamen habet priuilegium, vt contra proprium factum venire possit, & legitimo actu à se gestum infringere valeat, l. 1. & 2. vbi Glos. C. ne Fisc. rem, quam vendid. euin. lib. 10. & l. 1. C. venditor. euict. pignor. tener. latè Calcaneus consil. 51. num. 16. Peregr. de iur. Fisc. lib. 5. tit. 1. num. 34. Nam Fiscus debet vti illis iuribus, quibus priuati vtuntur præter casus expressè priuilegiatos, l. Fiscus, ff. de iur. Fisc. l. 1. C. de conduct. dom. August. lib. 10. l. omnes, C. de delatorib. lib. 11. Andr. de Isern. rubr. de concession. recti feudi, & in dubio contra Fiscum est iudicandum, l. non puto, ff. de iur. Fisc. latè congerit, Tusc. in verbo Fiscus, conclus. 399.

Et non solum Fiscus, qui personam Principis repræsentat non potest venire contra proprium factum, sed nec etiam Princeps supremus, quia obligatur ex propria promissione, l. benè à Zenone, C. de quadrien. præscript. l. penult. vbi Bald. C. de donation. inter vir. & vxor. & in l. 1. vbi etiam Ias. ff. de pact. & in l. 2. vbi etiam Paul. de Castr. C. de legib.

Etiam Summ. Pontif. ligatur promissione, Abb. in cap. 1. de probation. Bald. consil. 24. vol. 2. & 327. vol. 1. Et vt habetur in Epistola inter claras, C. de Summ. Trinit. & Fid. Cathol. Nihil est, quod lumine clariori præfulgeat, quàm recta fides in Principe; Et veritas in ore Principis firmior debet esse, quam in cæteris, Bald. in cap. 1. §. fin. de his, qui feud. dar. poss. Idcirco nūquam præsumitur Principem voluisse, id quod non potest, Bald in cap. 1. de iuram. calumn. Nec aliter velle, quàm quod iuris est, §. vt omnes Iudices, auth. de iudic. Ias. in l. ex facto, ff. de vulgar. & pupillar. substitut. Bald. in l. 1. colum. 5. C. de Sacrosanct. Eccles. Alex. cons. 54. vol. 4. Dec. cons. 64. Idcirco in contrahendo vtitur iure priuati, reiecto omni proprio priuilegio, Bald. in l. ex imperfecto, C. de testament. Anchar. consil. 65. Barbatia consil. 20. Decius consil. 410. 483. & 528. num. 6. Et licèt leges sint Principi subiectæ,

subiectæ, non tamen contractus à Principe patrati, Bald. in cap. 1. de natura feud. Calcaneus dicto consf. 52.

Contra tamen supradicta de Fisco facit, quod Fiscus hæres institutus, adita hæreditate, etiam inuentario non confecto, potest hæreditatem repudiare, l. 1. §. an bona, ff. de iure Fisci, Constantius in l. 1. n. 156. C. de pœnis Fiscal. lib. 10. & sic venit contra proprium factum, etiam in tertij præiudicium, ex regula, quòd hæres per aditionem hæreditatis dicitur quasi contrahere cum creditoribus hæreditarijs, & inuentario non confecto, tenetur de proprio, l. fin. C. de iur. deliberan.

Pro resolutione aduertendum est; quòd vera est doctrina, quòd quando ad Fiscum deueniunt bona vacantia, vel ex causa confiscationis, etiam non confecto inuentario, non tenetur vltra vires hæreditarias, Bart. in d. §. an bona, Iul. Clar. §. fin. quæst. 78. verf. vnum scias, Roland. à Vall. tract. de inuentar. quæst. 17. num. 3. Peregrin. de iur. Fisc. lib. 4. cap. 1. num. 3. Mastrill. de magistrat. lib. 3. cap. 10. num. 163. & sequent. licèt teneatur ad onera defuncti, Mondell. consf. 209. & 210. Mastril. loc. cit. Ratio est, quia in bonis vacantibus, vel confiscatis Fiscus non succedit, vt hæres, Bart. in l. 1. num. 4. ff. de acquirend. hęredit. Nec venit per successionem, sed per annihilationem personæ, Cumanus in l. si quis mihi bona, §. si Fisci, ff. de acquirend. hæredit. Abb. consil. 29. lib. 2. Cassaneus in consuetud. Burgund. tit. de confiscat. bonorum rubric. 2. §. 1. num. 9. Et æquiparatur Prælato, qui non succedit, vt hęres: sed vt vniuersalis successor, Innoc. in cap. in præsentia de probation. refert Portell. tract. de inuentar. q. 7. cap. 4. num. 13. Et potius succedit bonis, quàm personæ, & tenetur, vti bonorum possessor, non vt hæres, Anchar. consil. 294. num. 3. & consil. 217. in fin. Socc. consil. 46. num. 21. volum. 4. Iaf. in l. fin. C. de iur. deliberand. Guglielm. de Benedictis in cap. Raynutius in verbo vxorem, decif. 5. cum. 288. de testament. Constantius in dicta l. 1. de pæn. Fisc. num. 134. Quando verò Fiscus est hæres institutus, vel ab intestato succedit, dubium est, an non confecto inuentario teneatur de proprio, & multi defendunt, eum teneri, ex regula, l. fin. C. de iur. deliberand. & ex supradictis, quia Fiscus vtitur iure priuati, & hanc opinionem probant Imol. Roman. & Alex. in rubr. ff. de acquiren. hæredit. Iaf. in dicta l. fin. Angel. in l. 1. §. hæc stipulatio, ff. si cui plusquam per leg. falcid. & in l. 2. C. ad leg. Iul. de vi public. Alios referunt Roland. à Vall. in dicto tract. de inuentar. par. 1. quæst. 11. num. 6. Monticulus in eod. tract. par. 1. quæst. 5. num. 10. Contrariam tamen sententiam, & veriorem defendunt, Bart. in d. §. an bona, Bal. in l. etiam, C. ad leg. falc. Guido Papa decif. 333. & 571. Peregrin. de iur. Fisc. tit. 1. num. 3. licèt Constantius loco cit. num. 158. reliquerit remindecisam; Ratio conclusionis est, quia ex iuris dispositione hæreditas Fisco delata, tunc ipsi per additionem acquiritur quando lucrosa est, & non damnosa, Glos. & Bar. in d. §. an bona, & sic numquam censetur Fisco acquisita, nisi quando est in lucro, & non in damno.

Quare ad casum nostrum redeundo dum Fiscus aditam hæreditatem renuntiat etiam inuentario non dicitur contra proprium factum venire, quia in tantum hæreditas dicebatur adita, & acquisita, in quantum erat causa lucri, & non damni, idcirco illam renuntiando non dicitur cōtra proprium factum

venire, quod nullo pacto ei permissum est, vt ex leg. 1. & 2. C. ne Fisc. rem, quam vend. euin. & alijs iurib. supracitat. probatum est.

Patroni ad Beneficium præsentantes, an possint præsentationem variare. Cap. V.

Dicendum, in præsentatione beneficij iuris patronatus Ecclesiastici patronos præsentantes infra semestre tempus iuxta textum in cap. 2. de iur. patron. in 6. facta præsentatione non posse variare, & successiuè actum à se gestum improbare, cap. cùm autem, vbi Glos. in verbo Ecclesiastici, Abb. & alij, Canon. de iure patronat. Glos. in Clement. 2. in verbo præsentare, eod. tit. de iur. patronat. Roc. de Curte in tract. de iur. patron. in verbo honorificum, quæst. 9. Lambert. in eodem tract. in 2. par. 2. lib. quæst. 7. per totum, Guttier. de iuram. confirmat. par. 3. cap. 13. Fuscus de visitation. lib. 2, cap. 10. artic. 3. Spin. de testam. Glos. 4. num. 73. Garz de benefic. par. 5. cap. 9. num. 211. cum sequen. licèt autem vera sit regula, quòd per electionem acquiratur ius Prælaturæ, & per confirmationem, exercitium ipsius, cap. inter Canonicos, de electione in 6. Glos. notabilis in cap. quanto, 44. distin. per præsentationem verò nullum ius acquiratur, Abb. in cap. nobis, nu. 4. de iur. patron. Doctor. Communiter in cap, transmissam, de electión. vndè datur variatio d. cap. cum autem; Hoc non procedit, quando pręsentatio fit ab Ecclesiasticis, nam tunc nullo modo datur variatio, dicto cap. cùm autem; Ratio est, quia cum cætus clericorum dignior sit sæcularium, cętu, vt notum est, firmior debet esse in suis actionibus, c. 2. de translationibus prælatorum, & faciunt verba illa Psalm. 88. (Quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita) habetur in cap. Psalmista 26. distin. Hinc D. Bernard. dixit verbum Sacerdotum, aut sacrum, aut sacrilegium, refert Abb. in dicto cap. cum autem, num. 7. Et qui maiori dignitate sunt præditi, oportet eos plus alijs à fraudibus esse alienos, iuxta notata in cap. cum quidam, de iur. iurand. & in l. præsbiteri, C. de Episcop. & Cleric. fac it tex. in Clement. 1. de renunciation.

Et in tantum vera est conclusio, quòd patroni Ecclesiastici non possunt facta præsentatione variare, vt nec etiam, secundum magis probabilem opinionem, possint alternatiuè prę-sentare, nempè Petrum, vel Paulum arbitrio Episcopi eligendum, Glos. in dicta Clement. 2. in verb. præsentare, vbi Abb. num. 4. Dominic. in cap. 2. de elect. in 6. Felin. in cap. 2. de appellat. nu. 5. & in cap. cùm Bertoldus, de re iudicata, & Garz. loc. cit. num. 216. licèt contrarium dixerint Cardinal. Imol. & Bonifac. Vitalin. in dicta Clement. 2. Gaeta in repetione cap. fin. de elect. in 6. Berthacch. in verb. pręsentatio, in vltim. versic. Rocchus in dicta quæst. 9. n. 34. Gregor. Lopez leg. 6. tit. 15. par. 1. Ratio conclusionis est, quia præsentatio, quæ à patronis Ecclesiasticis fit, habetur loco electionis, vt per Abb. & cæteros Canonistas in dicto cap. cum autem, quæ non admittit alternatiuam conditionem, vel modum, sed præcisè, & simpliciter facienda est electio, c. 2. de elect. in 6. Franch. notabiliter decis. 438. ita & præsentatio ab Ecclesiasticis; Et si fortè Ecclesiasticus patronus variaret, secundo loco aliquem præsentando, & ab Episcopo institueretur pręsentatio, & institutio simul corrue-

ruerent, cap. Pastoralis, vbi Abb. num. 4. de iur. patronat.

Supradicta etiam procedunt, quando Ecclesiasticus succedit laico in iure patronatus, nam infra semestre tempus præsentat, nec potest variare, cap. vnico, §. verum, vbi Glos. in ver. Semestre, & omnes Canonistę, de iur. patron. in 6. & hoc nõ ex eo procedit, quòd duplicis naturæ sit ius patronatus, vt aliqui putabant, nã secũdum veriorem opinionem, vnicum est ius patronatus, duo tamen sunt patronorum genera, sicut vnica est Fides Catholica, duo tamen sunt genera Christianorum, cap. duo 12. quæst. 1. Lambertin. de iur. patronat. q. 5. Idcirco quando ius patronatus competens laico transfertur in Ecclesiasticum, non mutatur natura iuris patronatus, cùm vnica sit, sed regulatur secundum qualitatem personarum, à quibus ius patronatus possidetur; Et hic est verus sensus dicti cap. vnic. §. verum, & constat ex verbis illis, ibi (non vt patronus laicus, sed vt patronus debet Ecclesiasticus reputari) hoc enim statuit Bonifacius Papa optima ratione, vt ius patronatus reguletur secundum qualitatem personæ illud possidentis, non non autem eius, in cuius locum successit.

Et licèt sit contra regulam in cap. is, qui in ius, de regul. iur. in 6. & l. qui in ius, ff. de regul. iur. in quibus dicitur, quòd qui in ius alterius succedit, eodem iure vti debet, hoc enim in beneficium Ecclesiarum statutum fuit, vt ius patronatus ad ad Ecclesiasticos deuolutum, vti Ecclesiasticum iudicetur, nam Ecclesia minus grauatur, & si Ecclesiastici in materia iuris patronatus delinquunt, facilè compescuntur, Abb. in cap. illud, de iur. patronat. & cùm sit cõtra iuris regulas, quod laicus ius patronatus in Ecclesia habeat, Anchar. cons. 113. num. 2. Abb. in cap. dilectus, num. 4. de præbend. Geminian. cons. 45. & 50. in principio; Et hoc non solum ex eo, quod aufertur Ordinarijs libera beneficiorum collatio, contra notata in cap. si quis Episcoporum 16. quęst. 5. & cap. omnes basilicæ, 16. quæst. 7. sed etiam quia datur occasio laicis, immiscendi se rebus spiritualibus, quarum de iure sunt incapaces, cap. decernimus, de iudic. Calder. consil. 1. nu. 1. de præbend. Innoc. in cap. cum nostris, nu. 1. de concess. præben. Roman. cons. 299. num. 9. & talia iura spiritualia transmittuntur ad hæredes, quod etiam regulis communibus repugnat, iuxta notata per Abb. & alios in cap. 1. num. 4. de præben. Rocchus de Curte tract. de iur. patronat. in verbo ipse velit, quæst. 5. num. 17. Permittit tamen Ecclesia, ius patronatus à laicis possideri, ad hoc, nè retrahantur à fundatione, & dotatione Ecclesiarum, habetur in Clem. quia contingit, §. vt autem, de Religiosis domib. & in Trident. sess. 14. de reformat. cap. 12. & sess. 24. cap. 18. de reformat. & sess. 25. de reformat. cap. 9. Idcirco quando ius patronatus à laico transfertur in Ecclesiasticum, regulatur iuxta conditionem patroni, ex rationibus supradictis, ideò non poterit variare, nec actum à se gestum improbare, vt in cap. Pastoralis, eod. tit. de iur. patron. Glos. in §. verum, in verbo Ecclesiasticus, vbi omnes canonistæ.

Hoc hautem non procedit, quando Ecclesiasticus de bonis patrimonialibus ius patronatus acquirit, nam vti laicus iudicandus erit in præsentatione, ac cæteris ad ius patronatus spectantibus, Abb. in cap. illud, vbi omnes Canonistæ, de iur. patronat. In dubio autem, de quibus bonis censeatur ius patronatus

ab

ab Ecclesiastico fundatum, videlicèt si est in quasi possessione præsentandi tanquam laicus, censetur ex patrimonialibus fundatum, si autem tanquam Ecclesiasticus, censetur de bonis Ecclesiæ, Puteus decis. 228. lib. 2. & 90. lib. 3. Moedan. dec. 9. de iur. patron. Achilles de Grass. decis. 1. eod. tit. Crescentius decis. 9. eod. tit. Mascard. de probation. conclus. 960. num. 12. Gonzal. de alternat. Glos. 18. num. 107. cum sequen. Nec etiam procedit quando ius patronatus fundarum est à laico, sed in beneficium Ecclesiastici, conditione tamen adiecta, vt in perpetuum ad ipsum spectet tanquam laicale; Nam stante conditione in fundatione apposita cum consensu Ordinarij, Ecclesiasticus semper præsentabit, vt laicus, & proindè poterit variare, vt supra ex cap. Pastoralis, & cap. cùm autem, de iur. patronat. fundatum est.

Quòd autem pertinet ad quæstionem illam satis difficilem, vtrum Ecclesia, ex conditione in fundatione apposita possit ius patronatus tanquam laicale possidere, latè fuit in Rota disputatum coram Sacrato, ac resolutum in vna Romana iuris patronatus die 31. Maij 1613. validam fuisse conditionem, & Ordinarium debere assentiri; Ratio conclusionis est, nam in fundatione iuris patronatus, quælibet conditio contra iuris communis dispositionem apponi potest, quæ accedente Ordinarij dispensatione, valida erit, cap. cum dilectum, vbi Glos. in verbo constiturum, vbi Ioannes Andr. Butr. Baldus, & Abbas in 5. notab. de consuetudin. cap. Eleutherius 18. quæst. 2. cap. præterea il secondo, & cap. nobis, de iur. patronat. cap. generali, vbi Glos. in verbo fundatione, de elect. in 6. Innoc. in cap. in Lateranense, de præbend. Cardinal. consil. 11. Calderin. consil. vlt. de iure patronat. Felin. cap. cùm accessissent, colum. 8. de constitutionibus, cap. significauit, col. 9. de testib. cap. cùm execrabilis de exemptionibus, & in tract. quando Litteræ Apostolicę, & cæt. col. 2. alios allegat, probat, & multoties ita fuisse iudicatum, testatur Lambertin. de iur. patronat. lib. 1. quæst. 9. num. 49. cum sequen.

Et quando conditio apposita in limine fundationis, non est turpis, impossibilis, vel contra substantiam iuris patronat. si assensus Ordinarij fuit reseruatus, vtique tenetur assentiri, cap. nullus, vbi Abb. & omnes Cononistæ de iur. patron. quia consensus Ordinarij in hoc casu, non censetur requisitus pro libito voluntatis, sed tanquam Iudicis, vt decernat, an conditiones appositæ, sint ex improbatis à iure, & quando tales non sunt tenetur ex necessitate illas approbare, cùm sit loco Iudicis, authen. statuimus, vbi Bald. num. 2. C. de Episcop. & Cleric. Alex. cons. 221. nu. 15. lib. 1. Boer. 326. Lamber. in dicto tract. lib. 1. par. 1. artic. 1. quæst. 9. num. 102. & 103. cum sequenti; Et eodem iure, quo statutum est ab Ecclesia permittendum esse ius patronatus, fuit etiam Ordinarijs mãdatum, vt omnibus conditionibus, aut turpibus, vel impossibilibus, vel contra naturam iuris patronatus dispensarent, Lamber. in d. tract. lib. 1. quæst. 9. num. 50. & 82.

Et Ecclesia dispensat in conditionibus appositis contra iuris dispositionem cum exercentibus liberalitatem erga ipsam, vndè potest laicus donare prædium Ecclesiæ ea conditione, vt soluat collectas laicis ad quas de iure non teneretur, Anchar. cons. 217. per totum Felin. in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ nu. 77. de constitution. Item potest apponere

ponere conditionem, quòd ex Legatis pijs à ſe factis, detrahatur falcidia, Socc.conſ.405.num.4. lib.1. licèt aliàs non fuiſſet de iure detrahenda, auth. ſimiliter, C.ad leg.falcidiam. Item Eccleſia poteſt habere feudum recognoſcendo pro illo dominum laicum, cap. verum, vbi Aretin.num.1. Butrius nu.5. Imol. num.2. Abb.num. 2. & 13. de foro competen. Poteſt etiam apponi conditio in fundatione, quòd Cappellanus in articulo mortis nominet ſucceſſorem, qui abſque vlla Epiſcopi inſtitutione poſſit Cappellaniam poſſidere, ſic conſuluerunt in Ciuitate Papiæ, Corſetus, & Albarius, quorum conſilia refert, & ſic dicit eſſe deciſum, Lambertin. dicto lib.1. quæſt.9. artic. 3. per totum, quamuis de iure omnis beneficiorum inſtitutio ad Epiſcopum pertineat, & ſine Epiſcopi inſtitutione nullo pacto beneficium poſſideri poteſt, cap.1. de regul.iur. in 6. cap. ordinarij, de officio ordinar. in 6. cap. ex frequentibus, de inſtitution. Sic etiam valida eſt conditio cum conſenſu Ordinarij in fundatione appoſita, quod ad omnem patroni voluntatem præſentatus, & ab Epiſcopo inſtitutus in beneficio, poſſit mutari, Felin. in cap. ex parte, de reſcriptis, vbi alios allegat, Lamber. ſic dicit iudicatum dicto lib.1. quæſt.9. artic.2. per totum, licèt ex iuris diſpoſitione, legitimè inſtitutus in beneficio non poſſit abſque cauſa mutari, capitulo quærimonia, de iure patronat. cap. in Lateranenſe, de præbend. cap.1. de Cappell. Monachor. in 6.

Sic etiam valet conditio, vt ſupra, appoſita, quod Abbas non ex propria, ſed ex gremio alterius Eccleſię eligatur, Gloſ. in cap. cum dilectus, in verbo conſtitutum, de conſuetudinibus Cardinal. in Clement. quia contingit, col.2. notab.11. de Religioſ. Dom. licèt de iure Abb. ex propria Eccleſia ſit eligendus, cap. fin.17. quæſt. vlt. cap. Abbatem 18. quæſt. 2. Imò naturali rationi congruit, vt ex gremio propriæ Eccleſiæ, quis aſſumatur ad dignitatem, & beneficia Eccleſiaſtica naturalibus loci concedantur, Azeued. in recompilatione lib.3. lege 15. 25. Rebuff. in prax. beneficior. in rubrica, quod quis intelligat idioma, Gloſ. 1. Couar. pract. quæſt. 9. 35. Rodriq. de regular. toto tit. 9. 52. artic. 9. Cened. quæſt. canon. 9. 24. num.24. & ſequen. vbi ſic dicit Patres Sacri Conc. Trident. interrogatos reſpondiſſe. Sic etiam laicus poteſt donare Enphiteuſim Eccleſiæ, conditione adiecta, vt non reguletur tanquam Eccleſiaſtica, ſed tanquam laicalis, ſic fuit reſolutum in vna Mediolanenſi bonorum 15. Nouembris 1597. coram Domino Vrano.

Igitur ad caſum noſtrum redeundo, quando ius patronatus fuit Eccleſiæ reſeruatum cum conſenſu Ordinarij ſub conditione, vt reguletur tanquam laicale, valet, & cenſetur permiſſum ex eo, quod non reperitur prohibitum, cap. inter corporalia, de tranſlationib. Epiſcop. Oldr. conſil.225. Anchar. conſil.243. nu.2. Nec ex eo, quod tex. in cap. vnico, §. verum, de iur. patron. in 6. dixit, quod eo ipſo, quod ius patronatus peruenit ad Eccleſiam, debet exerceri ad modum iuris patronatus Eccleſiaſtici, reſultat iuris improbatio erga conditionem appoſitam, vt reguletur tanquam laicale; Quia lex illa generaliter loquens, habet tacitam cõditionem, niſi diſponens de rebus ſuis, contrariam legem adiecerit. Eſt enim vera iuris concluſio, quod prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis, l. fin. C. de pact. conuent. l. maritus, C. de procurator. Anchar. conſ.117.

conf. 117. num. 2. Et potest disponens de re sua, quascunque conditiones, & pacta apponere, l. legem, C. de pact. l. ea lege, C. de condition. ob caus. Et procedit regula etiam in dispositione facta ad fauorem Ecclesiæ, cap. verum, de condition. appositis, Anchar. conf. 217. num. 2. Imol. in cap. cum dilecti, num. 4. de donat. Felin. in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ num. 77. de constitution. & supra latius probatum est; Idcirco sequitur concludendum, quod Ecclesia iure potest ius patronatus possidere exercendo illud tanquam laicale, quod in Apostolicis reseruationibus non compræhendatur, & præsentando poterit variare, vt quilibet laicus, vt latè fundat Rota in supradicta decisione coram Sacrato, quæ fuit occasione Cappellaniarum erectarum per Illustrissimam Dominam Flaminiam de Cesis in nostra Ecclesia Sancti Andreæ de Valle in Vrbe.

In postulatione quid possit variari. Cap. VI.

Ampliantur hæc dicta, etiam in postulatione præsentata, iam Summo Pontifici, vel alio Superiori ad quem pertinet dispensando annuere postulationi, cap. bonę il secondo de postulation. Prçlat. Nàm licèt per postulationem nullum ius postulato acquiratur, cap. postulationem, de postulat. Prælator. sicut per nominationem nullum ius acquiritur nominato, cap. quod sicut, de election. Et propterea detur variatio, vt ibidem notat Glos. in verbo nullum ius. Imò etiam misso Nuntio cum postulatione ad Superiorem possit reuocari antequam præsentetur, vt in d. cap. bonæ, vbi Abbas, & omnes Canonistæ, Syl. in verbo postulatio, num. 8. Cucchus lib. 4. institution. maior. tit. 2. de postulationib. Prçlator. nu. 28. cum sequen. Facta tamen præsentatione non possunt postulantes recedere, ne superiorem viderentur illudere, d. cap. bonæ ibi (si enim postquam postulatio subscriptionibus postulantium roboratur, & præsentatur Romano Pontifici approbanda, possent ab ea recedere postulantes, Nobis frequenter illuderent, & iudicium nostrum ex eorum pendere arbitrio videretur) Et licèt Superior non assentiendo postulationi, nullam irroget iniuriam; si tamen pro vtilitate, & necessitate Ecclesiæ postulatio à duabus partibus Capituli fieret, licèt nullum ius postulato acquiratur, Superior tamen non annuendo postulationi, iniuriam irrogat postulantibus, & Ecclesiæ, pro cuius vtilitate, vel necessitate fit postulatio iniuriam inferr, Glos. in dicto cap. postulationem, in verbo nullum ius, allegat tex. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & æstiua, Ioannes Andr. in dicto cap. bonæ, Hostien. in cap. cum ad Monasterium, de election. Glos. in cap. cupientes, §. denique, in verbo gratia, de elect. in 6. Abb. in dicto cap. postulationem, Syl. loco citat. num. 7. & Cucch. ibidem.

Non solùm autem postulantes possunt variare ante præsentationem postulationis Superiori, ex illa ratione, quia postulato, & nominato nullum est acquisitum ius, sed etiam quia postulatio est quędam inchoatio electionis, à qua semper est licitum resilire, nisi publicato scrutinio, cap. publicato, de electione.

Quando autem electores ad officia temporalia, possint facta electione variare, latè tradit Bart. in l. absenti, ff. de donationibus; Et communis est resolutio, quòd in officijs, quæ, nisi

niſi iuſta adſit cauſa, electus tenetur ſubire, vt ſunt munera publica, l.munerum,§.iudicandi poteſtas,ff. de muner.& honorib.l.incola,ff.ad municipal.& de incol. etiam ante acceptationem non datur reuocatio,ex illa ratione,quia electo etiam abſenti acquiritur ius,l.illud,ff.de tutor. dat. ab his, & toto tit. C. in quibus cauſ.tutor. Innoc. in cap.1. de his, quæ fiu.à maior. par. prælator.In cæteris verò officijs dubium eſt, an detur reuocatio antè acceptationem; Et communis eſt reſolutio, quod eligentes iure proprio poſſunt ante acceptationem electi reuocare, Bart. in l. 1. §.1. ff. de option. legat. & in dicta l. abſenti, vbi Imol.Roman.conſil.116. ſecus tamen ſi alieno iure fieret electio, nam tunc procedunt notata in cap. publicato ſcrutinio, de elect.& habetur per Barr. & alios in l. ſerui electione,ff.de legat.1.& in l.vnum ex familia, vbi Bart. ff.de leg. 2. ad materiam tradunt Gloſ. in l. cum pater, §. à filio in verbo, non eſſe electionem, ff. de leg. 2. Anton. de Padilla in dicta l.vnum ex familia, Molin.de primogen Hyſpan. lib.2. cap. 4.num. 22. Maſtrill. de magiſtratibus lib.1. cap.28. numer. 37. Et quando electio facta in vita, ab habente authoritatem eligendi, tempore mortis poſſit reuocari tanquam facta ante tempus, tradit Gloſ.fin. in dicta l. vnum ex familia, vbi etiam Bart.in vltima oppoſitione, latè Padill. loco citato, num.14.

Teſtes ab aliquo producti,an poſſint ab ipſomet reprobari. Cap.VII.

Qui aliquem in teſtem produxit, eo ipſo cenſetur perſonam illius approbare, quare nequit defectum aliquem illi opponere,& conſequenter iure proprio actum à ſe geſtum reuocare, l.ſi quis teſtibus, vbi Gloſ.Bald.Salic.& alij, C. de teſtibus, cap. 3. §. ſi quis teſtibus, 4. quæſt. 3. Ratio eſt,quia mores illius, quos quis ſemel probauit, amplius reprobare non poteſt, l. ſi vxor, §. fin. ff. ad leg Iul. de adult. facit tex.in cap.propoſuit,vbi Gloſ. in verbo audiuit,de coniug.ſeruor. latè ad materiam tradunt Boer.deciſ.245.Marant.de ordine iudiciar. par.6.actu 13. num.10.Guazzinus ad defenſiones tom. 2. defenſ. 28. cap.8.num.7.Farinac.de teſtib.

Procedit hoc non ſolum in eadem cauſa, in qua quis aliquem in teſtem produxit, ſed etiam in alia cauſa, & cum alio contradictore, nam ſufficit illum ſemel approbaſſe producendo, & eadem eſt iuris diſpoſitio, vt actum à ſe geſtum iure proprio reuocare non poſſit, Gloſ. in dicta l.ſi quis teſtibus,in verb. in alia, ibidem tradunt Iacobus de Rauen. Petrus de Bellapertica, Cyn.Angel.Bald.nu.4.Salic.quęſt. 2.& poſt alios Boer.& Maran. loc. citat.

Item procedit etiam, quando producens aliquem in teſtem, non fuit vſus ipſius depoſitione,nam ſufficit produxiſſe,nec vſus requiritur,licèt textus in dicta l. ſi quis teſtibus, & in cap.3.§.ſi quis teſtibus, loquantur quando producens vſus fuit depoſitione; Ratio concluſionis eſt, quia approbatio non inſurgit ab

 vſu

vsu depositionis, sed à productione in testem, Glos. in dicto §. si quis testibus, in verbo producatur, vbi Archidiac. Dominic. & Cardinal. Alex. Item etiam probant Ioannes Andr. in addit. ad Specul. in tit. de teste, §. sępè, colum. penult. vers. sed quid si eum produxit, & in cap. præsentium, vbi Bald. Anchar. Aretin. Abb. & Felin. de testib. Petr. de Ferrar. in prax. in tit. de forma iurament. testium, in verbo potestate, in princip. cum quæst. sequent. Boerius loco citat. num. 4. Et sufficit, quod potuerit vti depositione ad hoc, vt non valeat productum testem reprobare, l. 3. ff. quod quisque iur. l. si post mortem, §. fin. ff. de bonor. possess. cont. tabul. Quia eadem est ratio ad hoc, vt censeatur persona producta in testem approbata, Felin. in cap. nulli, de accusation. colum. 1. vbi allegat Bart. in l. 3. colum. 7. C. de edict. Diui Adriani tollen. notabiliter Bald. in l. data opera, vers. item, qui vocatur ad testimonium, C. de his, qui accusar. non possunt.

Confirmantur supradicta, nam ex iuris dispositione, Iudicem, quem pro me elegi teneor contra me substinere, quia sufficit semel approbasse, cap. 1. versic. cuius in agendo, 3. q. 8. Et ex hoc principio descendit, quod clericus in iudicio reconuentionis, tenetur respondere coram Iudice laico, & ipsius sententia ligatur, cap. 1. de mutuis petition. latè tradit Glos. in dicto versic. cuius in agendo, in verbo Iudice, & in verb. reconuenire, sed de hoc alias. Sic etiam authoritatem, vel rationem pro me allegatam, si à quocunque aduersario contra me reproducatur, non possum improbare, quia pro me allegando ipsam approbaui, cap. si Romanorum, vbi Glossa in verbo suffragari, 19. distinct. Glos. in dicto §. si quis testibus, in verbo producatur. Idem est in instrumento pro me producto, nam si contra me reproducatur non possum improbare, cap. cum olim, vbi Glos. in verbo beneficium, de censibus, & propterea si instrumentum pateretur defectum ex persona Notarij, vt puta, quia erat Monachus, cuius acta non valent, cap. vt officium, de hęreticis in 6. non possum improbare, Bal. in dicta l. si quis testibus, num. 3. Idem est si diceretur, quod ab eo, qui non erat tabellio fuit gestum, quia sufficit semel aliquem pro tabellione nominasse, vt ipsius acta tanquam à non tabellione gesta reuocare non valeam, Bald. loc. cit. facit tex. in cap. cùm venerabilis, vbi Innocentius de exception. Idem Bald. in l. final. C. si certum petat. Et quando producitur aliquod instrumentum, is, qui producit, censetur fateri omnia in instrumento, contenta esse vera, Innocentius loc. citat. & in cap. mulieri, de iur. iuran. Bald. loc. citat.

Verum supradicta, quæ de testibus productis dicta sunt, non procedunt ex causa de nouo superueniente post productionem, dicta l. si quis testibus, ibi (nisi ostenderit inimicitias inter se, & illas postea emersisse) vbi Glos. in verbo, nisi ostenderit, allegat concordantias. Idem est etiam, si antiqua esset causa, sed ignota, nam idem est, ac si denouo emersisset causa, Salic. in dicta l. si quis testibus, Foller. in prax. crimin. in verbo concedatur repulsa, num. 14.

Neque procedunt, quoad dicta testium, nàm licèt persona à producente improbari non possit, vt supra probatum est, dicta tamen possunt reprobari, Salicet. in dicta l. si quis testibus, Abb. in cap. præsentium, colum. 3. & 4. de testib. Capyc. decis. 62. nu. 5. Boer. Maran. Foller. & Guazzin. locis citatis.

Neque

Neque quando testis à me productus fuit à parte reprobatus, nam tunc etiam ego ipse illum reprobare valeo; Ratio est, quia per factum partis, aperta est mihi via ad improbandum, facit tex. in l. si post mortem, §. fin.ff.de bonor. possess. contra tabul. l.mater decedens, §. præterea,ff.de inoffic.testam.l. petendæ, C. de tempor. in integrum restitut. Bald.in dicta l.si quis testibus,num.4.

Quæ dicta sunt de approbatione, vt reprobare non valeant, procedunt etiam è contra in reprobatione, ad hoc,vt contrariorum eadem sit dispositio,l.1.C. de Cupræss. lib. 10. & in propria materia tradit Surd. consil.328.num.15.volum.3. Nam actum reprobatum non potest,quis amplius approbare, vt ex illo lucrum quærat, facit reg. tex. in cap. ex eo, ibi, (ex eo non debet quis fructum consequi, quod nixus est impugnare) de regul.iur. in 6. latè Anton. Gabr. comm. concl. lib.6. concl. 1. de reg. iur. Et quod quis semel impugnauit non potest amplius approbare,l.1. C.de fur.l. dispensatorem, in fin. ff. de solution. latè Surd.consil.136.num. 29.vol. 1. Et quando improbatio actus trahit secum iuris executionem, semel improbatum non potest amplius approbari, l. apud Aufilium, ff. de optio.legat.l.huiusmodi,§.Stichum ff. de leg. 1. optimè Bart. in l. post legatum,num.6.ff.de his,quibus,vt indig.& in l. Pomponius, ff. de negot. gest. Bald. in l.si absentis, C.si cert. petat. Surd.dicto consil.126. num. 30.

Aduertendum est etiam in praxi,quod protestatio, quæ solet à causidicis fieri contra testes à parte citatos de dicendis suo loco, & tempore, non impedit quin testes contra quos fuit facta protestatio non possint à protestante porduci, Bald. in dicta l. si quis testibus, nam nisi allegata sit specialis oppositio contra testem à parte citatum, semper potest produci, latè Boer. in dicta decis.245.num.5.

Promissio à Promissario acceptata, an possit à promittente reuocari illo renitente. Cap. VIII.

Respondendum negatiuè, ex regula,quòd quæ à principio sunt voluntatis,ex post facto sunt necessitatis, l.sicut, ff.de action. & obligation. Vndè etiam Princeps Supremus tenetur obseruare promissionem à subdito acceptatam,l.donationes,quas Diuus,C. de donation. cap. 1. de nat. feud. in vsibus feud.l. quod semel,ff. de decret. ab ordinar. facien. latè Viuius in suis opinion.opin.235.cap.1.vbi omnes Canonistæ, de probation. Nàm licèt Deus Optimus Maximus leges principi subiecerit, non tamen conuentiones,& promissiones,Bal. in cap. 1. de nat. feud. quem referunt,& sequuntur Alex.consil.135. num.21.volum.4.Ias.consil.1.num. 5.volum.1.Suar.allegat.9. num. 3. Et idem Bald. consil. 271. num. 9. volum. 1. dixit quod quemadmodum Princeps non est Dominus Elementorum, ita non est dominus conuentionum. Sequitur Aymon. Crauet.consil.241.num.21.vol.1. Etsi in non obseruantia pacti adest peccatum,vt infra latius patebit, id grauius vrget in persona Principis, Bald. consil.223.& 245.volum. 1. alios refert Menoch.consil. 27. nu. 19. nam non potest Princeps aliquid disponere cũ peccato. Abb.& alij Can.in cap.vt iusta,de offic.ordinar.facit tex.in cap.faciat homo, 22. q.2. notabiliter tradit Morla in

Ratio eſt, nam ſicut maior quãtitas requiritur ad hoc, vt furtum vxoris, vel filiorum ſit culpa mortalis, ita & in promiſſione, quæ à pura voluntate proceſſit; Idcirco Summus Pontifex in cap. ex parte, de cenſibus, ſtatuit, quòd quæ liberaliter oblata ſunt, benignè exigantur, ideò cauendum eſt à P. Nauar. qui lib. 2. de reſtitution. cap. 2. in noua editione dub. 7. num. 329. aſſeruit, promittentem vnum ſacrum, ſi promiſſa non ſeruet, peccare mortaliter, nam damnum ſpirituale non eſt conferendum cum temporali, & aliter iudicanda eſt promiſſio, quæ Deo fit, quæ ex vi Religionis obligat, quam illa, quæ fit homini, quæ obligat ex fidelitate, vt optimè Caiet. in ſumma in verbo perfidia, & poſt Mol. & alios tradit Sanch. loco citat. Qui nu. 24. tradidit requiri in promiſſione materiam quadruplo maiorem ea, quæ requiritur in furto ad conſtituendam culpam mortalem, ſed verius eſt, arbitrio prudentis viri taxandam eſſe. Ad quod faciunt, quòd licèt modica ſumma dicatur duorum aureorum, l. id eſt, ff. de dolo, Menoch. de arbitr. caſ. 145. num. 3. ſtandum tamen eſt adhuc arbitrio boni viri pro qualitate perſonarum; Gloſ. in cap. fin. de re iudicat. in 6. Abb. in cap. 1. num. 7. de dilationibus.

Non ſolùm iure poſitiuo requiritur acceptatio, ad hoc, vt nuda promiſſio efficiatur irreuocabilis, ſed etiã iure naturę, ſeclusa omni diſpoſitione iuris poſitiui; Ratio concluſionis eſt, quia is, qui promittit non videtur habere animum ſe obligandi, donec promiſſio acceptetur, optimè Mol. de primogen. Hiſpanor. lib. 4. cap. 2. num. 62. Sot. de Iuſt. & iur. lib. 3. quæſt. 5. art. 3. verſ. de donatione autem, Sanch. loco citat. diſputat. 6. num. 10. & eſt communior opinio ſecundum Leſſ. dicto cap. 18. dub. 6. num. 38. licèt aliqui Canoniſtę, & in ſpecie Felin. in cap. 1. de pact. contrarium dixerint, ſed legendus eſt Sanch. loco cit. cum ſequenti, qui optimè diſputat.

Et promiſſio facta abſenti, notario ſtipulante, & acceptante, poteſt ante partis acceptationem reuocari, vt videre eſt, apud Couar. in rubr. de teſtamen. num. 13. & lib. 1. var. cap. 14. Clarum in §. donatio, quæſt. 13. Theſaur. dec. 70. Mol. de primogen. cap. 2. num. 64. Mol. de contract. diſputat. 264. Sanch. loco cit. diſp. 7. num. 11.

An autem promiſſio acceptata poſſit reuocari reſpectu tertij in promiſſione nominati, vt puta ſi fundum promiſi Titio ſub conditione, vt poſt quinquennium ſit Caij, Titio accceptante, communis eſt opinio, quod promiſſio efficiatur irreuocabilis, etiam reſpectu Caij, ſic contra Bart. in l. qui Romæ, §. Flauius hermes, ff. de verbor. obligat. tradiderunt Paul. de Caſtr. & Cuman. ibid. Roman. in l. ſi pecuniam, num. 22. ff. de condit. cauſ. data non ſequunt. Couar. lib. 1. variar. cap. 14. Rodriq. Suar. allegat. 19. in l. quoniam in prioribus, in 8. quæſt. C. de in officioſ. teſtament. Dueñas reg. 216. Menoch. conſ. 95. lib. 1. Anna conſ. 32. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 2. Cacheran. lib. 1. variar. reſolut. cap. 8. num. 31. ex Theolog. Molin. de contract. diſpu. 265. Leſſ. loco cit. dub. 9. num. 65.

Quid autem dicendum ſit in confeſſione liberatoria facta in beneficium abſentis, an poſſit ante acceptationem reuocari, dubium eſt; Et multi tenent fauore liberationis valere, proindè oppoſita doli exceptione abſentẽ defendere, facit tex. in l. certum, §. ſi quis abſente, ff. de confeſſis, l. ſtipulatio iſta, §. alteri, ff. de verbor. obligat. & videtur eſſe caſus in l. reſcriptum, §. fin. ff. de pact.

pact. Et hanc sententiam probant Glos. in l. non solùm, §. si liberationis, versic. & si absit debitor, ff. de liberat. legat. probant multi relati à Felyn. in cap. si cautio, num. 7. de fide instrum. Guttier. de iurament. confirm. par. 1. cap. 54. numer. 708. In contrarium tamen est verior opinio, quòd confessio liberatoria prodest aliquo modo absenti ante acceptationem si non reuocetur, & sic non inducit plenam liberationem, probant Glos. in l. idem in duobus, in fin. ff. de pact. quam communem dicunt Paul. de Castr. & Alex. ibi, Bart. in d. §. si liberationis, facit tex. in l. si tibi decē, §. si pactus sim, & l. & hæredi, §. nos autē, vers. cęterū, ff de pact. latè Guttier. loc. cit. Thes. dec. 109. Ioseph. Ludouic. decis. Perusin. 9. Maschard. de probat. conclus. 347. Morla in Empor. par. 1. tit. 3. de pact. n. 10. Cancher. varar. resolut. par. 1. cap. 7. de pact. num. 333. cum sequen.

Quid dicendum quado actus est nullus. Cap. IX.

Limitanda est regula supra firmata, quando actus est nullus, & à iure improbatus, nam tunc potest ipsemet, qui actum gessit, eum reuocare, l. quemadmodum, vbi Glos. allegat concordantes, C. de agricolis, & censitis, lib. 11. l. post mortem, vbi Glos. & notabiliter Bart. ff. de adoption. l. 1. vbi Bal. C. de liber. caus. l. iubemus, §. sanè, vbi Bald. C. de Sacrosanc. Eccles. Andr. de Iser. in cap. 1. nu. 13. Qui successores teneantur, & in cap. 1. nu. 5. de feud. guard. tradunt communiter Canonistæ in cap. diuersis fallacijs, de clericis coniug. Innoc. & Abb. in cap. nosti de elect. Ias. in l. iusiurandum, §. procurator, ff. de iur. iuran. Afflict. decis. 335. Cancer. var. resolut. lib. 1. cap. 13. num. 31. nouissimè Ioannes Andr. de Georg. allegat. 6. num. 38. Idcirco in hoc Regno, alienato feudo absque assensu; ipsemet alienans reuocare potest vigore Constitutionis Regni Incipientis Constitionem Diuæ memoriæ; Quo autem iure fiat supradicta reuocatio, dubium est apud scribentes; Et verior est opinio, quod ex iure speciali, nempè ex vi ipsius constitutionis fit reuocatio, Glos. in dicta constitutione, in verbo, iure proprio, Afflict. ibidem, num. 45. & 46. latè agit Freccia lib. 2. de subfeud. quæst. incipiente à Regnicolis. Anna in repetitione dictæ constitutionis, num. 270.

Aduertendum tamen est, quòd licèt contractus reuocatio fiat propria authoritate ex vi supradictæ constitutionis absque vllo Iudicis ministerio, possessio tamen feudi absque assensu alienati, non reuocatur absq; Iudicis ministerio, imò spoliatus posset agere remedio possessorio; Andr. de Iser. in cap. Imperialem, §. illud, col. 5. de prohib. feud. alienat. per Federicum. Anna in d. repetitione, nu. 271. Et facit regula communis, quod in ijs, quæ ipso iure committuntur semper requiritur sententia declaratoria ad auocandam possessionem, cap. fraternitatis 12. quæst. 2. cap. in secundo, vbi omnes Canonistæ de Hæretic. in 6. Dec. in cap. cum secundum in 2. lettura, cap. 8. de iudic. Grass. cons. 139. Menoch. de arbitr. iudic. casu 416. num. 62. Et ex Theolog. D. Thom. 2. 2. quæst. 62. artic. 3. vbi Caiet. Sylu. in verbo assassinus, & in verbo, Hæreticus, num. 12. Sot. de iust. & iur. lib. 1. quæst. 6. artic. 6. latè Sanch. lib. 2. summ. c. 26. Molf. in summa tract. 6. cap. 8. num. 21.

Et quod dictum est de alienante absque assensu, quod possit alienationem reuocare, procedit etiam in con-

consentiente alienationi ab altero factæ absque assensu, ex ratione supradicta, quia alienatio feudi absque domini assensu nulla est, cap. 1. ibi, (nulla dispositione valente, vel manente) de successione feudi; Et licèt aliud sit vendere, & aliud vendenti consentire, l. aliud, ff. de reg. iur. Et consentienti venditioni ab altero factæ non competat remedio in l. 2. C. de rescindend. vendit. Bald. ibidem col. penult. Et possit quis consentire actui, quem ipse facere non potest. l. iubemus, §. æconomus, C. de Sacrosanct. Eccles. Glos. & Bar. in l. cum pater, §. libertas, ff. de legat. 2. Signorol. consil. 145. Quando tamen actus est nullus taliter, quod potest à gerentibus reuocari, sic etiam poterit à consentiente in actu illo, l. final. vbi Bar. Paul. de Castr. & alij, C. de pact. Et in proprijs terminis quæstionis nostræ, tradunt Afflict. in cap. 1. col. 7. de alienat. feud. pater, & in dicto cap. Imperialem, num. 179. Freccia dicto lib. 2. de subfeud. in explicatione constitutionis Diuæ memoriæ, limitatione 20. fol. 162.

Hæres etiam alienantis feudum absq; assensu reuocare potest, Andr. de Iser. dicto cap. Imperialem, num 16. vbi Liparul. lit. D. & ibidem nu. 18. ibi sed ipse reuocat, & in cap. 1. §. alienare. Qualiter olim poterit feudum alienare, & in cap. 1. de feud. guard. num. 5. vbi Liparul. lit. D. allegat concordantes, & in cap. 1. An Agnatus, vel filius defũcti in fin. vbi etiam Aluarot. Iacobin. de Sancto Georgio in inuestitura feudali, in verbo, ita quod ipsi inuestiti in 4. limitat. Ratio conclusionis est, quia eodem iure, quo faciens actum nullum reuocare potest, eodem reuocat hæres, Glos. in l. Lucius, ff. solut. matrim. Compostella in cap. causam, quæ de rescript. Soccin. consil. 79. vol. 4. Parisius consil. 32. vol. 3. Gramm. decis. 93. num. 8. Gabriel comm. concl. lib. 6. tit. de regul. iur. conclus. 11. latissimè probat Rota Romana par. 2. decis. 110. Cacher. var. resolut. lib. 3. cap. 2. num. 176. vbi allios allegar, & dicit sic decisum. Idcirco licèt hæres teneatur habere ratum factum defuncti, l. cũ à matre, C. de rei vendicat. l. ex qua persona, ff. de regu. iur. & hoc etiam confecto inuentario, quatenus tamen est in hæreditate, Alex. consil. 30. num. 7. lib. 6. Dec. qui sic dicit esse receptum, in l. debitori, num. 20. C. de pact. & in d. l. ex qua persona, vbi etiam Cagnolus, Bocrius decis. 23. num. 20. Franch. decis. 83. & 153. Valascus consultat. 52. nu. 44. lib. 1. vbi sic dicit communiter teneri, & sequitur Cancher. loc. supracitat. numer. 175. actum tamen nullum reuocare potest, vt per supracitatos DD. & latissimè per Rotam Romanam in dicta decis. 110. quibus addendi de Pont. consil. 33. 1. vol. Georg allegat 20. num. 41.

Confirmatur, nam hæres non tenetur habere ratum factum defuncti fraudulentum, Bald. in l. defuncta, C. si infraud. patron. & in l. si quis, C. ad l. falcidiam, Camerarius in d. cap. Imperialem, carta 7. lit. B. & licèt aliqui dubitent de reuocatione actus fraudulentis, prout faciunt Bar. consil. 65. lib. 1. Dec. consil. 659. De contractu verò simulato nullus dubitat, quin non possit reuocari, probant Glos. in l. emptione, C. plus val. quod agitur, Guttier. de iur. confir. par. 1. cap. 1. num. 99. Caccheran. decis. 180. latè Cancer. loc. cit. num. 215. cum sequen. Sic etiam hæres reuocat erroneam confessionem defuncti, l. non idcirco, C. de iur. & fact. ignor. Bald. in l. 1. C. ex delict. defunct. Afflict. decis. 233. Surd. decis. 130. Sic etiam acta gesta à defuncto contra legis prohibitionem, Bald. consil. 161. vol. 5. vbi

tradit,

tradit, hæredem non teneri habere ratam dispositionem defuncti factam contra dispositionem, l. hac edictali, C. de secund. nupt. Ibidem tradunt Franch. Curt. consil. 1. Iaf. consil. 64. vol. 3. & consil. 168. col. fin. volum. 4. Crauett. consil. 200. Cancer. & Gabriel locis citatis, & facit tex. in l. si quis eum qui, ff. de condition. & demonstration. vbi non priuatur quis relicto si non paret voluntati testatoris, quę est contra legem.

Et licèt multi tradant, quod hæres etiam confecto inuentario nõ possit reuocare bona fidei commisso subiecta à defuncto alienata, & probat tex. in l. filiusfamilias in §. cum pater, vbi Glos. in verbo exhæredatos, ff. de legat. 1. alios allegat, & probat Peregrin. de fideicomiss. art. 33. per totum, latissimè etiã Barbos. in l. Lutius, num. 20. ff. sol. matrim. Vera tamen est resolutio, quod bona subiecta simplici fideicommisso, hæres etiam confecto inuentario, nõ reuocat, & ita procedit tex. in d. §. cum pater, cum concordantibus; quãdo tamen fideicommisso adiecta est expressa alienationis prohibitio, certum est posse reuocare, tenetur tamen ad refectionem interesse pro quantitate, quæ in defuncti alienantis hæreditate remansit, optimè post Rotam in dicta decis. 110. aduertit de Ponte, & dicit fuisse decisum in dicto consil. 33. & ita procedit dictum Pauli de Castr. in l. filiusfamilias, §. Diui, num. 3. vbi etiam Ambrosius Opizo num. 9. Loazes. num. 7. Et faciunt ad supradicta notabiliter tradita per Mol. de primogenit. Hispan. lib. 4. c. 1. vbi fundat alienantem bona maioratus, posse reuocare alienationem, ad quod allegat Aretinum consl. 123. Soccin. consil. 79. lib. 4. Crauett. cons. 200. Andr. ab Esea in cap. 1. num. 229. de pact. Gratum consil. 91. lib. 1. Afflict. in cap. 1. §. si Titius, num. 15. de feud. defunct. milit. fuer. controuers. & decis. 240. num. 8. Peralta in rubr. ff. de hæred. instit num. 45. Quod tamen dicit non procedere existente alio ex vocatis ad maioratum, nam alienans non poterit reuocare ex quo priuatur maioratu, & fit locus alijs vocatis in maioratu, & ita procedit tex. in l. cùm pater, §. libertis, ff. de legat. 2. sic etiam hæres alienantis, ex quo tenetur habere ratum dicta l. cùm à matre, & dicta l. ex qua persona, non intelligitur pro eo tamen, quod possider, & ita procedit tex. in dicto §. cùm pater, in verbo exhęredatus, faciunt ad supradicta, latè tradita per Pinel. in l. 1. in 3. par. in 7. ampliatione, num. 81. C. de bonis mater. & per Barbos. in dicta l. Lutius per Rotam de Ponte, & Cancer. locis citat.

Mutato rerum statu reuocantur gesta, vbi de Professi transeuntis ad aliam Religionem, vel in Episcopum assumpti, donationibus. Cap. X.

Secundum communem resolutionem, rebus notabiliter mutatis, actus legitimè gestus reuocari potest. Et procedit conclusio, non solùm in foro fori, vt infra dicemus, sed etiam in foro conscientiæ, nam promissio mutatis rebus non obligat promittentem. Diuus Thom. 2.2. quæst. 110. artic. 3. ad quintum citans Senecam de benefic. lib. 4. cap. 35. vbi ait (Ad hoc quod homo teneatur facere, quod promisit, requiritur, quod omnia immutata permaneant, alioquin, nec fuit mendax in promittendo, quia promisit, quod habebat in mente, sub intel-

lectis

lectis debitis conditionibus, nec etiam est infidelis non implendo, quod promisit, quia eędem conditiones non extant,) & vt notat Diuus Thom. loc. cit. Diuus Paulus non fuit mentitus, dùm Corinthum non iuit, quo se iturum esse promiserat. 2. ad Corinth. 1. quia mutatis rebus cessat promissionis obligatio; Idem probant Caiet. 2. 2. quęst. 88. art. 1. & q. 113. art. 1. in fin. Angel Sylu. & Tab. in verbo pactum, Nauar. cap. 18. num. 7. Sot. Aragon. Angles, Lopez, Rodriq. & alij, quos refert, & sequitur Sayr. in claui. reg. lib. 6. nu. 19 Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 18 dub. 10 Ratio conclusionis est, quia vis obligationis dependet ab intentione promittentis, sed non censetur iudicio prudentum in casu tantæ mutationis promittentem voluisse se obligare, Caiet. dicta q 113. artic. 1. Sayr. & Less. loc. cit.

Et procedit, etiamsi adfuisset iuramentum, nam iuramentum licèt firmet actum, regulatur tamen secundum naturam eiusdē actus, qui cum non obliget mutatis rebus, vt dictū est; sic etiam erit, accedente iuramento, probatur in cap. breui, & cap. quemadmodum. de iur. iuran. cap. cum inter, vbi Butr. & Imol. de renunciation. & ex Ciuilistis, latè tradunt Parisius cons. 24. num. 27. lib. 2. Cephal. consil. 495. num. 22. Riminal. Iun. consil. 122. num. 23. Natta consil. 525. Menoch. consil. 212. num. 18. Turret. consil. 35. nu. 16. & 63. numer. 10. lib. 2. Philipp. TesMai allegat. 12. num 27. alios allegat, & refert decisum Marta de clausul. par 1. claus. 123. Imò Victor. & Canus dixerunt, taliter promissionem iuratam in foro conscientiæ ita non obligare, vt etiam absque vlla iuramenti relaxatione, promittens non teneatur eam adimplere, sed falluntur in hoc, quia ob reuerentiam iuris iurandi, petenda est relaxatio, cap. debitores, vbi omnes Canonistę, de iur. iurando, & in proprijs terminis tradiderunt, Lopez par. 2. instructor. cap. 30. conclus. 2. Rodriq. in summa par. 2. cap. 17. concl. 1 Sayr. loco cit. num. 19.

In foro autem exteriori, etiam certum est, omnem dispositionem, omnemque actum habere in se implicitam conditionem, seù clausulam, Rebus in eodem statu permanentibus, subtiliter probat Natta d. consil. 525. num. 12. Martha dicta claus. 123. Et quod in contractibus insit talis conditio, probat tex. in l. quod Seruius, vbi Bar. & Ias. ff. de condit. caus. data caus. non seq l. si conuenerit, ff. pro socio, l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, concordantes allegat Surdus consil. 133. num. 29. vol. 1. & consil. 445. vol. 3. num. 36. & decis. 163. num. 13. Idem est in vltimis voluntatibus, l. Paula Callimacho, §. 1. ff. de legat. 3. l. Męuia, §. fin. ff. de annuis legat. l. inconfirmandum, & l. vtilitatem, ff. de confirman. tutor. l. ex facto, ff. de vulga. & pupillar. substitut. Bar. in l. quoties, §. si duo, ff. de hæredib. instituend. Idem est in priuilegio exemptionis, nam mutatis rebus, priuilegium etiam cessare debet, cap. suggestum, de decim. notabiliter Natta, qui idem dicit esse in sententia exemptionis, loco citat. & etiamsi adesset iuramentum, latè congerunt Tiraquell. in l. si vnquam in præfatione, num. 166. C. de reuocand. donat. Catheran. decis. Pedemont. 91. in principio. Idcirco renunciatio successionis, intelligitur re in eodem statu permanente, l. si actionem, C. de pact. cap. cum inter, vbi omnes Canon. de renunciationib. Bald. Paul. de Castr. & Dec. in l. pactum, quod dotali, C. de collation. Surd. locis citat. Molf. consil. 1. & consil. 38. propterea renunciatio facta à filia contemplatione mascu-

lorum, ipsis præmortuis non obstat renuncianti Napod. in consuet. si moriatur in verbo, ipsi succcessorea, vbi Addentes referunt varias Sacri Consilij Neapolitani decisiones, latissimè Molfes. ad consuetudines Neapolitanas par. 4. quęst. 2. num. 5. & quæst. 12. & 17.

Hinc infertur. Primò, quod donatio facta à Clerico Ecclesię in qua fuit institutus, si matrimonium contrahat, ob quod Ecclesiæ beneficijs priuatur, reuocatur, nam censentur donata subconditione, si in eodem statu permanserit, cap. quod à te, vbi Glos. notabilis in verbo, redire, allegat concordantias, de cleric. coniugat.

Secundò infertur, quod donata à Regulari suo Monasterio tempore professionis, iuxta dectetum Tridenr. sess. 25. de reform. cap. 16. si ad aliam Religionem ipse transferatur, reuocantur; Ratio est, quia censentur sub conditione donata, si ibi permanserit, ad instar dotis, l. vnica, §. cum autem, C. de rei vxor. action. Cardinal. & Abb. in d. cap. quod à te, num. 8. Surd. consil. 337. num. 61. & consil. 445. numer. 36. volum. 3. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. cas. 436.

Contra hanc opinionem dixerunt Petrus de Perusia, quem refert, & sequitur Syl. in verbo, Religio 4. nu. 10. Ias. in authen. ingressi, num. 13. C. de Sacrosanct. Eccles. Rodriq. de regular. tom. 2. disputat. 80. art. 2. per tex. in cap. vnico, 18. quæst. 1. vbi Glos. in verbo restituat.

Concordari tamen possunt opiniones quod ex vi translationis ex vna Religione ad aliam, indubitatum est, donata primæ Religioni fore restituenda, ex quo adest tacita clausula à iuris dispositione sub intellecta, videlicèt si ibi permanserit, Glos. in dicto cap. quod à te, in verbo, redire, in fine, Calderin. consil. 23. sub tit. de regular. Abb. loco citat. Socc. consil. 52. num. 18. lib. 4. alios allegat Menoch. dicto casu 436. num. 27. & ita procedit prima opinio. Ex vi tamen licentiæ obtentæ transeundi ex vna Religione ad aliam, quia non censetur Religio in proprium damnum consensisse, cùm nullus cedens censeatur contra se ipsum cedere, nec cessio contra cedentem operetur, l. fin. C. de procur. l. 2. C. de fideiussor. Mascar. de probat. concl. 1357. de Franch. decis. 260. & 427. Dicendum est nullo pacto posse donata reuocare, & ita procedit secunda opinio, pro qua consuluit Nauar. consil. 4. de regular. probans monialem translatam de vno monasterio ad aliud, dotes solutas non recuperare, nec etiam vestes, nec vrensilia secum adducere posse, & ita practicatum vidi tempore Gregorij XV. qui licentiam impartiuit cuidam moniali transeundi à laxiori Monasterio ad arctius, sicut regularis assumptus ad Episcopatum, non repetit donata suo Monasterio tempore professionis, vel quocunque modo per ipsum suo Monasterio acquisita, cap. vnico 18. quæst. 1. Ioannes And. & Abb. in cap. 1. de testamen. vbi etiam Couar. nu. 19. Menoch. dicto cas. 416. in fin. & hoc iure vtimur.

Et in casu supradicto quando regularis cum licentia Superioris transfertur ex vna Religione ad aliam, an recuperet bona, adest tertia opinio, & satis æqua, dicentium, vsum fructum bonorum patrimonialium primo Monasterio donatorum deberi secundæ Religioni, seù Monasterio, durante vita Regularis ex iusta causa translati, probant Cuccus in institut. maior. rit. de Regular. num. 135. Rodriq. de regular. dicta disp. 80. tom. 2. art. 2. Menoch. loc. citat. num. 20. licèt alij dicant tantum

tum

tum alimenta deberi, Conar. dicto cap. 1. de testamen. num. 19. & 20. Vasq. de redditib. Eccles. cap. 3. dub. 6. In puncto tamen iuris verior est opinio, bona quoquo modo donata reuocari; Ratio est, nam aut bona ad Monasterium translata fuerunt in consequentiam personæ, dùm quis tradendo se Religioni, tradit, & bona, iuxta tex. in authen. ingressi, C. de Sacrosanct. Eccles. & in hoc certum est subtracta persona ex iusta causa cum licentia Superioris, subtrahenda esse, & bona, ad hoc vt contrariorum eadem sit disciplina, l. 1. C. de cupress. lib. 12. & in hoc est punctualis decisio, Glos. quæ allegat Azonem in dicto cap. quod à te in verbo, redire, in fin. Aut bona fuerunt donata, & tunc certum est, adesse tacitam conditionem, si ibi permanserit, vt supra ex doctrina Cardinal. Abb. Surd. & aliorum probatum est, & euidenter probat Menochius loco citato.

In vno tamen casu procederet opinio Petri de Perusia, & Syl. quando tit. elæmosinæ donatum fuisset, elæmosinæ enim præstatio, efficitur irreuocabilis, nec datur casus, in quo iam tradita reuocari possint, vt supra docuimus.

Tertiò infertur, quid dicendum de renunciatis à regulari tempore professionis, consanguineis, iuxta decretum Tridenr. sess. 25. de reform. cap. 16. si is ad dignitatem Episcoparus assumatur, an reuocari possint; Et videtur dicendum, quod sic, ex eadem ratione, quod renunciatio tempore professionis facta, intelligitur, & vim habet, re in eod. statu permanente, vt supra dictum est, & in puncto defendunt Aymo. Crauetta consil. 192. Decius cons. 86. nu. 5. Socc. Sen. inter consilia Ruin. consil. 204 volum. 1. Natta consil. 180. num. 5. Rebuff. de priuileg. scholar. quæst. 163. Tiraquel. cessante causa, num. 212. Gratian. in decis. Marchian. decis. 42. nu. 24. Borgnin. Caualc. in 5. decis. 28. Bonbin. consil. 14. num. 31. Surd. qui alios allegat, cons. 445. nu. 36. vol. 3. Molf. consil. 1. nu. 20. & 39. num. 2.

In contrarium latè scripsit Anna cons. 45. pro qua opinione facit, quod ex iuris dispositione renunciantibus, ad bona renunciata non datur regressus, l. sequitur, §. si venditor, ff. de ædilit. edicto. Surd. cons. 395. num. 4. vol. 3. & decis. 163. num. 3. Franch. decis. 239 num. 4. Et regularis effectus Episcopus, non eximitur voto paupertatis, Glos. in cap. de Monachis, 16. quæst. 1. & in cap. quia tua, 12. quæst. 1. Tab. in verbo Monachus, num. 6. Angel. in verbo, honor superueniens, num. 7. alios allegat, Anna loco cit. num. 84 & Molfes. dicto consil. 1. num. 6. Ad quod etiam fortius facit, quod durum est, contractum iam perfectum, ex causa superuenienti reuocari, & ius alteri legitimè, ac bona fide quæsitum tolli, ob quod aliqui dixerunt, clausulam supradictam, rebus in eodem statu permanentibus, non habere locum incontractibus, nè detur occasio proximum illudendi, & à iure omnis illusio reprobata est, & in specie dixerunt Alciatus de præsumption. regul. 2. præsump. 16. num. 4. & respon. 80. nu. 4. Menoch. de præsump. lib. 6. præsump. 37. nu. 32. & cons. 1038. num. 3. volum. 2. Molf. dicto cons. 39 num. 11.

In hac difficultate, quæ licèt multoties contigerit in facto, nunquam tamen iudiciali sententia terminata fuit, fateor semper in ea me fuisse sententia, renunciata à Regulari, mediante contractu legitimè facto iuxta formam Concilij tempore professionis, ex superueniente Episcopatu

ſcopatu non reuocari.

Antequam rationem afferam, aduertendum puto, quod argumentum allegatum ab Anna in dicto conſ. 45. non concludit, videlicèt quod per aſſumptionem ad Epiſcopatum, regularis non liberetur à voto paupertatis; Quia verum eſt, regularem effectum Epiſcopum, non liberari voto paupertatis, prout optimè probat Gloſ. in d. cap. quia tua, in verbo, ſeorſum, vbi etiam Præpoſitus, & Archidiac. Gloſ. etiam in cap. quorundam, in verbo, mendicantium, de elect. in 6. & in cap. de Monachis, in verbo, diſcedere, 16 quæſt. 1. Ioannes Andr. in cap. 1. num. 6. vbi etiam Abb. & latiſſimè Couar. num. 18. de teſtament. Bald. in authen. licèt, num. 3. vbi etiam Paul. de Caſtr. nu. 2. C. de Epiſcop. & Cleric. Franch. in rubr. de teſtamen. in 6. num. 19 Iaſ. in auth. ingreſſi, num. 15. vbi etiam Tap. in verb. ſua, cap. 6. num. 85. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Mol. de primogenitis, cap. 10. num. 28. & ex Theolog D. Thom. 2. 2. quæſt. 88. artic. 11. ad 4. & quæſt. 185. art. 7. & 8. & in 4. ſenten. diſtint. 38. q. 1. art. 4 quæſt. 1. ad 5. Leſſ. lib. 2. de iuſt. & iur. cap. 40. dub. 14. nu. 113. Azor. Henriq. Aragon. Valen. Pet. de Ledeſ. & alij quos refert, & probat Sanch. in ſumma lib. 6. cap. 6. num. 8.

Idem eſt etiam in regulari aſſumpto ad Cardinalatum, Bald. in auth. licentiam, C. de Epiſcop. & Cler. Bertrand. conſ. 100. vol. 1. Martin. Laudenſis in tract. de Cardinal. q. 1. Et idem eſſet ſi efficeretur Summus Pontifex, tradunt Franch. in d. rubr. de teſtamen. nu. 76. Nauar. de redditib. Eccleſ. quæſt. 1. monitio 9. & 10. vbi dixit, Petrum Apoſtolum per aſſumptionem ad Vicariatum Chriſti, non fuiſſe abſolutum à voto paupertatis, quod ipſum, antea, vna cum alijs Apoſtolis vouiſſe probant, D. Auguſt. lib. 9. de Ciuit. Dei cap. 10. Pelag. de planctu Eccleſiæ cap. 56. col. 7. & Franch. & Nauar. ſententiam ſequitur Aragon. 2. 2. quæſt. 88. art. 11. colum. 1. ſequitur etiam Sanch. loco cit. num. 9.

Quare, quod dixit Cardinal. in Clem. 2. §. ſed & tales, de vit. & honeſtat. Cleric. quem ſequuntur Sot. lib. 10. de iuſt. & iur. quæſt. 5. art. 7. Nauar. comment. 2. de regular. num. 10. Azor. lib. 12. cap. 7. quæſt. 2. Molſ. dicto conſil. 1. num. 35. Regularem effectum Epiſcopum, idem ius habere in fructibus beneficij, quod habent cæteri Epiſcopi, & videtur probari in cap. cæterum de donation. Cautè intelligendum eſt, videlicèt; Vt votum paupertatis non in totum tollatur, ſed dilatetur, iuxta qualitates nouiter aſſumptas, vt & idem Nauar. in dicta monitione 9. & 10. videtur ſentire, quod etiam apertè ſentit, Molin. de iuſt. & iur. diſput. 140. in fin. Quòd verò dicitur de diſpoſitione fructuum beneficiorum, intelligendum eſt de diſpenſatione fructuum, videlicèr vt eodem modo fructus diſpēſet Epiſcopus Regularis, prout non regularis, prout latè probat allegans alios, Sanch. in ſumma lib. 6 cap. 6. non autem quoad dominium ipſorum fructuum, nam cum Regularis non ſit liberatus voto paupertatis, facultas ſibi conceſſa diſponendi de fructibus beneficij, intelligitur iuxta propriam qualitatem, & capacitatem, iuxta tex. in cap. plenum, §. Equitij, vbi Bald. de vſu, & habitat. & in ſpecie tradit notabiliter Cardinal. Zabarel. in cap. fin. de pecul. cler. & huic noſtræ opinioni fauet ſtylus Curiæ Romanæ, nam diuerſimodè conceditur facultas à Summo Pontifice Epiſcopo non regulari diſponendi de fructibus benefi-

beneficij, quàm Regulari.

Hæc tamen omnia, in quibus ſatis laborant Anna, & Molſ. non faciunt ad punctum quæſtionis, nam certum eſt Epirſcopo Regulari competere ius ſuccedendi, cap. vnic. 18. quæſt. 1. Certum eſt etiam omnes Regulares Præter Minores, & Cappuccinos eſſe capaces ſuceſſionis, ac poſſe habere proprium in communi, vt ex Trident. conſtat. Ergo nihil ad quæſtionem facit, an Epiſcopus regularis ſit ligatus voto paupertatis, vel non, ſed pũctus eſt, an aſsumptio ad dignitatem ſit talis conditionis, vt cenſeatur non præuiſa, neq; etiam implicitè quando regularis in profeſſione de bonis ſuis diſponit, quod ex hoc puncto decidendum eſt, nempè. An actus geſtus ex rerum mutatione reuocari poſſit; Et licèt aliqui dixerint, regulam ſupradictam non procedere in contractibus, prout dixerunt Alciat. & Menoch. de præſump. Verior tamen eſt opinio, etiam in contractibus vltro citroque obligatorijs locum habere regulam, quod mutatis rebus, contractus reuocari poſſit, dicta l. quod Seruius, innumeros allegat Tiraq. in pręfat. l. ſi vnquam, num. 166. C. de reuocan. donation. & poſt alios Surd. deciſ. 326. num. 31.

Diligenter hic eſt aduertendũ, quando dicatur ſtatus rerum mutari, & accidere nouum, ob quod actus geſtus reuocari poſſit; In hoc puncto ſubtiliter Bar. in d. l. quod Seruius, dixit, regulam illam, rebus ſic ſtantibus, intelligi ex iure, quod tempore actus erat in re, vel ſpe, idcirco ſi aliquid poſt actum geſtum, de quo fuerit cogitatum, vel præuiſum, vel potuerit præuideri, adueniat, actus non reuocatur, Bar. ſententiam optimè explicant Roman. conſ. 22. col. 1. verſic. ſecundo, quia paciſcar Gozadin. conſil. 27. nu. 9. Ruinus conſil. 105. vol. 5. in fin. vbi poſt Bar. Bald. Angel. & alios allegatos, dicit, nouam cauſam dici iuſtam ſi de nouo ſuperueniat, & ab initio ipſa non fuit cognita, neque pręuideri potuit, facit tex. in l. planè, in verbo, inopinatè, ff. vt in poſſ. legat. faciunt etiam dicta per Bald. in l. ædem, col. 3. C. de locat. vbi allegat Senec. dicentem, quod proſpectus futurorum quamuis pertineat ad ſapientem virum, non tamen afficit damno non cogitantem, niſi ex preſenti ſtatu potuerit cogitari; Allegat etiam tex. in l. ſi quis domum, §. 1. ff. locat. nam aliàs totus mundus repleretur litibus, & nullus pacificè bona acquiſita valeret poſſidere; Et hanc doctinam latè probat Oſaſchus deciſ. Pedamont. 91. num. 16. vbi etiam allegat Nattam dicto conſ. 525. Alciat. reſponſ. 139. colum. 1. & nouiſſimè Rota 19. Martij 1586. in vna Romana dotis coram Domino Robuſterio iudicauit, refert Martha in d. clauſ. 123. nu. 4. Quando ergo aliquid accidit poſt actum geſtum, quod erat in ſpe tempore actus, vel iudicio prudentis viri poterat pręuideri, actus non reuocatur.

In caſu autem de quo agimus certum eſt, quod dum quis tempore profeſſionis ſe diuino ſeruitio mancipat, ac de ſuis bonis diſponit, poteſt eſſe ſpes altiora pendendi, & per altiorem ſtatum, qualis eſt Epiſcopatus, & probabiliter præuideri hic caſus, vt is, qui profeſſionẽ emittit efficiatur Epiſcopus, ſicuti multoties contigit. Igitur ex adueniente dignitate non poteſt dici res taliter fuiſſe mutatas, ob quod actus legitimè geſtus reuocari debeat, nam nihil inopinatum ſuccedit; Et licèt renuncians de hoc non cogitet, cogitare tamen potuit, propterea non poteſt dici taliter res fuiſſe mutatas, vt actus legitimè geſtus

reuocari

De amotione Beneficiarij manualis, & Vicarij Episcopalis. Cap. XI.

BEneficia manualia cùm sint sua natura reuocabilia, Clemen. 1. § præmissa, vbi Cardinal. Anchar. & Imol. de supplend. neglig. Præla. possunt ad nutum reuocari, hoc est, ex quacunque libera voluntate, hoc enim significat verbũ illud, *ad nutum*, nam idem est ac, *pro libera voluntate*, Felin. in cap. per tuas, n. 3. de maior. & obedien. Mandos. in Regul. Cancell. regul. 34. quæst. 11. & verbum, voluntas, liberam, & non coarctatam voluntatem significat, Felin. cap. 1. de constitut. nu. 51. Ias. in l. si sic, nu. 27. ff. de legat. 1. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quæst. 7. num. 2.

Et licèt dubium sit, an Cappellania amouibilis ad nutum, dicatur verè beneficium, vera, & communis est opinio, quod si absque Episcopi authoritate fuit erecta non dicitur beneficiũ, sed stipendium, Stafileus de litter. gratiæ in 9. forma expectat. num. 29. Gambar. de offic. delegat. lib. 4. rubrica 1 num. 1. Gomesius de spectatiu. num. 29. Petr. Gregor. de benefic. cap. 11. nu. 12. Zerol in prax. Episcopal. par. 1. in verbo beneficium, S. 1. Nauar. consi. 9. de offic. ordinar. & consil. 27. de præbend. si autem authoritate Episcopi fuit instituta, dicitur beneficium, vt per supracitatos, & possidens talem Cappellaniam ad nutum amouibilem gaudet priuilegio fori, iuxta decretum Tridentin. sess. 23. de reformat. cap. 6. & tenetur ad horas Canonicas, quamdiù Cappellaniam possidet, Azor. in summa lib. 10. cap. 4. quæst. 2. Non tamen poterit ordinari ad titulum talis benificij, Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 15. numer. 4. Salzedo ad Diaz in prax. canonic. cap. 18. Parisius de resignatione beneficij lib. 2. quæst. 6. num. 2. vbi testatur de communi, Genuen. in prax. cap. 81. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. Ratio est, quia titulus ad quem ordinatur clericus debet esse perpetuus ex parte dantis, & recipientis, constat ex Trid. sess. 21. de reformat. cap. 2. latè tradit Garz. de benefic. par. 1. cap. 2. num. 83.

Quod beneficia manualia, seù ad nutum concessa, liberè possint reuocari, est opinio communiter recepta, apud Italos, licèt alibi contrarium seruetur, Ioannes And. in cap. cùm singula, num. 1. de præbend. in 6. vbi Geminian. num. 10. Dec. in cap. ad nostram, num. 7. vers. sed in Italia, vbi Abb. num. 26. de confirmat. vtil. vel inutil. Rota decis. 1. de restitutione spoliat. in antiquis, & decis. 6. in nouis eodem tit. & decis. 778. par. 1. diuersor. & in vna Burgensi amotionis Magistri Cappellæ 11. Decembris 1581. coram Blanchetto, referunt Gonzal. de alternat. S. 5. Glos. 6. num. 47. Garz. d. cap 2 nu. 85, Ratio est, quia reuocans beneficium ad nutum amouibile, vtitur iure suo, nec remotus potest conqueri, cùm nulla sibi inferatur iniuria, L. 1. S. 1. ff. de iniur. cap. cùm Ecclesia vulterana, vbi Glos. in verbo iniuria, de election. Bisignet. decis. 2. de rerum permut. Nec possidens si amoueatur potest iuuari regula de triennali possessore, Mandos. d. regula 34. quæst. 11. Moedanus decis. 10. de caus. posses. & propriet. Boer. dec. 149. Capyc. decis. 119. Et licèt aliqui defendant contrarium. Videlicèt non posse absque iusta causa Cappellaniam ad nutum amouibilẽ reuocari, & sic dicat multoties in Hispania fuisse iudicatum, prout etiam idem in Francia per varia arresta, Boer. d. decis. 149.

decis. 149. In Italia tamen absque dubio procedit opinio supra firmata.

Procedit suprafirmata cōclusio, multò magis in regularibus, qui nō solū ab Officijs, in quibus à Superiore fuerunt deputati, sed etiam à loco, vbi fuerunt assignati ad nutum Superioris reuocari possunt, cap. cùm singula, vbi Glos. in verbo eligibilis, de præbend. in 6. & cap 2. vbi Glos. in verbo non mutentur, de stat. monachor. & cap. cùm ad Monasterium, ibi (sed cum oportuerit amoueri sine contradictione qualibet reuocetur) eod. tit.

Hoc autem licèt indubitatum sit, non tamen procedit tempore visitationis, contradicentibus Visitatoribus, qui cum possint cępta visitatione cogere omnes ad comparendum coram ipsis, ac ad explendum ea, quę ad visitationem pertinent, Ioannes Andr. Hostiens. Innocent. Abb. & alij in cap. in singulis, de stat. monachor. Tusch. in verbo visitationes, concl. 216. & 220. possunt etiam impedire ne pendente visitatione regularis de loco ad locum transferatur; Ratio est, ne visitatio illudatur, & potius Visitatoribus impedientibus translationem de loco ad locum obediendum est, quam Generali transferenti de loco ad locum, Federic. de Sen. consil. 145. faciunt dicta per Lapum allegat. 55. & per Tusch. in d. conclus. 216. & 220.

Nec etiā procedūt, quæ dicta sunt de amotione regularium quando officij priuatio, vel amotio de loco ad locum fieret à Superiore malo animo, vt puta, se vindicandi, videlicèt si cępta accusatione, vel inquisitione à regulari contra Superiorem instructa amoueretur, Rota in dicta decis. 1. de restitutione spoliat. & in dicta decis. 778. in 1. par. diuers. Nauar. in cap. non dicatis 12. q. 1. num. 66. Et huc pertinet illa notabilis decisio Innocentij in cap. insinuante, num. 2. versic. quod si occurreret casus. Quando clericus, vel vouen. quem sequuntur Abb. in cap. ad nostram, num. 12. & Dec. ibidem num. 7. de confir. vtil. vel inutil. Milius in repertor. in verbo beneficium manuale, Rebuffus in tract. de pacif. possess numer. 275. versic. 2. intellige, cuius verba sunt hæc; *Quod si occurreret casus, in quo Abbas, vel Superior vellent ex malitia remouere Monachum à loco, quē ei deputauit, posset Superiori supplicari, & Superior eum audire deberet ad similitudinem serui, l. 1 C. de præcibus Imperat. offer. & §. sed maior, Institut. de his, qui sunt sui, vel alien. iur subiect.* Et decisio Innoc. potest confirmari, ex regula, quod malitijs non est indulgendum, in l. fundo, ff. de rei vendic. cap. sedes, de rescrip. & in puncto tradunt Gonzal. loco citat. Gratian. disceptat. forens. cap. 167.

Regulariter tamen non solùm possunt regulares ad nutum amoueri à loco, & etiam officijs priuari, sed etiamsi sint in dignitate per canonicam electionem constituti, licèt requiratur causa ad ipsos remouendos, cap. 2. §. fin. ibi (nisi pro manifesto, & rationabili causa non mutetur) de stat. monachor. vbi Glos. allegat concordantes. Facilius tamen deponitur regularis in dignitate constitutus, quàm sæcularis, cap. per tuas de Simon. & si omnis variatio à iure reprobetur, l. serui electione, ff. de legat. 1. cap. licèt, de procurat. in 6. cap. quod semel, de regul. iur. in 6. Achill. de Grass. decis. 13. & 14. de pensionib.

Potest etiam ad nutum amoueri Vicarius Episcopi, Glos. in Clemen. vnic. de procurator. & in d. Clem. 2. in verb. per electionem, vbi Cardinal. & cæteri Canonistæ de rescript.

script. Sbrotius vbi alios allegat de offic. Vicarij lib. 3. cap. 32. latè Ricc. decis. 158. par. 1. Barbos. de offic. & potestat. Episc. allegat. 54. num. 170. Et Episcopus non solùm potest ad nutũ reuocare Vicarium, sed etiam causam coram ipso pendentem auocare, & alteri committere, Geminian. in cap. licèt, num. 11. de offic. Vicar. in 6. vbi etiam Franc. num. 2. Calderin. consil. 2. de offic. Vicar. Abbas, Decian. & Franch. in cap. vt nostrum de appellation. Et data reuocatione, seù amotione alicuius causæ, omnia acta postea facta à Vicario sunt nulla, Dec. & Franchus in d. cap. vt nostrum. Procedunt supradicta etiamsi Vicarius causam aliquam particularem alicui delegasset, nam posset Episcopus etiam ab illo reuocare, Bart. in l. iudicium soluitur, ff. de iudic. Bertachin. de Episcop. lib. 4. par. 5. nu. 52. Ricc. d. decis. 158. idem est etiamsi Vicarius Subuicarium cõstituisset, quod potest facere ex iusta causa, & ad modicum tempus, Genuen. in prax. cap. 84. num. 13. Puteus decis. 168. lib. 1. Sbrotius de offic. Vicar. q. 66. latè Ricc. in prax. variar. resol. tom. 1. resolut. 113. Quæ autem diximus de Vicario ad nutũ Episcopi amouibili, non procedunt in Vicario Capituli Sedę Vacante, sic fuit per Sacram Congregationem declaratum, vt post Ricc. refert Barbos. in d. alleg. 54. num. 171.

Et quod dictum est de Vicario Episcopi, procedit etiam in omnibus Episcopi Officialibus, Glos. in dicta Clemen. 2. in verb. per electionem, Boerius in d. decis. 149. Bouadil. in politic. lib. 1. cap. 16. Et etiam in Notario, seù Tabellione, qui vulgo dicitur Magister Actorum. Nàm cùm Episcopus non possit bancam, seù notariatum vendere, vel locare Sot. de iust. & iur. lib. 3. quæst. 6. artic. 4. Et post omnes latè, probat Ricc. in prax. variar. resolut. tom. 3. resolut. 501. & ita multoties fuit à Sacra Congregatione resolutum; Erit amouibilis ad nutum.

Quis nam actus dicatur iudicialis, & quis nam extraiudicialis.

QVÆST. XXII.

Visitatio, Beneficij, collatio, vnio Beneficiorum, examen instituendorum, Dispensationes, &c. Iudiciales nè sint, an extraiudiciales actus. Cap. I.

IVdicialis actus est, qui fit à Iudice in forma iuridica procedente; Extraiudicialis autem, qui fit ab eodem Iudice ministrando iustitiam, non tamen iuridicè procedendo, constat ex cap. forus de verbo, & ter. signif. Abb. Dec. & alij in rubr. de iudic. latè Maran. in specul. par. 1. num. 11. & seq. Colligitur etiam ex D. Thom. 2. 2. quæst. 60. artic. 1. in corp. vbi ait iudicium propriè dici actum à Iudice gestum inquantum Iudex est, & sic iuridicè procedendo, Nauar. in rubr. de iudic. num. 14. Paz in prax. de iudic. in 1. annot. num. 2. Dicitur autem actus extraiudicialis, etiamsi interponatur Iudicis decretum, nam non ex eo quod decretum interponitur, dicitur actus iudicialis; iudicium enim præcisè requirit ministerium trium personarum, videlicèt Iudicis, Actoris, & Rei, d. cap. forus; decretum autem multoties à Iudice interponitur pro conualidatione

 ctus,

actus, idcircò dicitur actus extraiudicialis, Bal. in l. nec quicquam, §. vbi decretum, ff. de offic. Procons. & in l. non aliter, C. de adoption. facit tex. in l. hac consultissima, §. penul. versic. decernimus, C. de testamen. Exemplum est in decreto pro alienatione bonorum minoris, vel pupilli, l. magis puto, §. ob ęs alienum, ff. de pręd. minor. Idem est in decreto pro alienatione rei Ecclesię, Rota decis. 166. par. 2. diuers. Gonzal. de mensib. alternat. §. 7. in proem. nu. 233. Idem est in decreto super transactione alimentorum, vel circa tutoris inuentarium, & administrationem, vel insinuationem donationis, & similia, quæ latè congerit Afflict. decis. 261. Octauius Simoncell. in tractat. de decret. in præfat. Quę supradicta decreta habent vim sententię interloquutorię Hostiens. Imol. & Franch. in cap. constitutis il secondo de appellat. & semper intelliguntur, absque tertij præiudicio, Bal. in l. 1. ff. de constitut. nec transeunt in rem iudicatam; & eodem modo corruunt, quo ipsi actus in quibus apponuntur, cap. 1. de in integr. restitution. latè Couar. lib 2. variar. resolut. cap. 17.

Visitatio etiam dicitur actus extraiudicialis, Federic. de Sen. consil. 55. & hoc procedit tàm in visitatione Regularium, de qua loquitur tex. in cap. in singulis, de stat. monachor. & generaliter de omni visitatione, loquitur tex. in cap. Romana, §. sanè de censibus in 6. & Trident. sess. 24. cap. 3. de Reformat. latè explicat Barbos. de offic. Episcop. alleg. 73. 74. & 75. idcircò non datur iuramentum, d. cap. Romana, §. sanè, ibi, (absque coactione, & exactione, qualibet iuramenti ad ipsorum emendationem, &c.) Et ratio esse potest, quia quando examinantur testes ad informandum animum Iudicis, non requiritur iuramentum, cap. cùm in tua, vbi Innoc. de sponsal. & in cap. 1. vbi Butr. & Abb. de postulat. Prælat. Mascard. de probat. concl. 1368. Hoc autem sic intelligendum est, vt à principio non possint Visitatores exigere generale iuramentum à visitandis circa propalationem delictorum, sicut Episcopus visitans suam Diœcesim, non potest subditis præcipere sub pœna excommunicationis, vt crimina detegant, sic respondit Sacra Congregatio, vt refert Armendar. tit. 6. de visitat. lib. 5. §. 2. num. 16. Barbos. d. alleg. 73. nu. 22. Benè tamen poterit quilibet Visitator in particularibus negotijs, si sic putauerit expedire, iuramentum exigere circa alicuius criminis detectionem, nàm aliàs redderetur vana visitatio, Glos. in d. §. sanè, in verbo coactione, vbi Hostiens. Archidiac. & Ioan. Monac. Sylu. in verbo visitatio, num. 5. versic. quartum; Et etiam præcipere sub pœna excommunicationis, Zerol. in prax. in verbo visitatio, nu. 4. vers. ad quintum, ibi secundò circa clericos, &c. & facit regula, quod quando adest periculum animarum, etiam quod testes examinentur ad Iudicis informationem præstãdum est iuramentum, Felyn. in cap. tuis de testib. & quando est capiẽda diligens informatio, adhibendum est examinatis iuramentum, Soccin. regul. 424. fallen. 4.

Beneficiorum quoque collatio dicitur extraiudicialis actus, cap. cùm inter, de elect. c. vt circa, de elect. in 6. c. concertationi, de appellation. in 6. Gemin. & Franch. in d. cap. concertationi, Marescot. lib. 1. var. resol. cap. 52. num. 78.

Item vnio beneficiorum, Gemin. consil. 87. Item deputatio Oeconomi subdellegatio causæ, Lapus allegat. 82. Idem dicitur de confirmatione, & institutione, quæ in beneficijs de iure

de iure patronatus fiunt, nam etiam dicuntur actus extraiudiciales, Hostiens. Imol. & Abb. in cap. constitutis, il secondo de appellation. Franch. in cap. final. de elect. in 6. Gonsal. loc. cit. Glos. 9. §. 1. in annotatione contra nullitates, num. 108. Prouisio quoque Parochialium, quæ fit per concursum iuxtà decretum Trident. sess. 24. de Refomat. cap. 18. dicitur actus extraiudicialis, licèt cum magna diligentia fiat indagatio de habilitate, idoneitate, & titulis promouendorum; nam illa indagatio, seù informatio dicitur actus extraiudicialis, nam fit ad informandum animum promouentis, seù instituentis, Marescot. d. cap. 52. Rota in vna Mediolanensi Parochiali 19 Iunij 1599. coram Seraphino, in qua extraiudiciali prouisione, potest Iudex ex varijs causarum figuris animum suum informare, cap. in præsentia, de renunciat. cap. Pastoralis, de caus. possess. & propriet. Et quotiescũq; aliquid cõmittitur conscientiæ, vel prudentiæ alicuius, non est necessaria probatio iudicialis, cap. statutum, §. assessorem, vbi Glos. in verbo relinquatur, & Franch. nu. 6. de rescript in 6 notabiliter, Lapus alleg. 61. Nec requiritur, quod collator beneficij formet processum, aliquem citando, est communis opinio, in cap. fin. de præsumpt. & in cap. de cætero, de re iudic. vel processum publicare, sed sufficit animum suum informare, Bal. in l. 2. C. de fideicomm. & in l. certum, C. vndè legitimi, & in l. neque naturaliter, num. 9. C. de probation. Alex. in l. de vnoquoque, de re iudic. Abb. consil. 41. Rota decis. 160. num. 7. & 8. in 2. par. diuersor. Gonzal. loc. cit. in proœm. §. 7. num. 227. & 233. Marescott. var. resolut. lib. 2. cap. 1. num. 151. Et quando capitur informatio, & examinantur testes circa habilitatem, vel inhabilitatem personæ promouendæ ad aliquam dignitatem, non requiritur partis citatio, Imol. Anton. de But. Abb. Felyn. & Dec. in cap. 2. de testib. Roman. singul. 369. Mascar. de probat. lib. 2. concl. 682. nu. 17. nec testes citantur, nec ab eis iuramentum exigitur; Ratio est, quia talis informatio non est iudicialis, sed fit ad informandum animum Iudicis, Innoc. in cap. cum in tua in fin. de sponsal. & in cap. 1. vbi Butr. & Abb. de postulat. Prælat. Bal. in l. 3. §. si tibi, ff. de condit. ob turp. caus. Gabriel. comm. conclus. lib. 2. tit. de citat. conclus. 1. num. 328. Mascard. loc. cit. conclus. 1368. sed in promotione ad Cathedrales pro quibus formatur processus, iuxtà Trident. sess. 24 cap. 1. de Reformat. & Bullas Pontificias, testes examinantur cum iuramento, Paris. de resign. benefic. lib. 8. quæst. 5. nu. 11. in expositione Bullæ Greg. Idem est in cæteris beneficij consistorialibus, vt per eundem quæst. 6. loco cit. & hoc iure vtimur. Supradicta tamen non procedunt quando agitur de remouendo aliquo promoto, nam tunc requiritur formalis processus, Abb. Aretin. Felyn. & Dec. in d. cap. 1. de testib. Farinac. tract. de testib. quæst. 72. num. 52. Marescott. d. lib. 2. cap. 1. num. 80.

Examen, quod requiritur in beneficijs, quæ per concursum conferuntur, dicitur actus extraiudicialis, Thesaur. fori Ecclesiastic. cap. 17. nu. 14. & cap. 22. num. 10. Marius Anton. lib. 1. variar. resol. resol. 39. vbi alios allegat. Nec requirit particularem citationem, Thesaur. for. Eccl. & Antonin. loc. supracit. nam sufficit, vt supradictum est, quod is, qui, beneficium conferre habet, vel aliquem confirmare, vel instituere, animum suum informet, nec tenetur testibus examinatis credere, si

contrarium sibi constet de veritate, Garzias de benef. par. 6. dub. 8. num. 151. & 252. Ratio est, quia grauata est conscientia promouentis, vel instituentis, vt dignè conferat, vel instituat.

Hæc collatio beneficij, institutio, vel cōfirmatio potest etiam die feriato in honorē Dei fieri; Ratio est, quia dicitur actus extraiudicialis, latè Lambertin. in tract. de iure patron. lib. 2. in 3. art. 2. quæstionis prin. in 2. par. Sicut etiam potest fieri extrà Diœcesim, ex quo non dicitur actus iudicialis, sed extraiudicialis, & pertinet ad voluntariam iurisdictionem, cap. post electionem, de concess. præbend. cap. qua fronte de appellat. secus tamen esset si iudicialiter in contradictorio iudicio fuisset processum, quia tunc requiritur sententia iuris ordine seruato, cap. constitutio de elect. in 6. cap. exhibita de iudic. Clemen. dispendiosam, de iudic. Clem. dudum, de elect. Lambertin. loc. cit. in 6. art. 2. quæst. princ. 2. partis.

Dispensationes etiam, quæ locorum Ordinarijs committuntur, dicuntur actus extraiudiciales, sic constat ex Triden. sess. 22. cap. 5. de Reformation. ibi, (nisi prius ab eisdem tanquam Delegatis Apostolicis Summariæ tantùm, & extraiudicialiter congnoscatur) licèt autem dicatur Sacram Congregationem declarasse requiri citationem, hoc intelligitur stante legitimo contradictore, sic Rota declarauit, vide Gonzal. & Gars. prout etiam est in dispensationibus matrimonialibus, quę Ordinarijs committuntur cum clausula, quod diligenter se informent, & si repererint, quod præces veritate nitantur, dispenset; nam licèt sufficiat extraiudicialis informatio, nec testes in forma iuridica sint recipiendi, nec aliquis citandus, Put. decis. 473. lib. 2. Gonzal. in d. Glos. 9. in annot. contra nullitates, nu. 2. Garsias loc. cit. dicto dub. 8. num. 105 & 249. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 8. vbi agit de dispensatione Episcopi circa monitiones pro matrimonio contrahendo, & lib. 8. disp. 35. num. 15. apparente tamen legitimo contradictore erit citandus, Gonz. Garz. & Sanch. locis supracitatis.

Supradicta etiam procedunt in exequutore ad beneficia conferenda qui non tenetur aliquem citare, sed sufficit extraiudicialiter per testes, vel aliter animum suum informare, Thesaur. for. Eccles. cap. 17. nu. 14. & cap. 22. num. 10. in 2. par. Anton. lib. 1. variar. resolut. resol. 39. nu. 3. Nec requiritur iuramentum in testium depositione, nam etiam ex testibus non iuratis potest Iudicis conscientia informari, Ripa in l. admonendi, n. 197. vbi etiam Roman. num. 99. C. de iure iur. testes enim non iurati non faciunt plenam probationem, sed sufficiunt ad Iudicis informationem, Felin. in cap. tuis de testib. Catelianus Cotta in Memorabilib. in verbo testi non iurato; Fallit tamen hoc dictum, quando in commissione adesset clausula (vt te diligenter informes) prout solet esse in commissione pro alienatione rerum Ecclesiasticarum; nàm tùnc depositio testium debet esse iurata, Socc. reg 424 fallent. 4. Mascard. de probation. lib. 2. conclus. 1362. sed de hoc aliàs dicemus; existente autem legitimo contradictore, tenetur exequutor ipsū citare, & tunc dicitur assumere partes Iudicis, cap. exhibita de iudicijs; & de mero exequutore efficitur mixtus, Felyn. in d. cap. exhibita, Garz. de benefic. par. 6. cap. 2. nu. 111. Campanil. in Diuers. rubr. 11. cap. 13. num. 260. & tunc dicetur iudicialiter procedere, Marescott. d. cap. 1 num. 80. & regulariter

tei semper apparente contradictore in qualiber collatione beneficij à quocunque facienda, iudicialiter est procedendum, Lambertin.in d. tract.de iur.patron.art.12.9.quæst. princ.in 2.par.latè Gaeta in repet. cap.fin.de elect.in 6.

Licèt autem in actibus extraiudicialibus nunquam dicatur lis introducta Doctor.in d.cap.fin.de.elect.in 6.Gonzal.loc.cit.in annot. nu.32. Nec per actum extraiudicialem, res efficiatur litigiosa, Bar. in l. res litigiosa, C. de litigiosis, Gonzal. loc.cit.num.18.Nec etiam per appellationem à collatione, seù institutione beneficij præsentatam Superiori, beneficium efficiatur litigiosum, Lancellott. de attentatis par. 2. cap.4. in præfat. num. 188. Gratian. discepat. forens. tom. 1. cap.66.num.38.& actus extraiudiciales non transeant in rem iudicatam, Imol.in cap.fin.num.5. & 12. vbi Abb. numer. 15. de præsumpt. idem Abb.in cap.in 13 de his,quæ fiu. à maior. par. capit. Gonz. loc. cit.Glos.9. in annot.nu.31. Potest tamen appellari infra decem dies, & etiam elapso d.cto tempore per viam recursus audiri à Superiore, cap. concertationi, de appellat. in 6. & exclusus ab appellatione non excludatur,quin non possit per viã recursus, seù quærelæ audiri à Superiore,Glos.Io. Andr. & Franch. in d.c.concertationi, Scacc.in tra. de appellat.9 12.num. 105. & appellatio ab actu extraiudiciali non suspendat iudicatum;propterea Iudex procedendo ad vlteriora, non dicitur attentare,Glos. in cap. non solùm, de elect. in 6. Abb. in cap. cum nobis,de elect.Franch.& Pręposit.in cap.bonè,de appellat.Couar.pract.qq.cap.24. num. 5. Marescott.variar.resol.lib. 2. cap. 64. nu. 20. Apparente tamen legitimo contradictore, licèt collatio beneficij dicatur actus extraiudicialis, efficitur iudicialis, & propterea edictum, quod proponitur pro cōferendo beneficio, habet vim citationis,cap.fin.vbi Doct.notant, de elect.in 6.

Concursus plurimorum inuicem se opponentium, quilibet instando pro institutione, facit insurgere litis contestationem, Rota in vna Calauritana beneficij coram Domino Augustino 25.Ianuarij 1554. Lancellot.de attent.par.2.cap.4. & de attentatis lite pendente in præfat. nu.155. & dicitur iudicialiter procedi,Gonzal.loc.cit.Glos.9. in annot.num.33.& collatio,seù institutio postea subsequens, dicitur sententia, à qua si fuerit appellatum non solùm deuoluitur, sed etiam suspenditur, & collator, seù institutor procedendo ad vlteriora, dicitur attentare, cap. à collatione de elect. in 6. Clemen. dispendiosam, de iudic Clemen. sæpè, de verb. & rer. signif. est communis resolutio omnium,Abb.Butr. Dec.& Franc. in cap. constitutis il secondo de appellat.Campanil.in diuers. rubr. 11.cap.13. num. 476. Marescott. lib.2.var.resol.cap.64.& tex. in d. cap. constitutis il secondo, in quo deciditur possessionem beneficij pendente appellatione non esse attentatam, procedit quando collator, seù institutor extraiudicialiter procedit, secus tamen quando iudicialiter: Quòd non solùm est, apparente legitimo contradictore, vel pluribus concurrentibus, vt supradictum est, sed etiam quando Superior nullo apparente contradictore, vacante aliquo beneficio de iure patronatus, discutit negotium cum Promotore Fiscali, qui contra præsentatum,vel contra patronos præsentantes, vel contra formam pręsentationis,aliquid opponit,quia tunc dicitur iudicialiter

proce-

procedere, Gaeta, & Lambert. loc. cit. Ioann. Andr. Hostiens. Imol. & Butr. in cap. constitutis il secondo de appellat. & si fuerit appellatum suspenditur exequutio, vt dictum est.

Non procedunt autem supradicta in collatione, seù institutione Ecclesiæ Parochialis, nàm quoquo modo fuerit processum, siuè iudicialiter, siuè extraiudicialiter, appellatio non impedit exequutionem, nec suspendit iudicatum, & propterea prouisus immitti debet in possessionem, Trid. sess. 24. de Reform. cap. 18. ibi, (nec prædictorum examinatorum relationem quo minus exequutionem habeat, vlla deuolutio, aut appellatio etiam ad Sedem Apostolicam, siuè eiusdem Sedis Legatos, aut Vicelegatos, aut Nuntios, seù Episcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas, interposita, impediat, aut suspendat) extat etiam Bulla Pij V. incipiens in conferendis beneficijs, anni 1566. & licèt detur recursus, via tamen misericordiæ, vt grauatus in examine, possit iterum examinari, Felyn. in cap. significasti, de homicid. ex illa ratione, quia graue est, esse reprobatum in examine, non tamen habet effectum suspensiuum, sed tantùm deuolutiuum, Rot. Roman. in vna legionensi beneficij 13 Februarij 1588. coram Panfilio, refert Genuens. in praxi cap. 66. numer. 6. & 10. Ratio est, quia in Parochialibus viget fauor animarum, quibus ex dilatione prouisionis Parochorum, maximum periculum adesse potest, cap. si Apostolica. de præben. in 6. & quæ celerem expeditionem requirunt, appellationem non admittunt, Specul. de appellat. §. in quibus, num. 8. Franc. in cap. qua fronte, nu. 8. de appellat. Et dum Tridentinū determinat, non obstante appellatione prouisionem, seù institutionem forè exequendam, necessariò intelligendum est, qnando iudicialiter fuit processum, nàm aliàs esset superflua decisiò, cùm satis clarum esset de iure cōmuni, quamlibet prouisionem beneficij extraiudicialiter factam, per appellationem non suspendi, vt in d. cap. constitutis. Confirmatur etiam, quia noua constitutio prohibens appellationem in possessorijs, intelligitur in casibus, in quibus licita erat appellatio, Aretin. consil. 106. Put. decis. 293. lib. 3. latè Surd. consil. 164. Sic etiam rescriptum possessorium cum clausula, appellatione remota, intelligitur in casibus, in quibus appellatio licita esset, Fran. in cap. Pastoralis, num. 12. de appellat. Scacc. de appellat. quæst. 17. limit. 6. membr. 7. num. 114.

De transitu ex actu extraiudiciali ad Iudicialem; & è contra. Cap. II.

IN rescripto, in quo adest clausula, vocatis vocandis, certum est aliquando ex actu extraiudiciali fieri transitum ad actum iudicialem; Nam ex virtute huius clausulę, demonstratur iuridicè fore procedendum, Felyn. in cap. exhibita de iudic. Put. decis. 473. Gabr. comm. conclus. tit de citat. concl. 1. num. 291. Sicut etiam quando in rescripto fit mentio litis, videlicèt (in lite procedat) vel (litem dirimas) ex eo quia hoc nomen, litis, licèt possit in extraiudicialibus verificari, propriè tamen iudiciale forum significat, l. litis nomen, ff. de verb. signif. l. nulli, C. de procurator. cap. ex parte de verb. signif. Felyn. in cap. super quæstion. de offic. delegat. & quando adest supradicta clausula

clausula vocatis &c. merus exequutor assumit partes Iudicis, & efficitur mixtus, d. cap. exhibita, vbi Felyn. Garz. de benef. par. 6. cap. 2. nu. 111. Campanil. in Diuers. rubr. 11. cap. 13. num. 260. intelligitur tamen, legitimo existente contradictore, nam nullo existente licèt possit iudicialiter procedere, non tamen tenetur, Marescott. lib. 2. cap. 1. num. 80.

Aduertendum est ètiam supradictis, quod licèt is, qui habet iurisdictionem in prouisione aliqua facienda, possit extraiudicialiter, & iudicialiter procedere, si tamen cępit iudicialiter procedere, non potest mutare formam cognitionis, & à maiori cognitione, quæ est iudicialis, regredi ad extraiudicialem, nàm aliàs actus esset nullus, Glos. in Clemen. sæpè in verb. irritandus, de verb. signif. Giurb. decis. 74. Ratio est, quia lex fauet causæ cognitioni, Glos. & Doctor. in d. Clem. sæpè, & seruare ordinem iudicialem, non potest nocere, Innoc. in cap. innotuit, de iudic. Bal. in l. testamenta, C. de testamen. Felyn. in cap. cum dilecta num. 4 de rescript. Idque neque de consensu partium, nam causa summaria potest de consensu partium effici ordinaria, non tamen è contra Giurb. d. decis. 74. nu. 12.

Et licèt aliqui dixerint, quod is, qui potest iudicialiter, & extraiudicialiter procedere, potest iudiciariam formam cęptam omittere, & ad extraiudicialem modum recurrere, inter quos fuit Bal. in l. nec tales, num. 10. C. de probation. vbi dixit, quod officium exequutoris ad beneficia, dicitur extraiudiciale, & propterea si assumpsit partes Iudicis citando, potest non expectare, & recedere ab hac via. Idem dixit in cap. fin. de præsumption quod vbi exequutor cępit cognoscere tanquam Iudex, potest omissa via iudicij, transire ad aliam viam, arg. cap. Pastoralis de caus. possess. & propriet. & potius dicitur citasse ad cautelam, quam vt pręcludat, sibi viam potestatis, arg. l. 3. ff. de militar. testam. in quo tex. etiam dixit Bal. quod is, qui potest summariè, & de plano procedere, si cępit procedere ordinariè per libellum, potest viam ordinariam omittere, & reliquum processus summariè expedire.

Contrarium tamen est tenēdum, nam ab actu iudiciali ad extraiudicialem non datur regressus, & tenetur Iudex cęptam viam sequi; Probatur. Primò ex regula, quod via, quam quis semel elegit sibi patere debet, l. si mulier, §. fin. ff. quod met. cau. l. quod in hæredi, §. eligere, ff. de tributor. act. l. si duo actu, ff. de noxalib. action. & non potest cępta via, variando mutari, l. si dominium, ff. de furtis, l. si quis iusiurandum, C. de reb. credit. si cert. pet. & eo magis procedit in Ecclesiasticis Iudicibus, quibus magis prohibita est variatio, quàm secularibus, cap. cùm autem de iur. patron. Clem. 1. de renunciat. Secundò, qui potest agere via exequutiua, & ordinaria contra debitorem, si cępit agere via ordinaria, non potest ad exequutiuam redire, nec se pęnitendo, variare, l. minor 25. annis, cui fideicommissum, ff. de minor. Bald. in l. per diuersas, quæst. 10. C. mandat. Cæsar. de Grass. decis. 2. de senten. excomm. Gonz. de alternatiu. glos. 6. nu. 192. Guttier. pract. qq. q. 39. Gratian. discept. foren. tom. 1. cap. 118. num. 43. Giurb. d. decis. 74. num. 11. & decis. 100. num. 53. nisi tamen adesset pactum in instrumēto, vel adesset protestatio. Tertiò, causa semel effecta ordinaria, semper remanet ordinaria, Rota decis. 132. in 1. par. diuers. & facit Glos. notab. in l. proindè, §. notandum, in fin.

rò fin ff. ad leg. aquil. vbi causa, quę sollemniter cæpta est, sollemniter est terminanda, & propterea si requirebatur libellus, & fuit oblatus, via ordinaria terminanda est. Et facit etiam quod semel alterata natura rei, semper remanet alterata, Mol. de primogen. Hispanor. lib 3. cap. 4. numer. 13. Vrsill. ad Afflict. decis. 338. num. 6. Gonzal. loc. cit. Glos. 24. num. 94. & Glos. 6. num. 200. latè congerit Tiraquell. de retract. lignag. §. 32. Glos. 1. num. 6. & 8. Quartò, citatio, licèt non necessaria, constituit citatum legitimum contradictorem, nec potest procedi ad aliquam executionem, donec de iuribus citati discutiatur, Innoc. in cap. cum inter de exception. Menoch. de adipisc. poss. ss. remed 4. numer. 611. cum sit q. ergò non potest Iudex variare, extraiudicialiter procedendo, constituto iam legitimo contradictore, Bar. in l. fin. num. 21. vbi etiam Bal. num. 42. & Ias. num. 23. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. Confirmatur vltimò ex communi opinione, quod stante cōpromisso facto in aliquē tāquā in arbitriū, & arbitratorem, si cępit iudicialiter procedere tanquam arbiter, non poterit variare extraiudicialiter procedendo tanquam arbitrator, Dinus, & Bart. in l. societatem, §. abirrotum, ff. de receptis arbitris, Io Baptista de Sancto Blasio in tract. de arbitr. & arbitrat. q. 4. versic. 12. & q. 48. & 67. Mascar. de probat. cōcl. 125.

Hinc colligę, quod si in aliqua Religione possit in aliquem delinquentem iudicialiter procedi iuxta Sacrorum Canonum, & Tridentini Decreta, & si quæ extant in dicta Religione, ac item summariè, & extraiudicialiter iuxtà regularem obseruantiam, si ceptum sit iudicialiter contra eum procedi, non potest Superior ordinariam viam derelinquere, & extraiudicialiter, reo tamen contradicente, procedere, constat ex dictis. Idem dicendum in Episcopo, qui decimas coram Iudice laico perijt, nam non potest lite pendente excommunicare, prout prius poterat, ex Triden. de Reformat. sess. 25. cap. 12. legendus Federic. de senis. consil. 245.

Præscriptio regulæ de triennali, non interrumpitur per actum extraiudicialem. Cap. III.

VLtimò pro complemento materiæ actus iudicialis, & extraiudicialis, notandum est, quod actus extraiudicialis, non interrumpit præscriptionem regulę de triennali Puteus dec. 174 sicut quælibet denunciatio extraiudicialis, aut protestatio, nullam præscriptionem interrumpit, l. alienam, ff. pro emptor. cap. nihil, vbi Felyn. num. 5. & in cap. illud, nu. 17. de præscript. Gonzal. de alternat. glos. 9. in annot. num. 33. & seq.

Fallit tamen supradicta regula in extraiudiciali monitione facta à Summo Pontifice, qui cùm sit Iudex maximus omnium Iudicum, nec habeat Iudicem coram quo habeat aliquem conuenire per excommunicationem, quæ in die Cenę Domini solet publicari, per quam excommunicantur omnes detentores bonorum Ecclesiæ interrumpitur quælibet præscriptio, Felyn. in cap. cùm non liceat, colum. vlt. de pæscript. & licèt dicta excommunicatio sit actus extraiudicialis; ex quo procedit à Summo Pontifice habet vicem specialis, & iuridicæ interpellationis. Innoc. Io. Andr. & Abb. in c. cū non liceat de pręscrip. Felyn. in cap nihil cum scandalo,

de

de præscript. Contrarium tamen latè probat Ruin. consf.37.n.12.& 17.lib.4.vbi probat,quòd generalis monitio nō sufficit, sed requiritur specialis;pro authoritate tamē Summi Pontificis sufficit, quod sit extraiudicialis, sed debet esse specialis,& sic facilè secūdū ipsū concludi posset Bullā Cœnę Domini non interrumpere præscriptionem legitimè cæptam, prout in specie fundat Couarr. in cap.possessor.in 2.par.relect.§.12.num.5.

De obligationibus consequentibus effectiorem actus.

QVÆST. XXIII.

Contrahentes ligantur legibus de contractu loquentibus. Cap. I.

Certum est, quod qui aliquem actum facit, ligatur legibus de illo actu loquentibus,l. si duo, vbi Glos. & Bal.ff. de acquir. hæredit. Felyn.in cap.causam,quæ. nu. 13. de rescript. Dec.in auth. præterea, num.10.vbi Curtius Iun.num. 23. C.vndè vir,& vxor,Ruin.cons.86. nu.16.& 145. vol.3. & dicit Glos. in d.l.si duo,in verb.adire,quod est fictio,contra quam non admittitur probatio incontrarium, Bal.in d.l. si duo, dicit esse notandum, Natta consil.45.& 114.num. 11. Becius consil. 101. latè Surd.consil.198. nu.10.vol.2.& consil 374.& 375. Ratio est,quia nemo potest facere, quin leges in humanis actionibus locum non habeant,l.nemo potest, vbi Bar.& communiter scribentes, ff. de leg. 1. Item dum quis facit actum censetur approbare omnia requisita necessaria ad actum, siuè antecedentia, siuè consequentia sint,cap. cum super,ibi, (per consequentiam confessus est) de offic. deleg. Dec.ibidem in 3. notab. facit tex.in cap.ex literis,de constit. & cap.sedes de rescript. Surd.dict. consil.198.num.14.Ideò qui contrahit cum aliquo tanquam tali, censetur fateri illum esse talem, l.si proponas,1.ff.de inoffic.testamen. Dec.in d.cap.cū super n.4. Et qui producit instrumentum, videtur confiteri omnia,quæ in instrumento continentur, Innoc.in cap. in venerabilibus de exception. Abb. in d.cap.cum super.

Hoc autem procedit in his tantum, quæ pendent à voluntate facientis actum,Alex. consil. 72. lib.4. vbi, qui litigauit cum aliquo tanquam procuratore alicuius, potest excipere de mandato,Bar.in l.Pomponius,§.ratihabitionis, ff. de procurator.Dec.in dicto cap.cum super; Ratio est, quia mandatum procuratoris non pendet à voluntate litigantis cum illo tanquam procuratore talis personæ. Et è contra, qui scit propriam causam à falso procuratore agi, videtur consentire, atque mandare, Archidiac. & Io. Andr. in cap. qui ad agendum de procurat. in 6. facit tex. in cap. inter dilectos de fid. instrum. congerit Alex.consil.158.num.nu.12. lib.2.

Prædicta procedunt etiam in statuto, idcircò contrahens in aliquo loco, licèt non subditus, tenetur seruare sollemnitatem requisitam à statuto loci,Bar.in l.cunctos populos, vol. 6. C. de Sum. Trin. & Fid. Cath. Ancharan. in cap.Canonum statuta,col.49. de constit. Alex. consil. 44.vol 5 Hoc autem non solum in contractibus procedit, sed etiam in iudicijs, in quibus dicitur quasi

contrahi, l. 1. § idem rescribit, ff. de pecul. Idcircò Fiscus, & si non subditus, litigans in aliquo Tribunali, ligatur, statutis illius Tribunalis, Surd. decis. 13. per tex. in l. hæres absens, § proindè, & l. interdum, §. fin ff. de iudic. cap. fin. de for compet. sic etiam clericus litigans coram sæculari, & si non subditus, ligatur statutis illius Tribunalis, quoad ordinatoria iudicij, l. cum clericis, vbi Cynus, C. de Sacrosanct. Eccles. Alex. consil. 164. Roland à Valle consil. 48. numer. 20. vol. 3. Abb. in cap. quod clericis, numer. 10. de iudic. Dec. in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ numer. 11. de constitut. Item qui sequitur forum alicuius, tenetur sequi iura illius fori, l. 2. vbi glos. ff. de constit. pecun. Soccin. consil. 93 numer. 4. lib. 1. vbi agit de clerico litigante coram laico; Ratio est, quia qui facit actum, ligatur legibus de actu illo loquentibus, Bar. in l. iusiurandum, § si liber, ff. de oper. libertor. Angel. in l. tres fratres, ff. de pact. Crauett. consil. 186. num. 9. Natta consil. 49. Roland. de lucro dotis, quæst. 94. nu. 14. Surd. cons. 22. & dec. 13 Et qui vtitur aliquo statuto, tenetur ad qualitates à statuto requisitas, Bar. in l. 1. §. quod autem, ff. ne quid in flum. publ. Felyn. in cap. 2. de rescript Dec. consil. 520. num. 11. Berou. consil. 29. num. 29 vol. 2. Crauett. in respons. pro genero, num. 26. & 31. Surd. decis. 60. num. 4.

Idem est in consuetudine vigente in aliquo loco, nam contrahens, vel disponens in illo loco ligatur consuetudine, nec potest facere, quia ius consuetudinis locum non habeat, Io. Faber. § fin. Instit. de legat. Gutt. in repetit. l. nemo potest, nu. 85 ff. de leg. 1.

Adde etiam testatorem conficiendo testamentum, non solum ligari legibus de ipsius confectione extantibus, sed etiam circa eius aperturam, de quibus in l. 2. ff. quemadm. testam. aperiant. quare non potest mandare, vt testamentum sine solemnitate aperiatur, Bal. in l. nemo potest, ff. de legat. 1. vbi latè Alex. Lancellot. & Dec. & sic fuisse decisum testatur de Franch. decision. 429.

Emphiteutæ obligationes aliquæ. Cap. II.

Ex supradictis. Primò infertur, quod emphiteuta ex vi contractus emphiteotici, absque vlla declaratione censetur se obligare ad integri Canonis solutionem, non obstante quacumque sterilitate, Natta consil. 49. nu. 22. Ratio est, quia ex iuris dispositione emphiteuta sustinet omnes casus fortuitos, §. lex itaque, versic. dudum autem, vbi Glos. in verb. secus, auth. de non alienan. Alex. in l. interdum, § ex naufragio, ff. de acquiren. possess. & est communis opinio, quod semper debetur Canon, nisi res in totum pereat, l. 1. ibi, (cum nihil reliquum permansit) C. de iur. emphit. etiamsi minima pars superfit, vt puta si ex octo partibus septem pereant, Azo in summa, C. de iur. emphit. Glos. Odoffredus, Dynus, Bar. Salicet. & Ias. qui testatur de communi in d. l. 1. nu. 77. cap. potuit, vbi omnes Canon. de locat. & cond vel si remaneat tantùm solum, siuè area, destructo penitus ædificio, Imol. in d. cap. potuit, Ias. loc. cit. numer. 15. & 78. Ratio est, quia Canon non soluitur ratione fructum, sed in recognitionem directi dominij, Bar. in d. l. 1. num. 4. Alex. in d. §. ex naufragio, idcircò lex statuit etiam demptis fructibus deberi, ad quod emphiteuta

teuta simpliciter contrahens absq; vlla declaratione, tacitè obligatur, Natta consil. 99. nu. 12. Su. d. cons. 48 97. & 98. vol. 1.

Secundò infertur, quod emphiteuta abfque vlla speciali obligatione eo ipso, quod fundum recipit in emphiteusim, tenetur ad collectas imponendas, l. 2. vbi Salicet. & alij, C. de iur. emphit. l. si pendentes, §. si quid cloacarij, ff. de vsufruct. est communis opinio in dicta l. 2. licèt contrarium dixerint, Bar. in l. priuati, C. de excusation. muner. lib. 10. Andr. de Iser. in cap. 1. §. & plaustrorum, colum. 2. Quæ sint regalia; Ratio communis opinionis est, quia onus collectarum pertinet ad possessorem fructuum, l. fin. C. sine censu, vel reliquis &c. l. hactenus, §. 1. vbi Bal. & Angel. ff. de vsufruct. Et vir possidens fundum dotale emphiteoticum pro subeūdis oneribus matrimonij, iuxtà tex. in l. pro oneribus, C. de iur. dot. tenetur ad collectas, nec mulieri in restitutione dotium imputantur, l. neque, ff. de impens. in rebus dotalib. factis; Ratio est, quia eo ipso, quod fundum emphiteoticum in dotem recipit, subijcitur legi statuēti onus collectarum ad dominū fructuum pertinere, latè Natta consil. 114. lib. 1. per totum, sicut emphiteuta Ecclesiæ tenetur ad collectas, licèt Ecclesia ipsa non teneatur, quia res sumit conditionem à persona, l. 1. C. de imponend. lucrat. descript. lib. 10. Andr. de Isern. in cap. 1. Quę sint regalia, Alex. cons. 101. vol. 1. vbi dicit sic seruari de consuetudine, Natta loc. cit. n. 18.

De obligatione eius, qui ciuilitatem in aliquo loco est assecutus. Cap. III.

Tertiò infertur, quod acquirens ciuilitatem in aliquo loco, censetur se obligare ad omnia onera, etiam ignorata, quæ ciuibus imponuntur, Paul. de Castr. in d. l. si duo, ff. de acquir. hæred. Cagnol. in l. qui cum alio, num. 8. ff. de reg. iur. Et procedit etiamsi ex gratia speciali, ciuilitas concederetur, Petr. & Bal. in l. quod fauore, ff. de legib. Ratio est, quia ad ea, quæ ex natura rei, vel ex iuris dispositione ciuilitati cōueniunt, eo ipso quòd quis efficitur ciuis, obligatur, cùm non detur ciuis absque onere, Bar. in l. penul. ff. ad municip. & de Incol. Ias. & Dec. in l. si Ruffinus, C. de testam. milit. Conrad. in Templo Iudic. lib. 1. cap. 1. § 4. versic. 21. num. 10. Rouit. pragm. 5 de administrat. vniuersit. num. 23. Idem est etiam quoad commodum, & dignitatem, vt per supracitatos, quibus addendus est, Thuscus in verb. ciuilitas concl. 276. num. 45. Non tamen procedit in commodo bursali, quod ex aliqua solutione à ciuibus, vel nobilibus olim facta, dependet, Ias. in d. l. si Ruffinus, in fin. Thusc. loc. cit. Sunt notanda hæc pro aggregatis ad Sedilia Ciuitatis Surrenti, quibus non competit gaudere de beneficijs Montiū, nec Monasteriorum ibidem pro puellis nobilibus erectis.

Et licèt ciuilitas, vel nobilitas ex priuilegio alicui concessa, non faciat cessare antiquum priuilegium, quia quæ conceduntur in fauorem, non debent esse in damnum, l. 3. §. si emancipatus, vbi Bar. ff. de bonor.

poſſ. ff. contra tabul. Idcircò, ſcholaris ſi ex vi ſtatuti efficiatur ciuis non amittit priuilegium, quod antea tanquam ſcholaris habebat, Bar. d. S. ſi emancipatus, Bald. & Angel. in l. ſi Ruffinus, C. de teſtamen. milit. & in l. ea lege, C. de condit. ob cauſ. & probatur in leg. Alexandrinis, vbi Bar. C. de decurion. lib. 10. Sicut Doctor popularis, qui per viginti annos publicè profeſſus eſt, efficitur Comes Palatinus, nō tamen amittit ius, quod tanquam popularis habebat, quin poſſit ad officia popularia admitti, quia dignitas ſuperueniens, non debet eſſe ad diminutionem prioris ſtatus, Io. de Plat. in dicta l. Alexandrinis, & forenſis effectus ciuis non repellitur, quin poſſit ex vi alicuius priuilegij, aſſumi ad aliquam dignitatem ad quam antea poterat admitti, Alex. conſil. 103. num. 9. lib. 2. & dignitas, ſeù honor ſuperueniens nō mutat priorem conditionem, quamuis augeat ſtatum, l. falſa, §. ſi cui, vbi Bal. ff. de condit. & demonſtrat. Sic Tabellio effectus Doctor, poteſt conficere inſtrumenta, quia non definit eſſe Tabellio, Bal. loc. cit. facit tex. in l. ſi quis decurio, vbi Cynus, C. de falſis, & l. 3. vbi Gloſ. C. de dignit. lib. 12.

Ad onera tamen ciuilitati annexa ex natura rei, vel ex iuris diſpoſitione talis ciuis, omninò tenetur, idcircò non ſolùm tenetur ad collectas, vt dictū eſt, & taliter tenetur, quod non poteſt debitum collectarum cum alio credito compenſari, ſicut regulariter poteſt fieri in alij debitis, & creditis, vt notum eſt, ſic Bar. in §. 1. in auth. de collatoribus, Lancellottus de attentatis, cap. 4. limit. 25. Rouit. in pragm. 5. de adminiſtr. vniuerſ. num. 25. ſed etiam excluditur ab adminiſtratione officiorum, quæ ciuibus in propria patria prohibentur, Roma. conſ. 216. numer. 2. Thuſc. in verb. ciuilitas, concluſ. 276 num. 45. de iure enim communi regulariter loquendo, nullus poteſt in propria patria Magiſtratum exercere, l. ſi eadem, ff. de offic. Aſſeſſor. l. 3. C. de diuerſ. offic. & apparit. lib. 12. vbi Lucas de Penn. l in Conſiliarijs, C. de offic. Aſſeſſor. l. fin. C. de crim. falſ. l. hi, qui, vbi Gloſ. cum l. ſeq. ff. quib. cauſ. maior. latè Aula cap. 4. prætor. Gloſ. 1. Bonadigl. lib. 1. polit. cap. 12. num. 23. multæ enim ſunt rationes, ob quas de iure, hoc ſtatutum fuit, de quibus latè Maſtr. tom. 1. de magiſtratib. cap. 7. & in ſpecie ad euitandas ſuſpiciones litigantium, nam Iudex eiuſdem nationis, iure licito poteſt tanquam ſuſpectus recuſari, cap. accedens il 2. ibi, (de terra vxoris tuç oriundus) Vt lite non conteſtat. & eadem natio inducit ſuſpicionem, Abb. in cap. fin. de appellat. Bar. in l. fin. ff. de offic. Aſſeſſor. ſic etiam officialis ex loco odioſo, & non confidenti, poteſt ab Vniuerſitate non admitti, Rouit. in pragm. 6. de Baronib. in fine; & hoc etiam in hoc Regno procedit, cùm nullus poſſit eſſet Capitaneus, vel Aſſeſſor in propria patria, niſi ex Principis priuilegio, Franc. deciſ. 479. in prin. Tapp. de Iur. Regn. ſub tit. de creation. official. Imbrianus de Iudicib. Reg. par. vlt. num. 10. & hoc etiam procedit in Magiſtro Actorum, cùm veniat appellatione officialium, & militat eadem ratio ſuſpitionis, & periculum ſubornationis, Franc. deciſ. 98. vbi Amend. in addit. refert pluries deciſum. Rou. pragmat. 1. de official. Idem eſt in Locumtenente Capitanei, ſeù Magiſtratus, ex regula illa, quod ſubrogatus debet eſſe eiuſdem conditionis, & iuris, cuius eſt ille, in cuius locum ſubrogatur, l. Parabolani, vbi

ni, vbi Bal. C. de Episc. & Cleric. Bar. in l. 1. C. de præposit. agentib. num. 5. Lucas de Penn. in l. penult. C. de agentib. in reb. lib. 12. Marsil. sing. 553. Nisi tamen substitutio esset ad modicum tempus, Guttier. pract. qq. ciuil. lib. 1. quæst. 34. Bolognett. in l. 1. num. 9. ff. de offic. Assessor. Et in hoc Regno communis est praxis, quod per 15. dies possit fieri substitutio etiam in persona ciuis, Franc. Rouit. & Amend. locis supracitatis, nouissimè Constant. in l. nullus, num. 47. C. de decurion. lib. 10.

Substituens aliquem in proprio officio, quando teneatur pro delictis, & culpis substituti. Cap. IV.

QVartò infertur, quod substituens aliquem in proprio officio, eo ipso obligatur pro delictis, & culpis substituti absque alia promissione, l. ad similitudinem, & l. nullus, C. de Episcop. & Cleric. l. agentes in rebus, vbi Luc. de Penn. C. de agent. in reb. lib. 2. l. neminem, C. de decurion. lib. 10. Ratio est, quia ex iuris dispositione substitutus gerit officium periculo substituentis, l. nullus, qui nexu, C. de decurion. lib. 10. & mala electio est in culpa, §. præterea Instit. quib. mod. contrah. oblig. Idcircò eum eligendo, obligatur ex iuris dispositione, Io. de Platea in d. l. nullus, qui nexu, num. 3. dixit, quod si ædificium ruat culpa substitutorum ab operarijs, ipsi operarij tenentur, latè Roman. consil. 297. Paris. de Puteo tract. de Syndic. in verbo substitutus, cap. 2. per totum. Et Capitaneus tenetur in Syndicatu pro delictis, & culpis sui substituti, Paris. loc. cit. Cancer. variar. resol. par. 2. cap. 2. de iurisdict. omn. Iud. num. 87. vbi dicit, quod Ordinarius tenetur pro malè gestis à suo Locumtenente, sic etiam Baiulus de culpis Subaiuli, & Vicarius de culpis Subuicarij, sic etiam in hoc Regno probant Rouit. pragmat. 5. num. 53. & 55. de Sindic. official. Constant. in d. l. nullus, num. 57. & 58.

Procedunt tamē supradicta. Primò de delictis cōmissis in officio, nō autē de alijs, l. 1. C. ad l. Iul. repetund. gl. in l. 1. Cod. vt omn. iud. tàm ciuil. quàm crimin. & in l. Consiliarius, C. de Assessor. Auil. Rouit. locis citatis, sic etiam Notarius tenetur pro suo substituto in concernentibus ad officium, Bar. in l. 1. §. familiæ, ff. de publ. & vectigal.

Secundò, quando substitutio fit ex voluntate, secus tamen si ex necessitate: exemplum ponit, Cancer. in Vicario Villafranchę habente Subuicarium in Villa Sancti Petri, qui hoc modo creatur, videlicèt Vniuersitas illius Villę nominat Oriū-dos Villæ, ex quibus Vicarius vnū eligit in Subuicarium, & propterea de culpis illius non tenetur, quia electio non est voluntaria, sed necessaria, & potius dicitur, Vniuersitatem eligere, quàm Vicarium approbantem, arg. tex. l. vnus ex familia, §. si de falcidia, ff. de leg. 2. & Bar. notabiliter in l. more, n. 5. ff. de iurisd. omn. iud. Idcircò fuit iudicatum in Sacro Consilio Neapolitano, quod Vniuersitas, quæ ex antiquo more tenetur dare Baroni Camerarium, siuè Aerarium quolibet anno, & propterea nominat tres, quorum vnum eligit Baro, si reperiatur non soluendo tempore finitæ administrationis, tenetur de proprio reficere, Gizzarell. decis. 31. & illa ratione, quia periculum nominatorum spectat ad nominantes, l. 1. & 2. C. de pericul. nominat.

& Ba-

& Baro eligens iustè petit sibi refici damnum, quia electio fuit necessaria. Idem practicatur in Syndicis, qui ab Vniuersitatibus eligũtur pro seruitio Regis ad colligenda tributa, & collectas, Gizzarell. & Constant. locis citatis. Idem est etiam in Barone, qui licèt dicatur Iudex Ordinarius vassallorum, Andreas de Isern. in cap. 1. nu. 2. Quid sit inuestit; Frecc. de Subfeudis author. 13. de Ponte de potestat. Proreg. tit. de prouision. fieri solit. §. 1. ex quo tenetur Capitaneum, seù Iudicem eligere, Frecc. loc. citat. num. 7. Rouit. pragm. 2. & 3. de suspic. offic. non tenetur de culpis, & delictis Capitanei, Constant. loc. citat. numer. 67 Secus in Officiali eligente sibi Assessorem, nàm de culpis illius tenetur, nec etiam ipsum exhibendo tempore Syndicatus, liberatur, Aud. cap. 4. prætor. in verb. entregare, Bouadil. lib. 1. polit. cap. 12. num. 45. Rouit. in pragm. 1. de Syndic. offic.

Tertiò, supradicta procedunt in habente facultatem substituendi ex iuris dispositione, secus tamen si facto hominis, nam substituens non tenetur, si non fuit in culpa in eligendo exemplum est in procuratore cum potestate substituendi, nam procurator substituens non tenetur de excessibus substituti, nisi fuerit in culpa in substituendo, quia substitutus censetur datus ab ipso domino, Glos. in cap. 1. in verb. substituendi, de procurator. in 6. Franch. in dicto capit. 1. §. licet. Salicet. in l. quod quis in 5. quæst. ff. de procurator. Franch. dec. 282.

Ad quid teneatur Pater pro Filio dotem recipiente, vel facto Decurione, & emptor rei, qui promisit rem emptam, semper, & quandocunque retrouendere. Cap. V.

QVintò infertur, quod pater consentiens matrimonio filij, censetur se obligare pro dotis conseruatione, & restitutione, absque aliqua speciali promissione, l. si cũ dotem, §. transgrediamur, vbi Dyn. Bar. & Alex. nu. 5. ff. solut. matrim. Ratio est, quia lex disponit patrem obligari debere pro dote à filio recepta, idcircò consentiendo in matrimonio, tacitè se videtur obligasse, & obligatio, quæ de iure erat debita, censetur inducta quoad effectum, Surd. decis. 62. num. 14. & 33. vbi alios allegat, faciunt dicta per Dec. in auth. præterea in primo notab. C. vnd. vir. & vxor. Cefal. consil. 671. Afflict. in cap. 1. notab. 13 de prohib. feud. alienat. per Federic. Et quod indicatur tacita hypoteca in bonis patris assentientis matrimonio filij pro dotis restitutione, latissimè Corn. consil. 256. lib. 2. Fab. Turrectus consil. 45. lib. 3. Procedit etiam talis obligatio etiam in feudis patris absque Regio assensu, in beneficium tamen mulierum huius Ciuitatis, Frecc. de subfeud. lib. 2. quæst. 13 num. 2. Philipp. Pascal. de iurib. Patriæ potest. par. 2. cap. 7. num. 79. cum seq.

Et procedit supradicta tacita obligatio non solùm respectu cõseruationis, & restitutionis dotis, sed etiam pro solutione dotarij, quod vulgo antefatum dicimus, Ias. in §. fuerat, col. fin.

col. fin. versic. vlt. aduertas Instit. de action. Mastrill. decis. 48. in 1. part. Item etiamsi pater consentiens protestetur se nolle obligare, Ias. in d. §. fuerat, num. 108. Palatius Ruuius in reper. rubr. de donation. inter vir. & vxor. §. 1. nu 6. Barbos. in d. §. transgrediamur, nu. 9. Ratio est, quia in his, quæ procedunt ex iuris dispositione protestatio hominis nihil operatur, Glos. in l. alimenta, C. de negot. gest. & nemo potest facere, quin leges in proprijs actibus locum non habeant, d. l. nemo potest, ff. de leg. 1. Barbos. loc. cit.

Idem prorsus dicendum de patre consentiente, vt filius efficiatur Decurio, nam eo ipso censetur se obligare tanquam fideiussor pro mala filij administratione, l. 1. C. de filij famil. & quemadmod. patr. tenean. l. 2. ff. ad municipal. & de incol. l. & filios in potestate, C. de Decurion, lib. 10. Io. de Plat. in l. 1. C. de Decurion. lib. 10. Palarius Ruuius in d. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 21. num. 9. Et procedunt supradicta in omnibus publicis officijs, quæ à filijsfamilias cum consensu patris assumuntur, latè congerit Pascalis in d. tract. de iurib. patr. potest. par. 1. 16. num. 81. & eo ipso quod pater expresè non dissentit, quando filius publicum officium assumit, censetur consentire, & eo ipso obligatur, d. l. 1. C. de filijs famil. &c. ibi, (consentire autem is videtur, qui non testificatur dissentire nominationi) & supradicta obligatio non solùm procedit pro indemnitate Reipublicæ, sed etiam priuatorum, quando tamen ab ipsa causâ publica, priuatorum causa dependet, exemplum est, in filio Decurione, cui ex causa officij data fuit tutela, nam pater de mala administratione tutelæ etiam tenetur, d. l. 2. ff. ad municip. & de incol. Corn. & Barbos. latè locis citatis; Et ratio esse potest, quia sicut consensu ad actum trahitur ad omnia consequutiua actus, Bal. in l. si legatarius, §. potest, ff de leg. 3. Bar. in l. 3. §. sufficit, ff. de confi. iudic. tutel. Frec. de subfeud. lib. 2. quæst. 3. annot. 5. ità & obligatio, vt per supracitatos.

Sextò, infertur, quòd promittens retrouendere semper, & quandocunque rem emptam, non tenetur, nisi infra spatium 30. annorum, Bald. consil. 303. vol. 1. Ias. Curt. Iun. & Iacobin. de Sancto Georg. in l. petens, C. de pactis, Couar. variar. resolut. lib. 1. cap. 9. num. 1. & 2. latè Tiraquell. de retractu conuentionali, §. 1. Glos. 2. num. 7. Cefal. consil. 43. Menoch. consil. 201. num. 85. Ratio est, nam ex iuris dispositione tale pactum retrouendendi, spatio 30. annorum restrictum fuit, cap. 1. vbi Glos. Item. Bal Laudens. Aluarot. & alij, de feudo dato in vicem legis Commissor. in vsib. feudor. Glos. in cap. 1. in verb. præscriptionem, C. de bonis mater, & in l. prima, C. de concussion Tiraquell. in d. Glos. 2. nu. 9. & dùm partes contrahendo aponunt pactum reemendi, ligantur legibus de tali pacto statuentibus, Surd. decis. 2. num. 14.

An teneat prohibitio Testatoris, quod Episcopus non procedat ad exequutionem piarum dispositionum. Cap. VI.

Septimò, infertur, quod testator disponendo aliquid ad pias causas non potest prohibere, quin Episcopus in casu negligentiæ hæredum, vel exequutorum non procedat ad exequutionem piarum dispositionum, c. tua nos, vbi Abb. & Couar.

Couar. de teſtam. l. nulli, & Auth. item teſtator, C. de Epiſc. & Cler. Ratio eſt, quia de iure Epiſcopus eſt exequutor omnium piarum diſpoſitionum, dicto cap. tua nos, vbi gloſ. in verb. interdici, & c. requiſiſti, de teſtamen. Clem. 1. de teſtam. §. ſi quis autem pro redemptione captiuorum, auth. de Eccleſiaſt. tit. Rota Roman. deciſ. 611. apud Seraph. num 7. par. 1. Imò ex deciſione Sacr. Concil. Triden. ſeſſ. 22. de Reformat. cap. 8. Epiſcopi procedunt ad exequutionem piorum legatorum, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, ibi, (Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati in caſibus à iure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum, tàm in vltima voluntate, quàm inter viuos ſunt exequutores) Idcircò etiam exemptos cogere poſſunt, vt de Regularibus exequutoribus teſtamentorum loquitur, tex. in Clemen. vnic. de teſtamen. Niſi tamen exemptio talis eſſet, vt nullo modo poſſint ab Ordinario puniri, Riccard. in 4. diſt. 45. art. 5. quæſt. 2. Syl. verb. teſtamentum 2. q. 2. d. 4. Mol. de iuſt. diſt. 247. Rodriq. de reg. tom. 3. quæſt. 70. artic. vltim. Sanch. lib. 6. ſum. cap. 11. num. 22. Et de Officialibus Sanctæ Inquiſitionis exemptis ab Ordinarij iuriſdictione, quod poſſunt etiam cogi, tradunt Theſaur. for. Eccleſ. par. 2. cap. vltim. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 82. num. 14. Et ob negligentiam hæredum, vel exequutorum teſtamentariorum, deuoluitur facultas ad Epiſcopum tranſacto anno, d. cap. tua nobis, & cap. requiſiſti, & cap. ſi hęredes, vbi Couar. Guttier. pract. qq. q. 44. & 45. Genuenſ. in prax. cap. 69. Barboſ. loc. cit. Idcircò non poteſt, teſtator prohibere, quin Epiſcopus in caſu negligentiæ non procedat, vt per ſupra citata iura.

Dictis addenda ſunt, tradita per Spinum in ſpec. cul. teſtamen. par. 1. in rubr. nu. 9. Tel. Fernandez ad leges Tauri leg. 36. num. 5. Valenzuola conſil. 53. num. 29. & ſeq. Molſ. ad conſuetud. tom. 1. par. 3. quæſt. 10. & tom. 2. eadem quæſt. & in 2. par. Summ. tract. 13. de vltim. volunt. cap. 5. numer. 105. alios congerit Barboſ. loc. citat. num. 27. Nam eo ipſo, quod diſponit ad pias cauſas, obligatur legibus de dicta materia loquentibus, d. l. nemo poteſt, vbi poſt alios, latè Guttier. Sicut non poteſt teſtator prohibere, nè exequutores rationem reddere teneantur, Ripa in d. l. nemo poteſt, num. 127. Spin. loc. cit. Gloſ. 28. Couar. in d. cap. tua nos, num. 6. Iacob. de canib. tract. de exequutor. vltim. volunt. par. 2. §. nouiſſimè, num. 2. & ſeq. facit tex. in l. quidam decedens, ff. de admin. tutor. ibi, (nemo enim ius publicum remittere poteſt huiuſmodi cautionibus, aut mutare formam antiquibus conſtitutam) licèt quando teſtator remittit redditionem computorum intelligitur de ſcrupuloſa, & ſtricta redditione, vt nõ teneatur de leui, vel leuiſſima culpa, & ità procedit tex. in l. Aurelio, § fin. & l. ſi quis rationes, & l. petitur, ff. de liberat. legat. Sic etiam fundans Cappellaniam, vel ius patronatus, non poteſt apponere conditionem, nè ſit ſub Epiſcopi poteſtate, Bart. in l. quoties, §. fin. ff. de adminiſtr. tutor. Abb. in cap. dilectus notab. 4. de conſuetud. & in cap. requiſiſti, nu. 22. de teſtamen. & in cap. nobis de iur. patron. Felyn. in cap. cùm venerabilis, num. 33. de exception. Couar. in d. cap. tua nos, Barboſ. loc. cit. num. 29. Ratio eſt, quia regulariter omnia pia opera Epiſcopi iuriſdictioni ſubduntur, idcircò ad ipſũ pertinet viſitatio, emendatio, & exequutio, vt in d. c. 8. Trid.

Ampliatur suprafirmata illatio, vt procedat etiamsi in dispositione ad pias causas adesset clausula annullatiua, videlicèt, vt eo ipso, quod Episcopus se ingerit pro exequutione, dispositio habeatur pro non facta, vel legatum non censeatur pium, vel alteri applicetur; Est communis opinio, vt per Ripam, Felyn. Couar. & alios locis citatis, Vasq. de successionum creatione, lib. 1. §. 7. num. 17. vbi dicit esse communem, licèt ipse contrarium probet, sed malè, & meritò improbatur à Guttier. in d. l. nemo potest nu. 451. Probatur communis opinio; Nã in vltimis voluntatibus reijcitur conditio contra bonos mores apposita, & dispositio sustinetur, l. conditiones, quæ contra bonos mores, ff. de condit. institut. licèt secus sit in contractibus, ex illa ratione, quia lex reijcit malam coditionem sustinendo dispositionem in vltima voluntate, non tamen malam conditionem appositam in contractu, quia contrahentes possunt sibimet consulere, latè Sarmiento lib. 2. select. qq. cap. 3. num. vltim. latè agit Sanch. lib. 1. de matrim. disp. 34. numer. 1. & 2. Sed conditio nè Episcopus requirat in casu negligentiæ hæredum, vel exequutorum post annnum, iuxtà tex. in cap. nos quidem, de testament. dicitur esse contra bonos mores, quia repugnat dispositioni iuris communis ciuilis, & canonici, quam immutare non potest, cap. requisisti, de testam. l. nemo potest, ff de leg. 1. Glos. in dict. cap. tua nos, in verb. interdici, ergo; optimè ponderant Valenz. & Guttier. locis citatis.

Confirmantur supradicta: licèt in donatione, quæ fit Ecclesiæ possit apponi conditio, quæ omninò servanda est, cap. verum de condit. insert. tamen in conditione Ecclesiæ non potest apponi pactum, vel conditio reuocationis, cap. 2. & cap. si quis basilicam 10. quæst. 1. cap. 1. de consecrat. dist. 1. cap. 1. de censibus; Ratio est, quia reuocatis bonis, statûs Ecclesiæ ad nihilum reduceretur, cùm sinè temporalibus spiritualia ministrari non possint, cap. si quis adiecerit, 2. quæst. 3. Ancharan. consil. 197. & ità pluries Rota resoluit, Farinacius in diuers. decision. decis. 566. Molfes. d quæst. 10. & semel Deo dicata, pro animarum salute non debent ad alios vsus conuerti, cap. benè quidem, 96. distint. cap. semel, vbi Dynus, de regul. iur. in 6. Loffred. consil. 48. num. 24. Gregor. Lopez leg. 64. tit. 4 par. 1. Glos. 6. Propterea legatum pium, nunquam efficitur caducum, & si non poterit specificè adimpleri iuxtà voluntatem testatoris, in aliud opus arbitrio Episcopi commutandum erit, dict. cap. nos quidem, vbi Abb. & Couar. l. legatum, ff. de vsufruct. leg. Mol. de iustit. & iur. disp. 249. Et quando fit commutatio vltimarum voluntatum à Summo Pontifice, iuxtà tex. in Clem. quia contingit, de relig. domib. etiam Episcopus summariè, & extraiudicialiter cognoscere debet si præces veritate nitantur, priusquam commutatio executioni demandetur, Trident. sess. 22. cap. 6. de Reformat. Ergò clausula annullatiua, nullo modo potest officere, quin Episcopus non vtatur suo iure circa exequutionem piorum legatorum.

In locum Episcoporum hodiè successit Tribunal Reuerendæ Fabricæ ex varijs Bullis Summorum Pontificum, videlicèt Pauli Tertij, Iulij Secundi, & aliorum; De hoc Tribunali, latè agit Ricc. in prax. var. resolut. tom. 1. resolut. 374 cum multis sequentibus, sed si quis vellet Reuerendam Fabricam in sua

dispositione locum non habere, poterit aliquid confidentialiter amico legare, nam non dicitur exequutor is, cuius cõfidentię aliquid legatum est, Bar. in l. cum quidam, ff. de leg. 2. Abb. in dicto cap. nos quidem, num. 12.

Quousque se extendat obligatio Regulæ in Regularibus. Cap. VII.

Octauò infertur, quod Regularis, eo ipso, quòd Regulam approbatam profitetur, non solùm obligatur obedire Prælato, aliquid præcipienti ex contentis in Regula, vt notum est, sed etiam in omnibus, quæ ad regulam pertinent explicitè, vel implicitè, D. Bonau. in regul. S. Franc. c. 20. vel directè, seù indirectè ad regulam pertinent D. Thom. 2. sent. dist. vlt. q. 10. art. 10. vbi inquit, (ad regulam pertinere intelligenda sunt, non solùm ea, quæ expressè continentur in regula, sed etiam illa, quæ quocunq; modo ad regulam reducuntur, & obedire in his est de necessitate obedientiæ.) Idem probat Sylu. V. religio 6. § 6. Caiet. 2. 2. quęst. 88. art. 8. dub. vlt. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. numer. 77. Tappia in Auth. ingressi in verb. ipso ingresso, cap. 1. nu. 44. & 59. Rodriq. de regular. tom. 1. quæst. 44. art. 1. Sanch. in Sum. lib. 6. cap. 2. num. 9. Mirand. in manual. Prælat. quæst. 26. art. 7. Sicut suscipiens ordinem sacrum, eo ipso absque aliqua declaratione, vel promissione obligatur ad continentiam, cap. à multis, de ætat. & qual. & ad recitationem horarum canonicarum, cap. 1. de celebr. miss. vbi omne canon. Nau. cap. 7. de oration. Ratio est, quia eo ipso, quòd quis actum aliquem facit, obligatur ad omnia, quæ ad actum ipsum ex iuris dispositione pertinent.

Supradicta procedunt etiam in profitente Religionem relaxatam, nam tenetur ad obseruantiam votorum, non tamen ad obseruantias, quę lapsu temporis, vel ex Superiorum expressa, vel tacita dispensatione aboleta sunt, D. Thom. in 4. dist. 38 quæst. 1. art. 3. quęstiunc. 1. ad 3. vbi Carthusian. q. 2. circa medium, Sylu. V. religio 3. §. 12. Lopez in 1. par. instruct. cap. 4. col. 2. Rodriq. 2. tom. sum. cap. 95. Tap. loc. cit. num. 64. & 65. & ex Canonistis Innoc. & Abb. in cap. super eo, de regul. Felyn. in cap. nam concupiscentia de constit. Sanch. d. cap. 2. n. 26. Ratio conclusionis est, quia tria vota continentur, sub regula tanquam omninò substantiale Religionis, idcircò stante Religione, nullus vsus, aut dispensatio facere potuit, quin non obliget, cap. cùm ad monasterium de stat. monach. vbi dicitur, quod Summus Pontifex potest facere de monacho non monachum, sed non, monachum proprietarium; Reliquæ verò obseruantiæ continentur sub voto non tanquam, quid substantiale Religionis, sed tanquam leges Religioni adiſictę pro bono ipsius; Idcircò longo vsu, vel Superioris dispensatione, prout aliæ leges tolli possunt, Caiet. 2. 2. quæst. 198. art. 9. in fin Nau. d. cap. 12. nu. 50. & alij supracitati.

Teneretur tamen Profitentes in Religione relaxata si pro maiori parte reformaretur, regulam instauratam obseruare, Innoc. d. cap. super eo, vbi Anton. num. 9. Anchar. n. 4. Abb. nu. 6. Dec. in cap. ad nostram de appellat. alios allegat Sanchez loc. cit. nu. 35. Mirand. in manuali Prælatorum, quæst. 26. numer. 10. concl. 2. Hoc autem non procederet in

ret in foro conscientiæ, quando profitentes habuerunt animum se obligandi eo modo, quo tunc viuebatur,& non aliter, Anton. de Butr.in d.cap.super eo, Tabien. in verb. religio,q.11.nu.22. Armil. eodem verb num.9. Nauar.lib. 3. Consil.sub tit.de regul.consil.9.& 45.Azor.in sum.lib.13.cap. 11. q. 17.Sanch.loc.cit.numer.39. Non tamen hoc procederet,quando instauratio redderet ad bonam obseruantiam votorum, Abb.in dicto cap.super eo,Syl.Sanch. & alij supracit. Ratio est,quia qui profitetur in aliqua Religione profitetur regulam, & non consuetudinem, cap.ex parte,ibi, (regulam secundum formam ordinis profiteantur, & seruent, Ecclesiastica Censura compellas) de regular.Idcircò iurè Bonifacius Octauus potuit moniales obligare ad clausuram, quæ tunc temporis non erat,cap. vnic. de stat. regular. in 6. quod postea confirmarunt Sac.Concil.Triden. sess.25.de regul.c.5. Pius Quintus in Bull.incip.Cura Pastoralis ann. 1566.& Gregorius Decimustertius in Bul.incip. Deo sacris ann.1572. Ratio fuit, quia clausura monialium pertinebat ad obseruantiam voti castitatis, quod ex vagatione monialium difficilè obseruabatur, vt d.cap.vnic.ibi, (lasciuiendi opportunitate sublata eidem corda sua, & corpora in omni Sanctimonia diligentiùs custodire) sic Gl.in eodem cap. in verb.presentes, vbi etiam Monach.n.1.Dominic.n.5. Franch numer.5.Dec.in d.cap. ad nostram,num.19.Sylu.in verb.religio,6.quæst 6. Carthus.in opusc. de Reformat.monial. art. 1. cum tribus seqq.Rodriq de regul. dicta quæst.44.art.1.Mirand.loc.cit.sic etiam meritò Pius Quintus in ann. 1567. eiecit quosdam Religiosos à Regnis Hyspaniæ, quos arctauit ad profitendum in alijs Religionibus, in quibus religiosè viuendo possent promissa vota seruare; Iusta fuit Sanctissimi Pontificis sententia, nam Regulares sæculariter viuendo, à proprijs monasterijs eijciendi sunt, & alij eiusdem Ordinis substituendi,quibus non existentibus, alijs alteriùs Ordinis ea tradenda sunt ad hoc, vt inquit tex.in c.relati,Ne cler.vel monac. (vt labores impiorum iusti edant, & illi tamen rubore perfusi, ad sui Ordinis obseruantiam reuertantur) Et licèt arctior vita iam professis imponi non possit, cap. ad audientiam, il secondo,de Eccles. edific. Gl.d.c.relatum in ver.eis eiectis,& in proprijs terminis eiectionis dictorum Religiosorum.Nau.in cap. statuimus 12.quæst.2. num. 21. & consil.17.numer.7.de regular. Ad profitendum tamen in alijs Religionibus, vbi vota seruentur cogi possunt,d.cap.ex parte,de regular. Dec. in cap. ad audientiam,de appellat.Sanch.loc.cit.num.44.

Quæres an Regulares tempore pestis possint à proprio Prælato cogi fratribus eiusdem Conuentus inseruire, Caiet.opusc.tom.3. tract. 9. de vincul. obedient. quæst. vnic. Rodriq.de regular.to.3.quæst.31. Sanch. loc.cit.nu. 56. respondent affirmatiuè; Hæc enim obligatio ex ratione status, & ex vi regulæ implicitè descendit, vt mutua seruitia Regulares ad inuicem sibi exhibeant,& nisi talis adesset obligatio,in casu pestilentiæ minùs rectè esset prouisum Regulari Reipublicæ,& statui regulari,Rodriq.loc. cit. Licèt autem cum periculo vitæ,quis non teneatur Prælato obedire, hoc tamen non procedit, quando ratio boni communis, & cõseruationis status regularis aliud exposcit, exemplum est in militæ, qui Principe præcipiente tenetur,

etiam cum periculo vitæ militare, vt notum est, & iustè præcipitur, ab homine id, ad quod quis ex debito legali tenetur, D.Thom.2.2.quęst. 123.art.5. Sic etiam superior conuentus tenetur tempore pestis proprium Monasterium non derelinquere, quia ipse est Parochus suorum subditorum, Rodriq.in summ. tom.2.cap.9.num.2.& de regul.d. quæst.31.artic.3.Sanch.loc. citat. num.55.

Quòd verò ad sæculares pestilentia affectos, certum est, quòd Regulares Monasticam vitam profitentes, qui non habent ex instituto proximorum spirituali saluti intendere, non possunt cogi Sacramenta ministrare, imò possunt à loco pestifero aufugere, Caiet.2.2. quæst. 26. art.5.Bagnos.2.2.quæst.33. art. 3. Armil. in verb. Epidemia Rutil. Benzon.tract.de fuga tempore pestis lib.1.q.1.concl.10.Sanch.loc. cit.num.59.Rodriq.d.art.3 versic. dico 2. vbi inter varias Religiones, quas nominat, nempè Carthusianos, Camaldulenses, Heremitas, nominat etiam Theatinos, in quo valdè fallitur, quia Sacra nostra Religio proximorum spirituali saluti satis incumbit, ac prædicationi Verbi Dei, & Sacramentorum administrationi, vt ex Constitutionibus patet, imò gaudet priuilegijs Mendicantibus concessis, vt patet ex priuilegijs Clementis VII. & Pauli IV. & aliorum Summorum Pontificum, vt latè per Peregrin. in Compendio.

Quòd verò ad Regulares Mendicantes certum est, quod in defectum Parochorum tenentur Sacramenta sæcularibus tempore pestis ministrare; Ratio est, quia ex instituto tenentur proximorum saluti spirituali incumbere, D.Thom. 2.2. q. 188.art. 2. vbi ait, (*conuenientissimum est ad prædicandum ad Confessiones audiendum, & ad alia huiusmodi, quæ pertinent ad salutem animarum, aliquam Religionem institui procurando vtilitatem proximorum, per ea, quæ pertinent ad spiritualem animę salutem*) & in eadem quæst. art.4.ad 2.dicit, (*& ità subseruire Pręlatis in tali ministerio, est huiusmodi Religionis proprium,*) & in eodem art.ad 5.dicit, (*opportunum autem fuit, vt Præter Ordinarios Pręlatos, alij assumerentur ad huiusmodi officia, propter multitudinem fidelis populi, & difficultatem inueniendi sufficienter personas distribuendas singulis plebibus,*) & Caiet. ibidem dicit, (*quia de facto malè consultum Populo Christiano inuenitur, sine huiusmodi supplemento, quod Deus dedit, & Romanus Pontifex gratiosè suscipiendo approbauit*) ergò adueniente necessitate, iustè potest Prælatus præcipere, & ex vi professionis tenentur obedire, vt supra probatum fuit.

Confirmantur etiam dicta, nam Regulares Mendicantes dicuntur cooperatores, & coadiutores Parochorum, Clem. dudum ibi, (tanquam coöperatores eorum idoneos, & laborum suorum participes, prompta benignitate recipiant) de sepult. & Parochos teneri certum est, Nau.in summ.cap. 24 num.12.& alij.

Communis itaque opinio est Mendicantes in subsidium Parochorum teneri, quam probant post D.Tho. in opusc. 18.cap.16. in fin. Rutil. Benson.lib.1.d.disp.1.q. 1. concl. 10.per totum, Rodriq. d.q.31. de Regul.art.4.Sanch.loc.cit.nu. 60. & sic fuit à Sacra Congregatione resolutum tempore, quo pestis Mediolani grassabatur, instante Sacto Carolo Borromeo tunc Archiepiscopo.

Suprad cta multò fortiùs procedunt in Regularibus, qui ex voto Mini-

sterio

ſterio infirmorum obligantur, nam ex debito profeſſionis,& ex vi voti, tenentur Sæcularibus peſtilentia ægrotantibus miniſtrare, vt optimè aduertit Rodriq. d. art. 3. in fin.

Omnes Regularium obligationes, de quibus hactenus loquuti ſumus deſcendunt ex vi Profeſſionis, quam liberè emittendo, obligantur ad omnia, quæ in ipſa continentur, atque ex iuris diſpoſitione dependent, & verificatur regula in principio poſita; Quod qui facit actum, obligatur legibus de actu illo loquentibus, dicta l.ſi duo, vbi Bald. de acquir. hæred.

Quodnam temporis interuallum, actus continuationi officiat.

QVÆST. XXIV.

Ex pluribus iuribus,& exemplis probatur aliqualem interruptionem nihil obeſſe. Cap. I.

STatuenda eſt Regula generalis, quod actus dicitur continuè fieri, etiam quòd aliquod adſit temporis interuallum, Gloſ.in cap. fin. in verb. continuè, de verbor. & rer.ſignific.in 6.& in cap.ſicut tibi il primo, in verb. quotidiana de conſecrat.diſt.5.Abb.in cap. cùm cauſam, num.2.de elect. Felyn. in proem.Decretal.in veb.Rex pacificus, num. 3.Roman.conſil. 263. & 264 & in l. 1 num. 18. vbi Rip. nu.105.ff.ſol.matr. Capyc. deciſ. 37 num.5 Cened.qq.Canon.q.1. nu.37.Multa poſſunt adduci, quæ id confirmant,& Primò aqua quotidiana dicitur, quæ quotidie duci ſolet,etiamſi aliquando ducta non ſit,l.1.verſ.quotidiana, ff. de aqua quotid.& eſtiu.

Secundò, qui tenetur, aliquid continuatè gerere, poteſt habere aliquot dies ad quieſcendum, Gloſ. in cap.quàmuis,in verb.continuatis, de offic. Ordinar.in 6.Quare valida eſt conſuetudo, vt qui peregrè aduenerit propter negotia Eccleſiæ poſſit triduo domi manere ad quieſcendum, & interim lucrari diſtributiones quotidianas, Gemin.in cap.vnic.nu.3.vbi etiam Franch.num.2.de cleric.non reſident. in 6. Moner. de diſtribut. quotidian.par.2.q.12. numer. 49. Cened.loc. cit. &ſi in aliqua Religione adeſſet conſtitutio, quod hoſpites per triduum eſſent immunes ab oneribus Communitatis, prout eſt in Noſtra,& habetur,par. 2. Conſtitut.cap.9. eſſet laudabilis,& rationabilis.

Tertiò ſucceſſores in aliqua dignitate dicuntur continuatè eſſe,licèt adfuerit aliquod temporis interuallum,cap.cùm cauſa.vbi Abb.num. 2.de elect. Nam verbum illud,continuò,intelligitur cum aliquo temperamento, licèt ex ſui natura denotet,vt actus fiat ſine interuallo, cap.cæterum,vbi Abb. num.4. de reſcript.& ibi additio,l. ità ſtipulatus ſum Damam,vbi Iaſ.num.2.de verbor. oblig. recipit tamen congruam interpretationem,& ciuiliter debet intelligi, ideſt, horis, & temporibus competentibus,Iaſon. loc.cit.Cened.Sing.74.

Quartò, de iure antiquo homicida voluntarius continuo debebat ſtare ad Ianuam Eccleſiæ,cap.ſi quis voluntate, 50. diſt.intelligitur tamen ſtatutis horis, & temporibus, cap. Sacroſancta, 22. diſt. cap. ſi

quis

quis vult, 26. distinctione.

Quintò, testes deponentes se continuo vidisse aliquos certam rem possidere, non vitiantur eorum dicta, si aliquo spatio temporis non viderunt, sufficit enim si pro maiori parte viderunt, & si pro eodem tempore principales possederunt, Ias. in d. l. ità stipulatus sum, Abb. Felyn. & alij supra allegati Capyc. d. decis. 37.

Sextò, si testator legat domum Ecclesiæ sub conditione, vt suo hæredi soluat decem in tribus terminis continuatis, consequetur legatum, etiamsi temporibus interpellatis soluerit, Roman. in l. si ità stipulatus essem, cum leg. seq. in fin. ff. de verb. oblig. Felyn. in d. verb. Rex pacificus.

Septimò, seruus, cui Dominus libertatem reliquit, si per triennium continuò Titio seruierit, licèt antè triennij consumationem aufugerit, reuersus tamen triennium compleuit, libertatem consequetur, nec oberit interruptio, l. Paulus, §. Gaius, ff. de liberal. caus. (Hæc notanda sunt pro pænitentijs certo loco seruiendi, quas Sacra Pœnitentiaria solet imponere, nam sufficit si statuto tempore, inseruiet discretè, & non continuè.)

Octauò, experientia à frigidis, & maleficiatis facienda per triennium continuum, cap. fin. ibi, (per continuum triennium) de frigid. & malef. non impeditur, si ad aliqua negotia diuertant, sufficit enim si interpellatis temporibus triennium compleatur, Abb. in d. cap. fin. in fin. l. ex facto, §. reum, ff. de hæred. instituend.

Nonò, stante statuto, quòd qui per decennium habitauerit in aliquo loco, efficiatur ciuis illius loci, nihil refert si aliquando infrà decennium diuerterit, sufficit enim si pro maiori parte anni habitauerit, Bart. in l. cum delanionis, §. Sabinus, ff. de fund. instruct. & instru. legat. Roman. Singul. 681. incipiente communiter &c.

Decimò, qui tenetur quotidiè celebrare potest aliquando intermittere, cap. significatum, de præbend.

Vndecimò, stante statuto, quod detentus in carcere per annum, liberetur ob amorem Dei, qui duplici Semestri interpellato detentus fuit in carcere, poterit liberari, Ias. in l. si idem cum eodem in princ. ff. de iurisd. omn. iud.

Duodecimò, indultum Summi Pontificis, quod Regularis possit triennio ciuilibus studijs vacare, intelligitur etiamsi tempore interpellato triennium non excedat, Bald. in l. non solùm, ff. de excusation. tutor.

Ratio est, quia licèt tempus, aliud dicatur cõtinuum, quod currit etiam diebus feriatis, & impeditis, & aliud vtilè, & temporis appellatione venit continuum, glos. in Clem. vnic. in verb. continuum de in integr. restit. & in rubr. ff. de diuers. tempor præscript. Abb. in cap. super eo, de appellat. & c. beneficia de concess. præbend. Et insuper verum sit, quod tempus simpliciter appellatum, interpretatur de anno, cap. omni tempore, vbi glos. 1. de consecrat. dist. 4. & Bart. in l. si legatum in 4. not. ff. de ann. legat. dixit, quòd promissio de soluendo in tribus terminis, intelligitur de tribus annis, nam quilibet terminus, seù quodlibet tempus, verificatur in anno, Glos. in l. vsuræ, in verb. solutæ, vbi etiam Bald. C. de vsur. Quæ Glos. supradicta probat suam opinionem ex Verbis Sacræ Scripturæ, Daniel. 12. vbi agens de Antichristo sub his verbis loquitur. (Quia in tempus, & tempora, & dimidium temporis) quæ verba exponuntur per annum, & duos annos, & dimidium anni, refert,

refert,& sequitur Mandos.in regu. Cancel.reg 10.q.4.num.11.Tempus tamen continuum non currit stante aliquo impedimento, cap. quia diuersitatem,de concess. praebend. Abb.in cap.super eo,num.5. Item modicum tempus pro non tempore habetur,l.Titius,§.Lutius ff. de liber. & posthum. vbi natus parum post testamentum, pro non nato habetur. Concordat tex. in cap.nam,& ego de ver.signific.vbi non dicitur extitisse, qui statim obijt. Quod facit ad quaestionem. An dicatur extitisse masculus ad exclusionẽ foeminae,quando statim mortuus fuit, de quo latè, Glos. Bal. & Aluarot.de success. feud. in vsib.feudor.facit etiam tex. in l. si debitori,ibi,(neque enim magnum damnum est in mora modici temporis) ff de iudic.

Quare licèt dies interpellet pro homine, & constituat in mora, l. magnam, C. de contrah. empt. si tamen pauci dies elapsi sunt non constituit, Bald. in cap. domino guerram,§.sed hoc, Hic finitur lex Conradi in vsib.feudor.nam parua mora non dicitur mora,Alberic.in l.1.C.de verbor.signific. facit tex. in l.si post tres,ff.si quis cautionib. & in cap.licèt causam in verb.modica, vel nulla de probation. sicut paruum interuallum non inducit actuum diuersitatem,Bal.in c.cum ideò,de rescript.Ancharan.in cap. fin.de offic. deleg. in 6. latè Tiraq. in tract.de iudic.in reb.exig.nu.62. Idcircò vassallus dimittens dominum in praelio amittit feudum, non tamen si modico tempore, & denuò reuertatur, Bal. in cap. 1. versic. sed pone, quib. mod. feud. amitt. Tiraquell. loc. cit num. 60. sicut officialis non seruans iura in leuibus,non est sindicandus, Bald. in l. quamuis, ff. de condit. & demonstr. per tex. in l. obseruare, §. proficisci,ff. de re iudic. transgressio enim in leuibus non est punibilis, d. l.quamuis,& secundum Aristot.lib.2.ethic. cap. vlt. & lib. 4. cap. 5. qui parum transgreditur, non vituperatur, idem probat Bal. in l.2.in 12.q.C.de rescind. vend. & in l.quicunque,col.2.C.de seru. fugit. Ideò, qui parum transgreditur non mortificatur, Bal. in l. 1. col. vlt. ff. de legib.& in cap.cùm adeò, & in cap.si proponente, de rescript.per tex.in d.l. quamuis, si enim parum declinetur à medio, non est contra virtutem; Sed si multum, tunc corrumpitur virtus in suo actu,Io.Calderin. in c. cùm ex iniũcta de haeretic. Idcircò quae parum durant non sunt cõsiderabilia, sicut pretium, quod vno die currit, seù durat, non est considerabile ad iustum valorem liquidandum, sed quod pluribus diebus, Batt. in l.pretia rerum, §. fin. ff. ad leg. falcid. & in l.2.C. de rescind. vendit. Angel. Aret. in §. si quis agens instit.de action.col.5.

Non tamen procedit posita conclusio, quando tempus requiritur pro forma actus,vt ex dicendis patebit, nam actus,qui certo die,vel hora faciendus est,& propterea pars citatur, si tali die, vel hora non fiat, dicitur factus clàm,& parte non citata,l.fin.§.fin.ff.quod vi, aut clàm Hyppolit.Marsil.singul. 48. Facit hoc dictum pro formatione processuum Canonizationum, in quibus testes citantur pro certo die,& hora, quae si varientur, depositio erit nulla; Adde etiam dicta per Raphael.Cuman.in l.de pupillo,& ibi Ias.num.1.ff.de oper.nou.nunciat. quod quando tempus profertur à lege ad substinendum aliquem actum,intelligitur immediatè, & sine vllo medio, de quo latè agit Cened. sing. 74. de diction. continuò,& confestim, num. 4.

Adden-

Addendum est etiam, quod fauore Ecclesiæ, vel alterius piæ causæ tempora interrupta coniunguntur, latè tradit Roman. in auth. similiter, C. ad leg. falcid. patebit ex dicendis per tex. in l. Paulus, § Gaius, ff. de liberal. caus. optimè probat Genuens. in practicabil. Eccl q. 591. quibus adiungenda sunt dicta per Cancer. in c. 11. de sponsal. & matr. n. 180. quod stante priuilegio concesso Fraternitati Architectorum, vt nullus possit fieri, Magister in dicta arte, nisi steterit per tres annos in Trocinio cum aliquo Architecto, si ex modico interuallo tempus interrumpatur potest admitti ad Magisterium; Ratio esse potest, quia sumus in fauorabilibus, pro quo faciunt, latè dicta per Ias. in d. l. si idem cū eod. & sic in fauorabilibus tempora concernantur, quod tamen in odiosis nullo modo procedit, & sic possunt omnia supradicta ad concordiam reduci.

Regularis habitum dimittens, quando in Censuras incurrat. Cap. II.

Hinc infertur Primò; Quod licèt Regularis semper teneatur habitum suæ Religionis deferre, cap. vidua 20. q. 1. cap. Sanctimoniales 23. dist. Nau. cap. 27. nu. 131. licèt ex legitima causa possit aliquando illum dimittere, & occultare, Glos. in cap clerici, in verbo relaxauerit, de vit. & honest. cleric. & in cap. 2. in ver. temere Ne cler. vel monac. in 6. vbi Dominic. & Franc. Monach. in cap. 1. de sent. excom. in 6. Breuis tamen habitus dimissio, & si culpabilis, non facit incurre Censuram latam contra Regulares habitum dimittens, de qua in d. cap. 2. Ne cler. vel monac. Ratio est, quia non dicitur dimitti, quod breui tempore sumendum est, l. diuortium, ff. de diuort. & repud. Probant hanc opinionem Probus ad Monach. in d. cap. 2. num. 7. Syl. in verb. excommunicatio 5. cas. 23. Nau. cap. 27. num. 131. Suar. de Censur. disp. 23. sec. 4. numer. 27. Rodriq. de regul. tom. 2. quæst. 76. Sanch. lib. 6. sum. cap. 8. num. 55. Et procedunt supradicta etiamsi Regularis dimittens habitum paruo tempore, alio induc atur, nempè virgata, vel sæculari veste, Cardin. in Clem. 2. nu. 4. de vit. & honest. cler. Sylu. in verb. excommunicatio, q. not. 3. Nau. Rodriq. & Sanchez locis citatis; Idem est si gratia comodius fornicandi, vel furandi dimittat, Syl. Nau. Sanch. & alij supracitati, Sayr. de Censut. lib. 3. cap. 33. num. 13.

An autem si causa vagandi, vel eundi ad lupanar habitum dimitrat, ne agnoscatur, incidat in excommunicationem, dubium est, & multi tenent, quod sic; Nam sententia excommunicationis, de qua in d. cap. 2. statuta fuit, quando habitus dimissio est ad vagandum ordinata, probant Syl. Nau. & Suar. locis citatis, Sayr. d. cap. 33 numer. 19. Rodriq. in sum. tom. 1. cap. 43. & Bagnesius dicit esse indubitatum, apud omnes 2. 2. q. 12. art. 2. dub. 2. concl. 2. Alij tamen contrarium tenent, nempè illū non incurrere; Nàm licèt dimissio illa propter accessum ad lupanar ex causa dictæ malitiæ dicatur grauis, in se ipsa tamen leuis est, quia non dicitūr vera dimissio, cum breui tempore fiat, & cum animo assumendi, & tex. in d. cap. 2. non excommunicat Regulares habitu se spoliantes, sed habitū dimittentes, dimissio ergo habitus moraliter intelligenda est, nec dicitur dimissum, quod breui spatio assumitur, dicta l. diuortium, &

hanc

hanc opinionem dicit probabilem Sanch. loc. cit. num. 31. & probant Tolet. in sum. lib. 4. c 18. Emanuel. Sà in verb. excommunicatio. num. 9. Azor. lib. 12 cap. 13. q. 5. Idem est, quando habitus dimittitur à Regulari, ne deprehensus in crimine agnoscatur, Sanch. loc. cit. licèt contrarium sentiat, Sylu. in verb. habitus, quæst. 2. verb. Anton. par. 3. tit. 16. cap. 6.

De integritate Anni Probationis in Nouitio. Cap. III.

INfertur Secundò, quòd licèt annus probationis in Religione continuus, & integer esse debeat, cap. 1. ibi, (quod si per totum sequentem annum) de regul. in 6. & Trid. sess 25. cap. 15. de regular. ibi, (per annum post susceptum habitum in probatione steterit ad professionem admittatur,) si tamen per duos, vel tres dies interrumpatur, non obest quin professio, validè fieri possit, Franc. in cap. 1. num. 3. de Regular. in 6. Brixiensis in tit. de statu Monach §. qualiter, q. 37. nu. 43. Archidiac. cap. non solùm, de Regular in 6. Bonifac. Vitalinus in Clem. fin. numer. 47. de Regular. Alexand. cons. 54 vol. 4 Mysincer. de tempore vtili, cap. 3. nu. 9. facit Glos. in cap eum, qui in fin. de reg. iur. in 6. Ant. Gomes. in Bulla Cruciatę claus. 5. n. 7 Ratio est, quia parum pro nihilo reputatur, vt suprà probatum est; Item quia modici temporis interruptio possessionem, vel præscriptionem, non iterrumpit, latè Tiraquell. de iudicio in rebus exiguis, numer. 80. & 81. Item quia præscriptio complenda inter paucos dies habetur pro completa l. si fundum, ff. de fund. dotal. & si fortè interrumpatur, potest peti in integrum restitutio ad hoc, vt fructus præscriptionis percipiantur, Dinus, & Bart. in l. qui fundum, §. qui bona, ff. pro emptor. est communis opinio, quàm latè probat Tiraquel loc. cit. num. 78.

In contrarium tamen est veritas, nam requiritur annus continuus completus probatur Primò. Quoties in aliquo decreto fit mentio temporis, intelligitur de continuo, Glos. in cap. 2. in verb. per annum, vbi Franch & cæt. Canon. de tempor. ordinat. in 6. Glos. in rubr. ff. de diuers. tempor. præscript. vbi Bart. & alij Ciuilistæ, c. cupientes, & cap. proindè de Eccles. in 6. l. 3. cum Glos. penult. & l. Naturaliter, & l. nunquam, ff de vsucap. Soccin. in l. cùm filius, §. in hac, ff. de verbor. oblig. Gomes. variar. resolut. lib. 3. cap. 1. num. 3. Gutier. qq. Canon. lib. 1. cap. 12. Hinc pœna carceris per triginta dies imposita blasphemo à lege Hispaniarum, non adimpletur, nisi carcer sit triginta dierum continuorum, Gregor. Lopez in l. 2. tit. 28. partit. 7. in Glos. primiera vez, quod probat, quia quando ius apponit tempus, intelligitur de continuo, cap. 1. vbi Io. Andr. de vit. & honest. cler. in 6. cap. laudabilem, de frigid. & maleficiatis, sicut è contra, pœna pecuniaria imposita à Lege Regia contra perseuerantes in excommunicatione per triginta dies, non debetur, si quis non continuatè perseuerauit, nempè quia fuit absolutus, licèt denuò reinciderit, & vna simul labatur tempus triginta dierum, Guttier. loc. cit. num 23. De validitate tamen supradictæ legis imponentis pœnam contra excommunicatos, latè agunt Couar. in cap. alma mater, q. 1. § 7 num. 10. Simanch. de Cathol. Institut. tit. 27. nu. 6. Adde quod tempus appositum à iure ad

sustinendum aliquem actum, dicitur esse de forma actus, auth. quæ supplicatio, ibi, (nisi sub hac forma) vbi Bald. Salyc. & Ias. C. de precib. Imper. offerend. sed in his, quæ sunt de forma actus, quilibet leuis defectus vitiat, Bald. Imol. & Paul. de Castr. in l. 1. ff. de liber. & posthum. & formæ omissio in qualibet minima parte actus vitiat totum actum, Anton. de Butr. & Abb. in cap. ex tua, de Restitut. spoliat. Fęlin. in cap. cum dilecta de Rescription. & etiam vnius horæ omissio vitiat, Bald. in cap. 1. col. 2. de milite vassal. qui contumax est in vsib. feud. Petr. Anchar. in cap. ea, quę, col. 12. de regul. iur. Tiraquell. loc. cit. num. 12. & 111. ergò.

Secundò, Sacr. Concil. Trident. loc. supracit. hæc sunt verba (Nec qui minori tempore, quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit) dictio, per, apposita tempori, significat continuationem temporis, l. Stichus, vers. per octo annos, vbi Paul. de Castr. n. 2. & 3. ff. de condit. indeb. Bart. in l. quinquaginta, ff. de excusation. tutor. Salicet. in l. 2. n. 8. vers. quæro, an hoc triennium, C. de iur. emphyteot. Io. Andr. in addit. ad specular. tit. de emphyt. §. nunc aliqua q. 27. numer. 28. versic. pro tribus annis, Bald. in l. si cui, ff. de legat. 1. latè Cened. singul 76. de dictione, per, & in propria materia nouitiarus, tradit Nau. cons. 2. & 24. de Regular. allegat Lapum in allegat. 46. Ant. de Butr. & Franch. in cap. constitutionem de regular. in 6. latè Henriq. in sum. lib. 13. cap. 40. num. 2. lit. T.

Tertiò, annus probationis datur ad experiendas asperitates Religionis, nam grauis culpa est in expertis, Dei seruitio mancipare, cap. Monasterijs, 19. q. 3. l. contrà publicam, C. de re milit. lib. 10. l. pictor, §. fin. ff. de vacat. muner. sed continuitas temporis absque intermissione satis confert ad asperitates gustandas, exemplum in ieiunio quadragesimali, quod magis mortificat ex continuatione temporis, quam ex ipsomet ieiunio si discretè, & non continuatè fieret, ergò continuus annus absque intermissione requiritur.

Quartò, sicut in odiosis non fit coaceruatio summarum, l. si idem cum eodem, vbi latè Ias. ff. de iurisdict. om. iud. in quo tex. probatur, quod summæ non iunguntur ad exclusionem ordinariæ iurisdictionis, & propterea debitor in quinquaginta, & quinquaginta non dicitur debitor in centum; Vndè stante statuto, quod debitor in centum libris auri posset occidi, qui debet quinquaginta, & quinquaginta non comprehenditur, quia inodiosis non fit coaceruatio summarum Glos. notab. in l. vbi fideiussor, vbi Bar. ff. de solut. idem Bart. in l. 2. §. 1. vbi etiam Bal. & alij, ff. de cond. institut. Bal. in cap. in omni negotio de testib. est communis opinio, quam probat Ias. in d. l. si idem cum eodem numer. 4. Sic etiam non fit coaceruatio temporum in odiosis, Angel. in §. hęc autem tria in proemio, ff. vbi concludit, quod stante statuto, quod retinens bannitum in domo duobus diebus, puniatur, si intermissè retineat, non punietur, facit Glos. in d. §. hæc autem tria, in verb. denarum, sic etiam, stante statuto, quod potestas non possit retinere aliquem in palatio, nisi per quinq; dies, si interpellatè retinuit non punietur, refert, & sequitur Ias. in d. l. si idem cum eodem num. 7. Sed certum est obligationem ad Religionē esse odiosam, licèt status sit fauorabilis, Gl. notab. in cap. ad nostram in verb. antè consumationem de regular.

per

per hęc verba (in regulæ obseruatione grauitas est, & labor, & sic odium) Glos. sequuntur Anchar. in c.si annum, de iudic. in 6. Abb. in dicto cap. ad nostram, versic. in Glosa 2. ergò.

Quintò, modicitas temporis, tunc actum non interrumpit quando ad actum contrarium non diuertitur, Abb. in cap. causam, numer. 2. de election. sed nouitius Religionem egrediendo ad actum contrarium nouitiatus diuertitur sæcularem habitum induendo, ergò etiamsi modico tempore annus nouitiatus destruitur, nam ex illa intermissione, & diuersi status apprehensione diuersificantur mores, & opera, l. si non sortem, §. Libertus, ff. de condit. indeb. Abb. in cap. ad Apostolicam de regular. vbi hanc opinionem probat.

Hanc opinionem, quod etiam modicitas temporis destruat tempus probationis, probant Lapus dicta alleg. 47. num. 2. & 3. vbi loquitur de interruptione quatuor horarum, Nau. consil. 32. & 42. de regular. vbi loquitur de interruptione trium dierum, Ancharan. & Ab. in d. cap. ad Apostolicam, Batt. & Paul. de Cast. in l. interdum, §. quoties per illum tex. in quo deciditur, quod is dicitur Nouitius, qui per annum continuum stetit, ff. de publican. & vectigalib. Iacob. Cancer. var. resolut. cap. 11. de sponsal. & matrim. nu. 178. & seq. Henriq. loc. citat. D. Anton. Sylu. Armil. Azor. Emanuel Sà, & alij, quos refert, & sequitur Sanch. lib. 5. sum. cap. 4. num. 31. & seq.

Ampliatur hæc conclusio, etiamsi Nouitius habitu retento, & regulam seruans fugisset extra claustra, quia per fugam iugum obedientiæ violauit, Syl. in verb. Religio 5. q. 4. Rosel. in verb. Nouitius, nu. 29. Rodriq. 1. tom. sum. cap. 8. num. 4. Secus tamen est si animo redeundi, noctu exilet ad fornicandum, vel conuiuandum, etiamsi interim habitum deponat; Ratio est, quia tunc verè Religionem non deserit, sed occultat se, vt faciliùs peccet, Sanch. loc. cit. nu. 33. & patet ex supradictis.

Ampliatur, secundò, vt procedat non obstante quouis priuilegio ante Tridentinum concesso, & in specie, priuilegio Iulij II. per quod, Rodriq. Regular. tom. 2. q. 73. art. 3. dixit, posse Fratres Minores annum Nouitiatus interruptum continuari facere, & professionem concedere, & addit hoc fuisse à multis iuris peritis resolutum, ac etiam in sua Religione practicatum; sed tuta non est Rodriq. opinio, nec amplectenda certum enim est Tridentin. loc. supracit. requirere annū continuum, vt dictum est supra ex multis, & in eadem sess. 25. cap. fin. de Regular. mandat omnia, & singula in Superioribus Decretis contenta obseruari in omnibus Cœnobijs, ac Monasterijs, &c. cum clausula, (non obstantibus eorum omnium, & singulorum priuilegijs, sub quibuscumque formulis verborum conceptis, ac mare magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis, nec non Constitutionibus, & regulis etiam iuratis, atq; etiam consuetudinibus, vel præscriptionibus, etiam immemorabilibus) ergò necessariò annus continuus, & non discretus requiritur, & eo pacto dicitur fuisse sæpiùs à Cardinalibus Congregationis Concilij declaratum.

Aduertendum tamen est, quod supradicta non procedunt, quando Nouitius ex Superioris licentia, & ex rationabili causa, retento tamen habitu, per aliquod tempus extrà claustra maneret, nempè ex causa infirmitatis, vel alterius rationabi-

lis cauſæ; Nam illud tempus computabitur in anno probationis ex regula illa, quod in Clauſtro dicitur eſſe, qui cum licentia ex rationabili cauſa extrà Clauſtrum manet, Abb. in cap. ex reſcripto, nu. 5. de iur. iuran. & in cap. ad noſtram, n. 3. de Regular. Nau. commen. 4. de regular. notab. 3. nu. 74. & conſ. 2. 41. & 43. de Regular. Azor. lib. 12. cap. 2. q. 8. in fin. Sanch. loc. cit. nu. 28. & ità quotidie practicatur.

Quo pacto ſint valida geſta, quorum vna cauſa exiſtente vera, altera falſa eſt.

QVÆST. XXV.

Eſſe valida probatur iuribus, & ratione. Cap. I.

RESpondeo, quod actus factus ex duplici cauſa, altera exiſtente falſa, ob quod actus deberet corruere, ſuſtinetur ex vera cauſa, l. ſi non lex, ff. de hæred. inſtituen. §. affinitatis inſtit. de nupt. l. cum hi, §. ſi prætor, ff. de tranſact. Gloſ. in l. ſi ventri, §. fin. ff. de priuileg. creditor. & in cap. 2. in verb. perpetuo de reſcript. Lapus allegation. 23. Bellamer. deciſ. 280. de reſcript. Rota deciſ. 68. & 175. eodem tit. de reſcript. Crauett. conſil. 141. volum. 1. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. 20. num. 42. Hinc fit, vt Collatio Canonicatus facta ab Ordinario ex duplici cauſa vna exiſtente falſa Collatio ſuſtineatur ex vera cum in vtroque caſu habeat iuriſdictionem, Gemin. conſil. 52. Abb. in cap. licèt cauſam, num. 30. & ibidem Felin. nu. 40. de probat.

Sic etiam appellatio ab admiſſione articulorum, quia impertinentes, & defectiui, iuſtificatur vno ex ſupradictis probato, Rota deciſ. 360. de reſcrip. in antiquis Bellamer. deciſ. 444.

Et reſcriptum continens duas cauſas, quarum quælibet erat ſufficiens ad mouendum Summum Pontificem, exiſtente vna falſa valet reſcriptũ, nec in aliquo vitiatur, c. inter cæteras, & c. olim ex litteris, vbi gloſ. in verb. ad omnia, & in c. 2. in verb. ex perpetuo, de reſcript. Lap. alleg. 24. & 54. Roman. conſ. 369. col. 16. in verſ. quoad octauũ Butr. in c. exhibita num. 14. & 31. de Iudic. Puteus deciſ. 70. faciunt tradita per Franc. in c. cum ceſſante, de appellat. Guttierez qq. canon. c. 15. num. 56.

Sic etiam impetrans beneficium, quod dixit vacare ex capite incompatibilitatis, & quia infra annum non fuit promotus probato vno modo vacationis, tenet reſcriptũ Buttius in c. exhibita num. 31. de Iudic. & in c. 2. num. 5. de reſcript. vbi Rip. nu. 60. Geminian. in c. omnes leges de teſtib. in 6. Ancharan. in c. præſentium §. teſtes de teſtib. Iaſ. in l. ſi ex falſis num. 4. vbi Alciat. nu. 13. C. de iudic. Menoch. conſ. 385. num. 2. lib. 4.

Adde quod Reſcriptum Papæ continens diuerſas gratias, ſi in vna contineat ſubreptionem, non vitiatur quoad alias c. ſi eo tempore de reſcript. in 6. c. exhibito, vbi Anton. de Butr. de Iudic. Iaſ. in l. 1. §. ſed & mihi num. 15. ff. de verb. obligat.

Sic. impetrans beneficium, quod aſſeruit pluribus modis vacare, non caret impetratis ſi probet vnum modum vacationis d. c. 2. de reſcript. Anton. de Butr. in d. c. exhibita Cardinal. in clement conſtitutum de elect. Idem eſt ſententia ex

diuersis causis lata, nam vna existente vera, sustinetur Cardinal. cons. 19. Mascard. de probation. cōclus. 325. num. 7.

Ratio conclusionis est, quia quando plures causæ disiunctiuè proponuntur ad rescriptum obtinendum, sufficit alteram esse veram d. c. inter cęteras, & d. c. 2. vbi glos. in verb. & perpetuo, & omn. canon. de rescript. Et quando plures causæ cōiunctiuè narrantur, quarum altera non sufficit, omnes debent esse veræ, alias actus corruit, c. olim de rescript. Tiraquell. qui alios cumulat in tractatu, cessante causa, limitatione 12 num. 15. sed quando quælibet causa sufficienter influit in effectum, sufficit, quod vna sit vera, nam alias, falsitas vnius facit corruere alias, c. quoniam frequenter §. porro, vbi Abb. vt lite non contestata Bar. in extrauag. ad reprimendum in verb. nè eorum absentia, Bal. in l. generaliter la 2. C. de Episcop. & Cleric. Decisio Pedemontana 18. num. 6. Guttier. loc. cit. num. 66. Idcirco, quando plura copulatiuè narrantur, quorum alterum sufficit ad dispositionem, quæ prætenditur, copulatiua resoluitur in disiunctiuam c. cū iam dudum, ibi, (aut aliquid aliud) vbi Abb. & alij de Præben. in quo tex. opponebatur contra electionē, quod electus haberet plures dignitates, & etiam, quod antè confirmationem electionis, & post cassatam electionem ministrasset, mandat Summus Pontifex; quod quolibet impedimento ex supradictis reperto, perpetuum silentium imponatur electo, idem probat tex. in c. significante, vbi Abb. et Dec. de Appellation. Bellamer. decis. 374 et 375. Nau. cons. 20. de pœnitent. et remiss. latè Guttier. Mascard. et Sanch. locis citatis.

Vera sunt hucusque dicta in conclusione etiamsi exponens plures causas, iurasset omnia narrata esse vera; quia idem est respondendum, vt supra conclusum fuit, Glos. in cap. vt circa in verb. probare de elect. in 6. & in d. cap. 2. in verb. ex perpetuo de Rescript. Felyn. in c. licèt causam in prima limitatione de probat. Mascard. loc. cit. nu. 9.

Quid dicendum in Rescriptis gratiosis. Cap. II.

An autem supradicta procedant in rescriptis gratiosis, maxima est difficultas, nam in rescriptis iustitiæ, quia de iure certas habent causas, ex quibus iustificantur, idcircò nihil refert si ex pluribus causis allegatis, aliquę falsæ sint, nam sufficit vnam adesse ex pręscriptis à iure; In gratiosis autem, quia totum dependet à voluntate concedentis videtur, quod nisi omnia exposita vera sint, actus corruat, & probatur.

Primò, in gratiosis omnes causæ allegatę considerantur à concedente, ergò omnes causæ debent verificari; Probatur antecedens ex clausula, quæ in rescripto gratioso apponitur videlicèt (si præces veritate nitantur, super quo tuam conscientiam oneramus) verbum illud, præces, omnia enarrata comprehendit, ergò omnia verificanda, & vno deficiente actus corruere debet; sic etiam, verbum super quo, facit ad rem, nam verbum illud, super quo, est collectiuum omnium narratorum, & refertur ad narrata, cap. olim de Rescriptis ibi. (Nos igitur; Respondemus, quod clausula, illa ad omnia debet superiora referri) ergò omnia probanda sunt, ad hoc, vt conscientia, quę onerata fuit tuta permaneat.

Se-

Secundò, quando aliquid sub certis modificationibus mandatur illæ modificationes dicuntur esse de forma, Anchar. consil. 241. Felyn. in cap. cum dilecta, num. 6. de Rescript. Dec. consil. 262. numer. 4. Franciscus Beccius consil. 12. nu. 24. & consil. 62. nu. 43. Et quando in dispositione hominis, vel legis aliquid ponitur conditionaliter, illud dicitur esse de forma, Bald. in auth. matri, & auiæ, C. quando mulier tutel. off. fung. poss. Felyn. in d. cap. cum. dilecta, num. 6. per tex. in l. Meuius, ff. de condition. & demonstrat. Dec. consil. 466. num. 18. & 532. num. 4. Quę autem sunt de forma, sunt indiuisibilia, Bald. in l. si seruus, ff. si quis caution. Alex. in l. si is, qui quadringenta, §. quædam, ff. ad leg. falcid. Becc. consil. 12. num. 30. Et quando plura requirūtur pro forma, omnia debent obseruari, Riminald. consil. 190. num. 33. & in his, quæ sunt de forma, vtile per inutile vitiatur, Becc. loc. cit. & etiam in minimo ommisso formæ vitiat, Anton. de Butr. in cap. fin. in 7. notab. de restitut. spoliat. Felyn. in d. cap. cum dilecto, num. 10. Dec. in cap. prudentiam in 4. notab. de offic. deleg. latè ad propositum quando modica ommissio vitiet, tradit Glos. in cap. si proponente, in verb. minus competens de Rescript. ergò nisi omnia exposita vera sint, rescriptum corruit.

Tertiò, rescripta iustitię certas habent de iure causas, ex quibus iustificantur, idcircò parum refert si ex causis allegatis aliqua falsa reperiatur, quia sufficit vnam adesse ex dispositis, & taxatis, sicut appellatio fundata in diuersis grauaminibus, sufficit si vnum probetur, cap. exhibita, ibi, (si ex dictis grauaminibus, vel aliquo ipsorum) de iudic. cap. significauit, de appellat. cap. cùm iam dudum de præbend. cap. ex parte de rescript. sic etiam Actor, qui plura copulatiuè deducit in libello si vnū sufficit nō tenetur omnia probare, B r. in l. Falcinius, § cū hoc edictū, ff. ex quib. caus. sis in poss. eatur, & in l. Diuus, ff. de re iudic. vbi Alex. num. 11. Tiraq. de retract. con. ad finem, num. 98. Menoch. consil. 385. numer. 2. In gratiosis verò, quia nihil reperitur in iure cautum, sed totum dependet à voluntate concedentis, omnes causæ debent esse verę, quia voluntas concedentis totum apprehendit, & ignoratur ob quam causam concedens moueatur. Et ex iuris dispositione dispensatio, absque causæ expressione facta, censetur ex pluribus causis facta, ex regula, quod vbi non est expressa ratio non præsumitur vna tantū, sed plures censentur, Salicet. in l. serui vestri, num. 31. C. de noxalib. action. & dicenti plures fuisse rationes creditur, asserenti autem vnam fuisse, incumbit onus probandi, Corn. consil. 253. lib. 4. Parisius consil. 41. lib. 3. Crauett. consil. 73. latè Mascard. de probat. in verb. dispensationem, conclus. 523. ergò necessariò omnes causæ expositę verificandę sunt in rescriptis gratiosis; Hanc opinionem probant Rota decis. 17. de rescript. in recollect. ab Acorambono, Mādosius in addit. ad Lapum allegat. 23. Guttier. qq. Canon. lib. 2. cap. 15. num. 68. & 108. Mascard. de probat. concl. 325.

In contrarium tamen, quod in gratiosis, allegatis pluribus causis sufficiat causam finalem esse veram, probatur; Nàm licèt dubium sit, an falsitas causæ impulsiuæ, ob quam Princeps difficiliùs concederet, vitiet rescriptū gratiosum, nec ne, vera tamen est opinio, quod tantùm falsitas causæ finalis vitiet, Gl. in cap.

in cap.dudum in verb.de ipsa de præbend.in.6.& in cap.ex parte,il secondo, in verb.falsa de conuersion.coniugator.specular.in tit.de dispensat.§.dicendum restat,num. 12.Innoc.in cap.dudum, il secondo,nu.15. de elect. & in cap.super litteris in fin. de Transaction. vbi Hostiens. num. 8. Lapus alleg. 89. Dec.in cap.postulasti, num. 11. & in cap.super litteris,num. 33. de rescript.Sylu.in verb. Rescriptum, q.6.& in verb.legitimus,q.3. dict. 4.Nau.in sum. cap.17. num. 107. Emanuel Sà in verb. Gratia, Sanchez de matrim.lib.8.disp. 22. nu. 11.& 32.Et licèt multi teneant falsitatem causæ impulsiuæ, ob quã Princeps difficiliùs concederet,vitiare rescriptum gratiosum,ex tex. in cap. postulasti, vbi Abb. Felyn. & Dec.& in cap.si proponente,& in cap.ad aures,& in cap. super litteris, vbi Felyn. de Rescript. & in cap.non potest,vbi Glos.& in cap. si motu.proprio de præbend.in.6. Vera tamen est resolutio,quod veritas causæ impulsiuæ secundum subiectam materiam,arbitrio Iudicis consideranda est; si enim talis esset, quod notabiliter moueret animum Principis ad concedendum, vel difficiliorem redderet, ipsa existente falsa rescriptum gratiosum corruit,si antẽ eodẽ modo, sed cũ aliqua difficultate Princeps concessisset, nihil refert, si falsa sit, Nau.in cap si quando in 3.except. de rescript.Menoch.de arbitr. Iudic. cas. 201. Igitur, cum plures in rescripto gratioso allegentur, quarum quælibet sufficiens est admouendum Principem ad concedendum, vel solita sit secundum stilum Curiæ esse sufficiens ad impetrandum,sufficit vnam esse veram, Nau.d.cap.17.num.107. & consil. 7.de Rescript.Melchior.Palacz de Maioratu par. 1. quæst. 8. Sanchez loc.citat.numer. 44.

Confirmatur,Clausula si præces veritate nitantur,non reddit rescriptũ conditionale,quia tacitè inest iux. tex.in conditiones, quæ extrinsecus, vbi Bar.ff.de condition.& demonstrat. Glos. in cap. significasti in verb. conditione de elect. Bald.in rubr.C. de institut. & substit. nu. 2. sic refert decisum Matt. de clausul. claus. 148. Idem est in clausula,si ità est,nam ex quo inest in rescripto,cap.2.de rescript. non reddit gratiã conditionalem, nec requirit partis citationem, Lapus alleg.60.Felyn.in cap.fin de præsumpt Matth.claus. 137. vbi refert decisum; Idcircò clausulæ supradictæ, si præces veritate nitantur, vel,si ità,est,referuntur ad substantialia rescripti,propterea deficiente vna ex causis allegatis, non vitiatur, nam sufficit alteram adesse, sicut quando duę sunt causæ finales, si vna deficiat, sufficit adesse alteram, §. affinitatis, Institut. de nupt.§.si plures, Instit.de excusat. tutor.& in propria materia,de qua agimus, latè probat Guttier. qq. Canon.lib.2.cap.15.num.129.

Confirmantur supradicta ex notabili doctrina Innoc. in cap. ex parte Abbatissæ num.1.de priuileg. vbi tradit,quod impetrans priuilegiũ, vel litteras gratiosas, tenetur probare veram fuisse causam enarratam in priuilegio, vel litteris, sed hoc procedit quando causa enarrata esset talis sine qua priuilegiũ concessum non fuisset, vel litteræ expeditæ, & propterea licèt allegans dispensationem teneatur ipse probare,cap.1. & fin. vbi Cardin. de Schismat. & etiam causam dispensationis fuisse veram alio prætendente esse falsam, Speculat. in tit.de exception.§ nunc videndũ, vers.licèt impetrans,Oldrad.consl. 256.num. 2. Cardinal. & alij in d. cap. 2.

cap. 2. de Schiſmat. Nec non, & diſpenſantem habere ius diſpenſandi, cap. fin. de Simon. cap. quod autem de iur. patron. ſecus tamen eſt quando diſpenſatio etiam proceſſiſſet, ſi cauſa allegata non fuiſſet vera, vel non fuiſſet allegata, optimè Maſcard. in verb. diſpenſationem concl. 323. Et ſupradicta procedunt etiamſi poſt diſpenſationem cauſa ceſſaſſet, quia non reuocatur diſpenſatio, cap. ex tua, vbi Gloſ. in verb. irritari de filijs presbyt. ſicut nec iniuriæ remiſſio, c. ſi illic, 27. q. 4. quia beneficium decet eſſe manſurum, cap. beneficium de regul. iur. in 6. & actus à principio legitimè geſtus, non debet ex ſubſequenti euentu tolli, vel reuocari, l. ſi vt proponis, C. de confirman. tutor. l. Sancimus, C. de adminiſtr. tutor. Et non eſt nouum, quod quæ vtiliter conſtituta ſunt, durent, licèt adueniat caſus, à quo initium capere non poterant, l. in ambiguis, §. non eſt nouum, ff. de reg iur l. verbis. § fin ff ad leg. falcid. Oldrad conſil. 247.

Et ex ſupradictis volentes tenere hanc opinionem, quam etiam in diſpenſatione matrimoniali veram eſſe, tradunt Menoch. conſil. 385. vol. 4 Loazes de matrimon. Regis Angliæ dub 5. num. 40. Sanchez loc. citat. numer. 44. poterunt reſpondere allegatis pro alia parte.

An ſit ſubreptitia diſpenſatio in matrimonio obtenta ratione copulæ ſequutæ, & ſcandali vitandi ſi matrimonium non contraheretur, quando verè copula non fuit ſubſequuta. Cap. III.

Addit ſupradictis Sanch. loc. cit. ea adeo eſſe vera, vt diſpenſatio obtenta à Summo Pontifice ratione copulæ ſubſequutæ, & ſcādali euitandi ſi matrimonium non contraheretur, non ſit ſubreptitia etiamſi copula non fuiſſet ſequuta Probat ex eo, quia ratio principalis diſpenſandi eſt ſcandali euaſio, non autem copula, cum pro copula imponatur pœna pecuniaria, ſi pęna imponitur, quia delictum eſt, ergo ipſum non poteſt eſſe cauſa diſpenſationis Couar. de ſponſal. p. 2 c. 6. §. 10. nu. 13. Gallieg. de cognat. ſpirituali c. 24. nu. 10 & dum Summus Pontifex ſolet diſpenſare ad euitandam iacturam famæ, & ne mulier innupta remaneat, nihil refert ſi interceſſerit copula, Gaeta in c. ad limina 30. q. 1. § 4 q 134. num. 365.

Diſplicet tamen mihi opinio Sanch. nam omninò exponenda eſt qualitas copulæ ſubſequutę, & ità practicatum vidi in quadam diſpenſatione, nam petita prima diſpenſatione, quia copula interfuit ante expeditionem, fuit obtenta ſecunda cum explicatione copulæ, & ſoluta fuit compoſitio; Ratio concluſionis eſt, quia de Stylo Curiæ ſolet explicari copula, vt conſtat ex Stylo Datariæ, & Peni entiariæ, nam Dataria imponit

nit pœnam pecuniariam, Sacra verò Pęnitentiaria pęnam corpóris afflictiuam, vt constat ex formulis. Et vera est conclusio, quod qualitas, quæ ex Stylo Curiæ explicanda, nullo pacto potest omitti, licet sit talis, qua explicata, vel tacita eodem modo Summus Pontifex dispensasset Dec. in cap. ad aures concl. 2. nu. 2. de rescript. Rebuff. in concordatis in forma mandati Apostolici num 30. Gutier. qq. canon. lib. 2. c. 15. num. 51. Flamin Parisi. de resignat. benefic. lib. 10. q 2. num. 14. Menoch. de arbitrar. Iudic. cas 201. num. 28. Mascard. de probation. conclus. 846. nu. 8. & hoc procedit etiam in foro conscientię, licet contrarium defendat Henriq. in Summ. tit. de matrim. c. 3. num 7. quem impugnat Sanch. loc. cit. num. 16. Ratio est, quia Stylus Curiæ facit ius cap. quam graui, de crim. falf. Nec ab eo recedendum est Mascard. de probation. conclus. 1317. & latè diximus in quæst. illa stylus, & practica, quid operentur; & sicut qualites etiam modica explicanda est, quando ius mandat ipsam explicari, c. si proponente de rescript. vbi glos. in verb. minus competens c. si motu proprio de rescript. in 6. Et hoc etiam si concedens eodem modo concessisset qualitate non explicata Anton. de Butr. & Franch. in c. dudum num. 15. de præbend. in 6. Couar. lib. 1. Variar. resolut. c. 20. num 20. Menoch. d. c. 201. num. 27. Sanch. loc. cit. num. 13. ergo eodem modo quando stylus qui pro lege habetur l. minimè ff. de legib. mandat aliquid explicari.

Confirmantur supradicta: Dispensatio petita, vt committatur Archiepiscopo Neapolitano si ex errore committatur Surrentino non potest à Neapolitano Archiepiscopo expediri, licet eodem modo si error non adfuisset, Summus Pontifex concessisset, Ratio est quia rescriptum non extenditur de casu ad casum, qui sub verbis non comprehenditur, licèt pro casu omisso simile rescriptum fuisset impetratum Innoc. in c. super litteris n. 13. ibid. Io. Andr. n. 5. Abb. n. 3. Dec. n. 13. de rescrip. probat notabiliter Bal. in l. præscriptione num. 15. C. si contr. ius, vel vtilit. publ. vbi dicit, quod si quis narret se in Ciuitate Perusina numerasse pecuniam, & proinde impetret rescriptum destinans Iudicem in ea Ciuitate, vt compellat debitores ad soluendum, si in alia Ciuitate fuit facta numeratio, non potest Iudex delegatus procedere, quia subreptitium est rescriptum, licet eodé modo in alia Ciuitate Princeps concessisset, Sanch. loc. cit. num. 39. ergò ità etiam, & in casu nostro dicendum, vt dispensatio tacita copula non suffragetur.

An requiratur facultas Superioris ad reficiendum opus, in cuius constructione illa fuit necessaria.

QVÆST. XXVI.

Respondeo opus aliquod, pro quo faciendo licentia Superioris est necessaria, posse refici absque licentia, quotiescunque contigerit illum esse destructum, Glos. in cap. cùm accessissent in fin. de constitution. vbi Abb. & Felyn. nu. 33. probatur in cap. consuluit, & in cap. Iudæi, il primo de Iudæis, & in l. fin. C. de Iudęis, in quibus iuribus deciditur prohibitum esse Iudæis

nouas Synagogas construere, non tamen veteres reparare; Propterea prohibitio construendi nouum ædificium non habet locum in refectione ædificij, & sic Regulares, qui nō possunt nouas Ecclesias, & Monasteria construere absq; licentia Episcopi, cap. de Monachis, 18. q. 2. de quo extant Bullæ Clementis Octaui, & Vrbani Octaui, benè possūt antiqua reparare, & reficere, Glos. in d. cap. de Monachis, Hostiens. in sum. in tit. de Eccles. ædificand. §. fin. Brun. in tract. de refect. in 17. tomo tractatuum; Ità nunciatio noui operis non habet locum in refectione, l. 1. §. qui ædificium, ff. de oper. nou. nunciat.

Idem est in Molendino refecto, nam non dicitur nouum Molendinum, nisi in totum priùs fuerit destructum, Ias. in l. quominus, q. vlt. ff. de flumin. per Glos. in l. qui vsum fructum in verb. legatum, ff. de vsufruct. Bar. in d §. si quis ædificium, Lanarius consil. 2.

Vndè Collaterale Consilium Neapolitanum declarauit Regias prohibitiones non ædificandi in suburbijs Ciuitatis Neapolis, & in locis, vbi ædificia officere possunt munitioni Ciuitatis, quas latè congerit de Pont. in tract. de potest. Proregis, tit. de abundantia Ciuitatis, §. 3. non habere locum in refectione ædificiorum, cum aliud sit de nouo facere, & aliud reficere, l. 3. §. reficere, ff. de itinet. actuq. priuat. l. 1. § si quis ædificium, ff. de oper. nou. nunc. de Ponte loc. citat. §. 2. numer. 19. Quæ tamen declaratio Collateralis Consilij, nam procedit quando antiquum ædificium esset penitus destructum, quia tunc vigeret Regia prohibitio, quia esset noua constructio, l. quid autem, §. in nouis, ff. quib. mod. vsusfruct. amitt. Glos. in d. cap. de Monachis, Ias. in d. l. 1. §. si quis ædificium; & sicut muri Ciuitatis inconsulto Principe non possunt ædificari, sic nec refici, l. sacram, §. fin. ff. de rer. diuis.

Et stante statuto, quod noua arx inconsulto Principe non construatur, si fuerit penitus destructa absq; ipsius licentia refici non poterit, Innoc. in cap. Pisanus de restitut. spoliat. Bald in l. si vt proponis, nu. 2. C. de nupt. sic etiam Ecclesia penitus destructa, si reædificetur, dicitur noua Ecclesia, & acquiritur ius patronatus à reficiente, cap. 3. vbi glos. de iur. patron. ac denuò consecranda est, etiamsi ex eisdem lapidibus, & cęmentis construatur, Innoc. in c. 1. de consec. Eccles. vel altar. Sic dicitur noua domus si reædificetur, antiqua penitus destructa, licèt sola aræa remanserit, l. domum, ff. de contrah. empt. quia solùm, siuè areæa destrui non potest, Bald. in rubr. ff. de rer. diuis. Ideircò non dicitur eadem, sed noua domus, Glos. Bar. & alij in l. inter stipulantem, §. sacram, ff de verbor. obligat. Et vsufructus ob domus destructionem amittitur, nec reuiuiscit si reficiatur, l. quid tamē, §. nauis, ff. quib. mod. vsusfruct. amittatur; Cessat etiam legatum domus si destruatur, nec reuiuiscit, si reficiatur, l. si ità legatum, 1. ff. de legat. 1. Idem est in legato serui, qui postea fuit manumissus, nam si in seruitutem reincidat, non debetur legatum, ex quo dicitur nouus homo, l. cùm seruus, ff. de adimen. legat. latè Biunus in loco supracitato.

Probatur primò principalis conclusio ex tex. in cap. fin. vbi Glos. in verb. inuestire de feud. & ex latè traditis per Andr. de Isern. Afflict. & alios in cap. 1. de his, qui feudum dare possunt in vsib. feudor. nam licèt Prælatus non possit bona Ecclesiæ de nouo infeudare, benè tamen

tamen poterit antiquum feudum concedere non obstante iuramento de non infeudando, sic etiam potest Prçlatus donationem bonorum Ecclesiæ à prædecessore factam cum assensu Summi Pontificis perficere, licèt ipse donare non possit absque assensu, cap. per tuas de donat. Quia nouum non dicitur, quod ab alio factum fuit, & illud quod quis nõ potest absq; authoritate Sũmi Pontificis inchoare, benè potest inchoatum ab alio, cùm authoritate Sedis Apostolicç absque noua licentia perficere, l. 1. §. opus nouum, ff. de oper. nou. nunciat. Emulta permittuntur fieri ex consequentia Prioris actus, & idem iudicatur, quod de ipso actu, l si mulier, ibi, (ex consequentia suæ fragilitatis) C. ad Velleian. l. 3. §. Se io, ff. de minor. Et sufficit Summum Pontificem à principio assensisse, Glos. in d. cap. per tuas in verb. de nouo.

Ex supradictis respondi in facto, quod licèt minor, qui veneam ætatis à Rege impetrauit, non possit immobilia bona absque Iudicis decreto hipotecare, vel vendere, l. 3. C. de his, qui veni. ætat. impetran. benè tamen poterit hipotecam, vel venditionem à tutore cum decreto factam, ratam habere; Nam sufficit decretũ Iudicis semel pro actus validitate extitisse, vt suprà de assensu Apostolico dictum est.

Probatur etiam secundò, nam noua dignitas nõ potest in Ecclesia erigi absque Summi Pontificis licentia, cap. 1. vbi Glos. in verb. omnes 22. dist. cap. cùm olim, vbi Glos. in verb. concessimus de consuetud. l. 1. §. optamus, ibi, (*secundum voluntatem, & timorem Dei, & nostram ordinationem,*) C. de offic. Præfect. Prætor. Africæ, benè tamen potest antiqua reparari, & refici, cap. cum accessissent de constit. vbi Glos. & omn. canon. Ratio est, quia sufficit, quod semel dignitas existat, l. in substitutione, ff. de vulgar. & pupill. Archidiac. in c. statutum, nu. 5. de rescript. Bald. in l. generaliter, col. 6. C. de Episcop. & Cleric. Paris. de resignat. beneficior. lib. 1. q. 11. num. 11. Et licèt dignitas cesset in actu, remanet tamen in habitu, & cessante esercitio, remanet denominatio, Iacob. Butricar. & Bar. in proem. ff. Abb. in proem. Decretalis; Sic multæ appellantur Ciuitates, quæ Episcopum habuerunt, licèt ad prçsens eo careant, Bar. in extrauag. Quis inter rebelles, in verb. Lõbardiæ, n. 5. & de multis Ciuitatibus in Alemania absq; Episcopis, tradit Additio ad Bar. loc. cit. in verb. Ciuitas; Item finito officio Prçtoris, Iudicis, vel Aduocati, remanet titulus dignitatis, nã sufficit semel eã extitisse, l. 2. C. de Prçposit. Sacri Cubicul. in princ. vbi Glos. Io. de Platea, & Rebuff. allegant iura concordantia, l. Maximarum, vbi Bald. Cod. de escusation. muner. lib. 10. Bar. in l. 3. Cod. de Silentiar. & Decurion. lib. 12. l. 2. vbi Glos. in verb. vacantes, C. vt dign. ord. seru. lib. 12. l. eos, C. de fabricensib. lib. 11. latè de Ponte de potest. Proreg. tit. de elect. Official. §. 8. Sicut etiam dicitur de Episcopo alicuius Ciuitatis, qui & si cedat loco, & administrationi, titulum tamen dignitatis non amittit, cap. 1. de ordinat. ab Episcopo, qui renunt. Episc. Menoch. de arbitrar. Iudic. cas. 68. num. 52. Sic Ecclesia curata dicitur etiam illa, quæ ad præsens populum non habet, nam sufficit illum habuisse, Bald. in l. sed, & milites, § primi pilaris, ff. de excusat. tutor. Cardinal. in Clemen. 1. q. 21. de offic. Vicar. sicut Ecclesia Cathedralis etiam dicetur illa, quæ ad præsens caret clero, & popolo, nam sufficit ali-

quando eum adfuisse, Imol. in Clemen. in plerisq. col. 2. numer. 9. de elect. Gratian. tom. 2. Discept. Forens. cap. 291. in fin.

Ampliatur suprafirmata conclusio, etiamsi dignitas exitens in Ecclesia fuisset per statutum Canonicorum à Summo Pontifice confirmatum annihilata, nam absque noua licentia Summi Pontificis poterit restaurari, vt in d. cap. cum accessissent, vbi Abb. Felyn. & cæteri, canon. Ratio conclusionis est, nam confirmatio Summi Pontificis sustinet vicem priuilegij, Abb. & Felyn. in d. cap. cum accessissent, & certum est posse Canonicos priuilegio concesso renuntiare, cap. pro illorum de præbend. cap. priuilegium 11. q. 3. l. 2. C. de iur. domin. Impetr. Et in specie quod statutum factum à subditis confirmatum à Superiore possit absque speciali licentia tolli, & redire ad ius commune, decidit Bar. in l. omnes populi, ff. de iust. & iur. Abb. in d. cap. cum accessissent, vbi latè additio ad ipsum, Brun. in dicto tract. de restaurat.

Aduertendum tamem est, quod regula non procedit quando statutũ non solum concernit bonum statuentium, sed etiam publicum, nam si fuerit à Superiore confirmatum, non poterit absque ipsius licentia tolli, quia tunc Superior confirmando, videtur nouam dispositionem facere, ex regula, quod omnia nostra facimus, quibus nostram authoritatem impartimur, cap. si Apostolicæ, de præbend. in 6. l. 1. circa medium, C. de veter. iur. enuclean.

Sicut de excommunicatione lata ad instantiam partis, quæ licèt vires obtineat ab intentione Iudicis proferentis sententiam, Glos. in cap. 1. de iudic. & in cap. 2. de testib. cogen. & in cap. P. & G. de offic. de leg. Abb. in cap. ex parte, il primo de offic. ordinar. & intentio Iudicis excommunicantis ad instantiam partis reguletur à mente ipsius partis, cap. bonæ memoriæ, il primo de offic. & potest. Prælat. Angel. in verb. excommunicatio 3. nu. 16 latè Suar. de censur. disp. 3. sect. 6. num. 9. taliter quod illi ligantur quos pars ligare intendit, & potest subtrahi materia excommunicationis ab ipsamet parte absq; Iudicis ministerio debitum remittendo, vel terminum prolongando; Non tamen dicta procedunt, quando Iudex non solùm partis instantiam considerauit, sed etiam aliquod bonum commune intendit, nam tunc non solùm requiritur consensus partis cedentis iuri suo, sed etiam Iudicis, Suar. d. disp. 3. sect. 6. num. 10. Et ità respondi in facto in excõmunicatione Summi Pontificis de non commodanda Sacra Suppellectili lata ad instantiam Aeconomorum Hospitalis Sanctissimæ Annunciationis huius Ciuitatis.

Secundò ampliatur, etiamsi dignitas non solùm fuisset suppressa, sed etiã totaliter extincta, nam sufficit semel eam extitisse, Abb. in d. cap. cum accessissent. Et licèt Glos. in Clemen. fin. in verb. creatum de rescript. vbi Io. de Lignan. & Cardin. quæst. 6. dixerint, quod litteræ Apostolicæ reseruatoriæ beneficiorum vacaturorum, non trahuntur ad beneficia de nouo creata, nisi tamen aliquod beneficium nõ fuisset omninò suppressum, quia tunc non dicitur nouum beneficium, Brun. in d. tract. nu. 4. Tamen non sequitur quin data dotali suppressione dignitatis in Ecclesia cũ assensu Summi Pontificis, non possit denuo restaurari absque assensu; Ratio est, quia vt inquit Sacrum Concil. Trident. sess. 24. cap. 12.

Digni-

Dignitates in Ecclesijs presertim Cathedralibus ad conseruandam, a gẽdamque Ecclesiasticam disciplinam fuerunt institutę, idcircò in ipsarum restauratione cultus diuinus augetur, propterea quia sumus in fauorabilibus, sufficit semel in Ecclesia dignitates extitisse, vt post alios Brun. loc. citat. & idem Triden. in eadem sess. 24. c. 15. dùm concedit facultatem Episcopis cũ consensu capituli supprimendi aliqua beneficia, & vniendi redditus distributionibus quotidianis, de quo agunt Garz. de benef. par. 12. cap. 1. Barbos. de offic. & potest. Episcop. allegat. 67. non procedit in suppressione dignitatum, vt de hoc extare declarationem Congregationis multi affirmant.

Ex his concluditur rectè dixisse, glos. in d. cap. cum accessissent in fin. quod ex consequentia antiquæ dignitatis, possit Canonici eã reassumere, nàm faciliùs aliquid reficitur, quàm de nouo creatur, l. qui liberis, §. 1. & fin. ff. de bonor. poss. secun. tabul. & data etiam dotali suppressione saltem remanet nomẽ dignitatis, prout supra probatum fuit, idcircò absque nouo assensu refici poterit.

Confirmantur supradicta, nam sicut, quæ ab hostibus possidentur, si tamen nostra fuerunt, licitè conceduntur pro tempore, quoad manus nostras peruenerint, l. id quod, & l. ab omnibus, §. etiam, ff. de leg. 1. & l. liber homo, ff. de verbor. oblig. & potest Sumus Pontifex erigere titulos. Episcopatus in Terris Saracinorum, quæ aliquando fuerunt Christianorum, Bald. & Angel. in d. l. liber homo, latè Rodriq. Suar. alleg. 8. Sicut Rex concedit bona ab inimicis possessa, si ad manus fidelium deuenerint, cap. Abbate sanè de re iudic. in 6. & Summus Pontifex concedit titulum Regni ab hostibus occupati, quod aliquando Christianorum fuit, Bar. in d. l. liber homo, vbi probat licitam fuisse concessionem Summi Pontificis Regni Ierusalem factam Regi Carolo, nam sufficit semel eam fuisse, ità & in casu nostro dicendum est, quod sufficiat semel extitisse dignitatem in Ecclesia, vt illa nouo absq; assensu refici possit.

Vnde nam aliquid esse vtile, vel damnosum sit iudicandum.

QVÆST. XXVII.

Deciduntur varij casus, ad quæstionem pertinentes. Cap. I.

Ex tempore, quo aliquid fit, dijudicandum est, sit ne vtile, an verò damnosum, l. si voluntate, C. de rescind. vendit. l. 3. §. Diui Fratres, ff. de iur. fisc. cap. cum dilecti, de empt. & vendit. Bar. in l. 2. C. de rescind. vendit. communiter DD. in l. pretia rerum, ff. ad l. fal. Guido Papa decis. 157. Pinell. in d. l. 2. par. 3. cap. 4. nu. 15. latè Surd. cons. 451. volum. 3. Damnosus autem actus, tunc propriè dicitur, quando proprium patrimonium diminuitur, l. fin. C. de Codicil. l. fin. C. de imponend. lucrat. descript. lib. 10. Aliud autem est damnum emergens, & aliud lucrum cessans, l. 1. vbi omnes DD. notant, C. de sent. quæ pro eo, quod interest. Nec dicitur damnum dare, qui iure suo vtitur, l. 1. §. item Varus, ff. de aqu. pluu. arcen. l. Proculus, ff. de damn. infec. & tex. in l. nemo damnum, ff. de regul. iur. clarè decidit, ibi,

(nemo

(*nemo damnum facit, nisi id facit, quod facere ius non habet.*) Idcircò, debitor non acquirendo, non dicitur fraudare creditores, l. non fraudantur, ff. de reg. iur. ibi, (*non fraudantur creditores, cum quid non acquiritur à debitore, sed cum quid de bonis diminuitur.*) Quomodò autem consideretur damnum in ordine ad restitutionem, tradunt ex Ciuilistis, Bald. consil. 182. lib. 1. ex Theologis Molin. de contract. dis. 511. Quod autem dicatur lucrum cessans, & quod damnum emergens, Bald. loc. cit. Molin. de contract. disp. 314. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 20. dub. 10.

Quæ verò pro alio seruatur, censetur vtilia, si eo modo fiant, quo quis pro seipso faceret, cum nullus teneatur in alienorum administratione maiorē adhibere diligentiā, ea quam in proprijs adhibet, l. 1. C. de bon. matern. Surd. d. consil. 451. vol. 1. Idcircò vtiliter facit tutor, si non exigit creditum pupilli in cuius recuperatione plus oportebat expendere, quam exigere, Roman. cons. 50. & facit doctrina Bald. in l. Mediterraneæ, C. de annonis, & tribut. vbi dixit, quod non est faciendum id, in quo plus expenditur, quam de commodo percipitur, idem probat Rolan. à Valle consil. 15. num. 50. volum. & probat tex. notabilis in l. contra iuris, §. si filius, vbi Glos. in verb. amplius. ff. de pact.

Censetur etiam actus vtilis, ex intentione agentium, vt puta, quia putant alienantes res Ecclesiasticas, adesse vtilitatem Ecclesiæ, cap. ad Apostolicam, vbi Glos. in verb. profuturum de his, quæ fiu. à præl. sine consil. Capit. licèt contrarium postea eueniat, l. tutor, qui repertorium, ff. de administr. tutor. Ant. de Butr. in d. cap. ad Apostolicam, nu. 19. Barbat. in d. cap. Rainutius, de testamen. Felyn. in cap. quæ in Ecclesiarum, col. 1. de constitut. Roland. in d. consil. 15. numer. 51. Surd. d. consil. 451. Et licèt in alienatione bonorum Ecclesiæ requiratur vtilitas ipsius Ecclesiæ, dicto cap. ad Apostolicam, cap. sine exceptione 12. quæst. 2. nec sufficiat, quod non adsit nec damnum, nec vtile Ecclesiæ, quia contractus nō valet, nisi euidens sit vtilitas, glos. in d. cap. ad Apostolicam, & in cap. nihil, de elect. & constat ex Extrauag. Paul. 2. incip. Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alien. non tamen procedit, si probetur, quod causa mouens contrahentes fuerit vtilitas Ecclesiæ, licèt ex post facto nō adfuit, Anton. de Butr. in d. cap. ad Apostolicam, num. 28. Bar. in l. 2. C. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. vbi extendit se contrà Ecclesiasticos, qui ex defectu vtilitatis, alienationes bonorum Ecclesiæ infringere contendunt.

Quotiescumque à lite disceditur, censetur actus vtilis, l. 1. & l. si ea, C. de pact. Glos. in cap. penul. de empt. & vendit. Sur. in d. cap. 451. nu. 27. nam vexationes litium in maxima sunt consideratione, etiam quod iniustæ sint, propterea vexationes de facto sufficiunt ad validandam transactionem, Soccin. consil. 4. vol. 1. Ias. Alex. & Bald. in l. 2. C. de transact. & vt optimè inquit Glos. in d. cap. penult. in verb. restituerent, eo ipso, quod à lite discedirur magnum commodum est. Idcircò transactio litis facta an administratoribus Ecclesiæ censetur vtilis, nulla alia vtilitate probata, Anton. de Butr. in d. cap. penul. num. 13. versic. nota tamen Glosam, idem probat Roland. d. consil. 15. nu. 51. Minor restituitur aduersus aditionem hæreditatis, in qua sunt vexationes litium etiamsi nullum damnum sentiat, & certum fuerit sen-

ten

tentiam pro ipso reportari, l. minor vigintiquinque annis, cui fideicommissum, vbi Glos. in verb. restitui, ff. de minorib. & melior tex. in l. minoribus 25. annis, ff. de minorib. cuius verba hæc sunt. (*Minoribus 25. annis subuenitur per integram restitutionem: non solum cum de bonis eorum aliquid minuitur, sed etiam cum interfit ipsorum litibus, & sumptibus non vexari*,) Glos. ibi in verb. litibus dicit, vt in locuplete hæreditate, quam repudiare vult: ideò quia multis molestijs erat implicita, Rom. & Aret. ibid. Idem est si minor facto inuentario adiuit hæreditatem, ob cuius benenficium præseruatur à damno, quia de proprio non tenetur, l. fin. §. & si præfatam, C. de iur. deliber. nam si adsunt vexationes, & lites potest petere restitutionem in integrum aduersus aditionem, vt à molestijs, & inquietudinibus subleuetur, Salicet. in auth. si omnes, num. 8. C. mino. ab hæredit. se abstin. Surd. in d. consil. 451. & Latius cons. 95. Idem est in Ecclesia, Bal. in d. l. minoribus 25. annis allegat Archid. in cap. Episcopus 12. q. 2. Ratio est, quia non dicitur læsus, qui lite, & perplexitate execratur, l. item, §. fin. ff. de alien. iud. mut. caus. fact. ibi, cogitatio eius, qui lites execratur non est vituperanda.

Hæc sunt notanda pro iustificatione transactionum, quas in dies nos Regulares facimus, non solum ad euitandas lites, quod bono Religionis satis confert, sed etiam vt aliquid in præsenti habeamus, futura despiciendo, quod maximè confert ad iustificandam transactionem; iuxtà illud, Ad præsens oua, cras pullis sunt meliora. Et futurum omne despicitur, suadétquè præsentia fructum, glos. in l. cum hi in prin. ff. de transact. Dec. cons 474. nu. 4. Natta cons. 340. num. 5. Surd. d. cons. 451. nu. 32.

Id quod dicimus de iudicando actu vtili, vel damnoso, applicandū est etiam in liquidatione iusti pretij, vt in d. l. si voluntate C. de rescind. vendit. & in c. cum dilecti de empt. & vendit. Licet enim de iure ciuili, & canonico, contractus non rescindatur, nisi adsit lęsio vltra dimidium iusti pretij d. l. 2. C. de rescind. vendit. & d. c. cum dilecti, & in venditione sub hasta requiratur læsio vltra sextam, ex doctrina Bar. in l. si duo Societatem §. arbitrorum ff. pro socio, quæ est communis praxis in Regno, Vrsillus ad Afflict. decis. 340. Franch. decis. 120. num. 7. & 224. num. 2. In foro tamen conscientię sufficit, quod iustum pretium excedatur ad hoc vt cōtrahentes peccent, & locus sit restitutioni D. Thom. 2. 2. q. 77. art. 1. Nau. c. nouit. notab. 6. num. 47. de Iudic. & sum. c. 23. nu. 77. Couar. variar. resol. lib. 2. cap. 4. num. 11. latè Mol. de contract. disput. 350. num. 3. Less. de iust. & iur. lib. 2. c. 22. dub. 4. & facit illud. D. Paul. ad Thessalon. 4. *Ne quis supergrediatur, neque circumueniat in negotio fratrem suum, quoniam vindex est Dominus de his omnibus.* Pretium tamen iustum liquidandum est secundum valorem rei tempore contractus, & iuxtà tale tempus formandi sunt articuli, Pincll. in d. l. 2. par. 3. cap. 4. nu. 15. vbi alios allegat, licèt multi dicant, quod etiam articuli probent, si de præciso tempore contractus non formentur, sed paulò post, si tamen nulla fuit causa mutans, seù alterans pretium rerum, Bald. in d. l. 2. nu. 28. Paul. de Castr. ibidem num. 4. Afflict. decis. 216. vbi tradit, quod valor rei non est considerandus in instanti, videlicèt tali die, sed moraliter, idcircò articulandus,

landus, & probandus est valor, quod tali tempore antè, & post, tanti res valuit, Angel. in l. falcidia §. 1. ff. ad leg. falcid. Bar. in l. si seruus, ff. de condit. furt. & si essemus in rebus, quę in foro publico vendi solent, non est attendendum pretium, pro quo res à singulis venditur, sed quod in publico foro Bar. in l. septa, C. de erogat. milit. annon. l. b. 12. Florian. de Sancto Petro in l. si seruus seruo, ff. ad leg. Aquil. & est tex. expressus in cap. 1. in verb. quem in mercato de empt. & vendit.

Idē est in alienatione rei Ecclesię, nā ad liquidandum iustum valorem, attenditur tempus contractus, licèt postea crescat, vel decrescat, Bar. in l. 2. C. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. Calderin. consil. 297. de rerum permut. Paul. de Castr. consil. 260. lib. 2. latè Tuschus, qui dicit esse communem opinionem omnium Canostitarum in verbo læsio, concl. 295.

Idem est in alienatione rei pupillaris, vel Minoris, nam ad iudicandum, an fuerit læsus, attenditur tempus contractus, non autem qu d postea euenerit, Alberic. in l. & si sine §. quæsitum, ff. de minorib. Iacobi. de Sancto Georgio in l. 1. C. de pactis, Aymon. Crauett. cons. 12. lib. 1. Afflict. dec 304. & 340. latè Sforzia Oda in tract. de rest. in integr. par. 2. quæst. 57. art. 3. Licèt autem minor omittens producere probationes restituatur in integrum, l. minor 25. annis omissam, ff. de minorib. l. penul. C. de in integr. restitut. Hoc tamen non procedit quando tempore examinis, probationes non habebat, ex quo omittendo non dicitur læssus, licèt postea superuenerit e Bar. in l. 3. §. nuntiario, num 33 ff. de oper. nou. nunt. vbi Ruin. num 270. dicit esse notandum, Roland à Valle consil. 10. vol. 4. decis. Pedemontana 158. vbi testatur de communi, Surd. consil. 79. num. 4.

Idem est in alienatione, vel locatione rei Fiscalis, nam attenditur valor tempore cōtractus, l. 3. §. Diui Fratres, ff. de iur. fisc ibi, (iusta pretia non ex preterita emptione, sed ex præsenti æstimatione constitui) & alienationes, seù locationes rerum Fiscalium, quoad læsionem regulantur eodem modo, quo alinationes, & locationes rerum priuatorum, Roman. & Alexand. in l. si quis cū aliter, ff. de verbor. obligation. Cremens in d. l. 2. nu. 112 C. de rescind. vend. vbi etiam Pinell. in 2. par. secundæ partis principalis, num. 25. probant expressè Glos. & Bar. in l. 1. ff de iur. fisc. per tex. in l. 3. & l. ratas, C. de rescind vend. Peregrin. tract. de iur. fisci in tit. 4. de creditor. fiscalib r. 8. Idcircò id, quod post contractum euenit, non est in consideratione, Fulgosius consil. 126. Tusch. in d. concl. 295. numer. 12. licèt quoad oblationes semper admittitur faciens meliorem oblationenem etiam terminato negotio, l. fin. vbi Bar. ff. de iur. fisc. l. Lutius, § fi. ff ad municipal. & de incol. l. si tempora, C. de fid. instrum. lib. 10. vbi Bar. & alij, & in l. licitatio, ff. de publican. & vectigal.

Sic etiam ad iudicandnm, an dos congrua sit, attendendus est valor facultatum tempore matrimonij, Bal. in auth. res quæ, num. 16. vbi Ias. numer. 27. C. commun. deleg. Aymon. Crauett consil. 11. Boer. decil. 62 nu. 13. Grammat. decis. 52. nu. 35. & decis. 101. Menoch. de arbitr iudic. casu 149. num. 16.

Idem erit ad iudicandum, an donatio sit inofficiosa, nam attenditur tempus donationis, nec reuocatur si ex accidentibus post factum fiat

fiat inofficiosa, Glos. in l. 1. in 9. q. C. de inoffic. donat. Menoch. d. cas. 149. latè congerit Tiraquell. in l. si vnquàm in verb. omnia, vel partem aliquam, num. 34. cum seq. C. de reuocand. donat.

Sic damnum datum in segetibus æstimatur secundum illud tempus, non autem ex superuenienti, quia multa accidere possunt, quæ impediant segetes ne maturitatem, & perfectionem perducantur nempè niues, grandines, incursus hostium, &c. l. fistulas, §. frumenta, ff. de côtrah. empt. & de omnino futuris non potest certum aliquid iudicari, l. si à pactione, C. de vsur. Bar. in l. cotê ferro, §. qui maximos, ff. de public. & vectigal. & vt inquit tex. in l. omnis hæreditas, ff. de reg. iur. nunquam ex post facto crescit præteriti delicti ęstimatio, & hanc opinionem probant Bal. consil. 182. lib. 1. Aymon. Crauett. consil. 40. num. 10. Menoch. de arbitr. d. cas. 149. numer. 21. Cancer. par. 1. var. resol. cap. 13. numer. 9. & idem esse in foro conscientię contrà Sotum, & Salon. probat Less. de iustit. & iur. lib. 2. capit. 12. numer. 19.

Tempus etiam celebrati contractus considerandum est ad iudicandum si pactum de retrouendendo appositum in contractu emptionis, & venditionis, debeat de temporali effici perpetuum, Socc. Iun. consil. 104. lib. 3. & cons. 46. lib. 4. Simon de Pretis consil. 3. 74. 137. nàm cùm pactum de retrouendendo dicatur pars pretij, idcircò attenditur valor rei tempore contractus Aymon. Crauett. consil. 313. nu. 3. latè Tiraquell. in rubr. de retractu conuentionali, num. 25. Quantum autem minuat de pretio, pactum de retrouendo, arbitrarium est Iudici, Couat. variar. resolut. lib. 3. cap. 10. & ex tex. in l. 2. C. de resc. vend. habet locum etiam in pacto de retrouendendo, Dec. consil. 167. num. 4. & 307. Tiraq. loc. supracit.

Quid dicendum quando actus est successiuus

Cap. II.

Supra firmata conclusio, quod ad iudicandum, an actus sit vtilis, vel damnosus, attendatur tempus, quo actus geritur, intelligitur de actibus, qui in momento perficiuntur, secus tamen de habentibus tractum successiuum, nam ex quo in singulis annis insurgit grauamen, æquitas suadet, vt grauati subleuentur, Natta consil. 548. nu. 36 Osascus consil. 47. Thesaur. decis. 226. Pinel. in d. l. 2. pat. 2. cap. 1. nu. 27. Cancer. variar. resol. par. 2. cap. 1. num. 153. exemplum est in collectis, quæ pro rata bonorum soluuntur, idcircò diminutis bonis diminuitur, l. forma, §. illam æqnitatem, ff de censib. l. 2. C. de alluuionib. lib. 10. l. cura, §. deficientum, ff. de munerib. & honor. l. 1. § qui excusatione, ff. de vacat. muner. Et procedit etiamsi lata fuisset sententia circa solutionem certę quantitatis pro collectis, nam ex noua causa diminutionis bonorum, non dicitur impugnari sententia, l. spadonem, § qui absolutas, ff. de excusat. tutor. & in ijs, quę ex tempore mutationem accipiunt, nunquam sententia, obstat Anton. de Butr. cap. 1. col. 3. de re iudic. Dec. consil. 335. Anna. alleg 16. num. 4.

Ff Idem

Idem eſt in ſolutione capitationis, nempè, quod qui ad paupertatem deueniunt taliter, quod proprio labore victum quęrunt, & nihil poſſident non tenentur de iure ſoluere, Bald. in auth. defuncto, C. ad Tertull & l. etiam, C. de exequut. rei iudic. Gerard. ſing. 73. Vaſqu. lib. 1. controuer. vſu frequent. cap. 41. num. 4. Campagn. in c. Regni porrecti nu. 75. Bellucc. in ſpecul. princip. rubr. 46. §. reſtat. num. 3. Vnde Luc. de Penn. in l. reſtauratione, C. de diuerſ. pręd. vrban. lib. 11. dixit debere Regem iuſta tributa populo egenti relaxare. Sed contrarium aliquādo practicatur, nam etiam nihil poſſidens ſoluit capitationem, ſeù tributum pro aere, & aqua, vt dicunt fiſcales, ad exemplum Domini noſtri Ieſu Chriſti, latè probat Lipa●l. ad Andr. de Iſern. in c. 1 num. 55. ſit. D. Quæ ſint regalia; Idircò quolibet quintodecimo anno fiunt numerationes, Luc. de Penn. in l. in. dictiones C. de indictionib. & tribu. lib. 10. nec pauperes deducuntur contra omnem etiam ciuilem rationem, nam exactiones ab oneratis paupertate fieri prohibentur, cap. placuit, & cap. cauendum 1. q. 2. & etiam quod ſponte eas offerant non debent exigi, Afflict. in rubr. quæ ſint regalia, nu. 20. allegat. tex. in l. deuorum, C. de metat. & epilep. lib. 12. & vt inquit Lucas de Penna in l. vnic. numer. 3. in fine, C. de oblation. votor. lib. duodecimo. (turpiſſimum genus damni eſt inconſulta donatio, grauiuſque eſt beneficium male dediſſe quam non recepiſſe.

Idem eſt in debita præſtatione frumenti, vel olei in ſingulis annis facienda, nam ſi ex lapſu temporis, nimis creuerit pretium, & ſatis excedatur valor ab eo, qui erat tempore contractus, præſtatio debet reduci in certa quantitate pecuniæ. Rota Auinionenſ. deciſ. 66. & communis eſt regula, quod quælibet pactio habens tractum ſucceſſiuum, ſi ex lapſu temporis efficiatur iniqua, officio Iudicis reducenda eſt ad æquitatem, l. cum quidam ff. de vſur. latè congerit Tuſchus in uer. læſio concl. 295. propterea pactum, quod quis teneatur coquere panem pro alicuius familia pro certa quantitate pecuniæ, ſi familia nimis creuerit, reduci debet ad æquitatem Pileus q. 48. Iaſ. in l. quominus ff. de flumin. Dec. conſ. 335. Rolan. à Vall. conſ. 1. vol. 2. num. 167. Sic etiam locatio ad longum tempus facta pro centum fiorenis de moneta correnti tempore ſolutionis ſi ex monetę deterioratione valor floreni nimis creuerit, reducendus eſt valor arbitrio Iudicis, ſic dicit fuiſſe deciſum Theſaur. dec. 226. ſic immunitas decimarum reducitur ad arbitrium boni viri, ſi conceſſionarius tot prædia acquiſiuit, quod exemptio reduceretur ad iniquitatem, c. ſuggeſtum de decimis: Et exēptio à ſolutione procuratoris cōceſſa clericis alicuius loci, ſi nimis creuerint taliter quod procurationem in totū abſorbeant reuocatur Felyn. in c. accedentes de præſcript. Aymon. & Tuſch. loc. cit.

Limitantur traditæ doctrinæ. Cap. III.

Aduertendum tamen eſt, quod ſupradicta non procedunt quādo contractus æqualiter ſe habet ad damnum, & lucrum, quia tūc nullo modo ex alteratione, vel variatione cauſata à tēpore poteſt fieri

fieri aliqua reductio absque iniustitia ex regula, quod illud quod legitimè factum est, ex casu superuenienti non debet ad imperfectū reduci, argum. l. de fideicommisso, C. de transaction. c. in Ciuitate de vsur. l. si Gaudentius, C. de contrahen. empt. Bal. cons. 19. lib. 4. Aymon Crauett. cons. 11. num. 18. Cancer. variar. resol. p. 2. c. 1. num. 253. vers. secus, vbi contractus, & actus, qui pendet à futuro euentu, & potest se habere ad commodum si super eo fuit transactum, iudicatur vtilis ad finem, vt transactio non rescindatur d. l. de fideicommisso, vbi Bart. & Bal. Tiraquell. in l. si vnquam in verb. donatione largitus num. 128. C. de reuoc. donat. Dec. cons. 474. nu. 12. Berou. cons. 176. num. 64. vol. 1. Pinel. in d. l. 2. p. 2. c. 1. num. 6.

Fallit etiam secundo suprafirmata Principis conclusio, quando traditio rei, vel executio negotij collata est in futurum, nam tunc ad iudicandum si actus sit vtilis, vel damnosus, non attenditur tempus conuentionis, seù contractus, sed exequutionis Abb. in c. in Ciuitate num. 3. de vsur. Dec. cons. 111. & in loco destinato traditioni Alex. & Ias. in l. vinum ff. si cert. pet. Tuschus. d. conclus. 295. num. 38. Idem est in locatione facta pro tempore, quo finita erit prima locatio, nam attendendum est tempus, in quo vires accipit secunda locatio, quod tunc propriè erit quando finita fuerit prima locatio Ias. in l. ne cui C. locati.

Fallit etiam tertio supra firmata conclusio in casibus in quibus si attēderetur tempus conuentionis, vel pacti, quies, & pax perturbaretur, vel scandala possent oriri, latè Crauett. cons. 264. lib. 1. vbi latè probat communitatem Castrorum, seù feudorum existentem inter fratres iuramento firmatam, quod alternis annis officiales eligerent, & fructus exigerent, contrito, quod ex hoc modo viuendi pax, & quies perturbatur potest peti rescissio, & vnicuique certū corpus assignari; Ratio est, quia quando agitur de periculo animarum, vel corporum, subintrat regula, quod quæ de nouo emergunt nouo indigent consilio l. de ætate §. ex causa ff. de in integr. restitut.

Confirmatur, nam ex superueniente inopia remittuntur publica munera l. cura §. deficientium ff. de munerib. & honorib. Et priuilegium diù obseruatam ex causa de nouo superuenienti tollitur, c. suggestū, de decim. Et ex causa de nouo superuenienti receditur à Regia cōstitutione, quæ tendit ad noxam, c. non debet, de consangu. & affinit. Receditur etiam à dispositione testatoris, si contingat mutatio morum in deterius l. in confirmando cum l. seq. & l. si plures §. quamuis ff. de administr. tutor. Et concessio meri, & mixti Imperij facta à Rege Baronibus si incipiat lædere ex quo turbatur tranquillitas Regni, reuocatur, Affl. ct. in constit. Regni ea quæ ad decus, sic etiam receditur à regulis iuris quando agitur de bono pacis c. 2. de desponsat. impuber. & Minor læsus non restituitur aduersus cōtractum pacis Bal. in l. 1. ff. de in integr. restit. Dec. in l. pactum curatoris in fin. C. de pact. Et vbi est suspitio scandali ad ipsum euitandum receditur à regulis iuris com munis c. quoniam de iur. patron. Et etiam à licito iuramento absolui, quis debet ratione scādali euitandi Oldrad. cons. 95. col. penul. per tex. in c. authoritate 25. q. 6. latè Felyn. in c. nihil de præscript. Sic etiam quod regulariter diuidi

non potest, ex rationabili causa di uiditur, Glos. in cap. si hæredes in fin. de testam. Item licèt sequestratio sit de iure prohibita, l. fin. C. de prohib. sequestr. pecun. stante tamen suspitionem scandali, ne partes veniant ad arma, potest Iudex sequestrare, l. æquissimum, ff. de vsufruct. l. fin. ff. de offic. Procurat. Cæsar. Adde, quod promissio non petendi remissionem mercedis ex quocunque damno ex quauis causa proueniente, non procedit eueniente damno notabili, quia non censetur cogitatum, Anchar cons. 402. loquens de conductore gabellæ, quæ fuit diminuta ob recessum Summi Pontificis à loco, indubitatum ergò manet, quod in casibus perturbationis, vel vbi imminet periculum animarum, non debet attendi tempus contractus, seù conuentionis, sed arbitrio boni viri omnia modificanda sunt, vt latè Crauett. loco citato.

Vtrum ex actu consistente in pati possit probari consensus.

QVÆST. XXVIII.

NEgatiuè respondendum, Inno. in cap. olim, il terzo de restit. spoliat. Et sic actus negatiuus in non faciendo aliquid præceptum, non probat quasi possessionem præcipientis, Innoc. loc. cit. circa fin. Felyn. in cap. cum M. Ferrariensis in fin. de constit. Bal. in l. Liberti, libertæque, num. 23. C. de operib. liber. & in l. 2. C. de seru t. & aqua. Maritus quoq; post mortem vxoris retinens, apud se eius dotem, non cēsetur adiuisse hæreditatem, quia illa retentio est simplex silentium, Bal. in l. non hoc, C. vndè legit; Item socius relinquens sortem sibi spectantem, apud socium finita societate, non dicitur renouasse societatem, Crot. consil. 15. num. 16. Menoch consil. 121. nu. 84. lib. 2. & de præsumpt. disp. 23. Item per actum negatiuum sustinendo aliquem inhabilem, vel excommunicatum non inducitur dispensatio, vel absolutio, Abb. in cap. veniens, num. 3. de fil. præsbyter. Imol. in l. quidam consulebant, ff de re iudic. Soccin. Senior consil. 99. lib. 1. Eodem modo tolerantia Principis regulariter non inducit dispensationem, sed de hoc legendus est, tex. in cap. iam dudum de præben. vbi Abb. num. 5. & in cap. fin. de consuetudin. latè Gratian. Discep. Forens. tom. 1. cap. 140. numer. 18. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 57. n. 12. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 4. num. 25.

Sic etiā intruso aliquo in Canonicatū supra numerū taxatum tacentibus Canonicis, etiam, quod taliter intrusus emolumenta præbendę exigat, non dicitur fractus numerus taxatus, quia requiritur actus positiuus ad frangendum numerum, cap. dilecto de præben. cap. cum M. Ferrariensis, ibi, (receperunt) vbi Felyn. num. 80. de constit. & tolerantia Canonicorum non habetur loco tituli, etiam quod sit personarum, quæ possunt tacitè dispensare, Clemen. si sumus de sent. excomm. & c. cum iam dudum de præbend. Nec ex actio fructuum præbendæ validat actum principalem, quia est actio accessoria, & dependens, & regulariter principale validat accessorium, & non è contra, cap. si confirmationem de elect. in 6. cap. accessorium de reg. iur. in 6 optimè Felyn in cap. cum M. Ferrar. in fin.

Sic etiam obseruantia excommunica-

tionis

tionis non inducit possessionem, cap. olim, il terzo de restit. spoliat. & sic non potest Ecclesiasticus prætendere esse in possessione alicuius iuris, pro quò fuit laia excommunicatio, & metu excommunicationis exequutum Iudicicis præcepium, vt in d. cap. olim, ibi, (*nos attendentes, quod ex eo solo, quod Populus prædicta Parochia timore sententiæ sua per aliquot dies obtinuit à diuinis, nullam in eos iuris Parochialis possessionem, idem Episcopus fuerit assequutus, nec fuerit aliquo modo probatum, quod eo tempore, quo sententiam ipse protulerit, possessionem in ipsis iuris Parochialis haberet, uel primum etiam habuisset*) nam abstinens se ab aliquo prohibito sub pœna excommunicationis non dicitur facere animo obedienti, sed potius delibetandi, quid sibi expediat, Glos. in d. cap. olim, in verb. timore, vbi Abb. & alij, sicut appellans ab excommunicatione si postea sententiam seruet, non dicitur renuntiasse appellationem, nec per hoc sententia ratificatur, Innoc. in d. cap. olim in fin. Et sic per cessationem ab aliquo prohibito sub pœna excommunicationis, nec perdit possessionem is, qui cessat, nec acquirit possessionem is, qui mandauit; Ratio est, quia in acquirenda possessione iurium incorporalium, non solum requiritur intentio volentis acquirere, l. fin. ff. quemadmod. seru. am. Innoc. in cap. bonè de postular. Prælat. sed pătientia, seù consensus illius contra quem acquiritur, l. 2. C. de seruitut. & aqu. Innoc. in cap. conquerente de offic. ordinar. & in cap. dilectus de Cappell. Monach.

Et licèt obedientia per obedientiam possideatur, Bal. in cap. 1. num. 3. de maior. & obed. & præceptum si fuerit exequutum, probat possessionem Afflict. decis. 265. num. 10. nam qui parat mandato alicuius gerit se pro subdito illius, cap. dilectus de Cappell. Monach. cap. ex ore de his, quæ fiu. à maior. par. cap. ex eo, quia facit ea, quæ alij subditi faciunt, cap. quem pro genitores 20 q. 1. Hęc omnia procedunt, quando aliquid positiuè fit insignum subiectionis, vel obedientiæ, non autem negatiuè, optimè Abb. in d. cap. olim, nec etiam quando metu excommunicationis, nam metus excommunicationis dicitur cadens in constantem virum, Abb. & omn. Can. in dicto cap. olim.

Item licèt acta metu facta non sint ipso iure nulla, sed sint rescindenda per actionem, quod metus causa, cap. Abbate, vbi Abb. quod met. cau. l. si. mulier, ff. quod met. caus. non tamen hoc procedit, quando agitur de concedenda iurisdictione alicui, nă tunc actio meticulosa est ipse iure nulla, l. 2. ff. de Iudic. vbi iurisdictiò non protogatur, quando metus intercessit, quia requiritur liber consensus in danda iurisdictione; Idcircò iurisdictio metu excommumicationis exorta, non tenet Abb. in d. cap. olim, nu. 10. Bar. in tract. de Tirannide, qui ponitur in Commentu, legis primæ, C. vt dignus ord. seru. Et sic electio metu facta nulla est, cap. vbi periculū, §. cæterum de elect. in 6. cap. quisquis, & cap. licèt de elect. Hoc tamen procedit quando electores ex vi excommunicationis compelluntur certam personam eligere, non autem quando vnum ex certo genere personarum, nam tunc tenet electio, sed est irritanda, Abb. in d. cap. licèt de elect. & in d. cap. olim, il terzo.

Confirmantur supradicta, nam regulariter ex non factis, & ex non dictis, non potest sumi coniectura, Anchar. cons. 302. Aymon. Crau. cons. 202.

conſ. 202. nu. 9. & conſil. 309. per tex. in l. quod ſeruus, ff. de condit. ob cauſam, & in l. ea lege, ff. de contrah. empt. Marius Salomon in l. Gallus, §. quidam rectè, num. 32. ff de liber. & poſthum. fallit tamen regula. Primò in eo, qui tenetur aliquid facere, vel dicere, nam ex non facto, vel ex non dicto colligitur præſumptio, & coniectura, Bat. in l. gerit, num. 28. ff. pro ſocio, vbi filius, cui aſſignatus eſt terminus ad adeundam, vel repud. andã patris hæreditatem, ſi inſ à terminum aliquid non facit præſumitur adijſſe. Secundò fallit, quando lex ipſa aliquid præſumit ex non factis, vel ex non dictis, l. tale pactum, §. fin. ff. de pact. vbi pactum reſtituendi ſibi dotem, vel fratri ſuo, quem putabat fore hæredem, prodeſt filio, qui fuit hæres, quia lex præſumit talem fuiſſe mentem ſtipulantis ſi fuiſſet interrogatus, latè Menoch. de præſumpt. q. 23.

Ampliatur principalis concluſio ſuprafirmata, vt non ſolum ex actu negatiuo non reſultet actus affirmatiuus, vt ſupra probatum eſt, ſed nec etiam ex diſpoſitionibus negatiuis reſultet affirmatiua, l. ex facto, la prima, ff. de hæredit. inſtit. l. Titia, §. Lutius, ff. de manumiſſ. teſtam. & propterea, Bal. in l. cum patrem, C. de condit. inſert. dixit, quod ſi pater in ſuo teſtamento exhæredat filium, ſi ad patriam non redierit, non per hoc cenſetur inſtituiſſe in caſu reditus, ſequitur Anchar. in cap. Canonum ſtatuta, car. 8. de conſtit. Suar. alleg. 14 num. 9. vbi infert, quod ſi fuerit appoſita pœna intromittentibus intra Ciuitatem Vinum, quod eſt infra termi nos ipſius Ciuitatis, non per hoc videtur permiſſa introductio vini, quod eſt extra terminos Ciuitatis, licèt pœna in hoc caſu non fuerit impoſita probatur, ex tex. in l. at ſi quis, ff de relig. ſumpt. funer.

Confirmatur, quia à diſpoſitione negatiua non poteſt inferri ad affirmatiuam, niſi per argumentum à contrario ſenſu, ſed argumentum à contrario ſenſu, quod ex verbis legis, vel contrahentium ſumitur, dicitur per coniecturam procedere, & eſt propriè quędam coniectura, l. apud antiquos, vbi Gloſ. & Bat. C. de furtis, idem Bar. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur. probat etiam textus in l. ſi pecunia, ff. ſi cert. petat. ibi, tanquam ſi ſub contraria) quæ dictio, tanquam denotat improprietatem, cap. ſolitæ, cùm Gloſ. de maior. & obed. & tunc propriè procedit, quando in diſpoſitione ſumpta à contrario ſenſu militaret contraria ratio, non tamen quando eadem, vel maior ratio, l. ſi extraneus, ff. de condit. ob cauſ. Gloſ. in l. eum prætor, ff. de iudic. Bald. in d. l. apud antiquos, Suar. d. alleg. 14. ſed rarò euenit, vt maior ratio ſit in diſpoſitione affirmatiua reſultante à negatiua; & cum argumento à contrario ſenſu ſit ſimplex coniectura, obſurdum eſt à ſimplici coniectura abſque alio adminiculo introducere affirmatiuam diſpoſitionem.

In dubio, geſta ab aliquo, quomodo cenſeantur facta.

QVÆST. XXIX.

Reſpondendum eſt, quod ſecundum propriam ſuam naturam, & ſecundum iuris diſpoſitionem cenſentur facta. Primum dictum probatur in l. cum dotem, vbi Bal. C de iur. dot. & in l quæro, §. inter locatorem, ff. locat. vbi promiſſio facta conductori de non expellendo,

do, intelligitur dummodò rectè colat,& pentionem soluat: Secundò promittens stare laudo, & non appellare,nec petere reductionem ad arbitrium boni viri, intelligitur dummodò laudum fuerit æquum, secus vero si iniquum,ne detur occasio delinquendi,Bar.in d.§.inter locatorem,& in l. quidam cum filium,ff.de verb.oblig. Tertiò,promittens aliquem non molestare, vel inquietare, intelligitur nisi ei iustam causam præbuerit, Bar.loc. citat.Menoch.de præsumpt. lib.3. præsumpt.38.nu.4. Quartò, hæres promittens non molestare vxorem defuncti super vsufructu ei relicto, si petat cautionem de vtendo,& fruẽdo arbitrio boni viri, nõ dicitur contrauenire, quia cautio est de natura vsusfructus, Bal. in l. 1.C.de vsufruct.Alex.in l.quod de bonis,§.1.ff.ad l.falcid.Ruin.cons. 48.num.2.& consil.77.nu.4.lib.2. Quintò,promittens habere ratam, & firmam donationem factam causa mortis,non prohibetur reuocare si conualescat, quia de natura donationis causa mortis est,vt sit reuocabilis,Ias in l.non omnes,nu.2. ff.si cert.pet.Menoch.de pręsump. lib.6.præsumpt.10.num.3. Sextò, mater obligans bona sua pro dote suæ filiæ existente patre soluendo, censetur se obligasse secundum naturam actus,vt possit repetere,Pau. de Castr.consil.271.lib.1.& 371. lib.2. Aymon. Crauett.consil.77. num.9.& consil.186. Menoch. de præsumption.præsumpt. 38. lib.3.

Secundum, dictum probatur, quod actus censetur factus secundum iuris dispositionem, cap. ex litteris de constit. cap. sedes, de rescript. cap.venientes de iur.iuran.Calderin.consil.11.Et idcircò,Bal.in l.1. col.1.C.de Sacrosanct.Eccles. dixit, quod cuiuscunque voluntas talis esse pręsumitur,qualis de iure esse debet,sequitur Affl. decis.44. n.20. Idem est de voluntate Principis,l.ex facto,vbi Bal.Ias.& Rip. ff.de vulgar.& pupil.Et Iudex censetur iudicasse,prout ius disponit, & ipsemet tenebatur,l.miles,§.decem,ff.de re iudic. Bar.in l. si fundus, §.in venditione, ff. de pignoribus. Et regulariter omnis actus censetur gestus,prout ius disponit, latè Surd.consil.198.num.11.lib.2.

Et adeò vera est regula, quod actus censeatur gestus secundum propriam naturam,vt hæc coniectura sit potentior altera,per quam dicitur,quod actus censetur gestus, eo modo, vt valeat Corneus consil. 202.num.6.lib.4.Menoch.d.præsumpt.4. lib.6.nu.41. Cancer.var. resol. par. 2. cap.6.num. 13. cum seq.Et idcircò cõtrahentes in certa negotiatione obligantur statutis circa illam negotiationem factis, & subijciuntur Iudicibus pro illa negotiatione deputatis, l. fin. C.de iurisd. omn. iud. Nam actus semper intelligitur celebratus secundum statuta,& consuetudinem loci,vbi geritur,l.si fundus, ff. de euiction. l.2.C.quemadm.testam. aper.Cynus in l.cunctos populos, C.de Summ.Trin. & Fid. Cathol. Et censetur factus secundum naturam rei de qua configitur,l.semper in stipulationibus, ff. de reg. iur. Menoch. d. præsumpt. 10. lib. 6. Item faciens actum censetur se tacitè obligare omnibus legibus loquentibus de illo actu, Bart. in l. quod dicitur, ff. de verb. oblig. Beccius consil.35.num. 11. Surd. consil.198.num.11.lib.2.Aymon. Crauett.consil.30.in fin. Perez de amiuersl.lib.1.cap.23.nu. 27. Bal. in l.si duo,vbi etiam Paul.de Cast. ff. de acquir. hæred. & idcircò acquirens ciuilitatem in aliquo loco, censetur se obligasse omnibus oneribus, quæ ciuibus imponuntur; etiam

etiam quod ea ignorasset, Alexan. consil. 103. nu. 3. vol. 2. Cagnolus in l. qui cùm alio, num. 8. ff. de reg. iur. & hoc procedit etiam in oneribus dependentibus à consuetudine loci, nam actus censetur gestus secundum loci consuetudinem, d. l. si fundus.

Procedunt supradicta etiam in Ecclesia, vel clerico contrahente cũ laico, nam obligantur, & tenentur seruare consuetudinem disponentem, aliquid circa modum contrahendi, Salic. in auth. cassa, & irrita, C. de Sacrosan. Eccles. vbi dixit, quod clericus locans domũ Scholastico, ex quo laico censetur facta secundum iuris dispositionem, & consuetudinem, & statuta loci, si Scholasticus habet priuilegium inquilinatus, poterit ipso vti contra clericum, vel Ecclesiam, Salicetum sequuntur, Alciat. de præsumpt. reg. 3. pręsumpt. 32. num. 4. versic. & infert, Menoc. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 38. nu. 12.

Ex supradictis infertur ad resolutionem practicabilis quęstionis, extat in hac Ciuitate Capitulum Regis Catholici in anno 1505. inter Capitula, & Priuilegia huius Ciuitatis, quod Scholastici exteri, meretrices, & aliæ personæ infames non possint habitare in locis honestis, quod si cogantur recedere à domo infrà annum, pensio restantis temporis cedit damno locatoris, prout etiam in foro conscientiæ procedere, dixit Nau. cap. 17. num. 195. versic. 3. quæro, vbi loquitur de locatione domus factæ meretrici in loco prohibito, ipsum sequitur Rouitus in pragm. in rubrica de Scolaribus doctoran. nu. 6. & latè agit ad materiam Ann. Sing. 338. si fuit facta locatio ab Ecclesia Scolastico extero, vel meretrici in loco prohibito, qui infrà annnum ad instantiam vicinorum cogantur à domo recedere Ecclesia amittit pensionem, ex ratione allegata per Salicet. & alios, vt supra, & ità quotidie practicatur.

Declaratur suprafirmata conclusio, quod actus censeatur gestus secũdum iuris dispositionem, vt si possit fieri iure speciali, & iure communi censeatur gestus, vt valeat iure communi, & non spetiali, l. in testamento, la prima, & l. quanquam, C. de testam. milit. l. centurio, ff. de vulgar. & pupill. substit. Sic Princeps, quando ex iure communi, & ex iure speciali potest aliquid facere, simpliciter concedendo, censetur ex iure communi concedere, Ias. in d. l. quanquam, latè ad materiam, Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 47. Vndè ad tollendas difficultates in anno 1602. Clemens Octauus in diplomate dispensationis Comitissę Sarni ratione ætatis pro matrimonio conttrahendo, quæ licèt minor esset 12. annis, apta tamen erat ad copulam arbitrio Matronarum, dispensando addidit clausulam (prout de iure) & sic noluit Sanctissimus ille Pontifex amplissima sua authoritate vti, sed dispensando ius commune declarauit. Sic etiam, Iudex, qui potest procedere tanquam Ordinarius, vel tãquam delegatus, simpliciter procedendo, censetur tanquam Ordinarius Roman. in d. l. quanquam, Menoch. d. præsumpt. 4. lib. 4. & præsumpt. 6. lib. 6.

Ampliatur suprafirmata conclusio, quod actus censeatur gestus secundum iuris dispositionẽ de ipso loquentem, vt testator etiam expressè mandando, non possit facere, quin leges in dispositis in suo testamento locum non habeant, l. nemo potest, ff. de leg. 1. Propterea, quia de iure Episcopus est exequutor piorum legatorũ, cap. tua, & cap. nos quidem de testam. & in

locum

locum Episcoporum in hoc Regno successit Tribunal Reuerendę Fabricæ, vt Bulla Pauli Tertij, licèt testator expresè prohibeat, ne Reuerenda Fabrica manus imponat non obstante prohibitione potest, sicut poterat Episcopus, auth. licèt testator, C. de Episcop. & Cler. & in d. cap. tua, Valenzuol. consil. 53. Molf. ad consuetud. par. 3. q. 10. nu. 10. & in Sum. tract. 13. de vltim. volun. cap. 5. num. 205. & maxima est facultas Reuerendæ Fabricæ in hoc Regno, vt videre est, apud Ricc. in 1. p. resol. ref. 361. & alijs, nam habet iurisdictionem cùm clausulis abdicatiuis, & priuatiuis ad Ordinarios locorum, & idcircò ex vi talium clausularum omnis potestas Ordinarij fuit adempta, cùm hoc sit proprium iurisdictionis abdicatiuæ, seù priuatiuæ, Ias. in l. quod in rerum, §. 1. ff. de leg. 1. Grammat. decis. 30. Capyc. decis. 23. col. 2. Franch. decis. 417. & priuilegia Fabricæ fuerunt confirmata, post Tridentinum, & post Bullam Pij Quarti anni 1562. vt optimè aduertit Ricc. in d. resolut. 376. Quarè sublata est difficultas, quam indecisam, reliquit Molf. d. cap. 5. de vltim. volunt. num. 203. an Ordinarius (quatenùs possit) in actu Visitationis compellens hæredes pro exequutione legatorum piorum possit impediri à Tribunali Reuerendæ Fabricæ ex eo, quia Decreta Visitationis habent exequutionem paratam, ex quo Episcopus procedit, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, vt ex Trid. sess. 22. cap. 10. & 11. Nam cùm priuilegia Fabricę fuerint post Tridentinum cùm clausulis amplissimis abdicatiuis, cessat omnis facultas Ordinariorum in Tridentino fundata.

De nullitate factorum contra legis prohibitionem.

QVÆST. XXX.

Variæ Doctorum sententiæ concordantur. Cap. I.

Actus factus contra legem prohibentem nè fiat, est nullus, etiam quod lex non procedat vlterius annullando, l. non dubium, ibi, (vt ea, quæ fieri prohibentur, si fuerint facta non solùm inutilia, sed pro infectis etiam habeantur, licèt legislator prohibuerit tantum, nec specialiter dixerit, inutilè esse, debere, quod factũ est) C. de legib. concordat tex. in cap. Imperiali 25. q. 2. & cap. quæ contra, de reg. iur. in 6. Ratio est, quia voluntas inferioris non potest esse efficax contra voluntatem Superioris, sed per prohibitionem factam à iure, declaratur voluntas Superioris prohibentis actum, ergò voluntas inferioris illi contraria, non potest esse efficax colligitur, ex cap. venientes de iur. iuran. vbi iuramentum non potest contra voluntatem Superioris obligare, & hanc opinionem probãt Bar. in d. l. non dubium, vbi etiam Ias. alios allegat, & in l. eam te, ff. de fideiussor. glos. in cap. licèt Canon. de elect. in 6. Abb. in cap. nulli, de reb. Eccl. non alien. & in cap. ad Apostolicam de regularib. Couar. in cap. quamuis pactum par. 2. §. 4. num. 6. Gregor. Lopez ad partit. Hyspan. lege 28. tit. 11. partit. 5. num. 6.

In contrarium facit, nam aliud est prohibere, & aliud irritare: prohi-

bere est, tantùm præcipere ne fiat, irritare verò actum est, vel inefficacem reddere voluntatem, seù consensum agentis, aut inhabilitare personam, vel materiam reddere inhabilem, prout in materia matrimononij, iuxtà Decretum Triden. sess. 24. cap. 1. de matrim. tradit Sanch. de matr. lib. 3. disp. 17. cùm igitur diuersi sint effectus, & separabiles inter se, non potest ex prohibitione simpliciter facta, induci actus irritatio, ex regula iuris, quod ex diuersis non fit illatio, l. Papinianus exuli, ff. de minorib. Secundò, irritatio actus, quæ ob legem violatam incurritur, est pœna, cap. super litteris, ibi, (in pęnam suæ peruersitatis) de rescript. sed pœna non incurritur ipso facto, nisi à lege dicatur, ergò per simplicem legis prohibitionem non potest induci actus irritatio, optimè tradit Innoc. in cap. si verò, num. 2. de sent. excom. qui dixit, quod non est naturalis pœna contrahentium contra legem, vel contra mandatum Principis, vt irritum sit factum contra ius. Confirmantur supradicta ex communi regula, quod multa prohibentur fieri, quæ si fuerint facta, tenent, l. patre furioso, vbi latè Ias. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. cap. ad Apostolicam de regularib. Et propterea qui vouit castitatem, prohibetur contrahere matrimonium, si tamen contrahit, tenet, cap. rursus, qui cler. vel vouent. cap. vnico de voto, in 6.

Secundò, obligatus ex voto ingrediendi strictam Religionem, si laxiorem ingrediatur, & profiteatur, tenet professio, cap. penult. de regular. in 6.

Tertiò, Regulares, & præcipuè Fratres Minores, non possunt esse exequutores vltimarum voluntatum, Clementina ex iui de Paradiso, de verb. signific. nisi cum expressa licentia Superioris, cap. Religiosus, de testam. in 6. & Clem. Religiosus, eodem tit. si tamen aliquid fuerint exequuti, nemine opponente, tenet quod factum est, Federic. de Senis consil. 284. Roman. consil. 235. in 4. dubio, Ias. in l. patre furioso, num. 13.

Quartò, Clericus prohibetur exercere officium tabellionatus, cap. sicut ne cler. vel monach. si tamen conficiat instrumenta, valent, Bart. in l. vniuersos, C. de decurion. lib. 10. & in consil. 61. Anton. de Butr. in cap. fin. de constitut.

Quintò, à sententia lata in possessorio, non potest appellari, l. vnica, C. de moment. possess. si tamen fuerit appellatum, & Iudex à quo admiserit appellationem, poterit appellans obtinere, si constiterit sententiam fore iniustam, Bal. in l. post sententiam in 2. col. C. de sent. Alex. consl. 2. vol. 3.

Sextò, Conuentus possessorio recuperandæ, non potest audiri, nisi facta restitutione, si tamen fuerit admissus, & probauit de suo iure, obtinebit, Innoc. in cap. constitutus de fil. præsbyt. Abb. consl. 162. Multa alia similia possunt allegari, quæ habentur, per Ias. in d. l. patre furioso.

In hac controuersa materia aduertendum est, quod Regula, quod actus factus contra legis prohibitionem est nullus, non procedit ex natura rei, quia ipsa attenta per simplicem legis prohibitionem non irritatur actus, constat ex Innoc. in c. si verò, de constit. optimè Felin. in cap. 2. nu. 5. de constit. sed ex vi legis positiuæ, quæ cùm possit actum irritare, multoties prohibendo ipsum irritat, non ex vi simplicis prohibitionis, sed ex prohibitione sic à legislatore intellecta, qui prohibendo voluit irritare, colligitur ex d. l. non dubium, ibi, (quod ad omnes etiam legum interpretationes, tàm

veteres,

veteres, quàm nouellas trahi generaliter imperamus, vt legislatori, quod fieri non vult, tantùm prohibuisse sufficiat, cæteraq; quasi expressa ex legis liceat voluntate colligere) & sic non est infectum, quod fit contra legis prohibitionem, ex eo, quia lex simpliciter prohibuit, sed ex coniecturata mente legislatoris, qui prohibēdo voluit irritare, & sic reassumitur conclusio, quod quotiescunque non adsunt coniecturæ legislatorem prohibentem, velle actum contra prohibitionem factum irritare, actus tenet, & huc conferunt superius allegata, quod multa facta tenent, quæ prohibentur fieri.

Coniecturę ex quibus dignosci potest intenta ne sit à legislatore prohibente opus, eius irritatio. Cap. II.

INter coniecturas, quibus dignoscitur, quod lex prohibens actū, si fiat, irritum reddit, est, quando præcisa est prohibitio per verba negatiua, videlicèt, nullatenùs fiat, quia tunc actus in contrariū factus, corruit, c. 3. ibi, (nullatenùs fiat) de hęretic. Glos. in Clem. vnic. in verb. nullatenùs, de sequestrat. poss. & propriet. vbi Imol. nu 20 Felyn. in cap. Rodulfus, num. 27. versi. nullatenùs fiat, de rescript. dictio illa, nullatenùs, est præcisa vniuersalis, omnia excludens, Rubeus cons. 51. num. 3. Dec. consil 310. num. 2. Ias. in l. fin. nu. 26. ff. de ferij, & importat idem, quod clausula decreti irritantis, Glos. in auth. si qua mulier, in verb. nullatenùs, vbi DD. C. ad Vell. Ias. in l. de pupillo, §. si quis fortè, num. 3. ff. de nou. oper. nunc. Cened. sing. 69. Idem est si diceretur, omninò non fiat, nam idem est, quod dicere, nullo modo, Alex. in l. qui vsumfructum de verb. oblig. Ias. in l. 1. §. per seruum, ff. de acquir. possess. Felyn. in cap ex parte, il primo, ff. de offic. deleg. Et est etiam dictio præcisa, l. si cùm exceptione, §. sed si quis, & ibi Glos. in verb. omnimodo, ff. de eo, quod met. caus. & in d. cap. ex parte, in verb. omninò de offic. deleg. & in cap. & si Christus in verb. omninò de iur. iuran. Et quando hæc dictio adijcitur verbo futuri temporis, idem est, ac si diceret, ipso iure, Gl. in l. 1. §. pecuniam, & ibi Bar. ff. deposit. latè Cened. singul. 24. & post omnes, Sanch. de matrim lib. 1. disp. 32. nu. 6. Magna enim est vis dictionis negatiuæ, nam apposita verbo, potest, denotat impotentiam, & nullitatem actus, Glos. in cap. 1. de reg. iur. in 6. Bart. & Bald. in l. Gallus, ff. de liber. & posthum. Mandos. in reg. 15. Cancell. q. 6. Et per dictionem negatiuam, nō solū quis obligatur ad non faciendum, sed nec etiam ne alius pro ipso faciat, Afflict. decis. 307. num. 5. Gizzarel. decis. 19. num. 25. Secunda, est coniectura, quando lex aliquid prohibendo daret formam, vel modum, quomodò actus fieri debeat, tunc indubitatum est, actum gestum contra legis prohibitionem fore irritum, Bald. in l. 1. versic. in contrarium, ff de liber. & posthum. Alex. ibid. num. 6. & 7. Rui. in. consil. 109. nu. 3. vol. 5. Dec. consil. 455. 456. 466. latè Mandos. in reg. Cancell. reg. 15. q. 6. nu. 6. Exemplum est in Trident. sess. 24. cap. 1. de reformat. matrim. vbi prohibet Clandestina matrimonia, & dat normam quomodò matrimonium in facie Ecclesiæ sit contrahendum, idcircò nulla ratione, & nullo casu potest aliter fieri, etiam in extrema necessitate, & articulo mortis, nam deficiente Parocho non potest coram testibus, & alio Sacerdote in arti-

culo motiis matrimonium contrahi, Nau. conſil. 1. de ſponſal. & conſ. 6. & 44 de Clandeſt. deſponſation. Spin. in ſpecul. teſtamentor. Gloſ. 15. num. 44. 45. & 86. Henriq. de matrim. lib. 11. cap. 3. num. 5. & 8. Sanch. de matrim. lib. 3. diſput. 17. Aliud eſt exemplum, quando lex, vel homo prohibet ne aliquid fiat, abſque Conſilio alicuius, nam ſi Conſilium non petatur actus corruit, Gloſ. in cap. non eſt in verb. teneatur, de conſuetud. per tex. in cap. Epiſcopus 15. q. 7. & c. nouit. & c. quanto, de his, quæ fiu. à Præl. Idem probant. Bar. in l. 1. §. ſi plures, ff. de exercit. act. Abb. in cap. ad Apoſtolicam de regular. Et licèt quis non teneatur ſequi Conſilium cap. 1. de Cappellan. Monach. cap. cùm veteri, vbi Abb. de elect. & c. cùm olim, de arbitr. & ſic videtur, quod petitio Conſilij ſit leuis ſollemnitas, hoc tamen non obſtante ipſius omiſſio vitiat actum, vt per ſupracitatos DD. quos refert, & ſequitur Felyn. in cap. ex parte, de conſtitut. Ratio eſt, quia non dicitur leuis ſollemnitas, per quam facti ſubſtantia poteſt mutari ſi admittatur, Bar. in d. §. ſi plures. Cardin. in Clem. 1. in 11. q de offic. d. leg. ſed Conſilium poteſt trahere ipſum petentem in ſententiam conſulti, l. item ſi vnus, cùm l. ſeq. ff. de arbitr. Felyn. & Dec. in d. cap. ex parte; Et eo magis ſupradicta procedunt, quando ex violationi modi fieret præiudiciū tertiò habenti ius quæſitum, Gloſ. in Clemen. 1. in verb. inhibentes, de iur. patron. Imol. in repetit. cap. cùm contingat, verſ. 4. caſu de iur. iur. Felyn. in d. cap. ex parte, num. 5. & probat tex. in cap. ſi ſoli in fin. de conceſſ. preben.

Tertia, eſt coniectura, quando lex, vel Superior prohibendo aliquid fieri, ſuſpendit iuriſdictionem, quia tunc contraueniendo, actus eſt nullus, Abb. in cap. dilectus, il ſecondo de præben. vbi allegat Innoc. in cap. fin. de accuſation. qui dixit, quod alienatio facta à Prælato, cui Summus Pontifex prohibuerat, ne alienaret, eſt nulla; ſic etiam collatio beneficij facta ab Ordinario illi, cui Papa mandauerat ne conferret, eſt nulla Io. Andr. in cap. conſtitutus, il primo, de conceſſ. præbend. probat tex. in cap. veritas de dolo, & contumacia, cap. vt noſtrum, de appell. cap. ſi ſoli, & cap. fin. de conceſſ. præb. in 6. vbi collatio facta contra mandatum Pontificis, vel ipſius exequutoris, non valet, gloſ. in cap. ſi eo tempore, de elect. in 6. Contrarium tamen eſt, quando Summus Pontifex mandat Ordinario, vt certæ perſonæ beneficium conferat, nam alteri conferendo punitur ratione contrauentionis, ſed actus tenet, d. cap. ſi ſoli; Ratio eſt, nam quando mandatur aliquid fieri ab eo, qui poteſt facere, excitatur Ordinarij iuriſdictio, & mandatum intelligitur, vt ordinaria authoritate id faciat, Abb. in d. c. ex parte, vbi Felyn. num. 3. & Dec. numer. 6. de conſtitut. Secus tamen eſt, quando mandatur, ne certæ perſonæ conferat, quia tunc adimitur iuriſdictio; Et licèt in mandato affirmatiuo tacitè includatur negatiuum, cap. non ne de præſumpt. id enim eſt per indirectum, & à contrario ſenſu, & fortior eſt prohibitio, quæ ſimpliciter, & directè negat, quam illa, quæ ex affirmatiua inſurgit, Bal. in l. 1. ff. ne quis eum, qui in ius vocat. accedet. & negatio magis negat, quam affirmatiuè affirmat Gl. in cap cùm dilectus de conſuetud. Et in puncto, de quo agimus, tradit Abb. in cap. cùm dilectus, il ſecondo, num. 13. de præben. Felyn. & Dec. loc. citat. & poſt alios, Sanch. de matr. lib. 3. diſp. 32.

Limitantur ſupradicta quando lex, vel homo

homo aliquid simpliciter prohiberet sub pœna, nam si tunc legi contraueniatur, factum tenet, sed pœna incurritur, Io. Andr. in cap. sicut ne Cler. vel Monach. Cardin. & Abb. in Clem. 1. de rescript. Felyn. in c. 2. de testib. Syl. in verb. lex, q. 28. latè Mandos. in d. reg. 15. q. 6. Ratio est, quia cùm annullatio actus sit pœna, cap. super litteris, ibi, (*in pœnam suæ peruersitatis*) de rescript. Clem. si Religiosus, ibi, (*& in pœnam præsumptionis illius electio eadem viribus vacuetur*) de elect. in 6. Glos. in cap. docet, in verb. processus, de immunit. Eccles. in 6. Io. Andr. in cap. dipendia, de rescript. in 6. Bar. in l. turpia, ff. de leg. 1. Abb. Felyn. & Dec. in cap. 2. de constit. Magon. in Decisionib. Florent. decis. 36. Mandos. loc. cit. non debet, idem actus duplici pœna mulctari, l. sanctio, ibi, (*nec sanè verisimile est delictum vnum eadem lege varijs estimationibus coerceri*,) ff de pœn. Idcircò actus non irritatur, & pœnę appositio est sufficiens signum, quod legislator prohibendo actū, voluit in casus cōtrauentionis non irritari, l. fin. ff. de diuort. & repudijs; Multi tamē tenēt nullitatem actus non esse pœnam, Innnoc. in cap. si verò, de sent. excomm. Anchar. in cap. fin. de elect. in 6. num. 4 q. 4. Felyn. in cap. 2. num. 3. de constit. Nau. consil. 21. num. 5. de priuileg. & propterea actum corruere; Concordantur tamen opiniones, quod irritatio actus quando imponitur, ex defectu formę, vel modi non seruati, tunc non dicitur pęna, quia de ratione pœnę est, vt ob delicti punitionem infligatur, & secundum D. August. Pœna est læsio puniens, & vindicans, quod quisque commisit, cap. pœnitentia de pœnis dist. 3. & supponit culpam, sed absque culpa ex defectu formæ, vel modi actus est nullus, quo etiam inuincibiliter ignorantes ligantur, si absq; debitis sollemnitatibus actus fuerit gestus, Io. Andr. in cap. fin. num. 5. vbi Geminian. & Franch. de elect. in 6. Anton. de Butr. Abb. Imol. & Dec. in cap. 2. de constit. Quando verò nullitas actus imponitur ob contrauentionem legis prohibentis in odium contraueniētiū, tunc dicitur pæna, d. cap super litteris, vbi Bald. & alij, & d. Clem. si Religiosus, Azeued lib. 5. tit. 1 num. 13. latè Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. cas. 276. nu. 18. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 4. num. 9. & in hoc casu procedit suprafirmata limitatio.

Pœna imposita, quando incurratur, si quid fiat contra legis prohibitionem. Cap. III.

Addendum est dictis, quod licèt actus nunquam reddatur nullus nisi in casibus à iure expressis, Glos. in Clem. 1. in verb. alter, de præb. Menoch. in d. cas 276. n. 17. tamen quando pœna imponitur in odium facientis aliquem actū, etiam quod actus nulliter fiat pœna debetur, Bar. in l. non dubium, nu. 20. C. de legib. vbi dixit, quod actus factus contra legem habetur pro infecto, quoad vtilitatem ipsius facientis, non autem in ipsius damnum; Et hanc Bar. doctrinā sequuntur Paul. de Castr. & Ias. ibidem nu. 9. Corn. consil. 243. lib. 3. latè Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 7. q. 1. num. 23. & facit tex. in l. peto, § fratre. ff. de leg. 2. & l. pater, §. filius, & §. seq. ff. de leg. 3. Idcircò contraueniens legi prohibenti aliquem actum, si actum prohibitum nulliter faciat, punitur, cap. si Religiosus de elect. in 6. vbi consensus præstitus, absque licentia Superioris extra propriam Reli-

Religionem, licèt ſit nullus, quia Religioſus non habet neque velle, neque nolle, electio etiam in pœnam præſumptionis eſt nulla, Aret. conſil. 18. in primo dub. Marſil. in l. 1. §. præterea, ff. ad leg. Corn. de Sicar. Tiraq. de retractatu, §. 1, Gl. 9. num. 42.

Secundò eſt, licèt renunciatio beneficij ſit facienda in manibus Prælati, cap. admonet de renunciat. ibi, (vniuerſis perſonis tui Epiſcopatus prohibeas, ne Eccleſiæ tuæ Diœceſis ad ordinationem tuam pertinentes abſque aſſenſu tuo intrare audeāt, aut deſinere, aut te dimittere inconſultò) aliàs nulla erit, Anton. de Butr. & Abb. in d. cap. admonet. & in cap. quod in dubijs de renunciat. Gloſ. in cap. Abbas 18. q. 2. & in cap. ex ore de his, quę fiu. à maior. par. Prælat. & Prælati intereſt ne dimittātur beneficia, ab ſque ſua licentia, ne ſibi, & Eccleſiæ fiat præiudicium, cap. ſignificaſti de for. comper. cap. clericum 11. q. 1. cap. non liceat, 3. q. 6. quia ſicut non poteſt beneficium abſque Superioris authoritate acquiri, ſic nec admitti, cap. 1. de reg. iur. in 6. cùm dimittendo liberetur Beneficiatus ab onere Eccleſiæ inſeruiendi, vt optimè Rota, quam allegat Nau. in cap. acceptam, in 7. oppoſit. numer. 31. de reſtit. ſpoliat. Valet tamen renunciatio beneficij nulliter facta in pręiudicium renunciantis, non autem Prælati, Gloſ. in d. cap. quod in dubijs, in verb. in manum laicam, vbi Innoc. Ant. de Butr. & Abb. Caſtald. de Imperat. q. 103. num. 16. Caſſiodor. dec. 2. num. 3. de renunciat. Put. deciſ. 30. Moedean. dec. 235 eſt communis opinio, quam probat Pariſ. d. q. 1. num. 12.

Tertiò, renunciatio beneficij ſimoniacè facta eſt nulla, Innoc. in cap. cū vniuerſorum de rer. permutat. Archidiac. in cap. ordinationes 5. q. 1. Valet tamen in præiudicium renūciantis. Gloſ. in cap. ſuper hoc, in verb. pecunię, de renunciat. Aufrer. deciſ. Toloſ. 458.

Quartò, præſtans iuramentum non in manibus ſui Superioris, licèt non valeat, tenetur tamen iurans ſeruare, cap. venerabile de elect.

Quintò, primogenitus renuncians in beneficium tertij geniti, non præiudicat ſecundo genito, ſed tantùm ſibi ipſi, Bal. conſ. 589. lib. 2. Tiraq. de iur. primogenit. q. 27.

Sextò, cōſanguineus cedēdo ius prothomiſeos alteri, licèt ceſſio non valeat, reddit tamen ſe alienum à re ceſſa argum l. cùm dominus, §. fin. ff. de pęnu. legat. Bald. coſil. 9. lib. 1. Tiraq. de retrac. §. 26. Gl. 2. num. 8.

Septimò, Clericus in minoribus obtinens beneficium, ſi matrimonium contrahat, ipſo iure vacat beneficium, licèt poſtea conſtet matrimonium fuiſſe nullum, quia cum conſanguinea fuerat contractum. Ioan. Andr. in cap. 1. de cler. coniug. Pet. de Anchar. in cap. 1. eod. tit. in 6. & conſil. 34. & licèt poſſit habitum reaſſumere, ex Trid. ſeſſ. 23. de Reform. cap. 6. & recuperat priuilegium, Anton. de Butr. in cap. clericos, de cler. coniug. Franch. in cap. nu. 6. eod. tit. in 6. Bonifac. Vitalin. in Clem. 1. nu. 55. de vit. & honeſt. cleric. nouum tamen beneficium debet obtinere, ità Sacra Congregatio declarauit die 12. Iunij 1587. Pariſ. loc. cit. num. 20.

In contrarium tamen, quod per actum nullum pœna impoſita à lege prohibente ne actus fiat, non incurratur, probant multa, & primo tex. in cap. non præſtat, de reg. iur. in 6. vbi non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum, & concordat tex. in l. 1. ff. de abigeis, & l. ea quidem, C. ſi mancip.

ità

ità alien. sine manum, vbi Bald. notat, quod per actum frustratorium pœna efficaciter non committitur, quia ex nixilo nihil fit.

Secundò, quia paria sunt non esse, & nulliter esse, l. duo sunt Titij, ff. de testam. tutel. Et quod nullum est, nullum producit effectum, cap. illud, de iur. patron. Et non entis nullæ sunt partes, cap. ad dissoluendum de desponsat. impuber. vbi matrimonium cum infante initum, accusari non potest, quia nullum est.

Tertiò, licèt emphiteuta alienans irrequisito domino cadat à iuro suo, l. fin. C. de iur. emphit. sic tamen contractus fuerit nullus, ius suum amittit. Bald. in l. 2. num. 3. C. de Episc. audien. Tiraq. de retrac. lignag. §. Glos. 2. num. 6.

Quartò, Prælatus ex communicans aliquem absque scriptura, suspenditur, cap. 1. de sent. excom. in 6. si tamen à tali sententia fuerit appellatum, vel paritum, quia sententia suo carnit affectu, excommunicans non suspenditur, Lapus alleg. 73. de sent. excom. Dom. & Franch. in d. cap. 1. dicit esse probabilem, Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 4. nu. 5. vers. & confirmatur.

Quintò, contrahens matrimonium Clandestinum con consanguinea, quia matrimonium non tenet, Clemen. 1. de consang. & affin. non incidit in excommunicationem Synodalem, latam contra Clandestinè contrahentes, nec in pœnam exhereditationis à lege 49. Tauri impositam, Gutt. Pract. qq. q. 4. nu. 7. Segura in direct. Iudic. p. 2. cap. 15. nu. 23. Petr. Ledes. de matrim. q. 45. ar. 5 Azeued. lib. 5. tit. 1. l. 1. num. 46. Sanch. d. disp. 4. num. 5. Ratio esse potest, quia quando contractus principalis non tenet, etiam pœnam non tenet, Glos. in cap. significantibus, in Glos. fin. vbi Bald. & Cardin. dicunt esse singularem, de offic. deleg.

Sextò, si partes dant iurisdictionem priuato sub pęna, quia actus non tenet, pęna non debetur, Glos. in l. sed si Patronus, §. fin. in verb. ac si ratione, ff. si quid in frau. patron. 4

Septimò, Notarius conficiens instrumentum falsum, si fuerit inualidum non punitur pæna falsi, l. 1. C. de sepul. viol.

Pro vera resolutione distinguendum est, quod aut lex annullans actum considerat factum, vel animum facientis, & tunc si actus nullus fiat, contra legem prohibentem sub pęna, debetur pæna, l. eum. qui duas, C. de adult. l. quid ergo, §. cum factum, ibi, (si cum ea quis faciat nuptias, vel sponsalia cõstituat, quam vxorem ducere non potest, vel fas non est, exit notatus) vbi Bart. & alij, ff. de his, qui not. inf. Aut verò lex annullans actum considerat effectum ex actu resultantem, & tunc si actus factus contra legem sub pęna prohibenti sit nullus, pæna non debetur, l. ea quidem, ibi, (nec tamen pęnæ exactio, si quæ addita est conditioni non seruatę, iustam exigendi tribuit causam) vbi Glos. in verb. causam probat, Felyn. in cap. tua nos de iur. iuran. Guttier. Azeuued. Sanch. & alij locis citatis.

Aduertendũ tamen est, quod dictum Lapi in allegat. 73. quod excommunicans solo verbo si excommunicatio non habuit effectum non suspenditur ex falsa, quia tex. in cap. 1. de sent. excom. in 6. prohibens excõmunicationem solo verbo fieri, non considerauit effectum excommunicationis tantùm, sed maturitatem requirit in sententia excommunicationis ferendę, & factum ipsum considerauit, vt ex eodem tex. ibi, (cautè procedat Iudex Ecclesiasticus, vt in ea ferenda osten-

ostendat se prosequi, quod corrigentis fuerit, & medentis) Idcircò cùm factum respiciat, & modum ferendæ sententiæ præscribat sub pęna suspensionis, si ipse modus seruatus non fuerit, licèt excommunicatio effectum non habuerit, incidet in suspensionem, vt probant omnia adducta pro primo capite distinctionis.

Item aduertendum est, quod dicta de matrimonio Clandestino prohibito sub pęna excommunicationis, & exheredationis, non procedunt absque difficultate, nam multi contrarium tenent, asserentes committi pænam, licèt matrimonium Clandestinum ex alio capite nullum fuit, Sot. in 4. dist. 28. q. 1. art. 2. conc. 2. Veracruz in 1. par. spec. art. 10. in fin. Cordub. in sum. q. 52. in fin. Vega in sum. lib. 6. cas. 104. & post alios Molin. de primogenit. Hispan. lib. 2. cap. 16. Prima tamen opinio satis æqua est, idcircò amplectenda, vt aduertit Guttier. loc. cit.

Spontaneum an dicatur, factum ab eo, qui illud tenebatur facere.

QVÆST. XXXI.

NEgatiuè respondendum ex l. nouissimè, vbi Bal. ff. quod fals. tut. Io. Andr. in cap. præterea, il secondo, de iur. patr. & in cap. bona fides de reg. iur. in 6. nã nõ dicitur spõtè fieri, quod fit ab eo, qui cogi potest vt faciat, licèt. n. voluntas, coacta, volũ as dicatur, c. meritò, 15. q. 1. l. si patre, cogẽte, ff. de ritu nupt. nõ tamen est voluntas spontanea, Abb. in cap. 1. de reg. iur. Glos. in cap. notificanie in verb. licentia 33. q. 5. Et facit regula tex. in l. velle, ff. de reg. iur. ibi, (*velle non dicitur, qui obsequitur imperio patris, vel domini*) Idcircò non dicitur spontè solutũ, quando petitio processit, quamuis soluens non teneretur, Petr. de Anchar. in Clem. præsenti in 5. notab. de censib. Dec. in cap. cùm M. Ferrariensis, num. 44. de constitut. Nam faciens actum censetur facere ex causa præcedentis obligationis, l. quædam, ff. de rei vendicat. Bar. in l. cùm solus, ff. de vsucapion. Ruin. consil. 122. num. 7. lib. 4. Crauett. consil. 202. num. 18.

Ex hac doctrina multa sunt determinanda, ex quibus magis eius veritas solidatur. Et primò compromissum factum inter consanguineos, licèt liberè fiat, dicitur tamen coactè factum, & non spontaneè, ex eo, quia ex dispositione Regiæ Pragmaticæ odia litium, poterant cogi ad compromittendum, Franc. de Aretio consil. 24. Angel. consil. 192. Salic. in l. fin. C. de iudic. Alex. in l. si quis maior, C. de transact. Dec. in d. cap. cùm M. Ferrariensis nu. 34. Idcircò si compromittens erat hęres, & fuerit condemnatus, non tenetur de proprio, licèt se obligauerit stare laudo, & poterit opponere discussionem inuentarij, iuxtà tex. in l. fin. §. & si præfatam, C. de iur. delib. er. sic decidit Sacrum Concilium, refert Minadois decis. 25.

Secundò, stante statuto in aliqua Ecclesia, quod receptus in Canonicũ aliquid soluat, si receptus nouiter soluat, licèt spontè committitur Simonia, quia non dicitur spontè solui, ad quod poterat cogi, cap. dilectus, il secondo, de Simon. ibi, (*illud tamen gratanter recipi poterat, quod fuerit sine taxatione gratis oblatum*) & sic quando procedit taxa, vel exactio, licèt spontè soluatur, Simonia committitur, quia illa oblatio censetur ex vi præcedentis taxationis, Abb. in d. cap. dilectus, num. 5. Dec. in d. cap. cùm M Ferrariensis.

Tertiò,

Tertiò, debitor ex causa necessaria si legat suo creditori, censetur legare animo compensandi prætextu præcedentis necessitatis, l. si cùm dotem, §. si pater, ff. solut. matrim. Affl. decis. 138.

Quartò, Argentarius recipiens mandatum scribendi rationes, non tenetur ratione mandati accepti, ex quo tenebatur facere, & scribendo rationes, non censetur facere ratione mandati, sed ex causa suæ obligationis ratione officij, Bar. in l. 1. C. de edend.

Quintò, Officialis capiens Bannitum non lucratur præmium capientibus concessum, nisi in specie fuerit dictum, ex eo, quia ratione officij tenebatur facere, & capiendo, ex vi obligationis sui officij censetur fecisse, Bar. in l. 3 §. item, ff. ad Sillan.

Sextò, Alimenta præstita pupillis existentibus in domo tutoris, censetur à tutore præstita, qui tenebatur, l. fin. C. de alimen. pupill. præstit.

Septimò, Rescriptum censetur impetratum ab eo, cuius impensis erat impetrandum, Capyc. decis. 4. num. 118.

Octauò, Ecclesia censetur reædificata à Prælato ad quem pertinebat reædificatio, Neuizan. consil. 19. & censetur depicta expensis heredum illius, qui in testamento mandauerat depingi, Bar. in l. cùm seruus, ff. de verb. oblig. & in l. fin. vbi Bald. & Salycet. C. de alimen. pupil. præst. Barbat. consil. 62. lib. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 11.

Ampliantur supradicta, quod in tantũ est vera regula, quod actus factus ab eo, qui tenetur facere, non dicatur spontè factus, sed ex eo, quia tenebatur, quod si fiat, non inferat præiudiciũ facienti. Probatur nàm licèt scribens propriam manu nomine alterius, videatur fateri, & approbare, quod in scriptura continetur, l. fideiussor, §. 1. ff. de pignorib. §. 1. Instit. de empt. & vendit. Bar. in l. cùm tabernam, §. item quæ sit. ff. de pignor. Ant. Gabr. comm. concl. lib. 1. tit. de præsumpt. concl. 3. nu. 11. & item est si altera manu, confectam scripturam subscribat, l. emptor, §. Lucius, vbi Bar. Ang. Paul. de Castr. & Ias. ff. de pact. l. 1. §. 1. ff. de constitut. pecun. l. sicut, §. non videtur, ff. quib. mod. pign. vel hypothec. solu. Non tamen procedit quando scribens, vel subscribens tenetur, id facere ex officio, nam tunc neque approbat, neque fatetur contenta in scriptura; Exemplum est in Notario, qui ex officio tenetur scribere, & subscribere, Felin. in cap. 2. nu. 7. de fid. instrum. Paul. de Castr. Alex. & Ias. in l. cùm antiquitas, nu. 12. Cod. de testam. Bar. in d. l. sicut, §. non videtur, Gabriel. loc. citat. num. 15.

Idem est in teste, qui subscribendo se in aliquò instrumento, non approbat contenta in instrumento in sui præiudiciũ, sed per subscriptionem fatetur tantùm se actui fuisse præsentem, Glos. in cap. si quis præsbyterorum, de reb. Eccles. non alien. & in d. l. sicut, §. non videtur. Sic etiam in agnato, qui ex vi statuti tenetur assistere contractibus, qui ab agnata fiunt, nam subscribendo, sibi non affert præiudicium, cùm ex subscriptione tantùm testetur se fuisse præsentem ex vi statuti, Alciat. in l. si ità stipulatus, §. Grisogonus, ff. de verb. oblig. Anton. Gabr. loc. citat. num. 22. Menoch. de præsumption. lib. 3. præsumpt. 66. num. 17. cum seq.

Et vera est regula, quod subscribens actum, qui ipso inuito geri poterat, non dicitur consentire, nec assensum præstare, l. Caius, vbi Glos. vlt. vers. tu autem, ff. de pignora. action. Et propterea licèt ex iuris dispositione recipiens litteras, videatur ipsas approbare, & fateri, quæ in

ipſis continentur, Bar. in l ſi filius, la ſeconda, ff. ad Macedon. & in l. cùm tabernam, §. 1. ff. de pignor. Bald. in rubr. C. de fid. inſtrum. & in c. fin. de iur. iur. Abb. in cap. cùm iniuſtè de procurator. & conſil. 88. lib. 1. Hoc procedit, quando litteræ continent ea, quę à voluntate recipientis procedunt, non autem, quæ coactè fieri poſſunt; Idcircò ſi litteris ſignificetur pecuniam fuiſſe ſequeſtratam, recipiens litteras non cenſetur annuiſſe ſequeſtro, Comenſis conſil. 177. col. 2. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 65. num. 10.

Aduertendum tamen eſt, quòd licèt ſubſcribens ſcripturas cenſeatur fieri cōtenta in illis, vt dictum eſt, hoc non procedit, quando ſubſcribens, ſcripturam non legerit, nam non cenſetur approbaſſe, Gloſ. in d. cap. ſi quis præsbyterorum, & Gloſ. 2. de reb. Eccleſ. non alien. Bar. in l. quæ dotes, col. vlt. ff. ſolut. matrim. Ant. Gabr. dicta concl. 3. Menoch. d. præſumpt. 66. num. 21.

Geſta per Procuratorem, quando Principali noceant.

QVÆST. XXXII.

Requiſita, ad hoc vt non officiant. Cap. I.

GEſta à Procurarore meo mihi non præiudicant, niſi nomine meo geſta ſint, l. ſi ego, ff. quod vi, aut clam, Bar. in quęſt. 5. incip. Adunantia generalis, ſicut non ſufficit, quem eſſe tutorem, niſi conſtet, quod tutorio nomine agat, l. 3. §. ſed & ſi quidem, ff. iudic. ſolu. Sic, & factum ſocij ſocietati non nocet, niſi nomine ſocietatis ſit geſtum, l. ſi vnus, §. 1. ff. pro ſocio. Duo igitur, requiruntur, vt conſtet de mandato, & vt nomine mandantis fiant.

Mandatum regulariter poteſt teſtibus probari, l. cùm te, tranſegiſſe, C. de tranſaction. Gloſ. in l maritus, C. de procurat. Bar. in l. 1. C. eod. tit. Secus tamen eſt in mandato ad exigēdum, nam requirit ſcripturam, Bal. in l. falſus, num. 27. C. de furt. Alex. in l. 1. n. 16. C. de procur. Cremenſis ſingular. 139. Boerius deciſ. 281. Caualcan. deciſ. 45. num. 16. par. 1. Idem eſt in mandato ad lites, nam etiam requirit ſcripturam, Ioannes Andr. in addit. ſpeculat. titul. de procurat. §. ratione, in additione incipiente, teſtes, &ità conſuetudine receptum eſt, etiam in Regni Hiſpaniarum, Gregor. Lopez in lege 21. Gloſ. 1. tit. 5. par. 3. Idem eſt, etiam in mandato Principis, & in mandato circa vſum iuriſdictionis, vt non niſi per ſcripturam probetur, Io. de Platea in l. prohibitum, C. de iur. fiſc. lib. 10. Caualcan. deciſ. 11. par. 1. Cancer. variar. reſolut. cap. 14. de procurator. num. 177. cum ſeq. Quomodocunque agitur mandatum probetur, ſiuè per teſtes, ſiuè per ſcripturā ſufficit illud adeſſe, licèt non fuerit exibitum, l. ſi procurator, ff. de procurator.

Poteſt tamen Iudex, etiam parte non opponente præcipere, vt mandatū procuratoris exhibeatur in actis, Gloſ. in c. 1. verb. abſentia de elect. in 6. Bar. & Bal. in l. licèt, C. de procurat. Ratio eſt, quia Iudicis intereſt ne actus ab ipſo facti reddantur eluſorij, Paul. de Caſtr. in l. Pomponius, §. ratihabitionis, ff. de procurator. Roman conſil. 170. num. 2. per tex. in l. ſi Prætor, ff. de iudic. Poteſt etiam pars opponere, vt mādatum exhibeatur in actis, aliàs acta poſt oppoſitionem facta ſunt nulla,

nulla, Bal. in l. 1. in 2. lect. num. 3. ff. de procurat. & in consil. 122. lib. 3. Alexand. consil. 146. lib. 5. Aymon. Crauett. consil. 108. Quando autem debeat fieri protestatio, seù petitio, vt mandatum exibeatur, vtrum in quolibet actu, an verò sufficiat semel illam fuisse factam adhoc, vt acta postea facta sint nulla, latè tradit Marescott. variar. resolut. lib. 1. cap. 92.

Si mandatum fuerit factum in personam Regularis, & non constet de licentia Superioris, idem est dicendum, & in hoc maximũ est dubium, nam multi tenent actus corruere, nisi constet de licentia, Dec. consil. 404. & 449. & in cap. 2. nu. 79. de Iudic. Caputaq. decis. 174. par. 1. ea ratione, quia Regularis non potest esse procurator, absque Superioris licentia, nec etiam alium substituere absque Superioris licentia, Clemen. Religiosus, de procurat. Contrariam tamen sententiam veriorem, & æquiorem multi tenent, videlicèt, quod parte non opponente, actus valeant, Felyn. in d. cap. 2. de iudic. Paris. qui de magis communi opinione, consil. 100. nu. 16. lib. 12. Roman. consil. 235. & 409. & singular. 145. Achilles de Grassis decis. 5. de procurator. Bisignett. decis. 4. de offic. Vicar. Probatur, Regularis non potest esse exequutor vltimarum voluntatum absque Superioris licentia, cap. si Religiosus de testamen. in 6. nec sufficit tacita licentia, sed requiritur expressa, Clem. vnica, vbi Glos. in verb. obtenta de testament. & hoc etiam respectu dispositionum ad pias causas, ex illa ratione, quia Regularis non habet neque velle, neque nolle, sic in proprijs terminis dixerunt, Couar. in cap. tua nos de testamen. Syl. in verb. testamentum, 2. nu. 2. Molin. de iust. & iur. disp. 247. & tamen acta facta per Regularem exequutorem testamentarium si pars non opposuit, valent, Federic. de Senis consil. 293. Roman. d. consil. 235. Thuscus in verb. exequutores, concl. 498. Molfes. in 2. par. sum. de vltim. volunt. Sic etiam miles non potest cõstitui procurator, si tamen constituatur, & pars non opponat, acta facta tenent, l. filius familias, §. veterani, ff. de procurator. Et in propria materia, de qua agimus, latè fundat Marescott. d. cap. 92. qui alios allegat.

Non solùm autem Iudice præcipiente, vel parte opponente mandatum est exhibendum, nec sufficit illud existere, vt supradictũ est, sed etiam quãdo procurator nomine sui principalis protestatur contra tertium, nam ad iustificandam protestationem, ad hoc vt is, contra quem protestatur, constituatur in mora, exhibendum est mandatum, l. si quis inficiatus, vbi Bar. ff. deposit. l. non solùm, §. qui alieno, vbi Bal. ff. de procurat. cap. cumana de elect. Afflict. decis. 316. Et Regulariter in extraiudicialibus, etiam parte non opponente debet constare de mandato, in iudicialibus verò sufficit illud adesse, licèt non sit exhibitum, parte tamen non opponente, vel Iudice non mandante, vt supra dictum est, probat Tiraquell. de retract. lignagij, §. 1. Glos. 10. nu. 93. & 107. latè Cancer. variar. resolut. cap. 14. de procurat. num. 124. cum seq.

Casus, in quibus gesta Procuratoris, Principali nocent. Cap. II.

PRæiudicat autem Procurator suo principali si eius nomine aliquid confiteatur, non tamen spontè, sed ex Iudicis præcepto, l. non solùm, ff. de procurat. cap. 1. vbi Felyn. n. 14. vt lite

vt lite non conteſtat. vt optimè explicat, quando dicatur confeſſio neceſſaria per modum contentioſæ iuriſdictionis, & quando voluntaria, de quo latè etiam Ruin. conſil. 150. Brunus 113. Maſcard. de probat. concluſ. 369.

Item non appellando à ſententia contra principalem lata, nàm licèt ex ſuo officio teneatur appellare, ſi tamen non appellauerit, præiudicat, Bar. in l. 1. §. 1. ſi procurator, num. 4. ff. ſi quis ius dicent. non obtemperau. & in l. 1. §. fin. ff. quando appellan. ſit Innoc. & Canoniſt. in cap. 1. Vt lite non conteſtat. Poterit tamen principalis pro ſuo intereſſe agere contra Procuratorem, qui non appellauit, & Procuratore non exiſtente ſoluendo, reſtituitur in integrum, etiam poſt lapſum decennium ad appellandum, Gl. & DD. in l. 1. §. fin. ff. quando appellan. ſit, auth. hodiè, vbi Salicet. C. de appellat. Oltrad. conſil. 157. per tex. in l. fin. ff. de eo, per quem fact. eſt, Brun. conſil. 149. vol. 2. Procurator tunc dicitur eſſe non ſoluendo, quando non habet bona in territorio, vel ibi propè, vbi lis agitur, Rolan. à Valle conſil. 91. nu. 16. & 18. vol. 4. Theſaur. deciſ. 40. Cancer. loc. cit. num. 22. & ſeq.

Præiudicat etiam Procurator, ſoluendo aliquam penſionem nomine ſui principalis, nam per talem ſolutionem conſtituitur recipiens in quaſi poſſeſſione exigendi, Felyn. in cap. ſicut, num. 31. de ſent. & re iudicat. Caualcan. deciſ. 45. nu. 12. Oſaſcus conſ. 1. Facit dictum Innoc. in cap. nonnulli de reſcript. Et hoc procedit, etiamſi abſque mandato ſcienter tamen domino ſoluat, nam aliàs ſoluendo abſque mandato, & inſcio domino, nullam quaſi poſſeſſionem acquirit recipiens, Corn. conſil. 19. vol. 2. Peregrin. de fideicomm. art. 46 num. 22. Cancer. loc. cit. nu. 25. & cap. 6. de ſolutionibus, num. 43.

Etiam præiudicat factum Procuratoris domino, ſi excedit fines mandati, domino tamen ſciente, & tacente, cap. cùm olim, il primo, ybi gloſ. in verb. protinus de offic. deleg. & cap. fin. de iure iur. in 6. latè Felyn. in cap. 1. lite non conteſt. Dec. conſil. 437. Scientia tamen, & ſecuritas domini debet eſſe eo tempore, quo actus geritur à Procuratore, ad hoc, vt præiudicet Abb. in cap. nonne de præſump. Alex. in l. ſæpè, numer. 87. ff. de re iudic. Gloſ. in l. Caius, ff. de re iudic. Felyn. in dicto cap. cùm olim, num. 7. Subſequens enim ſcientia domini, ſibi non præiudicat, niſi alius actus concurrat, Bar. in l. quo enim, ff. rem rat. haber. Dec. conſil. 97. nu. 3. Alex. & Abb. loc. citatis. Et ſic intelligenda ſunt iura ſupradicta in d. cap. cùm olim, & d. cap. fin. Roland. à Valle conſil. 70. num. 12. vol. 1. Cancer. loc. cit. num. 11. cum. ſeq.

Non ſolùm præiudicat Procurator ſuo principali in his, quæ mandata ſunt, ſed etiam in acceſſorijs, & in his, quæ veniunt in conſequentiam rei principalis demandatæ; Ratio eſt, quia Procurator cenſetur habere mandatum, etiam ad ea, quę ſunt acceſſoria, l. quicunq; §. ſi ei quem, & §. ſeq. ff. de inſtitutor. action. Et idem eſt iudicium de his, quæ veniunt in conſequentiam actus principalis, ac de ipſo facto principali, l. 3. C. vbi cauſ. fiſcal. Idcircò Procurator ad vendendum, poteſt ſolutionem recipere, & etiam fidem habere de prætio, & transferre dominium, l. à Diuo Pio, §. ſed ſi emptor, vbi Bar. ff. de re iud. l. 1. §. 1. ff. de except. rei vend. & trad Sic etiam, habens facultatem exigendi penſionem alicuius fundi, poteſt locare fundum non exiſtente principali, vel alio Procuratore ad locandum, nam ſicut mandatū trahitur ad conſequens

ſequens

sequens necessarium, ità & ad antecedens, l. ad legatum, & l. ad rem mobilem, ff. de procurat. licèt contrarium dixerint, Roman. singular. 624. & consil. 330. nu. 11 & consil. 461. num. 20. Felyn. in d. cap. cùm olim, & in cap. prӕterea, de offic. deleg. & in cap. causam, quę num. 7. de re iudic. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 3. legendus tamen est Cancer. loc. cit. num. 92. cum multis seq.

Limitantur, supradicta, vt Procurator non præiudicet domino; Primò in prorogatione iurisdictionis, Innoc. in cap. de causis de offic. deleg. Abb. in cap. cùm olim, Abbas de offic. deleg. Felyn. in cap. P. & G. num. 11. de offic. deleg. Guido Pap. dec. 285 Secus tñ est domino sciẽte, & patiente, Innoc. in cap. ex parte de rescrip. Nec etiam procedit limitatio, quando esset Procurator, cùm libera facultate, nam tunc potest in Iudicem incompetentem consentire, l. procurator, cui generaliter, ff. de procur. Canon. omnes in d. cap. cùm olim, Abbas, Felyn. in d. cap. P. & G. Angel. in l. 2. ff. de iudic. Natta consil. 413. num. 5.

Secundò, fallit quando per factum Procuratoris, vel ipsius confessionem, principalis incideret in aliquod delictum, nam non sufficit generale mandatum, l. 3. §. si procurator, ff. quod quisque iur. l. non solùm, ff de procur. l. si procurator, ff. de condit. indebit. cap. 1. de iur. iur. in 6. Bar. in l. vnica, §. si procurator, ff. si quis ius dicen. non obtemp. Nau. consil. 19. de empt. & vendit. & consil. 4. ne Cler. vel Monac. Ratio est, quia factum illicitum, nunquam censetur demãdatum, Lapus alleg. 127. Gemin. in cap. eum, qui de præbend. in 6. Idcircò delictum administrationis, Procuratoris, vel similium personarum, non nocet dominis, Anchar. consil. 158. num. 14 allegat tex. in d. l. 1. §. si procurator. Ad incurrendum autem delictum, vel pœnam ex facto Procuratoris, requiritur specialissimum mandatum, Bar. in l. filius familias, num. 11. ff. de donat. Menoch. de arbitr. iudic. cas. 315. num. 23. cum seq. Eugenius consil. 60. num. 48. Hinc est, quòd licèt procurator habeat potestatem appellandi, & teneatur ex officio appellare, non tamen potest appellare à laudo, cui promisit principalis stare sub pęna, absque speciali mandato, ad hoc, vt fiat locus pęnę in compromisso appositæ, Roland. à Valle consil. 43. num. 11. vol. 1. Caualcan. decis. 33. par. 2. Cancer. d. cap. 14. num. 70.

Hinc inoleuit practica in hoc Regno, vt declaratio circa vsum scripturarum præsentatarum in processu, & depositionum testium in eodem processu productarum, non solùm fiat formiter à Procuratore, sed etiam à principali ratificetur, nam si reperiatur falsa scriptura præsentata, vel testis falsus productus non solùm ex vi Regiæ Pragmaticæ, incipientem Testem falsum, admittatur causa, sed etiam producent falsos Testes, vel falsas scripturas, punitur, ad quod nullo pacto posset condemnari principalis ex facto Procuratoris, vt suprà probatum est. Qui autem sint casus, in quibus requiritur speciale mandatum, tradit Ilos. in cap. qui ad agendum, vbi etiam Franch. de procurator. in 6.

Procurator, debet nomine Principalis agere, ne illi noceat. Cap. III.

Alterum, quod requiritur est, vt Procurator nomine sui principalis agat, prout de iure tenetur facere,

facere, ca. 1. de procuratorib. Quæ procedit, non solùm in Procuratore constituto ab homine, sed etiam à iure, Lapus alleg. 51. Idcircò Prælatus, quando pro Ecclesia expeditur, nomine ipsius Ecclesiæ agere debet, sicut & quilibet alius, qui iniuriam Ecclesiæ prosequitur, ne in deteriorem statum protrahatur, cap. cùm olim, vbi Glos. in verb. per exceptionem de testibus. Et in supradicto casu, vnus potest cæteris cõtradicẽtibus pro Ecclesia agere, cap. 1. de his, quæ fiu. à maior. par. cap. Glos. in d. verb. per exceptionem, vbi multa allegat.

Idem est in oblato, qui post oblationem personæ, & bonorum Ecclesię factam, non potest proprio nomine agere, nec stare in iudicio, cap. non dicatis 12. q. 1. cap. de præsentium 16. q. 1. auth. causam quæ, C. de Episcop. & Cleric. ex quo dicitur mortuus mundo, Hostiens. in cap. 2. de postulan. Federic. de Senis cons. 287. Tuschus in verb. procurator, concl. 281. Nàm aliàs simpliciter comparendo, vel agendo procurator dicitur nomine proprio agere, ex regula, quod actus simpliciter factus censetur nomine proprio gestus, l. & magis, ff. de solution. l. 3. §. 1. versic. & hæc quidem, ff. iudicat. solut. Bart. in l. post dotem. ff. solut. matrim. latè congerit Mascard. de probat. in verb. actus, concl. 28.

Fallit tamen hæc regula, quando processit mandatum, & postea sequitur actus, nàm licèt non dicatur fieri nomine mandantis, censetur tamen nomine ipsius gestus, l. qui in aliena, §. si is, qui, ff. de acquir. hæred. l. qui negotiationem, vbi Bar. ff. de administrat. tutor. l. qui seruum, vbi Bart. ff. de interrogator. action. Est communis opinio, quam probant Ias. in d. l. post dotem, num. 75. ibidem Bolognettus num. 100. Ruin. cons. 75. lib. 5. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsump. 24. Tiraquell. lib. 2. de retract. in fin. num. 115. Barbos. in d. l. post dotem, num. 23.

Ratio est, quia ex quo procurator accepto mandato tenebatur facere, simpliciter faciendo, in satisfactionem proprię obligationis censetur fecisse, aliàs videretur dolum committere, si negotium ad dominum pertinens, cuius mandatum receperat, proprio nomine faceret, l. dolus, ff. mandat. Et semper est sumenda præsumptio ad euitandum delictum, l. meritò, ff. pro Socio, Barbos. in 3. par. rubric. ff. solut. matrim. nu. 82. Sicut in tutore, qui ex obligatione proprij officij tenetur comparere, & agere negotia pupilli simpliciter comparẽdo, vel agendo, censetur tutorio nomine, l. Lucius, §. tutorũ, ff. de administr. tutor. Bar. in l. Titium, §. altero, ff. eod. tit. Abb. consil. 2. num. 3 per tex. in l. eius, qui in Prouintia, ff. si cert. pet. Nam actus simpliciter gestus, non expresso nomine, censetur factus nomine illius, qui tenebatur facere, l. cùm seruus, ff. de verb. obliga. per tex. in l. fin. C. de aliment. pupill. præstan. Felyn. in cap. sicut, nu. 31. de re iudic. Mascard. loc. cit. nu. 6. Idcircò actus pertinens ad Procuratorem proprio, & procuratorio nomine si simpliciter fiat, censetur nomine vtriusque factus, l. final. & l. post mortem, §. tutor, vbi Bar. ff. quando ex fact. tutor. Abb. d. cons. 2. num. 4. Mascard. loc. cit. num. 5. quia regulariter actus semper censetur factus nomine illius ad cuius commodum spectat, Rimin. Senior consil. 21. nu. 14. vol. 1. faciunt notata per Canonist. in cap. nonnulli, §. sunt autem de rescript. Mascard. loc. cit. n. 9. Nec obstat, tex. in l. 3. §. 1. ff. iudicat. solui, quia procedit, quando quis fecit actum non tanquam tutor, quia ignorabat se esse tutorem, latè explicat Barbosa

dicta

dicta l. post mortem, numer. 23. & seq.

Supradicta autem non procedunt respectu tertij ignorantis mandatum contrahentis cum illo, qui habens mandatum specialiter contrahit, nam tunc nomine proprio censetur contraxisse, l. eum, qui, C. si cert. pet. Bar. in d. l. qui in aliena, Alex. in l. quæ dotis, num. 5. ff. solut. matr. Ruin. in l. 1. §. nunciatio, num. 83. ff. de nou. oper. nunc. Corn. cons. 6. secus tamen est si sciret mandatum, nam etiam respectu tertij procedunt supradicta, l. sed Iulianus, §. sed si, ff. ad Macedonian. Bar. Alex. & Barbos. locis citatis.

Legata quę, & quando dicantur adempta.

QVÆST. XXXIII.

Conditionalia legata, & substitutiones, an censeantur adempta in ademptione simpliciter facta. Cap. I.

Ademptio legatorum simpliciter facta non comprehendit legata conditionalia, neque substitutiones, l. Paula Callimacho, §. 1. ff. de leg. 3. Oldrad. consil. 16. Paul. de Castr. in l. peto, §. 1. ff. de leg. 2. Ruin. consil. 23. vol. 2. Franch. decis. 169. num. 3. Ratio conclusionis secundum aliquos est, quia ademptio legatorum est odiosa, idcircò strictè interpretanda, vt per supracitatos, quibus addendi sunt, Bal. consil. 28. lib. 3. Alex consil. 169. nu. 5. lib. 5. Oddo consil. 43. num. 33. Mantica de coniect. vltimarum voluntatum lib. 12. tit. 2. nu. 2. Surd. decis. 38. num. 24. Multi tamen ex grauissimis DD. negant ademtionem legatorum esse odiosam, & probant esse fauorabilem ex eo, quod per ademptionem legatorum remanet hæres in parte liberatus, & minus grauatus, Paul. de Castr. & Soccin. in l. si ità fuerit, ff. de condit. & demonstrat. Alciat. in rubr. ff. de acquir. possess. & responso 492. num. 6. 494. nu. 5. & 585. Menoch de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 167. num. 3. Gratian. Discept. Forens. tom. 2. disceptat. 251.

Idcircò vera ratio suprafirmatæ conclusionis est, quod ademptio legatorum non præsumitur, nec censetur legatum reuocatum, l. 3. §. si duobus, ff. de adimend. legat. Bal. in si pluribus, ff. de leg. 1. Corn. cons. 26. num. 7. lib. 2. & Glos. singulariter dixit in l. fin. in fin. ff. de his, quæ pœnæ nomine &c. Quod vbi constat esse effectum legatum, probanda est ademptio, quod etiam latè comprobant Mantic. de coniect. d. lib. 12. tit. 2. Surd. d. decis. 38. num. 24. & semper, quod potest sumi alia coniectura, quam ademptionis, sumēda est, Aret. in l. planè, §. si coniunctim, num. 9. vbi etiam Ias. ff. de leg. 1. Alex. consil. 157. num. 2. lib. 7. Natta consil. 476. nu. 15. & 483. num. 14 Cefal. consil. 67. num. 4. lib. 1. Rolan. à Vall consil. 31. num. 3. lib. 4. Menoch. consil. 254. lib. 3. Quia non præsumitur testatorem mutasse volūtatem, l. qui testamentum, ff. de probation. Idcircò ademptio simpliciter facta verificatur in id, quod minus est, & hoc ex præsumpta mente testatoris, quæ tanquam lex obseruāda est, & hoc non solùm in expressa voluntate testatoris, sed etiam in tacita, cùm legatū non solùm expressa voluntate, sed etiā tacita reuocetur, l. 3. § fi. ff. de adimend. leg. Et non solùm per contrariam voluntatem testatoris solem-

solemniter explicatam reuocatur legatum, sed etiam per actũ minus solemnem, d. §. fin. vbi glos. in verb. nuda, & l. ex parte, ff. eodem tit. de adimend. legat. & licèt de iure testamentum solemne non reuocatur, nisi per ipsius conscissionem, vt in d. l. ex parte, & dicto §. fi. vel per secundum testamentum solemniter confectum, § posteriore instit. quib. mod. testam. infirm. (quod tamen in foro conscientiæ non procedit, nam sufficit simplex, & nuda testatoris voluntas ad tollendum testamentum omni solemnitate vallatum, Bal. in l. 1. nu. 153. C. de Sacr. Sanct. Eccl. Imol. in cap. relatum, il primo, num. 11. de testam. Gomes. ad lege Tauri lege 3. nu. 102. cum seq. Mol. de ius, & iur. disput. 153. versic. in euentibus autem, Vasq. in opuscul. de testam. cap. 2. dub. 2. num. 13.) in ademptione tamen legatorum in vtroque foro sufficit nuda voluntas, d. l. 3. § fin. ibi, nuda, vbi Glos. & in d. l. ex. parte in verb. denegabitur.

Text. autem in d. l. Paulo Callimacho habet varias restrictiones, & prima est, vt procedat ex benignitate in beneficium filiorum institutorum, & in odium Fisci, qui hęreditatem grauati de restituendo si sine filijs decesserit vindicabat, & propterea multi tenent, quod cessante fauore liberorum, cesset dispositio dicti textis, & ademptio legatorum simpliciter facta, etiam legata conditionalia comprehẽdit, tradit Cuman. ibidem, allegat tex. in l. cùm pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 3 Idem probant Aretin. in l. qui Romæ, §. duo fratres, vbi etiam Crotus num. 89. ff. de verb. oblig. Franch. d. decis. 169. Secunda est, vt procedat tantum in legato facto sub conditione si absque filijs decesserit, nõ autem sub alia conditione, ex illa ratione, quod conditio supradicta, si absque filijs decesserit, multa habet specialia, iux. tex. in l. generaliter, C. de institut. & substitut. de quibus latè tradit Franch. decis. 150. Tertia, restrictio est, vt non procedat in casu, quando verba ademptionis non possunt verificari in alio, quam in legato sub conditione, nam tunc legatum cõditionale censetur ademptum ex reg. tex. in l. coheredi, §. qui patrem, ff. de vulg. & pupill. substit. l. doli clausula, ff. de verbor. obligat. & propterea licèt vera sit conclusio, quod ademptio legatorum, quæ insurgit ex verbis testatoris, quod legatarius non possit plus petere, iux. tex. in l. peto, §. 1. ff. de leg. 2. non operatur in legatis difformibus videlicèt conditionatis, vel in diem, quia verba illa, vt non possit plus petere, quia legato simplici adiuncta sunt, verificantur in legatis eiusdem formæ, non autem in difformibus, vti sunt legata conditionalia, Bar. in l. fideicomissa, §. si quis ità, ff. de leg. 2. Bal. in l. Liberti, libertequę, nu. 35 C. de oper. libert. Franch. d. decis. 169.

Et quod ademptio legatorum simpliciter facta, comprehendat legata conditionalia, quando in alio verificari non potest, in specie defendit Ruin. consil. 23. num. 17. volum. 2. Ratio conclusionis, quia sicut dispositio legatorum dependet à voluntate testatoris, ità & ademptio, & sufficit etiam per coniecturas constare de voluntate testatoris, prout late prosequuntur, Menochius lib. 3. de præsumption. præsumpt. 37. & lib. 4. præsumpt. 167. Gratian. in d. disceptat. 251. & post alios Franc. Niger controuers. forens. 118.

Nomi-

Nomina debitorum legata, an censeantur extincta si fuerint exacta, vel etiam alienata. Cap. II.

Hinc infertur primò, quod legatum crediti, seù nominis debitoris censetur estinctum, & reuocatum si à testatore fuerit exactum, l. fideicommissa S si rem suam, ff. de leg. 3. l. si sic legatum, S. si mihi, ff. de leg. 1. & procedit d ctum, etiam si ipsemet debitori quantitas debita fuisset legata, nam si testator viuens, exegerit, legatum censetur extinctum, l. non solum, S. liberatio, ff. de liberat. legata, Menoch. Mant. & Niger locis citatis. Exactio autem debet probari, quod eo animo fuit facta, vt legatum adimatur, Gl. in d. S. liberatio, in verbo exactum; Et propterea, si exacta pecunia, in aliud creditum, vel corpus fuerit subrogata, legatum non censetur extinctum, Bal. in l. 3. num. 3. C. de leg. & in pecunia legata exacta à Montibus, & conuersa in aliud corpus, probant Alex. consil. 157. lib. 7. per tex. in d. l. fideicommissa, S. si quis ità, Cef. consil. 144. n. 34. Rom. cons. 229. Menoch. consil. 154. lib. 3. & de presump. lib 4. præsump. 168.

Secundò infertur, quod per alienationem rei legatæ factam à Testatore, censetur extinctum legatum, l. rem legatam, ff. de adimend. leg d. l. fideicommissa, S. si rem. Est communis opinio omnium, Alex. Imol. & Ias. in l. seruū. filij, S. idem serues. ff. de leg. 1. Menoch. d. lib. 4. de præsumpt. præsumpt. 167. Niger dicta controuers. 118. Hoc autem non procedit ex vi alienationis, sed ex eo, quia per alienationem censetur voluisse testatorem adimere legatum, Bar. in l. cū seruus, ff. de adim. leg. Soccin. Iun. consil. 162. lib. 2. num. 2. Manric. de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 6. num. 5. Gratian. in d. discept. 151. num. 63. Idcircò communis est resolutio, quod alienatio rei legatæ, est sufficiens coniectura, quod testator voluerit reuocare legatum, quando tamen voluntaria fuit alienatio, non autem necessaria, & ità procedit, tex. in d. l. fideicommissa, S. si rem, & in d. l. rem legatam; & parum refert, an testator rem legatam alienauerit titulo lucratiuo, vel oneroso, nam sufficit, quod nulla præcedente necessitate, quoquo modo alienauerit, Bald. in l. vnum ex familia, S. si rem, ff. de leg. 2. Boer. q. 9. Gabr. consil. 102. num. 5. & 6. lib. 1.

Supradicta procedunt, etiam si cum pacto de retrouendendo alienauerit, nam vera est alienatio, sic in specie tradunt Anton. Gomes. variar. resol. tit. de leg. cap. 12. Franch. decis. 103. num. 3. Boer. decis. 48. num. 13. Gratian. d. discept. 251. num. 47. Et propterea quando super re legata venduntur à testatore annui introitus cum pacto de retrouendendo, & cum promissione solutionis annuorum introituum de propria pecunia, prout communiter hodiè celebrantur contractus emptionis, & venditoinis annuorum introituum, non censetur res propriè vendita, sed submissa pro solutione annuorum introituum, quia principalis intentio veditoris, quæ attendenda est, l. si quis nec causam, ff. si cert. pet. non fuit vendendi propriè rem, sed submittendi cum animo ipsam luendi, Affl. dec. 80. Franch. decis. 283. vbi notabiliter determinat, quod annui introitus venditi super fructibus feudi cum assensu, & in subsidium super burgensatica cum pacto de retrouendendo, minuunt totum patrimonium dicitur, etiam voluntaria

na-

alienatio, quæ ex causa delicti procedit, Bald. consil. 20. vol. 2. Ruin. consil. 23 vol. 5. Molin. de primog. Hisp. lib. 4. cap. 11. nu. 7. Tiraquell. de retract. consang. §. 1. Glos. 17. num. 15.

In dubio alienatio rei legatæ censetur facta ex causa necessaria, & non voluntaria, ad hoc vt legatum sustineatur, nec censeatur ademptum, Iacob. Butricar. in l. 3. C. de leg. Alex. consil. 168. n. 5. lib. 6. & 157. num. 1. lib. 7. Soccin. Iun. consil. 162. num. 24. lib. 2. Menoch. dicta præsumpt. 167. Gratian. loc. cit. nu. 68 Niger in d. controuers. 118 nu. 3. E dicenti alienationem fuisse factam ex causa voluntaria, incumbit onus probandi, ex eo, q recusat præstare legati, q à iure non præsumitur à testatore fuisse reuocatum, l. Lus. in fin. ff de leg. 2. d. l fideicommissa, §. si rem, in verb. probationem, & in verb. exigendam, Alex. in addit. ad Bar. in d. l. rem legatam, idem Alex. consil 168. num. 20. & 169. numer. 3. volum. 6. Mantic. & Menochius locis citatis, quibus addendus est, Thuscus in verbo legatum, conclusion. 138. num. 155.

Hæc præsumpta voluntas testatoris reuocandi legatum, quæ ex voluntaria alienatione ipsius rei insurgit, locum habet etiam in legatis pijs, prout in legato libertatis, probat tex. in l. verum, ff. de manumiss. test. Glos. in l qui duos, § fin. vbi Iacob. de Arena, Odoffred. & Alberic. ff. eod. tit. & in quolibet legato pio, probant Socc. Iun. consil. 162. nu. 11. lib. 2. Natta consil 623. num. 3. Vasq. de successsion. lib. 3 tit. 5. de legat. § 28 num. 10. latissimè probat Menoch. consil. 429. lib. 5. vbi ex multis fundat opinionem, contra Bar. consil. 26 lib. 1.

In tantum attendenda est voluntas testatoris in materia, de qua agimus, vt etiam per alienationem voluntariam, sed inualidam, censeatur ademptum legatum ex ratione illa, quia etiam per actum nullum declaratur voluntas, l. fin ff de rebus cor. &c. sic in puncto, de quo agimus, probat tex. in l. legatum, §. pater hortos, & l. si transferam, ff. de adimen. leg. Imol. in l. seruum filij, §. si idem seruus, num. 2. vbi etiam Ias. num. 9. & latius Aretin. col. 2 ff. de leg. 1. Soccin. consil. 104. lib. 3. Simon de Petr. de interpret. vltim. volun. lib. 3. dub. 2. versic. ad quartum, Gabr. consil. 103. num. 10. lib. 2. Surd. de alimen. priuil. 21. num. 2. titul. 8. Menochius dicta l. 4. de præsumption. præsumption. 167. num. 11.

Et procedit dictum etiam si alienatio inualida fuerit postea à Testatore reuocata, nam legatum ademptum non reconualescit, l. cùm seruus, ff. de adimen. leg. vbi Bar. Bal. in l. 3. num. 5. vbi Paul. de Castr. C. de leg. Imol in l quoties, §. seruus, ff. de hæred. instit. Roman. in auth. similiter, num. 81. C. ad leg. falc. In legato tamen libertatis, & in cæteris legatis pijs multi tenent legatum reconualescere, ex tex. in d. l. verum, vbi seruus, cui legata fuit libertas si à testatore fuit venditus libertatem non consequitur, si tamen reematur à Testatore, legatum obtinebit; Quod etiam in alijs legatis pijs idem esse, probant Bald. Angel. Paul. de Castr. & Roman. in l. qui post testamentum, C. de leg. Roman. in dicta authen. similiter, Tiraquell. de priuileg. piæ causæ priuileg. 40.

De

De legatis factis sub onere,& antè inimicitias postmodum ortas. Cap. III.

TErtiò infertur, quod legatum factum sub onere adempto onere legatum, etiam censetur ademptum, l.aliam,§.si ea,ff. de adimen. leg.l.alumnæ,§.Seia,& l.filio,§.matri,ff.de adimend. leg. latè Mantic. de coniect.vltim.volun.lib.6. titul. 10.num.27.Menoch.d. lib.4. præsump. 169. num. 3. Ratio est, quia onus censetur causa legati, l. nec Sennius, & l.seq.ff.de excus.tutor. l. alijs libertis, ff. de condit. & demonstr. Dicitur autem onus causa legati, quando non respicit fauorem legatarij,sed Testatoris,vel alterius tertiæ personæ, Bar. & Paul. de Cast.in l.2.§.fin.ff.de donatìon. Aymon.Crauett consil.243.Mant. loc.cit.lib.6.tit.14.num.12. Tiraq. trac.cessante causa, in prima limit. num. 52. Idcircò legatum factum tutori, reuocata tutela, legatum etiam censetur ademptum, l. qui tutelam.ff.de testam.tut.l.tutor petitus,ff.de excusat.tut.l.etiam si patris, ff.de leg. 1.l. post legatum, §. ammittitur,ff.de his,quib. vt indig. Et procedit dictum etiam si legatum fuerit factum coniunctæ personæ, cui tutelæ legata fuerat, & postea reuocata,Bar.& Bal. in l. legatarius,C.de leg. Iacob. de Beluisio in §.omnibus.in auth. de hæred. & falcid.

Idem est in legato facto certæ Ecclesiæ pro sepultura, nam si alibi postea sepultura eligatur,legatum cessat, Ancaran. in cap. filius noster, num.9. de testam. Mantic. loc. cit. lib.12.tit.2.nu. 31. voluntas enim, quæ magis facto, quam verbis declaratur,l.de quibus,ff.de legib. per variationem sepulturæ censetur declarari velle se adimere legatum,ex eo,quia cessat onus, cuius contemplatione legatum factum fuit, cum etiam facto adimatur legatum,l.cū tale,§.penus,l.cùm ità datur,& l. si quis seruum,ff. de cond.& demon.

Sed quid si is, qui pro sepultura, aliquid certę Ecclesiæ legauit, decedat postea excommunicatus, & proindè in Eccesia sepeliri non possit,vt in cap.Sacris de sent.excom. Vel se ipsum occcidat, vt in cap.ex parte,il secondo de sepult. Vel impenitens decedat, vel in notorio peccato mortali, quibus omnibus deneganda est Ecclesiastica sepultura,vt notum est,debetur nè in tali casu, legatum certæ Ecclesiæ factum, pro sepultura. Communis est opinio Ecclesiam debere consequi legatum,quia nō stat per ipsam, sed facto legantis,& eius culpa accidit,vt legatum non adimpleatur, Dynus,& Bar.in l.miles,§. ream,ff. de adulter.Bar.in l.si quis ad declinandum, C. de Episcop.& Cleric. & in l.1.C.de his, quæ pœnę nom. Guiel. de Benedictis in cap. Raynutius, in verb. mutuo itaque, il secondo, num.50.& 295. de testam. Spina de testa.Glos.2. de elect. sepult.num.34. Menoch. qui testatur de communi lib.4.de præsumptio. 183. Amescua de potestate in se ipsum,lib.1.cap.22. num. 33. Ang. in verbo legatum, num. 10. Armil. in eod.verb.num.8.Syl.in eod.ver. 1.q.4.& 6.

Et procedit dictum etiam si Testator in legato adidisset, quod aliàs non valeat legatum factum Eccclesiæ, nisi ibi sepeliatur, Simon de Prętis de interpret.vlt.volun.lib.4. interpret.3. dub.1. num. 11. Sebastian. Medices tract. de sepult. par. 1. q. 25. Perez tit. 1. de Anniuers. cap. 11.nu. 33. Ratio conclusionis est, quia conditio posita in legato de-

ſepeliendo proprio cadauere in Eccleſia eſt cõditio mixta, quæ quando adimpleri non poteſt, vel non ſtat per legatariũ quominus adimpleatur, habetur pro impleta, l. in teſtamento, la ſeconda, & l. vter ex fratribus, ex l. Titius ſi ſtatuas, ff. de condit. & demonſtr. l. poſt diem, §. item ſi qua conditio, ff. quãdo dies leg. cedit, latè Perez loc. cit. nu. 36.

Infertur quartò, per ſuperuenientes inimicitias inter Teſtatorem, & legatarium cenſeri ademptum legatum, l. ſi quis ità legauerit, §. fin. ibi, (*& ſi quidem capitales, vel grauiſſima inimicitia interceſſerint ademptum videtur, quod relictum eſt*,) ff de adimen. legat. latè proſequuntur materiam, Iaſ. in l. hæreditas, C. de his quib. vt indig. Ripa in l. fin. num. 151. C. de reuocand. donat. Barboſ. in l. ſi ab hoſtibus, ff. ſol mat. Mol. lib. 1. de primog. Hiſp. nu. 35. Menoch. loc. cit.

Et procedit dictum etiam ſi Teſtator poſt inimicitias fecerit Codicillos, & legatum non reuocauit, Anton. Gamma deciſ. 206. nu. 17. Et etiam ſi inimicitiæ ortæ fuerint culpa Teſtatoris, vt contrà Bar. probant Iaſ. in l. ſi filiam, C. de inoffic. teſtamen. Gerard. ſing. 5. Couar. rubr. de teſtam. par. 2. num. 20. Mantic. loc. cit. lib. 12. tit. 5. num 9. Perez loc. citat. numer. 24. Ratio concluſionis eſt, quia ex inimicitia inſurgit præſumpta voluntas Teſtatoris reuocandi legatum, hinc eſt, quòd licèt ademptio legati facienda ſit eadem ſolemnitate, qua legatum fiit, §. ex eo inſt. quib. mod. teſtam. infirm. Gloſ. in l. fideicommiſſa, C. de fideicomm. §. 1. inſtit. de ademp. legat. Alexan. & Iaſ. in l. ſi ità ſcriptum, ff de leg. 1. quando tamen inſurgit ex tacita voluntate Teſtatoris fundata in aliquo facto, videlicèt, vel ex ſuperuenienti inimicitia, vel alienatione &c. ſufficit tale factum duobus teſtibus probari, Paul. de Caſtr. in l. hæredes palam, §. ſi quis poſt, ff. de teſtamen. vbi etiam Aretin. idem Paul. de Caſtr. in l. datum, C. de leg. & in l. fideicommiſſa, C. de fideicom. Bal. in l. errore, C. de teſtam. Couar. in rubr. de teſt. num. 20. Molin. loc. cit. cap. 9. in fin. Menoch. loc. cit. eſt communis opinio, de qua teſtantur, Mieres de Maioratu par. 1. q. 43. nu. 5. & 414. Perez loc. cit. Niger d. controuerſ. 118. num. 13. licèt contrariam dixerit Bart. in d. l. hæredes palam, §. ſi quis poſt.

De recuſatione Iudicium adiunctorum ſuſpectorum.

QVÆST. XXXIV.

IVdices adiunctos ſolo iuramento poſſe, tanquam ſuſpectos recuſari docuerunt, Bar. in l. duo Iudices, ff. de re iudic. Iacobin. de Sancto Georgio in l. cùm furioſus, nu. 6. ff. de iudic. ex eo, quia dicuntur Delegati, & non ordinarij, Ann. ſing. 15. Idem eſt in Actuarijs, Anchar. conſil. 251. refert, & ſequitur Alex. conſil. 114. circa 1. dub. col. 2. vol. 5. Franc. in cap. cùm ſpeciali, col. 11. verſic. 18. de appellation. Bocr. deciſ. 158. Afflict. in Conſtit. Regni, Iuſtitiali per Prouincias, nu. 5. Rebuff. tom. 3. ad Conſt. Gall. tit. de recuſation. ar. 9. Gloſ. vnic. nu. 4. Anna ſing. 489 Maſtrill. deciſ. 151. nu. 90. Procedit tamen dictum, re integra, ſecus tamen cœpto negotio, Pacianus de probat. lib. 2. cap. 45. num. 85. Et in hoc Regno extat Regia decretatio in anno 1545. per quam cauetur, nè Magiſtri actorum ſolo verbo recuſentur ſuſpecti, & hoc optima ratione; Nam officium

cium Magistri Actorum emitur à Regia Curia, idcircò ipsi Magistri prouentibus, & fructibus officij non debent pro voluntate litigantium priuari, vt optimè aduertit Mastrill. loc. cit. & nouissimè Rouit. in Prag. 1. de suspicion. official. Secus tamen est in suspicione scribarum, nàm cùm hi officium non emant, stante suspicione cum iuramento à litigante affirmata, causa committitur actitãda alteri scribæ eiusdem bancæ, & ità practicatur.

Hinc etiam insurrexit praxis, quod in electione examinatorum, vel expertorum Iudex concedit terminum litigantibus, vt præsentẽt Catalogum suspectorum, & hoc probant Bal. in l. 1. C. de relation. Ioan. Andr. in cap. statutum, §. assessorem de rescrip. in 6. vbi Franc. colum. 3. allegat tex. in §. quod sæpè in auth. de triente, & semisse, idem Franc. in cap. cùm speciali, colum. 11. versic. Decimosexto quęritur de appellat. vbi allegat Innoc. in cap. super quęstionum, §. verum de offic. deleg. Ang. consil. 192. Ann. sing. 274.

Sed non debet Iudex admittere suspitionem omnium Doctorum Ciuitatis, Bal. in l hoc modo, vbi Imol. & Paul. de Castr. ff. de condit. & demonstr. Ias. in l. apertissimi, num. 10. C. de iudic. multa tradit Boer. decis. 269. Bursat. consil. 265. vol. 3. Decian. consil. 26. vol. 1. Menoch. de arbitr. Iudic. cas. 449. & consil. 94. vol. 1. Anna sing. 276.

Iudex autem suspectus retinet iurisdictionem, licèt elidibilem per recusationem à parte proponendam, Mastrill. d. decis. 151. n. 18. Idcircò sententia lata à Iudice notorio suspecto, non tamen recusato, tenet, cap. Iudex ab Apostolica de offic. deleg. in 6. l apertissimè, ibi, (*libello recusationis porrecto*) C. de Iudic. & in cap. secundo requiris, §. 1. de appellat. ibi, (*suspitionis causam allegare tenetur*) idem probant Glos. & Franc. in d. §. 1. idem Franc. in in cap. postremo de appellat. Dec. in cap. cùm speciali, num. 4. eod. tit. Ias. in l. prætor. & l. qui iurisdictioni, ff. de iurisdict. omn. Iudic. vbi Paul. de Cast. dicit esse communem opinionem, & de communi testatur, Rebuff. tom. 3. ad constitut. Galliæ tit. de recusat. art. 1. Glos. 5. Bertazol consil. 550. num. 10. Mastrill. loc. cit. nu. 16. vbi dicit sic pluries fuisse iudicatum in Ciuitatę Panormi Varias etiam decisiones, refert Tapia lib. 3. compilat. Iur. Regni, tit. de suspition. official. Pragm. 23. num. 25.

Et quoniam durum est coram suspecto Iudice litigare, non solùm adiuncti Iudices, & delegati possunt recusari, vt dictum est, sed etiam Ordinarij, vt in d. l. apertissimè, & in d. cap. postremo, & in cap. cùm speciali, de appellat. in 6.

Imò Præses Prouinciæ potest etiam recusari tanquam suspectus, l. Senatusconsulto, ff. de offic. Præsid. l. qui iurisdictioni, ff. de iurisdict. omn. iudic. & de Gubernatore Ciuitatis Perusiæ, tradit Ioseph. Ludouic. decis. 108. lib. 2. De Præsule Regnorum Castelle, tradit Azeued. in recompilat. de Præside Ordinis Cassinensis, tradit Menoch. de arbitr. cas. 458. & consil. 94. vol. 1. & de Prorege huius Regni, tradunt Imol. cons. 91. vol. 2. Borgnin. Caualcan. dec. 28. lib. 2. Caualcan. de Brachio Regio par. 3. num. 313. Mastrill. d. decis. num. 77. vbi dicit pluries ità practicatum in Ciuitate Panormi, & allegat Antonium de Ballis lib. 5. tit. de recusatio. Iudic. n. 26. idem probat Rouit. in d. Pragm. 1.

Et licèt in casu censerentur suspecti omnes Officiales Regni ex regula, quod existente suspecto Episcopo, censentur suspecti omnes ipsius Officiales, c. insinuante de offic. deleg. & exi-

& existente suspecto Præside Prouinciæ, omnes Officiales Prouinciæ censentur suspecti, cap. quod suspecti 3. q. 5. l. 1. C. si qua prædit. potest. Mandosi in cap. quoniam contra nu. 169. de probat. Vera tamen est resolutio, quod poterit Prorex suspectus, vel Præses Prouinciæ causam delegare ab alijs terminandam, & in decisione causæ non interuenire, sic dicit tutum esse remedium, Capyc. decis. 137. circa medium; Ratio est, quia suspectus in iudicando, non censetur suspectus in delegando, Bar. & Bald. in auth. Clericus, C. de Episcop. & Cleric. Paul. de Castr. Dec. & alij in l. qui iurisdictioni, ff. de iurisdict. omn. iudic. Menoch. de arbitr. cas. 454. nu. 16. & eodem modo fit, vt Vicarius Episcopi possit procedere existente suspecto Episcopo, Cardin. in Clemen. 2. num. 9. de rescrip. Felyn. in cap. insinuante de offic. deleg. sic fuisse iudicatum testantur Lancell. de attentatis post recusationem, num. 52. Mastrill. loc. cit. num. 84. Quando autem Prorex Regni recusatur tanquam suspectus, recusatio coram ipso proponenda est ad hoc, vt ipsius iurisdictio sileat, prosequenda tamen erit coram Rege, ex tex. in d. l. qui iurisdictioni, vbi Paul. de Castr. num. 11. Mastril. loc. cit. num. 87.

Concilium etiam Prouinciale potest etiam tanquam suspectum recusari, Calderin. cons. 6. de appellat. Franchus in cap. postremo, versic. 8. & vlt. & in cap. cùm speciali, versic. decimo quæritur de appellat. Felyn. in cap. 1. de iudic. vbi etiam Dec. & Rip. Menoch. d. cas. 458. Concilium autem vniuersale secundum magis communem opinionem recusari non potest, Abb. in cap. 1. num. 15. de iudic. ibidem Dec. in 1. lect. nu 16. in fin. vbi etiam Ripa num. 45. & Berous num. 131. Iacobatius tract. de Concilio lib. 5. art. 10. Mantua in tract. de Concilio, nu. 159. Menoch. d. cas. 458. nu. 26. Et licèt aliqui dicant posse Concilium generale legitimè congregatum in causis temporalibus recusari ex illa ratione, quia in talibus causis errare potest, sicut etiam Pontifex potest in temporalibus errare, cap. si Papa 40. dist. Vera tamen est opinio, quod neque Concilium generale legitimè congregatum, neq; Summus Pontifex in causis temporalibus recusari potest, probatur in cap. quærelam, vbi Abb. de elect. & cap. cuncta per Mundum, vbi Cardinal. de Turrecremat. 9. q. 3. latè probat Franc. de Marchis dec. 456. num. 58. par. 1. Turrecrem. in summ. de Ecclesiast. libert. lib 3. cap. 47. & 48. Ex lege tamen honestatis Summus Pontifex si iusta causa in temporalibus tanquam suspectus recusetur, debet causam Iudicibus non suspectis delegare, Glos. in cap. nullam, 2. q. 5. & in cap. à collatione in Glos. fin. de appellat. vbi Gem. in. & Ancharan. Ripa in cap. 1. nu. 45. de iudic. Rom. cons. 521. Menoch. d. cas. 458. num. 59. & consil. 94. nu. 12. sicuti in simili dicimus, quod Summus Pontifex ex suprema sua authoritate potest in causa propria iudicare, cap. cùm venisset de iudic. ex lege tamen honestatis alijs causam terminandam debet committere, Felyn. d. cap. cùm venissent, num. 7. Dec. ibid. num 5. Franc. de Marchis d. decis. 456. num. 56. Menoch. in d. cas. 458. & facit etiam, quod quilibet Iudex etiam non recusatus potest se abstinere si conscientia, id suadeat Marches. in practica Commiss. par. 2. cap. 5. nu. 3. quod etiam declarat Mascard. de probat. conclus. 591. Rouit. in dicta Pragm. 1. de suspicion. Offic. nu. 75.

De authoritate Iudicis adiuncti, & an possit solus procedere, tradit Gemi. cons. 24.

conſ. 24. num. 11. & an Iudex, cui alius datur adiunctus poſſit ſolus procedere, tradit Bal. conſil. 39. lib. 2. & quando datur in clauſula, quod ſi ab omni, Gemin. loc. citat. & an quando Cardinalis datur adiunctus alteri Cardinali, poſſit ſolus procedere, tradunt Gemin. loc. cit. Tuſchus in verb. Iudex adiunctus, concluſ. 417.

De hæreditatis Aditione quomodo probari poſſit.

QVÆST. XXXV.

Aditio hæreditatis difficilè probari poteſt, l. 2. & 3. ff. de interrog. action. Boer. deciſ. 42. Nàm cùm non tantum facti, ſed animi ſit, l. pro hærede, ff. de acquir. hæred. occultæ autem voluntatis ſolus Deus ſcrutator eſt, §. fin. inſtit. de hæred. qualit. & differ. Gloſ. in d. l. 2. latè Maſcard. de probat. in verb. aditio, concluſ. 40. Tuſcus in eod. verb. concl. 186. Menochius de præſump. lib. 4. præſump. 101. Idcircò voluntas adeundi hæreditatem per exteriores actus declaranda eſt, Gloſ. fin. in l. gerit, ff. de acquir. hæred. vbi etiam Bar. & Aretin. qui teſtatur de communi, Gloſ. in §. 1. in verb. nuda, inſtit. de hæred. qual. & diff. notabiliter explicant Spino de teſtam. Gloſ. 33. num. 32. cum ſeq. Niger controuer. 244. nu. 36. & propterea nunquam inducitur aditio, niſi per actus, qui non poſſunt fieri citrà ius, & nomen hæredis, l. pro hærede, §. Papinianus, & l. Iulianus, §. fin. ff. de acq. hæred. Bar. in dicta l. gerit, lariſſimè Menoch. Tuſchus Spino, Maſcard. & Nig. locis ſupacitatis.

Hin infertur primò, quod per actus æquiuocos, qui poſſunt ſignificare aditionem, & non aditionem, non inducitur aditio, l. ſi pupillus aliàs, l. Iulianus, §. fin. ff de acquir. hæred. Bar. in d. l. gerit, num. 21. Bal. conſil. 224. vol. 2. & conſil. 488. & ſeq. lib. 3. Roman. conſil. 154. nu. 2. Mantica de coniect. vltim. volun. lib. 12. tit. 9. num 6. Verallus deciſ. 19. Spino d. Gloſ. 33. num. 41. verſic. hinc deducitur, Menoch. d. præſump. 101. nu. 80. Maſcard d. concl. 40. nu. 10. Niger d. controuer. 244. num. 27. & ſic per cõfectionem inuentarij non inducitur aditio, quia poteſt eſſe, quod cauſa certiorandi ſe de viribus patrimonij fiat, non animo adeundi hæreditate, l. fin. §. fin autem, C. de iur. delib. Rubr. conſ. 113. vol. 3. Spino loc. cit. Gloſ. 33. num. 43. Ratio eſt, quia aſſertio aditionis hæreditatis debet de neceſſitate concludere, idcircò ſi actus non concludit, non inducitur aditio, Gloſ. in d. l. pro hærede, vbi Bar. Menoch. Maſcar. & alij ſupracit. Vndè actus, qui citrà ius, & nomen hæredis ſi eri poſſunt non inducunt aditionem, Bar. in d. l. gerit, & q 10. incip. debitor in diem, nu. 7. Et quando actus poteſt fieri nomine proprio, & tanquam hæres, cenſetur nomine proprio geſtus, & l. magis, ff. de ſolut. Bar. in d. l. gerit, num. 21. Gloſ. in l. ſi cum dotem, §. tranſgrediamur in verb. excitatur, ff. ſol. matrim. Io. de Plat. in l. 1. C. de primipilo, lib. 10. Menoch. loc. cit. num. 30. Et aditio hæreditatis cùm ſit, quid facti, non præſumitur, niſi concludenter probetur, Gloſ. in d. §. tranſgrediamur, Franch. d. deciſ. 60. ſic dicit plories fuiſſe iudicatum, Tuſch. Menoch. & cæteri ſupra allegati, quibus addendus eſt, Perez lib. 1. de anniuerſ. cap. 25. num. 43.

Infertur ſecundò, quod per actus pietatis non inducitur aditio hæreditatis, vt puta ſi is, qui fuit hæres inſtitu-

ſtitutus, ſepeliri faciat teſtatorem, l. at ſi quis, §. plerique, ibi, (*plerique filij cum parentes ſuos funerant, vel alij, qui, & hæredes fieri poſſunt, licèt ex hoc ipſo neque pro hærede geſtio, neque aditio præſumatur*) ff. de Religioſ. ſump. funer. l. pro hærede, verſic. cæterum, ff. de acquir. hæred. Bar. in d. l gerit, nu. 24. Ruin. conſil. 51. lib. 4. Paul. de Caſtr. conſil. 33. nu. 2. lib. 2. Natta conſ. 488. lib. 2.

Et procedit etiam ſi data fuerit eleemoſina pro candelis, vel ſi quid pro alijs, quæ ſecundum regionis conſuetudinem in funeribus requiruntur, impenſum fuerit, Bal. loc. citat. quem ſequuntur Iaſ. conſil. 112. lib. 4 Io. Baptiſta Aſinius in l. 4. §. qui poteſt, num. 129. ff. de impenſ. & ſumpt. funer. Menoch. loc. cit. num. 70. 77. Maſcard. in d. verb. aditio, concl. 45. num. 20. Spino d. Gloſ. 33. num. 41.

Hæ autem funeris impenſæ, ex quo fiunt ex cauſa pietatis, ad hoc vt repeti poſſint, requiritur proteſtatio; nam aliàs cenſerentur donatæ, d. §. quia plerique.

Facta autem proteſtatione, ex quo, qui expenſas fecit remanet creditor hæreditatis, dubium eſt inter DD. an talis præferatur creditoribus habentibus hypotecam expreſſam anteriorem. Et communis eſt opinio impenſas funeris, & infirmitatis ſupra dictis creditoribus non præferri, Gloſ. in l. impenſa funeris, ff. de Relig. ſumpt. funer. Odofred. in l. penult. ff. eod. tit Ripa qui teſtatur de communi opinione in l. 1. ff. de priuil. creditor. Franch. dicit pluries fuiſſe iudicatum à Sacro Concilio deciſ. 51. Contrariam tamen ſententiam multi defendunt, & ſic fuiſſe pluries in varijs Tribunalibus iudicatum, probant Ioſeph. Ludou. deciſ. 78. Borgnini Caualcan. deciſ. 32. latiſſimè Surd. deciſ. 255. Maſtrill. deciſ. 10. Anna Pater, & filius ſing 258. Poſſunt tamen conciliari opiniones, vt prima procedat in extraneo effecto creditore pro impẽſa funeris, vel infirmitatis; Secunda in hærede, qui confecto inuentario poterit partem bonorum retinere pro impenſis funeris, & infirmitatis, excludendo in hoc creditores hypotecarios, probat tex. in l. fin. §. in computatione, ibi, (*in computatione autem patrimonij damnus ei licentiam excipere, & retinere quicquid in funus expendit*,) C. de iur. deliber. & hanc concordiam opinionum, probat Surd. dec. 112. n. 4.

Infertur tertiò, quod per actus aliqualiter inducentes aditionem, non inducitur aditio ſi præceſſerit proteſtatio de nolendo eam adire, dicta l. pro hærede, vbi Gloſ. in verb. teſtari, Iaſ. ibidem num. 5. facit tex. in l. qui aliena, §. fin. ff. de acquir. hæred. & l. ſi quis, §. plerique, vbi gloſ. ff. de Religioſ. ſumpt. funer. Bald. conſil. 272. & 404. vol. 5. Maſcard. in verb. aditio, concl. 47. num. 9. Idem eſt ſi præceſſerit quærimonia, nam qui quærimonias facit non cenſetur aſſentire, Surd. decil. 194. num. 19. Manent. conſil. 79. Niger controuer. 139. nu. 48. & vt inquit Andr. de Iſer. in cap. 1. Quę ſint regalia; Ratio murmurans interrumpit præſcriptionem, de quo latè de Ponte in trac. de Cenſur. Venetum; Quę proteſtatio ſufficit quocunque tẽpore, vel loco fiat, cùm ſit animi declaratio, Ang. in l. cùm proponas col. 1. C. de bonis auth. iud. poſſid. Abb. in cap. fin. de confeſſis; Dec. in cap. Paſtoralis in fine, de except. Natta conſil. 474. num. 2. Nec requiritur, quod fiat in iudicio, Bar. in l. certum, §. ſi quis abſenti, ff. de confeſſis, Afflict. deciſ. 175. & quærela tranſmittitur ad hæres, Ripa. in l. fin. num. 28. C. de reuocand. donat. & in actibus differentibus, vel indifferentibus, ex quibus poteſt inſur-

gere

gere præſumptio aditionis, vel non aditionis, ſtandum eſt iuramento illius, qui actum geſſit, vel hæredum ipſius, Bar. in d. l. gerit, col. 2. & l. ſi quis filio, §. ſi quibus plures, ff. de leg. 1. Alex. conſil. 126. vol. 7. Tiraq. de retract. lignagij, §. 2. Gloſ. 2. nu. 4. Vel relinquetur in arbitrio Iudicis, qui conſiderata qualitate perſonarum, & actionum ſuum adhibebit iudicium, Gloſ. in d. l. pro hęrede in princ. in verb. Seruus, vbi Bart. Angel. Paul. de Caſtr. Natta conſil. 448. Simon de Petris de interpret. vltim. volun. lib. 5. interpr. 1. dub. 3. num. 73. Maſcard. in dicto verb. aditio, concl 44. n. 35. Tuſch. in eodem verb. concl. 190. nu. 127. Sed quando proceſſit actus poſitiuus abſentionis ab hæreditate, non cenſetur reuocatus per alios actus, ex quibus poteſt ſumi coniectura aditionis, niſi ſpecialiter reuocetur, Gloſ. ſingularis in l. 1. ſecundum vltimum intellectũ, C. de iur. deliber. quam ſequuntur ibidem Bar. Paul. & Ang. Franch. deciſ. 80. num. 10. Maſcard. d. concl. 47. num. 13. Qui autem ſint actus, per quos inducatur aditio hæreditatis, latè poſt Bar. in d. l. gerit, tradunt Tuſch. Mant. Simon. de Petr. Menocn. Maſcard. Spino, & Niger locis citatis.

Quomodo, & ex quibus bonis debeatur Adoha.

QVÆST. XXXVI.

ADoha, quæ debetur à Feudatario Domino Feudi, taxatur iuxtà quantitate redditu um feudi, Andr. de Iſern. in cap. Imperialem, §. firmiter, vbi omnes feudiſt. de prohib. feud. alienat. per Federic. Capyc. in inueſt. feud. in verb. feuda, adohant, & in deciſ. 10. Et quia feuda ſunt triplici generis; Alia cùm vaſſallis: Alia conſiſtentia in territorijs abſq; vaſſallis: Et alia in annuis introitibus, idcircò in feudis cùm vaſſallis taxatur adhoa, vt pro quolibet fæudo redditus vnciarum viginti ſoluantur decem vnciæ cùm dimidio: ſi conſiſtat in Territorio abſq; vaſſallis pro quibuslibet 20. vncijs, taxatur in vncijs ſex: ſi conſiſtat in annuis introitibus pro quibuslibet 20. vncijs taxantur vnciæ quinque, & quarta pars vnciæ, Andr. in dicto cap. firmiter, Frecc. de ſubfeud. in 5. authoritate, Ann. in repetit. cap. 1. de vaſſall. decrep. ætat num. 150. Ann. Fil. conſil 38 Sed ſi annui redditus conceſſi in feudum ſint vniti cùm feudo habente vaſſallos, taxatur eodem modo, quo feudum ipſum, ſecus tamen ſi à Rege concederetur Portolania Baroni feudum poſſidenti, nam de redditibus Portolaniæ non ſoluitur adoha, quia fructus Portolanię Baroni in pęnis, & prouentibus, qui cùm ſint incerti nulla eorũ habetur ratio in adohæ taxatione, vel releuio, Andr. de Iſer. in cap. 1. quis dicatur Dux, &c. Bal. in cap. cùm M. Ferrarienſis nu. 6. de conſtit. Anna in dicto cap. 1. num. 152.

Hæc adoha eſt loco ſeruitij perſonalis, nam feudatarius exiſtentę bello in Regno tenetur tribus menſibus ſuis expenſis ſeruire cùm tribus equis, & armis, Andr. de Iſer. in d. cap. 1. num. 4. Quis dicatur Dux, & in cap. 1. §. ſed nec alia iuſtior, num. 42. Quæ ſit prima cau. benef. ammitt. & in cap. 1. num. 14. verſic. at in Regno Siciliæ, de Capitan. Qui curis vend. Capyc. in d. cap. Imperialem, col. 250. in paruis, & inueſt. feudal. in verb. feuda adohant, & colligitur, ex cap. huius Regni incipiente; Item ſtatuimus, quod Comites, & Barones, & dicitur ſubrogata

gata in locum seruitij personalis, Camer. in d. cap. Imperialem, fol. 92. lit. H. Allegat Andr. de Iser. in cap. 1. §. huius autem generis, de controuer. feud. apud par. termin. idem probant Glos. Aluarot. & alij in cap. 1. de Capit. qui cur. vend. Iacob. de Ayello in tra. de iure adohæ, & releu. num. 17. Amodeus de Ponte tract. de Laudem. quæstione 2. & dicitur seruitium militare, Frecc. de subfeud. lib. 2. author. 5. num. 8. de Ayel. loc. cit. num. 91.

Regulariter debetur eodem modo, & ab eisdem personis, à quibus debetur seruitium personale, vt per supra citatis authoritates; Pro quo facit regula, quod quando pro redimendo onere personali imponitur aliquod onus reale, regulatur, & debetur eodem modo, quo onus personale regulabatur, Bar. in l. 1. C. de mulierib. & in quo loco, lib. 10. & in l. 4. §. actor, ff. de re iudic. notabiliter, Lanar. consil. 157.

Idcircò adoha dicitur onus primogeniti, cui feudum debetur, nec secundogeniti pro vita, & militia contribuere debent, Affl. ct. decis. 252. vbi Pisanell. & Gramat. in addit. dicunt iudicatum, Loffred. in paraphrasi ad Andr. de Isern. in dicto §. firmiter, Capyc. in inuestit. in d. verb. feuda adohant, col. penul. vers. & fratres, qui ità dicit iudicatum, idem probant Tiraq. de iur. primogen. q. 34. Molin. de primogenit. Hisp. cap. 27. vers. idque adeò verum est, Franch. decis. 20 nu. 11. de Pont. de potest. Proreg. tit. 7. §. 4. num. 30. & hodiè est indubitatum ob varias Sacri Consil. & Reg. Cam. Sum. decisiones, quæ procedunt etiam si vrgente necessitate Regis, vel Regni noua adoha imponeretur, vel antiqua augeretur, vt per supracitatos, quibus addendi sunt, Frecc. de subfeud. 34. authorit. Vrsil. ad Afflict. in d. decis. 252. Camil. Saler. in addit. Consuetud. Quod si aliquis, de alimentis præstandis, idcircò in donatiuis, quæ fiunt à Baronibus, quæ per modum adohæ soluuntur, secundogeniti non contribuunt pro vita militiæ, nec in liquidatione vitę militiæ habetur ratio donatiuorum, Lanar. d. consil. 57.

Et quia adoha est onus feudi, quod debetur à feudatario in recognitionem directi dominij, idcircò debetur ab vsufructuario, Andr. de Iser. in Constit. Reg. Quam plurimum, versic. in contrarium quando indicetur, Capyc. decis. 184. Ann. dicto consil. 3. sicut vsufructuarius tenetur ad onera Collectarum, l. hactenus, ff. de vsufruct. Roman. sing. 157. Cacheran. decis. Pedem. 83. & cætera alia onera realia agnoscere debet vsufructuarius, l. arbores, §. fin. ff. de vsufruct. l. si. pendentes, §. si quid cloacarij, ff. eod. tit. Nam vsufructuarius dicitur dominus ratione præeminentiæ, Glos. in l. non quocunque, §. fundum, versic. si abierit, ff. de leg. 1. Florian. in rubr. ff. de vsufruct. Ias. in §. æquè, col. 11. de action. Capyc. d. decis. 184. Non tamen debetur à Conductore feudi, licèt adoha sit onus reale; Ratio est, quia ad conductorem non transit vtilè dominiũ feudi, sed tantùm facultas colligendi fructus, Alexan. consil. 4. col. 2. lib. 5. Liparul. ad Andr. de Iser. in cap. 1. §. similiter, in verb. adohamento, de Capitul. Conradi, Ann. d. consil. 3. num. 18. Nisi conductio fuisset facta per decennium, nam ex quo tũc transfertur dominiũ, onus adohæ transfertur in conductorem, sic referũt fuisse decisum per Sacrum Consilium de Ayell. in d. tract. de iur. adoh. numer. 59. Thorus in Compend. in verb. adoha.

Et in hoc differt onus adohæ ab onere releuij, nam onus releuij, licèt debeatur ex fructibus feudi, non est propriè onus reale ipsius feudi, nec inest ipsi feudo, sed est onus perso-

nale

nale soluendum ab hærede ratione confirmationis veteris inuestituræ, sic probant Andr.de Ilct. in c. 1.§. similiter circa fin.de Capit.Conra. & in cap.1.§.sed &si plures,nu.11. Per quos fiat inuestitura, & dicitur quædam pręstatio extrinseca à feudo per mortem introducta à successore soluenda,sic Loffred.in d §.sed &si plures,idem probat de Pont.de potestat. Proreg. tit. de refutation. feudor. §.4. num. 5. Et faciunt tradita per Andr. de Iser. in Constit. Reg.Post mortem,vbi etiam Afflic. licet contrarium probet Camillus de Medicis cons.18. Sacrum tamen Consilium habendo supradictam opinionem pro vera decidit releuium solutum ab hærede cùm beneficio legis, & inuentarij, cedere damno hęredis,& non creditorum, Gizzarell.decis.8. An autem cedat damno legatariorum maximum dubium est, & videtur dicendum non debere cedere in damnum hęredis cùm beneficio legis, & inuentarij, qui non debet sentire, neque commodum,neque incomodum,neque damnum,neque lucrum,l.fin.§. licentia,C.de iur.deliber.Giur.decis. 43.num.25.Gratian.discept.foren. lib.4.cap.749.n.48.Cesar Manente decis.34. Nam creditores absque eo, quod hæres nouam habeat inuestituram, possunt agere ad vendendum feudum,facta prouisione de curatore hæreditati iacenti, vt aduertit Gizzarel loc.cit.n.8.quod non videtur permissum legatarijs, qui cùm nullum ius habeant super feudum,sed tantum possunt cogere hæredem actione personali ad feudum vendendum pro satisfactione legatorum, necessariò videtur ad ipsos spectare onus releuij, cùm alias sua legata consequi non possent,sed de hoc alias.

Debetur etiam defunctionibus fiscalibus,quæ dicuntur panes ciuiles, & viuere Regum, Andr. de Iser. in d. cap. Imperialem, §. præterea, il secondo, si concedantur in feudum, Frecc.de subfeud.lib.3.in 2.formula inuestit.num.29.fol.401. vbi sic dicit iudicatum, & debetur etiam de quibuscunque bonis concessis in excambium feudorum, Loffred. in paraphrasi,in cap.1.§.feu,versic. si verò in princ. qui success. tenean. Franc. de Amic. in tit. de his, qui feud.dar.poss.§. expeditis quæstionibus in fin.Io. Andr. de Georg.qui sic dicit decisum per Sacrũ Consilium alleg. 3. numer. 10. Non tamen debetur adoha eo anno, quo soluitur releuiũ; Nam cũ releuium sit medietas fructum feudi, non debentur duæ præstationes eodem tempore, ne integri fructus in damnum feudatarij absorbeantur, Affl. in Constit.Reg.si quando in 2. notab.Campagnia in Cap.Reg.incip. In nomine Dei ęterni, nu.43.Idem dicendum est in donatiuis, vt non debeatur eo anno, quo soluitur releuium, sed imputentur in solutione, sic dicunt practicari, Tapia in rubr. ff. de constit. princip. cap. 4. num.79.Thor.in Compend.decis. verb. adoha.

An autem auctis fructibus feudi, augenda sit adoha, dubium est inter Doctor.de quo latè per Iser.in cap. 1.§.si quis de manso,de controuer. inuestit. Petr. Gregor. de concess. feud.par.1.q.11.Intrigliol.de feud. centur.1.q.69. In Regno tamen fuit pluries decisum non esse augendam adoham auctis fructibus, nec etiam diminuendam ipsis diminutis,Ann. in d.cap.1.nu.150. Et fuit aliquando iudicatum contra Regium Fiscum in concessione functionum fiscalium cùm augmento futuræ numerationis,nam auctis focularibus, per subsequentes numerationes, non augetur adoha,sed attendenda est taxa,quę vna fuit in anno 1504.

altera in anno 1564. quæ dicitur noua taxa, vt habetur per Ann. loc. cit.

Est tamen in electione Regis petere adoham, vel seruitium personale, Andr. de Iser. in cap. 1. §. fin. nu. 14. de Capit. qui cur. vend. & in cap. 1. versic. secundum vsum Regni; Quis dicatur Dux &c. & in cap. 1. §. firmiter, num. 52. de prohib. feud. alien. per Feder. Capyc. d. decis. 10. num. 15. & in inuest. feudal. in verb. feuda adohant; Ratio est, quia licèt ex iuris dispositione electio sit debitoris, l. plerunque, ff. de iur. dotiũ, & de iure communi feudorum, probat tex. in d. §. firmiter, tamen quia in præstatione Regij seruitij adest publica vtilitas, considerandum est id, quod magis Principis conuenit, & expedit, l. Lutius, ff. de euiction. l. item si verberatũ, ff. de rei vendic. Idcircò Regis est electio, ità ferè omnes supracitati, & quod possit Rex pluries variare, post Iser. Capyc. Ann. & alios, probat Mols. ad Consuetud. Neap. par. 4. de success. ab intest. q. 63. num. 3. cum seq.

Quomodo dignoscendum sit vtrum aliquid sit necessarium, an verò voluntarium.

QVÆST. XXXVII.

REgula hæc statuenda est, quod aliquid non dicitur necessariũ, quando habuit originem à voluntate, l. si fideiussor, §. 1. ff. qui sat. dar. cogan. ibi, (*ipse sibi necessitatem imposuit*,) l. mulier in princip. ff. quod met. caus. ibi, (*quia hunc sibi metum infert*,) l. interdum in fin. ff. de iudic. ibi, (*cum sua spontè sibi hanc obligationem contraxit*,) & probat tex. in cap. quicunque, il secondo 12. q. 2. vbi habetur, inuitum non dici eum, qui ob premissionem voluntariam ad promissum ipsum implendum, aut promissi solutionem faciendam vrgetur; Facit regula, quod quæ à principio sunt voluntatis, ex post facto sunt necessitatis, l. sicut, C. de act. & oblig. Ratio conclusionis est; Primò, quia semper prima causa spectanda est, à qua omnis posterior euentus formatur, l. 1. C. de impon. lucrat. descript. lib. 10. l. sed an vltro, §. fin. ff. de negot. gest. Glos. in l. etiam, §. 1. versic. idem erit dicendum, ff. de petit. hæredit. & in l. in venditionibus, ff. de contrah. empt. Secundò, quia omne causatum debet referri ad principium, quod est ipsius causa, Ias. in l. quominùs, nu. 17. de flumin. b. & in l. stipulationes non diuiduntur, num. 21. ff. de verb. obligat. Osascus decis. Pedemont. 167. num. 28.

Hinc collige, quod quando disputatur, an licitè filio familias pecunia credita fuerit, initium contractus spectandum erit, l. si tamen, ff. ad Macedonian. quia quando vnum ab altero deriuatur, principium spectandum est, & obseruandum, l. si procuratorem, ff. mand. l. 1. §. idem Pomponius, ff. de postulan. Anchar. consil. 28.

Item, qui voluntariè hæreditatem adijt, licèt postea teneatur esse hæres, dicetur tamen hæres voluntarius, quia à sua voluntate processit, Aretin in l. is potest circa fin. ff. de acquir. hæred. Et quod erat necessarium in defuncto, dicitur voluntarium in hærede, quia poterat hæreditatem non adire, Anchar. consil. 26. col. 2. Paul. de Castr. consil. 35. col. 2. Alciat. in l. 2. §. ex his verbis, ff. de verbor. oblig. Aymon. Crauet. in responso pro Genero, num. 384. Nam necessaria causa, illa est, quæ vitari, & remoueri non potest, quia

data

data facultate remouendi, ſi remotio non fit, voluntariè, quis neceſſitatem patitur, Dec. in cap. cùm ſit Romana in 3. notab. de apellat. Aymon. Crauett. & Alciat. locis citatis.

Idcircò habens facultatem à teſtatore alienandi pro neceſſitatibus ſuis bona prohibita alienari, ſi non à natura, vel à lege, ſed facto proprio in neceſſitatem incidat, non poterit alienare, Bal.conſil.20.vol. 2. Barbat.in addit.ad Bar.in l.quamuis, ff. ſolut.matrim.Boer.deciſ.44. Socc. in l.Marcellus, §.res quæ, num.3.ff. ad Trebellian.Curt.Iun.in auth.res quæ, num. 31.C.commun. deleg. Menoch.de arbitr. Iudic. caſ. 182. num.54. Ratio eſt, quia non poteſt dici debitum neceſſarium, quod volũtarium habuit initium, Pilanus inter Conſilia Bruni conſil. 117. num.184 Tiraq. de retract. lignag. §.1.Gloſ.14.n.15.Oiaſc.& Crauet. locis citatis. Et imputandum eſt illi, qui ſe ſuo facto in neceſſitate poſuit, l.ſi fideiuſſor, §. ſi neceſſaria, ff. qui ſat. dar. cogan.l.2.§. ſi quis tamen, ff.ſi quis caution.l.Papinianus, ff.de minorib. l. ſi dictum, §. ſi commiſero, ff.de euiction. cap. intelleximus de iudic. Crauett. in d. reſponſo pro Genero, num.44. 87. 88.Menoch.loc.cit.num.51.

Notanda ſunt iſta in materia impoſitionum, ſeù donatiuorum, quæ ſub prætextu neceſſitatis exigit Rex ab hoc Regno, nam ſi ſua culpa nimis lautè viuendo, vel donando in neceſſitatem incidat, donatiua non debentur, faciunt tradita per Cardinal.& cæter.Canon.in cap. cùm Apoſtolus, §. prohibemus de cenſib. Videlicèt Epiſcopum non poſſe exigere caritatiuum ſubſidium ob neceſſitatem in quam ſua culpa incidit, idem probat Alex. de Neuo conſil.57.num.1.Menoch.loc. cit. num.58.& licèt multi dicant, quod culpa ad caſum non ordinatũ, non eſt conſiderabilis, cap. quia diuerſitatem de conceſſ. præbend. l. non omne, ff.de ſtatu liber. Hoc procedit, quoad pœnam euitandam, non autem ad commodum, vel lucrum reportandum, probat tex. in d. cap. intelleximus de iudic. vbi Dec.n.5. Iaſ.in l.2.§. quod diximus, num. 9. ff.ſi quis cautio, Marſil.ſingul.263. Menoch loc.cit.num.61.

Quomodò autem diſtinguatur neceſſitas, vt alia ſit fatalis, alia naturalis, alia culpabilis, alia verò ex legis diſpoſitione, quam præciſam appellat Crauett.in d.reſponſo in Corolario, num.4.poſt Bal.in d.conſ. 20. & Surd.in deciſ.254.& Couarr.lib. 2. variar. reſol. cap. 16. legendus eſt Menoch in d.caſ. 182.

Confirmantur ſupradicta, nam alienatio, quæ fit ex cauſa delicti, quando vel ex iuris diſpoſitione, vel ſtatuti bona delinquentis publicantur non dicitur neceſſaria, ſed voluntaria, Alex.in l.ſi finita, §. ſi de vectigalibus, ff. de damn. infect. Riminal. Senior conſil. 243.num.57. vol.2. Ratio eſt, quia delinquens videtur, quaſi contrahere cùm Fiſco, & ipſi alienare dùm delinquit, l. Imperatores, ff.de iur.fiſc.ibi, (*tua te ipſe pœnæ ſubdidiſti*,) latè poſt alios, Surd.deciſ.254 num 28.

Sic etiam dicitur voluntarium contrahi matrimonium, quod quis ex vi præcedentis promiſſionis cogitur contrahere, cap.requiſiuit, vbi gloſ. de ſponſal. Ratio eſt, quia neceſſitas contrahendi, & ſi a Iudice ſecundum terminos iuris imponatur, non oritur à principio extrinſeco, ſed ab intrinſeco, ideſt à promiſſione contrahentium. Anton.de Butr. in d.cap.requiſiuit, nu.3. vbi Alex. de Neuo num.6.& Præpoſit.nu.3. de ſponſ. Et procedit dictum etiam ſi per excommunicationem cogerentur ad contrahendum, Sanchez

de

de matrim.lib. 4. diſp. 14. num.8.

Idem eſt in excommunicatione, nàm licèt metus excommunicationis dicatur cadens in conſtantem virum, cap. cùm olim, il terzo, vbi Gloſ. & omn. canon. de reſtit. ſpoliat. latè congerit Sanch. de matrim. lib. 4. diſp. 5. nu. 17. Hoc tamen non procedit quando excommunicatio eſt iuſta, quia tunc ipſemet excommunicandus eſt in culpa, & delinquendo, ac perpetrando delicta excommunicatione digna, ipſe ſibimet metum infert, facit tex. in l. mulier, ff. quod met. cau. Couar. de ſponſal. par. 2. cap. 3. §. 4. num. 12. Sanch. d. diſp. 5.

Confirmatur etiam principalis concluſio, ex tex. in c. 1. & in c. quæris de ætat. & qualit. & in cap. innouamus, 60 diſt. vbi inuitus ad Sacros Ordines promoueri non dicitur, qui ratione accepti beneficij promouetur, idem in cap. cùm in cunctis, §. inferiora de elect. de quo loquitur Triden. ſeſſ. 7. cap. 10. ſeſſ. 23. cap. 11. de reform. latè agit Garzias de benefic. par. 7. cap. 4. Nau. cap. 25. numer. 116. Azor. par. 2. lib. 6. cap. 5. q. 9.

De ratione reddenda ab Adminiſtratoribus rei alienæ.

QVÆST. XXXVIII.

De Tutore; & an valeat legatum liberationis ipſi factum. Cap. I.

VErba Domini ſunt, Luc. 16. *Redde rationem villicationis tuę*, quę habentur in cap. qualiter, & quando, il ſecondo, de accuſation. probatur etiam in l. 1. §. officio, ff. de tutel. ration. diſtrac. l. ſi procurator, §. 1. ff mandat. Clemen. 2. §. illi, etiam de Relig. domib. Procedit regula in quolibet adminiſtratore rei alienæ, Bart. in d. §. officio, eſt communis opinio, quam probant Socc. conſ. 92. num. 5 lib. 4. Roman. conſil. 413. Dec. conſil. 128. 464 & 533. Abb. conſ. 12. lib. 1. Berou. q. 15. Menoch. de arbitr. Iud. caſ. 209. Et hoc ſiuè cùm mandato, ſiuè abſque mandato aliena negotia pertractentur, nam ex natura ipſius adminiſtrationis rei alienæ, deſcendit obligatio ad reddēdas rationes, vt per ſupracitatis. Quibus addendi ſunt, Iaſon. conſil. 100. vol. 1. Nig. controu. 51. Tuſch. in verb. inuentarium, concl. 347. num. 33. cum ſeq.

Idcircò negotiorum geſtor tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, l. 2. vbi Bar. Bal. & alij, ff. de negot. geſt. Soccin. conſil. 46. & 73. lib. 1. & 213. lib. 2. Menoch. d. caſ. 209. Tuſch. in verb. adminiſtrator, concl. 202. Factor, ſeù Caſtaldus etiam tenetur reddere rationem, Felyn. in c. ſcribebam de præſumpt. Ancharan. conſil. 3. num. 4. Alex. conſil. 1. lib. 2. Marſil. ſingul. 77. Curator quoque minoris, l. curator, ff. de adminiſtrat. tutor. l. aduerſus, & l. rationes, C. eod. tit. Soccin. locis citatis.

Tutor etiam tenetur reddere rationem, l. 1. in princ. & §. de rationibus, ff de tutel. & ration. diſtraen. qui tenetur etiam de neglectis, cùm ad officium tutoris ſpectet vtilia agere, & inutilia prætermittere, latè explicat Tuſch. in verb. tutor, concl. 441. & quomodò procedat in foro conſcientiæ, tradunt Sil. in ver. tutela, num. 4. Nau. cap. 25. nu. 65. cum ſeq. Molſeſ. in 2. par. ſummæ tract. 13. cap. 10. nu. 28. cum ſeq. & procedit regula etiam ſi à teſtatore ſpecialiter declaratum fuerit, vt

non

non teneatur tutor rationes reddere, nam per tale legatum censetur tantùm remissa stricta, & scrupulosa computorum redditio, l. si seruus vetitus, ff. de leg. 1. Alex. consil. 45. volum. 1. Tusch. in verb. liberatio concl. 328.

Sicut in simili, quando à testatore specialiter cautetur, quod tutor non teneatur conficere inuentarium liberatur à solemni conf. ctione Inuentarij, tenetur tamen descriptionem bonorum facere, l. 1. §. rectè, vbi Glos. ff. de vsufruct. & quemad. caueat. Alex. consil. 58. lib. 3. Rolan. de inuentario in vltima particula, num. 6. & 9. & consil 92. num. 18. vol. 1. Curtius Iun. in l. procurator, num. 4. C. de edend. Surd. decis. 194. n. 4. & 5. Quæ bonorum descriptio est quędam species inuentarij, & fit ad impediendas fraudes, & nè bona distrahantur, vel occultentur, Guid. Papa decis. 351. & probat tex. in l. si quis intra, vbi Glos. in verb. descriptio, C. de bon. donator. Et probat contra describentem sicut probat inuentarium, Guid. Papa loc. citat. Tuschus in verb. descriptio bonorum, concl. 121. Propterea nè detur occasio delinquendi, & nè aperiatur via fraudibus, quod à legibus omninò intenditur, l. si conuenerit, ff. de pact. dotalib. facta remissione inuentarij tenetur tutor descriptionem bonorum facere, nec ex dispositione testatoris potest se excusare.

Sicut ex legato liberationis in eo, quod forsan in redditione computorum reperiretur debitor, non potest tutor se excusare, quin computa non reddat, & reliqua restituat; Communis enim est opinio supradictum legatum liberationis non valere, nam dolus de futuro remitti non potest, l. si vnus, §. illud, ff. de pactis, l. 1. §. illud, ff. de posit. l. in comodato, ff. comodat. sicut nec cautio de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, l. scire debetis, C. vt in possess. legat. Nec generalis liberatio, tollit restitutionem reliquorũ, l. si quis rationes, & l. Aurelio, §. Caius, & l. Aurelius, §. Meuia, vbi Glos. in verb. pupillæ, ff. dè liberat. leg. Et quod legatum liberationis factum tutori, non valeat, latè ex multis probant Salicet. in l. cùm necessitate, vbi etiam Corneus, Ias. & Anton. de Padil. C. de fideicommis. Angel. consil. 174. Fulgosius cons. 102. Paul. de Castr. consil. 63. & 402. vol. 2. Alex. consil 45. vol. 1. & 74. vol. 7. Ias. in l. in actione, vbi Dec. num. 11. testatur de communi, C. de transact. Alciat. de præsumpt. reg. 1. præsumption. 6. Carelian. Cotta in memorabil. in verb. tutor testamentarius, Couar. lib. 2. var. resol. cap. 14. Tusch. in verb. liberatio, concl. 328. Franciscus Muñoz de ratiocinijs administrat. cap. 5. numer. 17. Niger controuer. 73. numer. 10. & idem in legato facto vsufructuario de omni eo, quod pro abusu vsufructus reperiretur debitor, tradunt Dec. consil. 418. in 6. dub. Io. de Amicis cons. 80. Borgnin. de tutor. num. 207. Mantic. de coniec. vltim. volunt. lib. 9. tit. 8. num. 29.

Syndicis Vniuersitatum, & administratoribus piorum locorum, quale onus incumbat. Cap. II.

Actores, siuè Administratores Vniuersitatis, qui vulgo Syndici dicuntur tenentur, etiam rationes reddere, Socc. cons. 46. lib. 1. consil 213. lib. 2. extant Regiæ Pragmaticæ sub titulo de administrationibus Vniuersit. & sunt ad instar Tutorũ; Idcircò tenentur vtilia agere, & inutilia prætermittere,

tere, & cauere ab omni fraudis suspitione, ideò non possunt bona Vniuersitatis, vel Gabellas conducere, l. Decurio, ff. de Decurion. l. 1. §. spurij, ff. eod. l. Curialis, C. locat. Nec cùm conductoribus participare, l. 2. §. 1. ff. de administr. rer. ad Ciuit. pertinent. Nec possunt pecuniam Vniuersitatis alteri mutuare, l. 1. & 2. C. de his, qui ex publ. ration. mut. pec. accep. lib. 10. Glos. Bar. & Ioannes de Plat. in l. fin. C. eod. tit. concordat tex. in §. Ciuitatum in auth. de collat. & l. fin. C. de collat. fund. patr. lib. 10. & l. 2. C. de frumen. Vrb. Costantin. & procedit etiam si sub fideiussione Vniuersitatis pecuniam mutuarent, quia mutuum non tenet, nec mutuantes, & mutuatarij excusantur à pœna, l. sciant, C. de his, qui ex publ. ration. mut. pecun. accep. vbi Ioannes de Plat. Ratio est, quia pecunia Vniuersitatis pro necessitatibus ipsius conseruanda, ac expendenda est, l. diu, C. de suscept. vbi Bar. condēnat Ministros, qui ex pecunijs Vniuersitatis negotiationes exercent, allegat tex. in d. l. 1. & 2 C. de his, qui ex publ. ration. si de hoc legendus est, Dec. consil. 6. Idem est in Præceptoribus functionum Fiscaliū, de quibus latè agit, de Pont. in tract. de potest. Proreg. tit. de Regal. impositión. §. 3.

Nec possunt supradicti Administratores, seù Syndici bona Vniuersitatis emere ad instar Tutoris, nec per ipsos, nec per interpositam personam, l. in emptione, §. tutor, & l. non licèt, ff. de contrah. empt. secus tamen si bona fide publicè, & palam emant, l. cùm ipse, vbi Salicet. C. de contrah. empt. Bart. in l. tutor rerum, ff. de administr. tutor. & in l. pupillus, §. fi. ff. de author. pręst. latè explicant Petrus Duen. reg. 31. Azeued. in recompil. lib. 5. tit. 11. leg. 23. Quomodò autem quis dicatur participare in conductione, explicant Menoc. de arbitr. Iudic. cas. 459. Rouit. prag. 5. de admistr. Vniuers.

Administrator piorum locorum tenetur Episcopo loci rationes reddere, Rolan. à Valle consil. 49. lib. 1. vbi loquitur de hospitalarijs, & probatur generalis propositio, in cap. indicatum, vbi Glos. 1. in versic. alij dicunt 80. dist. Clem. quia contingit, §. vt autem præmissa de Religios. domib. Et Sacr. Conc. Tiden. expressè id mandat in admistratore, cuiuslibet pij operis, sess. 22. de reform. cap. 8. & 9. Nisi subsint sub immediata Regis protectione; Vel nisi aliter in fundatione cautū fuerit, nec tempore Visitationis solum, sed etiam extra illam potest Ordinarius à supradictis Administratoribus rationes petere, sic pluries Sacra Congregatio respondit, refert Barbos. de offic. Episc. alleg. 82. nu. 32. latè etiam probat Ricc. in praxi fori Ecccles. . . . . ipsi principales administratores tenentur rationes reddere, non autem Procuratores ab ipsis substituti ex illa ratione, quod qui iure proprio in administratione substituit, ipse tenetur rationes reddere, & non substitutus, nec cedendo iura, liberatur, l. si procuratori, §. tutores, versic. non sunt igitur excusandi, & l. solet, ff. mandati, Io. Andr. Gemin. Anchar. & Fran. in cap. 1. de procurat. in 6 secus tamen si ex mandato principalis substituat, Ang. in l. 2. in princ. ff. de curat. bonis dan. per tex. in §. si per procuratorem, Instit. de satisdation. & sic per Rotam fuit condemnatum Capitulum Illerdense ad redendas rationes Episcopo, non obstante, quod ab ipso Capitulo alij fuissent substituti refert, & probat Gratian. tom. 2. disceptat. cap. 395.

Qui supradicti Administratores piorū loco-

locorum prohibentur ipsorum bona emere, auth. quibuscunque, vbi Glos. Cyn. & alij, C. de Sacrosanct. Eccles. Glos. in Clem. fin. in verb. mensæ suæ de reb. Eccles. non alien. Bald. in d. l. si cùm ipse, C. de contr. empt. Alex. consil. 4. num. 6. vol. 3. Azeued. loc. cit. Et si inuenti fuerint debitores, statim tenentur restituere, nec appellando impeditur exequutio, sic Sacra Congregatio pluries respondit, referunt, & sequuntur Zerula in praxi Episcop. in verb. hospitale, §. 3. versic. 6. Barbos. d. alleg. 81. num. 33. sicut etiam Ministri pecuniarij Fisci, si significantur ex causa introitus superantis exitum, statim fit exequutio etiam debitore inaudito, tanquam in notorijs, l. 2. §. quidā frumentario, vbi Bar. ff. de administr. rer. ad Ciuitat. pertin. Afflict. in cap. 1. in 26 priuil. de fratrib. de nouo benef. inuest. & de materia significatoriarum, quomodò procedat practica Regiæ Cameræ, explicat de Ponte d. §. 3. num. 10. cum seq.

Quæ dicta sunt de redditione computorum Ordinarijs exibenda ab Administratoribus piorum locorum, procedunt etiam in Capitulo Sede vacante cùm in omnibus succedat Episcopo, cap. cùm olim de maior. & obedien. cap. 1. de instit. in 6. cap. 1. de Sed. vacan. & Trid. sess. 24. cap. 16. & quod Capitulum Sede vacante compellat Administratores ad pias defunctorum voluntates exequendas, tradunt Calder. consil. 13. de testam. Cardinal. in Clem. 1. col. 3. de testam Barbat. & communiter DD. in cap. Ioannes de testam. Spino in specul. testamen. Glos. 28. in princ. num. 20. Pauinus de potest. Capit. Sed. vacan. par. 2. q. 7. num 6. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 39. q. 6. Barbos. d. alleg. 82. num. 35.

Exequutores testamentorum ad quid teneantur. Cap. III.

Exequutor testamentarius tenetur, etiam reddere rationem suæ administrationis, Bal in l. si quis ad declinandum, C. de Episc. & Cler. Paul. de Castr. consil. 330. 333. lib. 1. Soccin. consil. 46. lib. 1. & 213. lib. 2. Guid. Pap. dec. 352. Gratian. Discept. Forens. cap. 329. Et procedit dictum etiam si testator remiserit redditionem rationum, nam sicut supradictum est in tutore, quod supradictum legatum intelligitur de stricta, & scrupulosa redditione computorum, ità etiam in exequutore testamentario dicendum esse, probat Tuschus in verb. exequutores testamentarij, concl. 543. Et licèt Glos in l. Diuus, ff. si cui plusquam per leg. falc. dixerit, quod standum est iuramento exequutoris, circà distributionem piorum legatorum; Comunis tamen est resolutio, quod dictum Glos. procedit in legatis minutis, seù paruæ quantitatis, nam solutiones legatorum magnæ quantitatis probandæ sunt per testes, vel instrumenta, Cyn. Bar & Alex. in l. id, quod pauperibus, C. de Episc. & Cler. Procedit etiam dictum Glos. quando solutio esset difficilis probationis, Bal. in l. si quis pro redemptione, C. de dona. vel in legatis pijs cōmissis exequutori, vt secreto illa distribuat, Salicet. in l. nulli, C. de Episcop. & Cler. facit tex. notab. in l. Theopompus, ff. de dote præleg. Et regulariter non dicitur exequutor is, cui aliquid in confidentia legatum fuit, Abb. in cap. nos quidem, num. 17. de testam. vbi etiam Couar. Molfes. 2. par. sum. tract. 13. cap. 11. num. 13. Exequutor enim

vltimarum voluntatum is propriè dicitur, qui nudum habet ministerium facti in distribuendo, nulla sibi retenta commoditate, l. exequutore, vbi Bart. C. de exequution. rei iudic. Roman. consil. 128. latè explicat Valenzuol. consil. 35. & 61.

Non solùm laici exequutores testamentorum tenentur rationes reddere, sed etiam Regulares exempti, qui cùm licentia superiorum officium exequutoris exercent, Clem. 1. de testam. tenentur Ordinarij loci, vt in d. Clemen. 1. à quo etiam si in dicto officio delinquunt corrigi possunt, vt ibid. Ang. in verb. exequutor, Fum. in eod. verb. Io. Andr. in addit. Specul. tit. de instrum. editio, §. nunc aliqua, vers. sed an simplex Commissarius, Cochier. de potest. Ordin. in exempt. par. 4. q. 49. Campan. in Diuers. lib. 12. c. 13. nu. 130. Barbos. alleg. 82. n. 34. Intelligitur tamen de exemptis iure comuni, qui ratione contractus, vel delicti subduntur Ordinarijs, cap. 1. de priuil. in 6. non autem de exemptis vigore priuilegiorum Summi Pontificis, qui nec ratione contractus, nec delicti conueniri possunt, vt sunt hodiè omnes Mendicantes, Syl. in verb. testamentum 2. q. 2. versic. quartum, Rodriq. de regular. tom. 3. q. 70. art. 5. Molf. loc. cit. num. 22. Quando autem Regulares possunt esse exequutores testamẽtorum, tradunt Couarr. in cap. tua nos de testamen. Spin. in spec. testamen. Glos. 28. num. 35. & Gratian. Discept. Forens. cap. 123.

Et non solùm tenentur exequutores testamentorum rationes reddere, sed si suspecti, & negligentes fuerint, à Iudice possunt amoueri, Oldrad. consil. 169. Paul. de Castr. consil 92. num. 2 & consil. 332. lib. 1. & 437. lib. 2. Crauet. cons. 132. n. 3. Roman. consil. 428. num. 7. nàm cùm voluntas testatoris quam primum exequenda sit, l. nulli, ibi, (*sine vlla cunctatione*,) C. de Episcop. & Cleric. & cap. nos quidem de testamen. ibi, (*cuncta secundum voluntatem defuncti sine altercatione constituere*) dicente D. Gregor. in cap. admonere 16. q. 1. (*admonere te volumus ne piæ defunctorum voluntates, tua, quod absit, remissione causentur*,) idcircò exequutor, qui iussa testatoris non exequitur, amouendus est Speculat. in tit. de instrum. edition. §. nunc verò, vers. quid si exequutor, Morla in Emporio iuris par. 1. tit. 2. de iurisd. omn. iudic. num. 197. Nam qui negligenter exequitur, id ad quod ex officio tenetur, censetur esse in dolo, Ancharan. consil. 158. col. 6. Soccin. consil. 2. lib. 1. Crauett. consil. 132. num. 4. & dolus præsumptus, dolus dicitur Bart. in L. quod Nerua, col. 2. versic. scire debetis, ff. deposit. Curt. Iun. in rubr. C. de eden. num. 26. qui autem delinquit in officio, in quo reperitur illo priuandus est, l. si aliquid, C. de suscept. & Arcarij. lib. 10. l. 2. vbi Bal. ff. de liber. & eor. liber. l. mancipia, vbi Glos. & Bald. C. de seru. fugit. l. Diuus, ff. de offic. Præsid.

Et facit regula generalis, quod vbicunque quis in officio, quod gerit, negligenter versatur a Iudice remouendus est, vt de Iudice negligente, loquuntur Bal. in l. 1. §. qui es, num. 3 ff. de offic. Præfect. Vrb. Angel. in l. omnibus, C. de Sport. Dec. in l. penul. not 6. C. de pactis, de Tutore negligente, loquitur tex. in l. fin. ff. vbi pupill. educ. deb. l. fin. C. de administr. tutor. l. 3. §. qui ob segnitiem, ff. de suspect. tutor. Rom. consil. 80. de Principe negligente, tradit Ias. in l. eum, qui res, C. de procurat. de Prælato negligente, tradit tex. in c. grandi de supplen. negl. Prælat. de Procuratore negligente, qui etiam nullo petente à Iudice remoueri debet, habetur in

l. eum,

I. eum, qui res, C. de procurat. Rom. d. consil. 428. Crauett. d. consil. 132. Valenz. d. consil. 35. num. 28. cum seq.

Exequutores testamentarij dicuntur procuratores testatorum, ab ipsis mandatum habentes, glos. in Clem. dudum, §. vtrum in verb. indirectè de sepult. Bart. in l. vnum ex familia, ff. de leg. 2. Bal. in l. si quis ad declinandum, C. de Episc. & Cler. Lapus alleg. 91. num. 6. Abb. in cap. in causis, num. 6. de elect. & consil. 110. lib. 2. & dicuntur etiam tutores bonorum testatoris, Paul. de Castr. consil. 413. lib. 2. Io. Baptista Ferrett. consil. 312. num. 3. Iacobus à Canib. de exequutorib. vltimar. volun. p. 1. n. 11. & 32. Valenz. cons. 60 nu. 6. propterea meritò tenentur rationes reddere non solùm in foro contentioso, vti probatum est, sed etiam in foro conscientiæ, nam grauiter peccant, cùm onere restitutionis si notabiliter negligunt vltimarum voluntatum exequutionem, Sot. in 4. distin. 45. q. 2. art. 3. antè concl. 1. Angel. in verb. exequutor, Syl. in verb. testamentum 2. Nau. cap. 25. num. 65. P. Nau. de restit. lib. 3. cap. 4. num. 167. & lib. 4. cap. 4. num. 75. Mol. de iust. & iur. disp. 251. Rodriq. in summ. tom. 1. cap. 133. Spino in specul. testamen. Glos. 28. nu. 7. Cened. qq. Canon. q. 31. n. 7. Molf. loc. cit. & Palatios Rubeos in repetit. rubr. de donat. inter virum, & vxor. §. 65. num. 20. enumerat singularia exempla eorum, qui ob defuncti voluntatem non exequutam à Deo Optimo Maximo æternis supplicijs condemnati fuerunt, Nàm licèt exequutoris officium nemo cogatur acceptare, cap. Ioannes, vbi Gl. in verb. mandatum de testam. quia ad benè operandum non promissum nemo cogi potest, cap. ad fidem 23. q. 5. Glos. in sum. 23. q. 6. Tamen post acceptationem siuè expressè, siuè tacitè factam, prout explicat Syl. in verb. testamentum 2. num. 3. tenentur sub mortali exequi; Et supradicti exequutores negligentes dicuntur necatores egentium, membra diaboli, raptores, & sacrilegi, cap. qui oblationes 1. & 2. cap. clerici 13. q. 2. & propterea non solùm peccant, vt dictum est, sed varijs pœnis plecti possunt, habetur in c. si hæredes, vbi Couar. numer. 5. de testam. Gulielmus de Benedictis in capit. Raynutius in verb. si absque liberis, il secondo, num. 195. de testamen. Spin. & Cened. locis citatis, & tenetur restituere, Clem. quia contingit de Relig. domib. §. æconomo in auth. de Sanctis. Episcop. Spin. loc. citat. num. 18. est communis resolutio, vt per Cened. & Molf. locis citatis.

Datur tamen casus, in quo electus in exequutorem tenetur sub mortali acceptare, & est quando nulla adest rationabilis causa non acceptandi; tunc enim peccaret contra caritatem, dùm onus impositum ab eo, qui non potest ampliùs rei suæ consulere, non acceptat; Et sicut grauis culpa est proximum in extrema necessitate existentem non adiuuare, vt notum est, ità, & voluntatem defuncti, quæ miserabilissima persona dicitur, & omni humano auxilio destituta, Afflict. in constit. Regni instrument. tobur, num. 23. non exequi sic in specie, probant Spino d. Glos. 28. num. 18. allegat Glos. in cap. sicut, in verb. vsum 11. quæst. 1. Imolam in cap. Pastoralis, vbi etiam Felyn. num. 6. de offic. deleg. qui dicunt, quod is, qui putat posse iustè iudicare, & partes ad concordiam reducere, si arbitrandi officium recusat peccat.

Ex hoc principio aliqui deducunt posse Episcopos cogere exequutores vltimarum voluntatum ad exe-

quendas quascunq; etiam non pias testatorum voluntates, vt latè probat post alios Spin.loc. cit.num.21. Veram tamen est resolutio, quod tantùm in pijs legatis locum habet Episcopalis authoritas, in cæteris verò laicus est Iudex competens, probatur ex l.hæreditas,ibi, (*principali, aut Pontificali authoritate,*) ff. de petit. hæredit. post alios probat Tuschus in verb.exequutor, concl. 533. Molf.2.par.sum.tract.13. cap. 11.num.13.

Negligentia exequutoris in restituendo malè ablata à testatore, nihil obest animæ defuncti, nec ob dilationem restitutionis interim detinendus est in purgatorio secundum veram opinionem, nam sufficit probo viro commisisse restitutionem, sic probant D. Thom. Quolib. 6. ar.13.q.8.Adrian. Quolib. 8.lit.F. per hæc verba (non enim patitur anima defuncti detrimentum si restitutio differatur, quam quis fieri mandauit, licèt tardè in morte, si tunc fecit, quod poterat,) & hanc opinionem probant, etiam Sot. de iust. & iur. lib. 4. q.6. ar. 1. ad fin. Angles in Florib.in q de suffragijs, fol.353 Nau.cap.17. nu. 68. versf. quęsitum, Lopez in instructor.consc.par.1.cap.121.versic. ad defunctus, Conrad. de casib. consc. q. 160.Bellarmin. tom.1. controuer. controuer. 6. lib.2. de purgator. c. 16.ad finem, Spin.loc. cit. Cened. loc.cit.nu.6 Et licèt Ang. in verb. exequutor, §.23. contrarium dixerit, ex tex. in cap. in litteris de raptorib.ibi, (*& hæredes eius moneas, & compellas, vt his, quibus ille per incendium, vel alio modo damna contra iustitiam irrogauerat, iuxtà facultates suas condignè satisfaciant; vt sic à peccato valeat liberari,*) de raptorib. communis tamen sensus est, mendose in dicto Codice legi, valeat liberari, sed in plurali legendum est, valeant liberari, hoc est, vt hæredes ipsi, restituendo imposita à testatore à proprio peccato liberentur, non enim de testatore loquitur, qui in themate dicti textus in articulo mortis constitutus de commissis culpis se pęnituit, & à censuris fuit absolutus, & hunc sensum tenet Io.Andr.ibidem Adrian. quolib. 11.cap. 17 num.68. Viual. in Candel. Ecc.par.1.tit.de purgat. nu.16.Ludouic. Carbon. de restit. q.90 vers. 3. dubitatio, Spino loc. cit.num. 8. alios congerit, Cened. loc.cit.num.8.& seq.

Ex supradicta obligatione, quam exequutores testamentarij habent reddendi rationem de commissis ipsorum fideicommissis sequitur, vt teneātur inuentarium conficere non omnium bonorum testatoris, sed tantùm ipsis assignatorum, vt distribuantur, & ità procedunt tradita, Speculat.in tit. de instrument. edition. §. nunc verò aliqua, col. 18. versic. sed an teneatur, vbi etiam Io.Andr.Bal.in l.nulli, C.de Episc. & Cleric.non enim potest exequutor testamentarius proprio authoritate alienare bona hæreditaria, pro satisfaciendis legatis, nisi vocato, & audito hærede, Bar. in l alio, num. 16. ff. de alimen.& cibar.leg. Quod procedit etiam si exequutor haberet liberam à testatorem facultatem, nam illa libera facultas habet annexam bonam fidem, quæ non dicitur adesse quando actus geritur non vocatis de iure vocandis, Bar.loc.cit.Ruin.consil.19.num.4. vol.2. & venditio bonorum facienda est sub hasta, & per publica bandimenta ad instar tutoris quando ex rationabili causa vendit bona pupilli, Bar. loc.cit.num.21. Spin. d. Glos. 28 Regulariter enim exequutor testamentarius accipit bona à manu hæredis, & non propria autoritate, vt distribuat, d.l.nulli, vbi

Glos.

Gl. & Io. Faber l. fin. §. fin. C arbitr. tutel. l. Orphanatrofos, §. 1. C. de Episcop. & Cleric. Gregor. Lopez leg. 2. tit. 10. parti. 6. Glos. 1. Et potest hæres preuenire exequutorem in solutione legatorum, Florian. & Aretin. in l. quidam testamento, §. si scriptus, ff. de leg. 1. per tex. in l. si pluribus, ff. de leg. 1. & l. si Libertus sub conditione, §. 1. ff. de oper. liber. Nec potest exequutor testamentarius alium in suum locum substituere, sed ipse tenetur exequi, d. l. nulli, ibi, (*pro sua conscientia*,) & Bald. notat, C. de Episcop. & Cleric. est enim electa industria personæ, idcircò non admittitur substitutio, Glos. in cap. quicunque, in verbo proprijs manibus de hæretic. in 6. Abb & Felyn. in cap. final. de offic. deleg. Spin. & Valenz. locis citatis. Quando autem hæres suum munus exequitur vanum redditur officium exequutoris, & ità procedunt dicta per Corn. consil. 76. nu. 12. vol. 4. & Mant. de coniectur. vltim. volun. lib. 3. tit. 1. numer. 22. nempè super vacuum esse exequutorem nominare, refert nouissimè Valenzuel. consil. 35.

Patris, Matris &c. Capituli Sede vacante, munus, ac de libris rationum. Cap. IIII.

PAter etiam administrator bonorum filij in casibus in quibus non habet vsumfructum, tenetur rationes reddere, l. Titius, §. pater, vbi Bar. ff. de negot. gest. Soccin. cons. 46. lib. 1. 72. 12. lib. 3. & 92. num. 5. lib. 4. Secus tamen quando habet vsumfructum, Soccin. consil. 2. n. 7. lib. 1. Alex. consil. 110. num. 22. lib. 3. Pinell. in l. 1. in 2. par. C. de bonis mater. num. 27.

Mater etiam, quæ bona filij administrauit, tenetur reddere rationem, Anchar. consil. 306. Dec. consil. 349. Alex. consil. 110. lib. 3. & 62. lib. 4. Soccin. d consil. 2. numer. 7. lib. 1. Gozadin. consil. 80. in fin. Boer. decis. 61.

Filius quoque administrator bonorum patris rationem reddere tenetur, Soccin. consil. 46. lib. 1. 213. lib. 2. & 92. num. 5. lib. 4. Idem etiam in fratre bona communia administrãte, Soccin. consil. 73. lib. 1. 213. lib. 2. Roman. consil. 168. & 414. Dec. consil. 255. num. 2 & 365. Aymon. Crauet. consil. 159. num. 6. Rolan. à Vall. consil 46. numer. 11. lib. 1. Idem est in marito bona extrà dotalia administrante, l. aduersus, & l. rationes, ff. de administr. tutor. Roman. consil. 413. Dec. consil. 110. num. 7.

Idem in socio bona societatis administrante, Soccin. cons. 24. num. 32. & consil. 46. lib. 1. Ruin. consil. 54. & 110. lib. 6. Paris. consil. 84. & 88. numer. 17. lib. 1. Idem in seruo, qui bona domini administrauit, l. cùm seruus, ff. de condit. & demonstrat. Socc. consil. 24. lib. 1. Rolan à Vall. consil. 49. num. 10. lib. 1.

Idem in Capitulo Sede vacante, nam tenetur redere rationem nouo Episcopo, Rubeus consil. 131. num. 3. Sed Tridentin. sess. 24 de reformat. cap. 16. statuit, quod vbi munus fructuum percipiendorum incumbit Capitulo Sede vacante, teneatur eligere Aeconomum vnum, vel plures, qui rerum Ecclesiasticarum, & prouentuum curam gerant, & rationem reddant.

Supradicti omnes, quos diximus teneri reddere rationes tenetur etiam inuentarium, & librum rationum conficere, Bald. consil. 137. lib. 5. Roman. consil. 118. num. 2. Ruin. consil. 29. num. 11. lib. 5 post Rolan. in tract. de inuentar. congerit Tusc. in verb.

inverb. administrator, concl. 112. & in verb. inuentarium concl. 347.

Quomodò autem reddendæ sunt rationes, habetur, in l. cùm seruus, & in l. quamuis, ff de cond. & demon. & quatuor principaliter considerantur; Primò, vt rationes distinctè descriptæ legendæ tradantur; Secundò, vt accepta cùm datis computentur; Tertiò, vt reliqua restituantur; Quartò, vt si quæ mora commissa sit, interesse soluatur, vt habetur in supracitatis iuribus, & explicant Affl. decis. 157. vbi Vrsill. Capyc. decis. 17. Sola in Constit. Sabaudiæ, in Rubr. de minor. & ration. distraben. ac quietat. decret. Glos. 3. numer. 6. cum seq. Menoch. de arbitr. cas. 209. Muñoz de ratiociniis administrator.

Is, cui rationes redditur potest etiam petere librum, qui vulgo dicitur, Diurnalis Alciat. respons. 427. Menoch. loc. cit. num. 14. liber autem rationum ab administratore exibitus, non potest ab aduersario pro parte approbari, & pro parte non, Cyn. in l. vni. in 13. q. C. de confessis, Bar. in l. Aurelius, §. idem, quæ sit, ff. de liberat. leg. Abb. & Felyn. in c. 2. de fid. instrum. Rot. Ianuens. decis. 77. Surd. consil. 543. vol. 4. Ancharan. Regiens. q. 55. Et in connexis facit fidem, etiam pro scribente, Bar. in l. quidam, §. numularios, ff de eden. & in l. etiam, ff. de minori. Hinc Franc. Marc. decis. 60. dixit fuisse iudicatum, quod petenti exhibitionem libri potest excipi, quod declaret si intendit in totum librum approbare, quod notandum dicit Rouit. pragm. 5 de administr. Vniuers.

Rationibus semel redditis sequuta absolutione ampliùs non sunt reddendæ, l. semel, C. de apoch. publ. lib. 10 Io. Andr. Archid. & Io. Monac. in cap. 1. de cler. ægrot. in 6. & in Clemen. quia contingit de Relig. dom. Glos. in l. 3. §. 1. in verb. liberationem, ff. de contrar. & vtil. act. tutel. Soccin. consil. 92. nu. 1. lib. 4. Paul. de Cast. cons. 342. lib. 1. Dec. consil. 94. num. 4. Nisi tamen fuerit error in calculatione, vel duplicatione partitarum, l. 1. C. de error. calcul. nam etiam redditis rationibus, & sequuta incontinenti quietatione, transactione, vel pacto, quia idem error, qui fuit in redditione computorum censetur adesse in transactione, quietatione, vel pacto, iterum possunt reuideri; & ità procedunt dicta per Bar. in l. instar, C. de iur. fisc. lib. 10. Ruin. cons. 71. lib. 1. Ias. & Iacob. de Sancto Geor. in l. 1. C. de err. calc. & quando constaret de dolo quælibet generalis liberatio non prodest administratori, l. Aurelio, vbi Alberic. ff. de liberat. leg. l. Aurelius, §. Titius, vbi omnes notant, ff. eod.

Redditio computorum non præscribitur, nisi spatio triginta annorum, Bald. in l. aduersus, num. 1. C. de neg. gestis, & etiam heredes tenentur, idem Bald. in l. curatores, Cod. eodem tit. Guttier. de contract. iurat. cap. 4. num. 24. Montanar. pragm. 5. de administr. Vniuersit. & præcipuè tenentur reliqua restituere: hoc enim ex intrinseca natura redditionis rationum descendit, l. quamuis, & l. cùm seruus, ff. de condit. & demonstrat. l. si ità fuerit, §. quarto, ff. de manumiss. testamen. l. plures, ff. fideicommiss. libertat. nam nihil refert rationes reddere, nisi reliqua restituantur, Menoch. dict. cas. 209. numer. 22. Barbos. dicta alleg. 82. num. 33.

De

De Aduocatis.

QVÆST. XXXIX.

Requisita in recto causarum patrono. Cap. I.

IS, qui in iudicio coram habente iurisdictionem, suum, vel amici desiderium proponit, vel alterius desiderio contradicit, is aduocatus dicitur, l. 1. §. postulare, ibi, (*postulare est desiderium suum, vel amici sui in iure apud eum, qui iurisdictioni praeest exponere, vel alterius desiderio contradicere*,) ff. de postulan. l. quisquis, §. antè omnia, Cod. eod. Azeued. in recompil. lib. 2. tit. 16. in rubr. de los abocados, Abb. & cæteri Canon. in rubr. de postulat. Syl. in verb. aduocatus; Idcircò prohibitus aduocare, non censetur prohibitus domi consulere, vel allegationes conficere, Bar. in l. 1. §. fin. ff. de varijs, & extraord. crimin. Bal. Angel. & Alex. in d. l. 1. §. postulare, & in §. pueritiam, Bertachi. in verb. aduocatus. Syl. loc. cit.

Officium aduocationis laudabile est, ac humanæ vitæ necessarium, l. laudabile, C. aduoc. diuer. Iudic. necessarij sunt ad conseruationem Reipublicæ, Bar. in l. aduocati, C. de aduoc. diuer. Iudic. Roland. à Valle consil. 36. vol. 3. Conrad. in templo omn. Iud. lib. 1. cap. 1. §. 1. idcircò à Iudicibus proteguntur, ne ab aduersarijs offendantur, & aduocati litigantium in Curia proteguntur à Canone 12. Bullæ Cænę Domini, quod tamen procedit contra offendentes aduocatos quandiù in Curia non autem extra, licèt ex causa in Curia defensa offensio proueniat, Vgolinus in dicta Bulla, cap. 12. in verb. Negotiorum gestores, num. 1. Odoardus in eadem Bulla q. 9. n. 2. & ità resolutum fuit in facto à doctissimis viris. Officium enim aduocationis exercuit, & exercet Dominus noster Iesus Christus apud Patrem, iuxtà illud Apost. *Aduocatum habemus apud Patrem, &c.* idem Officium Beatissima Virgo, ac etiam Sancti in Cœlis exercent; officium enim aduocationis in dilectione proximi fundatum est, vt illis succurratur, qui propriam causam tueri nequeunt, latè prosequitur Menoch. de arbitrar. cas. 369. Et sicut Eximij meriti est officium aduocationis rectè exercere, Ias. in l. 1. num. 8 ff. de ius. & iur. Arnonius singul. 23. Borgnin. Caualcan. de vsufruc. mulier. num. 105. & decis. 33. n. 21. Simon de Pret. de interpret. vltim. volun. lib. 1. interpret. 1. dub. 1. Guazzin. ad defens. in præfation. num. 40. ità maxima continet pericula, quę numerantur ab Alberico in l. vnic. C. de suffrag.

Et quoniam humana natura procliuis est ad malum, pauci sunt, qui debitis adhibitis circumstantijs officium exerceant, idcircò Bal. in l. ab Anastasio, num. 4. C. mandati, dixit aduocatos præsumi parũ conscientiatos, & omnia mala mali aduocati noue rũt, gl. in d. l. ab Anastasio, & iusto Dei iudicio tales mali aduocati, absq; lingua multoties moriuntur, gl. in §. itẽ, Surd. in verb. admittitur, Instit. quib. mod. non est permiss. fac. testamen. vt in eo puniantur, in quo deliquerunt, cap. literas de tempor. ordinat. cap. Pastoralis de iur. patron. probant etiam Barbat. consl. 65. col. 2. Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, in ver. testamentum, il primo, nu. 6. de testam. Molf. ad consuetud. par. 4. tit. de renunciat. q. 15. num. 23. latè etiam de malis aduocatis agunt Carezius de locato, & conduc. par. 7. tit. de sublocat.

locat.q.32.nu. 58. Thorus in compend.decif.Neapol.in verb. aduocatus, & præceteris notanda ſunt verba, D.Bernardi lib. 1. de conſider. ibi, (*minor quemadmodum aures diuinæ audire poſſunt huiuſmodi diſputationes aduocatorum, & pugnas verborum corrige Deus prauum morem præcide linguas vaniloquas, & labia doloſa claude hi ſunt, qui docuerunt linguas ſuas loqui mendacium, diſcreti aduerſus iuſtitiam, eruditi pro falſitate: Sapientes ſunt, vt faciant malum, eloquentes, vt impugnent verum, ij ſunt, qui inſtruunt, à quibus fuerant inſtruendi: adſtruunt non comperte, ſed ſuas ſtruunt calumnias innocentiæ, deſtruunt veritatis ſimplicitatem, & obſtruunt iudicij vias.*)

Peritus autem aduocatus peſſimam cauſam facit videre bonam, Gloſ.in l.quod ſi nolit, in verb. adhibuit, ff. de edilict.edict.Io.de Amic.conſil. 103. Indoctus verò cum neſcit aliquid allegare, dicit ſic aliàs fuiſſe obſeruatum, Alb.in l.1.ff.de conſt. Princ. Boer. in addit. Io.de Montagn.in tract.de parlamento, nu. 8. in 16. tit. tractatuum de Ponte de poteſt.Proreg.tit.de aſſenſu Regio ſuper dotem, num.35. Potius autem expedit bonum, & peritum aduocatum habere, quàm bonum Iudicem, nàm aduocatus totus eſt pro ſuo cliente Iudex, verò pro vtraque parte, Fulgoſ.in d.l. quod ſi nolit, §. mancipia, vbi etiam Cepol.nu. 14. Simon de Pretis de interpr. vltim. volun.lib.5.interpret.2.dub. 2. nu. 29. quod notandum dicit Rouit. in rubr. de poſtulan. in pragmat. pro compromiſſis, quæ in aduocatis ſolent fieri, cùm non expediat litiganti ſuum peritum aduocatum effici Iudicem.

Pro veritate patrocinari debet, vt notum eſt, & tunc multa poteſt, etiam in foro conſcientiæ pro victoria conſequenda, facere, nempè, occultare ea, quæ poſſunt proceſſum cauſæ, vel victoriam impedire, D.Tho. 2.2.q.71.ar.1 Syl.in verb. aduocatus, num.4. poteſt etiam cauillationibus, & malitijs vti, dummodò non adſit mendacium, & cauillationes partis aduerſæ cauillationibus, etiã repellere, Gloſ.in cap.cupientes, in verb. malignantium de elect. in 6. Gloſ in c.dominus 23.q.2. Alciat. de præſump.reg.2.præſum.31.n.9. Couar.variar.reſol. cap.2. num. 1. Azeued.in recompil.leg.2. tit. 16. lib. 2.num.7. Guazzin.loc.cit. & ſicut hoſtes per inſidias, & dolos vincere poſſumus, cap. vtilè 22. q. 2. ità & aduocatus dummodò aliquid intrinſecè malum non agat, Syl.loc.cit.num. 6. & Dominus in Euang.Matth.21.volens malignorũ cauillationes retundere præpoſitæ quæſtioni non reſpondit, ſed aliam propoſuit, ad demonſtrandum licitum eſſe cautelis vti contra malignorum malitias, & clauum clauo retundere, poteſt etiam leuia allegare, quando cognoſcit inductos Iudices ex leuibus moueri, Io. And. in cap.per tuas, qui fil.ſint legitimi, de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſibus ſuper dot. num.56.

Poteſt etiam aduocatus tuta conſcientia dubias cauſas defendere, & etiã probabiles contra probabiliores eſt comunis opinio, Sot. de iuſt. & iur. lib.5.q.8.ar.3.Nau.c.25.n... Gut. pract.qq. q.28 Sayr.in cla.reg. lib. 12.c.22. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap.31.dub.9. poſt alios latè Sanchez in ſumma lib.1.cap.9.nu. 51. cum ſeq. ſufficit enim probabilem cauſam defendere, & iura clientis coram Iudice exponere ſententiam expectando, quod tamen ſecus eſt in bello, nam vt tuta conſcientia bellum induci poſſit, non ſufficit probabilis opinio, ratio eſt, quia per litem fit inquiſitio veritatis, & deciſioni Iudicis auditis partibus relinqui-

linquitur, belli autem illatio est sententia exequutio, vndè supponit sententiam, vel esse latam, vel omninò debere ferri pro eo, qui bellum infert, in dubio autem sententia non est ferenda pro opinione minùs probabili, sed pro probabiliore, cùm tutior pars sit eligenda, cap. iuuenis de sponsal. idcircò satis differt litis defensio ab indictione belli, licèt in prosequutione iusti iudicij possit aduocatus industria vti qua, & milites ad debellandos inimicos, subtiliter probat Less. loc. cit. num. 54. Iniustas autem causas defendendo aduocatus non solùm peccat mortaliter, sed etiam tenetur restituere, Glos. in cap. 1. de confessis in 6. latè Viuius comm. opin. opin. 38. Idem etiam sentiunt omnes Theologi, vt post D.Thom. Sot. Syl. Nau. congerit Molf. tract. 8. cap. 13. num. 21. Idem est si iniustam causam facit transigere, Alb. in l. fin. Cod. de suffr. Burg. de Paz. in proem. leg. Taur. nu. 255. Caccialupus de transact. q. 20. quia transactio in casu dubio facienda est, idcircò grauiter peccat aduocatus consulens transactionem in claris, S.Tho. 2.2. q. 71. ar. 3. ad... Syl. in verb. aduocatus, num. 16. Nau. cap. 25. num. 28. Less. d. dub. 7. num. 49.

Idem est si ob negligentiam iustam causam amittit, Syl. loc. cit. num. 16. Bero. in rubr. de postulan. Ias. in §. omnes, nu. 4. instit. de action. Nau. d. cap. 25. num. 29. Quæ autem negligentia requiratur ad hoc, vt locus sit restitutioni in foro cōscientiæ, dubium est; Et verior est opinio, quod debet esse talis, quæ constituat culpam moralem, Innoc. in cap. sicut dignum de homicid. vbi tradit, quod quis non tenetur ad damnum, quod præter voluntatem ex negligentia intulit; & apertiùs, idem probat Abb. in cap. quia plerique de immunitat. Eccles. & ex Theolog. Gabr. in 4. dist. 15. q. 14. ar. 3. dub. 2. Sot. de iust. & iur. q. 7. ar. 2. & lib. 5. q. 1. ar. 9. Syl. in verb. culpa, num. 6. & in verb. restitutio, 2. §. 12. num. 17. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 7. dub. 6. num. 24. & ità intelligendus est, tex in cap. fin. ibi, (*vel negligentia damnum est datum*) de iniur. & damn. dat. &c. consuluisti, ibi (*ne negligentia qualibet proueniente*) 2. q. 4. & in proprijs terminis aduocati, quod non teneatur restituere ex causa negligentiæ, nisi sit dolus, vel lata culpa, probat Syl. in verb. aduocatus in fin. latè. Gutt. qui alios allegat Pract. qq. q. 29.

Quid autem dicendum si aduocatus dolo, & mendacijs faciat, ne reus pœna fisco applicanda plectatur. Vera est resolutio, q̀ licèt peccet, nō tenetur restituere; Ratio est, quia pęna nō debetur, nisi sequuta sentētia, cap. fraternitas 12. q. 2. & reus iniustè negans delictum, ob quod bona essent fisco applicanda, non tenetur restituere, quia peccat tantùm contra iustitiam legalem, non autem commutatiuam, Nau. cap. 25. num. 35. Azor. instit. moral. lib. 5. cap. 8. q. 5. latè congerit Sanchez de matr. lib. 10. disp. 8. num. 14. & in sum. lib. 2. cap. 22. num. 22. & in casu de quo agimus, idem probat Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 31. dub. 8. num. 50.

Sed quid dicendum in aduocato fisci, Salon de iust. & iur. q. 62. ar. 7. controuers. 5. defendit teneri ad restitutionem, contrarium tamen est probabilius; Ratio est, quia ad officium fisci patroni non spectat mulctis, & pœnis fiscum diuitem facere, sed tantùm curare, vt leges seruentur, & ipsarum violatores puniantur, pœnę autem legibus adiectæ non sunt, vt à delinquentibus soluantur, sed vt ipsarum timore leges custodiantur, idcircò fisci patronus notabiliter negligēns pęnas

fisco applicati, non peccat contra proprium officium, sicuti custodes viarum, vel nemorum non tenentur restituere fisco pœnas à contrauenientibus iustè ex gendia, sed tantùm damnum, quod ex proprio officio tenebantur impedire, Syl. in verb. restitutio 3.q.5. Nau. cap. 25. num. 34 Less. loc. cit. cap. 13. dub. 10. nu. 75. Sic etiam quilibet Confessarius, etiam Parochus non obligans pęnitentem ad restitutionem, licèt grauiter peccet, non tamen tenetur restituere ex eo, quia non tenebatur ex iustitia bonum creditorum procurare, Suarez de pęnit. disp. 32. sec. 6. ad fin. Sanch. in sum. lib. 1. cap. 6. num. 5. licèt Less. in d. dub. 10. num. 72. aliter dicat esse in Parochis, quam in cæteris Confessarijs, quibus ex officio non incumbit cura animarum, sed verius est idem esse in omnibus Confessarijs, vt ex supradictis constat: Sic etiam concludendum est in aduocato fisci, vti optimè contra Salon. Less. d. cap. 31. dub. 8. num. 51.

De assignatione Aduocati, & eius salario. Cap. II.

Regulariter à litigante eligitur aduocatus in multis tamen casibus à Iudice datur, & primò non habenti aduocatum Iudex assignat, l. 1. §. ait Prętor, ff. de postulan. & hoc procedit etiam in Regularibus, nam tenetur Superior Regulari inquisito designare aduocatum ex eisdemmet Regularibus, latè agit Paulin. Bert. in prax. crim. Regular. tit. 14. cap. vnic. de patrono, licèt Rodriq. de regular. tom. 2. q. 11. ar. 4. dicat, quod Prælati Regularium simul debent esse Iudices, & aduocati. Secundò, pauperibus, viduis, & miserabilibus personis, l. nec quid quam, §. aduocatus, ff. de offic. proconsul. Maran. in specul. par. 6. vers. & aliquando dicitur per viam inquisitionis, Carauit. rit. 99. Tertiò, quando omnes meliores aduocati pro vno ex litigantibus patrociniū susceperunt, nam tunc Iudex pro suo arbitrio diuidet, vt vtriusque litigantis ęqua lancè iura proponantur, l prouidendum, vbi latè Bar. & Salicet. C. de postulan. extat Ritus Mag. Cur. 99. vbi Carauit. num. 2. & eo magis dicta procedunt quando dolo aduersarij id euenit, vt in d. l. prouidendum, & Carau. loc. cit. Quartò, assignandus est aduocatus à Iudice in casibus, in quibus absq; licentia non est licitum patrocinari, vt puta in crimine læsę Maiestatis, l. quisquis, §. denique, C. ad leg. Iul. Maiest. Bart. in extrauag. ad reprimendum in verb. fine strepitu, in crimine hæresis, cap. fin. de hæretic. in 6. Pro defendendis latronibus insignibus, l. pe. & mnes, C. de defension. Ciu. à her. Hyppolit. de Marsil. in l. 1. nu. 20. ff. de quæstion. Angel. de maleficiis in verb. & vestem celestem, num. 12.

Et licèt multi dicant supradicta procedere constito de delicto, non autem priùs, vt possit quilibet licitè patrocinari ad demonstrandum falsa esse inditia, Marsil. singul. 15. Roland. à Vall. consil. 12. num. 79. lib. 3. sic dicit practicari, Clar. in prax. crimin. in §. hæresis, nu. 17. Farinac. in ead. prax. q. 309. num. 108. & sic in delictis notorijs non licèt patrocinari, Peregrin. consil. 2 num. 151. vol. 2. Guazzin. ad defens. defens. 24. cap. 10. Communis tamen est praxis in delictis lęsę Maiestatis diuinæ, vel humanæ, non posse aliquem absque licentia patrocinari, & quod requiratur licentia Ordinarij in crimine hęresis, tradit And. de Isern. in cap. 1. versic. satisfactionem de statut. contr. libert. Eccles.

itá

ità dicit practicatum, Anna sing. 10. Ità etiam in crimine læsę Maiestatis humanæ practicatum vidi in anno 1599. in causa quorundam Calatiorum de crimine læsę Maiestatis inquisitorum.

Duo tamen aduertere debet Iudex in designatione aduocatorum: Alterum est, ne aliquem cogat contrà suos patrocinari, cùm nec etiam fisci patronus ad id teneatur, l. petitionem, C. de aduoc. diuer. iudic. vbi Bald. notat, & allegat tex. in l. amicissimos, C. de excusat. tutor. facit etiam tex. in l. fi. ff. de postulan. Nec etiam cogat contra amicum, vel pro inimico patrocinari, Glos. in l. 1. §. 1. in verb. non habebunt, ff. de postul. per tex. in l. humanitatis, C. de excus. tutor. Benè tamen potest Iudex prohibere, ne quis contra inimicum patrocinetur, ad hoc, vt fraudibus, & prætensis dolis obuietur, sic probat ex multis, & dicit iudicatum Valasc. in decis. Lusitan. cõsult. 124. Mastr. dec. 151. Rou. in pragm. rubr. de postulan. num. 11.

Alterum aduertere debet Iudex, vt statuat salarium aduocato, quod pro qualitate causæ, & laboris à cliente soluendum est, l. 1. §. in honorarijs, ff. de var. & extraord. cognition. licitè enim aduocatus salarium exigit, l. 1. C. de suffrag. cap. non licèt 11. q. 3. cap. non sanè 14. q. 5. cap. Romana, §. nec etiam de for. compet. in 6. Et procedit id; Primò, etiam in clericis aduocatis, Glos. in cap. 1. 15. q. 2. Abb. in cap. 1. de postulan. Secundò, etiam in Regularibus, qui cùm Superioris licentia pro substentatione Monasterij patrocinantur, cap. Monachi 19. q. 1. Abb. in cap. 2. de postul. Nau. in c. non dicatis, num. 99. 12. q. 1. Sic dicitur de lapso, Abbate regulari, qui suis laboribus in præstandis patrocinijs Monachos alebat, Ignat. Lopez ad Diez in prax. canon. cap. 63. Rodoanus de spolijs q. 2. num. 27. Gonzal. de alternatiu. Glos. 2. num. 33. Tertiò, etiamsi aduocatus pro Rege patrocinetur, nam debetur etiam salarium, dùm non teneatur gratis patrocinari, Innoc. in cap. sicut, il secondo, de iure iur. Afflict. in Constit. Regni, cùm circa in 18. notab. facit tex. in l. 1. C. de aduoc. fisc. & Andr. de Isern. in cap. 1. de Capitanio, qui cur. vend. in fine, dixit, quod quando Princeps aliquid petit à priuato, non potest absque salario illud accipere. Quartò, etiam quando Ecclesiæ assignatur aduocatus, nam tenetur soluere salariũ, cùm etiam Ecclesiæ possit consiliũ vendi, cap. significatum de præben. Innoc. in cap. non satis de Simon. & in cap. 1. vbi etiam Felyn. de magistr. & facit tex. in §. oportet, & §. illud, in auth. de mandat. princip. & §. ne autem in auth. de iudicijs.

Non tamen debetur à pauperibus salarium aduocatis, nam gratis tenentur pro ipsis patrocinari, Glos. in cap. 1. §. insuper, in verb. pauperes de rescript. in 6. cap. 1. vbi Hostien. Abb. & Felyn. de offic. Iudic. Alberic. in proem. Cod. num. 18. & in l. 1. §. ait prætor, ff. de postulan. Couar. pract. qq. cap. 6. & eò magis hoc procedit in aduocato pauperũ, qui ex publico habet salariũ, & tenetur gratis patrocinari; & de medico à comunitate conducto, tradit Syl. in verb. medius, num. 6. & legendus est Carauit. Ritu 99. In foro tamen conscientiæ non tenentur gratis patrocinari sub mortali, nisi positis in extrema necessitate; D. Tho. 2. 2. q. 71. ar. 1. Nau. c. 25. nu. 10. Syl. in verb. aduocatus. Tenentur etiam existentibus in graui necessitate gratis patrocinium præstare in casu tamẽ quando ipsis aduocatis superest tempus, & comoditas ad præstandum patrocinium ad instar illorum, qui de superfluo

tenentur eleemosynam facere, ſic probat Sot. de iuſ. & iur. lib. 5. q. 8. ar. 1. Syl. loc. cit. nu. 11. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 31. dub. 7. An autem aduocatus in propria cauſa poſſit repetere id, quod alteri aduocato eſſet ſoluturus, & comunis eſt reſolutio non poſſe, gloſ. in l. fin. vbi Bal. & Angel. C. de fruct. & liti. expenſ. Canon. in cap. finem litibus de dolo, & contum. Rot. Roman. in antiquis deciſ. 434. niſi tamen ex cauſa patrocinij in propria cauſa præſtiti, alijs cauſis non potuerit vacare, nam tunc nõ ratione patrocinij præſtiti, ſed ratione intereſſe petere poteſt, Bal. in d. l. fin. in vltim. q. Lanfranc. in cap. quoniam contra in verb. expenſæ de probat. Bertach. in verb. aduocatus.

Quæres, vtrum aduocatus ſalarium conuentum in caſu victoriæ poſſit petere, ſi cauſa à partibus tranſactione finita fuerit. Res eſt dubia, quia pecunia, & labor diuiſionem recipiunt, l. ſcio, ff. de annu. leg. Menoch. de arbitr. caſ. 223. Sed in Sac. Conſ. reſolutum fuit, quod tranſactione bona fide facta, & non in fraudem, ſalarium deberetur pro rata temporis, ſic Franch. deciſ. 222.

Ad quam verò ſummmum poſſit ſalarium aſcendere de iure communi ſtatutum eſt, in cauſis ciuilibus centum aureos non tranſcendere, l. 1. §. pen. ff. de var. & extraord. cognit. ſecus tamen in cauſis criminalibus, vbi ageretur de vita, vel ſtatu, Gloſ. in l. iuſta cauſa, ff. de manumiſſ. vindic. & in cap. vno delegatorum, de offic. deleg. Bal. in l. 1. C. mandat. Hodiè verò contrariò iure vtimur, nam ex varietate temporum vſus inoleuit, vt multa maiori quantitate pro qualitate tamen cauſæ, & laboris ſalarium ſoluatur, Carauit. d. rit. 99. Non tamen poterit pro ſalario non præſtito retinere ſcripturas, Capyc. dec. 11. ex traditis per Bal. Imola, & Fulgoſ. in l. ſi non ſortem, ff. de cond. indeb. licèt ſcriptor poſſit pro ſalario ſcripturæ retinere quinternum. Nec poteſt facere pactum de quota litis, l. 5. qui, C. de poſtulan. extat Regia Pragmatica de poſtul. Franch. deciſ. 265. quod procedit etiam in foro conſcientiæ, Syl. in verb. aduocatus, & omnes communiter.

Sed numquid aduocatus pro patrocinio præſtito feudatario, ſecundum habeat obligatum, & multi dixerunt feudum pro patrocinio præſtito eſſe obligatum ex verbis, Andreæ de Iſer. in cap. 1. col. 2. de feud. Guardiſic Pernus conſil. 14. in verb. colligamus, verſic. item nota ſingulariter Ann. ſing. 203. Nicolau. intrigl. de feud. centur. 2. tit. 7. num. 353. Petr. Gregor. de conceſſ. feud. par. 2. q. 10. nu. 19. Molfeſ. in ſum. tract. 12. cap. 12. n. 50. Hoc autem ſic intelligendum eſt, vt poſſit Dominus pro patrocinio præſtito feudum concedere, & dicitur de iure communi feudum aduocatiæ, quod durat tantùm ad vitam, & non tranſmittitur ad ſucceſſores, Speculat. in tit. de aduocat. §. 1. num. 26. Iacobutius de Franchis in præiudijs feudor. nu. 213. Menoch. de arbitr. q. 68. & ità propriè loquitur Pernus loc. cit. An autem feudum poſſit alienari, vel obligari ex cauſa patrocinij præſtiti D. Garzias Maſtrillus in addit. ad Petr. Gregor. par. 2. q. 10. nu. 19. dixit, quod feudum in forma ſtricta, quod aliàs dicitur ex pacto, & prouidentia, nullo pacto poteſt obligari, vel alienari; Vera tamen eſt reſolutio, quod ſi maxima impenſa facta eſt pro feudi conſeruatione, ſeù defenſione, vt puta contendente Domino, feudum non eſſe, vel non fuiſſe conceſſum, ſi feudatarius multum impendit, iure licito feudum obligare poteſt, ſicut dicimus in poſſeſſore maioratus,

quod

quod modicas impensas ex fructibus maioratus tenetur facere, ex tex.in l.hactenus,ff.de vsufruct.Gulielm. de Cun. Bal.& Angel.in l.1. §.vsufructuarius,ff.de vsufruct. Gozadin. consil.94.nu. 37. Gomesius var. resol. tit. de contract. cap. 15. num.7.in fin. magnas verò non tenetur de fructibus, sed potest partem aliquam maioratus alienare,sic Mol.de primogen.Hispanor. lib.1. cap. 27. in fin. allegat Bal. in auth. excipitur,num.4.C.de bon.quęlib. Paul.de Castr.in l.fin.§.vbi autem, C.eod.tit.num.7.Bal.Angel. Paul. & Alex.in l.fin.§.in computatione, C. de iur. deliber. Marzar. in Epithom. fideicommiss.par.3. q. 7. & ità practicatum vidi à Cicco de Loffredo Marchione Triuici,qui in anno 1618. concessit partem territorij,& domorum strictissimo fideicommisso subiectarum cuidam doctori, qui pro defensione fideicommissi aduersus creditores insudauerat,& ità tamen procedere possunt contractus censuales super feudis, quos Mastrill. in addit. supradicta dixit vidisse fuisse exequutioni demandatos.

An possit cogi aduocatus ad patrocinium pręstandum, & vtrum posʃit testificari pro cliente. Cap. III.

SI renuat patrocinium præstare aduocatus potest à Iudice cogi, l. inuitus, vbi Bald. & Salicet.C.de procurator. Glos.in l.1.§.ait prętor, ff.de postul.l.prouidendum,§.1.C. eodem. Couar.pract.qq.cap.16.nu. 4.& var.lib.3.cap.14.Misinger.obseruat.pract.centur.3.obser.32.Ratio est, nam omne officium, quod aut authoritate, aut vtilitate publicum est, dicitur necessarium, nec potest recusari,l. & iudicare munerum,ff.de muner. & honor. Sic primò dicimus,quod quis cogi potest ad officium Oratoris, siuè legati, Glos.in l. si quis decurio, vbi communiter approbatur à Bar. Angel. Ioan.de Plat.& Luc.de Penn.C.de decurion.lib.10.facit tex.in l.sciendum,§. si accusatio, ff. de legation. Bald.in d.l.veluti, ff. de iust. & iur. Auil. in cap. 54.Prætorij nu.2.cum seq.& in verb.Messajero,& in verb. ha de azer. Secundò, cogitur quis publicam pecuniam colligere, Alberic. in l.munerum,ff.de muner.& honor. Tertiò,officium Syndicatus exercere,Petr. Greg.Tolos.de Rep. cap. 5.num. 4. lib. 4. Quartò, cogi quis potest, vt sit curator ad litem, §.est autem,vbi Glos. Inst.de tutel. l.1.§.si quis tutori,ff.quando.appell. sit Baez de decima tutor. præstan. cap.2.num.35. Quintò,pro exercitio iustitiæ cogitur quis esse, Carnifex l.1.C.ne quis liber inuit. &c. lib. 11. Bouadigl. d.lib. 1.cap. 15. num.47.lit.L.Sextò,Notarius cogitur instrumenta conficere, aliàs poterit ab officio suspendi,l. prouidendum,§.1.C.de postulan.Bal. in rubr.C.de fid.inst. ..m.Dec.in l.inuitus,ff.de reg.iur.Rom. sing. 259. incip. Menoch. de arbitr.cas. 369. Septimò, cogitur quis gerere officium procuratoris fiscalis, Dec. in d.l.inuitus,Mastril.de magistr.lib.1. cap. 30. Sic etiam aduocatus non solùm cogi potest,vt iusta mercede accepta patrocinium præstet,vt dictum est, & iusto Iudicis præcepto renuens potest ad tempus suspendi, d.l.prouidendum, Roman. loc. cit. l.1.§. cura carnis, ff. de offic. Præf. Vrbis,l.moris,§. sicut autem, ff. de pœnis, Menoch. & Mastrill. locis citatis, sed etiam cogi potest, vt officium Consiliariatus exerceat, nec potest se excusare, Ioan. de Plat. in l. in filijs, num. 2.C. de decurion. lib.10.

lib. 10. & in l.semel in fin.C. de re milit. lib. 12. Bouadigl.d. cap.15. num.8.Gabut.decis.Lusitan. decis. 84.num.45.par.2.licèt contrarium dicat Fontanell. de pactis dotalib. claus.4. Glos. 10. par. 1. num. 127. Sed verius est posse cogi,nam iudicare,& magistratum gerere munus publicum est, l. quippè, ff. de iudicijs, l. nunquid, ff. ad Trebellian. Menoc.de arbitr.lib.1.q.2.nu. 21. & idcircò cogi potest,latè Mastrill. de magistrat.lib.1.cap.30.nu.78.

Ad secundum in titulo propositum; Respondeo aduocatum non posse esse testem pro suo cliente, l. fin. ff. de testib.cap.fin.de testib.in 6.cap. si testes,quos accusator,ibi, (*patroni quoque in causa, cui patrocinium præstant testimonium non dicant,*) 4. q.3.Odoffred.& Abb.in d.l.fin. est communis opinio, quam probant Bal.Ias.& Siccard.in l. dictantibus, C.de testamen.Franch.decis. 222. Ioseph.Ludouic.in decision.Perus. decis. 82. Surd. decis. 219. Marius Giurb.decis.195.Farinac.de testib. q.60.illat.4.n.155.& procedit etiã finita causa,quia adhuc durat affectio,Salic. in l.omnibus,num.6. C. de testib. multos allegant Mascard. de probation.concl.1357. num. 4. Surd d.decis.219.nu.2. Farinac.d. illat.4.num.160.vel in causa appellationis,d.cap.fin.vbi Glos.in verb. appellat, Archidiacon. Gemin. & Franch.& etiam si in illa secunda instantia non patrocinaretur, Imol. in cap.cùm nobis,num.7.de testib. Lanfranc.de testib.num.67. & procedit dictum, siuè cùm salario, siuè absque eo patrocinatus fuerit, Mandos. in addit. ad Consil. Roman. 420. Procedit etiam dictum in aduocato, qui salarium accepit, ne pro aduersario patrocinaretur, Mascard.loc.cit.& concl.66.num. 5.& 6. licèt contrarium dixerit Specul. de testib. §.1.num. 35. pro veritate tamen legendus est Farinac. loc. citato.

Limitatur tamen quando aduocatus produceretur in testem contra suũ clientem, nam tunc ei creditur, & aliquando cogi potest ad deponendum, Glos.in l.etiam, C. de testib. & in d.l.fin. vbi etiam Bal. Salicet. Fulgos.& Iacobin.Bar. in l. deferri, §.idem decreuerunt,ff.de iur.fisc. & est communiter receptum, Guid. Pap. decis. 45. Franch.decis. 222. num.2.Giurb.in d.decis.195. Non tamen cogi potest ad deponendum in his,quæ scit tanquam aduocatus; iuxtà tradita per Afflict. in Const. Reg.aduocatorum, Viui.in Thesau. com.opin.opin. 959. incip. testis, Mastrill.decis.151.num.40. Et procedit etiam stante pręcepto sub pęna excommunicationis, Cordub. lib. 1. qq. Theolog. q. 43. dub. 2. Petr. Nau.lib.2.cap. 4. num. 222. qui multos allegat Gab.& alij quos refert, & sequitur Nau. in cap. 25. nu.42.Rodriq.in sum.cap. 3. Sayr. in clau.Reg.lib.12.cap.14. nu. 29. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 30. dub 6.num.45.

Hoc tamen nõ procedit in subsidium, & quando damnum illius, ad cuius iustitiã fiunt monitoria, est maioris considerationis,quam clientis, qui secreto negotium suum aduocato commisit, vt per supracitatos authores,& in specie per Nau.d.num. 42.accedit etiam Genuens.in prax. cap.2. Ratio est, quia ex lege charitatis quilibet tenetur proximo in necessitate existente subuenire, vt notum est, nam vnicuique mandauit Deus de proximo suo, & secretum naturale non obligat cum interesse partis, D.Thom.2.2. quęst.70. art. 1. ad secundum; Est communis resolutio Theol. & Canonist. quam nouissimè probat ex multis Henric. Bobic.in cap.omnes de pœnit. & remiss. Less. d. dub. 6.

Sayr.

Sayr.d.cap.120.num.14.& 15.& quod testes teneantur deponere etiam de his, quæ secreto sciunt imminente damno tertij, probant D.Thom.& Caiet.d.ar.1.D.Bonauent.in 4.dist.21.ar.3.versic. ad illud, Alex. de Ales.in 4.par. sum.ar. vltim. ad fin. in resp. ad secundum, Henricus de Gandauo quolibet.9. Syl.in verb. confessio 3. versic. 5. quæritur Ioann.de Triburg.in sum. S. Raymundi, tit. de pœnit. §. 59. versic.peccata, idem in tit. de confessionis celatione,q.95.& tit. de testib.q.185.Ang in verb.confessio vlt.nu.22. Nau. in cap. inter verba 11.q.2.& in sum.cap.17 num.134. & seq. & cap. 18. num. 54. versic. dixi.cap.25 nu.51.versic.3.peccat, Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 30. dub.6.num.47.Sayr.d.cap. 20. nu. 14. & 15. & ex Canon. idem probant Innoc.in cap.omnis, nu. 7. de pœnit. Abb.in d.cap. omnes, & in cap. Sacerdos de offic. ordin. & in cap.intimauit, vbi etiam Felyn. de testib. Turrecremat.in cap. quidam maligni 5 q.9.Zabarell. consil. 35. Henric.Bonic.in d.cap.omnis, nu. 43. & in cap.dilectorum de testib. cogen.vbi allegat D. Tho & alios Theolog. & hoc iure vti, & practicari in Curia Neapolitana testatur Genuens.in Prax cap.2.

Confirmantur etiam supradicta ex alia ratione; Nam delicta occulta proximorum pandere possumus,quando alicuius innocentis imminet damnum,Sot.de iust.& iur.lib.5 q. 7. ar. 1. Nau. in sum.cap.18. num. 31.nam nullus tenetur famam proximi tueri in alterius præiudicium, probat Less.loc.cit.cap.11. dub.9. & in dubio quale sit maius damnum proximi ne innocentis, an famæ delinquentis,pro innocente respondendum est, Less. loc. citat. & quando adest proximi damnum nō solùm possumus proximorum occulta delicta pandere,sed etiam tenemur,Mol.de iust. & iur. tract. 4. disp.5 num 6.& disp.24. Less. loc. cit. ergò eo magis in ciuilibus existente damno tertij cum Superioris præcepto.

Ampliantur supradicta,etiam si adfuerit iuramentum de seruando secretum,nam tale iuramentum, ex quo adest tertij præiudicium, non est seruandum,c.sicut literis, vbi Abb. cap tua de iur. iuran. & iudicatum tanquam temerarium, idcircò non tenet Innoc.in d.cap. omnis, & in cap.qualiter,& quando,il secondo, de accusat.Abb in d.cap.Sacerdos num.2.Henric.Bohic.Ang.Less. & Sayr. locis citatis, & post omnes Rodriq.in trac.de ordin.iudic.cap. 7 conc. 10. & eo magis accedente Superioris authoritate,quæ semper in omni promissione dicitur excepta,l.fin.vbi Bal Ang.& alij, ff. qui sat.dar cogan. Idcircò concludendum est aduocatum in casu supradicto teneri ad deponendum, vt in puncto respondit Mastrill. singul. 424.& decisum refert Giurba dec. 95.In Sacro tamen Consilio inoleuit praxis, quod quando instatur à parte, vt aduocatus aduersarij deponat, nunquam cogit illum Iudex ad deponendum, nisi exhibitis articulis, Franchis decis. 222. Thorus in compen.dec.in verb.aduocatus.

De fidelitate in Aduocato requisita. Cap. IIII.

Aduocatus reuelans secreta causæ, non solùm peccat mortaliter, punitur pœna falsi, sed etiam tenetur restituere omnia damna,l.1.vbi Bar.& Angel. ff. de præuaric. est communis opinio,quàm latè probat, & iuxtà eam dicit multoties fuisse practicatum, Menoch.de arbitr.cas.537.nu. 25. & cas.

& caſ. 323. n. 9. Nec poteſt cęptam cauſam derelinquere, & pro altera parte patrocinari, nam aliàs diceretur præuaricator, d. l. 1. ff. de præuaric. latè Simon de Præt. de interpr. vlt. volun. lib. 1. interpret. 1. dub. 5. Carauit. Rit. 3. num. 14. & rit. 99. An autem is, qui in prima inſtantia pro actore patrocinatus eſt, in ſecunda inſtantia poſſit pro reo patrocinari, Gloſ. in l. 2. ff. de poſtulan. reſpondit affirmatiuè, idem probat Speculat. in tit. de aduocato, §. nũc tractemus, num. 12. aſſerens ſic practicari in Curia Romana, & pro hac opinione, Ann. ſing. 7. allegat Alex. Lanfranc. & alios; Contrarium tamen eſt verius, nam licèt cauſa appellationis non dicatur propriè eadem cauſa, ſed noua, aduocatus tamen, qui in prima inſtantia vnam partem defendit, & ſecreta cauſæ nouit ad aliam partem ſe transferendo notam præuaricatoris non euadet, Ioann. Andr. in cap. fin. de teſtib. in 6. Guliel. de Cuneo, quem ſequitur Bal. in l. fin. ff. de poſtul. & tanquam præuaricatorem eſſe puniendum aſſerunt, Bald. & Pal. de Caſtr. in dicta l. fin. quos ſequuntur Peręgrin. de iur. fiſci lib. 7. tit. 2. n. 9. Idem eſt in aduocato, qui accepto ſalario pro vna parte conſuluit, Bal. Paul. de Caſtr. & Peregr. locis citatis, poſt alios Guttier. pract. quæſt. quæſt. 30.

Dantur tamen caſus, in quo aduocatus licitè poteſt defendere contrarium eius, quod conſuluit, & primus eſt ſi varietur factum pro quo conſuluit, nam ex quo minima facti variatio variat deciſionem, idcircò aduocatus per contrarium defendere eius, quod primò conſuluit, Speculat. in d. tit. de aduocato, §. nunc tractemus, col. 1. Abb. Dec. & alij, quos refert, & ſequitur Simon de Petr. in d. dub. 5. ſolut. 8. num. 13. cum ſeq. Secundus eſt caſus, quando aduocatus efficitur principalis, vt puta, quia ſucceſſit illi, contra quem conſuluit, l. fin. ff. de poſtul. cap. infamis, §. tria 3. q. 7. Gloſ. in cap. 2. § fin. in verb. eius de procur. in 6. alios allegat Rouit. in rubr. de poſtulan.

De Fiſci Patrono.
Cap. V.

Aduocatus Fiſci dicitur habere dignitatem, l. binos, vbi Bal. C. de aduoc. diuerſ. Iudic. Appellatur clariſſimus, l. 1. laudabile, & l. reſtituendæ, C. eod. tit. Præcedit cæteros aduocatos, etiam antiquiores, Ang. & Imol. in qui ſoluendo, ff. de hæred. inſtit. Crauett. in addit. ad Veſtrium, in tract. de vſuris Curiæ Romanæ, lib. 2. c. 8. vbi idem dicit eſſe in procuratore fiſcali, vt etiam aduocatos præcedat, probat etiam Peregrin. de iur. fiſci lib. 7. tit. 2. de aduoc. fiſcal. nu. 15. cum ipſe etiam aduocatus dici poſſit, Gloſ. in l. non intelligitur, §. fin. in verb. reſtituatur, ff. de iur. fiſc. Et licèt officium procuratoris vilè ſit pro fiſco tamen dicetur nobilè, Iaſ. in rubr. C. de procurat. Ioan. de Plat. in l. vniuerſos, Cod. de decurionib. lib. 10. Bonifac. de Curtil. tract. de nobilit. par. 3. num. 142. Peregrin. loc. cit.

Fiſci iura ſolicitè tueri debet eius aduocatus, non tamen calumnioſas inſtituere actiones, nàm aliàs teneretur de proprio damna reſtituere, l ſuccurritur, ff de excuſat. tutor. Io. Fab. in l. non eſt, C. in quib. cauſ. tutor. Boer. deciſione 324. Adeò verò grande delictum eſt iniurioſas inſtitui actiones à fiſci patrono, vt talia faciens viuus igne comburendus ſit, l. vniuerſi, C. vbi cauſ. fiſcal. Gramatic. deciſ. 60. Rouit. in commentar. pragmatic. rubr. de poſtul.

Vbicunque adeſt fiſci intereſſe, audien-

diendus est ipsius aduocatus, aliàs sententia nulla est, l. non intelligitur, §. Diuus, & l. si fiscus, ff. de iur. fisc. l. 2. C. si aduer. fisc. l. fin. C. de aduoc. fisc. quod secus est in causis priuatorum, nam sententia ex absentia aduocati non rescinditur, l. velamento, C. de postulan. l. 1. C. de bonor. possess. contr. tab. Peregrin. loc. cit. solent tamen Iudices absente aduocato vnius partis, concedere dilationem, donec reuertatur, si tamen de proximo est reuersurus, l. si longius, vbi Ang. ff. de iudic. secus tamen est si longo tempore, vel si plures pro vna parte adsint aduocati, nam absente vno, licèt magis instructo non conceditur dilatio, Bar. in l. ait prętor, num. 2. per illum tex. ff. ex quib caus. maior. Felyn. in cap. 1. vt lit. non contest. Mandos. in cap. quoniam contra num. 43. de probation. In omnibus causis criminalibus audiendus est fisci patronus, nam Reipublicæ interest ne delicta remaneant impunita, & procedit etiam in causis Curiæ Admiratiæ, quando de ipsis agitur in magna Curia Vicariæ, vel in Sacro Consilio, Franch. decis. 722. in causis verò ciuilibus in quibus fiscus formatum habet interesse, non solū audiendus est, sed remittuntur ad Tribunal Regiæ Camerę Summariæ, iuxtà Reg. Pragmatic. In causis verò, in quibus non habet formatum interesse, sed dubitatur ne ex ipsarum decisione aliquid interesse oriatur, licitè potest in quocunque Tribunali assistere ex notabili decisione, Angel. in auth. nec si hęres, C. de letigios. allegat tex. in l. si ità, §. dominus, vbi Alberic. ff. de vsu, & habit. Capyc. in inuest. feud. in verb. gabellis, versic. & his, qui territorio, & ità quotidiè practicari asserunt, Franch. decis. 117. Aloys. Leo in d. auth. nūc si hæres, Thorus in compend. decis. in verb. aduocatus Regij patrimonij.

Hic aut fisci aduocatus, licèt maximas habeat prærogatiuas non potest tamen concedere saluum cōductum, siuè guidaticum delinquenti absq; speciali Proregis licentia, Afflict. decis. 4. Fortun. Garz. in l. conuentionum, C. de pactis, Remig. Gamma de immunit. Ecclesiar. in 26. fallent. Ann. sing. 9. & 462. Menoc. de arbitr. cas. 337. nu. 10. Farinac. de carcerib. q. 29. nu. 98. de Ponte de potest. Proreg. rubr. de prouisio. fieri solit. §. 4. num. 51. Borrell. ad Belluc. in specul. Princip. rubr. 6. lit. Q. incipiente aduocatus, Thorus loc. cit. in verbo aduocatus fisci.

Dicitur etiam Inquisitor, qui Reos accusat, l. ait lex, ff. de iure iur. l. qui iurisdictioni, ff. de iurisdict. omn. iudi. Bald. in l. ea quidem, C. de excusation. & propterea dicitur contrahere inimicitiam cum accusato in causa capitali, l. 1. §. qui autem, & §. sed & constito, vbi Glos. in verb. aduersario, ff. de calumniator. facit tex. in l. post legatum, §. is verò, ff. de his quib. vt indig. Alberic. in dictionar. in verb. aduersarius, Luc. de Penn. in l. 1. col. 2. C. de his, qui deferun. Io. de Anan. & Anchar. in cap. cùm P. Manconella, de accusation. Butr. Rip. & Dec. in cap. 1. de iudic. Farinac. de indic. ad tortur. q. 49. nu. 73. Idcircò multi dixerunt, quod si aduocatus fisci efficiatur Iudex, prout multoties vidi practicatum, poterit recusari tanquam suspectus ex capite inimicitiæ ab eo, quem in causa capitali habuit inquisitum, Glos. in l. si pecuniam in princ. in verb. repetetur, ff. de condit. caus. dat. iuncto tex. in l. qui operas, ff. locati Glosam prædictā, sequuntur Paris. de Syndic. in verb. suspicio, num. 5. Luc. de Penn. in l. 1. col. 2. in verb. inimicus, vers. itē aduocatus, C. de his, qui deferuer. sicut in simili testes deponentes in causa capitali,

contra aliquem, iudicantur inimici, d.c. cùm P. Mancone lla, vbi Innoc. & cæteri Canonistæ, sic & aduocatus fisci, qui contra inquisitum instat. Et quod inimicitia contracta ex causa aduocationis in causa capitali, sit iusta causa aliquem recusandi, probant Blancus de indit. ad tortur. num. 142. Meren. consil. 87. inter Consil. Crimin. diuers. tom. 2. Et quod etiam consanguinei inquisitorum id possint, probant Rouit. in pragm. 1. de susp. Official. nu. 49. licèt contrarium Farinac. de indit. ad tortur. quæst. 49. num. 37.

Quasi possessio vtrum probetur per actum vnicum iure proprio factum.

QVÆST. XL.

Exemplis affirmatiua pars astruitur. Cap. I.

EX doctrna Abb. in capit. cùm Ecclesia Sutrina, num. 22. vbi etiam Ripa num. 52. de caus. possess. & propriet. Ruin. consil. 106. num. 9. lib. 5. Crauett. consil. 124. num. 2. Roland. à Valle consil. 47. num. 27. lib. 1. Menoch. consil. 126. n 6. vol. 2. & de arbitr. iud. cas. 160. Respondendum est affirmatiuè; Quando autem actus dicatur fieri iure proprio, declarat tex. in l. fin. ff. quemadmod. seruitut. ammitt. ibi, (*nisi is, qui suo iure vti se credit,*) & sic requiritur opinio vtentis, vt credat se proprio iure vti, & actum ex proprio iure facere, ad quod concordat tex. in l. 1. §. Aristo, ibi, (*qui se putat suo iure vti,*) ff. de aqu. quotid. & æstiu. l. fin. ff. de itiner. actuq. priuat. Glos. in d. l. fin. ff. quemadm. seru. am. Secus tamen est quando quis alia ratione, vel occasione re aliqua vtitur, vel actum facit, l. 1. §. Iulianus rectè ait, ff. de itiner. act. priu. vbi loquitur de eo, qui ob riui incommoditatem, vel quia via publica interrupta erat, per alienum fundum ambulauit, vel quando nulla ratione, vel causa actum facit, vt probat tex. in d. §. Iulianus; Et sic standum est dicto facientis actum, quod proprio iure fecerit, quando contrarium non constat, l. 1. §. hoc interdicto, ibi, (*sufficit enim si iure se ducere putauit,*) ff. de aqu. quotid. & æstiu.

Confirmatur: nam sicut in dubio actus præsumitur proprio nomine gestus, quando prodesse potest agenti, l. & magis, ff. de solution. Bar. in l. post mortem, §. si tutor, ff. quando ex fact. tutor. & in l. 1. §. nunciatio, ff. de oper. nou. nuntiat. Tusc. in verb. procuratorio, ac proprio nomine, concl. 424 Mascard. de probation. concl. 38. & regulariter, actus censetur gestus à faciente ex eo, quia sibi prodest, & non quod vicino noceat, Glos. in l. luminum, §. fin. in verb. non teneri, ff. de damn. infect. Bald. in l. item lapilli, col. 2. ff. de rerum. diuis. latè ad ma eriam molendinorum, tradit Ann. allegat. 91. numer. 5. Item quando actus potest fieri ex duplici causa, censetur factus ex causa magis legitima, l. si non ex alia, ff. de hæredit. institu. Crauett. consil. 141. Item quando actus potest fieri ex aliquo iure speciali, & ex dispositione iuris communis, censetur factus ex vi iuris communis, l. quamquam, & in l. in testamento, la prima, C. de testam. milit. l. Centurio, vbi Alex. & Paul. de Castr. ff. de vulg. & pupill. subst. Ratio est, quia firmior est dispositio facta ex iure communi, quam ex speciali, l. eius militis, §. militia missus,

fus,ff. de milit. testam. Ripa in d. l. Centurio,num.25.Afflict.dec.257. latè Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt.4.num. 10. Et propterea Iudex, qui potest procedere tanquam Ordinarius, & tanquam Delegatus simpliciter procedendo, censetur procedere tanquam Ordinarius, Roman.in l. quanquam, C. de testamen. milit. Galliola in d. l. Centurio, num. 135. Vantius de nullitate in tit.de nullitate ex defectu iurisdictionis Ordinarij, nu. 27. Immò, omni meliori modo, & via censetur factus, quia legis præsumptio non ad infirmandum, sed ad confirmandum adaptatur, Bal. in l. quis filio,ff.de leg.1.Dec.in l.in contrahendo,ff.de reg.iur.Et idcircò si actus non potest fieri, nisi sub certa forma, & modo, si simpliciter fiat, censetur eo modo, & forma factus, Iason.in l.Gallus,§.quidam rectè in 30. notab. ff. de liber. & posth. Et non solùm censetur factus, vt omninò valeat, l.3.ff.de milit. testam. l.quoties,ff.de reb.dub.l.quoties,ff. de verb.obligat.cap.Abbate sanè, vbi Glos.de verbor.signific. Bar.in l.2.C de edict.Diui Adrian. tollen. Vantius de nullitate in tit.Quid sit nullitas, num.24. sed etiam, vt efficaciori,& potentiori,modo valeat, Bal.in cap. quia verisimilè de præsumpt. & in cap. 1. de controuers. inter mascul.& fœmin. in vsib. feud. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsump.5.Et propterea,qui potest ex duplici iure possidere censetur ex magis efficaci possedisse,Alex.cons. 8.col.4.lib.3.& qui potest ex varijs modis beneficium conferre, censetur ex efficaciori, & firmiori modo concessisse,Aymon.Crauett. cons. 322.num.3. Et qui ingreditur possessionem causa continuandi, si nunquam cœpisset possessionem habetur,ac si in illo actu caperet, Bar. Imol. & Angel. in l. 3. ff. de acquir. possess. Ratio est,quia quando actus non potest valere, vt confirmatorius, valet vt de nouo factus, si fiat ab eo, qui potest de nouo facere,l. 2.C.commun.vtriusq; Iudic. Alex. in l.3.n.18.ff. de acquir.poss. & sic refutatio feudi facta cum aliqua reseruatione, si ad confirmandam refutationem tollatur reseruatio, valet refutatio, ac si de nouo tunc facta fuisset,sic refert iudicatum Anna alleg.97.

Ex omnibus istis confirmatur suprafirmata conclusio, quod actus in dubio censeatur iure proprio factus.

Sed quia sumus in materia coniecturarum,& actus fundantes possessionem debent esse clari, & simplices, & non æquiuoci,Anton. de Butr. in cap.fin. col. 11. de caus. possess. & propriet.Bal.in l.1.num.15. C.de seruit. & aqu. Soccin. consil. 187. col.8.vol.2.Anna alleg.131.nu.11. & singul.3. Alex. Raud. consil. 32. num. 15. & 16.vol.2. idcircò arbitrio Iudicis, relinquitur Abb. in d. cùm Ecclesia Sutrina,num.24. vbi etiam Anton. de Butr. num. 25. de caus.possess.& propriet.Afflict. dec. 67.num.1.Menoch.de arbitr.Iudic. cas.160.

Quod autem vnicus actus sufficiat ad probandam quasi possessionem iuris incorporalis,probat tex.in l. 1.§. quæsitum,ff.de aqu.quotid.& æstiu. vbi ad probandam quasi possessionem iuris ducendi aquam per fundum alienum,sufficit probare semel fuisse vsum; sic etiam in materia electionis,ad probandam quasi possessionem iuris eligendi,sufficit probare, quod semel elegerit, d. cap. cùm Ecclesia, vbi Glos. in verb. trium,vbi etiam Abb & Ripa, Bart. in l.1.§.hoc interdicto,ff. de itiner. actuque priuat. Et in materia præcedentiæ sufficit vnicus actus, taliter quod in ipsa manutenendus, & etiam manu armata defendendus,

Bald. in l. obseruare, §. antiquam, ff. de offic. Proconsul. Cardin. Zabarell. consil. 62. col. 2. Corneus cons. 193. n. 11. vol. 2. Bursatus cons. 443. numer. 75. Ratio est, quia prælatio ex quasi possessione est iudicanda, Imol. consil. 164. num. 48. Menoch. consil. 126. nu. 6. vol. 2. Anna alleg. 131. & singul. 98. Fabius de Anna consil. 40. num. 8. Et vnica collatio constituit aliquem in quasi possessione conferendi, Andr. de Itern. in cap. 1. col. fin. de controuer. feud. apud pares terminan. Dec. consil. 117. & 123. si tamen collatio effectum habuit, Abb. in cap. cùm olim de caus. possess. & propriet. Afflict. decis. 282. item per vnicam perceptionem, quis dicitur esse in possessione annuæ præstationis, Andr. de Isern. in cap. 1. versic. duobus, quid sit inuestit. & in cap. 1. §. similiter in ostenditijs, col. 2. de capit. Corrad. Guid. Pap. singul. 980. Iacob. in. de Sancto Georg. in l. si certis annis, C. de pact. Fabius de Ann. consil. 80. num. 14. pro qua competit remedium possessorium ex vi capitulorum Regni, Afflict. decis. 135. de Ponte consil. 144. vol. 2.

Iurisdictionis quasi possessio probetur ne per vnicum actum. Cap. II.

IN materia iurisdictionis vnicus actus sufficit ad probandam quasi possessionem, Bar. in d. §. hoc interdicto, Fely. in cap. auditis, col. 8. de præscript. Purpurat. in l. imperium, ff. de iurisdiction. omn. iudic. Fab. de Anna alios allegat in addit. singularis 96.

In hoc autem aduertendum est, quia sicut vna hirundo non facit ver, nec vnicus actus nundinationis constituit aliquem mercatorem, Glos. in l. 1. in verb. omnes, ff. de tribut. act. & in l. semper, §. negoriatores, ff. de iur. immunitat. Bald. in rubr. C. de constit. pecun. ità vnicus actus iurisdictionis non tribuit iurisdictionem, Bal. in l. item lapilli, num. 11. ff. de rer. diuis. Alex. Raudens. cons. 32. lib. 2. quia vsus iurisdictionis debet saltem verificari in bino actu, l. 2. C. de Episcopal. audient. Dec. in rubrica de consuetud. in fin. & in l. certi conditio, ff. si cert. petat. sicut bina præstatio decimarum, vel pensionum constituit ius decimandi, vel exigendi pensionem, Caualcan. decis. 29. nu. 14. Borrell. consil. 10. n. 21. latè Andr. Knichen. de superioritat. eiusue possess. cap. 3. num. 157. cum seq.

Inducit tamen quasi possessionem iurisdictionis cùm infrascriptis tamen circumstantijs, & conditionibus videlicèt data capacitate facientis actum, Anchar. in cap. fine possessione, col. 24. de reg. iur. in 6. Innoc. in cap. dilectus, num. 3. de Cappell. Monachor. Bar. in d. §. hoc interdicto, Alex. consil. 74. num. 10. vol. 4. Abb. cons. 71. vol. 2. Alban. cons. 34. & 64. Vant. de nullit. tit. qualiter sententia, & processus, Menoch. consil. 725. num. 11. lib. 8. Sed stante incapacitate facientis actum, non solùm vnicus actus non sufficit, sed etiam si per mille annos fuerint exerciti non iuuant, Io. Andr. Imol. & Gemin. in cap. 2. de præben. in 6. Abb. in cap. causam de præscript. Roman. & Hypolit. de Marsil. in l. si certis annis, C. de pact. Nàm licèt consuetudo, & priuilegium æquiparentur, glos. in cap. nouit de iudicijs, & consuetudo det priuilegium, cap. conquestus 8. q. 3. cap. quia per ambitiones 64. distinct. & tex. notab. in cap. cùm contingat de for. compet. ibi, (*ex consuetudine, vel indulgentia*) & Bal. notabiliter dixerit in l. quicumque, C. de seru. fugitiu. quod illud,

illud, quod est consuetudinarium non est arbitrarium, & idem Bal. in cap.1.de his,qui feud. dar. poss. in vsib.feud.dixerit,quod consuetudo habet vim decreti, quod tenaciter est obseruandum, & alia similia, referat Alex.consil.74.lib.4. loquens de antiqua consuetudine,ob quam Reges conferunt beneficia Ecclesiastica, supradicta tamen procedũt data capacitate possidentia, Bal. in l.1.ff.de emancipat. liberor.vel nisi allegaret priuilegium, & probaret per possessionem,Bal.in l.rescripta, C. de precib. Imperat. offerend. Alex.d.consil.74.num.20. sed de hoc aliàs.

Intelligitur etiam,vt vnicus actus probet quasi possessionem iurisdictionis,quando est actua vniuersalis denotans animum facientis actum esse velle vniuersaliter possidere, Abb.& Alban.locis citatis, & propterea,Innoc.in d. cap. dilectus de Cappell.Monach.dixit,quod optimus actus est declarans iurisdictionẽ si in aliquo Oppido,vel Ciuitate fiat bannum prohibitorium alicuius rei nomine illius,qui prætendit habere iurisdictionem, nàm licèt de facto non exequatur,probat possessionem, & magis iuuat supradictus actus,quam iuramentum fidelitatis vel ligij homagij,quod forsan à vassallis Oppidi præstaretur.

Intelligitur etiam quando vacans est possessio, quia tunc, qui in vno actu iurisdictionem exercet, in vniuersum quasi possidere, dicitur Innoc. in cap. dilecto de offic. Archidac. facit tex.in cap.1.de Relig.domib. vbi Innoc. Abb. in cap. cùm inter de re iudic. Natt. consil. 98. num. 25.Secus tamen si ab alio vniuersaliter possideretur, quia tunc in illo, tantùm actu particulariter gesto censetur acquisita quasi possessio, l. quod meo,§.fin.ff.de acquir.possess. cap. auditis, & cap. cùm olim de præscrip.vbi exercens iura Episcopalia præscribit tantùm in illis,quę exercuit,ex trita illa ratione, quod tantùm est præscriptum, quantùm est possessum,Bar.in d.l.1.§.hoc interdicto.

Supradicta tamen limitantur, quando actus iurisdictionalis exerceretur in personam aliquam territorij, nam tunc censetur esse in quasi possessione omnium personarum illius territorij; Ratio est, quia personæ, respectu subiectionis connexionem dicuntur habere,& sicut dicimus in gleba territorij, quod qui in vnam ingreditur,totum territorium possidere dicitur, sic qui in vna persona iurisdictionem exercet,Innocen. & Natt.locis citatis; Per quos tamen actus,quia dicatur esse in quasi possessione iurisdictionis, latè explicat Mascard.de probation. concl.947. Andr. Kchinchen loc.cit.d.c.3. de superior.& iur.possess.

Quid dicendum in actibus iure familiaritatis,facultatis,aut amicitiæ factis.Cap.III.

NOtandum est etiam pro principalis conclusionis explicatione, quod actus vnicus sufficit ad probandam quasi possessionem iurium incorporalium si iure proprio fiat, ad differentiam actum meræ facultatis, vel qui iure familiaritatis, vel amicitiæ fiunt, nam actus meræ facultatis nullum ius tribuũt, etiam si longo tempore fiant,l. 1.§. Marcellus, & l. si eo fundo, ff. de aqu. quotid. & æstiu. vbi nulla existente seruitute possum diuertere aquam,quæ ex meo prędio in tuum fluit, etiã si longo tempore fluxerit probat etiam tex. in l. Proculus, ff. de damn. infect. & in l. 2. ff. de via publ.

publ. Sic etiam vassalli, qui longo tempore accesserunt ad molendum in molendino domini, non possunt cogi ad illuc accedendum, & recedendo non dicuntur dominum iure suo spoliare, Abb. in cap. Abbate sanè de verbor. signific. Io. Faber. in §. æquè, instit. de action. Ripa in l. quominùs, num. 132. ff. de fluminib. Boer. decis. 125. Thesaur. decis. 16. Couar. in §. possessor de reg. iur. in 6. Sic etiam, is, qui per mille vices hospitio receptus fuit, nullum ius hospitandi, acquirit Innoc. in cap. bonè, il secondo de postulat. prælat. & in cap. cùm Ecclesia Sutrina, nu. 5. de caus. possess. & propriet. Cyn. in l. 1. C. de seruit. & aqu. Io. Andr. in cap. Ioannes de cleric. coniug. Sic etiam in rustico, qui quotannis par Caponum obtulit alicui nobili, & si longo tempore, nullum ius nobili, per id acquisitum fuit in l. cùm de in rem verso, ff. de vsur. Innoc. & Ioann. Andr. locis supracitatis; Sic etiam beneficium manuale, quod sui natura est reuocabile, & si longo tempore Prælatus non reuocauit, non efficitur irreuocabile, Abb. & Dec. in cap. ad nostram de confirmat. vtil. vel inutil. Ratio est, quia quæ gratis fiunt, non debent ad necessitatem reduci, quia actus voluntatis non obligat vltrà voluntatem, l. voluntariè, C. de excusation. tutor. Bar. in l. 4. C. ne vxor pro marit. & in l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itiner. actuque priu. Idcircò in actibus meræ facultatis nulla potest considerari possessio, Glos. in l. solet ff. de offic. Proconf. Bar. in d. l. cùm de in rem verso, Bald. in tract. de præscription. in 4. particula quintæ partis principalis, q. 5. Abb. in cap. ex parte, num 7. de concess. præben. in cap. Abbate sanè de verb. signif. Surd. consil. 127. vol. 1. Menoch. de arbitr. Iudic. cas. 160.

Ampliatur hæc conclusio, quod supra scripti actus voluntarij sint imprescriptibiles, Io. Andr. in cap. non est de consuetud. in 6. Innoc. in d. cap. cùm Ecclesia, Abb. in cap. quoad translationem de offic. deleg. Fely. in rubr. de præscript. & in cap. cùm accessissent de constitut. Villalobos commun. opin. §. præscriptio, num. 154. & licèt in contrarium facere videatur, quod mare licèt imprescriptibile sit, l. fin. ff. vsucapion. l. iniuriarum, §. fin ff. de iniur. potest tamen consuetudine effici propriū alicuius, vt puta si longo tempore vsus fuerit, l. sanè si maris, vbi Glos. & Bart. ff. de iniur.

Ampliatur secundò, vt per actus meræ facultatis regulariter non possit induci consuetudo, l. 1. C. de seruit. & aqu. Cyn. in l. 1. & 2. C. quæ sit longa consuetud. Bart. d. l. cùm de in rem verso, Abb. in cap. Ioannes in fin. de cler. coniug. vbi Additio litt. D. alios allegat.

Ampliatur tertiò, vt prætendenti aliquod ius fundatum in actibus meræ facultatis nullum competat remedium possessorium. Ratio est, quia vbi non competit petitorium, nec potest dari possessorium, Bart. in l. fin. ff. quor. bonor. Et licèt maxima sit controuersia inter Canonistas, & Ciuiles, an in annuis præstationibus locum habeat possessorium, prout latè tradunt Ripa in d. l. fin. Alex. consil. 94 vol. 7. Menoch. de recuperand. possess. remed. 1. num. 88. Cacher. decis. 99. num. 10. Omnes tamen concordant, quod nisi annua præstatio fundetur in aliquo iure reali fundato in re, vel persona, non datur remedium possessorium, & ità intelligitur doctrina Innoc. & Abb. in cap. querelam in 3. notab. de elect. Io. Fab. in §. præiudiciales, num. 15. instit. de action. Affl. decis. 395. num. 5 & facit tex. in cap. peruenit de censib. sed per actus meræ facultatis certum est, nullum ius acquiri,

acquiri, vt supraprobatum est, ergò nullum remedium possessoriū competere potest, licèt contrarium probet de Pont. consil. 144. sed contra ipsum latè scripsit Ioan. Dominicus Tassonus in allegat. pro Chartusia, D. Laurentij propè Padulam.

Limitantur supradicta, & primò quando is, qui actum ex mera facultate facit, prohibetur facere, & prohibitioni acquiescit, nàm tùnc à prohibente acquiritur quasi possessio, Gl. in l. qui luminibus, ff. de seruit. vrbanor. prædior. Bal. in l. item lapilli, ff. de rer. diuis. Rip in d. cap. cùm Ecclesia Sutrina, num. 50. Couar. in cap. possessor, §. 4. num 6. Menoch. loc. cit. Hinc est, quod licèt venatio communis sit omnibus, si tamen Baro prohibeat, & vassalli prohibitioni acquiescunt, Baro dicitur esse in quasi possessione prohibendi, Iacobin. de Sancto Georg. in inuestitura feudali, in verb & cùm venationibus, Roderic. Suar. allegat. 16. Cassaneus in consuetud. Burgund. rubr. 13. §. 7. num. 4. Vndè datur pro cautela Baronibus, quod si velint acquirere ius prohibendi venationem, emittant Proclamata pęnalia, ne vassalli venentur; Nam ipsis acquiescentibus, dominus dicitur esse in quasi possessione prohibendi, Menoch. loc. cit. Et è contrariò datur cautela vassallis, vt, cùm primum proclama eius innotuerit, ad superiores appellent, Rip. in d. l. quominùs, n. 133. Cassaneus, & Suar. locis citatis, Grammat. dec. 67. num. 14. Cancer. variar. resol. cap. 2. de iurisd. omn. Iudic. & for. compet. num. 79 & seq.

Limitatur secundò fauore piæ causę, vt per actus merę facultatis longo tempore factos, inducatur obligatio faciendi, probat tex. in cap. ad Apostolicam, de Simon. vbi licèt pro Sacramentis nihil recipi possit, laudabilis tamen consuetudo laicorum aliquid dandi obseruanda est, ad quod facit dictum Io. Fabr. in §. Pauonum de rer. diuis. quod ex diuturna præstatione, licèt liberaliter inceperit, videtur se velle obligare, ex hoc Cappellanus potest petere, quod Parocchiani compellātur soluere cereum, vel aliud donū, quod certo tempore solebant offerre, idem probat Abb. in cap. suam, & in cap. cùm Iacobus de Simon. Ad idem facit Consilium Federici de Sen. 155. vbi probat, quod Presbyter, qui solitus est in die Purificationis dare candelā laicis, tenetur eam continuare, & tanquam fauorabilis consuetudo est amplectenda, idem probat Felyn. in d. cap. ad Apostolicam, numer. 3. facit etiam dictum Bar. in l. priuilegia, C. de Sacrosan. Eccl. vbi per illum tex. dixit, quod Vniuersitas si est solita dare certam eleemosynam pauperibus, non potest illam reuocare, idem probat Abb. in cap. penul. de sepult. Felyn. in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, nu. 97. de constit. faciunt etiam dicta per Auendados de execquen. mandat. Regijs lib. 2. cap. 4. num. 18 vbi allegat Paul. de Leazar. in cap. in litteris de restit. spoliat. & Hipolyt. de Marsil. sing. 190. qui probant, quod fauore piæ causæ ex actibus merę facultatis longo tempore factis inducitur obligatio faciendi, & latè etiam hanc opinionem, probant Cachera. decis. 199. num. 18.

Confirmantur supradicta; Nam licèt tempus non sit causa, neque modus inducendi obligationem, fauore tamen piæ causæ inducit, sicut fauore alimentorum, iuxtā tex. in l. 1. C. de fideicommiss. latè Tiraquel. de priuil. piæ causæ priuil. 60. Surd. consil. 254.

In contrarium tamen facit, quod nemo cogitur eleemosynam facere, cap. 1. & 2. 83. dist Abb. in cap. 1. num. 8. de empt. & vendit. quia est actus

actus meræ facultatis, Bonifac. Vitalin. in Clemen. abusionib. nu. 59. de sent. excomm. vbi etiam Anton. Burg. num. 24. testatur de communi; Et propterea, qui quorannis certam eleemosynam erogare consueuit, si ab illa desistat, non potest cogi, Dec. consil. 215. Bald. Couar. & Menoc. locis supracitatis, & contra Bar. in d. l. priuilegia tenuerunt, ibid. Fulgos. & Paul. de Castr. Cyn. Imol. & Fulgos. in l. non amplius, ff. de leg. 1. vbi etiam Alex. num. 5. & consil. 209. vol. 4. Salycet. in auth. cassa, & irrita, C. de Sacrosan. Eccl. Et hoc ea ratione, quia ex actibus meræ facultatis non inducitur quasi possessio, & hanc opinionem, latè probat Tassonus in d. allegat. pro Chartusia.

Pro resolutione tamen est aduertendum, quod aut loquimur de præstatione ex aliqua rationabili causa introducta, aut de eleemosina ex simplici proueniente: Primò casu certū est ex frequentatis actibus induci laudabilem consuetudinem, quæ seruanda est, & ità procedit tex. in cap. ad Apostolicam, vt optimè aduertit Abb. in dicto cap. suam de Simon. & in hoc sensu procedunt, latè allegata per Cacher. in d. dec. 199. vbi agit de obligationibus solitis fieri Parocho, & procedunt etiam dicta per Paul. Eleazar. in d. cap. in litteris, & per Auendad. & Federic. de Sen. locis citatis; Nisi tamen præstatio esset difformis, nam & si longo tempore fiat, nullū ius tribuit, Auendad. de exeq. mandar. Regij. lib. 2. cap. 4. num. 17. allegat Bal. in l. obseruare, S. non verò, ff. de offic. Proconsul. Angel. in l. malè agitur, C. de præscript. trig. vel quadrag. ann. Ias. in l. quominùs num. 28. ff. de fluminib. Secundò casu, certùm est nullo vnquam tempore solitam eleemosynam præscribi, nam contrà Bar. in d. l. priuilegia tenuerunt, Cyn. Imol. Fulgos. Alex. Salycet. Paul. de Cast. Dec. Couar. Bal. & Menoch. locis supracitatis: Potest tamen ipsius doctrina intelligi, quando Ciuitas priuilegiando aliquos regulares concessit aliquam eleemosynam, nam tunc est irreuocabilis: ex regula, quòd priuilegium concessum non subdito, est irreuocabile, cap. 1. de probat. Innoc. in cap. innotuit, in verb. Theologos, de iudicijs, & ità in proprijs terminis, tradit Alexan. in d. consil. 209. Regalis tamen eleemosyna solita elargiri, & si ex Principis voluntate perperam habet firmitatem, probat tex. in l. priuilegia, vbi Bart. & alij, C. de Sacrosan. Eccles. in quo tex. Imperator, mandat non reuocari solitas eleemosynas, sed perpetuò continuari, & est notandum in hoc Regno, in quo solet Rex Regularibus aliquot modios salis concedere.

Notandum est, etiam pro principalis conclusionis declaratione, quod vnius actus debet esse iure proprio factus, & non familiaritatis, ad hoc, vt inducat quasi possessionem, l. qui iure familiaritatis, vbi Bar. Paul. de Castr. & alij, ff. de acquir. possess. Qui enim re alienam vtitur, nullum ius acquirit, nisi constet, quod proprio iure sit, nàm aliàs videtur iure familiaritatis vsum fuisse, Innoc. in cap. bonę, il secondo, de postulat. Prælar. & in cap. cùm Ecclesia Sutrina de caus. possess. & propriet. Titulus autem familiaritatis, ad excludendum delictum, (quod de iure non præsumitur, l. meritò, ff. pro socio) inuentus fuit, Oldrad. Iacob. de Arena, Bar. Paul. de Castr. & alij in d. l. qui iure familiaritatis, Socc. consil. 131. vol. 1. Et locum habet quoties non constat de alio titulo, Soccin. loc. cit. & consil. 61. num. 4. vol. 1. Alciat. de præsumpr. præsumpt. 23. Menoch. de præsumpt.

lib. 6.

lib.6.præsumpt.67.nu. 11. & ratio est,quia quilibet possidens suo iure, & nomine, & non alieno censetur possidere,Bar.& Salycet.in l. 2. C. de acquir.possess.Alex.consil.136. num.2.lib.1.Paris.consil.75. lib.4. num.7. Roland. à Valle consil. 46. num.44.lib. 3. Natta. consil. 514. num.26.lib.3. Et ex titulo antecedente,quis censetur possidere,l.1.§. 1.ff.de except.rei iudic. l. quędam mulier,ff.de rei vendicat.Bar. in d. l. 2. C. de acquir.possess. Lucas de Penn. in l. 3. præsumpt. 23. C. de apocis public.lib.10.Soccin. cons. 15.num 7.lib.4.Cacheran.dec.21. Gabriel. consil. 32.num. 2.lib. 1. Et ratione pręcedentis causæ actus censetur gestus, Bat. in l. quæ sub conditione,ff.de condit.& demonstrat.Barbat.consil.11.col.6.in fin. lib.2.Menoch. remedio 1. recuperandæ possessionis, num. 268. sic etiam in exequutione præcedentis tractatus censetur actus gestus,l.3. §.verum quęri poterit,ff. de manumission. l. qui in aliena, §. si is, qui putabat, ff. de acquir. hæred. Propterea procuraror ad aliquid certũ faciendum, si postea simpliciter illud faciat,procuratorio nomine fecisse dicitur, l. pignori, §. fin. ff. de vsucapion.Alciat.de præsumption. præsumption.24. Idcircò nunquam censetur, quis iure familiaritatis possidere,nisi nullo alio præcedente titulo,vel causa, vt optimè Socc. d.consil.131.num.1.quia ius familiaritatis nihil prodest ad possessionem,vel quasi,vt supraprobatũ est.

Et confirmatur,nam filius,qui fundum matris longo tempore coluit, nullum ius acquisiuisse dicitur, quia iure familiaritatis id censetur,fecisse,Bar.in d.l qui iure familiaritatis; Et procedit etiam stante statuto, quòd si filius fuerit repertus possidere bona patris, teneatur ad onera hæreditaria,nam si possideat fundum, qui fuit patris, sed ob dotes suæ matris consignatus, non per hoc tenetur, quia non censetur voluisse matrem fundum filio renunciare, sed potiùs permittere, quod iure familiaritatis possideat, Paul. de Castr.in d.l qui iure familiaritatis,Ruin. consil.174. num.4. lib.1. Sic etiam,& in filio,qui bona patris administrauit ipso patre sciente, & patiente,quia non censetur procuratorio nomine gerere, sed iure familiaritatis,Ruin.consil. 141. num. 3.& seq.lib.4 Hinc fit,vt pater non teneatur de gestis per filium, nisi quatenùs sciuit,& prohibere potuit l. fluminum, §. quamquam, ff. de damn.infect. Ex regula iuris, quod de delictis patratis à familiaribus, vel coniunctis,ille tantùm tenetur, ad cuius commodum commissum fuit, & sciuit, & prohibere potuit, cap. constitutis, il secondo, de testib.Bart.& Alex.in l. de pupillo,§. si quis pretori in decima quæstione, ff. de oper. nou. nunciat. Idem est in fratre, qui bona sororis administrando domos locauit,& pensionem exegit,nam iure familiaritatis, id fecisse dicitur,Bar.in d.l.qui iure familiar. Curt.Iun.cons. 108.n.26. Ruin.consil.38.nu.13.lib.1.consil. 174.n.4.lib.1.Menoch.de arbitrar. cas. 160. Idem, & in fratre primogenito, cui pater reliquit feudum, cùm onere prouidendi alijs fratribus, si per viginti annos permisit, quod Officiales ab ipso, & à fratribus deputarentur,non censetur,sibi præiudicasse,nec secundogeniti aliquod ius acquisierunt, nam gesta per ipsos censetur fuisse iure familiaritatis, Paul.de Castr. in d.l. qui iure familiaritatis,vbi dicit sic consuluisse,& est in cosil.178.vol.1.refert,& sequitur Ruin.consil.34. nu. 13.lib.1 Sic etiam,& in vxore, quæ colligit fructus rerum viri ipso viuente, nam censetur iure familiari-

tatis facere, ità etiam & post mortem ipsius, ne censeatur sibi titulum possessionis mutasse, Socc. d. consil. 130. vol. 1. Idem & in viro, qui reperitur in possessione bonorũ vxoris nulla præcedente dotis constitutione, nam censetur iure familiaritatis possidere, Salic. in l. ob maritorũ, C. ne vxor pro marito, Soccin. Senior. cõsil. 131. num. 1. lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 67. num. 11.

De alienatione bonorum Ecclesiasticorum.

QVÆST. XLI.

Expenduntur requisita, ad hoc, vt alienatio bonorum Ecclesiæ ritè fiat. Cap. I.

PEr Sacros Canones, & extrauagant. Pauli Secundi sub tit. de reb. Eccles. non alienand. latam in anno 1465. & confirmatã à Paulo Quarto in anno 1555. ac nouissimè ab Vrbano Octauo in anno 1623. aç per Decretum Sacræ Congregationis Cardinalium concilij Tridentini interpretum die 7. Septembris 1624: probibita est bonorum Ecclesiasticorum alienatio. Supponendum autem est præfatę dispositionis efficaciam hodiè vigere, & in praxi seruari, non solùm quòad nullitatem contractus, sed etiam quòad pœnas: ità testantur Bertachin. tract. de Episcop. par. 4. cap. de potest. Episcop. in temporalibus num. 109. Roland. à Vall. conf. 15. num. 9. lib. 1. Auendan. de exequen. mandat. par. 1. cap. 4. num. 30. Beninten. decis. 43. Caualcan. dec. 43. & 45. par. 1. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 21. n. 15. Anna conf. 39. Rota Romana in nouissim. decis. 82. parte 1. Genuensis in praxi c. 50 Barbosa de officio Episcopi alleg. 95. num. 48. & alij.

Hæc autem alienatio, vt rectè fiat, duo requirit, videlicèt causam, & sollemnitates, vt in d. extrauag. ambitiosè, & probatur etiam in cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. Clem. 1. eod. tit. Couar. variar. resol. lib. 2. cap. 17. Mol. de contract. disp. 468. Caualcan. decis. 35. nu. 31. & 451. par. 1. Rota Lucensis decis. 67. & 74. Rota Romana, apud Seraphinũ decis. 508. Grammatic. decis. 79. Capyc. decis. 105. & 113. Et quoniam vtrumque copulatiuè requiritur, scilicèt solemnitas, & causa, Glos. in cap. ad nostram, in verb. enorme, vbi Abb. numer. 8. de reb. Eccles. non alien. alterò eorum deficiente actus corruit, cap. finè exceptione, vbi Lauren. de Rodulphis, 12. q. 2. De comm. opinione testantur Soccin. consil. 29. num 8. lib. 1. Dec. consil. 142. & 204. 282. Iason. consil. 116. lib. 4. Couar. Caualcan. & Anna locis citatis. Et quod deficientibus sollemnitatibus, licèt adsit causa, videlicèt necessitatis, vel euidentis vtilitatis, iuxtà Glos. in summa 12. q. 2. & in cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. & in d. extrauag. ambitiosè, actus corruat, fuit multoties decisum, Franch. dec. 35. Rot. Florentina, apud Magonium decis. 69. Guid. Pap. decis. 149. Ioseph. Ludouic. decis. 93. Caualcan. dec. 16. aliàs Rotæ decisiones congerit Ricc. in prax. alienat. Eccles. decis. 7. num. 3.

Et licèt Glos. in d. cap. finè exceptione, in verbo profuturam in fin. & in d. q. 2. in sum. dixerit, quod alienatio bonorum Ecclesię facta cùm legitimis sollemnitatibus, causa tamẽ legitima non existente, valet, nisi ab Eccle-

Ecclesiæ tanquam læsa reuocetur, cõmunis tamẽ opinio est in contrarium, videlicèt nullam esse elienationem, siuè deficiat in causa, siuè in solemnitate, Glos. penul. in cap. 1. vbi etiam Abb. num. 7. de in integ. restit. & in cap. tua, de his, quæ fiunt à Præl. sin. consil. capit. & in cap. nulli, numer. 7. de reb. Eccles. non alien. Couar. in d. cap. 17. Molin. in d. tract. de contract. disp. 468. num. 14. Nau. de alienat. ter. Eccles. nu. 9. Et apertè probatur communis opinio, in d. cap. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6. & in d. Clem. 1. eod. tit. Opinio tamen Glos. in d. cap. sine exceptione procedere potest, quando alienatio fuit facta cùm sollemnitatibus, & causa existimata legitima, quã postea constet nõ fuisse legitimam: Anton. de Butr. in cap. in Apostolica, de his, quæ fiu. à Præl. colligitur ex Glos. in d. cap. ad nostram de reb. Eccl. non alien. Nau. loc. cit. num. 10.

Idcircò, quia contractus est nullus siuè deficiat causa, siuè sollemnitas, potest propria authoritate reuocari, d. cap. si quis Præsbyterorum. & in d. cap. nulli de reb. Eccl. non alien. & in hoc casu potest quis propriam turpitudinem allegare, Abb. & omnes Canonistę in d. cap. si quis Prę- sbyterorum, Rota dec. 17. Et etiam stante iuramento in contractu apposito, nam in damnum Ecclesiæ iuramentum, Prælatum iurantem non ligat, cap. 2. vbi Glos. in verb. iuramenti, de reb. Eccl. non. alien. in 6. Glos. in d. cap. si quis Præsbyterorum, in verb. alienatur: Et tale iuramentum dicitur potiùs periurium, idcircò non obseruatur, cap. 1. ibi, (*non enim iuramenta*,) de his, quæ fiun. à mai. par. cap. Et ad euitandas Censuras, quantò citiùs Prelati, vt indemnitati Ecclesiarum consulant, reuocare debent, alienationes, d. c. si quis Præsbyterorum, ibi, (*celeriter*,) vbi Glos. Et repetitur res alienata vna cùm fructibus, d. cap. nulli, Couar. variar. resol. lib. 1. cap. 3. num. 8. Rota diuers. decis. 14. par. 1. decis. 246. par. 2. Surd. consil. 249. Bonæ tamen fidei possessori pretium restituendũ est vna cùm interesse, Glos. in cap. vulterane, 12. q. 1. est communis opinio legistrarum in Auth. qui rem, in l. iubemus, C. de Sacrosan. Eccl. Imol. in d. cap. ad audientiam, Berou. in d. cap. si quis Præsbyterorum.

Procedunt dicta, vt non solùm alienans possit alienationem absque debitis solemnitatibus, & causa factam, propria authoritate reuocare, sed etiam confirmans alienationem, ex Glos. & Bar. in l. cùm pater, §. Libertis, ff. de leg. 2. Beltracch. de Episc. par. 4. q. 40. num. 20.

Quod autem dictum est de reuocatione propria authoritate, procedit, vt ipsemet Prælatus alienãs, vel ipsius successor reuocare possit, non autẽ alter ex contrahentibus, nã, cùm fauore Ecclesiæ introductum sit, vt cùm legitima causa, & debitis sollemnitatibus fiat alienatio, ipsa tacente, ex quo ipsius vtilitas adest, licèt defectus sit in sollemnitatibus, altera pars conqueri non potest, Innoc. Hostiens. & Zabarell. in cap. 1. de his, quæ fiu. à Præl. absq; consi. cap. Abbas in cap. diuersis fallacijs, de cler. coniug Dec. in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 31. de constit. Rodoanus de reb. Eccl. non alien. q. 47. & 58. Rot. Rom. diuers. decis. 133. vol. 2 & decis. 261. vol. 1. Seraph. decis. 374. Puteus dec. 310. lib. 1. & 365. lib. 2. Ricc. d. decis. 7. in fin. vbi aliàs Rotæ decis. allegat, & pro conclusione facit tex. notab. in l. cùm hi, §. transactionem de transaction. per quem tex. multi tenent alienationem rerum Ecclesiæ, cùm euidente eius vtilitate, validam esse absque assensu, quos refert

Oo 2 Gabr.

Gabr.com.concluſ.tit.de reb. Ecc. non alien.conc.1.num. 2. latiſſimè Ricc.in 1.par.dec.dec.192.n.5.vbi allegat varias Rotæ deciſiones. Et propterea cōductor bonorū Eccleſię,vltrà trienniū non poteſt dicere de nullitate contractus ad euitandā ſolutionem pentionis,Creſcent.deciſ.1.de locat.Ricc.loc.cit. deciſ.9. Hoc autem intelligendum eſt,quod exiſtente alienatione in euidentem Eccleſiæ vtilitatem ſi in ipſa vult perſiſtere,non cogitur inſtante altera parte reſcindere contractum,benè tamen ipſum validare impetrando aſſenſum, & ità intelligenda eſt doctrina,Innoc.& aliorum ſupra allegatorum, vt latè proſequuntur Corſet.in ſingularib.in verb. pupillus,Tiraquell. de legib. connubial. poſt tractatum prædictum, Gloſ. 6. 10.q.num.89.& ideò Sacr.Conſil. Neapol. teſte Domino de Franch. deciſ.35. Beneficiario contendenti alienationem fuiſſe in euidentem Eccleſiæ vtilitatem, terminum impartiuit ad impetrandum aſſenſum, quo elapſo,& non impetrato,declarauit contractum nullum,& ità procedunt prædicta per Marium Antonium lib.1.variar.reſol.cap.5.& per Theſaur.for.Eccl.par.1.cap.10.

Ampliantur ſupradicta, vt procedant etiam ſi alienatio fuerit facta reſernato aſſenſu, ſi tamen antè ipſius impetrationem tradatur poſſeſſio, contractus eſt nullus, & fit locus diſpoſitioni, dictæ extrauag. ambit. Franch. deciſ. 267. Quaran.in compen. bull.verb. alienatio,num.9. in prin. alllegat Nau. conſil. 1.de reb. Eccleſ. non alien. Et licèt multi dicant, quòd quando reſeruationi aſſenſus apponitur clauſula,nec aliter,nec alio modo,etiam ſi tradatur poſſeſſio, nullus erit locus pœnæ, vel nullitati, nam talis reſeruatio inducit conditionem, Gloſ.in l.ſi quidem,C.de exceptio. Caputaq.dec.82.par.2. Caſſiodor. deciſ.2.num 7.de Simon.& inducit etiam formam,Boerius deciſ. 243. nu.11. & in ſpecie, de qua agimus, tradunt Iaſ.in l.2.C.de iur.emphyt. Felyn. in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit.Mynadoys dec.24.Molfeſius conſil. 44. num. 22. Tamen Conſilium Neapolitanum declarauit contractum nullum, Grammat. deciſ.49 refert Franch.d.dec.267. & Clemen.VIII. declarauit locum fuiſſe pœnis Genuenſ.d.cap.50. ex illa ratione, quia proteſtatio contraria facto non iuuat, l. non ſolùm, §.morte,ff de oper.nou.nunciat. & ne bona Eccleſiarum ſęcularibus tradantur, à quibus aſſenſu non ſuperueniente, difficilis, & litigioſa foret recuperatio.

Supradicta tamen in foro conſcientiæ non procedunt, nam ſi ex legitima cauſa proceſſit alienatio,licèt aſſenſus deficiat, ex quo eſt ſolemnitas iuris poſitiui licitè poſſidetur, vſque quò contractus non reſcindatur, Abb. in cap. 1. de reſtit. in integr. Sarmient. de reddit. Eccleſ. par. 1. cap.13.& 24.Nau.d.comment. de alienat.rer.Eccleſ.nu.16. cum ſeq. Rodoan.in d.tract.q.46. numer. 4. Rodriq.de regul.tom.1.q. 27. ar.9. & ſicut electio omiſſa ſolemnitate iuris poſitiui,ſi habeat naturalia requiſita, valet in foro conſcientiæ, Innoc. in cap. quod ſicut de elect. num.8.ità & alienatio,Abb.& Ant. de Butr. in cap. quia pleríque, de immun.Eccleſ.Felyn. in cap. 1. nu. 79. de conſtit. probat etiam Syl. in verb.alienatio,num. 12. & 13. facit etiam ratio, nam pœnę ſpirituales, de quibus in d. extrau. ambit. procedunt contra præſumentes alienare in caſibus à iure non expreſſis, ſed dùm bona fide in Eccleſiæ vtilitatem fit alienatio, nulla eſt præſumptio, nulluſque dolus, idcircò nulla culpa adeſſe poteſt, etiam ſi

trada-

tradatur possessio, Cardin. Zabatell. in Clem. num. 22. de priuil. Nau. loc. cit. & in cap. 27. nu. 24. & cons. 19. de reb. Eccles. non alien. Sayr. d. disp. 12. eod. tit. latè probat Ricc. in par. 1. decisionum decis. 222. Et procedit etiam si Prælatus alenans præstitisset iuramentũ de non alienando, inconsulto Summo Pontifice, prout omnes Prælati faciunt, quando consecrantur, vt patet ex libro Pontificali, & probat Glos. in cap. vt super, & cap. fin. de reb. Ecc. non alien. & in cap. 2. de feud. Nam ex vi alienationis non peccat, vt suprà, nec actus corruit ex eo, quod est contra iuramentum, nam verior est opinio actum factum contra iuramentum non esse nullum, Innoc. & Abb. in cap. dilecto, de præben. & in cap. intellectu de iur. iuran. Bart. in l. si quis in principio testamenti, in vlt. col. ff. de leg. 1. Ias. in l. ea lege num. 33. ff. de verbor. obligat. licèt alij contrarium teneant. Videndus quoque Sanch. de matr. lib 6. disp. 13. & in summa lib. 3. cap. 17. n. 13. Et in proprijs terminis, quod actus valeat, probant Henrich. Bohic. in d. cap. vt super, §. possessiones, Franchus, & Geminian. in cap. licèt de iur iuran. & probat tex. in cap. sicut ex litteris, & in cap. de illis, de sponsalib. benè tamen incidit in periurium secundum opinionem, Nauar. loc. cit. num. 14. cum seq. Crescent. decis. 3. de iur. iur. Ricc. loc cit. dec. 11. licèt alij dicant, nec etiam incidere in periurium; veriùs tamen est, quando fit iuramentũ de non alienando inconsulto Summo Pontifice, etiam quod alienatio fiat in euidentem vtilitatem incidi in periurium, quia verba illa, de non alienando, intelliguntur etiam de actu licito, cap. adducitur, de immunit. Eccles. & colligitur ex cap. fin. de Eccles. edif. sic probant in specie Inoc. & Abb. in cap. vt super nu. 16. de reb. Eccles. non alien Syl. in ver. alienatio, num. 20. In praxi, tamen iuramentum supradictum itelligitur iuxtà Paulinam, nec in plus obligatur Prælatus, qui iurauit Azor. lib. 9. cap. 1. q. 9. & 10.

Quæ nam pia loca sub huius Extrauagantis prohibitione compræhendantur. Cap. II.

AMplianda est principalis conclusio, vt procedat dispositio dictæ extrauagan. ambitiosæ in alienatione bonorum cuiuslibet pij loci, authoritate tamen Episcopi constructi, Abb. in d. cap. nonnulli, de reb. Eccles. non alien. Franch. in cap. 1. eod. tit. in 6. Fely. in cap. de quarta, de præscript. Parisius in notabili consil. 34. vol. 4. Afflict. in Constit. Regni, Sancimus num. 12. de iur. protomiseos, Rebuf. in compend alienat. rer. Eccl. num. 56 Rodoan. loc cit q. 28. 47. & 49. Gabriel. com. concl. tit. de pia caus. concl. 2. num. 9. Rota Bononiens. decis. 124. Valascus decis. 105. Noster de Ponte cons. 18. Ricc. in prax. alienat. dec. 40 & 48. Secus tamen est si non constaret de authoritate Episcopi in constructione, seù erectione piorũ locorũ, & dicẽti locũ pium authoritate Episcopi fuisse fundatum, incumbit onus probandi, sic in puncto de quo agimus, Corneus consil. 57. num. 8. vol. 3. Alex. consil. 120. nu. 3. versic. & sic, vol. 1. Ratio conclusionis est, quia dùm non adfuit Episcopi authoritas non dicitur propriè pius locus, licèt ibi pia opera exerceantur, cap. ad hoc cũ ibi notatis per Doctor. de Religios. domib. & Clem. quia contingit, vbi glos. in verb. altare, eod. tit. Glos. in cap. quidam 8. q. 2.

Hostiens.

Hostiens. in sum. tit. de regular. §. 1. vers. quod de rusticis, Imol. in cap. officij de testam. Geminian. in cap. 2. de restit. in integr. in 6. Angel. consil. 117. latè Alex. in d. consil. 120. nu. 3. vbi additio litt. B. allegat Ancaran. Roman. Curt. Iunior. Ias. Guid. Pap. & alios congerit, latè Gabr. loc. cit. Et in locis supradictis absque Ordinarij authoritate erectis, Episcopus non habet institutionem, neque destitutionem, Bal. notab. in Auth. hoc ius porrectum, col. 8. de Sacrosan. Eccles. Nec in aliquo se debet immiscere Episcopus in supradictis locis, notabiliter Abb. in cap. de Xenodochijs de Relig. domib. & in cap. ad hæc, nu. 2. eod. tit. Et secundum Imol in d. cap. officij, col. 15. versic. indè aduerte, cura Episcopalis dicitur esse remota à fraternitate laicorum, & ministris ipsius: ipsum sequitur, ibidem Barbat. & probant Calderin. consil. 11. & 13. Dec. consil. 72. col. 1. latè Menoch. de recuper. possess. remed. 15. & Guttier. quæst. Canonic. lib. 1. cap. 35. num. 9. Nec Episcopus sub prætextu, quod mortuo ædificatore Hospitalis, potest cognoscere si pia opera, ibidem instituta exerceantur, iuxtà tradita per Abb. in cap. inter dilectos de donation. & in cap. sopite, de censib. Federic. de Sen. consil. 111. aliquid prætendere potest. Nam in operibus erectis collegialiter, non potest verificari casus mortis erigentium, quia Collegium numquam moritur, iuxtà notata in l. proponebatur, ff. de iudic. & in cap. si gratiosè de rescrip. Bar. in l. mortuo, ff. de fideiussor. Lapus alleg. 88. Paris. d. consil. 34. num. 37. cum seq. Et procedunt supradicta etiam si Confraternitas, vel Hospitale sub nomine alicuius Sancti appellaretur, Ab. d. cap. inter dilectos, nam multoties ratione vicinitatis talem denominationem accipit; Et bona supradictarum Confraternitatum, Extauritarum, seù Hospitalium, dicuntur bona laicorum, Napodan. in Consuetud. Et si Ecclesia, Afflict. in d. Constit. Reg. Sancimus, & propterea laici administratores ipsarum coram Iudicibus laicis conueniuntur, Paul. de Castr. in l. cùm Senatus, ff. de reb. dub. & in l. Collegium, vbi Alex. C. de hæred. instit. Bar. in l. fin. ff. de Colleg. illic. Felyn. in cap. ex litteris de constit. Ann. sing. 90. Meritò ergò concludendum est assensum Apostolicum in alienatione bonorum supradictorum locorum non requiri, sic probant Felyn. in d. cap. de quarta, num. 5. de præscript. Bened. Capra cons. 97. Abb. consil 31. vol. 1. Corneus cons. 119. & 206. vol. 1. Paris. dicto consil. 34. de Pont. loc. citat.

An equites Hierosolymitani, Clerici beneficiati, & Regulares sub hac Extrauaganti comprehendantur. Cap. III.

IN primis, quod attinet ad equites Hierosolymitanos, infrascripti Doctores, Calder. consil. 8. de locato, Probus in cap. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6. Dec. consil. 204. num. 2. Couar. variar. resol. lib. 2. cap. 16. nu. 7. Gomesius in Regul. Cancell. in reg. de trienn. q 5. Capyc. decis. 3. Rodriquez de Regul. tom. 1. dis. 27. art. 12. Rota decis. 597. Ricc. in supradicta prax. decis. 76. & 79. Respondent conprehendi; Ratio est, quia Cōmēdatarijs perpetuis Sancti Ioannis omnia competunt, quæ alijs Prælatis conceduntur, cap. is, qui, de elect. in 6. & quæ de alijs beneficialiis dicuntur, procedunt etiā in Commendatarijs, Fulgosius consil. 23. Geminianus consil.

417. Natta consil. 414. Moedan. decis. 10. de caus. possess. & propr. & clarius fundatur ex stabilimento eiusdem Religionis in anno 1278. cuius verba habentur, apud Ricc. decis. 26. . . . .

Non tamen supradicta procedunt in bonis alicui Cappellæ assignatis ab aliquo, quando in titulum beneficij authoritate Episcopi non fuerunt erectę, nam ex quo non dicitur beneficium Ecclesiasticum, Guid. Papa decis. 187. Bellamer. in cap. super hoc, q. 15. de renunciat. Dec. consil. 135. & 204. Nau. consil. 5. de præben. Nec pro tali redditu, alicui assignato, potes quis ad Sacros Ordines promoueri, nec tenetur ad recitationem horarum Canonicarum, Nauarr. in Apologia monitor. 24. Spino. de testam. in Glos. 4. princip. num. 42. Idcircò licèt supradicta bona ad diuinum cultum destinata sint, videlicèt ad pauperes alendos, vel pro celebratione Missarum, Felyn. & Dec. in cap. ex parte, de rescript. possunt tamen absque assensu Apostolico alienari, ex quo in titulum beneficij erectę non sunt, Ricc. loc. cit. decis. 82.

Idem etiam est in patrimonio clericorum ad cuius titulum ordines suscepit, nam licèt tale patrimonium loco beneficij censeatur subrogatum, & gaudeat priuilegijs bonorum Ecclesiæ, latè Anton. de Padill. in l. si quis à liberis, vbi alios allegat, ff. de liber. agnosc. Et pro tali patrimonio clericus est immunis, vt constat ex praxi; Et Episcopo soluit charitatiuum subsidium sicut de cæteris bonis Ecclesiasticis soluitur Remigius in tract. de charit. subsid. quæst. 52. Potest tamen de iure communi alienari, Glos. Abb. & Imol. in cap. suis de præben. Est communis opinio, quam probant Couar. in cap. Raynaldus, §. 2. num. 7. de testamen. & lib. 1. variar. resol. cap. 4. n. 4. Grat. reg. 195. incipienre filius, nu. 7. Et licèt ex Tridenr. sess. 21. cap. 2. non possit clericus patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus, alienare, ne cogatur mendicare sufficit si Episcopus assentiat, vel in foro conscientiæ si habeat aliundè, vt possit viuere, idcircò non requiritur assensus Apostolicus Nau. in sum. cap. 22. nu. 18. & cons. 14. de temporib. ordinat. Patis. de resignat. benefic. q. 6.

In alienationibus autem bonorũ Monasteriorum Regulariũ, tenet constitutio robur suum, vt constat ex terminis, & probatur in cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. Immò Summus Pontifex Vrbanus Octauus die 7. Septembris 1624. audita relatione Congregationis Concilij non solùm supradictas prohibitiones alienandi cõfirmauit, sed etiam priuilegia ab alijs Pontificibus, Generalibus, & alijs Superioribus Regularibus concessa abrogauit. Sed in hoc aduertendum est, supradictas prohibitiones de non alienando, nõ procedere in Religionibus incapacibus in communi, vti sunt Cappuccini, & Fratres Sancti Francisci de obseruantia, nàm absque sollemniratibus possunt alienare, Archidiac. in cap. de viduis 27. q. 1. Bald. in auth. ius porrectum, num. 5. & in auth. si qua mulier, num. 6. C. de Sacrosanct. Eccles. Felyn. in cap. in præsentia, num. 52. versic. 3. scias de probation. Menoch. consil. 73. num. 15. vbi licèt affirmet stante dispositione iuris communis, dubitat tamen stante extrauag. ambitiosè, sed etiam stãte d. extrauag. regulam procedere, defendit Quaran. verb. alienatio, num. 31. & 41. vbi allegat Dec. in d. cap. in præsentia, Soccin. in fallentijs reg. 110. num. 3. Rebuf. in compend. alienat. nu. 29. Rolan. à Vall. consil. 15. vol. 4. Hyppolit. singul. 132. incipien. in alienatione

Fran-

Franchum in d.cap.1.de reb.Eccl. non alien.in 6.versic.12.limita.

Quid autem dicendum sit in nostra Religione Clericorum Regularium; Et in hoc certum est nostram Religionem capacem esse proprietatis in communi sic colligitur, ex Trid. sess.25.cap.3.de Regularib.& apertiùs constat ex cap.1.secundæ partis const. tradunt etiam de Franch. decis. 14. Pascalis de Patr. potest. par.1.cap.3 Sed quia,vt promptius, ac liberius Christi paupertatẽ imitetur voluntariè à possessione immobilium se abstinet,ac oblata non retinet, nisi ad effectum vendendi, vel pro vsu fabricæ; Idcircò Sacra Congregatio Concilij Tridentini interpretum, declarauit in decreto prohibitionis alienationis bonorũ immobilium nuper edito, nostram Religionem nõ comprehendi,Ideò ex vi antiquorum priuilegiorum, quando accidit casus alienationis bonorum immobilium, discusso negotio in capitulis localibus domorum, accedente consensu duarum partium, per secreta suffragia, petitur assensus Patris Generalis, & in hunc modum adimplentur requisita extrauagantis Ambitiosè, habetur in compendio priuilegij nostræ Religionis,verbo alienatio.

Vtrum in alienatione annuorum introituum Ecclesiæ, requirantur requisita in Exstrauaganti. Cap.IV.

Licèt annui introitus dicantur fructus ciuiles,l.fin.in verb. res ciuiles,C.de petit.bonorum subl.lib. 10. & procedant ad instar pensionum, Bald. in cap.quæ in Ecclesiarum,col 4.versic.idem de pensionibus,de constitutio. & multi dicant, quod non sunt, nec bona mobilia, nec immobilia, l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. Tiraq. de retractu consangui.§.1. Glos. 6. num. 3. Cencius de censib. par. 1. cap 3.art.2.Rota decis 3. num.13. in impressis post dictum tractatum, Cencij,Intrigliol.de censib. q. 31. num.3. Vera tamen est opinio, annuos introitus super re immoblili fundatos,naturam bonorum immobilium sequi, probat tex. in l.iubemus, ibi, (*postremo res immobiles, aut in his prædijs Colonos, vel mancipia constituta, aut annonas ciuiles*,) vbi Glos. in in d. verb. annonas, & Bar.num.10.& Paul.de Castr. in 2. notab.C.de Sacrosan. Eccles. probat etiam tex.in auth.de non alien. in prin.ibi, (*aut ciuiles annonas,nam & hæc inter immobilia sunt connumeranda*,) vbi Glos.in d.verb.connumeranda,& Angel. nu.3. Clem. 1. ibi, (*cùmque annui redditus inter immobilia censeantur à iure*,) de verb.signif.Glos.in l.hac edictali,§. his autem, in verb. mancipiorum, C.de secundis nuptijs, & in auth.vt qui obligat.§.quoniam autem vidimus,in verb.redditus,& cap. 1. ibi, (*aut in ijs, quæ inter immobilia connumerantur*, (vbi Bald.in §. sciendum,de feud.cognit.Et hanc etiam opinionem,probat Bart. in l. fin. ff. qui sat.dar.cog. congerunt Mysinger.obseruat. singularium obseruat. 69 nu.6.Boerius decis. 209. Guid. Pap.decis.499.Thesaur.decis.160. Viuius decis.410.vol.4.

Hinc fit eos comprehendi in supradicta prohibitione, probant Abb. in d.cap.nulli,vbi etiam Anchar.num. 8.& Imol num.5.Mainard decis.7. Rebuff.in compend. alienat. q. 16. Ricc.in prax alienationis,decis 44. Et probatur euidenter conclusio, in d l.iubemus,vt ex tex.in l fin.vbi Bar. & Io. de Platea,C. de vendit. rer.Ciuit.lib.10. vbi annui redditus Ciuitatis absque sollemnitatibus

alienari

alienari non possunt, idem probat Alex. in l. fin. ff. de in ius vocan. ergò ità etiam in redditibus Ecclesiarum, cùm idem sit in vtroque, Glos. in cap. auditis de in integr. restitut. Caldas. in l. si curatorem habens, nu. 169. C. de in integ. restit. Sfort. in eod. tract. q. 33. num. 16.

Procedit conclusio etiam in annuis introitibus, iuxtà Bulla Nicolai III. & Pij V. nam iudicantur inter immobilia, Cencius d. tract. de censibus par. 1. cap. 3. q. 1. art. 2. nu. 6. Surd. decis. 104. Franc. Niger controuers. 74. num. 19. & 24. Et procedit etiam si adsit pactum de retrouendēdo quandocunque, nam non debent ex eo non iudicari inter immobilia, Cacheran. decis. 99. num. 49. Molin. de primog. Hisp. par. 1. cap. 6. Summa host. 12. cap. 6. num. 54. Rouit. in prag. 1. de iur. & exact. fiscal. numer. 63. Salas de censibus dub. 7. Megal. 2. 2. instit. confess. lib. 2. cap. 7. numer. 31. Io. Ficardus in addit. Villalobij in tract. com. opin. in ver. redditus annui, Mysin. loc. ci. nu. 11. & pactum de retrouendendo quandocumque, ex quo dependet à voluntate venditoris facit, vt possint appellari introitus perpetui, per tex. in l. sufficit, vbi Ias. num. 2. ff. de condit. indeb. l. iurisperitos, vbi Glos. in verb. haberet, ff. de excusat. tutor. Et in casu nostro, de quo agimus, quod requiratur assensus ad instar bonorum immobilium, tradunt Guttier. pract. qq. lib. 2. cap. 146. Boninus tract. de censib. art. 14. num. 32. Cencius loc. cit. par. 1. cap. 1. q. 2. per totum, faciunt dicta per Tiraq. de retract. conuention. §. 2. Gl. vn. n. 39. & Nig. lo. ci. n. 27.

Supradicta procedunt, non solùm quando agitur de alienatione annuorum introituum Ecclesiæ competentium, sed etiam quando super bonis Ecclesiæ de nouo introitus constituuntur, & alienantur: ex regula, quod qui non potest alienare immobilia, nec etiam potest annuas pensiones, vel introitus super dictis immobilibus imponere, Bal. in cap. ad audientiam, num. 31. de rescript. Cencius loc. cit. par. 1. cap. 3. q. 1. art. 2. num. 4. cum seq. Rota in dicta decis. 3. num. 18. Rodoan. de reb. Eccles. non alien. in verb. de instit. ann. cens. nu. 30. Megal. 2. 2. instit. confess. lib. 2. cap. 7. num. 4. Molfes. in Summa tract. 12. cap. 6. num. 61. Felycian. de censib. tom. 2. lib. 1. cap. 1. num. 4. Niger. loc. cit. nu. 23. & apertè constat ex decreto Vrbani Octaui 7. Septembris 1624. de reb. Regular. non alien. ibi, (*omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, censùs perpetuos, seù vitalitios &c.*) nisi tamen pro redimendo alio censu legitimè constituto nouus census cum Ecclesiæ vtilitate constitueretur, ità hoc licitè fit, nec assensus requiritur, Seraph. decis. 1109. Molfes. loc. cit. nu. 61. & ità practicatur.

Fallit tamen hæc regula, quando annui introitus Ecclesiarum reemūtur ex vi pacti de retrouendendo appositi in constitutione dictorum annuorum introituum; Nam tunc absq; vlla sollemnitate tenetur Ecclesia assentiri, & pretium recipere, & cum dicatur alienatio necessaria, nullus requiritur assensus, iuxtà tex. in l. magis puto, §. si pupillus, ff. de reb. eor. &c.

Et quod sub prohibitione alienationis absque certa causa, & sollemnitatibus, non comprehendatur necessaria alienatio, probatur in l. alienationes, ff. famil. erciscun. l. qui potuerit, ff. de manumiss. testam. l. cùm fidei hæredis, ff. de fideicommis. Libert. l. 1. ff. de fund. dotal. l. peto, §. prædia, ff. de leg. 2. l. tutor, qui repertorium, ff. de administ. tutor. Et facit quod minor potest absque Iudicis decreto assentiri alienationi

ab emphyteutę factæ, & nouum emphyteutam inuestire, Afflict. in cap. Imperialem, q. 43. num. 28. de prohib. feud. alien per Feder. Caldas. de iur. emphit. lib. 4. cap. 11. nu. 33. & seq. & probat apertè tex. in cap. 1. in princ. Per quos fiat inuestit. ibi, (*inuestitura autem, aut fit de veteri beneficio, aut de nouo, quæ de veteri fit, etiam à minore fieri potest,*) probant etiam de Ponte cons. 62. num. 3. volum. 1. Francis. Niger. controu. 309. nu. 8. cum. seq. & hoc iure vtimur.

Quid autem dicendum sit, quando annui introitus Ecclesiastici non reemuntur; sed diminuuntur, vt puta, qui erant ad rationem octo pro centenario, diminuuntur ad rationem septem, quod vulgò dicicitur, (*basciar l'entrate,*) & in hoc est aduertendum, quod hic casus dupliciter contingere potest; Primò, quando venditor annuorum introituum, ex vi pacti de retrouendendo, facit depositum sortis principalis, seù capitalis, vel dicit habere, iàm pecuniam promptam ad reemendum, ob quod Ecclesia citra præiudicium priorum cautelarum diminuit annuos introitus; Et in hoc casu certum est, nullum requiri assensum, quia duo implicitè celebrantur contractus; alter est reemptionis, ex vi pacti de retrouendendo, in quo iàm suprà conclusimus nullum requiri assensum; alter est nouæ emptionis annuorum introituum, quæ sufficit, vt fiat pretio currenti, cùm res tanti valeat, quanti vendi potest, l. pretia rerum, ff. ad leg. falcidiam, Valasc. decis. 67. nec requiritur sollemnitas extrauagantis ambitiosè, quando Ecclesiastica pecunia conuertitur in emptione annuorum introituum, vt patet ex terminis, & si in tali emptione aliqua adesset læsio, quod rarò euenire potest, Ecclesiæ, vel remedio ordinariò, ex dispositione, l. secundę, C. de rescin. vend. vel per viam restitutionis in integrum succurritur. Alterò modo contingere potest, quando non ex vi pacti de retrouendendo, vt suprà, sed voluntariè Prælatus Ecclesiæ annuos introitus minuit absque sollemnitate; Et in hoc certum est requiri assensum, sic in specie probant Anchar. in cap. vt super de reb. Eccles. non alien. in cap. 1. eod. tit. in 6. Alex. & Ias. in l. legatum, ff. de leg. 1. Ripa in l. si vnquam q. 11. Cod. de reuocan. donat. Mol. de iust. & iur. disp. 465. probat Ricc. in prima parte, dec. Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ decis. 134. nu. 10. & facit doctrina Bar. in l. si fraudator, ff. quę in fraud. creditor. quem refert, & sequitur Federic. de Senis cons. 194. qui dixit, quod procurator prohibitus alienare bona sui principalis, censetur etiam prohibitus diminuere, nam diminutio est species alienationis; Idem est in feudatario, cap. 1. de alienat. feud.

Quæ dicta sunt de expressa annuorum introituum diminutione procedunt etiam in tacita, quæ solet euenire, quando emptor per triennium ad minorem rationem exigit ad quam fuerat census constitutus, nam tunc censetur diminutus annuus introitus, l. aduersus, C. de vsuris, Rouit. pragm. 1. de censib. num. 31. Molf. in sum. tract. 12. cap. 6. num. 84. ex quo is, qui diminutè exigit non poterat expressè Ecclesiæ præiudicare, idcircò nec etiam tacitè.

Hinc dùm Ciuitas nostra volens creditoribus ad rationem sex pro centenario satisfacere, declarasset se velle certa corpora assignare, quorum redditus erant ad rationem quatuor pro centenario, Consului Regularibus, vt exhibitioni Ciuitatis annuerent, & pro redditibus, quos emptos habebát ad rationem

sex,

sex, acciperent assignationem ad rationem quatuor, verùm cautelæ non procederent directè per viam diminutionis introituũ, sed per exercitium pacti de retrouendendo, ob quod conficiebatur nouus contractus, & quia euidens erat vtilitas in supradicta diminutione introituum, cùm ex inopia Ciuitatis introitus ad rationem sex non possent exigi, idcircò pro indemnitate Ciuitatis, & creditorum supradicta diminutio introducta fuit, & in foro conscientiæ tuta est, nam sufficit legitimam causam adesse, & si sollemnitates deficiant, vt supraprobatum est.

Quid autem si fiat diminutio facto Principis, & in hoc est notandum, quod licèt taxatio census ad Summum Pontificem spectet, ad hoc, vt vsura vitetur, vndè Martinus Quintus, Calistus Tertius, Nicolaus Quintus, Pius Quintus, & Gregorius Decimustertius, varias ediderunt Constitutiones, circà annuorum introituum erectiones, congerit Molf. loc. cit. num. 27. In diminutione tamen censuum, & pro iusta quantitate taxanda, non solùm Iustinianus Imperator Constitutionem edidit, de qua in l. eos, §. fin. C. de vsur. mandans annuos redditus reducendos esse ad minorem summam, quam anteà à contrahentibus exigebatur, non obstante quauis consuetudine in contrarium, sed & idem etiam statuit Carolus Quintus Imperator in locis Imperio subiectis, Andreas Gail obseruat. singul. lib. 2. obseruat. 5. num. 11. Idem Philippus Secundus in Regnis Hispaniarum die 25. Octobris 1563. refert Rouitus pragm. 5. de censib. num. 2. Idem Clemens Octauus in terris mediatè, & immediatè Romanæ Ecclesiæ subiectis, in beneficium tamen Communitatum, & Vniuersitatum annuos introitus ad rationem septem reduxit, salua tamen potestate redimendi, habetur in Bulla incipiente, quę ad subleuationem grauaminum; Idem fuit in hoc Regno statutum in anno 1611. in beneficium supradictarum Communitatum, vt in prag. 5. de censib. & hoc optima ratione; Nam potest Princeps Sæcularis non solùm iustum pretium taxare, sed etiam contractus, iàm perfectos ad pretium iustum reducere, Gulielm. de Monte Ferrato in tract. de Regum success. dub. 2. num 4. habetur in tom. 16. tractatuum, Franc. Sarmien. tra. de redditib. Eccles. par. 4. cap. 3. nu. 5. post alios Menoch. consil. 1. nu. 239. & de arbitr. Iudic. q. 55. nu. 2. & 10. Et sicut consuetudo potest abrogare legem positiuam, quę pretia censibus præscripsit Medin. q. 2. de censib. Couar. Salon. Tiraquell. & Palatio, quos refert, & sequitur Salas de censib. dub. 49. Et sicut contrahentes possunt annuos introitus minus summa taxata per Pontificias Constitutiones emere, vt noster Cardinalis de Aretio tra. de censib. q. 1. in fin. qui extat manuscript. in nostris Bibliothecis Neapolitanis, ex illa ratione, quia descensus, seù diminutio licita est, ex quo ex iuris dispositione descendit, l. eum, qui, §. meliorem, ff. de in diem adiection. DD. in l. 1. §. si hæres, ff. ad Trebellia. Ità, & Princeps in casu euidentis vtilitatis, vel vrgentis necessitatis, limitat, restringit, & etiam reuocat contractus, consuetudines, & priuilegia, etiam in corpore iuris clausa, cap. suggestum, de decimis; Et quilibet contractus quacumque sollemnitate præditus, si contrà publicam vtilitatem sit, meritò reuocatur, l. fistulas, §. frumenta, ff. de contrah. empt.

Et licèt dici possit, non adesse publicam vtilitatem, ex quo in beneficiũ certi generis personarum lex reductiua pretij census promulgatur:

2 Pp Vel

Vel quod Princeps tollendo ius alteri quæsitum teneatur ad escambiũ,l.venditor, §.si constat,ff.commun.prædior.l.serui,Cod. ex quib. caus.seru.libert.accip. Dec. consil. 286.latè Surd.consil. 419. nu. 56. vol. 3. Rouit. prag.2. de censib. In contrarium tamen est veritas;Nàm licèt Regia Pragmatica in beneficium certi generis personarum lata sit, adest tamen publica vtilitas, quia bonum communem Reibublicæ non solùm adest, quando agitur de omnibus,& singulis,sed etiã quando agitur de certo genere personarum in ijs, quæ bonum commune respiciunt, sic D.Thom.1. 2. q.90.art.2.Sot.& alij,quos sequuntur Sayr.in cla.reg.lib.3. cap.1.nu. 4. Vasq.1.2.disp.151. num. 10. & propterea in vtroque iure adsunt tituli in beneficium certi generis personarum, vt in titulis de Sacrosanctis Ecclesijs, & de Minoribus, & de in integrum restitutione. Ad Velleian.& Macedonian.ff. & C.& quod cuiusque Vniuersitatis. Et non solùm Princeps vniuersæ Reipublicæ prouidere debet,sed etiam parti ipsius, cùm pars ordinetur ad totum; Et vbi adest publica vtilitas potest Princeps per viam legis cõdendæ, iuri à tertio quæsito præiudicare,absque vlla damni emendatione, post alios Surd. consil. 313. Rodericus de ann.redditib.lib.2.q. 3.num.43.de Ponte de potest.Proreg.tit.5.de tractis,num.10.Rouit. d.pragm.5.de censib.

Itaquè meritò concluditur, iustam fuisse legem reductiuam annuorum introituum ab Vniuersitatibus debitorum. Quo supposito certùm est, Ecclesiasticos teneri illam obseruare,vi directiua, nõ autem coactiua, Franch.decis.9. Nec possunt Ecclesiastici conqueri, quod tollatur, vel restringatur Ecclesiastica libertas, nam per statutum laicorum habens naturalem, & ciuilem equitatem,non tollitur libertas Ecclesiastica, Bal.in cap. 1.num.7.de alienat.feud.pater.in vsib.feud.Baiard. ad Clar. §.fin.q 78. num. 35. Et ad hoc,vt statutum dicatur contra libertatem Ecclesiæ requiritur, vt malo animo sit factum idest derogandi Iuribus Ecclesiæ,tanquam Ecclesiæ competentibus, Nau. in summ. cap. 27. num. 119. cum seq. quando enim derogatur iuribus Ecclesiæ, tanquam cuilibet competentibus, actus tenet, nec Censuris pro libertate Ecclesiasticæ tuenda sit locus, Caiet. in summ. in verb.excommunicatio cas.31. & 37. Nau. loc.cit. & valet statutum bono zelo factum pro bonorum conseruatione,& si grauetur Ecclesia multos allegat Barbosa allegat. 95. num. 53.

De re mobili immobili cohęrente. Cap. V.

Dicendum comprehendi. Exemplum est in seruo ad culturam prædij Ecclesiæ destinari,cap.nulli, ibi, (*siuè rusticum mancipium*) de reb.Eccles.non alien.vbi Abb.n.2. allegat tex in l.3.ff.de diuers.temp. præscript.& in §.2.in auth. de reb. Ecc.nõ alien. Nã idẽ est iudiciũ de immobilibus,quã de mobilibus immobilibus cohęrentibus, l si aliena, §.1.ff.de vsucapion.l.1.§.si vtique, ff de vi,& vi armat.Menoch. de retinend.possess.remed.3. num. 184. Idcircò non potest beneficiarius fructiferas arbores solo cohęrentes incidere, quia solo cedunt, & iure soli iudicantur,l.adeò,§.si alienam, ff.de acquir. rer. domin. §. si Titus, Institut. de rer. diuis. & incidendo fit locus dictæ extrauag.ambitiosè, quę secundum communem opinionem locum habet in incisione arborum

borum

borum fructiferarum, Nau. cons. 6. de reb. Eccles. non alien. Sair. decis. 9. eod. tit. Monaldus consil. 215. vol. 2. Botognin. consil. 30. num. 6. Ricc. in prax. alien. dec. 53. Et sicut vsufructuarius non potest arbores fructiferas incidere, l. æquissimum, §. fructuarius, ff. de vsufruct. Ioseph. Ludouic. decis. 94. Cotnazzanus in decisionib. Rotæ Lucensis dec. 65. ità nec beneficiarius, qui vsufructuario comparatur, Glos. in cap. præsenti de offic. ordin. in 6. & in cap. fin. de pecul. cler. Guid. Pap. decis. 169. Thesaur. decis. 142. Caualcan. decis. 30. par. 1.

Fallit tamen primò, hæc regula in Sylua cedua, nemore, vel arundineto, quæ per incisionem renascuntur, & dicuntur esse in fructu, l. diuortio, §. si fundum, ff. sol. matrim. l. Sylua cedua, ff. de verb. signif. l. item si fundi in fin. cùm leg. seq. ff. de vsufruct. Bar. in l. qui fundum, §. cùm fundū, ff. de contrah. empt. Idcircò in tali incisione non habet locum dispositio exstrauagantis, vt per supracitatos, quibus accedit Balbus dec. 93. Secundò fallit, quando in locum arborum vetustarum incisarum, aliæ vtiliores substituuntur, Bal. in auth. qui rem, num. 15. C. de Sacrosanct. Eccles. Bar. & Ias. in d. l. diuortium, §. si fundum, Tiraquell. de retract. conuent. §. 3. Glos. 1. num. 23. cum seq. Rodoanus in d. tract. cap. 7. q. 79. Tertiò fallit, quando ex densitate arborum impediretur augmentum frugum à solo prouenientium: solet enim accidere tantam esse arborum densitatem, vt terra, solis beneficio, frui non possit, ob quod fruges non nascuntur, vel non coalescunt, & tùnc licita est incisio, Nau. d. consil. 6. Alban. consil. 120. vol. 1. & consil. 7. vol. 2. Guid. Pap. consil. 4. Ricc. loc. cit.

De locatione bonorum Ecclesiæ. Cap. VI.

Non est licita ad longum tempus Ecclesię bonorum locatio, cap. nulli de reb. Eccles. non alien. Clemen. 1. eod. tit. Ratio est, quia locatio ad longū tempus constituit ius in re, & per ipsam vtilè dominium trasfertur, l. 1. & 2. ff. si ager vectigal. &c. l. 1. §. quod autem, vbi Dynus, & Bar. ff. de superficieb. Salic. in l. fin. C. de reb. Eccles. non alien. Federic. de Sen. consil. 123. Bellamer. decis. 747. Et licèt Glos. in l. Codicillis, §. instituto, in verb. non extitisse, ff. de leg. 2. dixerit, quod prohibitus alienare potest locare, etiam ad centū annos, quam Glosam dixit singularem, Bald. nouell. in tract. de dote par. 7. priuil. 1. col. penult. Communis tamen opinio est in contrarium; Nam prohibitus alienare non potest ad longū tempus locare, probant Glos. in l. fin. C. de pactis pignor. vbi Bald. qui idem probat in auth. hoc ius porrectum, C. de Sacrosanct. Eccles. Bart. & Alex. in l. domos, ff. de leg. 1. Dec. consil. 204. Tiraquell. de vtroque retract. §. 1. Glos. 14. n. 79. Conar. variar. resol. lib. 2. cap. 16. Afflict. decis. 107. Boer. dec. 124. Borgnin. decis. 14. de contractib. Triuisan. decis. 32. de contract. Bellamer. decis. 747.

Sub hac prohibitione locationis ad longum tempus includitur, etiam locatio ad vitam, d. Clemen. 1. ibi, (*ad vitam eius*,) vbi etiam Ancaran. Cardinal. & Imol. & probatur in §. emphyteusim, in auth. de non alienand. & in auth. perpetuo, C. de Sacrosanct. Eccles. Nam concessio ad vitam dicitur ad longum tempus, & perpetua, l. 1. ff. pro socio, cap. perpetua 10. q. 1. Alex. consil. 119. n. 8.

119. n. 8. lib. 3. Dec. consil. 204. Boer. decis. 234. Pinell. in l. 1. par. 3 nu. 63. C. de bon. matern. Molin. de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 21. num. 29. Ann. sing. 325. Et procedit dictum, etiam si locatio fieret sexagenario (qui secundum aliquorum opinionem dicitur decrepitus, Aymon. Crau. consil. 108. num. 2. vol. 1. Riminald. consil. 229. vol. 2. Ruin. consil 92. num. 10. vol. 4. & 141. num. 18. vol. 5.) probant Dec. loco citato, Soccin. Iun. consil. 63. num. 11. vol. 2. Ricc. in praxi alienationis decis. 118.

Idem est in locatione pro toto tempore, quo conductor voluerit, idcirco cadit sub prohibitione, Soccin. Iun. consil. 6. nu. 11. vol. 2. Mol. & Anna loc. cit. & vt rectè, & ritè fiat requirit solemnitates, & causam, Glos. in d. Clem. 1. in verb. non habeat, Dec. consil. 48. Couar. d. cap. 16. num. 3. Idcircò in decreto Sacræ Congregationis edito iussu Vrbani Octaui, de reb. Regular. non alienan. in specie declaratur nullũ, omne pactum, per quod dominium transfertur, & non solùm census perpetuus absq; sollemnitatibus, vt suprà damnatur, sed etiam vitalitiùs.

Hęc autem locatio bonorum Ecclesię licèt de iure communi, minori tempore decennij permitteretur, Glos. in d. Clemen. 1. in verb. modicum tempus, & facit tex. in cap. fin. ne Præl. vic. suas, hodiè ex dispositione dictæ extrauagantis ambitiosè, non permittitur vltrà triennium; Circà quod aduertendum est primò, quod locatio vltrà trienniũ facta, nullius est roboris, etiam si apponatur conditio, quod per talem locationem nullum ius conductori transferatur; Ratio est, quia talis conditio est contrà substantiam contractus, idcircò est irrita, l. cùm precario, ff. de precar. & est contraria facto, idcirò non releuat, l. cùm plures, §. locator horrei, ff. locat. l. non solùm, §. morte, ff. de noui oper. nunt. sic in specie probant Mol. d. lib. 1. de primogeni. cap. 22. n. 25. Mol. de contract. disp. 466. latissimè Carrotius de locat. & conduc. p. 2. q. 3. principali.

Quid autem dicendũ sit, si fundus non locetur, sed tamen commoditas colligendi fructus non propria authoritate, sed nomine locatoris. Multi tenent posse fieri, & ratio est, quia nullum ius constituitur in re, quod est prohibitum, vt supradictũ est, sed tantùm insurgit actio personalis pro fructuũ collectione, quod nullo iure prohibetur, hanc opinionem probant Bar. in l. Codicillis, §. instituto, ff. de l. 2. vbi etiam Bal. & Imol. idem Bal. in l. si domus, §. fin. vbi Imol & Alex ff. de leg. 1. Felyn. in cap. quæ in Ecclesiarum, nu. 87. vbi etiam Augustin. Berous num. 200. de constitution. idem Berous in cap. nulli, de reb. Eccl. non alien. Et sicut non est nouum, penes vnũ esse ius vsusfructus, & penes alterũ facultatem fructuum percipiendorum, l. si vsusfructus, ff. de iur. dot. l. vsusfructu, ff. sol. matrimo. Oldrad. cons. 102. Ità commoditas fructuũ colligendorum potest esse penes conductorem, relicto vtili dominio penes locatorem; Et sicut possessor maioratus prohibitus alienare, potest commoditatem fructuũ alteri, ipso viuente concedere, sic probat, & dicit communiter practicari, Mol. d. cap. 22. num. 25. versic. in tertia, & vltima specie; Ità Prælatus, vel Beneficiarius Ecclesiæ poterit commoditatem fructuũ vltrà triennium absq; sollemnitatibus locare: Contrariam tamen sententiam defendunt Bald. in auth. hoc ius porrectum, num. 1. C. de Sacrosanct. Eccles. Fabian. in tract. de empt. & vendit. in 4. q. principali, q. vlt. num. 9. Raphael. Cumanus in d. §. instituto,

tuto, Couar.in d. cap. 16. num. 1. Pinel.in d.l.1.par.3.num. 64. Ratio est,quia per locationem commoditatis fructuum vltrà triennium, videtur quodammmodo fieri fraus legi,locationem simpliciter prohibenti vltrà triennium, vt optimè aduertit Bal. loc. cit. Conciliantur tamen opinionis, quòd, aut loquimur de bonis Ecclesiæ ad Prælatũ pro sua substentatione spectantibus, aut de alijs bonis ad Ecclesiam pertinentibus; Primò casu certũ est posse fieri locationem commoditatis vltrà trienniũ, & in hunc sensum procedit doctrina, Bar. & sequaciũ in d.§.instituto: Secundò verò secus,ratio diuersitatis est,quia in locatione bonorum in primo casu descriptorum, mortuo Prælato locatore,resoluitur contractus,in bonis verò ad Ecclesiam spectantibus nõ resoluitur contractus mortuo Prælato,Anton.de Butr.in cap. fin. Ne Præl.vic. suas,Soccin. cons.34.lib. 3.Couar.lib.2.variar.resol.cap.15. num.6.Afflict.decis.101.Mol.dicto lib.1.de primogenit.cap.25.nu.16. Idcircò etiam locatio commoditatis vltrà triennium non valet, nam cederet in maximum Ecclesiæ detrimentum,optimè Mol.d.cap. 22. num.27.Molin.de contract.loc.cit. num.5.

Secundò,etiam est aduertendũ,prohibitionem supradictam locationis vltrà triennium, procedere in prædijs Ecclesiæ,qui,quotannis fructus reddunt,nam si talia sint,vt singulis biẽnijs,locatio per sexẽniũ fieri potest, quia annus intelligitur, in quo fructus colligũtur;Propterea quodlibet biennium pro vno anno computatur, & sic in similibus dicendũ erit, Barbat. in rub.de reb. Eccles. non alien.num.52. Et facit dictum Bal.in l.ędem,C.locat.vbi emphyteuta non incidit in commissum si per triennium pensionem non soluit, quando ex re emphyteotica, quolibet biennio vnicus colligitur fructus, nàm tùnc requiritur, quod per sexennium cessauerit à solutione,idem probant Alex. in l. diuortio, §. 1. vbi etiam Ias.in §.quod in anno,ff. sol. matrim. & in l.2.C.de iur.emphyt.& in auth. qui rem, C. de Sacrosanct. Eccles. facit etiam tex.notab. in l. si sic, ff. quemadm. seruir.amit. vbi seruitus aquæ, quæ alternis mensibus, vel annis ducitur, duplicato tempore amittitur; Et quod ità computandi sint anni, probant Couar. d.cap. 16. num.6. Mol. de contrac. disp.466. Nau.in commentar.de reb.Ecc.non alien. num. 21. Guttier. quæst. canonic. lib. 1. cap. 7. Arismus Tepatus in verb. locatio, Alex.Raudens.decis. 22.Less.de iust.& iur.lib.2.cap.24. dub.2. Ricc. in prax. alienat. decis. 115.Idcircò ex supradictis infertur, quod Sylua cedua,quę singulis nouem annis cædi solet, & est in fructu,l.Sylua cedua,ff.de verb.signif. poterit per viginti septem annos locari.

Infertur autem ex supradictis, quid dicendum sit in locatione prædij, ex quo nullus colligitur fructus,sed tantùm adsunt fouerę, in quibus nix de cœlo cadens,reponitur,& conseruatur, & videtur dicendum non comprehendi,nam prohibitio locationis vltrà triennium intelligitur de prædio fructifero, sed nix non est in fructu,ergò; probatur,fructus dicitur,qui in Terra coalescit,nascitur,& renascitur,l.arbores,§.quicquid,ff.de vsur.l.diuortio,§.si vir,ff. sol.matrim. Idcircò argentifodinæ, & lapidicinę,quia non renascuntur, non dicuntur fructus,nec eius loco habentur,l.fin.ff.de fund. dotal. est communis opinio DD. in l. diuortium,§.si vir,ff.sol.matrim. & l.fructus, ff. de rei vendicat. Idcircò in legato vsusfructus, non venit, id

quod

quod percipitur ex exemplatione protocollorum, Bar. in d. § si vir. Et idem in omnibus, quæ non renascũtur, prout in thesauro, qui quòd non sit in fructu, tradunt DD. in l. diuortium, §. si fundum, Boer. decis. 51. num. 2. Et licèt pœnę pecuniarię resultantes ex bannis, & maleficijs dicantur esse in fructu, & redditu feudi, post Bar. loc. cit. tradunt Camerar. in cap. Imperialem, car. 72. col. 3. Iacobin. de Sancto Geor. in inuestitura, in verb. de Castro nu. 31. Capyc. decis. 185. num. 3. illud procedit, quia sunt fructus iurisdictionis, l. mulctæ, vbi Cinus, C. de modo mulctar. Capyc. in inuestit. in verb. cùm mulctarum, pęnarumque compendijs, & renascuntur in genere, licèt in indiuiduo eadem mulcta ex alio superuenienti delicto nõ renascatur, & sufficit aptitudine posse renasci, nam quotidie fiunt maleficia, ob quod rationem bannorum, ex vi iurisdictionis factorum, mulctæ, & pœnę exiguntur, optimè explicat Gizzarell. decis. 34. nu. 19. Confirmatur idem: Nam fructus, aut sunt naturales, aut industriales, aut ciuiles, Bar. in l. fructus, C. de rei vendic. Aretin. cons. 159. Alex. consil. 181. vol. 2. Naturales sunt, qui ex terra absq; vlla hominis industria nascuntur, vti castaneæ, nuces, & poma, industriales, qui ex terra, & industria hominis nascuntur, vti frumentum: Ciuiles dicuntur impropriè fructus, vt pensiones, redditus, & prouentus, Alex. dicto consil. 181. num 6. Sed nix non est fructus naturalis, cùm ex terra non nascatur; non industrialis, cùm nulla hominis industria in ipsius formatione adsit, Nec etiam Ciuilis dici potest, vt patet, ergò. Accedit etiam, nam fructuum appellatione venit omne id, quod ad vsum, & sustentationem hominũ inductum est, Practica Papiens. loc. cit. nu. 3. sed nix hominem non allit, imò potiùs immoderatus eius vsus illum offendit, vt patet, ergò nullo modo fructuum appellatione venire potest.

Contrariam tamen sententiam puto veriorem, & ex dicendis, fundatur opinio, & respondetur obiectis. Primò, fructus dicuntur, non solùm qui in fundo nascuntur, sed quicquid ex eo, vel ipsius occasione percipi potest, venit fructuum appellatione, l. item fundi, ff. de vsufru. & quemadmod. quis vtat. idcircò obuentiones ex areis, vel edificijs legatis, dicuntur esse in fructu, & ad vsufructuarium spectant, l. vsufructu legato, ff. eod. tit. l. loci corpus, §. in confessoria, ff. si seruit. vindic. l. vxori meæ, ff. de vsufruct. legat. Et commoditas, quam quis ex re sentire potest, dicitur esse in fructu, l. in fructu, ff. de vsu, & vsufruct. leg. Idcircò Sylua cedua, Arundines, Dolia, & Rota, per quam aqua ducitur, dicitur esse in fructu, l. qui fundum, la prima, § fin. ff. de contrah. emp. l. si absente, ff. eod. tit. Sic etiam oliua, & fænum, & si immaturè cęsum, dicitur esse in fructu, l. plenum, ff. de vsu, & habitat. Sic etiam palea dicitur esse in fructu, l. fin. C. de seruit. & aqu. Bald. in l. fin. C. de condition. insert. Speculat. in tit. de decim. §. 1. num. 12. Roman. singul. 555. Et regula constituenda est, omnem commmoditatem, vel vtilitatem ex re, vel propter rem quomodocumq; prouenientem, esse in fructu, Io. Andr. in addit. Specul. tit. de locat. §. nunc aliqua, nu. 116. in versic. incipiente, qui tabernas, Anchar. consil. 3. Sic etiam munera, honores, dignitates, salaria actuariorum, & tabellionum, dicuntur esse in fructu, Bal. in l. quædam, §. nihil, ff. de edend. Sic etiam præsẽtatio iuris patronatus, dicitur esse in fructu, c. ex literis de iur. patron.

Innoc.

Innoc. in capit. consultationibus, eod. tit. Belluc. in specul. Princip. rubr. 23. versic. sed pone in princip. Sed nix licèt à terra non proueniat, ab ea tñ sumitur, & ipsius occasione humana industria coaceruatur, & cõseruatur, idcircò fructuũ appellatione venire debet. Secũdò, dato, q; nix propriè fructus non sit, coaceruata simul fructum, & redditum parit, sicuti multa sunt, quæ non sunt in fructu, sed fructum pariunt, videlicèt homo non est in fructu, parit tamen fructum, vti sunt mercedes operum, l. mercedes, ff. de petit. hæreditatis, & hoc modo lac, pilus, & lana dicuntur esse in fructu, l. pecudum, ff. vsuris, §. pecudum, instit. de rer. diuis. Sic etiam vestimenta, & Scyphus non sunt in fructu, pariunt tamen fructus, quia possunt locari, & quod ex causa mercedis accipitur, dicitur esse in fructu l. videamus, ff. de vsuris, ità & in niue dicendum est, quod licèt ipsa propriè fructus non sit, coaceruata tamen, fructum parit, quia communiter venditur; Et ad hoc facit, quod quę non sunt in fructu, dicuntur esse in redditu, cùm latiùs sit nomen redditus, quam fructus, idcirco secundum communem resolutionem, quæ sunt in fructu, veniunt sub nomine redditus, sed non è contra, Glos. in cap. generali, in verb. redditus, de elect. in 6. probat tex. in l. Paulus, ff. de vsuris, Speculat. in tit. de locar. §. 1. in fin. Cardinal. in Clem. 1. de excessib. Prælator. Boer. decision. 224. numer. 10. Sic seruorum opera, vel Iumentorum, dicuntur esse in redditu, cùm propter rem ipsam capiuntur, iuxtà tex. in l. diuottium, §. non solum, & l. fructus, ff. sol matrim. Aret. consil. 159. nu. 14. Schrader. de feud. quæst. 1. princip. secundæ partis, sec. 3. num. 58. Tertiò, facit decisio Regiæ Cameræ Summariæ in anno 1587. in causa Releuij ob mortem Principis Scyllæ, per quam decisum fuit, in releuio habendam esse rationem annui redditus, qui ex pretio fouearum niuis exigebatur, & in eadem causa, teste Gizzarell. decis. 34. nu. 28. fuit decisum, redditus niuis, augere fructus feudi, quod etiam comprobari potest, ex tex. in l. item si fundi, ff. de vsufruc. ibi. (*& placuit alluuiones quoque vsusfructus ad fructuarium pertinere*) notabilis est decisio istius textus, nam alluuio non renascitur, & determinatur, ibi etiã esse in fructu; non colligitur ex re, sed tantùm occasione rei, & tamen dicitur esse in fructu, ergò ità etiam & in niue dicendum est, quæ licèt non renascatur, & à terra non prouenìat, quia occasione rei percipitur, meritò dicẽdũ est esse in fructu, seù redditu, prout sunt venationes, piscationes, & aucupia, quæ sunt in fructu, d. l. item si fundi, §. aucupiorum, & l. vsufructuarius venari, ff. eod. tit. si tamen fundus in alio non consistat, quam in supradictis, l. venationes, vbi Glos. in verb. constat, ff. de vsur. l. vsufructuarius, ff. de vsufructu.

Concludendum est igitur, quòd, licèt prędium Ecclesiæ aliud non contineat, nisi foueas niuis, non poterit vltrà triennium locari, ex quo nix illa coaceruata est in fructu, vel redditu.

Tertiò, est aduertendum, quod locationem bonorum Ecclesiæ vltrà triennium fieri non posse, vt ex extrauag. ambitiosè dictum est, procedit etiam si locatio fiat vltrà triẽnium, cùm hac adiectione, vt tot sint locationes, quot triennia, & vna finita, alia incipiat; Nam talis modus contrahendi reprobatur, tanquam in fraudem legis, & in damnum bonorum Ecclesiæ, quæ sub talibus machinis, & reuolutionibus vltrà tempus à iure præfixum

alienatur, probat tex. in §. quod autem, versic. neque illud in auth. de non alienan. & hanc opinionem, probant Cyn. in l. 1. de iur. emphyt. Alber. in l. pluribus, §. 1. ff. de verb. oblig. Bar. in l. Modestinus, ff. de donation. Cardinal. in Clem. 1. §. fin. q. vlt. de reb. Eccles. non alien. Lap. allegat. 12. Ancaran. consil. 57. Alex. cons. 165. vol. 2. & in l. si filio familias, §. fin. ff. sol. matr. vbi dicit communem opinionem, quam refert, & sequitur Couar. lib. 2. variar. resol. cap. 16. nu. 4. Triuisan. decis. 21. par. 1. Ricc. in prax. alienation. decis. 118.

An autem locatio facta vltrà tempus à iure permissum, corruat in totum, vel pro rata temporis vltrà triennium, dubium est; Et multi tenent valere contractum pro triennio, & in reliquo corruere, Bald. in auth. si quas ruinas, in auth. qui rem, vbi etiam Paul. de Castr. Ias. & Dec. dicunt communem opinionem, & facit, quod inseparabilibus, vtilè per inutilè non vitiatur, cap. vtilè de reg. iur. l. Pedius, ff. de recept. arbitr. idcircò donatio suprà quingentos aureos absque insinuatione, substinetur pro qualitate permissa, l. Sancimus, & l. penul. C. de donation. Ias. in l. 1. §. sed si mihi, ff. de verbor. obligat. sic etiam donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum, licèt non valeat, substinetur tamen quòad bona presentia, Dec. in l. fin. C. de pactis, Hyppolit. de Marsil. singul. 517. Gratus cons. 71. Vrsill. ad Afflict. decis. 107. n. 4. sic etiam indulgentia concessa ab Episcopo suprà id, quod à iure permittitur, substinetur pro eo, quod poterat concedere, cap. indulgentia de penit. & remiss. in 6.

Contrariam tamen sententiam puto veriorem, quod in totum corruat, probatur in d. Clem. 1. de reb. Eccl. non alien. ibi (*nec recipienti ius aliquod acquiri*) dictio negatiua adiecta verbo, aliquo, etiam in qualibet minima parte verificatur, Glos. in Clem. 1. in verb. aut eorum, de for. compet. Abb. & Felyn. in cap. Pastoralis de offic. deleg. Comprobatur etiam ex tex. in dicta extrauag. ambitiosè, vbi locatio ad triennium permittitur, & aliter facta declaratur nullius esse roboris, & momenti; facit etiam tex. punctualis in §. si verò in perpetuam, in auth. de non alien. ibi, (*aut temporalem quidem, non tamen secundum huius nostræ legis obseruantiam,*) vbi emphyteuta cadit iure sibi concesso, qui aliter contraxit, quàm à iure dispositum erat, si emphyteuta incidit in commissum, ergò actus in totum corruit. Ad quod etiam facit, nam feudum, quod non potest, nisi tantùm pro masculis concedi, si concedatur, etiam profeminis, in totum corruit concessio, And. de Iser. in cap. 1. §. profecto de leg. Conrad. Secundò, probatur in his, quæ pendent à voluntate duorum, & agitur de obligatione contrahenda, si actus non valet vti fit, non valebit vti fieri potest, Bar. in l. 1. §. si quis ita, ff. de verb. oblig. & in l. 1. §. eum, qui, ff. de constit. pecun. Idcircò stante statuto, quod Consiliarius non eligatur, nisi per annum, si pro maiori tempore fiat electio, in totum corruit, Roman. consil. 66. Nec potest dici quod sumus in separabilibus, in quibus vtilè per inutilè non vitiatur, nam vnicus est actus in casu nostro, vnica voluntas, & vnicum iuramentum, ideò nulla ratio habenda est, quòd tempora separari possunt. Hanc opinionem probant Bar. & Ias. in d. auth. qui rem, idem Ias. in l. 2. C. de iur. emphyt. Imol. in d. l. quod dicitur, ff. de verb. oblig. Lap. allegation. 80. Imol in l. quod dicitur, ff. de verborum obligation. Alex. consil. 7. lib. 4. Couar. loc. cit. num. 5. versic. deindè, Rodoan. loc. cit. q. 58. Mol. de contrac. disp. 467.

Ann.

Ann.sing. 327. Tuscus in verb. locatio concl.406.sic pluries fuit decisum, Alban.decis.7.Afflict. decis. 107.Ricc.sic dicit, & pluries à Romana decisum loc.cit.decis.107.& ex dictis videtur responsum allegatis pro prima opinione.

Possint ne bona Ecclesiæ immobilia hypothecari absque requisitis per extravagant. Cap. VII.

OMmissa disputatione, an prohibita alienatione censeatur prohibita hypotheca, de qua habetur, in l.fin. vbi Glos.& omnes DD. C. de reb.alien.non alienand.& in l.1. C. de fund.dotal.& apud Bart. in l. in quotum,ff.de pignorib.Couar.var. resol.lib.2.cap.16.Cancer.var. resol. lib.2.cap.12.Clar.in §.emphyteusis q.18.Guttier.de tutelis par.2. cap. 1.Spino de testam.Glos.18.nu.75. Pinell.in l.1.in 3.par.num.18. cum seq. C. de bon. mater. Respondeo negatiuè ex d. extrauag.ambitiosè, ibi, (*omnium rerum,& bonorum Ecclesiasticorum alienationem,omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam,locationem,& conductionem vltrà triennium, nec non infeudationem, vel contractum emphyteuticum, praterquam in casibus à iure permissis.*)

Dubium tamen est, quomodò prohibitio hypothecæ intelligatur; Etia hoc certùm est,quod attenta dispositione iuris communis, specialis tantùm hypoteca est prohibita,non autem generalis,sic constat ex cap. nulli, ibi, (*specialis hypoteca*,) vbi Glos. Abb. Andr. Barbat. & cæt. Canon.de reb.Eccles.non alien. & in §. nos igitur, ibi, (*specialis*,) vbi Glos. in auth. eod. tit. Congeruntlatè Couar.d.cap.16.num.7. Ricc. decis.111.in 2.par.

An autem idem sit stante dispositione dictæ extrauagantis ambitiosè dubium est, & Quarant. in compend. Bull.verb.alienatio,num. 17. dixit, etiam generalem hypotecam esse prohibitam,ex tex. in l. fin. C. de reb alien.non alienan.& faciunt dicta per Nauar. in commentar. de reb.Eccles.non alienan.in princip. Et facit regula generalis, quod in generali obligatione non comprehendûtur prohibita alienari,l. obligatione generali, ff. de pignorib. c. generali,si de feud.controuer. fuer. int.domi,& agnat.Bal. in l.1.C.quę res pign.oblig.poss.& in l.voluntas, Cod. de fideicommiss.in cap.1. de Capitan. qui cur. vend. Angel. in auth. de restit. & ea,quæ paret,&c. Alex.consil.16.vol.2.vbi Addit. in verb.prohibita,litt. C. Sed certum est bona Ecclesiæ non posse absque sollemnitatibus,& causa alienari,ergò nec generaliter obligari.

Contrarium tamen est veriùs, & probatur; Primò, per extrauagantem supradictam prohibetur alienatio, & omne pactum, per quod trasfertur dominium, & explicans Summus Pontifex; qui sint actus, per quos dominium transfertur addit, concessionem,hypotecam,locationem vltrà triennium,&c. & sic hypoteca non principaliter prohibetur,sed quatenùs est actus,per quem transfertur dominium, vel constituitur ius in re,ità optimè colligitur ex Glos.in d.l.fin. C.de reb.Eccles. non alien. Sed per generalem hypotecam, neq; dominium transfertur, neque constituitur ius in re, Glos. in l. si is, qui rem pignori dedit, in verb. speciali,ff de furt. & in l.fin.C.quæ res pign.oblig. possess. ergò. Confirmatur idem,nam bona specialiter hypotecata alienari non possunt,ex quo constitutum est

ius in re, secus autem si generaliter, l. ab eo, ibi, (*ab eo, qui bona sua pignori obligauit, quæ habet, quæque habiturus esset, posse seruis libertatem dari, certum est. Non idem iuris est, qui pignori iure specialiter traditi, vel obligati sunt*,) C. de seru. pign. dat. manum. Idem probatur in l. 1 C. de necess. hæred. instit. Concordat tex. in l. si quis obligatione, vbi Glos. ff. qui sine manum. ad libert. peruener. & l. seruus, ac lege, ff. de manumission. Secundò, in dicta extrauagantia, licèt prohibita sit hypoteca, locatio ad longum tempus, &c. adest tamen clausula exceptiua casuum à iure permissorum, ibi, (*præterquam in casibus à iure permissis, sed certum est de iure hypotecam tantùm specialem fore prohibitam, non autem generalem, vt supraprobatum est, ergò noua dispositio Pauli Secundi prohibens hypotecam, intelligenda est, iuxtà iuris dispositionem*,) vt optimè aduertit Mol. de contract. disp. 666. nu. 1, & 2 Cofirm. idem; Ratio prohibitionis alienationis fuit, ne bona Ecclesiæ, in consultò, & absque rationabili causa distrahantur, sed hæc distractio ex speciali hypoteca insurgere propriè potest, iuxtà tex. in l. 1. & 2. C. de distract. pignor. ergò de generali hypoteca non potest intelligi, cùm propriè non sit alienatio, l. alienationis verbum, ff. de verb. signif. l. 1. & 2 ff. de fund. dotal. & idcircò prohibitus alienare sub pœna, generaliter hypotecando non incidit in commissum, Alberic. in d. l. fin. nu. 1. & 2. C. de reb. alien. non alien. ibid. Paul. de Castr. nu. 2. Salicet. num. 1. dicit esse receptum, & menti tenendum, sequũtur Clar. in d §. emphyteusis, q. 18. Spino. d. Glos. 18. num. 75. Pinell. in d. l. 1. p. 3. num. 18. Quarè meritò fuit resolutum, ordinatum ad titulum patrimonij, qui non potest absque Episcopi licentia alienare sub pœna nullitatis contractus, & alijs pœnis, de quibus in Trident. sess. 22. de reform. ca. 2. non posse specialiter hypothecare, benè tamen generaliter, Ricc. in d. decis. 112. ex traditis per Abb. in cap. 2. de feud. & in c. quod quibusdam, numer. 5. de fideiussor. Iasl in §. idem si quid in fraudem, nu. 2. Instit. de action.

Et quod dispositio supradicta prohibens hypotecam, intelligitur tantùm de speciali, & non generali, tradiderunt post Abb. & cæt. Canon. in d. cap. nulli, Berous ibidem, num. 22. Couar. d. cap. 16. num. 7. Menoch. de arbitr. cas. 432. nu. 13. Rodoan. tract. de reb. Eccles. non alien. cap. 6. per totum, Syl. in verb. pignus, num. 3. per hęc verba, (quia licèt bona Ecclesiæ pro obseruatione contractus à clericis obligari possint in genere, specialis tamen obligatio fieri non potest, nisi cùm sollemnitate, de qua in verb. alienatio,) Syl. sequuntur Vasq. in opusc. de pignor. cap. 2. n. 12. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 29. dub. 7. tradunt etiam Mol. de contract. disp. 466. num. 2. & hoc iure vtimur Molfes. in summ. tract. 12. cap. 18. num. 49. Ricc. d. decis. 111.

Licèt autem contrà hanc resolutionem videatur facere declaratio Sacrę Congregationis annuente Sanctissimo Vrbano Octauo sub die 21. Maij 1626. per quam declaratum fuit, Regulares non posse accipere pecunias ad cambium, vel mutuò cùm solutione damni emergentis, & lucri cessantis, & huiusmodi contractus esse contra mentem Decreti lati die 7. Septembris 1624. per quod innouatur dispositio Pauli Secundi incipiens, & derogatur priuilegijs Religionibus concessis assentiendi loco Summi Pontificis, & tamen supradicti contractus cùm generali tantùm hypoteca celebrari possunt. Auertendum tamen est; Primò,

Primò, supradictam declarationem, tantùm in bonis regularium locum habere, non autem in cæteris; constat ex verbis dictæ declarationis, ibi, (*cui in primis in votis fuit consulere Religionum indemnitati.*) Secundò, aduertendum est per supradictam declarationem, non fuisse inductam prohibitionem generalis hypotecæ circà bona Regulariū, sed tantùm prohibitos fuisse contractus cambij, & mutui cùm solutione lucri cessantis, & damni emergentis ex illa ratione, quia ex huiusmodi censuum impositione, plurimùm bona Regularium læduntur, & cùm per priùs prohibiti fuissent Regulares census super bonis ad eorum Monasteria pertinentibus imponere, erat contrà mentem Decreti pecunias ad cambium, vel mutuò cùm solutione interesse accipere, quia idem damnum eos consequebatur; propterea supradicti contractus specificè à Sacra Congregatione damnantur sicut patet ex dicta declaratione, ibi, (*ideoque non licere Regularibus pecunias, vt proponitur, accipere, ac si acceperint in ipsius Decreti pœnas ipso facto incidere.*)

Hinc inferri potest, quod contractus mutui absque solutione interesse, cùm obligatione generali bonorum Ecclesiæ, & cotractus cambij absq; onere soluendi, aliquid pro cambio sub eadem generali obligatione, non sunt damnati, colligitur ex eadem declaratione, quia bona Regularium non læduntur, imò quia cambium maximam affert vtilitatem, maximamque continet iustitiam, & mutuum fit gratia recipientis, non dantis, vt notum est, iure licito fieri possunt, & probatur etiam, quia proibitus alienare non censetur prohibitus se personaliter obligare, l. alienatum, ff. de verb. signif. l. si pro fund. C. de transact. Rodoan. loco citato, capit. 1. numer. 7.

Quid de Pignoratione, & Transactione dicendum. Cap. VIII.

SVb eadem prohibitione bona immobilia Ecclesiæ, vel mobilia pretiosa pignorari non possunt, absque causa, & sollemnitatibus; Ratio conclusionis est, quia per pignoris dationem, licèt pignus remaneat in bonis debitoris, l. pignus, Cod. de pignorat. act. possessio tamen transit in creditorem, l. cùm, & sortis, §. pignus, ff. de pignora. act. constituitur, etiam ius in re pignorata, eodem modo, quo per specialem hypotecam, l. si rem alienam, la prima, §. propè pignus, ibi, (*propriè pignus dicimus, quod ad creditorem transit, hypotecam verò, cùm non transit possessio ad creditorem,*) ff de pignorat. act. & concordat tex. in d. l. ab eo, C. de seru. pign. dat. manumiss. ibi, (*non idem iuris est, in ijs seruis, qui pignoris iure specialiter traditi, vel obligati sunt,*) & sic idem dicendum est in pignore, quod de speciali hypoteca, latè probat Angel. in auth. de restitut. quod latè prosequitur Rodoan. d. cap 6. & de facili deuenitur ad alienationem, cùm creditor possit ius suum alteri vendere, l. si conuenerit, ff. de pignor. act. Et creditor ex non luitione pignoris ob multitudinem vsurarum, vel ob inopiam debitori de facili potest effici dominus, l. qui habebat, vbi Gl. ff. de leg. 3. l fin. Cod. de iur. domin. impetr. Confirm. idem ex l. 2. Cod. de donat. int. vir. & vxor. vbi sicut donatio inter virum, & vxorem per alienationem rei donatæ censetur reuocata, ità & per pignorationem; Accedit etiam communis resolutio in quæstione illa, an prohibita alie-

natione

natione cenfeatur prohibita pignoratio; Quod fi alienatio eft prohibita ratione rei, comprehenditur pignoratio, fecus tamen fi ratione perfonæ, nifi tamen pro tanta quantitate effet pignoratio, vt probabilis non fit fpes luitionis, Glof. in d. l. qui habebat, vbi additio Bald. in l. rem legatam, ff. de adimen. leg. & in d. l. fin. C. de reb. Ecclef. non alien. Bart. in l. in quorum, ff. de pignor. latè profequitur Negufant. trac. de pignor. in 3. memb. fecundæ partis, num. 70. Sed certum eft, alienationem bonorum Ecclefiæ fundatam effe in priuilegio ipforum bonorum conftat ex cap. 1. de pignor. & ex traditis per Couar. d. cap. 16. num. 8. ergò pignoratio comprehenditur, & hanc opinionem communiter tenent Doctores.

Circà autem bonorum Ecclefiæ pignorationem, cùm legitima caufa, & follemnitatibus faciendam, obferuanda eft regula, d. cap. 1. de pigno. quàm latè exornat Cou. loc. ci. n. 8. cum feq. vt priùs mobilia pretiofa Deo non confecrata pignorentur, vel immobilia, cùm vtraque pignorari poffint, l. fi is, §. vfusfructus, & §. fin. ff. de pignor. & hypot. His tamen non exiftentibus fi grauis adfit caufa, nempè redemptionis captiuorum, vel pro alendis pauperibus, poffunt etiam Calices, Cruces, & Vafa Sacra pignorari, latè Couar. loc. cit.

Supradictis addenda eft declaratio Sacræ Congregationis ad inftantiam noftræ Religionis facta fub die... .... vt bona, quæ abfque affenfu pignorantur, valorem vigintiquinq; fcutorum non excedant; Quæ declaratio fundata eft in eo, quod in rebus modici valoris, non cadit prohibitio alienandi, vel pignorandi, iuxtà Glof. in cap. 1. in verb. commutatio, de his quæ fiu. à Præl. fine conf. capit. & modica ab omni follemnitate cenfentur excepta, Intrigl. decif. 44. n. 2. Schrader. de feud. par. 10. fec. 7. n. 68. Teftai. alleg. 2. num. 134. & eadem Glof. in l fin. in verb. aureos, ff. quæ in fraud. cred. dixit effe rem modici valoris, quæ ad valorem viginti aureorum afcendit, de quo latiùs infrà.

Dubium tamen eft, an tuta confcientia candelabrum, argenteum maioris valoris diuidi poffit ad finem pignorandi: Et vera eft refolutio non poffe, probatur primò, ex tex. in §. fi verò in perpetuum, auth. de non alien. vel permutan. ibi, (*qui facrata vafa contra noftram legem, aut pignori dant, aut vendunt, aut conflant propter alienationem,*) Glof. ibi in verb. conflant, ideft conquaffant, dùm enim ad finem alienandi, vel pignorandi diuiditur, certùm eft in fraudem legis fieri, quod iura abhorrent, & damnant varias machinationes, per quas ad bonorum Ecclefiafticorum alienationem peruenitur, §. quod autem, verfic. nec illud, in auth. de non alienan. Ex quo fit, vt procuratio ad alienandum requirat caufam, & follemnitates, pro vt ipfamet alienatio, Soccin. confil. 52. & 87. vol. 2. Bal. in l. præfes, C. de tranfaction. Abb. in cap. cùm tempore de arbitris, Frecc. de fubfeud. in explicat. Conftitut. Regn. Conftit. Diuæ memoriæ, limit. 22. & hoc tùm ex ratione fraudis euitandæ, vt tradit Abb. loc. citat. tùm etiam, quia per talem procurationem deuenitur ad alienationem, Ricc. in prax. alien. decif. 61. Secundò, probatur, idem ius eft in alienatione, & pignoratione bonorum Ecclefiæ mobilium pretioforum, quæ feruando feruari non poffunt, ac in immobilium, cùm in vtroque cafu requiratur caufa, & follemnitas, Glof. in cap. tua nuper, in verb. tractatu, de his, quæ fiu. à Prælat. Oftienf. in cap. 1. eod. tit. Abb. in

cap.

cap. cõsensus de reb.Ecc.nõ alien. Berou.in d.cap.nulli,num.88.vers. ex his verbis,facit tex.in l. lex, quæ tutores, C. de administr.tut.Syl.in verb. alienatio,num. 9. constat ex dicta extrauag.ambitiosè,quod latè prosequuntur Mandos. in prax. beneficiaria, in verb. si in euidentem, vers.rescriptum, Rodoan. loc. cit.rub. 5. & 7. Sed immobilia non possunt diuidi ad finem, vt tamquam res minima alienetur, vel pignoretur absque assensu,sed tantum permittitur ratione commodioris vsus, vel culturæ, Imol. in d. cap. nulli in fin. per tex. in l.iubemus, la seconda,C.de Sacosanct.Eccles. & facit tex.in l.Caius,§.1.ff.de leg. 1. Rodoan.loc.cit.cap.35.nu.3.ergò, ità etiam in rebus mobilibus pretiosis.Tertiò,probatur,qui non potest alienare, non potest facere actum, per quem deuenitur ad alienationem,Glos.in l.item, quia,ff.de pact.Bar.in l.Codicillis,§.mater, ff. de leg.2.Dec.consil.282.pluries in Rota Romana fuisse decisum,testatur Ricc.loc.cit.dec.93. nec potest occasionem dare,vt alienetur Bald. in l.quoties,la prima,in 1.notab.C. de fideicommiss.allegat Glos.in l.si ità,quis,§.ea,in verb.interest, ff. de verb.oblig.& tex.in cap.1.§.fin.de inuestit. de re alien. fact. Et facit etiam dictum Bal. in l. ea lege, col. fin. versic. quantum ad secundum, C. de condit.ob caus. vbi qui non potest aliquid facere,non debet dare occasionem, vt alius faciat, l. in lege locationis, ff. locat. Et quod mihi non licèt, non possum facere, vt aliijs impunè liceat,Glos.in d.l.si ità,quis,§.ea,& in l. cùm impossibile, ff. de pact. latè Rodoan.loc.cit. cap.9. Sed per diuisionem rei pretiosę fit fraus legi, & datur occasio alienandi, ergò nullo modo tuta conscientia fieri potest.

In transactione idem dicendum, probatur conclusio,nam transactio dicitur alienatio,l.1.versic. ac si transegerit, ff. si quid in fraud.patr.l. 1. ibi, (*venditionis, vel transactionis causa*,) ff.de offic proc. Cęsar. latè probat Tiraq. de retract. consang. §.1.Glos.14.num.60.& prohibitus alienare non potest transigere, l. nulli, vbi Glos. Bar. & Ias. C. de transact. Abb. in cap. contingit de transac.& consil.163.Roman.cons. 166.Petr.de Anchar.consil. 2. Federic. de Sen. consil. 94. Et quod idem ius obseruandum sit in transactione rerum Ecclesiæ, quod obseruatur in alienatione, post alios tradiderunt Franc.in c.1.de reb. Ecc. non alien. in 6. Rebuff. de alienat. rer.Eccles. num.66. Rolan. à Vall. consil.15.vol.1.Surd. consil. 451. in princ. vol.3.Caputaquen. decis. 106.& 165.p.1 & 308 par.3 Farin. de inquisit. q. 15. num.8. Thesaur. for. Eccles. cap. 15. num.81. Mar. Anton. Antonin.lib.1. variar. resol. cap.26.num.15.Ricc.loc.cit.decis. 46.Confirmatur ex doctrina Bar. in l. 1. C. si aduers. transact. vbi dicit notandam esse Glosam illam contrà Rectores Ecclesiarum, qui non possunt alienare, nec etiam transigere, nam si posset fieri transactio, quotidie figurarentur lites, & per transactionem,vel compositionem, quæ non possunt directè alienari, per indirectum alienarentur, idem probat Barbat.in rub.de reb. Eccl. non alien. & Ias. in d. l. nulli, dicit notandam esse,& menti tenendam, hanc Bart. doctrinam, quam etiam accedit, quod sicut minor non potest, absque decreto alienare, ità nec etiam transigere, l non solùm, C. de præd. minor. quia non debet vna via concedi, quod altera est prohibitum, cap. cùm quid vna via de reg.iur.in 6.& in puncto,de quo agimus,Rodoan.loc.cit. cap.1.

Ampliatur,hæc conclusio,vt procedat etiam

etiam ſi res Eccleſiæ,de qua tranſigitur ab alio reperiatur poſſeſſa, Bar.in d.l.nulli, vbi etiam Iaſ. probat etiam Gl. in l.cùm hi,§.ſi vni,ff. de tráſact. Ratio eſt, quia cùm retinens poſſeſſionem ex cauſa nouæ tranſactionis dicatur poſtea retinere, dicitur per tranſactionem inductam fuiſſe alienationem,Bar.& Iaſ. locis citatis, quod optimè aduertunt Rodoan.d.q.1.n.13. Antonin. d.reſol.26.in fine, verſic. cæterum.

Contrariam tamen ſententiam multi tenent, quod nulla requiratur ſollemnitas, aduerſario exiſtente in poſſeſſione, probant hanc opinionem Iaſ.in l.iusiurandum, quod ex conuentione, §. pupillus, ff. de iur. iuran.& in l.fin.num. 172.C.de iur. emphyt. vbi tranſactio poteſt fieri, abſque aſſenſu ſuper re feudali, aut emphyteotica,aduerſario poſſidente,quia non dicitur propriè alienatio,ſed litis dimiſſio;facit tex.in l.ſi pro fundo, vbi Gloſ. C. de tranſact. idem probat Alex. conſil. 95. aliàs 42.vol.6.Rebuff. in cap. ſine exceptione 12.q.2. in prin. Bertach. de Epiſc.par.4.16.q.Iacobin. de Sancto Georg.in inueſt.in verb.& cùm pacto de non alienando, Rodoan. loc. cit.cap.1.Confirm. idem, nam tutor non poteſt tranſigere ſuper bonis pupilli abſque decreto,l.non ſolùm, C. de prędijs Minor. poteſt tamen pupillo non poſſidente, Rui. conſil.11.vol 4. Dec. conſil. 474. col.1.& 564.colum.penul.Rolan.à Vall.conſil. 15.num.42. volum. 1. Accedit etiam, quod quando per tranſactionem res poſſidenti dimittitur non dicitur alienari, Bald. in cap. 1. de controuerſ. int. dom. & agnat. Martin. Laudenſ. Aluarot. Alex.Roman.Iaſ.Caſſaneus, & alij, quos refert, Tiraquell. de retract. conſang.§.1.Gloſ.14.num.66 Quibus addendi ſunt,Felyn.in cap. veniens,num.5.de preſcription.Alex. conſil.57.& 62.lib.1.Berou.conſil. 68.num. 55.& 176.nu. 32.vol. 1. Purpurat.conſil.279.nu.7.& coſil. 536.nu.19.Roland.à Vall. d. conſ. 15.vbi latè Natta conſil.441.num. 9.Menoch de arbit.Iudic. caſ.171. numer. 76. Surd.conſil. 451.lib.3. Accedit etiam, quod quando poſſeſſio eſt penes tertium, cùm quo Prælatus Eccleſiæ tranſigit, videtur potius agi de iure quærendo, quàm de iure quæſito, ſed certùm eſt non requiri ſollemnitates extrauagantis ambitiosè, quando agitur de iure quęrendo,nam ex quo Prçlatus poteſt in quærendis Eccleſiæ præiudicare, non requiruntur ſollemnitates,vt ſuprà cap.cùm Apoſtolica,de ijs,quæ fiu.à Prælat. Syl. verb.alienatio,num. 18. Put. deciſ. 519. par. 2. Rota Roman.in nouiſſ. dec.30.& 209.par.3.lib 2. & dec. 234.& 284.par. 3. lib.3.Mar. Antonin.loc.citat. & infrà latiùs dicemus,ergò. Confirm.etiam, nam in bonis non incorporatis Eccleſiæ, licita eſt tranſactio abſque aſſenſu, Franc.in cap.1. de reb. Eccleſ non alieo.in 6.Rebuff.in compen.alien. nu.21.Roland.& Ricc.locis citatis, ergò.

Pro reſolutione diſtinguendum eſt, quod aut poſſeſſor rei Eccleſię,cùm quo conficitur tranſactio, nullo iure poſſidet, nec ex alio poteſt ius ſuum defendere,niſi ex ſubſequenti tranſactione,& in hac tranſactione, certùm eſt requiri aſſenſum, quia ius non habenti transfertur, & in hunc ſenſum procedit doctrina,Bar. in d l.nulli,ff. de tranſact. & in l. 1. C.ſi aduerſ. tranſact.Aut aliqua ratione poſſidet, quam Eccleſia litigando infringere nititur, & in hoc caſu, quia per tranſactionem non transfertur dominium, nec rei poſſeſſio,ſed poſſidenti dimittitur, nulla requiritur ſollemnitas, & in hoc ſenſu intelligenda eſt ſecunda opinio,

nio, quam ex multis supraprobauimus. Colligitur resolutio ex dictis per Antonin.loc.cit.in fin.

Limitatur suprafirmata ampliatio, quando transactio super re immobili Ecclesiæ, vel mobili pretiosa, quę seruando seruari non potest, fit remanente Ecclesia in possessione, & dominio rei, Abb. in cap. cum pro tempore de arbitris, Alex. consil. 95.vol.6.Rebuff. in cap. sine exceptione 12. q. 2. Rodoan.loc. citat. cap.1.nu.18. probant Glos. notab. & Bar. in d. l. nulli, vbi potest fieri transactio ab eo, qui non potest alienare, neque transigere si remanet in possessione rei, quia per subtractionem litis transigendo melior fit conditio possidentis. Confirmatur idem, nam minor, qui non potest absque decreto transigere super rebus immobilibus, ipso remanente in possessione, potest, Ias.in d.l. nulli, Ruin. consil.129.numer.3.lib 5. Roland. à Vall. d.consil.15.vol.1. Pinell.in l.1.par.3. num. 45. C. de bon.mater. Sic etiam Pater, qui non potest transigere super re aduentitia filij, in qua habet vsumfructum, potest retinendo rem, non autem dimittendo, Bal.in d.l.1.C.de bon. mater.Pinell.d.par.3. num. 45. Tiraquell.loc.cit.numer. 68. Idem est etiam in administratore Ciuitatis, vel Procuratore Cęsaris, quibus non licèt transigere, d. l.nulli, permittitur tamen quando res retinetur, & vexatio litis per transactionem tollitur, Glos. Bart.& Ias.ibid. latè Surd. d. consil.451. n.4.vol.3. & quod idem sit in Ecclesia probant omnes supracitati, quibus addendus est, Ricc.d.decis.46.

Quid de compromisso, & permutatione fieri possit. Cap. IX

NEquaquam fieri potest compromissum in bonis Ecclesiæ prohibitis alienare, absque causa, & sollemnitatibus, ratio colligitur ex defectu potestatis in compromittente, cùm vera sit assertio, quod prohibitus alienare, censetur etiam prohibitus compromittere, cap. peruenit, vbi, Ostiens. & Io. Andr. & c. cùm tempore, vbi Abb. de arbitr. idem Abb. in cap. contingit de transact. Ostiens. in summ.tit.de arbitr. §. de qua re, Specul. in tit. de decim. §. restat videre, versic. sed nunquid Clericus, Cyn. in l. Præses, Cod. de transact. Rodoan.loc.cit.cap.36. & dùm bona Ecclesiæ non possunt alienari, nisi cùm causa, & sollemnitatibus, si compromissum permitteretur, necessariò sequeretur alienatio, idcircò antecedenter censetur prohibitum compromissum, Io. Andr.& Ostiens.in d.cap. cùm tempore. Et quando aliquid est prohibitum à iure, implicitè censetur prohibitum omne id, per quod peruenitur ad actum, l. Oratio, ff. de sponsalibus, ideò prædictam conclusionem, sequuntur Innoc. Imol. Anton. de Butr.& Abb.in d.cap.cùm tempore, Paris. consil.134.num.11. lib. 4. Caualcaneus decis.45. Rodoan. loc. cit qui testatur de communi, latissimè Tiraquell. de legibus connubialibus, Glos.5.num.205. Et eo magis supradicta procedunt, quando compromissum fieret de iure, & de facto, siuè in procedendo, nàm cùm in tali modo compromittendi maximum posset esse Ecclesiæ detrimentum, meritò prohibetur, Angelus in l. Imperatores, ff. de pactis,

Barbat.in cap. fin.de pecul. cleric. Abb.loc.cit.Lapus allegat.3.Rom. consil.369. Genuens. in practicabilibus Ecclesiæ,q. 496. & facit,quia tutor nõ potest compromittere de bonis pupilli, de iure,& de facto, & compromissum de iure, & de facto est ad instar transactionis,Soc.cons. 18. vol. 2. Rodoan.loc.cit.cap.36. num. 14 & facit tex.in §. 1. in auth. vt diff. Iudic.& auth.si verò contingerit,& auth.si quando,C.de iudic. tradunt communiter Doctores in cap. Quintauallis de iur.iur.Bald.in l.1.C.si aduers. vendit. Alex.consil. 22. lib.2. Quæ autem dicta sunt de compromisso,intelligenda sũt,cùm eisdem declarationibus, & limitationibus, quas suprà in materia transactionis attulimus.

De permutatione quoque idem asserendum,cap.nulli, ibi, (*permutationem*) de reb. Eccles.non alien. cap. sine exceptione,vbi Rebuff.nu.60. 12. quæst. 2 cap. 2. de rer.permut. ibi, (*vt commutationes rerum Ecclesiasticarum, quæ ab antecessore inconsultè facta sunt ab eo,qui successor est emendentur*,) Glos. ibi in verb. inconsultè, dicit requiri causam, & sollemnitates; Ratio est, quia permutatio est species alienationis, & per ipsam interueniente traditione transfertur dominium,l.1.ff.de rer. permut.l.eum,qui,§. si permutatio, ff.de publican. Bal.in l. fin. C. de reb. alien. non alien. & similis est emptioni,& venditioni, l. 2. ff. de rer.permut.l.2.C.eod.tit. & omnia, quæ dicuntur de emptione,& venditione procedunt in permutatione,cap.1.de his,quæ fiunt à Prælatis,ibi, (*vendere,aut permutare*) Syl. in verb.permutatio 1.latè Mol. de contract. disp. 396. Dùm ergò per extrauagantem ambitiosè prohibetur alienatio, & omne pactum, per quod dominium transfertur, necessariò sequitur prohibitam esse permutationem, prosequuntur Rebuff. in compend.alienat.rer. Eccles.nu. 66. Rodoan. loc.cit.rub.1.cap. 20. Et procedit conclusio,etiam si permutatio fiat cùm Principe,nam eodem modo prohibetur, cap. 1. vbi Innocent. & Abb. de rer. permut. & affirmant omnes supracitati.

Quæres,an idem dicendum sit in permutatione,quæ fit inter Ecclesiam, & Ecclesiam. Multi affirmant Rebuff.& Rodoan.locis citatis, Quar. in verb.alienatio,num.15. dicit vidisse Breuia Pontificia expedita in supradictis permutationibus, idem probat Filluc.dicto tract.44.cap.2. c.nu. 25.

Contrariam tamen sententiam puto veriorem,probatur; Primò,in auth. sed & permutare,& in auth. item si ad inuicem,C.de Sacrosanct. Eccl. quę iura fuerunt canonizata à Summo Pontifice, habetur,in c.hoc ius porrectum,§. sibi inuicem 10. q. 2. & probat etiam tex. in capit. 1. de reb.Eccles. non alien. ibi, (*tamen si commutare voluerint terras earum, cùm consensu ambarum partium faciat*,) constat igitur ex supradictis iuribus licitam esse permutationem inter Ecclesias,sed per extrauagantem ambitiosè permittitur alienatio in casibus à iure expressis, vt in eadem extrauagantem,ibi, (*præterquam in casibus à iure expressis*) ergò etiam stante dicta extrauagante licita est permutatio inter Ecclesias.

Secundò,faciunt verba dictæ extrauagantis,ibi, (*profanis vsibus applicare,aut cùm maximo illorum,ac diuini cultus detrimento exquisitis medijs vsurpare præsumunt , occurrere cupientes*,) sed in permutatione inter Ecclesias cessat, ratio vsurpationis Sæcularium, nullum detrimentum affertur Ecclesiæ in vniuersali, cùm parum referat, an aliquid possideatur ab Ecclesia Sancti Francisci,vel Sancti

Sancti Dominici, & sic cessante ratione d ctæ extrauagantis, meritò cessare debet, & dispositio, cap. cùm cessante de appellation probat in specie Ricc. in prax. alienationis, decis. 74. Confirmatur idem, mens Pauli Secundi fuit indemnitati Ecclesiæ vniuersalis consulere, vt constat ex dicta extrauagante, & proprium est legis bono communi consulere, vt notum est, sed nihil detrahit bono communi si in permutatione rerum Ecclesiasticarum aliqua ex permutantibus, aliquid lucretur, vel damnum patiatur, cùm omnia in dominio vniuersalis Ecclesiæ remaneant, facit tex. in d. l. alienatum, la prima. ff de verb. signific. ibi, (*alienatum non dicitur, quod adhuc manet in dominio venditoris, venditum tamen rectè dicetur*,) & hanc opinionem in specie teneat, Truisa. decis. 56. par. 2. Ricc. in prax. alien. decis. 38. Barbos. de offic. Episc. allegat. 95. nu. 55. Thesaur. For. Eccl. par. 1. cap. 15. num. 68. cum seq.

Requiritur tamen assensus Ordinarij, ex tex. in cap. 1. de reb. Eccles. non alien. & sicut in alienatione immobilium Ecclesiasticorum modici valoris sufficit assensus Episcopi, ex tex. in c terrulas 12. q. 2. & c. cæterum de donat. quę iura non fuerunt correcta per extrauagante ambitiosè, iuxtà communem resolutionem, de qua infrà dicemus ità, & in permutatione; Quod etiam confirmatur, nàm permutatio beneficiorum regulariter valet, cùm consensu Ordinarij, cap. quæsitum de rer. perm. & cap. vnic. eodem tit. in 6. extant Bullæ Pij Quinti 42. & 58. de quibus agunt Garz. de benefic. par. 11. cap. 4. Azor. in summ. tom 2 lib 7. cap. 29. cum. seq. irà, & permutatio inter duas Ecclesias, in quo contractu non solùm sufficit consensus Ordinarij, sed ex iuris dispositione potest idemmet Superior parum, non tamen enormiter alteri ex permutantibus detrahere, cap. nulli, vbi Glos. in verb. enormiter 12. q. 2. & licèt Luc. de Penn. in l. 1. C. de fid. instrum. & iu. hastæ fiscal. lib. 10. dixerit ex authoritate Archidiac. & Speculat. tutiorem esse opinionem requiri assensum Apostolicum in permutationem, quæ fit inter Episcopum, & Capitulum circa bona, quæ sunt de mensa Episcopali, vel de massa communi Capituli, aduertendum est, quod supradicta procedunt non ratione permutationis, sed quia Episcopus non poterat in proprio facto, authorari, ex textu in l. 1. §. fuit quæsitum, ff. ad Trebell. vt idem Luc. loc. citat. aduertit, & ad hoc facit dictum Syl. in verb. permutatio 2. num. 2. quod Episcopo permutante, cùm Capitulo requiritur consensus Archiepiscopi, hodiè verò, quia per Sacr. Concil. Trident. restricta est authoritas Metropolitanorum, recurrendum est ad summum Pontificem in casu supradicto.

An sit licitum imponere seruitutem in bonis Ecclesiæ prohibitis alienari, & quid de affrancatione Canonis Ecclesiæ debiti. Cap. X.

Negatiuè respõdendum est; Fundatur conclusio; Primò, in defectu potestatis, nam is potest imponere seruitutem in re, qui in ipsa habet dominium, §. ideò autem Institut. de seruit. Glos. in l. & in Prouinciali, in verb. seruitutes possunt, C. de seruit. & aqu. Idcircò vsusfructuarius, quia non est propriè dominus, seruitutem imponere non potest, sicut nec vir in fundo dotali inæstimato, l. Iulianus, cùm l. seq. ff.

de fund.dotal.Bal.in d.l. & in Principali; Cùm non possit vsusfructuarius deteriorem conditionem rei facere,benè tamen meliorem,l.equissimum,§.fin.ff.de vsufruct.latè Cepoll.in tract.de seruit.cap.14. num. 17. sed certum est quemlibet beneficiarium,seù Prælatum esse vsufructuarium in vita, & in vsuarium in morte,Glos.in cap præsenti de offi. ordin. ergò nullam habet facultatem imponendi seruitutem.

Secundò,fundatur ex qualitate bonorum Ecclesiæ, quæ cùm sint prohibita alienari,nec etiam seruitutes in ipsis imponi possunt,ex reg.tex.in l. fin.C.de reb.alien.non alienan.ibi, (*similique modo, & seruitutes minimè imponi,*) probat etiam Calder. cons.12.tit.de censibus.Nec etiam seruitus, quàm Ecclesia possidet, cedi, vel alienari potest absque assensu, nam inter immobilia connumeratur, Clem. ex iui de Paradiso, §.eum,qui,de verb.signific. Abb.in cap.nulli,num.10.de reb.Eccl. non alien. Idcircò siuè agatur de imponenda seruitute Ecclesiæ,vel rebus ipsius,siuè de cedenda, vel alienanda seruitute, quam Ecclesia possidet, in vtroque casu viget dispositio extrauagantis ambitiose, & requiruntur sollemnitates, & causa, Rebuff.in compend.alienat.num.4. & 6.Rodoan.loc.cit.rubr.2.& cap. 16.& 44.

Idem est in affrancatione Canonis Ecclesiæ debiti, Ratio est,quia Canonis præstatio inter immobilia connumeratur, d.Clem.exiui de Paradiso, & latè probatū est Superioribus dictis, & certum est, quod affrancatio est species alienationis,d. l.fin.& d.cap.nulli, Rota Rom. par. 1. decis.13.cum seq. Ricc.in prax. alien.decis.81.ergò absque vlla difficultate locum habet dispositio dictæ extrauagantis.

Fallit tamen quando affrancatio fieret, ex vi pacti in concessione appositi: in tali enim casu nullus requiritur assensus,nullaque sollemnitas, ex quo dicitur alienatio necessaria, vt in Superioribus dictum est.

An autem concessio Rei Ecclesiasticæ sub annuo Canone, cùm potestate affrancandi dicatur contractus emphyteoticus, vel censualis dubium est. Et verior est opinio esse contractum censualem,Glos. Innoc. & Abb.in cap.constitutus de religios. domib.latè Gaspar.Thesaur.qq.forens.q.12. & etiam data caducitate potest exerceri pactum affrancationis, & luere rem à directo dominio secundum veriorem opinionem, & in praxi receptam,Dec.in l.in bonæ fidei,num.11.C. de pactis, Barbat. consil.51.vol.18 lib.1.Cordub. de iur. emphyt. tit. de caus priuat. ob non solut.Canon.limit.38.num.12. Thesaur.loc.citat. Vrsill.ad Afflict. decis.250.Anna singul.392. incip. potestas,Franc.decis. 267. num.7.

An habeat locum extrauag. in concessione,in emphyteusim,& in feudatione. Cap. XI.

AFfirmatiuè respondendum,& de concessione in emphyteusim probatur, quia dicitur alienatio, §. nos igitur, versic. alienationis in auth.de non alien. & permut. reb. &c.l. fin.Cod. de reb. alien.non alien. cap.nulli, de rebus Ecc.non alien. & expressè cauetur in dicta extrauagan.ambitiosè, per quam etiam omne pactū, per quod dominium rerum Ecclesiasticarum transfertur,improbatur per emphyteoticam autem concessionem trāsferri vtilè dominium, probatur in l.1.ff.si ager vectig.vel emphyteot. petat. l. 1. & 2. C.de iur.emphyt.

cap.

cap. potuit, vbi omnes Canon. de locat. & cond.

Procedit conclusio, siuè emphyteusis concedatur tantùm sub annuo Canone nulla quãtitate à principio recepta quandoque contractus solet dici lucratiua concessio, siuè recepta certa quantitate à principio, & demum annuo canone, qui solet dici contractus onerosus, iuxtà tradita per Bar in l. si mihi, & Titio, colum. penul ff de verb. oblig Cyn. Salic. & Ias. num. 3. in l. 1. C. de iur. emph. Abb. in d. cap. potuit, num. 6. Clar. in §. emphyteusis, q. 3. nam vterque modus concedendi prohibitus est, cùm in vtroq; vtilè dominium transferatur, d. l. 1. & 2. C. de iur. emph. quod à Sacris Cononibus; & à dicta extrauagante ambitiosè absque causa, & sollemnitatibus improbatur.

Secundò, procedit etiam in bonis solitis concedi, si vltrà solitum concedantur, vt puta, quia solebant aliqua bona concedi in emphyteusim, vsque ad tertiam generationem, iuxtà tex. in §. emphyteusim, in auth. de non alien. vel concedi pro linea masculina tantùm, & concedantur, etiam pro fęmina, nam concessio improbatur, Bald. in auth. qui rem, C. de Sacrosanc. Eccles. & in cap. 1. in verb. consuetudo de his qui feud. dar. poss Rodoan. loc. cirat. rubr. 2. cap. 22. numer. 28. & infrà latiùs patebit. An autem in totum corruat concessio, vel sustineatur pro generatione, vel linea pro qua poterat fieri, dubium est, & verior est opinio, Bart. in d. auth. qui rem, in totum corruere, & latè suprafundatum est in materia locationis vltrà triennium, quibus addendus est, Alex. consil. 143. lib. 7. vbi testatur de magis communi opinione.

Tertiò, procedit etiam in pacto, quod finita generatione teneatur Prælatus renouare concessionem proximioribus defuncti, nam tale pactum non valet, §. quod autem dictum, & §. seq. in auth. de non alien. rebus Eccles. Aret. in d. l. si mihi, & Titio, colum. 5. versic. hoc autem præcipuè, Ruin. consil. 152. lib. 1. Gozad. consil. 39. numer. 19. & 20. versic. præterea, Genuens. in prax. cap 99. num. 2. versic. 2. quia non valet pactum; Nam per extrauagantre ambitiosè, & per iura supracitata improbatur omne pactum, per quod transfertur dominium rerum Ecclesiasticarum, aut deterior fit conditio Ecclesiæ, sed certùm est, per pactum de renouando deteriorẽ fieri Ecclesiæ conditionem, nam temporalis emphyteusis efficitur perpetua, ergò; Et licèt vera sit conclusio teneri Prælatum renouare concessionem proximioribus defuncti emphyteusi finita ratione lineæ, vel generationis finitæ, nàm aliàs fieret iniuria proximioribus defuncti, & tanquam grauati possent appellare, Bar. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqu. quotid. & æstiu. & d. l. si mihi, & Titio, est communis opinio, quam probant Dec. consil. 131. Clar. in §. emphyteusis, q. 44. Ricc. in prax. alien. decis. 83. Id tamen non procedit, quando Ecclesia bona deuoluta vult pro se retinere, nam tunc non cogitur ad renouandam, in cap. bonę, il secondo, num. 28. de postul. Prælat. Rip. in l. 1. num. 9. & 10 ff. de priuil. credit. Ias. consil. 24. col. penul. lib. 3. latè Ruin. consil. 152. lib. 1. Gozadin. d. consil. 39. Clar. in d. q. 44. Caputaquen. decis. 333. par 1. Benintend. decis 19. sic etiam præuia discussione fuisse decisum in vna Rauennatensi coram Illustrissimo Mantica testatur Genuens. d. cap. 99 Doctrina autem Bar. in d §. permittitur, & communis opinio procedunt, quãdo Prælatus rem deuolutam vult alteri concedere, nam tunc cæteris paribus

paribus proximiores defuncti præferuntur, secus verò quando pro Ecclesia vult retinere, vt suprapro batum est. In alio etiam casu procedere posset doctrina Bar. & communis, quãdo constaret adesse legitimam consuetudinem renouandi concessiones finitas proximioribus defuncti; tunc enim posset cogi Prelatus ad renouandum, Bald in auth. si quas ruinas, C. de Sacrosan. Ecc. sic etiam decisum refert coram eodem Mantica, Ianuen. d. cap. 99.

Quartò, procedit si solita forma concessionis emphyteusis alteraretur, vt puta si solita concedi pro masculis, concederetur etiam pro fęminis probatur conclusio, primò, forma consueta inuestituræ, seù concessionis alterari non potest, Iacob. de Belusio, Nicolau. de Neapoli, Aluarot. & Præposit. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. Secundò probatur per extrauagante ambitiosè cõceditur facultas concedẽdi in emphyteusim in casibus solitis concedi, & à iure expressis, sed de iure expressum est formam inuestituræ non esse innouandam, cap. 1. §. profecto de leg. Corrad. nec solita ampliari possunt, quia consuetudo est stricti iuris non excedit proprios terminos, c. quoad translationem, vbi Abb. de offic. de leg. Bart. in l. post dotem, ff. sol. matrim. ergò non potest alterari: Tertiò, probatur, Prelatus nõ potest deteriorem conditionem Ecclesiæ facere, l. iubemus, Cod. de Sacrosanc. Eccles. sed alterando inuestitura taliter, quod maior numerus personarum includatur deteriorem facit Ecclesiæ conditionem, quia tardius res concessa ad ipsam reuertitur, Alex. consil. 5. vol. 5 Fulgos. consil. 10. Cuman. cons. 99. Zasius de feudis par. 5. num. 59 Schrader de feud. par. 4. cap. 2. num. 22. Rosental. de feud. concl. 4. numer. 37. Simon de Petr. consil. 45. num. 17. Caualcan. decis. 31. n. 352 par. 2. Thesaur. for. Eccl. par. 1. cap. 15. nu. 22. Quartò, quando antiqua forma concessionis alteratur dicitur fieri noua concessio, Bal. in l. Titius, ff. de excusat. tutor. Felyn. & Dec. in cap. de causis de offic. de leg. Præpos. in cap. 1. num. 32. de his, qui feud. dar. possunt, sed in dubitatum est non posse Prelatum absque sollemnitatibus, & causa bona Ecclesiæ in emphyteusim de nouo concedere, ergò, nec antiquam alterare, & licèt Calder. consil. 11. de feud. dixerit posse in accidentalibus innouari, non autem in substantialibus ipsius tamen opinio non facit contra supradicta, vt optimè declaratur à Cardinal. Alexandr. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. & à Genuens. in practicab. Eccles. q. 18.

De in feudatione, verò constat affirmatiua, etiam opinio ex dicta extrauagante ambitiosè, nam per in feudationem transfertur vtilè dominium, vt notum est; Et licèt de iure communi solita in feudari, si reuertantur ad Ecclesiam, absque sollemnitate concedi possunt, capit. 2. de feud. & constat ex eadem extrauaganti, cùm sufficiat in prima concessione ad fuisse sollemnitates, Abb. in cap. vt super de reb. Eccles. non alien. Clar. in §. feudum, q. 13. & est communis opinio; Hodiè tamen per Bullam Pij V. 42. incipientem admonet nos, anni 1567. & Greg. XIII. Sixti V. Innocent. IX. Clem. VIII. & aliorum Pontificum prohibita est omnis in feudatio bonorum Sedi Apostolicæ mediatè, vel immediatè subiectorum, non solùm deuolutorum, sed etiam deuoluendorum, prout latè prosequitur Thesaur. fori Ecclesiastici parte 1. cap. 14.

Mobi-

Mobilia pretiosa Ecclesiæ vtrum sub hac extrauagante, sint comprehensa. Cap. XII.

COmprehensa esse constat ex dicta extrauagante,& probatur ex communi traditione,quod sub prohibitione alienationis bonorum immobilium, continētur mobilia pretiosa,si tamen seruando seruari possunt, Glos. in cap.tua,in verbo tractatu de his, quæ fiu.à Prælat. & in cap. 2. in verb. immobilia, de reb. Ecclesnon alienan.& in cap.is,cui in verbo immobilia de elect. in 6. probat tex.in l.Sancimus,la prima, C.de Sacrosanc.Eccles. & in l. lex, quæ tutores,C.de administr. tutor. Abb.Berou.& omnes Canon.in d. c.nulli,Mandos.in prax. beneficior. in rubr. si in euidentem, versic. rescriptum:Idcircò res Ecclesiæ mobilis pretiosa non vsucapitur triennio,cap.de redditibus,vbi Glos.12. q.2.Rodoan.loc.cit.rubr.7.num.6. Aduertendum tamen est, quod ad hoc,vt dicta procedant, non solùm requiritur, vt sint mobilia pretiosa, sed etiam,vt sint talia,quæ seruando seruari possunt, & alterò ex his duobus requisitis deficiente non procedunt, Io. Andr.Zabarel.Abb. Berou.& alij in d.cap.nulli, Rebuff. in compend.alienat.num.25.Socc. reg. 110.num. 2.Mol. de contract. disp. 465. Rodoan. loc.cit. rubr.5. Ricc.in prax.alienat.decis.61 Quarè communis est opinio,quod bona mobilia Ecclesiæ , quæ seruando seruari non possunt absque sollemnitatibus possunt alienari, Glos. in sum. 12.q.2. Nau.consil.4.de reb. Eccles. non alien. Rebuff. Soccin. Rodoan.& Mol. locis citatis, Ricc. in d. prax. decis. 73. & probatur in d.l.lex, quæ tutores, vbi res minorum, quæ seruando seruari non possunt absque Iudicis decreto alienari possunt,quod etiam confirmatur ex tex.in l.fin.Cod quando decr.opus non est,& idem esse in rebus Ecclesiæ, tradit Glos. communiter recepta in d.cap.nulli,in verb. immobilem.

Quæ autem dicantur res,quæ seruando seruari non possunt, communis est resolutio illas dici, quæ absque detrimento vltrà triennium non solent durare,Glos.in l.1. C. si aduers. vsucapion. vbi Angel. idem Angel.in l.procurator tuorum,ff.de procur.& in l.procuratorem, C. de procurat. Imol. Cuman. Angel. & Iason. in l. 1.§.fuit quæsitum, ff. ad Trebell.Glos.in l.diuortio, §. interdum,in verb.reddet,ff. sol. matrim. Alex.in l.à Diuo Pio,§.in venditione,ff.de re iudic.Rodoan.loc.citat. rubr.5.num.7.

Hinc dubitatur, an pecunia numerata sit de numero illarum rerum, quæ seruando seruari non possunt. Et communis est resolutio affirmatiua, Glos. in d. l. 1. §.fuit quæsitum, vbi Bart.Alex.Ias.& alij,idem Bart.in l. potest,num.3.ff. de auth. tutor. Et licèt,hæc doctrina videatur contra sensum, cùm pecunia possit conseruari longissimo tempore,& ad præsens reperiātur numismata antiquorum Imperatorum, in quibus non solùm Imagines,& Trophea Imperatorum apparent,sed etiam consideratur valor ipsorum, de quo latè agit Couar. in tract. de numismat. aduertendum est,quod quando dicitur, quod mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, comprehenduntur sub prohibitione, intelligitur de bonis,ex quorum conseruatione, aliquis fructus accipitur, Ias.in d.§.fuit quæsitum,numer.31. Modo ex ipsa pecunia seruata nullus fructus percipitur, cap. eijciens 88.dist.

88. dist. & pecuniam secundum sui naturam destinata est ad vsum numerationis, l. 1. ff. de contrah. empt. & expendendo ipsam, & numerando, quoad nos non conseruatur; sed consumitur, §. constituitur, Instit. de vsufruct. idcircò secundum se conseruata nullam affert conseruanti vtilitatem, propterea meritò dicitur esse de numero illarum rerum, quæ seruando seruari non possunt.

Quod si contrà supradicta insurgat, tex. in cap. licèt Heli de Simon. in quo declaratur Prælatum expendentem magnam Ecclesiasticæ pecuniæ quantitatem fore deponendum, quasi videatur alienasse bona Ecclesia prohibita alienari; Respondetur, ibi Prælatum fuisse depositum ex causa dilapidationis bonorum Ecclesiæ, quæ satis nota erat ex magna quantitate pecuniæ impensione, sed ex hoc non potest inferri, non tamen ex eo infertur pecuniam esse de numero illarum rerum, quæ seruando seruari possunt, & proindè comprehendi in prohibitione alienationis, vt suprà, vt optimè aduertit Syl. in verb. alienatio, numer. 8. & est communis omnium resolutio.

Procedit suprafirmata cõclusio, etiam in pecunia destinata pro emptione immobilium, nam adhuc dicitur mobilis, nec sub immobilium appellatione comprehenditur, Glos. Bal. Alex. Aretin. & Ias. in d. §. fuit quæsitum, idem Ias. in l. cæterum, §. si parauit, ff. de legat. 1. Felin. in cap. cùm adeò, col. 2 de rescript. latissimè Boer. decis. 209. Ricc. loc. citat. decis. 73. in fin. Et probatur, nam res destinata, vt efficiatur Sacra, nõ habetur pro Sacra, l. secundum, C. de furtis; Et destinatio ad aliquid faciendum non habetur pro facta, quando vltrà simplicem voluntatem, aliquid amplius requiritur, l. cùm in fundo, §. si fundus communis, ff. de iur. dot. Et destinatum ad nouum opus faciendum si non est cęptum nihil operatur destinatio, l. ligni, §. si lignum, & l. lana, ff. de leg. 3. facit etiam communis resolutio, DD. Cyn. Bal. Angel. & Ias. in dicto §. sed si parauerit, secundùm quam opinionem fuisse decisum, testatur Boe. lo. ci. quod in legato facto à viro vxori bonorum immobilium, non venit pecunia destinata ad emptionem prędiorum, nam pecunia dicitur res mobilis, l. mouentium, ff. de verb. signific. Idcircò in legato mobilium venit, l. si Chorus, §. 1. ff. de leg. 3. Abb. in d. cap. nulli, & aliud est aliquid esse tale, vel haberi pro tali, l. mercis appellatione, ff. de verbor. signific. Bar. in l. si maritus, §. legis, ff. ad l. Iul. de adult. Ias. in l. prætor, ff. de oper. nou. nunciat. & secundùm hanc opinionem suprafirmatam, fuisse decisũ in Curia Archiepiscopalis Neapolitana, testatur Ricc. loc. cit. decis. 73. licèt contrarium defendat.... tract. 44. cap. 4. num. 24. cum seq.

Contrà suprafirmatam conclusionem, facit tex. in l. 3. §. quid ergò, ff. de contr. iud. tutel. vbi tutor creditor pupilli non potest pecuniam pupillarẽ depositã pro emptione prędiorum, absque Iudicis decreto pro satisfactione sui crediti accipere, ergò clarè constat pecuniam destinatam ad emptionem immobilium iudicari immobilem; sed respondetur ex Alex. Ias. & alijs supracitatis, decretum Iudicis in casu, d. §. quid ergò, requiri ad cogendum depositarium pro solutione pecuniæ acceptæ, non autem pro sollemnitate alienationis pecuniæ, tanquam rei immobilis, pro cuius alienatione, si ità esset, aliç sollemnitates requirerentur, de quibus nulla mentio fit, in d. tex. ergò nullo modo facit ad casum, sequitur igitur, vt concludamus pecuniam Ecclesiæ sola voluntate

luntate Prælati destinatam ad emptionem non comprehendi in extrauagante ambitiosè, secus tamen esset, si ex necessitate fuisset facta destinatio, vel ex aliquo vinculo apposito in dicto pretio, vel ex aliqua obligatione Prælati, ob quam tenebatur pecuniam illam Ecclesiasticam in bonis immobilibus inuestire, vt optimè aduertit Syl. in dicto verb. alienatio, num. 8.

Quæres quid dicendum sit in pecunia peruenta ex venditione rei immobilis Ecclesiasticę. Multi tenent dici immobilem, prout probat Masueuius tit. de societ. §. item nomina, seù debita, vbi asserit pecuniam esse eiusdem naturæ, cuius erat res à qua peruenit, in cuius locum subrogatur; Et facit etiam, quod per pecuniam representatur res vendita, l. quia qui pretio, ff. de vsufruct. & quemadm. quis vtat. Sic etiam pecunia, quæ peruenit ex re patrimoniali dicitur patrimonialis, & quæ ex venditione bonorum Maioratus, ipsius naturam sortitur, à quo peruenit, latè probant Molin. de primogen. Hispan. lib. 4. cap. 4. item Speculat. in tit. de caus. possess. & propr. §. 1. vers. certum, dixit, quod pecunia facta ex argento meo, mea est, & illā petere possum; Ad quod facit tex. in l. fin. C. de negot. gest. l. mater, §. 1. C. de rei vendicat. Adde, quod emptum ex pecunia Ecclesiæ per beneficiarium fit Ecclesiæ, l. si vt proponis, vbi Glos. de rei vendicat. ergò ità etiam pecunia peruenta ex re immobili Ecclesiæ dicitur Ecclesiæ; Et quod talis pecunia dicatur immobilis, probant Raphael, Fulgos. Alexan. & Aretin. in l. ea demum, Cod. de donat. Et quod in tali alienatione requirantur sollemnitates, prout in alienatione bonorum immobilium, probant Rodoan. loc. cit. rub. 15. num. 12. Ricc. loc. citat. decis. 73. versic. limita secundo; Et ratio esse potest, nam si pecunia peruenta ex venditione rei immobilis posset liberè à Prælato alienari, facilè damnificaretur Ecclesia, & frustra tot sollemnitates requirerentur in alienatione bonorum immobiliū si pretium, ex ipsis peruentum, liberè postea posset alienari, vti aduertunt supracitati Doctores.

Pro resolutione aduertendū est, quod aut quærimus, an pecunia peruenta ex venditione rei immobilis dicatur mobilis, vel immobilis, & in hoc vera est conclusio ex sui natura dici mobilem, sic probant Firmian. in indice, in verb. bona mobilia, Iacob. de Rauen. Cyn. & Bal. in d. l. ea demum, num. 4. Tiraquell. de vtroque retract. §. 1. Glos. 7. num. 112. Facit etiam regula communis, quod pretium non succedit loco rei in particularibus, l. qui vas, §. 1. ff. de furt. l. labeo, & Sabinus, ff. de verb. signif. l. venditor ex hæreditate, ff. de hæredit. vel act. vendit. secus tamen in vniuersalibus, l. si & rem, & pretium, vbi latè Bar. ff. de petition. hæredit. l. Imperator, ff. de leg. 3. Mol. d. cap. 4. Surd. decis. 15. Guttier. pract. quæst. q. 87. Molfes. tom. 1. ad consuetud. par. 2. tit. de bonis, q. 3. in fin. Idem est etiam in particularibus, quando ea lege bona venduntur, vt pretium in aliorum bonorum emptione implicetur, nàm tùnc pretium, donec alia bona non emātur stat loco rei, l. res, quæ, vbi communiter Doctor. ff. de iur. dot. glos. in d. l. sed & si lege, §. 1. in verb. non videtur, & in d. l. Imperator, §. fin. in verb. non videtur, ff. de leg. 2. Mol. in d. c. 4. nu. 31. Aut quærimus si in alienatione supradictæ pecunię Ecclesiasticæ requirantur sollemnitates, & in hoc vana est dubitatio, nam bona immobilia Ecclesiæ ex duplici ratione alienari possunt, vel ex vrgentia creditorum, iuxtà

tex. in auth. hoc ius porrectum, C. de Sacrosf. E. & in hoc casu indubitatum est pretium supradictum non Prælato vendenti, sed directè creditoribus ab emptore esse soluendum d. auth. hoc ius porrectum, ibi, (*pretium pro modis omnibus pro debito dando*,) concordat tex. in §. ementibus, auth. de reb. Eccl. non alien. l. 3. ff. de in rem versic. l. magis puto, §. ne autem, ff. de reb. eorum, imò multi Doctores tenuerunt emptorem bonorum immobilium Ecclesiæ debere esse sollicitum, & ad ipsum spectare, vt pretium rei emptę ad creditores Ecclesiæ, perueniant Innoc. in cap. 1. de deposito, & in hoc fallit regula generalis, quod nullus cogitur esse sollicitus de persona contrahentis, l. 1. §. cùm autem, ff. de exercito act. & l. fin. ff. eod. tit. & faciunt tradita per Bart. in d auth. hoc ius porrectum, n. 13. & in l. alio hærede, num. 24. ff. de alimen. & cibar. legat. & in l. doli mali, nu. 8 ff. de nouationib. sed de hoc fortem, aliàs interim legendi sunt, Mol. loc. cit. & Surd. decis. 15. ergò frustra quæritur, an possit absque sollemnitatibus alienari, cùm creditoribus recta via sit soluendũ; Aut alienatio fit ex causa vtilitatis Ecclesiæ, iuxtà textum in cap. sine exceptione, ibi, (*vt meliora prospiciat*,) 12. q. 2. & in hoc certùm est in assensu alienationis adesse clausulam, dummodò pretium in emptionem stabilium cùm maiori Ecclesiæ vtilitate conuertatur, & sic indubitatum est non posse alienari, & pretium illud, donec in aliorum bonorum emptionem non implicetur, stare loco rei venditæ, probatur ex tex. notab. in l. qui solum, §. 1. ff. de leg. 2. vbi si res legata dato pretio euincatur, illud pretium subrogatum loco rei debetur legatario; Ratio est secundum, Dec. in d. l. ea demum, num. 3. quod ex verisimili voluntate testatoris fit subrogatio, ità & in casu nostro ex clausula posita in assensu pro venditione rei, ad quod etiam faciunt tradita per Molin. d. cap. 4. quod data licentia alienandi bona maioratus cùm clausula, quod de pretio alia bona emantur, pretium, vsque quo bona non emuntur, dicitur esse de maioratu, ac legibus, ac conditionibus maioratus obnoxium.

Amplientur supradicta, vt procedant etiam in magna quantitate pecuniæ, quam Ecclesia in proprietate possidet pro præsidio, iuxtà tex. in l. si chorus, §. 1. ibi, (*quos præsidij causa repositos habeat, vt quibusdam bellis ciuilibus factitasset*,) ff. de leg. 3. Ratio cóclusionis est, quia pecunia illa in proprietate ab Ecclesia pro ipsius conseruatione possessa, licèt mobilis sit, loco tamen immobilium habetur, & proindè sollẽnitates requiritur, sic fuisse resolutum coram Pamphilio in anno 1602. testatur Ricc. loc. cit. decis. 73. Barbos. de offic. Episc. alleg. 95. num. 45. & in casu supradicto quantitas erat ducatorum quatuormillia. Et facit Bulla Sixti V. 31. in anno 1586. incipiens; Ad Clauium Apostolicæ seruituris, in qua decies centena millia aureorum in Arcę Sancti Angeli reponens pro peculio Romanę Ecclesiæ, declarat ea esse ad instar bonorum immobilium.

Quæres rursus, quid dicendũ sit quando annui introitus possessi ab Ecclesia, cùm pacto de retrouendendo reemuntur à debitoribus, an pretium illud possit absque sollemnitatibus alienari. In hoc dubio aduertendum est, quod aut quærimus si pecunia depositata pro reemptione annuorum introituum dicatur mobilis, vel immobilis, & in hoc indubitatum est dici mobilem; Ad quod probandum non solùm faciũt supra allegata pro opinione, quod pecu-

pecunia peruenta ex venditione rei immobilis dicatur mobilis, sed etiã facit regula, quod resoluto contractu ex vi pacti de retrouendendo, res redit in pristinam suam causam, & in pristinam naturam, l. voluntate, §. cæterum in fin. ff. quib. mod. pign. vel hypot. sol. vndè Bald. in l. qui ea lege, C. de pact. inter empt. & vendit. dixit, quod quando dominium transfertur suspensiuè, resoluto contractu res redit ad sua principia attractiua, & idem Bal. in l. vnic. col. 10. versic. attende, hic, C. quando non perent. dixit, quod resoluto contractu, qui non habet perpetuam causam, sed suspensiuam, dominium primi resuscitat se tanquam à somno, non tanquam à morte, idcircò pecunia, quæ peruenit ex vi pacti de retrouendendo, non solùm redit ad pristinam causam, sed retrahitur ad tempus celebrati contractus, l. 2. §. id quoque, ff. de collat. bonor. & censetur semper fuisse in bonis creditoris, l. sicut, §. superuacuũ, vbi Bar. ff. quib. mod. pig. vel hypot. sol. & recuperata virtute pacti præcedẽtis, censetur esse eiusdem qualitatis, prout erant antè contractũ, Bar. in l. sequitur, §. idem labeo, ff. vsucapion. Hinc est, quod in feudo empto cùm pacto de retrouendendo, locus est primogenituræ, eo tamen redempto à venditore, pretium diuiditur inter filios; Propter quod Sac. Consil. Neapol. licèt in dies præferat creditores posteriores, cùm assensu anterioribus creditoribus in prerio peruento ex venditione feudi, si tamen feudum reematur ex vi pacti de retrouendendo, anteriores creditores, absque assensu præferuntur posterioribus cùm assensu, latè Franch. decis. 64. Et facit etiam communis resolutio, Iacob. de Rauen. Cyn. & Bal. in l. ea demum, num. 4. C. de donation. quod stante consuetudine, quod proximior possit retrahere rem alienatam à proximiore, & stante consuetudine, quod bona mobilia defuncti pertineant ad exequutores, immobilia, verò ad hæredes redimatur res à proximiore mortuo alienanti, pretiũ iudicatur tanquam res mobilis, & debetur exequutoribus, ex tex. in d. l. 2. §. id quoque, ff. de collat. bonor. Facit etiam doctrina Boetij decis. 209. nu. 4. vers. & pariter, vbi allegando Alexandrum in l à Diuo Pio, § fin. ff. de re iudic. dixit, quod pecunia penes debitorem ex causa mutui, vel reddditus non perpetui, licèt reputetur immobilis, illa tamen restituta dicitur mobilis.

Ex supradictis indubitata redditur conclusio, pecuniam ex retrouenditione annuorum introituum Ecclesiasticorũ dici mobilem, & proptereà attenta natura ipsius pecuniæ nulllam requiri sollemnitatem, non solùm in ipsa retrouenditione, quæ, cùm fiat vigore pacti dicitur alienatio necessaria, & sollemnitates non requirit, vt suprà docuimus; Quibus addendus est tex. in l. sed si pecunia, §. item quæri potest, ibi, (*hac enim alienatio non spontè tutorum fit,*) ff. de reb. eor. ex quo tex. colligitur regula, quod licèt aliquando non valet, quod spontè fit, valet tamen si ex necessitate fiat.

Nec etiam requiruntur sollemnitates, quando pecunia ex redditibus Ecclesiæ peruenta, vel ex oblationibus, & eleemosynis implicatur ab administratoribus in emptione annuorum introituum, vel bonorum stabilium, nàm cùm pecunia dicatur res mobilis, & quæ seruando seruari non potest, Alex. & Rip. in l. 1. §. fuit quæsitum, ff. ad Trebell. meritò sollemnitates non requiruntur, Ricc. loc. cit. & sufficit, quod Prælatus Ecclesiæ suũ munus exequatur augenda bona Ecclesia ad

instar tutoris, qui tenetur pupillarem pecuniam in emptionem immobilium implicare, l. ità autem, ff. de administrat. tutor. aliàs teneretur ad interesse, l. tutor, qui repertorium §. si post depositionem, ff. de administr. tutor. Glos. in d. l. ità autem, in verb. comparari; Et quod munus Prælati sit bona Ecclesiæ augere, & pecuniam in emptionem stabilium implicare, habetur in capit. quicunque, vbi Glos. in verb. neglectum 12. q. 4. Abb in cap. conquestus in fin. de vsur. Soccin. in reg. 3. in verb. accipere, casu 36.

Et licèt Prælatus pecuniam supradictam ex retrouenditione annuorum introituum peruentam malè imponendo, peccet, & tanquam dilapidator puniri possit, cap. licèt enim de Simon. non tamen venit de contrà iura de alienatione bonorum Ecclesiæ loquentia, optimè aduertit Syl. in verb. alienatio, n. 7. in fin.

In duobus tamen casibus posset locum habere prohibitio supradicta alienandi absque sollemnitatibus in pecunia peruenta ex retrouenditione. Alter, est quando in pecunia prædicta adesset speciale vinculum, quod denuò in emptionem immobilium, vel annuorum introituum inplicari deberet, nàm tùnc vinculum illud facit, vt pecunia locò immobilium iudicetur, vt suprà ex Molin. probatum est; Secundus est casus, quando pactum reemendi Ecclesiæ competens remitteretur, vel alteri cederetur, vt clarius infrà patebit.

Quid statuendum in concessione iuris ad rem aliquam immobilem, vel mobilem pretiosam consequendam, & in bonis Religioni acquisitis per alicuius Professionem. Cap. XIII.

IN vtroque casu respondendum tenere dispositionem extrauagantem; Ratio primi est, ex Bal. in l. ex, demum, nu. 4. C. de collation. quod ius ad mobilia, mobile reputatur, l. ex facto, §. hæredum, ff. de hæredib. instituen. nàm qualè est subiectum, seù res, talis intelligitur esse forma, idest, actio, §. vult enim in auth. de non alien. quod notatur in l. 1. C. si aduer. transact. & facit, l. si donatæ, §. si sponsus, ff. de donat. inter vir. & vxor. l. cùm in fundo, §. si fundus, ff. de iur. dot. Sic è contrà ius ad immobile, immobile iudicatur, Glos. & communiter Doct. in d. l. 1. C. si aduers. trans. eadem Glos. in §. hæc ergò, in verbo numeranda, in auth. de non alien. Dyn. & Bar. in l. potest, ff. de auth. tutor. latè Tiraquell. de vtroque retract. §. 1. Glos. 7. n. 1. cum seq. & nu. 14. Et quod eędem sollemnitates requirantur in alienatione actionis Ecclesiæ competentis ad rem immobilem, ac in alienatione ipsius rei, tradit Alex. consil 27. lib. 3. Sic è contra, actio ad pecuniam consequendam dicitur res mobilis, quia ad rem mobilem capiendam dirigitur, & proindè in ipsius alienatione non requiruntur sollemnitates, Imol. in capit. nulli, de reb. Eccles. non alien. in fin. Rodoan. loc. cit. rubr. 15. de pecuniæ alienatione faciunt ad supradicta, quod ius competens pupillo ad fundum non potest absque decreto aliena-

alienari,l.sed si pecunia, §. si ius, ff. de reb. eor. sicut nec seruitus prædio pupillari imponi potest,nec seruitus remitti, d. l. sed si pecunia, §. nec vsusfructus,nec lapidicinæ,vel metalla argentifodinæ,vel cretæ, vt in d. l. sed si pecunia, §. si lapidicinas, ità nec seruitus prædio Ecclesiæ imponi potest,nec Ecclesię debita remitti, l. fin. C. de reb. alien. non alienan.cap.nulli de reb. Eccl. non alienandis.

In bonis autem Religioni acquisitis per Regularis professionem, si talia sint,de quibus in dicta extrauagante ambitiosè cauetur, absq; sollemnitatibus alienari non possunt, probatur conclusio;Per professionē nō solùm persona profitentis mancipatur Dei seruitio, sed etiam ipsius bona in Religionem transeūt, auth. ingressi, C. de Sacrosanct. Eccles. cap. si qua mulier 19. q. 3. Et bona profitentis non iure hęreditario debentur Religioni,vt dicebat Innoc. in capit. in præsentia de probation. quem probat Bar.in auth. si qua mulier, C. de Sacrosanct. Eccles. sed iure quodam naturali, & vniuersali acquisitionis consequenter ad personam necessariò bona profitentis Religioni acquiruntur,Bart.in dicta auth.ingressi,in 2.lect.nu 56. idem Bar.in d.auth.si qua mulier,Bald.in supra allegatis locis,Abb.in cap.in præsentia,num.75.de probat. & ad instar arrogati,cuius bona transeunt in arrogatorem,vt toto titulo,instit. de acquis.per arrogat Sic transeunt bona in monasterium,Bart. in dicta auth ingressi,nu 16.& 17.vbi infert, quod propterea Monasterium non tenetur in totum ad debita profitentis, tanquam ipsius hæres, sed quatenùs ad eum peruenit, vt in d. tit.de acquis. per arrogat. Nec tenetur Monasterium capere possessionem bonorum sicut hęres,l.cùm hæredes, ff. de acquir. poss. sed eadem met possessio, quæ erat apud eum, qui profitetur, transfertur in Religionem, l. si adoptauero, cuius verba hæc sunt, (si adoptauero eū, qui pręcario rogauerit,ego quoque præcario possidebo,) ff.de precar. vbi Bart. firmat conclusionem per professionem non solùm dominium bonorum profitentis transferri in Religionem,sed etiam possessionem absque aliqua adeptione,vbi addit. in verb. Monasterium alios allegat, & hanc opinionem probant idem Bal.in d.auth.ingressi, num. 27. ibi etiam Bal.num. 19. Salicet. num.3. Paul.de Castr.num.8.Ias.num. 28. Dec.n.70.Iacob.de Arena, Iacob. de Rauen.Dyn.Bar. Alber. Angel. & Francis.Areti.in l. qui vniuersas, ff.de acquir.possess. Glos. in cap. si qua mulier,in verb.non extantibus, versic. sed nunquid Monasterium, vbi allegat tex.in d.l.si adoptauero, idem tradunt Archidiac. & Bellamer.in d.c. si qua mulier, Hostiens. & Anchar.in cap. fin. de testamen. Afflict.decis. 299.num. 16.latè prosequitur alios allegando Tapia in repit. d. auth. ingressi, in verb.ipso ingressu,num.2.& 3.cum seq.igitur, si dominium, & possessio bonorum profitentis ipso iure translata sunt in Religionem,ipsique acquisita sequitur necessariò in ipsorum renunciatione,vel alienatione si talia sint, de quibus loquitur extrauagante ambitiosè,requiri sollēnitates,& secundum hanc opinionem fuisse decisum à Rota Romana, coram Illustrissimo Pamphilio in anno 1584. testatur Ricc.loc.cit.decis. 101.

Dicta limitantur in hæreditate deuoluta Regulari post professionem, nam potest Monasterium hæreditatem non adire, & conniuentibus oculis permittere, vt à consanguineis Regularis possideatur, notabiliter Bald. in d. auth. si qua mulier, nu.42. Ratio conclusionis est, nam hære-

hæreditas Regulari delata à Monasterio adienda est, etiam Regulari nolente, Ancharan. in d. cap. in præsentia, num. 18. Felyn. num. 57. Bar. in l. indè Neratius, ff. ad l. Aqui. Berou. in cap. Raynutius, num. 384. de testamen. Napodan. in consuetud. si quis, vel si qua, nu. 254. de success. ab intest. Tap. loc. cit. num. 94. dùm ergò sumus in acquirendis, certùm est non requiri sollemnitates, cùm aliud sit alienare, & aliud non acquirere, l. alienationis, ff. de verb. significat. vt infrà demonstrabitur, interim legendus est Franch. decis. 14. & 102.

De Ecclesię profanata, quid sentiendum. Cap. XIV.

IN Curia Archiepiscopali Neapolitana resolutum fuit, extrauagantis locum habere, etiam in alienatione Ecclesiæ profanatæ, Genuens. in Prax 54. Ricc. loc. cit. decis. 78. Pro cuius explicatione aduertendū est, extrauagante prohibentem alienationem bonorum Ecclesiæ, absque legitima causa, & sollemnitatibus, multò fortiùs locum habere in alienatione ipsius Ecclesiæ, ex reg. auth. multò magis, C. de Sacrosanct. Eccl. & probatur in cap. ea demum 10. q. 2. Gemin. in cap. aurum, num. 3. vbi etiam Archidiacon. 12. q. 2. Quaran. in verb. alienatio, num. 29. quòd adeò verum est, vt secundùm iuris dispositionem, si pro tali alienatione recipiatur pretium, committitur Simonia, cap. quærelam de Simon. Adde ex communi resolutione omnium Doctorum, si Ecclesia ab vno possessa alteri dimittatur, nihil potest tuta conscientia accipi, Gemin. Archidiac. & alij in d. cap. aurum, & constat ex d. cap. quę relam, Genuens. in prax. cap. 40. nu. 20. quod tamen non procedit in Oratoris priuatis, quæ in domibus particularium personarum esse solent, cùm non dicantur loca sacra, vel Religiosa, nec priuilegijs Ecclesiarum gaudeant, Abb. in cap. inter dilectos de donat. Nec Visitationi Episcoporum subsint licèt absque ipsorum licentia in ipsis celebrari non possit, vt constat ex Triden. quem posteà Summi Pontifices sibi reseruarunt committentes ordinarijs locorum, vt constituto de decentia loci concessæ licentiæ vsum exequantur.

Nec etiam in concessione Cappellarum ad solitum vsum sepulturæ habet locum dispositio dictæ extrauagantis ambitiosè, probant Guard. loc. cit. num. 29. Ricc. loc. cit. decis. 42. Ratio est, quia in concessione Cappellarum nullum dominium trāsfertur, quia hoc prohibitum est, ex regula, quod nulllum dominium rei sacrę à laicis possideri potest, ca. causam de præscript. & si ius transferretur in concessione Cappellæ, necessariò requireretur assensus Apostolicus, Nau. consil. 1. de sepult. Sayr. decis. 2. eod. tit. Genuens. dicto cap. 40. num. 16. Ricc. d. decis. 42. num. 6. vbi sic refert decisum in vna Bononiensi Sepulturæ in anno 1570. coram Domino Litta, sed tantùm nudus vsus, absque translatione alicuius iuris spiritualis conceditur, qui propriè dicitur vsus facti, optimè probat Felyn. in cap. quę in Ecclesiarum, num. 87. de constit. Abb. in cap. quantò, num. 11. vers. aduerte, quia dictum, de Iud. Petrus de Vbaldis de Canon. Episcop. & Paroch. portion. cap. 12. in fin. n. 5. & 6. Rochus de Curt. in tract. de iure patron. in verb. in Ecclesia, num. 13.

Et pro tali vsu facti habita ratione ad situm digniorem in Ecclesia, & Fabricam

bricam Cappellę, licitè venduntur, prout vsus inoleuit, nec requiritur assensus Apostolicus, nec etiam vitium Simoniæ cadit, quia sepeliri in meliori loco, maiori pompa, ornatiori cruce, & similia sunt merè temporalia, idcirco recipitur pretium, nec simonia committitur, Sot. de iust. & iur. lib. 9. q. 7. ar. 1. Petr. de Arag. 2. 2. q. 10. ar. 4. Genuens. loc. cit. num. 19. propterea ius sepulturę ex consuetudine laicis conceditur eo ipso, quod Cappellam obtinent, Abb. in cap. abolendæ de sepultur. latè congerit Gratian. disceptat. forens. cap. 210. & possunt laici acquirere ius sepeliendi in certo eminentiori loco, Cappellam construendi, arma, & insignia, ibi figendi, taliter, quod si amoueantur, datur actio iniuriarum, & potest Iudicis officium implorari contra amouentes, Gratian. loc. ci. & etiam manu armata possunt in tali præeminentia se defendere, Gerar. sing. 33. Auendad. de exequend. mand. Regij. par. 2. cap. 10. num. 20 Perez de anniuers. & Cappellan. lib. 1. c. 24. numer. 23. prout in sedilibus in Ecclesia habendis, & in cæteris præcedentijs, tradunt Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, in verb. duas habens filias, num. 21. de testamen. Parlador. quæstion. vsufrequent. par. 3. differ. 66. §. 2. num. 8. Vt pura in recipiendo priùs pacem, Lara in l. si quis à liberis in princ. num. 32 ff. de liber. agnoscen. Ioan. Gazias tract. de expensis, c. 8. n. 5. versic. adeoque, Franc. Mar. decis. 275. par. 1. & de scamnis in Ecclesia habendis, tradunt Paris. consil. 149. lib. 4 Rebuff. in tract. in quib. caus. sæcul. cognosc. possess. nu. 33.

Omnia supradicta procedunt, etiam in mulieribus, vt possint consuetudine acquirere ius sedendi in Ecclesia, vel priùs offerendi, Ioan. Faber in §. aliam verò, instit. de bonor. possess. Perez loc. cit. lib. 1. cap. 24. nu. 27. licèt de iure generales consuetudines per mulieres introduci non possint, Bar. in l. 1. ff. de legib. benè tamen particulares, Soccin. consil. 7. num. 8. lib. 1. Abb. consil. 53. num. 1. lib. 2. & cap. fin. num. 7. de consuetudine.

Hinc est, quod licèt laici non possint de mortuarijs statuere, cap. fin. de reb. Eccl. non alien. possunt tamen statuere, vt tantùm filij defuncti nigris pannis vtantur, & vt certus sit numerus cereorum, ratio est, quia hæc temporalitatem sapiunt, non spiritualitatem, nec ad cultum diuinum spectant, vel animarum refrigerium, sed ad viuorum consolationem, & ità practicatum vidi in Ciuitate Surrenti, & licèt pompæ in mortuarijs ab Ecclesia permittantur, non tamen approbantur, capit. animæ defunctorum, & c. quæ posterorum 13. q. 2. idcircò laicorum statutum valet, Abb. in d. c. fin. & in cap. quantò de iudic. Tusc. in verb. mortuaria, concl. 402. Molf. par. 2. sum, tract. 13. cap. 8. num. 15.

Cappellæ tamen, & si ad vsum facti concessæ, vt supradictum est, non possunt alijs concedi exclusis primis, vel ipsis mortuis, & ipsorum nominibus, vel insignibus deletis, sic notabiliter Bar. in l. 2. §. nec eius per illum tex. ff. de operib. publ. vbi dicit tex. illum fore notandum contrà Religiosos, qui Cappellam aliquorum defunctorum alijs attribuunt, cùm hoc facere non possint, idem probant Ancharan. cons. 113. Anan. consil. 80 Menoch. de recuper. possess. remed 15. num. 48. Gratian. in d. cap. 210 nu 49. Et possunt Cappellæ supradictæ ab ijs, quibus concessæ fuerunt, vendi l. si monumentum, Cod. quæ res pign. oblig. possess. firmam. de Episcop. lib. 4. q. 13. & etiam ad instantiam creditorum, vt ipsis possit satisfieri, Panunt.

de in-

de inuentar.par.6.nu.68. Gratian. loc.cit.num.9.& ità multoties prasticatum vidi, quibus accedi: Mols. in sum.d.tract.13.cap.8.num.35.

Quòd verò ad venditionem Ecclesiæ profanata attinet, certùm est non posse eam absque assensu Apostolico alienari, ratio est, quia locus Ecclesiæ profanatæ non potest ad omnes vsus deseruire, imò sordidi vsus in ipsa prohibentur fieri, vt ex Trid. sess.21.de reform.cap.7.& in eo debet remanere affixa Crux Christi, vt ex eodem Concil. Et cęmenta Ecclesiæ profanatæ non possunt ad priuatos vsus conuerti, sed ad vsum alterius Ecclesiæ, cap. quæ semel, 19.q.3.Glos.in cap. lingua de consecrat.dist.1.& Sacra Congregatio declarauit, quod si ruinæ Ecclesiæ profanatæ ad vsus non sordidos vendantur, pretium in vtilitatem eiusdem Ecclesiæ, vel alterius, ad quam titulus, vel beneficia fuerunt translata applicandum erit, Genuensis d.cap.52. Sic etiam, & situs, siuè area, vbi Ecclesia profanata fuit tanquam, quid immobile nullo pacto alienari poterit absque assensu, sic etiam ex veneratione, & reuerentia propter signum Crucis, ibi existentis, sicut dicitur de Ecclesia diruta, quæ adhuc dicitur locus sacer, Glos.in d.cap.quod semel in verb.maneat, vbi allegat tex.in l. æde sacra, ff.de contrah.empt. Item gaudet immunitate, nisi authoritate Episcopi, absque spè reedificandi diruta esset, Remig.Gond.in tra. de immunitat. Eccles. ampliat. 20. Clar. in pract. crimin. §. fin. q.30. Farinac de carcerib.q.28.num. 70. Decian.lib.6.cap.25.num 22.Ambrosin.de immunitat.Eccles.q. 10. num.3. Villaut. de exequutione legum, nu.38.Ricc.loc.cit.;decis.68.

De bonis immobilibus, seù mobilibus pretiosis donatis Ecclesiæ cum pacto, de non ea alienando.

Cap. XV.

IDem prorsus de his bonis dicendū, quod de alijs diximus; Nam nec etiam in casibus permissis cùm sollemnitatibus, & assensu Apostolicò ea alienari possunt, §. Sanctissimas, in auth.de alienat in emphyt. Ratio conclusionis est, nam quando concurrit prohibitio hominis cùm prohibitione legis, impeditur alienatio; etiam in casu permisso, sic per tex. in dict. §. Sanctissimas, communiter tradunt DD. & in specie Bart. in l. filiusfamilias, §. diui, ff. de leg.2. vbi latè Opizo.num. 103. Loazes num. 30.& Crot.col.2. Suar.alleg.9.col. 5.vers.pręterea cùm in alienatione, Ann.consil. 38. Imò concurrente vtraque prohibitione res efficitur prorsus inalienabilis, Glos.sing.in l. 2 C de vsucap.pro emptor. Magon. decis. Florent. decis.92.numer. 29. Surd.decis.154.num.10. Grammat. decis.193.num.4 Milanens.decis.7. num.69.lib.1. Rolan.à Vall.cons.2. num.36.vol.4. Beciu.consil.87.nu. 67. Et confirmatur, quia legis dispositio prohibitiua alienationis recipit robur à dispositione hominis, iuxtà tex.in l.legitima, vbi Bart. ff. de pact. idem Bar.in l.non possibile, ff.eod.& in materia de qua agimus tradit notabiliter Corset. in singularib.in verb.prohibitio.

Firmant conclusionem, quod stante hominis prohibitione, neque in casibus permissis potest fieri alienatio Glos.in cap.verum, vbi Innoc. Ioan. Andr. & Abb. de condit. apposit. Glos.

Glos.in l.fin.& Glos.1.Cod.de reb. alien. non alien. & in auth. hoc ius porrectum,in verb.perpetuo, C.de Sacrosanct.Eccles. Salicet. in l. ea, C.de condit.ob caus.Soccin.cons. 75.nu.4.vol.1. Mantic. de coniect. vltim.volun.lib.9. tit. 10. num. 12. Afflict.decis.17.num.5. Caualcan. decis.29. num. 35. par. 2. Mastrill. decis.77.num.5.Anna d.consil. 38. num. 54. Ricc. loc. cit.decis.45. & propterea stante vtraque prohibitione,iustè denegatur assẽsus,prout in alienatione feudi prohibiti alienari à testatore fuit denegatus assensus à Collaterali consilio,sic refert decisum Ann.in repetit. const. Reg.constit. Diuæ memoriæ, num. 46.& sic seruari testatur Anna dict. consil.38.nu. 57. Idcircò si in supplicatione porrecta Summo Pontifici,pro alienatione rerum Ecclesię non fuerit facta mentio prohibitionis testatoris,assensus tanquam subreptitius corruit,Rot.Rom.in decis. 46.impressa post Caualcan. loc.cit. Ricc.loc.cit.decis.45.

Supradicta etiam procedunt, quando bona immobilia, vel mobilia pretiosa ad certũ determinatum vsum legata fuerint, nàm tùnc nec etiam in casibus permissis cũ assensu alienari possunt; Ratio est, quia obstat voluntas testatoris, quæ ad instar legis obseruanda est,iuxtà illud,disponet testator, & fiat lex, idcircò, nisi commutetur voluntas testatoris à Summo Pontifice,iuxtà tex.in Clem. quia contingit, de Religiós. domib.non poterit alienari,Bald.in auth.hoc ius porrectum,versic.ponè,quod quidam,C.de Sacrosanc. Eccles.Abb.consil.45.num.4.lib.2. Rodoan.loc.cit. rubr.18. num. 74. & 82.Ann.d.consil.28.

Verùm supradicta intelligũtur in alienatione facienda ex causa vtilitatis Ecclesiæ, non autem ex causa necessitatis, nàm tùnc non obstante hominis prohibitione poterũt cùm debitis solemnitatibus bona Ecclesiæ alienari; Ratio est,quia non pręsumitur testatorem de casu necessitatis intellexisse, sic probant Glos. in cap.ea demum,§. hoc ius porrectum,in verb.Imperiali 10.q.2. Innoc. Anton. de Butr. & Abb.nu.4. in d.cap.verum,de condit. apposit. vbi additio ad Abbatem in verb. necessitas, alios allegat Iason. in l. commodis in fin.ff. de re iudic. Romul. in d. l.filius familias, §. Diui, nu. 24. Rodoan. in d. rubr. 18.nu. 77. Ann. d. consil. 28. Genuens.in practicab Eccles.q.162.

Quid autem dicendum sit,si bona immobilia fuerunt Ecclesiæ legata cũ expressa facultate alienandi absque assensu, & sollemnitatibus. In hac quæstione, Quar.in verb. alienatio num. 31. indubitanter dixit, non posse alienari absque sollemnitatibus,& assensu, quia voluntas testatoris, tanquam illicita non est seruanda, & tanquam à iure improbata habetur pro non apposita, & cũ dominium sit quæsitum Eccclesię, res effecta Ecclesiastica necessariò authoritatẽ Iudicis requirit. Contrariam tamen sententiam puto veriorem, quæ probatur; Primò exequutor testamentarius, qui regulariter bona immobilia testatoris pro satisfaciendis legatis absque decreto alienare non potest,Bar.in l.alio, ff.de alimen.& cibar.leg. latè Cou. in cap. tua, de testamen. si testator concesserit facultatem illa alienandi,nullum requiritur decretum,Gl. in l. 1. in verb. cauerint, ibi Iacob. de Aren.Bar.& Bald.ff.de reb. eorum, Bald. in l.1.C.de Sacrosanct. Eccles.& in l.si hæres,ff. de condit. ob caus.Salicet.in l.si quis ad declinandum,C.de Episcop.& Cler.Ias. in l. si frater, C. qui testam.facere poss. & in l. 1. §. fuit quæsitum, vbi etiam Rip.ff.ad Trebell.Afflic.dec.

 285.latè

285 latè Octau. Simon. in tract. de decret. titul. quando decreto opus non eſt inſpect. 4. num. 30.

Secundò, probatur bona minoris non poſſunt, abſque decreto alienari, vt toto tit. ff. de reb. cor. & non ſolùm requiritur decretum, ſed etiam requiritur vrgentia æris alieni, cùm non poſſint bona minoris ex cauſa vtilitatis alienari, ſed tantùm neceſſitatis, l. ſi fundus ſterilis, ff. de reb. cor. l. magis puto, §. æs alienum, ff. eod. latè tradunt Bar. Angel. Alber. Fulgoſ. Iaſ. & alij in l. cùm hi, §. eam tranſactionem, ff. de tranſaction. latè Capyc. qui ſic dicit iudicatum, deciſ. 113. latiſſimè probat Simoncel. loc. cit. inſpect. 17. num. 125. & tamen ſi teſtator dat licentiam alienandi pro debito, non requiritur decretũ, d. l. magis puto, §. ſed ſi pupillus, l. ſi prædium, C. quando decreto opus non eſt, Afflict. dec. 285. num. 10. Franch. deciſ. 302. num. 2. & procedit dictum etiam ſi voluntas teſtatoris fuiſſet declarata in teſtamento minus ſolemni, l. fin. ff. de reb. cor. Iaſ. in l. mandata, ff. de offic. eius, &c. Rip. in l. 1. num. 164. ff. de vulg. & pupil. Socc. nepos conſil. 8. vol. 2 Anton. Gomeſ. variar. reſol. tit. de contract. cap. 14. Simoncell. loc. cit. inſpect. 41. nu. 31. & tamen faciliùs alienantur bona Eccleſiæ, quam bona minoris, Gloſ. in d. l. ſi fundus ſterilis, in verb. moueri, & facit tex. in cap. vt ſuper, §. poſſeſſiones de reb. Eccl. non alien. Gloſ. in cap. ſine exceptione, in verb. pro futurum 12. q. 2. Berou. in cap. 1. nu. 47. & in cap. nulli, num. 15. verſ. vel omnibus. de reb. Eccleſ. non alien. & patet, nam ſterilia, & infructuoſa Eccleſiæ venduntur à Prælatis, d. capit. ſine exceptione, non tamen fundus ſterilis pupillorũ, nam quod pretium recipit, in fructuoſum, & inutilè dici non poteſt, d. l ſi fundus ſterilis; Bona Eccleſia ex cauſa vtilitatis alienantur cùm aſſenſu, d. cap. ſine exceptione, ibi, (*meliora proſpiciat*,) minorùm verò bona ſecus, cùm tantùm ex cauſa neceſſitatis alienantur, vt ſuprà probatum eſt; Ratio differentia eſt, nam faciliùs diſpenſat lex in alienatione facienda de bonis Eccleſiæ, quàm de bonis minorum, nàm Eccleſia ſemper eſt in eodem ſtatu, minor verò ſecus, cùm efficiendus ſit maior, & tùnc poteſt ſibi conſulere, Dynus, & Alberic. in d. l. ſi fundus ſterilis, Bar. in l. ſi pupillorũ, ff. eod. tit. & in l. iubemus, & in auth. quas actiones, C. de Sacroſanct. Eccleſ. Imol. in cap. vt ſuper, de reb. Ecc. non alien. Capyc. d. deciſ. 113. Simoncell. d. inſpect. 4. num. 227. ſed in alienatione bonorum pupillarium ſufficit licentia teſtatoris, & decreto opus non eſt, ergò eo magis in alienatione bonorum Eccleſiæ ſub hac conditione translatorum, vt poſſint legitima exiſtente cauſa abſque aſſenſu alienari.

Tertiò, cõfirmatur idem multis exemplis, ac Primò, Eccleſia grauata per fideicommiſſum à teſtatore de reſtituendo adueniente aliqua conditione, abſque vllo aſſenſu adueniente conditione bona in alium transfert, Marſil. ſing. 132. Malull. ad Capyc. d. deciſ 113. num. 4. & antè ipſos Lap. alleg. 26. Felyn in cap. in præſentia, num. 52. de probat. Bald. in cap. cùm cauſa de ſenten. & re iudic Quar. loc. cit. limit. 16. Secundò Laicus donans prædium Eccleſiæ cùm conditione, vt laicis ſoluat collectas, ad quod aliàs de iure non tenebatur Eccleſia, valet legatum, & tenetur Eccleſia illud ſoluere, Felyn. in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ num. 77. de conſtit. Ancharan. conſil. 217. per totum. Tertiò, teſtator poteſt mandare, quod ex legatis pijs à ſe factis detrahatur falcidia, Soccin. conſil. 405. num. 4. verſic.

versic. pro hoc, lib. 1. licèt aliàs de iure non esset detrahenda, auth. similiter, C. ad leg. falcid. Quartò, potest apponi conditio, quod Cappellanus in articulo mortis nominet successorem, & sic institutio beneficij non pertineat ad Episcopum, latè probat Labert. de iur. patr. lib. 1. q. 9. art. 3. per tot. licèt de iure institutio beneficiorum ad Episcopum pertineat, cap. 1. de reg. iur. in 6. & c. ordinarij, de offic. ord. in 6. & regulariter in omni dispositione in vltima voluntate facta, voluntas testatoris præcisè attendenda est, l. in conditionibus, ff. de condit. & demon. §. disponat, auth. de nuptij.

Et licèt ex communi regula, conditio apposita in vltima voluntate, quando est impossibilis, vel turpis reijciatur, l reprehendenda, C. de inst. & substit. l. quidam, ff. de condit. instit. l. vni. C. de his, quæ pęnæ nomine, supradicta tamen conditio, quod absq; assensu possint res alienari, non est impossibilis, vt patet, neque turpis, ergò omninò obseruanda. Turpis conditio illa dicitur, per quam aliquid fit, quod est contra bonos mores, l. filius, ff. de cond. instit. Ang. in tract. de testam. Glos. 104 Sed nihil turpè, nihilque indecorum est, vt bona Ecclesiæ ex rationabili causa absque tamen sollemnitatibus à Prælato alienentur, cùm multi sint casus, in quibus bona Ecclesiæ absque assensu alienantur, vt infrà patebit, & in specie probatur, nam legatum factum bonorum immobilium Religionibus incapacibus sub conditione, quod vendantur, & pretium in ipsarum beneficium applicetur, valet, Glos. in cap. 1. in verb. domum, de Relig. domib. in 6. Anton. de Butr. in cap. in præsentia, col. 7. versic. quintus casus, vbi etiam Felyn. nu. 51. cum seq. de probation. Bald. in auth. ingressi, num. 51. C. de Sacrosan. Eccl. & in cap. cùm causam, num. 4. de sent. & re iud. Marsil. in d. sing. 132. & possunt bona alienari absque authoritate, & absque causa, Bald. in auth. si qua mulier, num. 15. C. de Sacrosanct. Eccles. Lap. d. alleg. 26. Felyn. Marsil. & alij locis citatis.

Nec etiam dici potest, quod sit conditio à iure improbata, vt dicebat Quaranta, nam nullo iure cauetur, quod non possit apponi conditio à testatore, quod bona absque assensu alienentur; imò contrarium constat ex ijs, quæ dicta sunt de alienatione bonorum minoris; Ad quod etiam facit, nam tutor ex iuris dispositione tenetur conficere inuentarium, & ipso non confecto prohibetur administrare, l. tutor, qui repertorium, ff. de administr. tutor. si tamen à testatore disponatur, vt absque inuentarij confectione administret, licitè poterit, l. fin. §. de illo, C. arbitr. tutel. Dyn. in l. nemo potest, vbi Bar. num. 12. ff. de leg. 1.

Accedit etiam supradictis communis resolutio, quod consuetudine introduci potest, vt bona Ecclesiæ absq; assensu alienentur, & sic vbi Paulina dispositio non est vsu recepta, in vtroque foro non ligat, multos allegat Quar. loc. cit. & infrà patebit, si potest per consuetudinem introduci, ergò etiam, & per testatoris dispositionem, iux. tradita per Bar. in l. de quibus, ff. de legib.

Neque obstat regula, quod nemo potest facere, quin leges in suo testamento locum non habeant, l. nemo potest, ff. de leg. 1. & proindè testator non potest prohibere, quin Episcopus ex sua authoritate legata pia in testamento facta non exequantur, cap. tua vbi Glos. Abb. Couar. & alij de testamen. Nam hoc non facit ad casum nostrum; Nam Episcopus indefinitam habet iurisdictionem ex officio, & iuris dispositione descendentem, circà exequu-

tionem piorum legatorum, & nullus fuit casus à iure exceptus, idcircò neque testator in ipsius Episcopi præiudicium contrà iuris dispositionem potest excipere, quod secus est in alienatione bonorum Ecclesiæ, in quibus dùm ius aliquos excepit casus, sic etiam poterit testator in suis bonis legem ponere, ex regula, quod in sua dispositione potest testator quacunque conditione, & pacta apponere, l. legem, C. de pact. l. ea lege, C. de condit. ob caus. l. 1. & 2. C. de donat. quæ sub mod. l. 1. §. 1. ff. de reb. eor.

Et procedunt supradicta, etiam in dispositione facta in beneficium Ecclesiæ, cap. verum de condit. appos. Imol. in cap. cum dilecti, numer. 4. versic. item potest notare de donat. Felyn. in d. cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ num. 77. Ancharan. consil. 317. nu. 2. Soccin. consil. 415. nu. 5. lib. 1. ex supradictis non solùm remanet fundata nostra opinio, sed etiam clarissimè patet responsio, allegatis per Quarantam.

Vltimò, non obstat doctrina, Innoc. in cap. verum de for. compet. vbi tradit, quod valet conditio apposita in donatione facta Ecclesiæ, quod teneatur ad onera, non tamen, quod ipsis non solutis, possint bona propria authoritate auocari, ex illa ratione, quod cùm bona donata effecta sint Ecclesię, & per consequens effecta Sancta Sanctorum, non possunt, nisi per Iudicem Ecclesiasticum auocari, nam aliàs sacrilegium committeretur, cap nulli liceat 12. q. 2. & cap. cùm sit generale de for. compet. Nam contra Innoc. tenent Host. & Abb. ibidem Bar. in l. fin. ff. vt poss. leg. vbi allegat tex. in l. si quis Curialis, Cod. de Episcop. & Cleric. idem Bart. consil. 96. lib. 1. est communis opinio, quam probat Genuens. in practicab. Eccl. q. 161. Sed dato, quod esset vera Innocentij opinio non facit ad casum nostrum, nam aliud est bona ab Ecclesia possessa ob non solutionem onerum ab Ecclesia propria authoritate auocare, & aliud est bona concedere Ecclesiæ cùm facultate alienandi absque assensu, nam in primò casu repugnat, nō solùm iuris dispositio, sed etiam ipsa conditio est turpis, cùm iuxta tex. in d. l. filius, ff. de condit. instit. illa dicatur turpis conditio, per quam lęditur pietas, existimatio, verecundia, & generaliter aliquid fit, quod est contra bonos mores, quæ omnia apertè adsunt, quando Ecclesia bonis possessis à laico propria authoritate priuatur, cùm proprium laicorum sit Ecclesiæ subesse, & non præesse, constat ex latè traditis in dict. cap. Ecclesiæ Sanctæ Marię, & in cap. 9. de iudi. in secundò, verò secus cùm nihil indecorum, neque inuerecundum fit, vt bona Ecclesiæ à Prælato ex iusta causa, absque tamen assensu Apostolico vendantur.

Res modici valoris, nequaquam in extrauagante comprehensę dicuntur. Cap. XVI.

ANtiqua iura permittentia alienationem absq; sollemnitate, vt habetur in capit. terrulas 12. q. 2. & cap. cæterum de donation. non fuerunt per supradictam extrauagantem correcta, Alexan. de Neu. consil. 30. Marzar. consil. 16. Alex. Stiat. in repet. dictæ extrauagan. num. 3. vbi etiam Benedict. Sangro num. 46. Caualc. decis. 46. & 75. lib. 1. Caputaquen. decis. 52. Guid. Pap. decis. 156. Thesaur. for. Eccles. cap. 15. num. 23. Idcircò res modici valoris prohibitioni extrauagan-

uagantis non subsunt; Nam in generali prohibitione non censetur cogitatum de rebus modici valoris, Glos. in cap 1. in verb. commutatio de his, quæ fiu. à Præl. sine cons. capit. & modica censentur excepta ab omni sollemnitate, Intrigl. decis. 44. num. 2. & ità iuris dispositione, latè Schrader. de feud. par. 10. sect. 7. num. 68. Testai alleg. 2. num. 134. Et procedit regula etiã stante iuramento de non alienando inconsultò Summo Pontifice, Abb. in cap. vt super num. 15. de reb. Eccles. non alien. Borgnin. Caualcan. decis. 45. num. 47. par. 1.

Quæ autem dicantur terrulæ modici valoris, Glos. in l. fin. in verb. aureos, ff. quæ in fraud cred. dixit esse rem valoris viginti aureorum, idem dixit Glos. in d. cap. terrulas, & declarat Archidiacon. in capit. si quos 12. q. 2. Vera tamen est resolutio arbitrio Iudicis, id esse remittendum, qui considerata qualitate rei, Ecclesiæ, & Regionis consuetudine, statuet quę nam res modica dicatur, Archidiac. in d. cap. terrulas, Hostien. in summ. de his, quæ fiu. à Præl. Nam respectu Ecclesiæ diuitis, aliquid potest dici modici valoris, quod non erit respectu pauperis, Innoc. Cardinal. & alij in cap. fin. §. his autem de offi. deleg. Cors. in tract. de minimis; Et in puncto, de quo agimus, latè tradunt Grat. discept. forens. cap. 452. ex dictis per Afflict. decis. 128. Testai alleg. 2. nu. 133. Rodoan. loc. cit. par. 10. Quar. in verb. alienatio, numer. 40. Genuens. in prax. cap. 60. num. 3.

Supradicta autem non procedunt in Terrulis modici valoris sitis propè Ecclesiam, sed in longè positis ab ea, Cardin. de Turrecrem. in d. cap. terrulas: Terrula enim propè Ecclesiam sita, non potest absque sollemnitatibus alienari, Menoc. cons. 114. vol. 2. Genuens. in practicab. Eccles. q. 429. Sicut nec etiam modica pars magni prædij Ecclesiæ potest absque sollemnitatibus alienari, nam aliud est terrulas Ecclesię alienare, & aliud modicam partem magni prędij, nam si hoc secundùm permitteretur, paulatim omnia prędia Ecclesiæ, absque sollemnitatibus alienarentur, & sic fieret fraus legi, quod non est permittendum, l. non dubium, C. de legib. & sic fuisse in Curia Archiepiscopali Neapolitana resolutum, refert Genuens. in prax. d. cap. 60. num. 4.

An requirantur solemnitates in repudiatione hæreditatis delatæ Ecclesię. Cap. XVII.

NOn requiri probatur; nam aliud est alienare, & aliud non acquirere, l. alienationis verbum, ff. de verb. signif. Nec in non acquirenda hæreditate delata, patrimonium Ecclesiæ diminuitur, l. si sponsus, §. si maritus, ibi, (*neque enim pauperiorem fieri, qui non acquirit, sed quod patrimonio suo deposuerit*, ff. de donat. int. vir. & vxor. probat etiam tex. in l. qui autem, versic. proindè, ibi, (*proindè, & qui repudiauit hæreditatem, vel legitimam, vel bonorariam, vel testamentariam, non est in ea causa, vt huic edicto locum faciat noluit enim acquirere, non suum patrimonium diminuere*,) ff. quæ in fraud. cred. de quo latè agit Franch. decis. 102. Et cùm hæreditas acquiri non possit absque aditione, vt tot. tit. ff de acquir. hæred. certùm est posse Prælatum in quærendis Ecclesiæ præiudicare, Glos. in cap. fin. 16. q. 6. in fin. & in cap. 2. in verb. non debet, vbi Innoc. & Anton. de Butr. num. 10. de donation. Bar. in l. iubemus nullam, num. 4. C. de Sacrosan.

crosan. Eccles. & in l. tutor, ff. de bonor. possess. & in l. pupillorum, C. de repud. hæred. Soccin. Rip. & Ias. in l. legatum, num. 16. ff. de leg. 1. & hanc opinionem seruandam esse in praxi, tradit Aret. in l. is, qui hæres, §. fin. ff. de acquir. hæred. Felyn. in cap. in præsentiam, col. fin. de probation. Federic. de Sen. consil. 9. Ancharan. cons. 136. Anton. Gabr. commun. concl. tit. de legib. concl. 3. vbi testatur de magis communi opinione, Valasc. in dec. Lusit. dec. 77. Rot. diuers. decis. 233. nu. 6. lib. 3. & decis. 284. nu. 9. eod. lib. Hinc est, quod Prælatus recipiens pensionem ab emphyteuta *Ecclesiæ*, qui ob Canonem non solutum poterat iure suo priuari, præiudicat, glos. in cap. potuit, vbi Abb. & omn. Canon. de locat. & condit.

Et in puncto, de quo agimus, quod possit Prælatus hæreditatem delatam *Ecclesiæ* repudiare absque sollemnitatibus extrauagantis ambitiosè, probant Lap. alleg. 25. Abb. in cap. tua de his, quæ fiu. à Prælat. absque cons. Cap. & in cap. 1. nu. 21. de dol. & contum. & in d. c. potuit, n. 15. in c. quoniam de decim. Federic. de Sen. Bart. Soccin. Rip. & Iason. locis supracitatis, Gemin. & Franc. in cap. 1. de reb. Eccles. non alienan. in 6. Corneus consil. 11. num. 2. lib. 3. Fanut. de lucr. dotis, Glos. 8. num. 17. & 18 Lap. in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 57. num. 50. Vasq. de success. progress. lib. 3. cap. 27. num. 22. Franch. decis. 14. Sylu. in verb. alienatio, numer. 18. Armil. in eod. verb. num. 17. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 4. num. 11. & secundum hanc opinionem passim iudicatur in Rota Romana, sic in anno 1587. fuisse in vna Auersana Sancti Benedicti decisum coram Domino Litta, & in vna Bononiensis in anno 1588 testatur Ricc. decis. 96. idem decisum refert Put. decisione 519. libro secundo.

Quid autem dicendum sit in legato certæ rei facto Ecclesiæ, vtrum possit à Prælato absque sollemnitatibus repudiari. Multi tenent non posse, probatur Primò, nam dominium certæ rei legatę recta via transit ad legatarium, l. à Titio, ff. de fur. l. cùm pater, §. surdo, ff. de leg. 2. l. si tibi homo, §. cùm seruus, vbi Glos. Bar. Alex. & alij, ff. de leg. 1. si dominium est iàm translatum in Ecclesia, ergò non potest absque sollemnitatibus abdicari ab ipsa Ecclesia, & eo magis, quia legatum ad pias causas secundùm multorum opinionem, etiam hæreditate non adita debetur, Ias. in l 1. in 1. lect. C. de Sacrosanct. Eccles. & in l. eam, quam num. 39. vbi etiam Rip. num. 66. C. de fideicomm. Dec. in l. si nemo, ff. de reg. iur. latè Tiraquell. de priuil. piæ causæ, priuil. 33. Vasq. loc. supracit. nu. 24. Secundò, probatur ex l. magis puto, §. si pupillus, versic. fundum, ff. de reb. eor. ibi, (*fundum autem legatum repudiare pupillos sine tutoris authoritate non potest: esse enim, & hanc alienationem cum res sit pupilli, nemo dubitet,*) & hanc opinionem probant Bal. in l. contrà iuris, §. fin. ff. de pact. & in auth. si qua mulier, C. de Sacrosan. Eccles. Paul. de Castr. Soccin. Aret. Alex. & Ias. num. 16 in d. l. legatum, Rip. in l. si vnquam q. 11. C. de reuocand. donat. Laurent. de Rodul. in cap. sine exceptione 12. quæst. 2. Anchar. in cap. vt super de reb. Eccles. non alien. & in c. 1. eod. tit. in 6. Lambert. de iur. patron. lib. 3. art. 9. q. 2. prin. Vasq. d. lib. 3. cap. 27. num. 23. versic. contrariam tenet, Molin. de contract. disp. 465. Quar. in ver. alienatio, in 8. ampliat. num. 23.

Contrariam tamē sententiam puto veriorem, vt idem dicendum sit in legato, quod suprà conclusum fuit de hæreditate; Hanc opinionem probant

bant Bart. Bal. sibi contrarius, Paul. de Castr. Corneus, & Ias. in l. ex repudiatione, C. de fideicom. Feder. de Senis d. consil 9. Rosell. Tabi, & Syl. in verb. alienatio, Abb. in dicto cap. tua, num. 9. & in cap. 1. num. 22. de dol. & contum. Bernard. Diaz regul. 219. versic. 3. Nauar. in cap. si quando, exceptione 6. num. 2. de rescript. Spino de testam. Glos. 8. prin. num. 63. in fin. & de Prælato regulari, tradunt Ias. in d. l. legatum num. 20. Ceruant. in leg. 6. Tau. nu. 79. Sanch. d. disp. 4 num. 12. versic. sed contrarium est verius, probatur opinio, licèt verum sit, quod dominium certæ rei legatę rectà via transit in legatarium, hoc tamen intelligitur reuocabiliter antè exceptationem, & ad hoc, vt incorporetur Ecclesiæ legatariæ requiritur Prælati acceptatio, Abb. in d. cap. tua, num. 9. quia dominium transit sub conditione, si acceptetur, idcircò, ipso repudiato, habetur, ac si nunquam dominium quæsitum fuisset, Glos. in d. l. qui autem, in verb. legatum, vbi etiam Bar. post prin. Ias. in §. item si quid in fraudem, num. 121. institut. de action. & probat tex. notab. in l. 1. §. vtrum autem, ff. si quid in fraud. patron. ibi, (*quàmuis enim legatum retro nostrum sit, nisi repudiat: attamen cum repudiatur, retro nostrum non fuisse palam est,*) meritò cùm adhùc simus in acquirendis, potest Prælatus non acceptando, vel repudiando legatum Ecclesiæ præiudicare, vt suprà probatum est: Nec obstat tex. in d. l. magis puto, §. si pupillus, nam secundum, Abb. loc. cit. loquitur in pupillo carente administratione, quod secus est in Prelato, vel melius responderi potest, quod non facit ad casum nostrum, quia pupillo non solùm prohibetur bonorũ alienatio, sed etiam lucri non acquisitio, Gomes. variar. resol. cap. 14. num. 14. quod secus est in Ecclesia, optimè Sanc. loc. cit.

Quæ autem dicta sunt de legato Ecclesiæ, multò fortiùs procedunt in donatione, antè acceptationem à Prælato factam; Ratio conclusionis est, quia dominium rei legatæ, trãsit in legatarium rectà via, etiam legatario ignorante, d. l. à Titio, ff. de furt. donata verò non transeunt in dominium donatarij, nisi post acceptationem, l. si ego, ff. de negot. gest. cap. si tibi absenti de præben. in 6. & propterea prohibitus donare potest donationem renuntiare antè acceptationem, Paul. de Castr. cons. 11. Soc. in puncto, de quo agimus cons. 53. n. 24. cum seq. lib. 4.

Et procedunt supradicta, etiam si donatio fuerit facta Ecclesiæ Notario acceptante, & stipulante, nàm cùm adhùc sit reuocabilis antè Prælati acceptationem ex reg. l. secundæ, §. sed si quis donatarios, & l. absenti, ff. de donat. latè tradit Thesaur. dec. 70. num. 10. meritò in ipsius renunciatione non requiruntur sollemnitates, ex tex. in l. fin. C. de Sacros. Eccles. per quem statuitur dominium rerum legatarum Ecclesiæ ipso iure, absque traditione acquiri non excludit acceptationem Prælati, sed intelligitur sub conditione translatum dominium si à Prælato acceptetur, Soccin. loc. cit.

Quid autem dicendum sit in renunciatione iuris Ecclesiæ delati in beneficium illius, qui aliàs non succedebat. In hoc duę sunt opiniones. Prima, est opinio dicentium necessariò requiri sollemnitates, & probatur Primò; Nam renunciatio iuris delati facta in beneficium personę, quę aliàs succedere non poterat, supponit necessariò acquisitionem, l. si auię, C. de iur. deliber. & in eodem actu duo fiunt, alterum est acquisitio iuris delati, alterum est ipsius iuris acquisiti trãslatio, Paul. de Castr. in d. l. si auię, sed in translatio-

ſlatione iuris acquiſiti ab Eccleſia certum eſt requiri ſollemnitates,vt dictum eſt ſuprà, ergò eodem modo,dùm tertiò renuntiatur.

Secundò, repudiatio iuris delati multum differt à ceſſione,Paul. de Caſtr.in l.ſi maior, verſic.nota bonam legem,C.de repud.hæred. nam repudians ad nihilum tenetur,nec cõueniri poteſt, ſed cedens ipſe rectà via conuenitur,l hæreditatem,ff.de donation.l.2.C.de hęredit.vel act. vendit.Guid.Pap.deciſ.105.& propterea ex ſimplici repudiatione nõ inducitur tacita aditio,ſecus autem ex ceſſione,Aymon.Crauett. conſ. 200.& eo magis procedit quando ceſſio fit,vt alicui proſit, tunc enim neceſſariò ſupponitur aditio, argumentum,l.illud,ff.de acquir hæred. Paul. de Caſtr. in l. pactum, quod dotale, in vlt.q.C.de collat. Crot. in l. reconiuncti, num. 156. verſic. decimo quæritur,ff de leg.3.

Tertiò, facit tex. in l.1.§. ſi minor, ff. de reb.eor. ibi, (*ſi minor emerit prædia, vt quoad pretium ſolueretur, eſſent pignori obligata,non puto pignus valere. Nam vbi dominium quæſitum eſt minori cępit non poſſe obligari,*) ex quo textu colligitur, quod in vno, eodemque actu acquiſitum eſt dominium prædij, quo pignori traditum eſt,& tamen actus non valet.Idẽ probatur in l.3.in fi.& l.4.& l.ſi ſponſus,ff.de donat.inter vir. & vxor. vbi ſi vir ſibi donanti iubeat, vt donet vxori, non valet donatio, nam ipſe cenſetur acceptare,& tradere vxori, licèt vt inquit textus (*ex celeritate coniungendarum inter ſe actionum vna occultetur.*)

Quartò, facit, nam aliud eſt eximere ſe,de medio repudiando,& aliud eſt ius delatum cedere: Primò caſu, per repudiationem tollitur impedimentum, quo ſublato alius ſuccedit, & hoc non prohibetur, idcircò non requirit ſollemnitates, Bart. in d. l. qui autem, paulò poſt principium. Secundò,verò caſu,quando ceditur ius delatum,neceſſariò pręcedit aditio,d.l.ſi auiæ,nec valet dicere, quod ſit momentanea aditio, nam momentanea ſunt in conſideratione, quando ex illi producitur, aliquis iuris effectus,l.2. C. de poſthum.hæred.inſtit.Bar.in l.fin.ff.de condition.inſtitut.Barboſ.in l.dotalem, num.13 ff ſol.matrim. & momentum temporis ſufficit in factis, l. ſi quis hæredem, ff. de inſtitut. & ſubſtitut. Bald.in l.ſi quis ad declinandum,§.in omnibus,num.37. C. de Sacroſanct.Eccleſ. Et hanc opinionem vltrà ſuprà allegatos, probat Rip.in l.ſi vnquam,q.11.nu.25. C de reuocand. donat. & eam latè defendit Sanch.in d.diſp.4. nu.16. cum ſeq.

Contraria tamen opinio, quod non requirantur ſollemnitates ex infraſcriptis fundatur;Tota vis aduerſæ opinionis eſt in tacita acceptatione iuris delati, quòd tertiò non ſucceſſuro ceditur, & in hoc aduertendum eſt, quod tacita acceptatio, ex quo fit ad finem renunciandi, & de ipſa principaliter non agitur, non eſt in conſideratione, ſed ipſa tantùm renunciatio conſideranda eſt, de qua principaliter agitur, l. ſi quis nec cauſam, ff.ſi cert. pet.l.qui acceptationem,ff.de condit.indeb.& tacita acceptatio, quæ neceſſariò ſupponitur,non debet eſſe in conſideratione, non ſolùm ex eo, quia de ipſa principaliter non agitur, ſed etiam, quia eſt momentanea,l. qui ſic,ff.de ſolution. Sicut non dicitur aliquid verſum in vtilitatem alicuius,quod non durat,l. 1. §.verſum, ff. de in rem verſo; Item non dicitur factum,quod factum nõ durat,cap.vndè, & ego de verbor. ſignif. Item,vt optimè tradit Socci. conſil.53.num. 28. vol.4. allegans Abb. in conſil. 68. ſtatutum, quod de qua-

de qualibet acquisitione, aliqua certa quantitas soluatur, non habet locum in tacita acquisitione ad finem renuntiandi, ratio est, quia talis acquisitio regulanda est secundum finem, arg. l. 1. ff. de sponsal. idcircò meritò concludit, quod si duo fiant actus distincti, licèt in continenti alter acquisitionis, & alter cessionis, locum habet dispositio extrauagantis ambitiosè, si tamen vnicus est actus cessionis, quia actus acquisitionis est implicitus, & occultatur, est momentaneus, & fit ad finem renunciandi, non faci, vt requirantur sollemnitates, sic ex Soccin. loc. cit. probat Phanut. de lucr. dot. Glos. 8. num. 17. cum. seq. vbi sic refert decisum à Rota Romana in vna Bononiensi, & secundum eandem decisione decidit Consilium Neapolitanum, refert Franch. decis. 14. in fin. probat etiam Roland. à Vall. consi. 15. num. 35. & 36. vol. 1.

Accedit etiam supradictis; nam certum est extrauagantem ambitiosè locum habere in alienatione bonorum immobilium, vel mobilium pretiosorum, Ecclesiæ tamen acquisitorum, seù incorporatorum, Clem. 1. in verb. ad mensam de excessib. Prælat. cap. 2. de feud. vt suprà probatum est, sed acquisitio, seù incorporatio bonorum non potest fieri in beneficium Ecclesię, nisi vel ex expressa voluntate Prælati volentis acquirere, Abb in cap. vt super nu. 10. de reb. Eccles. non alienan. latè Menoch. consil. 79. nu. 10. vbi alios allegat, vel ex tacita voluntate per signa declarata, v3. Si bona Ecclesię delata fecit in libro bonorū Ecclesiæ describere, Bar. in l. si vacantia, num. 9. versic. vel si Abbas, C. de bonis vacantibus, & ipsor. incorpor. lib. 10. Genuens. in practicab. Eccles. q. 12 Sed in cessione iurium Ecclesiæ delatorum, in qua implicita adest aditio, nulla est voluntas Prælati acquirendi, nec expressa, nec tacita, ergò nullo modo potest dici ius delatum fore Ecclesiæ acquisitum, & proindè sollemnitates non requiruntur; Ad quod etiam facit: Licèt de iure dominium bonorum Ecclesiæ donatorum transeat in Ecclesiam absque eo, quod donans tradat, l. fin. vbi Bar. nu. 17. C. de Sacrosanct. Eccles. requiritur tamen aditio ex parte Pręlati nomine Ecclesiæ recipientis, Bar. in l. 1. C. de bon vacan. numer. 10. sed in cessione non est vera aditio in beneficium Ecclesiæ, cùm nullus sit animus acquirendi, vt suprà dictum est, ergò in cessione nullo modo requiruntur sollemnitates.

Nec obstat tex. in l. 1. § si min. ff. de reb. cor nā vt optimè aduertit, Gl. ibid. in verb. emerit, pignoratio prædij à pupillo empti fuit non in eodem actu acquisitionis dominij, taliter, quod vnico actu acquireret, & pignoraret, sed post acquisitionem, & traditionem sibi factam, quo casu certum est pignorationem à pupillo factam non valere, & in hoc ponderanda sunt verba, tex. in l. si vir, §. si vir vxori, ff. de don. int. vir. & vxor. ibi, (*si post contractam emptionem nouo Consilio inito, id pactum fuisse factum,*) secus tamen si antè traditionem, pro qua decisione, allegat Gl. textum in l. Iulianus, §. offerre, ff. de action. empt. & in l. si hæreditates, C. de hæred. vend. & sic decisio textus in d. §. si minor, non facit ad casum nostrum.

Nec etiam secundò obstat tex. in l. 3. 4. & in l. si sponsus, ff. de donat. int. vir. & vxor. in quibus iuribus probatur, quod si vir, sibi donaturo iusserit, vt vxori doner, non valet donatio, ex eo, quod ipse censetur donare; Nam aduertendum est, in themate dictorum Iurium tres concurre actus; vnum implicitum, & duos explicitos, implicitus est, tacita

Vu

cita acceptatio donationis, duorum explicitorum, alter est, iussio, vt sibi donaturus vxori donet, alter vera, & realis donatio nomine mandantis vxori facta, & sic non facit ad casum nostrum, in quo adest tacita aditio cùm simplici renunciatione.

Neque remissio caducitatis ob Canonem non solutum dispositioni extrauagantis subijcitur. Cap. XVIII.

Ratio conclusionis est, quia caducitas non incurritur, nisi domino volente, l. 2. ibi, (*sed omninò si dominus voluerit, expellendo*,) C. de iur. emphyt. Est communi opinio, quam probat Bart. in d. l. 2. ibid. Salicet nu. 2. Bal. num. 3. in 2. lect. Ias. num. 6. cum seq. Parisius consil. 108. num. 33. lib. 1. Cepoll. consil. ciuil. 25. num. 2. Rodoan. loc. citat. q. 19. num. 15. Curt. Iun. cons. 109. num. 11. & 110. Tiraquell. in l. si vnquam, in verb. reuertatur, num. 10. C. de reuocand. donation. latissimè Corbul. de iur. emphyt. tit. de caus. priuat. ob non solut. canon. ampl. 45. num. 5. cum seq. Hinc notabiliter dixit Bald. in auth. qui rem, C. de Sacrosanct. Eccles. quod priuatio emphyteusis ob Canonem non solutum, non dicitur esse in facto, sed in potentia fieri, domino volente, & hanc doctrinam, Bald. sequuntur communiter DD. probant Rol. à Val. cõs. 57. n. 9. & cõs. 81. n. 6. vol. 3. Dec. consil. 138. Rot. Bonon. dec. 27. n. 15. vers. in contrarium, Corb. loc. cit. si à voluntate Prælati dependet caducitas, ergò potest licitè eam remittere, cùm illam remittendo dicatur potius non acquirere, quam alienare, Abb. in cap. potuit, num. 15. de locat. & conduct. Et quod ius proueniens ex vi caducitatis, dicatur potius ius quærendum, quam quæsitum, allegat multos Ricc. in prax. alien. decis. 135.

Confirmatur idem, nam priuatio ob Canonem non solutum, dicitur pœna legalis, Alexan. in l. qui Insulam, ff. de verb. oblig. per tex. in d. l. 2. C. de iur. emphyt. & in cap. potuit de locat. & conduct. sed pæna non debetur, nisi conuicta culpa, & post Iudicis sententiam, cap. fraternitatis 12. q. 2. Et in materia, de qua agimus secundum veriorem, & æquiorem opinionem non potest emphyteuta ob Canonem non solutum propria authoritate à directo dominio expelli, sed requiritur sententia Iudicis, Salycet. in d. l. 2. col. 6. ibid. Ias. num. 103. Cagnol. in auth. qui rem, num. 39. C. de Sacrosanct. Eccles. in l. si quis maior, num. 107. C. de transaction. Berou. consil. 54. vol. 3. Bursat. consil. 91. num. 2. lib. 1. Menoch. consil. 301. num. 23. vol. 4. Afflict. decis. 97. vbi etiam Vrsil. Guid. Pap. decis. 107. Mastrill. dec. 93. Corbul. loc. cit. tit. de caus. priu. ob deterior. num. 18. cum seq. si requiritur conuictio culpæ, & Iudicis sententia necessariò sequitur, quod dicatur ius quærendum, quod potest Prælatus absque sollemnitatibus renuntiare, vt suprà probatum est, ergò. Hanc nostram sententiam probant Glos. in d. cap. potuit, in verbo expelli, vbi Cardinal. Florent. Imol. num. 34. Abb. num. 15. & omnes Canonistæ, Ias. qui testatur de communi in d. l. 2. num. 130. & in l. seruus creditoris, num. 2. C. de pact. Alex. consil. 105. num. 15. lib. 3. & consil. 5. nu. 19. lib. 5. Ruin. consil. 70. num. 14. lib. 5. Dec. cons. 329. num. 3. Cepol. consil. ciuil. numer. 46. Clar. in §. emphyteusis q. 10. num. 3.

Intelligenda tamen est conclusio, vt possit solus Prælatus remittere, si tamen Ecclesia non est collegiata,

nàm

nàm tùnc requireretur consensus Capitali, Glos. in d. cap. potuit, in verb. expelli, vbi etiam Anton. de Butr. num. 19. Imol. num. 34. Ias. in d. l. 2. num. 130. Alex. in d. consil. 5. & consil. 105. eod. vol. Berou. cons. 102. num. 57. lib. 1. Paris. cons. 108. num. 43. vol. 1. Sarmient. Selectar. senten. lib. 3. cap. 6. num. 1. Corbul. loc. citat. tit. de causa priuat. ob Canon. non solut. limit. 21. num. 5. Et remissio caducitatis non solùm inducitur per receptionem Canonis à Prælato factam, vt suprà, sed etiam si fiat à procuratore Prælati cùm speciali tamen mandato, Berou. consil. 116. num. 10. vol. 1. Ruin. consil. 110. num. 10. vol 1. Afflict. decis. 129. num. 10. vel si non habuerit speciale mandatum, Prælatus postea ratum habeat, Dec. cons. 329. num. 3. Ruin. consil. 151. num. 12. vol. 1. Hyppolit. Riminal. cons. 22. num. 12. Corbul. d. limitat. 21. num. 16.

Et procedit etiam suprafirmata conclusio, etiam stante pacto in concessione emphyteusis apposita, quod Canone nō solutum per biennium ipso facto remaneat priuatus emphyteusi; Ratio conclusionis est, nàm licèt verbum ipso facto, importet, quod ipso iure absque Iudicis ministerio inducatur priuatio, cap. 1. §. sacri, vbi Gemin. de homicid. in 6. l. fin. vbi Bald. C. locat. facit tex. in cap. penul. de immunit. Eccles. in 6. cap. ad Apostolicæ. § penul. de re iudic. in 6. Clem. 1. § nos eorum, de stat. monac. Glos. in cap. in pœnis de reg. iur. in 6. & in cap. quam sit, in verb. eo ipso de elect. in 6. quia tamen pactum intelligitur, iuxtà iuris dispositionem, idest, vt domino volente emphyteuta iure suo priuetur secundum doctrinam, Bar. Salicet. Ias. & aliorum in d. l. 2. & idem Bar. tradit in l. 1. ff. si ager vectig. vel emphyt. petat. & in auth. qui rem, C. de Sacrosanct. Eccles. vbi etiam Bald. idcircò etiam stante pacto, quod Canone non soluto, res incidat in commissum, poterit Prælatus Canonem recipiendo, caducitatem remittere, sic notabiliter Dec. cons. 138. num. 6. & cons. 144. & 452. Soccin. Iun. consil. 111. col. 2. vol. 2. Cephal. consil. 3. num. 11. & consil. 27. num. 10. & 50. vol. 1. Corn. consil. 115. num 1. vol 1. Rolan. à Vall. qui alios allegat consil. 57. num. 9. & consil. 81. nu. 6. volum. 3. Corbul. in d. tit. de caus. priuat. ob Can. non sol. ampliat. 45. num. 7. cum seq. Idem est etiam si supradicto pacto fuit appositum iuramentum; Ratio est, quia iuramentum sequitur naturam actus, super quo interponitur, & non impedit, quin non subintelligatur conditio, quæ est de natura actus, l. fin. C. de non numer. pecun. l. fin. ff. qui sat. dar. cogan. & sicut supradiximus, quod pactum appositum de soluendo canone intelligitur, iuxtà iuris dispositionem, pro quo etiam faciunt dicta per Mastril. d. decis. 93. ergò ità etiam stante iuramento in specie probat Gratus consil. 55. num. 26. lib. 1. Corbul. d. ampliat. 45. nu. 7. cum. seq.

Et licèt incontrarium dici possit, quod quando disposita à iure deducuntur in pactum, operantur aliquid amplius, quod de iure operabatur, ad hoc, ne pactum reddatur elusorium, iuxtà doctrinam Bald. communiter receptam in rubr. Cod. de contrah. empt. num. 9. quam latè ex multis ornat Mantic. de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 26. Idcircò in casu nostro posset dici, quod caducitas stante pactum non solùm dicitur pæna legalis, vt suprà probatum est, sed etiam conuentionalis, Genuens. in practic. cap. 92. Tamen aduertendum est secundum veriorem opinionem, quod pœna conuentio-

uentionalis non exigitur ab Ecclesia, nisi quatenus cum interesse concurrit, cap. suam, secundum vnum intellectum de pœnis, tradunt Canonistæ in cap. dilecti de arbit. sic communiter iudicatur à Sacro Cõsilio, Affl. decis. 135. & Rota sępius secundum hanc opinionem decidit Seraph. dec. 313. 794. & 819. tradit Genuen. in practica, d. c. 92 & 086. Ecclesia enim, quæ semper benigna est, multò magis in pœnis exigendis, benignitatem ostendere debet, Soccin. consil. 66. vol. 3. Idcircò in materia pœnę commissę in dubio contra Ecclesiam iudicandum est, Bursat. consil. 181. num. 48. lib 2. Clar. in d. §. emphyteusis, q. 8. versic. sed quis, Genuens. d. cap. 92. ergò etiam stante pacto, adhuc potest caducitas remitti, ex quo potius agitur de non acquirendo, quam de alienatione acquisitorum.

Procedit etiam suprafirmata doctrina, non solùm in remissione caducitatis ex causa canonis non soluti, sed etiam ex causa alienationis, domino irrequisito; Ratio est, quia etiam in casu alienationis caducitas non inducitur, nisi domino volente, Bal. notabiliter in l. fin. C. de reuocand. donat. Alex. consil 173. vol. 2. Abb. consil. 67. lib. 2. latè probat Rolan. à Vall. consil. 57. num. 9. vol. 3.

Quid autem dicendum sit in dispositione testatoris, qui prohibuit bona sua alienari, & in casu contrauentionis, mandauit, vt ipso iure bona Ecclesiæ applicentur, an possit Prælatus sequuta contrauentione remittere ius caducitatis. Respondeo, idem dicendum esse; Ratio est, quando licèt deuolutio fiat ipso iure, ex vi verborum testatoris, & cõtrauenicns ipso iure cadat, hoc tamen ius licèt Ecclesiæ acquiratur, requirit tamen Prælati acceptationem, ad hoc, vt irreuocabiliter fiat Ecclesiæ, sic notabiliter Rip. in l. 1. num. 51. ff. de leg. 1. Cassiodor. decis. 2. & 3. de locato, Puteus dec. 8 lib. 2. Idcircò potest Ecclesia ius sibi delatum remittere sicut supra dictum est in legato, cuius dominium antè acceptationem transit in legatarium ex tex. in l. à Titio, ff. de furtis, & l. cùm pater, §. fundo, ff. de leg. 2. declarat Rip. in l. in fideicommissariam, n. 14. ff. ad Trebell. reuocabiliter tamen sic fuit à Rota resolutum in vna Regiensi bonorum in anno 1585. die 1. Aprilis coram Sanctissimo Clemente VIII. tunc Sacræ Rotæ Auditore, refert Marescott. variar. resolut. lib. 1. cap. 5. in princip.

Quid autem dicendum, si in concessione emphyteusis, vel feudi Ecclesiastici fuisset oppositum pactum de non alienando ab emphyteuta, etiã saluo assẽsu directi domini, & etiam de non alienando à Prælato; An sequuta alienatione possit Prælatus remittere caducitatem. In hoc aduertendum est, quòd licèt vera sit conclusio, quod alienatio facta saluo assensu cùm clausula, nec aliter, nec alio modo, valet, nec incidit alienans in commissum, etiam tradita possessione, Bal. in cap. 1. §. fin. nu. 5. quæ sit prima caus. benef. ammitt. quem communiter sequuntur Doct. tradunt Rip. in cap. cùm M. Ferrariensis, num. 80. versic. 2. intellige de cõst. Clar. in §. emphyteusis, q. 13. num 5. versic. benè verum est, Grammat. decis. 163. Corbul. in d. tit. de caus. priuat. ob alien. limit 37 Nam illa verba, nec aliter, nec alio modo, faciunt deficere consensum partium, ità vt nihil egisse videantur, si domini consensus non accederit, Curt. Sen. consil. 8. num 4 Gozadin. consil. 3. num. 23. Cephal. consil. 18. num. 13. lib. 1. Vndè assensu domini non subsequente, alienatio non censetur facta Clar. in §. feudum, q. 13. versic. item quæro;

quæro; Idcircò non intrat caducitas stante supradicta reseruatione, prout pluries fuit à Rota varijs temporibus decisum, refert Marescott. variar. resol. lib. 1. cap. 78. Quando tamen speciali pacto cautum fuit, quod nec etiam cum tali reseruatione fiat alienatio, certum est sequuta alienatione adesse caducitatem, Marescott. loc. cit. num. 6. vers. sed dubium est; Et in hoc casu, licèt regulariter verum sit Prælatum posse remittere caducitatem cùm consensu tamen Capituli in Ecclesia collegiata, in alijs verò ipsum solum tamen in casu, de quo agimus, non potest remittere caducitatem; Ratio est, quia non solùm est deuolutum ius Ecclesiæ, sed etiam ex vi pacti arctata est facultas Prælati ad remittendum caducitatem, ex quo in ipsa concessione pro beneficio Ecclesiæ adest speciale pactum, ne alienetur, etiam cùm assensu, ideò non potest formam concessionis alterare, vt suprà dictum est. Et licèt in emphyteusi, vel feudo sæculari supradicta non procedant, cùm possit directus dominus renuntiando iuri suo, ex regula tex. l. si quis in conscribendo, C. de pactis, remittere caducitatem ex illa ratione, quod quando lex aliquid statuit, quod principaliter respicit priuatam vtilitatem, intelligitur habere tacitam conditionem, nisi ij, quorum vtilitas agitur, aliter velint, l. 1. §. & operis, ff. de oper. nou. nunc. Raphael Cuman. consil. 50. num. 3. Abb. q. 2. num. 12. In Ecclesia verò, quia Prælatus non potest iuri Ecclesiæ quæsito renunciare, necessariò sequitur, quod stante supradicto pacto, non possit Prælatus iuri Ecclesiæ quæsito præiudicare, nisi ex legitima causa, & adhibitis debitis sollemnitatibus, sic in puncto de quo agimus, tradunt Berou. consil. 122. numer. 8. 9. & 10. refert, & sequitur Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 23. tit. 26.

Supradicta etiam procedunt si ijs, qui alienauit, statim per alium contractum rem alienatam reemit; Ratio conclusionis est, nam quæsitum alicui, facto alterius, non potest auferri facto eiusdem, cuius opera fuit quæsitum, l. fin. ff. de pact. Aym. Crauet. consil. 6. nu. 14. alios allegat Tiraq. de retract. lignag. §. 1. Glos. 18. nu. 56. & notabiliter dixit Bald. in l. si constante, §. exceptis, C. de donat. int. nupt. quod quando ex contractu, vel occasione ipsius, est ius quæsitum alicui tertiò re, vel spè, non potest in illius præiudicium à contrahentibus recedi, Gl. & communiter Doctor. in l. certi conditio, §. si nummos, ff. si cert. pet. latè Ias. consil 213. col. 4. versic. confirmantur supradicta, lib. 2. Et procedit dictum etiam si fiat alius actus præterito similis, nam quando per conuentionem est alteri ius quæsitum, non possunt contrauenientes in præiudicium illius, cui fuit ius quæsitum, etiam per alium actum illi similem se pęnitere, Bar. & Paul. de Cast. in l. 1. §. si rē, ff. depositi, Cyn. & Alberic. in l. fin. col. penult. vbi etiam Ias. num. 136. qui testatur de communi opinione, C. de iur. emphyt. Anchar. & Imol. in cap. potuit de locat. idem dicendum, etiam quando ex dispositione alicuius certa pęna alicui venit applicanda, nam si per contrauentionem incursa sit pęna, non potest ipsemet author relaxare, nam regula, quod author contractus potest esse author distractus, intelligitur antè incursam poenam, non autem post in tertij præiudicium, Bald. in l. 2. num. 10. C. si seruus exportat. vendat. Ias. in l. fin. nu. 10. ff. de pact. latè in proposito tradit Marescott. variar. resol. lib. 1. cap. 5. num. 7. cum multis seq.

Pro complemento supradictorum non est

eft prætermittenda notabilis decifio Rotæ in vna Romana prætenfæ deuolutionis domus die 24. Iunij 1597. coram Seraphino, quam refert Marefcott.loc.citat.lib.1. cap. 58.in fin. Nempè quod in cafu deuolutionis ex caufa alienationis Domino irrequifito, quocunque ftrictiffimo pacto exiftente in conceffione, ob quod locus erat caducitati, Rota noluit admittere deuolutionem, iuxtà iuris rigorem, fed innixa æquitati mandauit augeri Canonem.

De conceffione bonorum Ecclefiæ in emphyteufim. Cap. XIX.

QVando conceffio fit feruata forma iuris de bonis folitis concedi cùm Ecclefiæ vtilitati licita eft, conftat ex eadem extrauagante ambitiosè, circà quod tria notanda funt. Primùm eft, vt conceffio fiat feruata forma iuris, hoc eft, vt non alterentur iuris difpofitiones, quæ de emphyteufi Ecclefiaftica loquuntur, videlicèt, quod vfque ad tertiam generationem concedatur, & cùm alijs pactis, & conditionibus, de quibus latè per Clar. in §. emphyteufis, tradunt communiter Doct. in l.2.C. de iur.emphyt.

Secundùm eft, vt fiat conceffio bonorum Ecclefiæ, quæ folitæ funt concedi: in hoc enim cafum non requiruntur follemnitates, exiftente tamen eadem caufa, ob quam aliæ cõceffiones fuerunt factæ, probatur ex cap. fin. de feud. cap. vt fuper, vbi Innoc. & Abb. de reb. Ecclef. non alien. eft communis opinio omniũ, quam probant Alex.confil.9.vol.3. Roland. confil. 1.numer 85.vol.1. Guid.Pap.decif.100.Bal.decif.92. Afflict.decif.305. vbi Vrfill.nu.10. Rodoan.loc.cit.rub.33.caf.6.Ricc. loc.cit.decif.125.Genuenf. in practicab q.24.Barbof.de author.Epifcop.alleg.95.num. 29. Ratio conclufionis eft, quia Prælatus non dicitur alienare quando veterem alienationem confirmat, etiam fi in aliã perfonam transferat, l. 1.§.permittitur, ff.de aqua quotid. & æftiu. cap. 1. in princ. vbi Bald. per quos fiat inueftit. Glof. in auth.hoc ius porrectum in fin. C.de Sacrofan. Eccl. Bal. in Margar. in verb. Prælatus, Guliel. de Cuneo in l.contra iuris, ff. de pact. Et folita concedi non dicuntur propriè alienari, Abb. Butr. & alij in d.cap. fin. de feud. Idcircò follemnitates non requiruntur, Bar. in auth.qui rem, C. de Sacrofanct. Eccl. & in l.fi vacantia, C. de bon. vacantib. & incorpor.lib.10.& in l. 1.C.de imponend.lucrat. defcript. lib.10. vbi dicit, quod res Ecclefiæ femel emphyteuta femper durat emphyteuta, per tex in l.pater,§.is, ff. de leg. 3. Idem probant Calder. confil 11.de feudis, Alex.confil.14. col. fin.& 189. vol. 2. & confil.9. vol.3. Dec.in d.auth. qui rem, latè probat Rodoan loc.citat.rubr. 33. caf.6.Ricc.loc.cit.decif 125.

Quæ autem requiratur, vt res dicatur folita concedi, licèt variæ fint Doctorum fententiæ, vera tamen eft refolutio, quod fufficit vnica conceffio facta cùm debitis follemnitatibus; Ratio conclufionis eft, quia folitum in vna vice verificatur, Bar. in l.4 §.item Mela, ff. de alimen. & cibar.leg.& in hoc differt folitum a confueto, nam folitũ vnicum actum requirit, confuetum verò duos, Crefcent. decif. 1. de confuetudine Menoch. confil. 79 vol. 1. Molf. ad confuetud. par. 1. cap 5. num. 24. vbi alios allegat Ricc. d.decif.125.

Et ficut res femel alienata dicitur effecta alienabilis, l.cùm pater, §. quindecim,

decim, ff. de leg. 3. ità res semel concessa dicitur effecta concessibilis; Hanc opinionem probant Bart. in d. auth. qui rem, & in d. l. 1. Andr. de Iser. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. Anton. Gabr. comm. concl. tit. de locat. concl. 1. nu. 5. Curt. tract. de feud. par. 2. q 3. Ruin. consil. 35. num. 3. lib. 1. Vrsill. ad Afflict. d. dec. 305. num. 10. extat decisio Rotæ Romanæ, apud Seraph. 1451. aliàs decisiones allegant Gomes. reg. de trienn. q. 14. versic. non obstat, Rodoan. & Ricc. locis citatis; Quare dùm res Ecclesiæ per vnicam concessionem sollemniter factam, effecta est alienabilis, poterit Prælatus de nouo absque alia sollemnitate illam concedere, rationabiliter arbitrando concessionem in vtilitatem Ecclesiæ cedere, faciunt tradita per Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. cas. 81. num. 5. quem nouissimè sequitur Facchinet. lib. 2. controuers. iuris cap. 68. Mols. loc. cit.

Procedit dictum etiam si post sollemnem cõcessionem interuenisset alia concessio, cùm reseruatione assensus quatenùs opus sit, nam talis concessio cùm reseruatione assensus, nihil obest, ex quo reseruatio fuit conditionalis, Bald. in cap. Cumana de electiõn. & in casu, de quo agimus solitum concedi non fundatur in præsumptione, sed in veritate, quæ ex prima concessione sollemniter facta, resultat, Decis. Rotæ Pisanæ 81. & Ricc. dicta decis. 125.

Quando verò non constat de concessione sollemniter facta, sufficit si reperiantur duæ concessiones cùm spatio triginta, vel quadraginta annorum; per binum enim actum vallatum beneficio temporis inducitur solitum, taliter, vt nulla alia sollemnitas requiratur in concessione, Iacob. de Beluis. in d. cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. per tex. in l. 3. C. de Episc. audient. consuetudo enim dicitur frequens, & continua assuetudo, l. 1. C. quæ sit long consuet. Et frequenter dicitur fieri, quod bis fit, §. pen. in auth. de defensor. Ciuit. Cardinal. Alex. in d. cap. 1. Bal. in l. de quibus, ff. de legib. Imol. in d. cap. fin. de feud. Dec. in d. auth. qui rem, Alex. consil. 5. & 9. vol. 3. Dec. consil. 142. & 144. Afflict. in Constit. Regni Diuæ memoriæ, nu. 67. Clar. in §. feudum, q. 13. num. 3. Vrsill. ad Afflict. d. decis. 305. num. 10. est communis opinio, de qua testatur Ias. consil. 155. col. penult. lib. 2. Rodoan. loc. cit. extant variæ decisiones Rotæ, quas post Rodoan. referunt Ricc. loc. cit. Genuens. in pract. q. 24. vbi dicit non esse recedendum ab authoritate Rotæ, quæ pluries decreuit sufficere vnicam concessionem cùm sollemnitate, vel duplicem concessionem cùm spatio 40. annuorum; licèt non irrationabiliter defendi possit, sufficere spatium 30. annorum cùm duplici concessione ex regula, quod ex spatio 30. annorum præsumitur assensus, etiam si non enuncietur, gl. in c. perueni t, vbi Imol. de empt. & vendit. Felyn. in cap. Albericus in fin. de testam. Rot. Rom. apud Seraph. decis. 1042. sed de hoc latius infrà quando de præsumptione assensus ex cursu temporis agemus.

Tertiùm, quod requiritur est, vtilitas Ecclesiæ, quæ consideranda est, vel ex quantitate, quæ recipitur in concessione, quæ vulgò dicitur, *per l'entratura*, vel habita ratione ad annuum Canonem, sub quo conceditur, nam vtilissima dicitur concessio secundum omnes, si Canon ascendat ad quantitatem fructuum, Ancharan. consil. 122. Ias. consil. 54. volum. 1. Menoch. consil. 494. nu. 6. volum. 4. & de iure sufficit, quod concessio fiat, cùm diminutione sextæ partis redditus, auth. perpetua, C. de Sacrosanct. Eccles. quæ iure remit-

remittitur ob periculum sterilitatis, & aliorum casuum fortuitorum ad emphyteutam pertinentium, Bald. in d. auth. perpetua, Archidiac. & Bellamer. in cap. perpetua 10. q. 2. Sic multoties fuit à Rota decisum, Ricc. loc. cit. decis. 129. Ratio est, quia periculum est pretio æstimabile, cap. in Ciuitate de vsur. l. iactum, ff. de contrah. empt. Et licèt dispositio dictæ auth. perpetua, sit lex Imperatoris, quæ Ecclesiam non ligat, & reperiatur inserta in decreto, in d. cap. perpetua 10. q. 2. hoc tamen à Gratiano actum fuit ad ostendendam Imperatorum deuotionem erga Ecclesiam, non autem, vt ipsa ligetur, idcircò, Petrus Gabellin. consil. 172. dixit, quod post dispositionem extrauagante ambitiosè, non potest fieri relaxatio sextę partis, sed in hoc est aduertendum, quod supradicta diminutio non est facienda ex iuris ciuilis dispositione, sed ex dictamine rationis naturalis, quæ etiam in alienatione bonorum Ecclesiæ locum habet, & consideranda est à Prælatis, quibus committitur à Summo Pontifice, vt decernāt vtrum alienatio in vtilitatem Ecclesiæ cedat, optimè aduertit Ianuen. loc. cit. q. 79. Imò neque plus iusto pretio offerenti, bona Ecclesię concedenda sunt, Glos. c. hoc ius porrectum 10. q. 2. Neque si pręcedentibus subhastationibus, licitatur plus iusto pretio offerat: iustitia enim pretij attendenda est, nullus enim, & in vllo minus Ecclesia, cùm alterius iactura ditari debet, Glos. in cap. 1. de in integr. restitut. Abb. cap. 1. de empt. & vendit.

Omnia supradicta intelligenda sunt, etiam in renouatione emphyteusis facienda proximioribus defuncti ob finitam generationem; Ratio conclusionis est, nam Ecclesia tenetur præferre proximiores defuncti in renouatione inuestituræ, Bar. in l. 1. ff. de priuil. creditor. nam aliàs eis fieret iniuria, & de Iure Canonico illis daretur appellatio, Bar. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqu. quotid. & æstiu. & in l. si mihi, & Titio, vbi etiā Angel & Alex. ff. de verbor. oblig. Alex. consil. 80. num. 11. lib. 1. vbi addit. in verb. quam alijs, plures allegat, latissimè Dec. consil. 327.

Hoc ius petendi renouationem inuestituræ, siuè ius Prælationis competens proximioribus defuncti, durat per annum, Ias. in l. 2. n. 22. C. de iur. emph. Rip in l. 1. nu. 11. ff. de priuil. credit. Roman. consil. 22. Gozadin. consil. 71. num. 2. Soccin. Iun. cons. 9. nu. 17. vol. 3. Rolan. à Vall. consil. 3. num. 150. vol. 1. Surd. cons. 181. nu. 39. vol. 2. Clar. in §. emphyteusis q. 43. nu. 3. Nec competit, quando emphyteusis ob culpam ammittitur, videlicèt ob Canonem non solutum, vel aliam similem culpabilem causam, Ias. in d. l. 2. in 5. notab. Rip. in d. l. 1. num. 12. Roman. cons. 212. Paris. consil. 101. num. 132. vol. 1. Alex. consil. 6. nu. 16. vol. 3. Surd. d. consil. 181. num. 30. vol. 2. In hoc tamen Regno admittitur purgatio moræ, etiam post sententiam deuolutionis ob Canonem non solutum, Afflict. decis. 134 Vrsill. ad Afflict. decis. 392. Idem etiam practicatur in Curia Archiepiscopi, quæ fundata in æquitate, nunquam declarat emphiteusim deuolutam, sed admittit purgationem morę, Ricc. loc. cit. decis. 131.

Quod autem dictum est non dari Prælationem, quando emphyteusis ammittitur ob culpam, intelligitur de culpa damnosa domino directo, nō autem si ex defectu assensus, vel aliarum sollemnitatum contractu annullato emphyteusis deuolueretur ad Ecclesiam, Aretin. consil. 77. nu. 6. Seraph. decis. 546. Marescott. variar. resol. lib. 2. cap. 110. num. 15. Ricc. loc. citat. decis. 132. Quando

verò ob culpam emphyteutæ resoluitur contractus, non solùm cessat ius Prælationis, vt supradictum est, sed etiam meliorationes amittuntur, & fiunt directi domini, l. 2. vbi omnes notant, C. de iur. emphyt. Guid. Pap. decis. 169. & 438. vbi testatur de communi, Berou. familiar. quæst. q. 19. in princ. & q. 96. num. 4. Rolan. à Vall. consil. 28. nu. 12. & 16. cùm seq. lib. 1. Clar. in §. feudum, q. 88. in princ. & in §. emphyteusis, q. 45. in fin. Hoc tamen non procedit, quando annua pensio fuisset æquiualens ad fructus, qui colliguntur, nam ex quo tùnc potiùs dicitur contractus locationis, quam emphyteusis, meliorationes non amittuntur, Bar. in l. 1. nu. 4. vbi etiam Ias. num. 35. C. de iur. emph. Aretin. consil. 55. numer. 4. Bellon. consil. 21. num. 18. Natta, qui testatur de communi consil. 49. Clar. in dict. §. emphyteusis q. 1. propè fin. Franch. decis. 191. Merescot. d. cap. 110. nu. 14. Et sicut Colonus finita locatione meliorationes non amittit, l. Colonus, vbi Bar. & Paul. de Castr. ff. locat. ità & in emphyteuta, cùm in casu de quo agimus, fit ad instar locationis perpetuç; Idcircò multi dixerunt, etiam ad extraneos hæredes transire, Bal. in cap. litteræ de dilation. Cagnol. in l. 2. nu. 202. C. de rescind. vend. Cephal. consil. 9. Rolan. à Vall. consil. 96. volum. 1. Dec. consil. 31. latè Mant. qui alios allegat de tacitis, & ambig. conuen. lib. 7. tit. 19. num. 27. Et procedit dictum, etiam si pensio non esset omninò æquiualens ad fructus, sed quasi, Ruin. consil. 61. num. 22. lib. 1. Riminal. Iun. consil. 461. num. 6. vol. 4. Hinc Afflict. decis. 72. dixit censeri emphyteusim simulatam, si à principio soluatur medietas valoris rei, allegat Glos. in l. fin. C. de prædijs Curial. lib. 10.

In alio, etiam casu deuoluta emphyteusi meliorationes non amittuntur, & est quando emphyteuticarius, vltrà propriam obligationem, vel pactum fundũ meliorauit, Bal. in auth. excipitur, C. de bonis, quæ liber. idẽ Bal. Alex. & Lanc. Dec. in l. Senatus, §. Marcellus, ff de leg. 1. Dec. cons. 518. Et idem esse in feudo, probatur ex tex in §. si vassallus, Hic finitur lex Conradi, & faciunt ad propositum, tex. in l. domos, ff. de leg. 1. in l. diuortium, §. impendit, ff. sol. matr. l. eum ad quem, C. de vsufruct. Franch. decis. 191. Quæ autem impensæ debeantur, & quomodò liquidentur, & quid in beneficijs de iure patronatus, latè post alios tradit de Pont. in decisionib. Collater. Consil. decis. 12. Pro supradictis autem meliorationibus datur retentio rei, l. si in area, & l. si non sortem, §. si certum, ff de cond. indeb. Capyc. decis. 17. & etiam oblata cautione de soluendo meliorationes non tenetur emphyteuta dimittere rem in casu caducitatis, sed potest ipsam retinere vsquequò soluantur meliorationes, Ruin. cons. 84. col. pen. versic. circà secundum, vol. 1. Tiraquell. de retract. conuention. Glos. 11 in verb. reparationes necessarias, Franch. decis. 112. n. 1.

Quid autem dicendum, si meliorationes essent magni valoris, & Ecclesia pauper taliter, quod non posset soluere? Maxima est difficultas. Et licèt tex. in l. in fundo, ff. de rei vendic. declarat in tribus tantum casibus vtiles impensas fore soluendas. Primò, si dominus est diues, & sine magno detrimento soluere potest; Secundò, si ipsemet dominus erat facturus, nàm tùnc etiam si esset pauper tenetur; Tertiò, si rem habebat venalem, & Peregrin. tract. de fideicomm. ar. 50. num. 33. dixerit fuisse iudicatum in Ciuitate Patauij fideicommissarium pauperem in casu deuoluti fideicommissi non

teneri soluere meliorationes magni valoris,& propterea decipi eos,qui magna construunt ædificia,ad hoc, vt adueniente conditione ex impotentia soluendi meliorationes,bona fideicommisso subiecta non repetantur ; Vera tamen est resolutio soluendas esse ab Ecclesia meliorationes hæredibus emphyteutæ, vel ab ipsis hæredibus Ecclesiæ valorem fundi, vel saltim arbitrio Iudicis, aucto Canone, habita ratione ad fundum,& meliorationes de nouo faciendam esse concessionem ; Faciunt dicta per Peregrin.& Franch. locis citatis, & nouissimè per Genuens.loc.cit.q. 69. Pro quo etiam facit notabilis decisio Rotæ coram Seraphino, quæ in casu deuolutionis, noluit ipsam admittere, sed mandauit augeri Canonem, refert Marescott.variar.resolut.lib. 1. cap. 78.in fin.

Pro complemento huius doctrinæ notandum est in renouatione concessionis bonorum Ecclesię attendendam esse ipsius vtilitatem,vt supradictum est; idcircò si prima causa concessionis cessat,vt puta,quia res sterilis concessa fuit,vt ad culturam reduceretur,si postea ad Ecclesiam reuertatur, effecta iàm fertilis noua causa requiritur, vt reconcedatur, Abb.in cap.vt super.num. 11. de reb.Eccles.non alien.Rodoan. loc. cit.q.12.num.57.& 58.Thesau.for. Eccles. cap. 15. num. 3. Idcircò in noua concessione rei emphyteuticæ debet adesse vtilitas Ecclesiæ tempore vltimæ concessionis, Cęsar de Grass. decis. 4. locat. Rotæ Romana pluries,quam refert, & sequitur Barbos.de potestat.Episcop. allegat.95.num.34.

Relicta pro celebratione missarum, vel anniuersariorum, an subsint dispositioni extrauagantis. Cap.XX.

Bona relicta pro celebratione missarum,vel anniuersariorum, & si pro onere missarum censeantur hypotecata, non tamen mutant naturam bonorum laicalium, Gammæ decis.288.num.4. in princ. sed dicuntur bona temporalia obligata, tamen pro onere spirituali, Rebuff. de pacific.possessor.num.281. vers. & ideò,Guid.Pap.dec.187. Valasc. decis.60.nu.12. Perez de anniuers. & Cappell.lib.1.cap.5.num.61. & lib.2.cap.1.nu. 2. & propterea non possunt effici beneficia Ecclesiastica, prout decreuit Rota in vna Salernitana Oratorij in anno 1559. coram Domino Quiroga, refert Garz.de benefic.par.1.cap.2.num. 106. quare possunt absque sollemnitatibus alienari, idem Perez dicto num.61.

Quod intelligendum est, etiam si bona stabilia cùm onere anniuersarij relinquantur alicui Hospitali, absque tamen Episcopi authoritate erecti, nam talis locus non dicitur pius, Ioannes Faber in §.nullius, Institut. de rer. diuis. nec gaudet priuilegijs piæ causæ,Bal.in auth. hoc ius porrectum, C.de Sacrosanct. Eccles. & potest destitui, Glos. in Clem. quia contingit, in verbi aliae de relig. domib. Abb. consil. 31. latissimè Valasc.decis.105. num. 7. & 34. & latè nos in princ.huius quæst.Idcircò possunt bona absque sollemnitatibus alienari, Alex.consil.4. vol.3. Paris.cons.34.num. 19. Perez in d. cap.1.num.1.

Idem dicendum, si particulari Sacerdos deputetur à testatore pro celebra-

lebratione missarum, vel detur facultas hæredibus deputandi non enim per hoc dicuntur illa bona spiritualizata, sed remanent temporalia, nec requiritur Episcopi authoritas in tali deputatione, Dec. in cap. ex parte, num. 10. de rescrept. Bellamer. in cap. super hoc, q. 15. de renunciation. Guid. Pap. decis. 187. Rebuff. de pacif. possessor. nu. 287. Spin. de testam. Glos. 4. princip. tit. de patron. num. 42. Valasc. d. decis. 105. num. 1. 6. & 55. Perez d. cap. 1. num. 13. latè Garz. de benef. par. 1. cap. 2. num. 102.

Et supradicta locum habent, etiam si testator fundans anniuersarium, illud nominet Cappellaniam, vel beneficium, nam impropriè dicetur Cappellania, nec sub appellatione beneficiorum, venit notabiliter, Zerul. in prax. in 2. par. in verb. beneficium, nu. 10. Ratio est, quia non potest dici beneficium, quod authoritate Episcopi non est fundatū, cap. beneficium de reg. iur. in 6. & Cappellania, tunc efficitur beneficium, quando authoritate Episcopi erigitur in titulum beneficij, non autem quando dantur stipendia annua, vt celebrentur missæ, vel officia diuina in aliquibus temporibus, vel altaribus; Gomes. in reg. de annal. possess. q. 5. & de exprimendo valore beneficij, q. 4. extat Sacris Congregationis, quam post Zerul. refert Perez d. cap. 1. num. 33. Nec censetur testatorem voluisse efficere Cappellaniam Collatiuam ab Ordinario, cùm ipsius consensus non fuerit requisitus, Garz. loc. cit. num. 111. idcircò remanet Cappellania laicalis, & profana, vt post Fabrum, Guid. Pap. & alios tradit Pet. Greg. Tolos. de benef. cap. 11. num. 10. in fin. Perez loc. cit. num. 33. & seq. Pro quo facit Glos. singul. in extrauagant. execrabilis de præben. inter communes, in verb. quæ aliàs, cuius verba hæc sunt; (Aut quis beneficia possidet, vt titulata, quo casu propriè dicitur Clericus, seù Cappellanus talis Ecclesię, seù Cappellæ, in qua titulatus est, cap. Clericos 71. dist. c. 1. 21. q. 1. c. Episcopū 7. q. 1. Aut autem ea is tenet, vt non intitulata, quo casu non censetur clericus, seù Cappellanus Ecclesiæ, quia intitulatus non est,) & infrà dicit eadem Glos. (Beneficiatum voco sine titulo istos assisios portionarios, habentes altaria, seù Cappellas pro missis defunctorum,) iuxtà tex. in cap. penul. de Cler. non residen. cap. si significatum de præbend. Idcircò non dicuntur fructus Ecclesiastici, sed stipendium ratione operis personalis, & laboris, Couar. lib. 3. variar. resol. cap. 13. nu. 1. Rodoan. loc. citat. q. 1. An Prælatus possit disponere de rebus Ecclesiæ, §. in hac igitur materia, nu. 16. Nec supradicta anniuersaria computantur in valorem beneficiorum, Staphileus de formis expectatiu. §. noua forma, num. 45. Guttier. consil. 8. num. 1. & 2. Barbos. in l. diuortium, §. quod in anno, num. 7. ff. sol. matr. Nec veniūt in locatione beneficiorum, Carozius de locat. par. 3. tit. de reb. Eccles. locan. concl. 8. versic. ampliatur; Nec comprehenduntur in prohibitione, ne quis plura beneficia vniformia sub eodem tecto retineat, nam potest Sacerdos pluribus missarum memorijs sub eodem tecto deseruire, Gemin. in cap. 1. nu. 14. versic. in eadem Glos. de consuerud. in 6. Perez d. cap. 1. num. 42.

Ampliantur supradicta, vt procedant etiam si deputatio Sacerdotis fieret ab Episcopo, tanquam exequutori vltimarum voluntatum, (quæ exequutio de iure ad ipsum spectat, c. tua de testament.) nam per talem deputationem Cappellaniam laicalis non erigitur in titulum beneficij, nam Episcopus tanquam exe-

quatuor piarum dispositionum deputat, sic dicit resolutum Marius Anton. lib. 1. var. resol. resol. 112. cas. 53. Itē etiā si Sacerdoti deputato fuisset assignatū cert ū prædium, cuius redditus esse in stipendium pro celebratione missarum, nam non per hoc censetur bona Ecclesiastica, nec erecta in titulum beneficij, nec sub prohibitione alienationis cadunt, Cassiodor. decis. 3. numer. 34. Antonin. d. resol. 112. cas. 53. Benè tamen possunt supradictæ Cappellaniæ erigi in titulum beneficij ab Ordinario, non reluctante testatoris voluntate, Rot. diuers. lib. 3. par. 3. decis. 1122. Gonzal & alij, quos refert Garz. loc. cit. num. 108. & tùnc bona subiecta erunt dispositioni extrauagante ambitiosè, vt ex supradictis constat; Quæ addenda sunt ad decisionem Ricc. 82.

Quid in donatione, vel legato iuris patronatus laicalis dicendum. Cap. XXI.

Respondeo in tali donatione, vel legato iuris patronatus laicalis non requiri sollemnitates, nàm non solùm cùm Vniuersitate bonorum transit, cap. cùm seculum de iur. patronat. sed etiam titulo particulari gratuito ad euitandam simoniam, iuxtà tex. in cap. de iure, eodem tit. cùm Episcopi tamen consensu transfertur, nec requiruntur sollemnitates, prout in alienatione bonorum Ecclesiæ dictum est, sed sufficit tantùm Ordinarij assensus, quando à laico in laicum transfertur, cap. illud, vbi Abb. num. 3. de iur. patron. cap. ex insinuatione, & cap. nullus, eod. tit. Glos. in cap. piæ mentis 16. q. 7. & tenetur Ordinarius assentire, aliàs licitè appellatur ad Metropolitanum, Mosfel. in summa tract. 6. cap. 5. num. 182. & clarius probatur in cap. vnic. eod. tit. in 6. vbi apertè deciditur, quod quando ius patronatus transfertur à laico ad Ecclesiasticum, vel ad pium locum, nec etiam Episcopi assensus requiritur.

Et comunis opinio omnium in vtroq; dicto, tradunt Io. Andr & alij in d. cap. vnic. Abb. in cap. cùm seculum eod. tit. Gaeta in repetit. cap. fin. de elect. in 6. in 29. & 35. col. Firman. in tract. de Episcop. in 4. par. in 4. limit. Paul. de Citadin. de iur. patr. in 2. q. nonæ partis, Rochus de Cur. in eodem tract. in verb. ipse, vel ipsa quo in 17. q Syl in verb. ius patronatus, nu. 5. versic. sextum, Lamber. in eod. tract. lib. 1. in 4. q. prin. secundæ partis, fol. 127. Verallus decis. 131. Achill. de Grass. decis. 10. de iur. patr Tusch. in verb. ius patronatus, concl. 613. Ricc. loc. cit. decis. 43. Et licèt ius patronatus dicatur, quoddam mixtum habens temporalitatem, & spiritualitatem, d. cap. piæ mentis, & dicitur spiritualitati annexum, d. cap. de iure, vbi Abb. Quando tamen laicis competit potest, etiam titulo particulari cùm assensu Episcopi transferri, nec requiruntur sollemnitates, de quibus in extrauagante ambitiosè; Ratio est, quia intentio Summi Pontificis fuit indemnitati Ecclesiarum consulere, prohibendo alienationem bonorum Ecclesiasticorum, quæ ratio non militat, quando ius patronatus ex vna persona laica ad aliam transfertur, nam nihil in hoc Ecclesiæ detrahitur, nec nouum onus imponitur.

Procedunt supradicta, etiam in iure patronatus, Confraternitatibus laicorum competenti, nam dicitur laicale, Felyn. in trac quando literę Apostolicæ limit 4. Rochus de Cur. loc. cit. in verb. ius, num. 17. Gambar. de potest. legati, circà Hospitalia limit. 3. num. 412. Couar. pract. qq. cap. 36 nu.

36.nu.8 Fusc.de visitat. lib.2. cap. 14.num. 12.Rota diuers.decis.574. num.6.par.1.aliàs Rotæ decisionis, refert Garz.de benefic. par.5. cap. 1.nu.104.licèt contrariam, probent Lambert. & alij quos refert, & sequitur Anton.var. resol. lib. 1. resol. 40.numer.7. Communis tamen est opinio dici laicale,& propterea absque follemnitatibus transferri potest.

Supradicta tamen non procedunt in iure patronatus Ecclesiastico,quod tùnc propriè est, quando de bonis Ecclesiæ fuit fundatum, & alicui Ecclesiastico,tanquam Ecclesiastico competit,d.cap.1.vbi omnes de iur.patron. in 6.latissimè Garz.d.p. 5.cap.1.num.1.nam non potest absque follemnitatibus alienari; Ratio est, quia ius patronatus dicitur seruitus,Innoc.in rubr.de iur. patron. Franch.in cap. 1.nu. 4.eod. tit in 6. Idcircò quando eidem Ecclesiæ donatur à Patrono, ipso iure extinguitur, quia res propria, sibi seruire non potest, l.si quis ędes, ff. de seruit. rustic.prædior.Franc.loc. citat. Neque etiam requiritur Episcopi assensus, quia Ecclesia efficitur libera,d.cap.1.At quando ab aliquo Ecclesiastico ad laicum transfertur, alienatur ius Ecclesiæ competens, & idcircò requiruntur sollemnitates,vt optimè Rota, apud Seraphin.decis.1312.quam decisionem per extensum,refert Ricc. loc. citat. decis. 43. idem probant Viuian. in prax.iuris patron.par.1. lib.4.cap. 1.num.14 Barbos.de offic.& potest. Episc.alleg.71.num.27.

Idem est etiam in concessione iuris patronatus Ecclesiæ liberæ, nam non potest Ordinarius concedere ius patronatus Ecclesiæ liberæ, Gl. in d.cap.piæ mentis,vbi Archidiac. & Gemin.Innoc.in rubr.de iur. patron.num.3 Io.And.in cap. 1. eod. tit.in 6.ibidem Archidiac.& Card. Abb.in cap.3. eod. tit. consil. 106. Felyn.in tract.Quando literæ Apostolicæ, num. 10.Lambert. loc. cit. lib.1.par.1.ar.4.q.10.num. 5. vers. limita, Ang.in summ.in verb.ius patronatus, §. 4. cumulat Menochius consil.90.in prin.Ricc.loc.cit.dec. 90. cùm non possit Ecclesiam in seruitutem redigere,vt per supracitatos. Et certa est iuris propositio, non posse Ordinarium ius patronatus Ecclesiæ iàm constructæ,& dotatæ ex priuilegio alteri concedere, nam aliàs diceretur alienare,& sub prohibitione alienationis, etiam supradicta concessio comprehenditur,cap.2.ibi, (*vel ipsos patronos,vel Aduocatos Ecclesiarum ,seù bonorum ipsarum perpetuò, aut ad tempus non modicum statuendo*,) de reb Eccl. non alien. in 6. Et certum est non posse Episcopum ius patronatus ex priuilegio alicui concedere, Glos. in cap.nobis,in verb.de sua iurisdictione de iur. patron. Abb. in cap. quoniam,eod.tit.consil.28.& 106. lib. 2. Io. Andr. in cap. 1. eod. tit. Roccus loc.cit.in ver.pro eo, quod de Diocesani consensu, numer. 34. Staphil. de litt.gratię,tit.de modo, & forma impetr.§.1.de iur.patron. prærogat.num.3.& 4.Rebuff.Lambert.& alij,quos probat Garz. referens Rotæ decisiones par.5. cap.9. num. 128. & hoc hodiè est indubitatum, ex Trident. sess. 25. cap. 9. propterea etiam si adesset possessio longissimi temporis,non posset Patronus se defendere, si concessionem iuris patronatus ex priuilegio ab Episcopo obtinuisset, ex quo constat de principio inualido,Paris. de confid benefic.q.28. num. 240. Garz.loc.citat.num.129. vbi refert Rotæ decisiones.

Et procedunt supradicta, vt non possit Episcopus, neque Cappellæ in pristinam libertatem reuersæ ob defectũ patronorũ alteri ius patronatus conce-

concedere, probat Garz. loc. cit. n. 130. allegat Abb. d. conſil. 106. lib. 2. Roccum de Cur. loc. citat. in d. verb. pro eo, quod de Diœceſani conſenſu, num. 34. Beroum conſil. 44. num. 33. lib. 1. & ſic dicit fuiſſe à Rota deciſum in vna Nolana Cappellæ, ſeù Beneficij die 19. Ianuarij 1594. coram Arionio.

Menochius tamen d. conſil. 91. num. 15. cùm multis ſequentibus, probat poſſe Ordinarium concedere ius patronatus Eccleſiæ, quæ aliàs fuit patronata, & demum ad libertatem reuerſa, probat, quia plus eſt bona Eccleſiæ in feudare, vel in emphyteuſim concedere, quam ius patronatus, nam feuda Eccleſiarum non tranſeunt ad ſpurios, neque ad fœminas, benè tamen ius patronatus, Berou. in cap. 1. de iur. patron. n. 64. ſed bona ſemel alienata, ſi ad Eccleſiam reuertuntur poſſunt, abſque ſollemnitatibus alienari, Bal. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poſſ. & ſupra dictum eſt, ergò ità etiam in conceſſione iuris patronatus.

Quicquid ſit à deciſione Rotę non eſt recedendum, cùm non militet eadem ratio inter vtrunque caſum, nam certum eſt non poſſe Epiſcopum ex priuilegio ius patronatus concedere, imò omnes conceſſiones in priuilegijs fundatæ fuerunt à Sacro Concilio abrogatæ exceptis tamen ijs, quæ Regibus, vel Iura Regalia habentibus fuerunt conceſſæ. Adeſt etiam alia diſpar ratio, nam bona Eccleſiæ ſolita concedi, ſi ad ipſam reuertuntur poſſunt, abſque ſollemnitatibus concedi, durante tamen eadem cauſa, ideſt vtilitatis, vel neceſſitatis, ob quam primò loco fuit facta conceſſio, cap. fin. de feud. cap. vt ſuper, vbi Innoc. & Abb. de reb. Eccleſ. non alien. Eſt communis opinio, quam probant Alex. conſil. 9. vol. 3. Roland. à Vall. conſil. 1. num. 95. vol. 1. Guid. Pap. deciſ. 100. Afflict. deciſ. 305. vbi Vrſill. num. 10. Ricc. loc. citat. deciſ. 125. Genuenſ. in pract. q. 24. Barboſ. de auth. Epiſcop. alleg. 95. nu. 29. Et ſic alienatio abſque ſollemnitatibus, non ſolùm fundatur in ſolito, ſed in exiſtentia legitimæ cauſæ: In conceſſione verò iuris patronatus Eccleſiæ ad libertatem reuerſæ, aut dicimus Ordinarium ex legitima cauſa hoc facere, nempè, quia Eccleſia erat ſine dote, & à nouo patrono dotatur, & in hoc caſu certum eſt poſſe fieri, prout aduertit Abb. d. conſil. 29. conſtat ex pluribus ſuprà allegatis, & cumulat Menoch. loc. cit. aut nulla exiſtente cauſa, à Sacris Canonibus approbata, & tùnc certum eſt non poſſe Ordinarium ius patronatus Eccleſiæ, iàm conſtructæ, & dotatę alteri concedere, vt ex Gloſ. in d. cap. piæ mentis, vt ſupra fundatum eſt, cùm nõ poſſit liberam Eccleſiam in ſeruitutem redigere; nec etiam poteſt ius patronatus ex priuilegio alicui concedere, cùm ſit contrà Trident. ſeſſ. 25. de Reform. cap. 9.

An poſſint alienari ſine ſollemnitatibus bona donanda pro remuneratione ſeruitiorum. Cap. XXII.

IN donatione bonorum Eccleſiæ pro remuneratione ſeruitiorum, certum eſt pro tali cauſa bona Eccleſiæ alienari poſſe, Gloſ. in cap. conſenſus, in verb. familia, vbi etiam Abb. num. 4. & alij Canoniſtæ, de reb. Eccleſ. non alien. & in cap. per tuas, vbi Abb. num. 6. de donation. Gloſ. in l. iubemus nulli, §. ſcientes, in verb. permiſſum, C. de Sacroſan. Eccleſ. Probatur etiam in cap. quicunque Epiſcopi ſuffragio, vbi gloſ. & c. Eccleſiaſticis vtilitatibus 12. q. 2. &

q. 2. & in cap. relatum, il secondo, ibi, (*aliqua iuxtà seruitij meritum conferantur*,) vbi Abb. Couar. & alij de testam. Oldrad. consil. 226. Bar. in l. iusta causa, ff. de manumiss. vindic. Paul. de Castr. consil. 174. vol. 1. Ias. consil. 221. lib. 2. latissimè cumulat Tiraquel. in repetit. legis, si vnquam, in ver. donatione largitus, C. de reuocand. donat. Ratio conclusionis est, quia donatio remuneratoria, non dicitur propriè donatio, l. sed si lege, §. consuluit, ff. de petit. hæred. & dicitur potiùs permutatio, compensatio, seù debiti solutio, l. Attilius Regulus, vbi notabiliter Bar. ff. de donat. latè Tiraquell. loc. cit. nu. 11. Franc. Nig. controu. 270. nu. 8. & idcircò prohibita alienatione, vel donatione, non censetur prohibita donatio remuneratoria, Abb. in rubr. de donat. numer. 3. allegat Bar. in proemio, Digestor. sic etiam fuit resolutum a Rota coram Ludouisio die 13. Februari 1609. in materia Bullæ Clementis VIII. prohibentis donationes à Regularibus faciendas, refert Ricc. dec. 227. par. 3. pro quo faciunt tradita per Rodriq. de Regular. q. 47. ar 4 tom. 2. & per Nau. in c. non dicatis 12. q. 1. num. 25. versic. 12. infertur.

Adde, quod sollemnitas, quæ requiritur in simplici donatione, non est necessaria in donatione remuneratoria, Albetic. in 1. par. statut. q. 122. Alex. consil. 24. lib. 3. & 142. lib. 4. Aretin. consil. 27. col. 6. Franc. Bec. consil. 55. num. 19. Clar. in §. donatio quęst. 16. alios congerit Marius Antonin. var. resol. lib. 3. resol. 40. numer. 53. Idcircò quando feudum conceditur ab Ecclesia pro remuneratione seruitiorum potest ipsius natura alterari, vt solitum concedi pro masculis, concedatur etiam pro fęminis, cap. 2. de leg. Conrad. cap. 1. quemadm. feud. ad femin. pertin. Iacob. de Beluis. & Nicolau. de Neap. in cap. 1. de his, qui feud dar. poss. Cardinal. Florent. in cap. ex parte de feud. Ias. consil. 10. col. penul. lib. 3. Tiraquell. loc. cit. & iure meritò licitum est leges transgredi propter alicuius benemerita, & ideò olim Summus Pontifex infeudabat Castra Ecclesiæ, benemerentibus, Bald. in l. cùm multa, C. de bonis, quæ liber. & Pręlati concedunt bona Ecclesiæ benemerentibus, Bart. in l. iusta causa, ff. de manumiss. vindic. Ioan. Andr. in addit. Specul. in rubr. de reb. Eccles. non alien. Ias. consil. 227. versic. 8. facit vol. 2.

Et non solùm personæ prohibitæ alienare possunt ex causa remunerationis donare, videlicèt, Tutor, Curator, Prælatus, Decurio, Ciuitas, & Procurator, vt latè de singulis, probat Tiraquell. loc. cit. num. 26. cum seq. sed etiam bona prohibita alienari, possunt ex causa remunerationis donari, Bart. in proem. Digestor. in penul. col. & in l. ambitiosa in 1. col. ff. de decret. ab Ordin. facien. & facit Consilium Paul. de Cast. 285. in fin. vol. 2. vbi probat, quod licentia concessa testandi de certa quantitate, non includit disposita ob merita, quia cùm absque speciali licentia ex iuris dispositione possit Prælatus benemerentibus tetribuere, cap. relatum de testam. talis dispositio non includitur in gratiosa facultate disponendi, obtenta à Summo Pontifice, quia gratia intelligenda est in ijs, de quibus sine causa non potuisset, quis disponere, ad hoc, vt aliquid operetur, l. si quando, ff. de leg. 1. cap si Papa de priuil. in 6. Operabitur etiam gratia in ijs, quæ suprà meritum recipientis disposuit, quod Iudicis arbitrio statuendum est, Bar. in l. fin. ff. de his, quib. vt indig.

Aduertendum tamen est; Primò, quod non sufficit simplex assertio meritorum, ex secunda ratione, primæ,

quia

quia posset, quis fradulenter asserere merita, & colorata seruitia Ecclesiæ præstita, iuxtà tex. in d. l. iubemus nulli, §. scientes, ibi, (*colorati seruitij*,) prout legit Paul. de Castr. ibid. num. 6. idem probat Petr. de Anchar. in Clem. 1. in 4. notab. de reb. Eccles. non alien. Ias consil. 73. 2. col. volum. 3. Secunda ratio est, quia in casibus permissis ex certa causa, non statur simplici assertioni dicentis adesse causam, quæ actum validat, l. qui testamentum, ff de probation. l. cùm quis decedens, §. Titi, ff. de leg. 3. notabiliter Bart. in l. si forte, ff de pecul. & in casu de quo agimus, notabilia sunt verba, Io. Andr. in addit. Specul. in rubr. de reb. Eccles. non alien. ibi, (*absit enim, quod in prohibitis regulariter, certi verò casibus permissis stetur dicto dicentis casum esse permissum.*) Idem fundat Paul. de Castr. consil. 174. col. 2. versic. ad hoc breuiter dicendum est, vol. 1. latissimè Dec. in l. si donatione, num. 18. Cod. de collation. post alios Antonin. dicta resolut. 43. Adde, quod donatio ex causa remunerationis requirit æquiualentiam meritorum cùm rebus donatis, Bal. in l. illud, in 4. q. & in auth. vndè si parens in princ. C. de inoffic. testam. Bart. in l. si quis pro eo, §. item si filius, ff. de fideiussor. & in l. frater à fratre, ff. de condit. indeb. Alex. in l. si donatione, versic. iuxtà prædicta quæritur, C. de collation. Dec. consil 273. num. 2.

Secundò, aduertendum est, supradicta de donatione facienda à Prælato, absque sollemnitatibus procedere in bonis mobilibus, sic enim probat tex. in cap. si quos de seruis 12. q. 2. vbi seruos benemeritos Ecclesiæ potest Prælatus manumittere, secus tamen in bonis immobilibus, nam requiruntur sollemnitates, Bar. in d. l. iubemus, num 9. Bal. ibid. num. 25. & Paul. de Castr. num. 6. Innoc. in d. cap. relatum, Barbos. de offic. & potest. Episcop. alleg. 95. num. 62. Ratio esse potest, quia actus ex causa permissus debet commensurari causæ quantitati, & tempori, colligitur ex d. cap. relatum, il secondo, & probat tex. in l. magis puto, §. item Prætor, ff. de reb. eor. &c. notabiliter Oldrad. d. cons. 226. num. 8. vbi etiam tradit, quod finita causa permissionis, finita est permissio; & actus permissus, l. planè, ff. de oper. libert. l. quod dicit, §. fin. ff. ad leg. Iul. de adult. l. geometri, ff. de excusation. tutor. Confirmatur, quia iura permittentia donationem ex causa meritorum loquũtur per dictionem (aliqua) dictio verò aliqua significat rem modicam, l. hanc legem, ff. de contrah. empt. & facit tex. in l. Diuus, ff. de bon. damnat. propterea non habet locum in bonis immobilibus, vt suprà ex Bar. Paul. de Cast. & alijs probatum est, quia non est eadẽ ratio magnæ rei, & exiguæ, §. oportet in auth. de instrum. cautel. & fide, l. omnium, ff. de impens. in reb. dotalib. fact. l. fin. ff. de donat. int. vir. & vxor. Item quod permittitur in re exigua, & modica non est trahendum ad magnum notabiliter Oldrad. loc. cit. d. nu. 8. Merita autem alicuius, iusta causa erunt assentiendi alienationi rerum Ecclesiæ immobilium, quia in ipsius Ecclesiæ vtilitatem redundat benemeritos remunerare, Berou. in cap. nulli, col 8. de reb. Eccles. non alien. Rodoan. loc. cit. rubr. 21. n. 24. Ricc. d. decis. 227. num. 5. & vtilitas Ecclesiæ non solùm consideranda est in actibus perpetuis, sed etiam temporalibus, cùm possint bona stabilia Ecclesiæ alienari pro colẽdis agris, vel colligendis fructibus, l. in fundo, & l. sumptus & l. si fundi, ff. de rei vendicat. Pro emendis item bobus pro cultura terrarum Ecclesiæ possunt immobilia alienari, Glos. &

Angel.

Angel. in §. si enim in verb.consistentem in auth. de non alien. Rodoan.loc.cit.rubr.19.nu.26. & 57. & eo magis pro retributione benemeritorum,idem Rodoan.loc.citat. rubr. 33. cas.21.num.12. & in prin. eiusdem tractatus,cap.19.incipiente,nec donatio.

Ex hactenus dictis apparet fuisse rationabilem transactionem quandam initam inter Religiosos quosdam,& quendam Illustrissimum Marchionem, quæ alias in damnum Ecclesiæ dicenda fuisset. Religiosi enim prædicti respectum habuerunt ad veterem cùm vno, & pane eius amicitię conseruationem, & hoc putauerunt in magnam Ecclesiæ vtilitatem cedere. Si enim ex communi Doctor. sententia in commodo pecuniario magna adest Ecclesiæ vtilitas,iuxtà communem expositionem in cap.nulli ibi,vt meliora prospiciat.12.q.2. quantò magis id in amicitię conseruatione afferendam est, quæ omnibus humanis rebus præferenda est, cùm sit bonorum omnium summum, vt post Ciceron. de amicit. tradunt Ioan. de Lignan. tract. de amicit. tit. de necessit.& vtilit.amicit. num 4. tom. 12.tract.ciuil.& Less. de iust. & iur. lib.2.cap.20.dubit.6.num.4.Porrò vtilitatem quam ex amicis trahimus exptessit Ecclesiæ,cap.6. illis verbis amicus fidelis, protectio fortis: qui inuenit illũ inuenit thesaurũ, & habẽtur in l.2.in prin.tit.27.part.4. ꝙ per cõgruas retributiones cõseruetur amicitia,docuit Philosoph.8. ethic. vide Lignan. loc. cit. cap. de retribut. benefactot. num. 1. Hinc D.Ambr.lib.3. officior. dixit multa toleranda esse pro amicorum conseruatione, quod idem ex multis fundat Greg. Lopez lege 5. tit. 27. partit. 4. in quo titulo Sapientissimus Rex Alphonsus IX. Rex Hispaniarum multa sanciuit,circà amicorum adeptionem, & conseruationem, ex varijs Philosophorum dictis probans multum illos conferre ad politicam, & æconomicam gubernationem, quod etiam latissimè probat Io. de Lignan. in citato tractatu de amicitia.

Summus quoque Pontifex,Innoc.III. in cap.nisi specialis de offic. Legati pœnam remittit Cardinali Legato à Latere delinquenti ob amicitiam, ex quo tex. colligunt Canonist. & præcipuè Ancharan. amicitiam iustam esse causam pęnam remittendi prout patet,in cap.clerico.50.dist. & in c.veniam 35.q.9.Ecclesia itẽ vniuersalis multa sæcularibus benefactoribus concedit patronis Ecclesiarum,vt ipsos Iuuenes in benefactores habeat,& ad bonũ alliciat, & confirmet, vt post alios Couar. pract. quæst.c.36. Habemus etiam idem esse vacare negotijs Monasterij, ac negotijs amicorum Ipsius, quorum patrocinijs, & eleemosinis Monasterium fouetur, notabiliter Innoc.in cap.cùm I.& A.num.2.de sen.& re iudic nam per amicos Monasterij promouetur ipsius vtilitas, Abb.in cap.2. num. 3. de postulan. Roman.singul.278. idcircò omnia, quæ pro Ecclesiæ vtilitate licita sunt Regularibus, nempè officium procurationis,& aduocationis exercere permittuntur, etiam vt pro amicis Monasterij, ipsa gerant Felyn.in d.cap cùm I. & A. num. 11. vbi allegat Butr.in cap.peruenit,in 2.notab. qui filij sint legitimi, & in cap. cùm. M. Ferrariensis 16. col. versic.item supplet de constit. & in cap ex rescripto 2.col.de iur.iuran. Abb.in cap.2. de postulan. Imol. in Clemen & si principalis,col.12.de rescript. Rot. decis. 2. de procurator.in antiquis.

Ecclesia rem pignoratam non luente, an possit illam creditor absque sollemnitatibus alienare.

Cap. XXIII.

Respondeo affirmatiuè, vtque adeò posse illam, creditorem alienare, eo modo, & forma qua priuatorum bona pignorata alienantur; Probatur conclusio; Primò, nam bona pupillorum legitimè pignorata absque sollemnitatibus alienari possunt, l. si pupillorum, §. 1. ibi, *(si pupillus dedit res pignori permissu Pratoris: nonnulla erit dubitatio, an alienatio possit impediri; sed dicendum est posse creditorem ius suum exequi,)* ff. de reb. eor. vbi Glos. in verb. exequi, addit, vendendo, sed quæ de venditione, & alienatione, bonorum pupilli dicuntur locum habent in alienatione bonorum Ecclesiæ, imò faciliùs bona Ecclesiæ alienantur, vt supraprobatum est.

Secundò, facit, nam in prohibitione alienationis absque certis sollemnitatibus non includitur alienatio necessaria, l. alienationes, ff. famil. ercisc. l. qui potuerit. ff. de manumiss. testam. l. cùm fidei hæredis, ff. de fideicommiss. libert. l. 1 ff. de fund. dot. l. peto, §. prædia, ff. de leg. 2. l. tutor, qui repertorium, ff. de administr. tut latè Fran. Nig. contr. 309. nu. 8. cum seq. Sed pignoris alienatio non procedit ex voluntate Ecclesiæ, sed necessariò fit Iudicis authoritate, l. per subhastationem, l. creditor hypotecas, vbi Glos. & l. quæ specialiter, C. de distract. pign. nec potest pignoris distractio à debitore impediri, nisi facto deposito integri debiti, tàm capitalis, quàm vsurarum, l. fin. C. debitor. pignor. vendi impedi. non poss.

Tertiò, ad idem facit, Glos. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, in verb. isto modo, ff de re iudic. vbi decidit ordinem introductum à d. l. à Diuo Pio, circà sententiarum exequutionem, & pignorum distractionem, etiam in bonis Ecclesiæ fore seruandum, nec aliquo priuilegio posse Ecclesiam pignoris distractionem impedire: idè ibid. firmat Bar. ad quod etiam facit notabilis doctrina, Ang. in §. nos igitur, in auth. de non alien. quam refert, & sequitur Rodoan. loc. cit. cap. 6. num. 16. qui tradit, quod in hypoteca generali rerum Ecclesiæ non est attendendum tempus hypotecationis, quia illa permittitur, sed tantùm distractionis, si ad illam deuenitetur, in hypoteca verò speciali, vel pignore tempus pignorationis attenditur, quia tùnc transfertur ius non autem alienationis, sed in quæstione proposita supponitur pignorationem legitimo modo processisse, ergò in distractione nulla alia requiretur sollemnitas.

Pro hoc etiam facit punctualis decisio Bar. in auth. hoc ius porrectum, nu. 10. C. de Sacrosan. Eccles. per hæc verba quæro, ponè quod Ecclesia pignorauit fundum, eo casu, quo sibi licèt, vndè creditor ex lege vult vendere pignus: vtrùm debebit seruare sollemnitatem huius legis, vel decretalium, in venditione. Respondeo, non, imò liberè poterit vendere sicut rem minoris, vel alterius priuati, tex. ex punctualis in l. si pupillorum, §. 1. ff. de reb. eorum, &c.

Adde quoque, quod in tali casu nulla erit necessaria subhastatio ex eo, quia sunt bona Ecclesiæ; Nam & si de iure ciuili in venditione rerum Ecclesiæ requiratur subhastatio, aliàs

aliàs venditio nulla esset, dict. auth. hoc ius porrectum, & l. si tempora, C. de fid. instrum. & iur. hast. fiscal. lib. 10. de iure tamen Canonico nullibi reperitur id cautum, notabiliter Bal in d. auth. nu. 15. qui idem dicit esse in bonis minorum, dummodò absque fraude, & in casu licito fiat alienatio, allegat tex. in l. & si sanè, ff. de minor. vbi Gulielm. de Cuneo, idem etiam probant Angel. in repet. l. primæ, C. de fid. instrum. & iur. hast. fisc. lib. 10. Specul. in tit. de emp. & vend. §. nunc dicendum, versic. hoc quoque, idem Bald. in l. ordo, ff. de except. & re iudic. idem probant in bonis Ecclesiæ, Franc. cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. Guid. Pap. decis. 139. in fine. Quod Bald. dictum satis rationabile est, nàm licèt pretium iustum multoties per subhastationem discernatur, l. fin. §. pen. C. de iur. domin. imper. l. officium, Cod. comm. diuid. d. auth. hoc ius porrectum, multoties enim ex calore licitantium pretium subhastationis, non dicitur iustum Ecclesia verò, quæ est cultrix iustitiæ, nec etiam pro se, aliquid iniustum fieri patitur, cap. 1. §. sed & diuersum de alienat. feud. pater. vbi Bal. & prohibet illusionem fieri in suis contractibus, Imol. in cap. cùm illusio de renunc. Roman. consil. 298. col. 2. Alex. consil. 83. vol. 7. offerenti iustum pretium bona sua concedit, non autem offerenti plus iusto, Glos. in cap. hoc ius porrectum, in verb. & plus 10. q. 2. vbi Archidiac. Abb. in cap. per tuas de donat. & in cap. 1. de empt. & vendit. & consil. 61. num. 4. Roman. sing. 762. est communis opinio, quam probat Viuius decis. 145. Carrot. dec. 99. Ricc. loc. cit. cap. 60.

Licèt autem comunis sit praxis, quod bona Ecclesiæ subhastentur, & plus offerenti liberentur facta tamē consignatione, & si maior oblatio adueniat, non reuocatur, Berou. cons. 88. num. 41. vol. 1. Ricc. loc. cit. est notandum, quia contrarium practicatur, & licèt ex iuris dispositione minori competat restitutio aduersus lucrum omissum, l. ait Prætor, §. fin. ff. de minorib. & idcircò in venditione bonorum minoris, etiam ipsa perfecta, admittitur noua oblatio maioris pretij, ad hoc ne minor lucrum amittat, l. & si sine dolo, ibi, (*si res eius vendiderit, & exstat, qui plus licitetur, an in integrum propter lucrum restituendus sit. Et quotidie Pratores eos restituunt, vt rursum admittatur licitatio*,) ff. de minor. & Guido Papa, idem dicit fore seruandum in bonis Ecclesiæ, decis. 536. Idē esse in fisco, & in bonis vniuersitatum, probant Bar. in l. si tempora, C. de fid. instrum. & iur. hast. fisc. lib. 10. Guttier. pract. qq. cap. 38. Auiles cap. 33. Prætor. in verb. de puiar, refert Rouit. pragm. 1. di minor. Vera tamen est resolutio, quod completo contractu, & tradita possessione rei Ecclesiæ non reuocatur alienatio ex noua, & maiori oblatione; Ratio est, quia licitatio non probat certè, & verè iustum pretium, nec rei valorem, Herculan. in l. pretia rerum, versic. circà quintum, ff. ad leg. falc. Cremens. in repet. l. 2. num. 103. C. de rescind. vendit. quia licitatione alioquin solent esse animosæ ob inuidiam emptorum, l. licitatio, ff. de public. & vectig. vel quia res, quæ venditur fuit maiorum, l. si in emptione, ff. de minor. l. lex, quæ tutores, C. de administr. tutor. vel ratione vicinitatis, l. si cui fundus, ff. de leg. 1. Idcircò Napodan. in consuetud. 1. de iur. congr. in verb. fuerit, dixit non esse faciendam rei æstimationem secundum subhastationem, in qua plerunque fit fraus, & ità practicari in Sacro Consilio, testatur Franch. decis. 54. nu. 10. Igitur si pretium subha-

stationum non est certum, neque verum ergò in alienatione rei Ecclesiæ, de ipso non est habenda ratio, quod eo magis procedit, quando completo iàm contractu noua insurgit oblatio, quæ nullo modo recipienda est, cùm Ecclesia sit cultrix iustitiæ, vt supraprobatum est. Attendenda est doctrina, Ber. in d. consil. 88. num. 41. vol. 1.

Quid si adsit vtilitas, vel necessitas, absint verò solemnitates, & Eccclesia non reluctetur. Cap. XXIV.

Licèt secundùm veriorem opinionem in alienatione bonorum Ecclesię, non solùm requiratur causa, sed etiam sollemnitas, Glos. in cap. ad nostram, in verb. enorme de reb. Eccles. non alien. & altero deficiente, actus corruit, cap. fine exceptione, vbi Laurent. de Rodul. 1. 2. q. 2. Socc. qui testatur de communi consil. 29 num. 8. lib. 1. Couar. var. resol. lib. 2. cap. 17. Mol. de contrac. disp. 468. & sic pluries à Rota decisum, & à Sacro Consilio Neapolitano, vt constat ex adductis in principio huius quæstionis; tamen supradicta procedunt Ecclesia reluctante, non tamen ipsa tacente, nec defectus sollemnitatum poterit ab altera parte opponi, Innoc. Hostien. & Zabarell. in cap. 1. de his, quæ fiu. à Præl. sin. consil. Capit. Abb. in diuersis fallacijs, num. 5. de cleric. coniug. Felyn. in cap. ad nostram, num. 13. de iur. iur. Dec. in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 31. de constit. Rot. Roman. diuers. decis. 261. vol. 1. & decis. 133. vol. 2. Seraph. decis. 374. Put. decis. 310. lib. 1. & decis. 365. lib 2. Rodoan. loc. cit. q. 47. & 58. Ricc. in 1. par. decis. decis. 192. nu. 5. & in prax. alien. decis. 7. Probat etiam Glos. notab. in l. cùm hi, §. transactionem, ff. de transact. Ratio conclusionis est, quia causa à Paulo Secundo in extrauagant. ambitiosè, cautum fuit non solùm ex legitimis causis, sed etiam cùm assensu bona immobilia Ecclesiæ pretiosa vendenda esse, fuit ad hoc, ne bona ipsa dilapidentur, & Ecclesiæ conditio deterior fiat, sed quando melior fit Ecclesiæ conditio ex existentia veræ causæ cessat ratio dissipationis, ergò cessat etiam & dispositio.

Ad quod facit, quod licèt transactio super alimentis absque decreto non valeat, si tamen melior fit conditio eius, qui alendus est substinetur transactio, d. l. cùm hi, §. eam transactionem, vbi Glos. idem dicit esse in minore, & Ecclesiæ, & licèt aliqui supradictæ Glosę contradicant, multi tamen ipsa sequuntur, & in specie Dyn. in l. si fundus sterilis, ff. de reb. eor. Iacob. de Aret. in l. magis puto, §. si es, ff. eod. Alberic. in auth hoc ius porrectum, col. vlt. C. de Sacrosanct. Eccles. Bal. in d. §. eam transactionem, & in l. contra iuris, ff. de pact. & in l. ità constante, ff. de iur. dot Io. Faber in §. & ne huius, Instit. de eo, qui liber. caus. Cardinal. Florent. in Clemen. 1. de reb. Eccles. non alien. latè congerit Tiraquell. de legib. condubial. in verb. de Son Marij, Glos. 8. nu. 62. cum seq.

Et facit generale dictum, quod quando in aliquo actu requiritur certa sollemnitas fauore alicuius, valet actus si est vtilis, licèt fiat absque requisita sollemnitate, probatur in l. non ideò minus, C. de procurat. & l. nec tutores, C. de contrah. & committ. stipul. l. si filius, ff. de rit. nuptiar. l. multi non noti, ff. de lib. & posthum. l. filius patrem, C. de inoff. testam. §. 1. vbi Glos. Instit. de auth. tutor. ibi, (*namque placuit, meliorem*

condi-

conditionem licere eis facere sine authoritate tutoris,) Idem probatur in l. 1. C. de auth. præstan. & in puncto de quo agimus, tradun Alberic. in l. 1. ff. de quib. loc. sacr. Imol. in l. cùm lex, ff. de fideiussor. cumulat Pinell. in l. 1. par. 3. num. 31. C. de bon. mater.

Multa traduntur in iure, & à Doctoribus consona, huic doctrinæ, & ex quibus, quæ hactenus diximus confirmantur. Et Primò, licèt obligatio pupilli absque tutoris authoritate nulla sit, in ipsius tamen commodum valet, l. si pupilli, ff. de negot. gest. l. pupillus, § 1 ff. de auth. tutor. l. 1. ff. de vsucap. pro emptor. Glos. in l. 2. ff. de acceptilation. latè cumulat Tiraquell. loc. cit. num 66.

Secundò, omnis, cui interdicta est bonorum administratio potest absque sollemnitate cõditionem suam reddere meliorem, l. is cui bonis, vbi Ias. Roman. & Barbat. ff. de verbor. oblig. & l. cui bonis, C. de nouation. Bal in repetition. l. primæ, q. 12. C. de Sacrosanct. Eccles.

Tertiò, licèt Ecclesia non possit stare in iudicio absque Prelati authoritate, cap. causam de iudic. sententia tamen in ipsius beneficium, lata valet, l non eo minus, C. de procurat. Io. And. Cardin. Imol. Abb. Felyn. & Dec. in d. cap. causam.

Quartò, sententia lata in beneficium minoris valet, d. l. non eo minus, vbi Ias. Glos. in l. neque tutores, vbi Bal. & Salicet. C. de procurator. Idem est in sententia lata in beneficium pupilli, qui absque tutoris authoritate in iudicio stetit, Glos. in l. 1. C. qui legit. person Abb. in d. cap. causam, Alex cons 59. col. 2. lib 2. scùm tamen certum sit gesta à minore, & pupillo absque tutoris authoritate nulla esse.

Quintò, causa fiscalis non potest absq; fisci patrono expediri aliàs sententia nulla esset, & hoc propter fisci privilegium, l. non intelligitur, §. Diuus, & l. si fiscus, ff de iur. fisc. valet tamen sententia in sui beneficium lata, absente patrono, Glos. in d. §. Diuus, Io. Andr. & Abb. in cap. 1. vt lit. non contest.

Sextò, alienatio dotis ab vxore facta absque mariti consensu, non valet, secus tamen si in vtilitatem contrahat, l. fin. ff. de iur. dot. Bal. in l. si extimatis, ff. sol. matrim. Bal. nouel. in tract. de dote par. 7 priuil. 1. in 2. & 3 fallent.

Septimò, mulier prohibita disponere à statuto absque propinquorum consensu poterit vtiliter cont ahere, nam statutum prohibitiuum intelligitur de cõtractibus damnosis, non autem de vtilibus, Bald. in l. neque per illum tex. Cod. de contrah & committ. stipulat. & in l. 1. ff. de contrar. iud. tut. Ang in l. 2. ff de acceptilation Alex & Rom. in l. si quis mihi bona, § fin ff. de acquir. hæred. & in l. mutum, ff. eod. cumulat Tiraquell. loc. cit. num. 79.

Octauò, Procurator Cęsaris non potest transigere absque speciali mandato, l. transactiones, C. de transact. vel Principe inconsulto, l. 1. §. si rem, ff. de offic. procur. Cæsar. transactio tamen in Principis commodum facta valet, Glos. in l. nulli, C. de transact. Petr. de Anchar. Abb. & Barbat. in cap. contingit de transactionibus.

Nonò, Regularis non potest absque consensu Superioris contrahere, idem est in Rectore Ecclesiæ absq; Episcopi authoritate, valet tamen contractus si vtiliter gestus sit, Ant. de Butr. in cap. cum olim, il secondo, de priuil Lap. & Dominic. in c. 1. de pact. in 6. cumulat Felyn. in c. causam, quæ, il primo, de Iudic. Tiraquell. loc. cit. nu. 82.

Decimò, contractus de rebus Ecclesiæ, ipsa vacante, non valet, cap. si quæ de rebus 12. q. 2. si tamen in Eccle-

Ecclefiæ, vtilitatem cedat, poterit Prælatus fucceffor ratum habere, Glof. in cap. 1. ne fed vacan. Parif.confil.16.nu.101.vol.2.

Doctrina in conclufione tradita, nempè, vt valeat alienatio amplianda eft, vt procedat etiam ftante iuramento de non alienando inconfulto Summo Pontifice; Ratio ampliationis eft, nàm cùm actus alienationis fubfiftente legitima caufa, affenfu tamen deficiente ex iuris difpofitione fubftineatur, vt fupra probatum eft, iuramentum, de non alienando, cui per alienationem abfque affenfu controuenitur non reddit actum inualidum, benè tamen illicitum, quia affenfus Summi Pontificis ex vi iuramenti non ingreditur fubftantiam contractus, fed eft de requifitis ex parte Prælati alienantis, qui contraueniendo efficitur periurus, & illicitè contrahit, non tamen nulliter, Iaf. in l.ea, quæ, num. 23. ff. de verb. oblig. & colligitur ex cap. ficut, cap. ex litteris, & cap. de illis de fponfal. Innoc. & Abb. in cap. dilecto, de præben. & in cap. intellectu de iure iuran. Bart. in l. fi quis in principio teftamenti, col. fin. ff. de leg. 1. latè Azor. in fumm. tom. 1. lib. 11. cap. 6. q. 3. Sanch. de matr. lib. 6. dif. 16. Sic fecundum teftamentum factum ab eo, qui iurauit primùm non reuocare valet, Bar. in d. l. fi quis in principio teftamenti, fic etiam reuocatio procuratoris facta ab eo, qui iurauit non reuocare, valet, cap. fin. de procur. in 6 Item, qui promifit domum vendere Caio, & non alteri, fi poftea alteri vendat tenet contractus, Imol. in cap. cùm contingat de iure iur. Et communis eft refolutio, quod nullus poteft in actibus à propria voluntate dependentibus taliter fe iuramento obligare de actu aliquo non faciendo, quod fi poftea contraueniat, nô validè faciat, licèt iniuftè nifi tamen adfit difpofitio legis irritatis actum contra promiffionem, & iuramentum factum, Soccin. confil. 44. num. 25. volum. 2. vbi alios allegat, quod etiam probant Gomef. variar. refol. cap. 2. de contract. num. 20. verf. 7. principaliter, & in puncto de quo agimus alienationis bonorum Ecclefię, tradunt Geminian. & Franch. in cap. licèt de iur. iur. in 6. Henrich. Boich. in cap. vt fuper, §. poffeffiones de reb. Eccl. non alien. fic pluries Rota, probant Crefcent. decif. 3. de iure iur. Ricc. loc. cit. decif. 11.

Quid dicendum in alienatione cum notoria Ecclefiæ vtilitate. Cap. XXV.

QVando conftat de notoria, & euidentiffima Ecclefiæ vtilitate, vt puta, fi aliquid immobile Ecclefiæ vendatur, & ftatim vtiliores res emantur, abfque follemnitatibus tenet contractus, Afflict. in rubr. de vaffall. qui contr. conftitut. Lothar. feud. alien. num. 2. allegat Bal. in l. contra iuris, ff. de pact. & in l. cùm ij, vbi etiam Gulielm. de Cuneo, ff. de tranfact. Glof. in l. 2. Cod. de acceptilation. Idem probat Soccin. Iun. conf. 28. num. 10. lib. 2. Parif. confil. 16. num. 99. lib. 2. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 4. tit. 7. num. 28. Ratio conclufionis eft, quia follemnitates in alienatione bonorum Ecclefiæ requiruntur ad hoc, vt conftet de ipfius euidenti vtilitate, fed in claris non eft opus coniecturis, l. continuus, §. cùm ità, ff. de verbor. oblig. ergò, fic in puncto probant Cardin. in Clem. 1. in princ. de reb. Ecclef. non alienan. Andr. Barbat. in rubr. eiufd. tit. col. 4. verfic. 3. limita, id circò Felyn. confil. 42. tradit, quod fucceffor in beneficio non poteft reuo-

reuocare concessionem cũ notoria Ecclesiæ vtilitate factam licèt, absque assensu, idem probat Genuens. in pract. Eccles. q. 136.

Quod etiam confirmatur, quia in notorijs relaxantur iuris sollemnitates, cap. ad nostram, il terzo, de iure iur. Notoria insuper non egent cognitione, cùm in ipsis absque vlla cognitione sententia proferenda sit, Innoc. in cap. ex parte de verb. signif. Franch. in cap. nouit de appellat. Item in notorijs omnis sollemnitas iuris censetur remissa, & omnis ordo, etiam stante iuramento de ordine aliquo, vel sollemnitate obseruanda, Dec. consil. 544. incipiente Serenissimus Imperator; Idcircò in notorijs fertur sententia contra absentem, & in auditum, cap. cùm olim, ibi, (*licèt absenti*,) de sent. & re iudic. Et quando denuntiatur notorium non requiritur præcedens caritatiua monitio, prout aliàs requireretur, cap. 2. & c. dilectus de accusat. cap. nouit de iudic. cap. licèt Heli de Simon. cùm in notorij ordo; sit ordinem non seruare, Bal. in cap. ad nostram de iure iur. Nec est citandus is, cui notorium est nullam competere defensionem, Abb. & Felyn. in cap. cùm causa de rescript. Abb. in cap. vestra de cohabit. cler. & mulier. Idcircò substinetur contractus alienationis bonorum Ecclesiæ absque assensu cùm notoria tamen ipsius vtilitate, latè probant Ric. in 1. par. decis. Cur. Archiep. decis. 192. & licèt ex dispositione Paulinæ requiratur euidens vtilitas cùm assensu, & alterò deficiente, actus corruit, vt suprà in principio fundatum fuit, stante tamen notoria, & euidentissima vtilitate, substinetur contractus, vt suprà probatum est.

In hoc aut constare debet de notoria vtilitate, nam multoties aliqua dicuntur esse notoria, quæ verè non sunt, cap. consuluit, il primo, ibi, (*sed cùm multa dicuntur notoria, quæ non sunt*,) de appellat. Notorium propriè dicitur, quod ità clarum, & euidens est, vt latere minimè possit, cap. tua, & cap. nostra de cohabit. cler. & mul. vbi Bald. & Abb. cap. Sacerdotali 61. dist. & cap quod suspecti 3. q. 5. Et omnibus sui notitiam exhibet, l. 2. Cod. quando, & quib. quar. par. debea. lib. 10. Et nulla tergiuersatione celari potest, congerunt Menoch. de arbitr. cas. 166. Azeued. in leg. 1. tit. 2. lib. 6. num. 196. cum seq. & in leg 3. tit. 18. lib. 8. Notorium etiam dici potest, quod ex actis resultat, Soccin. Sen. consil. 38 col. 8. lib. 1. Soccin. Iun. consil. 16. num. 18. lib. 1. Paris. consil. 111. num. 7. lib. 4. Neuizan. consil. 81. num. 31. Vel remittitur Iudicis arbitrio, Bart. in l. Scriptus, num. 2. ff de relig. & sumpt. funer. Syl. in sum. in verb. notorium, Ant. Gomes. variar. resol. tit. de delictis, cap. 1. num. 42. Menoch. d. cas. 166.

Si causa vtilitatis ob quam facta est alienatio cesset reuocetur ne alienatio. Cap. XXVI.

Respondendum negatiuè, ex Bal. consil. 334. lib. 1 Bonifac. Vital. in Clem. 1. num. 58. de reb. Eccles. non alien. Afflict. in rubr. de vassall. qui contr. constit. Lothar. benefic. alien. in vsib. feud. Calder. consil. 5. de permutat. Alex. consil. 10. num. 41. lib. 1. Alciat. consil. 37. num. 5. Tiraquell. de retract. conuent. §. 7. Glos. 1, num. 10. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 4. tit. 7. num. 30 Sic fuisse decisum à Rota coram Seraphino die 13. Iunij 1578. refert Mantic. loc. cit. Aliàs decisiones, congerit Ricc. loc. citat. decis. 14.

Nam

Ecclesiæ, vtilitatem cedat, poterit Prælatus successor rarum habere, Glos. in cap. 1. ne sed vacan. Paris. consil. 16. nu. 101. vol. 2.

Doctrina in conclusione tradita, nempè, vt valeat alienatio amplianda est, vt procedat etiam stante iuramento de non alienando inconsulto Summo Pontifice; Ratio ampliationis est, nàm cùm actus alienationis subsistente legitima causa, assensu tamen deficiente ex iuris dispositione substineatur, vt supra probatum est, iuramentum, de non alienando, cui per alienationem absque assensu controuenitur non reddit actum inualidum, benè tamen illicitum, quia assensus Summi Pontificis ex vi iuramenti non ingreditur substantiam contractus, sed est de requisitis ex parte Prælati alienantis, qui contraueniendo efficitur periurus, & illicitè contrahit, non tamen nulliter, Ias. in l. ea, quæ, num. 23. ff. de verb. oblig. & colligitur ex cap. sicut, cap. ex litteris, & cap. de illis de sponsal. Innoc. & Abb. in cap. dilecto, de præben. & in cap. intellectu de iure iuran. Bart. in l. si quis in principio testamenti, col. fin. ff. de leg. 1. latè Azor. in summ. tom. 1. lib. 11. cap. 6. q. 3. Sanch. de matr. lib. 6. dis. 16. Sic secundum testamentum factum ab eo, qui iurauit primùm non reuocare valet, Bar. in d. l. si quis in principio testamenti, sic etiam reuocatio procuratoris facta ab eo, qui iurauit non reuocare, valet, cap. fin. de procur. in 6 Item, qui promisit domum vendere Caio, & non alteri, si posteà alteri vendat tenet contractus, Imol. in cap. cùm contingat de iure iur. Et communis est resolutio, quod nullus potest in actibus à propria voluntate dependentibus taliter se iuramento obligare de actu aliquo non faciendo, quod si posteà contraueniat, nō validè faciat, licèt iniustè nisi tamen adsit dispositio legis irritātis actum contra promissionem, & iuramentum factum, Soccin. consil. 44. num. 25. volum. 2. vbi alios allegat, quod etiam probant Gomes. variar. resol. cap. 2. de contract. num. 20. vers. 7. principaliter, & in puncto de quo agimus alienationis bonorum Ecclesię, tradunt Geminian. & Franch. in cap. licèt de iur. iur. in 6. Henrich. Boich. in cap. vt super, §. possessiones de reb. Eccles. non alien. sic pluries Rota, probant Crescent. decis. 3. de iure iur. Ricc. loc. cit. decis. 11.

Quid dicendum in alienatione cum notoria Ecclesiæ vtilitate. Cap. XXV.

Quando constat de notoria, & euidentissima Ecclesiæ vtilitate, vt puta, si aliquid immobile Ecclesiæ vendatur, & statim vtiliores res emantur, absque sollemnitatibus tenet contractus, Afflict. in rubr. de vassall. qui contr. constitut. Lothar. feud. alien. num. 2. allegat Bal. in l. contra iuris, ff. de pact. & in l. cùm ij, vbi etiam Gulielm. de Cuneo, ff. de transact. Glos. in l. 2. Cod. de acceptilation. Idem probat Soccin. Iun. cons. 28. num. 10. lib. 2. Paris. consil. 16. num. 99. lib. 2. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 4. tit. 7. num. 28. Ratio conclusionis est, quia sollemnitates in alienatione bonorum Ecclesiæ requiruntur ad hoc, vt constet de ipsius euidenti vtilitate, sed in claris non est opus coniecturis, l. continuus, §. cùm ità, ff. de verbor. oblig. ergò, sic in puncto probant Cardin. in Clem. 1. in princ. de reb. Eccles. non alienan. Andr. Barbat. in rubr. eiusd. tit. col. 4. versic. 3. limita, id circò Felyn. consil. 42. tradit, quod successor in beneficio non potest

reuo-

reuocare concessionem cũ notoria Ecclesiæ vtilitate factam licèt, absque assensu, idem probat Genuens. in pract. Eccles. q. 136.

Quod etiam confirmatur, quia in notorijs relaxantur iuris sollemnitates, cap. ad nostram, il terzo, de iure iur. Notoria insuper non egent cognitione, cùm in ipsis absque vlla cognitione sententia proferenda sit, Innoc. in cap. ex parte de verb. signif. Franch. in cap. nouit de appellat. Item in notorijs omnis sollemnitas iuris censetur remissa, & omnis ordo, etiam stante iuramento de ordine aliquo, vel sollemnitate obseruanda, Dec. consil. 544. incipiente Serenissimus Imperator; Ideircò in notorijs fertur sententia contra absentem, & in auditum, cap. cùm olim, ibi, (*licèt absenti*,) de sent. & re iudic. Et quando denuntiatur notorium non requiritur præcedens caritatiua monitio, prout aliàs requireretur, cap. 2. & c. dilectus de accusat. cap. nouit de iudic. cap. licèt Heli de Simon. cùm in notorij ordo, sit ordinem non seruare, Bal. in cap. ad nostram de iure iur. Nec est citandus is, cui notorium est nullam competere defensionem, Abb. & Felyn. in cap. cùm causa de rescript. Abb. in cap. vestra de cohabit. cler. & mulier. Idcircò substinetur contractus alienationis bonorum Ecclesiæ absque assensu cùm notoria tamen ipsius vtilitate, latè probant Ricc. in 1. par. decis. Cur. Archiep. decis. 192. & licèt ex dispositione Paulina requiratur euidens vtilitas cùm assensu, & alterò deficiente, actus corruit, vt suprà in principio fundatum fuit, stante tamen notoria, & euidentissima vtilitate, substinetur contractus, vt suprà probatum est.

In hoc aut constare debet de notoria vtilitate, nam multoties aliqua dicuntur esse notoria, quæ verè non sunt, cap. consuluit, il primo, ibi, (*sed cùm multa dicuntur notoria, quæ non sunt*,) de appellat. Notorium propriè dicitur, quod ità clarum, & euidens est, vt latere minimè possit, cap. tua, & cap. nostra de cohabit. cler. & mul. vbi Bald. & Abb. cap. Sacerdotali 61. dist. & cap quod inspecti 3. q. 5. Et omnibus sui notitiam exhibet, l. 2. Cod. quando, & quib. quar. par. debea. lib. 10. Et nulla tergiuersatione celari potest, congerunt Menoch. de arbitr. cas. 166. Azeued. in leg. 1. tit. 2. lib. 6. num. 196. cum seq. & in leg 3. tit. 18. lib. 8. Notorium etiam dici potest, quod ex actis resultat, Soccin. Sen. consil. 38 col. 8. lib. 1. Soccin. Iun. consil. 16. num. 18. lib. 1. Paris. consil. 111. num. 7. lib. 4. Neuizan. consil. 81. num. 31. Vel remittitur Iudicis arbitrio, Bart. in l. Scriptus, num. 2. ff de relig. & sumpt. funer. Syl. in sum. in verb. notorium, Ant. Gomes variar. resol. tit. de delictis, cap. 1. num. 42. Menoch. d. cas. 166.

Si causa vtilitatis ob quam facta est alienatio cesset reuocetur ne alienatio. Cap. XXVI.

Respondendum negatiuè, ex Bal. consil. 334. lib. 1 Bonifac. Vital. in Clem. 1. num. 58. de reb. Eccles. non alien. Afflict. in rubr. de vassall. qui contr. constit. Lothar. benefic. alien. in vsib. feud. Calder. consil. 5. de permutat. Alex. consil. 10. num. 41. lib. 1. Alciat consil. 37. num. 5. Tiraquell. de retract. conuent. §. 7. Glos. 1. num. 10. Mantic. de tacit. & ambig. conuention. lib. 4 tit. 7 num. 30 Sic fuisse decisum à Rota coram Seraphino die 13. Iunij 1578. refert Mantic. loc. cit. Aliàs decisiones, congerit Ricc. loc. citat. decis. 14.

Nam sufficit melioratio conditionis Ecclesiæ tempore contractus, Glos. in c. ad aures de reb. Ecc. non alien. in verb. nisi fortè tunc allegat tex. in cap. cùm dilecti, de empt. & vend. cap. dudum, il primo, de elect. & l. ex mille, §. 1. ff. de euiction. facit etiam tex. in l. 1. in fin. C. de prædijs, & omnib. reb. nauicul. lib. 11. vbi Luc. de Penn. sequitur Afflict. in d. rubr. num. 3. & facit tex. in l. sed an vltro, §. 1. ibi, (*sed sufficit si vtiliter cæpit, etiam si effectum non habuit*,) ff. de neg. gest. Facit, etiam quod in alienatione attenditur tempus contractus, l. si voluntate, C. de rescind. vend. Paris. consil. 24. vol. 4. Ruin. consil. 85. in fin. lib. 1. Guid. Pap. decis. 150.

Et licèt differat alienatio ex necessitate ab alienatione ex causa vtilitatis; Nam alienatio ex necessitate omninò subsistit, etiã quod malum exitum habent, nam sufficit rationabiliter fuisse in principio factam, d. l. sed an vltro, §. 1. quę verò ex causa vtilitatis fit, requirit euidentem vtilitatem, nàm vtilè dicitur, quod rem meliorem facit, & deteriorem esse non sinit, l. quod dicitur, §. fin. ff. de impens. in reb. dotal. fact. cum leg. seq. l. impensæ, ff. de verb. & rer. signific. requirit item quod Ecclesia efficiatur locupletior, l. si pupilli, ff. de neg. gest. facit tex. in cap. sine exceptione, ibi, (*vt meliora prospiciat*,) 12. q. 2. vbi Archidiac. Laur. de Rodul. & Gemin. & supradictam distinctionem, sequitur Rota diuers. par. 2. decis. 65. Pro veritate tamen dicendum est sufficere adesse vtilitatem tempore contractus, ad hoc, vt alienatio subsistat, pluries Rota refert Ricc. loc. cit. decis. 14.

Benè tamen potest Ecclesia cessante vtilitate per beneficium restitutionis in integrum succurri, d. l. si pupilli, glos. in d. cap. sine exceptione. Nisi tamen ex causa naturali, vel accidentaria, absque tamen hominis ministerio vtilitas cesset, vt puta, si naturaliter, aut terremotu res pereat, l. verum, §. si locupleti, ff. de minorib. ibi, (*& quod fato contigit, cuiuis patri familias, quamuis diligentissimo posse contingere*,) vel nisi ex accidentibus post contractum res deueniat ad casum, in quo Ecclesia non sit neque in damno, neque in lucro, nàm tùnc Ecclesia nõ restituitur, cùm sufficiat nihil ad læsionem diuinæ domus fuisse factum cap. hoc ius porrectum 12. q. 2. Gl. in d. cap. sine exceptione, Rodoan. loc. cit. rubr. 19. de causa vtilitatis.

Aduertendum tamen est, quod attendendum est tempus, in quo perficitur contractus, Bal. in l. si quis eum, §. si suo, ff. de vulg. & pupill. substit. & idcircò in contractu emphyteotico, qui necessariò requirit scripturam, l. contractus, C. de fid. instru. Ias. in l. 1. C. de iur. emphyt. Afflict. decis. 72. attenditur tempus confectæ scripturæ, Genuens. in prax. cap. 103. n. 3. sic etiam attenditur tempus assensus Apostolici, & interpositionis Decreti à Commissarijs, quando in supplicatione Summo Pontifici porrecta expositum fuit, quod supplicantes intendunt contrahere, secus tamen est, quando fuit assertus contractus in supplicatione, & à Papa confirmatus, nàm cùm talis confirmatio det robus contractui, Dec. in rub. de confirm. vtil. vel inutil. attendendus est dies contractus, non autem dies assensus ad iudicandum vtilitatem Ecclesię Genuens. loc. cit.

Attendendum est, etiam tempus contractus ad iudicandam vtilitatem Ecclesiæ, quando alienatio fit tempore ordinario, non autem extraordinario, & calamitoso, vt puta, si alienatio fieret tempore belli, vel pestis, nam vtilitas talis temporis non est in consideratione, Alexan.

Imol.

Imol. & Herculan. in l. pretia rerum, ff. ad leg. fal. Paul de Castr. consil. 109. col. 1. lib. 1. Rot. diuers. par. 2. decis. 65. numer. 7. cum seq. Vndè alienatio bonorum Ecclesiæ facta tempore belli, in quo parum Ecclesia vtilitatis recipiebat non substinetur, Cuman. in d. l. pretia rerum, Affl. decis. 87. nu. 3. Grammat. decis. 76. nu. 3. Carotius decis. 29. pluries Rota, refert Ricc. loc. citat. decis. 1. num. 3.

Et non solùm sufficit vera, & euidens vtilitas tempore contractus, sed etiã sufficit putatiua, vt puta, quod per contrahentes bona fide, & per Commissarios adhibitis debitis sollemnitatibus iudicatum fuit, adesse Ecclesiæ vtilitatem; Nàm licèt à parte rei non adsit substinetur contractus, Glos. in cap. ad Apostolicam, in ver. pro futurum de ijs, quæ fiu. à Præl. sin. consil. Capit. allegat tex. in l. tutor, qui repertorium, §. 2. ff de admistr. tutor. probat etiam Glos. in cap. tua, in verb. dubium, eod. tit. de his, quæ fiu. à Præl. sin. cons. Capit. idem probant Anchar. in d. cap. ad Apostolicam, num. 11. Abbas consil. 41. n. 3. vol. 1. Felyn. consil. 17. num. 13. Flamin. de Rubeis consil. 13. num. 6. Alciat. cons. 17. num. 7. Ricc. loc. cit. decis. 15. & confirmatur, nam quando seruatur forma à iure præscripta cẽsetur alienationem in vtilitatem Ecclesiæ cessisse, Bald. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. sequitur Alex. cons. 79. vol. 1. Bal. in cap. sicut, num. 7. de re iudic. notabiliter dixit, quod quando interuenit decretum Superioris præsumitur, quod actus sit vtiliter gestus, argumento tex. in l. 1. C. de Prædi's Curial. lib. 10. Rodoan loc. cit. rubr. 19. de causa vtilitatis, num. 78. congerit Francisc. Nig. controu 182. num. 8 facit tex. in d. cap. sicut, ibi, (*propter authoritatem iudiciariam præsumi debet omnia legitimè processisse*,) & in specie, de qua agimus, tradit additio ad Guid. Pap. decis. 151. in verb. vtilitatis, benè tamen poterit Ecclesiæ per viam restitutionis in integrum succurri.

Alienatio Summi Pontificis authoritate facta nullas requirit sollemnitates, vt neque mobilium alienatio, quæ seruando seruari non possunt. Cap. XXVII.

Ratio primi dicti est, quia authoritas Summi Pontificis supplet defectum omnium sollemnitatum, cap. quoties de pactis, cap. 1. de transaction. Paul. de Castr. consil. 229. col. 1. & consil. 287. col. penul. lib. 1. Idcircò quando talis authoritas interuenit, remittuntur iuris sollemnitates, sic Abb. in propria materia, consil. 41. num 3. lib. 1. allegat tex. in cap. ad audientiam, il secondo, de Ecclesiæ edif. vbi ex simplici indulto Summi Pontificis Ecclesia Sæcularis conceditur Regularibus Conclusionem, etiam probant Ruin. consil. 161. nu. 26. vol. 1. Berou. consil. 72. num. 12. Rolan à Vall. consil. 96. num. 21. cum seq. lib. 1. Et assensus Summi Pontificis, idem operatur, quod decretum Iudicis sollemniter emanatum, l. 2. C. quando decr. opus non est, vbi Bal. in princip. dicit tex. illum quotidiè practicari in Ecclesijs, & Hospitalibus impetrantibus à Papa alienationem alicuius rei, idem probat Archidiac. in cap. si Episcopus 12. q. 2. Fran. Becc. consil. 3. num. 28. Cephal. consil. 9. numer. 10. Ruin. consil 35. num. 22. & 157. num. 3. & num. 25. lib. 1. Capyc. decil. 16. num. 4. Surd. consil. 245. num. 39.

Item quando interuenit rescriptum Summi Pontificis sufficit, vt verba rescripti seruentur, nec alia sollemnitas requiritur, Franch. in cap. 1. in 6. col. de reb. Eccles. non alien. Io. de Imol. consil. 116. Capyc. loc. cit. Nam qui habet verbum Superioris non indiget verbo inferioris, Ruin. d. consil. 157. nu. 25. Rolan. à Vall. consil. 96. num. 22. cum seq. lib. 1. Ad quod facit Glos. notabilis, in l. si quando in prin. C. de inoffic. testamen. quam ibid. sequuntur Bald. Salyc. & Ias. quæ dixi, quod facultas testandi à Principe concessa, si inhabili conceditur ipsum reddit habilem ad testandum, si verò habili facit, vt absque sollemnitatibus possit testari, ex ratione supra allegata, quod assensus Principis supplet defectum sollemnitatis, & ipso interueniente remittuntur, Dec. consil. 341. num. 12. circà medium, versic. & quando concessio.

Idem Decius asserit eodem modo de Legato à Latere esse sensiendum, ex quo Summo Pontifici æquiparatur, cap. hi, qui, §. eum quoque de præben. in 6.

Intelligitur autem supradicta, quando absque vitio subreptionis, vel obreptionis assensus Summi Pontificis interuenit, nam aliàs actus non validaretur, Dec. consil. 142. num. 5. versic. non obstat, Ruin. d. consl. 147. num. 4. & 11. Abb. consil. 34. lib. 2. Rot. diuers. par. 2. decis. 65. Thusc. in verb. alienatio concl. 263. num. 103.

Intelligitur etiam, vt per assensum Summi Pontificis intelligantur remissæ sollemnitates, non tamen iustitia causæ videlicèt, vt alienatio bonorum immobilium, vel mobilium pretiosarum Ecclesiæ, fiat ex causa vtilitatis, vel necessitatis; Ratio est, quia per authoritatem Summi Pontificis remittuntur sollemnitates contractus, non tamen substantia ipsius, quæ in casu, de quo agimus est legitima causa alienationis, Egid. Bellamera consil. 33. nu. 44. & seq. Capyc. d. decis. 16. Surd. d. consil. 245 num. 46. Thusch. in verb. alienatio, concl. 281. num. 50. & concl. 173. num. 46.

De bonis verò mobilibus, quæ seruãdo seruari non possunt, secundum communem resolutionem dicendum, absque sollemnitatibus ea posse alienari, Glos. in sum. 12. q. 2. & in c. nulli, in verb. immobilem de rebus Eccles. non alien. Nau. consl. 4. eod. tit. Rebuff. in compend. alienat. nu. 25. Soccin. reg. 110. num. 2. Vgolin. de potest. Episcop. num. 5. Rodoan. loc. cit. rubr. 33. cas. 3. & rubr. 10. Molin. de contract. disp. 465. Ricc. loc. cit. dec. 73. Et probatur in tex. in l. lex, quę tutores, ff. de administr. tutor. vbi in alienatione bonorum minoris, quæ seruando seruari non possunt non requiritur decretum, concordat tex. in l. fin. C. quando decr. opus non est.

Et procedit dictum, etiam in bonis se mouentibus, cùm idem ius sit, quod in bonis mobilibus, l. mouentium, ff. de verb. signif. Glos. in l. à Diuo Pio, §. 1. in verb. mouentium, ff. de re iudic. & in puncto de quo agimus, probant Hostiens. in cap. ne Præl vic. suas, Alberic. in auth. hoc ius porrectum, Cod. de Sacrosanct. Eccles. Rodoan. loc. cit. rubr. 10.

Idcircò serui fugitiui Ecclesię, absque sollemnitatibus vendi possunt, cap. fugitiui, cap. terrulas 12. q. 2. procedit tamen venditiò, si fiat sub conditione si apprehenduntur, l. quid sit fugituus, §. idem rectè, ff. de ędilit. ędit. Rodoan. d. rubr. 10. Sic etiam boues, hędi, oues Ecclesiæ, & similia animalia, absq; sollemnitatibus alienari possunt, vt per supracitatos; Secus tamen est in bobus, & animalibus destinatis ad culturam Prædiorum Eccclesiæ, Bellamer. in cap.

in cap. Abbatibus in 3. col. versic. expone 12.q.2.Rodoan.loc.cit.nu. 6. Sicut dicimus de seruis ascriptitijs fundi, qui & si mobilia, & mouentia sint, iudicantur, tamen inter immobilia, ex quo dicũtur pars instrumentalis fundi, l.iubemus, C.de Sacrosanc. Eccles l. si quis inquilinus, ff.de leg.1.cap.nulli, vbi Abb. in 2.notab.de reb.Eccles.non alien. Et serui rustici destinati ad culturam dicuntur membra terrę, l.cùm satis, C. de agric. & cens. lib. 11. idcircò ratione connexionis cùm prædijs iudicantur tanquam immobiles, & facta alienatione prædij, veniunt etiam serui destinati ad culturam, cap. 2.de Iudæis, vbi licèt Iudæis prohibitum sit mancipia Christiana possidere, empto tamen prædio mancipia destinata ad ipsius culturam transeunt in ipsorum dominium.

Quæ autem dicta sunt de animalibus Ecclesiæ, quod tanquam mobilia, seù mouentia alienari possint, absq; sollemnitatibus non procedunt in grege, nam grex animalium Ecclesiæ non potest absque assensu alienari, Mol. d. disp.465. fętus tamen benè alienantur, vt per eundem ratio conclusionis est, quia grex iudicatur, vti quid immobilè, tradit Rodoan.loc.cit. rubr. 10. num.32. Vel melius dici potest Gregem animalium dici rem mobilem, quæ seruando seruari potest, cùm ex fętibus fiat summissio in locum mortuorum §.sed & greges, vbi Glos.in verb.ex fętu, instit.de rer.diuis.

Quod diximus in conclusione procedit, etiam in bonis mobilibus pretiosis, quæ seruando seruari non possunt, Io Andr. & Zabarell. in d. cap.nulli, Glos. in cap. tua, in verb. tractatu de his, quæ fiu. à Præl. sin. consil.Cap. vti sunt vestes attritæ, quæ quotidie veterascunt, Glos. in cap. 2. de reb. Eccles. non alien. in 6.in verb.immobilia, & in cap.is cui in eod.verb.immobilia, de elect. in 6. Vide, quæ diximus suprà c. 12. Ricc.loc.cit.decis.73. Et probatur, nam is, cui interdicta est bonorum administratio, potest vendere bona, quæ periculo subiacent, Bal.in cap. venerabili propè fin.de offic.deleg. Rodoan.loc.cit.rubr.33.cap.3.imò tenetur Prælatus debito pretio, & iustaą ęstimatione supradicta bona alienare, facit tex.in l.fin.C. de administr.tutor.cap benè quidem 96. dist. Berou. in d. cap.nulli, col. 24. versic. limitatur etiam, & col. 25. versic.in Glos.& facit tex. in cap.1. 96. distin. ibi, (*planè quæcunque in gemmis, vel auro, atque argento, nec non, & vestibus minus apta vsibus, vel ornatui videbantur Ecclesię, quæ seruari, vel diù manere non possunt sub iusta æstimatione vendantur, & erogationi Religiosa proficiant.*)

An possint omitti sollemnitates, si ex causa vrgentis necessitatis Papa non possit consului. Cap XXVIII.

RESpondeo affirmatiuè, probatur ex cap. nullus res Ecclesiæ 17. q.4.facit Glos.in cap. 1. in fin. de Sede vacan. in 6. Ioan. de Fano in Clem. 1.de reb. Eccles. non alien. Archidiac.in cap.Abbatibus 12.q. 2.& procedit responsio, etiam stante iuramento de non alienando inconsulto Summo Pontifice, Abb.in cap. fin. num 8. de Eccles. ædific. idem probant Archidiac.Geminia. Præpos. in cap. terrulas 12.q.2.Felyn.in cap.cùm accessissent, nu.22. de constit.Bald.& Affic. in cap.1. de his, qui feud dar. poss. Gerard. singul.vlt.circà fin.Rebuff. in compend.alienat.num.34. Mantic. de tacit.& ambig.conuention. lib. 25.

tit. 6. n. 12. qui sic dicit decisum à Rota coram Illustrissimo Plato die 25. Martij. 1588. Genuens. in practicab.q.458.

Ratio est, quia quæ causa necessitatis occurrunt, sub nulla lege prohibitiua continentur, sed semper ex eiusdem legis interpretatione censentur excepta, l. si fideiussor, §. si necessaria, ff.qui sat. dar. cogan. latè Ias. in l. conditionibus pupillus, ff. de condition.& demonstr. Soccin. in l.si filius,qui pater, ff. de vulg. & pupill. substit. Vasq. de succession. creat.§.26.num.80.& §. 14.nu.61. & illustr.qq.cap.90.num. 12.

Vndè hæc corollaria inferuntur, &

Primò, necessitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum,cap. quod illicitum de regul.iur.cùm legi necessitas non subijciatur, cap. sicut, de consecr.dist. 1.l.vnic.& ibi Glos. in verb.expedire,ff.de offic.consul. l.qui potuerunt,ff. de manumission. vind. Alber. in diction. in verb.necessitas, Thusc. in verb. necessitas, concl.19.& 20.

Secundò,stante necessitate rigor iuris remittitur,Felyn.in cap.1.num.49. & 50. de constit. Ias.in l. 1. C. de precibus Imper. offeren. Rolan. à Vall.consil.56.lib.4. Puteus decis. 105.lib.1. Tiraq. de retrac. lignag. §.26.Glos.1.num.16.cum.seq.latè Menoch. de arbitr.iudic.lib.2. cas. 182. Gonzal. de altern. Glos. 8. num. 47.

Tertiò,stante necessitate potest in actu aliquo explendo, aliquid mutari, vel ommitti ex assignatis pro ipsius validitate, Alex. & Dec. in l. hac consultissima, C. qui testam. facer. poss.Felyn.in cap. dilecta,num. 13. de rescript. & in cap.1.num. 49. & 50.de constit. Cæsar.de Graff. dec. 6.nu.8 de præben. Gonzal. loc.cit. Glos 60.num.45.

Quartò, scriptura, quæ manu propria est subscribenda stante necessitate poterit per alium subscribi, Bald. in rubr. C. de fid. instrum. Rebuff. in tract.de nomination. quæstion. 10. num.13.

Quinctò, sententia, quæ debet ferri à Iudice sedente pro Tribunali, quæ aliàs erit nulla,cap.fin.de sent. & re iudic.in 6. si Iudex ex legitimo impedimento non sedeat, tenet sententia,Glos.in d.cap.fin. in verb.sedendo,Bar.in l.1.num.5. C.de sen. ex breuiloq.recitan.

Sextò, Tutor, qui antè confectionem Inuentarij non potest administrare, vrgente tamen necessitate potest, l. Tutor,qui repertorium,ff.de administr. tutor.

Septimò, actus, qui absque consensu certæ personæ fieri non potest, vrgente necessitate potest fieri, si ex communi resolutione Ordinarius confert beneficium iuris patronatus,absque consensu patroni,vrgente necessitate, Abb. in cap. cùm accessissent, vbi etiam Felyn. num. 20.de constit.idem Abb.in cap.nullus de iur. patron. & in cap. tuæ de cler.non residen.Rot.decis.207.incipiente permutatio,sic etiam Episcopus transfertur ab vna Ecclesia ad aliam ipso reluctante vrgente tamen necssitate, Innoc. in cap. nisi, cùm pridem de renunciat.Felyn.in d.cap. cùm accessissent.

Et quæ dicta sunt de consensu procedunt,etiam in licentia supponẽdum consensum differre à licentia, nam consensus potest antecedere,& subsequi actum, licentia verò semper debet præcedere authoritate licentia,C.de Episc.& Cleric.cap.licèt de regularib. Bar.in l.si autem plures,ff.aq.pluu. arcen. & in l. si quis mihi bona,§.iussum,n.55. vbi Paul. de Castr.Alex.& Ias. ff. de acquir. hæredit. & aliter actus non valet, Alex.consil.17.num.4. & 5.vol. 4. Ias.in l.quominus,num.127.ff. de flumin.Felyn.in cap.dilectus, n.20.

de ac-

de accusation. Caputaquen. decis. 258.par.3.Gonzal.loc.cit.glos. 48. numer.45.Item licentia tacita non sufficit in casibus,in quibus requiritur expressa,glos.in Clem. 1.in ver. obtenta de testam.Corset.in annotat.in verb.licentia,Dec.consil.38. Rot.diuers. decis. 788.par. 1. ideò Sacra Congregatio explicãdo Tridentinum in cap. 1. sess. 24. de reform. matr.circà licentiam administrandi Sacramenta,hæc verba edidit,(non sufficit tacita licentia,quę resultat ex tolerantia,requiritur vera, vel commissio generalis ad administrandum Sacramenta, vel si, hæc absint expressa,vel specialis licentia,) consensus verò sufficit tacitus, l. 2. §.voluntatem, vbi Bart. & Iaf.& in l. quæ dotis, ff. sol. matrim. cap. ea noscitur de his, quæ fiunt à Præl.fin.consil.Cap.Put. dec.100. lib.2.& 181.& 190. lib.3. Gonzal. d.glos.48.num.52.cum seq.

Adhuc tamen verum est, quod stante necessitate actus, qui certam licentiam requirit, potest ipsa ommissa fieri,sic enim is, qui tenetur residere,& absque licentia non potest obesse,cap.relatum de cleric. non residen.stante necessitate potest,absq; scrupulo abesse, Anton. de Butr. in cap.inter quatuor,de cleric.non resid. Felyn.in d.c. cùm accessissent; Ratio esse potest, quia licentia non dependet à nuda voluntate Superioris,sed à regulata ratione, Abb. in cap.cùm ad Monasterium,num. fin.de stat.Monach. Bal.in l.fin. C. de Senat. Consil. Maced. Gonzal. loc.cit.sed recta ratio suadet vrgente necessitate actum expleri omni meliori modo, quo potest, Iaf. in l. principalibus, col. 2. & 3.ff. si cert. petat.latè Felyn. in cap. quærelam, num.11.de iur.iuran.latissimè congerunt Cacheran. decis.68.nu.26. cum seq.Menoch.d.cas.132.

Quæ autem de necessitate dicta sunt, intelligenda sunt de vera necessitate,quæ vel à natura,vel à casu accidit,non autem, quæ à voluntate originem trahit, cùm non dicatur vera necessitas cum principium, & originem habeat voluntariam, quæ attendenda est, l. 1.§. non solùm,ff. deposit.l.si procuratorem, ff.mand. l.tutor,versic.& non titulus, ff. de fideiussor. l. in ratione, legis falcidiæ,la prima,§. filio suo, vbi glos. in verb. opes patris, ff. ad leg. falcid. glos.in l. vnic. in verb. & si primordium,C. de impon. lucrat. describ. lib. 10. Idcircò vera necessitas attenditur, quæ à principio voluntario non dependet, Imol.in l.gerit,ff. de acquir.hæred.Cantiuncul. cons. 35.num.29.Roder.Suar.in tract. de las Arras nu.37.cum.seq. Cacher. decis.168.num.24.& seq.

Hinc habemus legem non fauere ijs, qui in necessitate se cõstituunt,quia culpatæ necessitati non subuenitur, l.iàm dubitari,ff.de hæred. instituc. l. si fideiussor, §. si necessario, vbi glos.Bar.& Iaf.ff.qui sat.dar.cogan. l.2.§.si quis autem,ff.si quis cautio. l.3.§.subuenitur, ff. ad Syllanian. l. cùm prætor, §. respondit, ff. de administr. tutor. Bart. in l. si pignori, num. 6.ff.famil.ercisc. Item habens facultatem alienandi bona ex causa necessitatis, non poterit si ex facto proprio, & non à natura, vel à casu in necessitatem, incidat Bald. cons. 20.vol.2. Afflic. decis.137. num.3. Barbat.ad Bar.in l. quamuis, ff. sol. matrim. Boer.decis. 44. Tiraquell. de retract.lignag.§.1.glos.14 num. 15.Tusch.in verb.necessitas,concl. 21. num. 5.Cacheran. & Menoch. locis supracitatis.

Supradicta de alienatione absque assensu stante necessitate faciunt pro Regularibus habentibus Superiorem in remotissimis partibus, nam stante necessitate potuerunt alienare,Abb.in d.cap.fin.n.8. de Eccles. edif.

edif. allegat tex. in c. nihil de elect. cap. fin. de sepult. in 6. l. si longius, ff. de iudic. glos. in cap. tum ex litteris, in verb. locorum distantiam de in integr. restitut.

Vtrum valeat alienatio iurium Ecclesiæ absque sollemnitate, quando res reuertitur ad suam naturam, Cap. XXIX.

VAlet, siuè leue, siuè magnum fiat Ecclesiæ præiudicium, Abb. in cap. veniens, num. 2. & 23. de præscript. Felyn. in cap. cùm omnes, num. 8. & in cap. cùm accessissent, num. 6. & 30. de constitut. Ias. in l. si vnus, § pactus ne peteret, ff. de pact. Ruin. consil. 2. num. 8. lib. 1. & consil. 108 nu. 26. lib. 2. Ferret. consil. 38. num. 15. lib. 1. Boer. consil. 7. num. 72. lib. 3. Gozadin. consil. 26. num. 55. Aymon. Crauet. consil. 335. nu. 38. Gomesius ad reg. Cancell. in reg. de iur. quæsit. non tollen. q. 16. Tiraquell. de iur. primogen. q. 24. Gonzal. de alternatiu. glos. 7. num. 14. Ratio conclusionis est, vt inquit glos. notabilis, in cap. ab exodio, in verbo alsa 25. dist. quia non fit iniuria rei si restituitur ad pristinum statutum, allegat tex. in d. l. si vnus, §. pactus ne peteret, facit etiam tex. in l. filio quem pater, ibi, (*non translatus, sed redditus videtur,*) ff. de liber. & posthum. idem probant Anchar. consil. 339. col. 9. versic. ista autem retentio, Dec. consil. 88. nu. 3. Felyn. in d. cap. cùm omnes, & cap. cum accessissent; Hinc insurrexit Græcorum prouerbiũ salis onus, vndè venerat illuc abijt, relatum à Tiraquell. de retract. conuent. §. fin. num. 80. Alex. Raudens. resp. 1. num. 117. lib. 1. Andr. Knichenic. trac. de vesti. pacion. par. 3. cap. 4. num. 36. & seq.

Idcircò non requiritur assensus Superioris, quãdo res reuertitur ad suam naturam, Federic. de Sen. cons. 14. Abb. consil. 25. incip. Canonicus Regularis lib. 1. vbi tradunt, quod exẽptus ab Ordinario ex priuilegio Summi Pontifici non potest se submittere alieno Prælato inferiori, absque assensu, quia præiudicaret protectioni, & authoritati Summi Pontificis, cui per exemptionis priuilegium fuit effectus immediatè subditus, Abb. disp. 7. incip. Duo clericali ordini insignit, & in cap. significasti de for. compet. benè tamen poterit se subijcere Ordinario, cui antè priuilegium erat subditus, quia res de facili reuertitur ad suam naturam, sic probant Felyn. in d. cap. cùm omnes, & cap. cum accessissent, Ias. in d. §. pactus ne peteret.

Confirmantur supradicta ex doctrina communiter recepta, quod licèt statuentes non possint reuocare statuta à Superiore approbata, Bar. in l. omnes populi, col. 3. ff. de iust. & iur. quod intelligitur de statutis inualidis, quę ex consensu Superioris efficiuntur valida, Bald. in l. ex placito, Cod. de rer. permut. sicut quando Summus Pontifex confirmat iurisdictionem alicui, quæ aliàs nulla erat, dicitur iurisdictio delegata, & non ordinaria, Bal. in cap. decernimus de iudic. Sic quando confirmantur statuta inualida, efficiuntur Papalia, taliter, quod reuocari non possunt, Bal. in d. l. ex placito, Felyn. in d. cap. cum accessissent, num. 3. Hoc tamen procedit, quando per reuocationem statuti à Summo Pontifice confirmatur redirctur ad ius commune, nam absque assensu poterit fieri reuocatio, arg. tex. in l. 2. ff. de iniust. rupt. & irri. testam. l. hac consultissima, §. si quis autem, Cod. de testam. Felyn. locis

citatis,

citatis, Iaſ. in d. §. pactus ne peteret, num. 8. Et facit tex. in d. cap. cùm acceſſiſſent, vbi inferiores poſſunt venire contrà factum Superioris, (quod regulariter non poſſunt,) quando res reuertitur ad ius commune, vt in d. cap. cùm acceſſiſſent, vbi omnes Canon. & in d. cap. ab exordio, vbi Gemin. & alij, Ruin. d. cap. 108. lib. 2.

Quæ reuerſio rei ad primæuam ſuam naturam dicitur fauorabilis, & latè interpretanda, Surd. conſil. 397. num. 16. Berou. conſil 7. numer. 21. vol. 3. Burſat. conſil. 787 num. 11. Rauden. reſponſ. 1. num. 117. nu. 1. Garſ. de expenſ. & melioratio. cap. 10. num. 26. Tiraquell. de retract. conuention. §. fin. nu. 80. & quando per aliquem actum derogatur iuri, aliquo ſpeciali, & reditur ad ius commune, actus ille latè eſt interpretandus, etiam contra propriam naturam, gloſ. notabilis in cap. 3 in verb. enumerandum de præben. in 6. facit etiam tex. in cap. 2. verſic. cùm non ſit de decim. in 6. Felyn. locis citatis.

Adde, quod licèt in correctorijs, non fiat extenſio de caſu ad caſum, ex identitate rationis, l. præcipimus, vbi Bart. Cod. de appellat. auth. quas actiones, C. de Sacroſanct. Eccleſ. l. ſi verò, §. de viro, ff. ſol. matr. Secus tamen eſt quando per extenſionem fit reuerſio ad diſpoſitionem iuris communis, Anton. de Burr. in cap. olim tibi de verb. ſignific. Alex. in l. ſi conſtante in 6 col. ff. ſol. matrim. Iaſ. in d. § pactus ne peteret, num. 6.

Idcircò practicando traditam doctrinam; Si Regulares, quibus de iure communi non competit ius ſepeliendo, ex quo populum non habent, cap. 1. vbi Hoſtienſ. & Innoc. de ſepult. benè tamen ex priuilegio poſſunt eligẽtes ſepulturam in proprijs Eccleſijs ſepelire, Clem. dudum, §. huius quoque ſtatuto, vbi Gloſ. in verb. ſepulturam, de ſepult. Si remitterent ius ſepeliendi in beneficium Parochorum talis conuentio, & ſi in præiudicium Eccleſiarum Regularium fieret, valeret abſque Summi Pontificis aſſenſu, ex quo fit reuerſio ad diſpoſitionem iuris communis, ſic textus notabilis, in cap. 1. de pact. in 6. probant omnes ſupracitatis in principio.

Idem eſſet dicendum, ſi aliqua fieret conuentio inter Regulares, & Parochos circà quartam funeralem, nàm cùm de iure communi quarta funeralis Parocho debeatur, capit. cùm quis pariter de ſepultur. in 6. Clem. dudum, de præbend. in 6. ex priuilegio tamen Summi Pontificis aliquæ Religiones quartam funeralium non ſoluant, inter quas eſt noſtra Religio Clericorũ Regularium; Sic Rota in vna licien. ſi quartæ funeralium die 15. Ianuarij 1618. quam deciſionem per extenſum, refert Molfeſ. in ſumm. tract. 13. cap. 9. nu. 28. valida eſſet conuentio, abſque aſſenſu, & ſi graue Regularibus inferretur præiudicium ex ratione ſuprà allegata, quia fieret regreſſus ad diſpoſitionem iuris communis; Pro quo etiam facit tex. in cap. cùm Apoſtolica, verſic. cùm in renouatione de his, quæ fiu. à Præl. abſque conſil. Capit. vbi conſenſus Capituli non requiritur in actu, per quem res reuertitur ad ſui naturam.

Sic etiam vita aſperior, non poteſt imponi Regularibus, niſi ipſis conſentientibus, cap. propoſuiſti 82. diſtin. Gloſ. in cap. quod omnes de regul. iur. in 6. ſecus tamen eſt, quando per nouæ aſperitatis impoſitionem fieret reductio ad antiquam vitam, à qua erant collapſi, Geminia. in d. cap. ab exordio 35. diſt Felyn. in d. cap. cùm omnes, num. 8. de conſtit.

De alienatione facta à Procuratore. Cap. XXXI.

IN alienatione facta à procuratore specialiter constituto ad certam rem Ecclesiæ vendendam, in cuius constitutione adfuit assensus sequuta alienatione alia sollemnitas non requiritur, probatur ex notabilis doctrina, Bal. in l. præses, num. 13. C. de transaction. vbi fundat requiri assensum in compromisso bonorum stabilium Vniuersitatis, non autem in laudo, & rationem affert, quia laudum est actus consequutiuus ad compromissum, & sufficit adesse sollemnitatem in fundamento actus, quod ritè, & rectè positum esse debet, l. in vniuersis, ff. qui dar. tutor. poss. Idem probat Bald. in l. 1. num. 3. C. si aduers. transact. allegat tex. in §. 1. in auth. vt differentes, &c. & in procuratione ad vendẽdum feudum, quando adfuit assensus, nõ requiritur alius in venditione, Afflict. in cap. Imperialem, q. 46. num. 75. de prohib feud. alien. per Feder. ex quo venditio est actus consequutiuus ad procurationem, l. tutor rerum, ff. de administr. tutor. & assensus in principali operatur in exequutione ipsius, l. si pupillorum, §. 1. ff. de reb. eor. &c. Feder. de Sen. consil. 100. Frecc. de subfeud. lib. 2. in repitit. constitut. constitut. Diuæ memoriæ limit. 22.

Ad idem faciunt, tradita per Angel. & Cuman. in l. apud Iulianum, §. fin. ex caus. in possess. eat. vbi si minor constituat procuratorem aduẽdendum, cùm sollemnitas à statuto requisita, si procurator postea vendat non requiritur amplius solemnitas, & quod in compromisso bonorum stabilium Ecclesiæ requiratur sollemnitas, & non in laudo, probat Abb. in cap. cùm tempore de arbit. alios allegat Frecc. loco citato.

Multi asserunt in procuratione ad vendendum non requiri sollemnitates, inter quos fuit, Bal. in l. 1. num. 37. C. qui admit. &c. ex ratione illa, quod constituendo procuratorem ad vendendum, censetur mandasse, vt debitis sollemnitatibus vendat, arg tex. in l. missi opinatores, C. de exactor. tribut. lib. 10. Bal. in l. 1. C. si propter publ. pension Socc. cons. 131. vol. 4. Item quia is qui aliquid non potest facere per se, non potest alteri demandare, vt faciat Bal. in l. 1. C. si aduers. transact. & in l. præses, C. de transaction. Socc. in l. 1. §. item acquirimus, vbi etiam Ias. num. 13. ff. de acquiren poss. ff. Item aliquo prohibito censetur prohibitũ omne id, per quod ad prohibitum peruenitur, l. oratio, ff. de sponsal. capit. nam, & concupiscentia de constit. §. quia tamen, Instit. de vi bonor. raptor.

Hæc autem procedunt in ijs, quæ immediatè dependent ab actu prohibito, quod non est in procuratione ad vendendum, nam posita procuratione, non per hoc sequitur venditio: constitutio autem procuratoris nihil aliud est, nisi subrogatio in locum principalis, l. ità autem, §. gessisse, ff. de administr. tutor. l. qui per alium, ff de reg. iur. Et dùm procurator contrahit censetur dominus contrahere, l. libertum, §. Senatus, ff. de ritu nupt. Et in materia strictè intelligenda, quæ dicuntur de principali, procedunt etiam in procuratore, Bal. in l. 3. §. libertas, ff. de leg. præstan. Ang. & Cuman. in d. l. apud Iulianum, § fin. Aretin. in l. mutum, ff de acquir. hæred. Ias. in d. §. item acquirimus; Idcircò assensus impetratus in alienatione facienda à principali non erit subreptitius, si contractus celebretur à procuratore, l. certè, §. 1. ff. de præcar. ibi,

cat.ibi, (*si procurator meus me mandante, vel ratum habente pracario rogauerit, ego pracario propriè habere dicor,*) & hunc textum dixit singularem, Ias. in l. generaliter, ff. de acquir. possess.

Sequitur igitur dicendum, quod dùm mandatum ad vendendum intelligitur, cùm debitis circumstantijs, & nihil aliud est, nisi representatio domini, nec ex procuratione infertur necessariò ad alienationem, quod licitè fieri potest, absque assensu, vt optimè fundat Frecc. loc. cit.

Contrarium defendunt Seraph. decis. 180. num. 2. Ricc. loc. cit. decis. 93. & notab. Couar. variar. resol. lib. 2. cap. 16. nu. 6. vers. 4. vbi notabiliter tradit, quod sicut non potest fieri locatio perpetua bonorum Ecclesiæ, ità non potest per pactum concedi facultas alicui perpetuo locandi, nam ex hoc posset sequi perpetua locatio, quæ est prohibita, & subintrat regula, quod qui non potest aliquid facere, non potest etiam facere actum, per quem ad id deueniri possit, Glos. in l. item quia, ff. de pact. & in l. si ità quis, §. ea lege, ff. de verb. oblig. Bar. in l. Codicillis, §. matre, ff. de leg. 2. Dec. consil. 181. incip. Viso puncto, num. 2. & seq. & talis facultas locandi toties, quoties finitur in prima vice, idest quando primo triennio fuit facta locatio, faciunt tradita per Dec. in d. consil. 181.

Quicquid tamen sit de veritate supradictarum opinionum, indubitatum est, apud omnes supracitatos vnicum assensum requiri, qui si adfuit in procuratione, non requiritur in alienatione, & si in procuratione defuit, necessario in alienatione requiretur, vt Pontificiæ constitutioni prohibenti alienationem bonorum stabilium Ecclesiæ absque assensu satisfiat.

Supradictis addēdum est, quod quando venditio bonorum Ecclesiæ fit mediante procuratione, non sufficit generale mandatum aduendēdum, sed requiritur speciale cùm declaratione talis rei, Bal. in rubr. C. de contrah. empt. q. 3. num. 5. & 8. vbi sic dicit se consuluisse, allegat tex. in l. prohibere, §. planè, ff. quod vi, aut clam, latè fundat Dec. consil. 141. num. 8. versic. & in simili alienatione.

Notandum est etiam, quod procurator Ecclesiæ ad vendendum non potest habere fidem de pretio, & si aliter fiat, dominium non transfertur, Glos. in l. si procurator, in verb. soluto, ff. de iur. fisc. Bar. in l. à Diuo Pio, §. sed si emptor in 3. notab. ff. de re iudic. Mant. de taci. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 21. num. 4. de Ponte tract. de potest. Proreg. tit. de regalibus impositi on. §. 6. Ratio est, quia dùm res Ecclesiæ venduntur, vt creditoribus satisfiat, si haberetur fides de pretio non adimpleretur causa propter quam fit venditio, idcircò deficit authoritas procuratoris, dùm fidem habet de pretio, licèt indefinitè fuerit constitutus, Bald. in l. contractibus, §. sed quoniam, num. 4. C. de fideiussor. & in l. in ciuili, C. de rei vendicat.

Quod dictum est de procuratore Ecclesiæ, idem est in procuratore fisci, vel minoris, vt per supracitatos, idem est etiam in exequutore ad pias causas, vt non possit fidem habere de pretio, Bart. in d. § si emptor, de Ponte loc. cit. Et ex supradictis limitatur tex. in §. venditor, Instit. de rer. diuis. in quo tex. habetur, quod licèt vendita re pretio non soluto dominium non transfertur, l. quod vendidi, ff. de contrah. empt. si tamen habita fuit fides de pretio transfertur dominium; In venditione tamen bonorum Ecclesiæ, minoris, vel fisci, à procuratore facta, quia fides pretij haberi

non potest, vt supradictum est, dominium non transfertur, & sic stando in terminis iuris communis absque vllo priuilegio Ecclesiæ, minoris, vel fisci vendita re per procuratorem, absque pretij solutione, dominium non transfertur, quod est contra Glos. in d.l. si procurator, in verb. soluto, vt optimè aduertit de Ponte loco citato.

De validitate testamenti imperfecti, & legati filio spurio facti, pro amore Dei.

QVÆST. XLII.

IN facti contingentia, hic est casus. Paulus testamentum propria manu scripsit, & subscripsit, in quo Petrum filium instituit hæredem, cui Ioannem filium spurium substituit, & ipso deficiente Apronium, & hoc deficiente loca pia. Legauit etiam dicto Ioanni mille aureos pro redemptione animæ suæ, & omni meliori modo. Alia etiam pia legata fecit, quod testamentum in arca sua clausum retinebat. Post aliquot annos cùm esset morti proximus, ac de salute corporali desperatus, accersito quodam iurisperito, tale testamentum illi tradidit considerandum, cui multi se addere, multa diminuere velle dicebat. Dùm in Doctoris manutenere tur testamentum ad effectum prædictum, mortuus est Paulus.

Hic de multis contingit dubitare.

Et Primò, an tale testamentum manu testatoris scriptum, & subscriptum traditum ab ipso, suo Aduocato, valeat inter liberos in foro externo.

Secundò, quid in foro conscientiæ.

Tertiò, quid dicendum de legatis pijs.

Quartò, an supposito, quod testamentum valeat, substitutio fideicommissaria facta in beneficium Ioannis Spurij valeat in foro externo.

Quintò, quid in legato mille aureorum facto dicto Ioanni cùm clausula, ob amorem Dei, & in redemptionem animæ.

Sextò, an supradicta facta in beneficiū Spurij, valeant saltem in foro conscientiæ.

Septimò, quid faciendum de legato mille aureorum facto pro amore Dei, & in redemptionem animæ.

Octauò, supposito, quod Paulus decesserit ab intestato, ad quid teneatur hæres ex pietate pro anima defuncti.

Nonò, an possit Episcopus facere testamentum ad pias causas pro anima defuncti ab intestato.

Ad primùm, & secundùm dico, quod est vera regula, testamentum inter liberos nullā sollemnitatem requirere, sed sufficere, quod manu testatoris sit scriptum, Auth. quod sine, C. de testam. §. sed quoniam, Auth. de imperfect. testam. & verificata manu testatoris saltem per duos testes, vel data comprobatione tenetur filius exequi patris voluntatem, latè Valasc. consult. 97. Clar. §. testamentum, q. 2. & in foro conscientiæ sufficit, quod filius agnoscat testamentum, & sciat illud à patre esse confectum, Clar. & Valasc. loc. cit. & Valerius de differentijs vtriusque for. verb. testamentum diff. 8.

Et quia in foro conscientiæ attenditur ius naturæ testamentum imperfectum, non solùm inter liberos, sed etiam inter extraneos valet deficientibus iuris sollemnitatibus, & debentur legata, vti latè post alios Molin. de iust. & iur disp. 81. Less. de iust. & iur. lib. 7. cap 19. dubit. 3. Molfes. de vltim. volunt. cap. 2. nu. 139. cum seq.

Sed quando testamentum est imperfectum ratione voluntatis indubitatum

tum est nō valere,l.si is,qui,vbi Gl. & Bar.ff.de testam.l. fideicommissa, §.quoties,ff.de leg.3.l.fin.vbi glos. ff. famil. ercifcun. l. hac consultissima,§.ex imperfecto, vbi Bal. & alij, C. de testam.& est communis opinio,quam latè probant Abb.consil. 105. lib.2. Clar. §.testamentum,q. 9.& Gabr.commun.conclus. tit. de testamen. concl.9. quod procedit, etiam in foro conscientiæ,vt præter citatos,ac præcipuè, Molses. tradit Gomes.ad leg.Taur.l.3.

Modo in casu nostro, nulli dubium est testamentum esse imperfectum ex voluntate,vndè Paulus, non est dicendus condidisse testamentum, sed voluisse illud condere,vt loquitur Bal.in d.§ ex imperfecto,& scripturam illam fuisse præparationem quandam ad testandum, non autem testamentum, vt loquitur Abb. dicto consil. 105. & cumulat Tusc. in verb.testamentum,concl.133.

Hoc demonstratur. Primò,nam licèt schea illa fuisset,antè annos aliquos completa, tamen tempore, quo mortuus est, non poterat dici vltima eius voluntas, quæ in ipsa non erat perfectè explicata,quod patet, quia tradita erat in Aduocato, ipsiusque consultationi subiecta, non ergo erat eius deliberata voluntas, ex eo,quia consilium præcedit electionem, vt ex Aristotel. tradit Tabiena verb.consilium,& verb.conscientia,& ex D.Thom.de veritate, q.17.art.3.ad septimum consilium, est actus rationis inquirentis de agendis, itaque petendo testator consilium,declarauit se non habere ratum, quod olim scriptum. Et dicendo se velle in ea aliqua addere, aliqua minuere, pate fecit illum nō esse completū ex regula,quod nihil dicitur actum, cùm aliquid superest agendum, l. contractus, C. de fid. instrumen.Nec potest dici perfecta voluntas testatoris, si aliquid aliud agere volebat, l. is,qui,vbi Glos. ff. de testam latè testatur de communi Curt.Iunior.in dicto §.ex imperfecto,& quando testator declarat hæredem,& substitutum,si constet, seù tacitè,seù expresè, testatorem aliquid ampliùs fore dicturū,& morte præuentum non complesse testamentum, tale testamentum dicitur imperfectum ratione voluntatis, Paris.consil.146.vol.4 Cephal.cons. 294.nu.9.addit.ad Clar.d.q.9. qui testatur de communi, adest insigne Consil. Decij 169. & Abb. 105. lib.2.

Confirmantur supradicta, nam multi grauissimi Doctores asserunt, quod quando testator completa dispositione, declarat velle Notarium de illa dispositione rogari, si morte præuentus, si ipse Notarius morte præuento testatore, non rogetur, testamentum dicitur imperfectum in voluntate, non autem in sollemnitate,ex l.fideicommissa,§ quoties ff.de leg.3.ità Oldrad. consil. 119. & innumeri relati à Gabriele dicta concl.9.si hoc procedit,quando testator declarat velle adesse in sua dispositione rogitum Notarij, & eam illi tradi ad stipulandum,quod tamē ex superuenienti morte exequutioni non mandatur, quantò magis procedere debet, quando non tradit scripturam Notario ad stipulandum,sed Doctori ad consulendum.

Secundò, demonstratur pro foro conscientiæ; Nam,aut est certum testamentum esse imperfectum ex voluntate,aut dubium. Si dubium,res est absoluta pro filio hærede ab intestato. Si dubium, vera est opinio non teneri hæredem in conscientia ad soluendum legatum, neque ad substitutionem. Nam in dubio melior est conditio hæredis possidentis ab intestato, cùm in dubio pro possessore respondendum sit,

cap. in pure de reg. iur. in 6. quod indubitatum est in foro conscientiæ, nam facta diligentia pro resolutione dubij, si non potest certificari, stante dubitatione, an rem licito iure possessam, quis teneatur restituere, dicendum est, ipsum non teneri, Glos. in cap. 2. in verb. nulla, vbi Abb. de præscript. Couar. Mol. Cordub. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. de matrimon. lib. 2. disp. 4. q. 2. num. 12. & in proprijs terminis de hærede dubitante de valore testamenti ex defectu voluntatis testatoris, quod non teneatur ad legata, neque ad substitutionem, tenet Less. in citato loco de iustit. & iur. lib. 2. cap. 19. dubit. 3. num. 21.

Adde primæ rationi de qua suprà, quod si Scheda illa reperta fuisset in armario testatoris defuncti, quamuis ipse de illa nullam fecisset mentionem, obligasset in conscientia filium hæredem ad eius obseruantiam, cùm sola voluntas attendatur, vt præfati authores docent. Ità, cùm testator declauerit se illa dispositione non esse contentum, sed multa esse in ea varianda, talis declaratio debet hæredem ab intestato ab omni obligatione eximere. Nam in foro conscientiæ testamentum, & si perfectum, sola voluntate reuocatur absque vlla legis sollemnitate.

Nec tex. in §. posterior, institut. quib. mod. testamen. infirmet. Locum habet in foro conscientiæ, sed sufficit simplex, & nuda voluntas testatoris, Gomes. ad leg. Taur. l. 3. num. 102. cum seq. Valq. opusc. de testamen. cap. 2. dub. 2. num. 13. Molin. de iustit. & iur. disp. 153. versic. in euentibus autem, & antè omnes, Bald. in l. 1. num. 153. C. de Sacrosanct. Eccles. Imol. in cap. relatum, il primo, num. 9. de testamen. & ex supradictis remanet absolutum primùm, & secundùm dubium.

Ad tertium, quid de legatis pijs. Fuit multorum opinio, legata pia semper deberi, quomodò sit facta dispositio, ex l. 1. C. de Sacrosan. Eccles. vbi Imperator liberam concedit facultatem disponendi in beneficium locorum piorum. Aduertendum tamen est Imperatorem noluisse vnico verbo omnes leges de validitate testamentorum, & legatorum latas corrigere, ità Glos. in d. l. 1. verb. cassa, Ias. qui restatur de communi, num. 27. sed tantùm sollemnitates iuris sustulisse, quare ad minùs duo testes requiruntur, cap. cùm esset, & cap. relatum, vbi latè Abb. & Couar. de testam. & hoc iure vtimur, tàm in terris Ecclesiæ, quàm Imperij, Couar. loc. cit. Clar. in §. testamentum, q. 6. Valasc. consult. 67. Surd. decis. 292. Molin. disp. 138. Molses. de vltim. volunt. cap. 2.

Hinc insurgit dubitatio. Si in scheda scripta manu testatoris, quæ valet inter liberos, Auth. quod sine, C. de testamen. reperiantur legata pia, an debeantur. Multi tenent, quod non, quia dispositio illius Authenticæ, quod sine loquitur præcisè inter liberos. At in legatis pijs habemus certam iuris dispositionem dicentem, ea non valere, nisi probentur per duos testes, vt in d. cap relatum. Item legatum libertatis, quod dicitur pium, l. vnica, C de com. seru. man. duobus testibus probandum est, §. nos igitur, Auth. de testamen. imperfect hanc opinionem probant Ias. consil. 184. lib. 2. Soccin. Iun. qui restatur de magis communi, consil. 189. lib. 2. Clar. d. q. 7.

Contrariam tamen opinionem, nempè, quod debeantur fauore piæ causæ, defendit Couar. in d. cap. relatum, post Tiraquell. & alios Valasc. d. consult. num. 7. qui respondet ad contraria, & Molin. d. disp. 138. & sic iunctis aulis in causa Ducissæ

Mata-

Matalunæ cùm Patribus Societatis Iesu Collegij Neapolitani.

Id multi Doctores extendunt, etiam quando testamentũ est imperfectum ratione voluntatis, vt latè scripsit Tiraq. de priuileg. piæ causæ, priuilegio .... ex doctrina Bart. in l. in testamento, ff. de fideicomm. libert. Hoc tamen castè intelligendum est. Dupliciter enim contingere potest; nam aut testamentum est imperfectum ratione voluntatis, ex eo, quia scheda in qua legata pia scripta sunt, non fuit completè absoluta à testatore, qui alia volebat addere, quæ morte præuentus non potuit. Aut verò declarauit legata pia coram testibus, sed volens postea alia proferre defecit. Primò casu, certum est legata non deberi, quia adest imperfectio voluntatis, circà totam dispositionem, Oldrad. consil. 119. Gamma decis. 21, Surd. decis. 191. Secundò casu, quia certa est voluntas, & declarata in legatis pijs, nihil refert, quod alia non declarauerit ob superuenientem mortem. Nec obstat, quod potuisset illa in conclusione dispositionis reuocare, vt dicebat Clar. quia id fauore causæ piæ, & animæ non est in consideratione, & ità procedit doctrina Bar. citata, quam probat, & communem dicit Dec. consil. 159. Couar. d. cap. relatum, n. 10. Molin. disp. 134. & in foro conscientiæ est certum.

Ad rem nostram deueniendo in casu proposito, inperfectio voluntatis est de integra dispositione in scheda contenta, nam super ipsa voluit Aduocati consultationem expectare, vt in primò, & secundò dubto dictum est, ergò nullo modo legata pia in ipsa contenta solui debent.

Ad quartùm, an supposito, quod dispositio esset valida, teneat substitutio fideicommissaria facta in beneficium filij Spurij.

Certa est resolutio filium Spurium de iure ciuili, nihil posse de paternis bonis quoquomodò recipere, auth. licèt, & auth. ex complexu, & l. 1. & fin. C. de natural. liber. in odium enim peccati lex inhabilitauit Spurios, vel bona paterna, vt locis citatis, & latissimè Gomes. ad leg. Taur. l. 9. per totã. De æquitate tñ Canonica tantùm alimenta potest recipere, cap. cùm haberet de eo, qui dux quam poll. per adult. & ità fuisse iudicatum, testatur Franchis dec. 283.

Tanta est inhabilitas, vt non possit fieri substitutio in bonis paternis in beneficium Spurij, Bar. in l. fin. ff. de his, quib. vt indig. latè Peregrin. de iur. fisc. tit. 18. de natural. & spur. Et supradicta procedunt, etiam in foro conscientiæ, Sylu. verb. filij, Couar. in reg. peccatum par. 2. §. 8. numer. 6. Molin. de iust. & iur. disp. 167. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 19. dubit. 6. Valer. in differen. vtriusque fori, in verb. hæreditas differ. 11. Henriq. de matrim. cap. 20. §. 5. littera F.

Nec potest dari cautela aliqua ad hoc, vt Spurius præter alimenta, vel dotẽ habeat aliud ex bonis paternis, Bar. vbi suprà, & Peregrin. loc. cit. qui omnes cautelas à Cepolla in hoc casu inuẽtas reprobat. Imò legatũ, aut donatio facta amico, cùm fide de illis Spurio restituendis, non valet in beneficium Spurij, & peccat pater taliter disponendo, Less. loc. cit. Ratio est, quia lex inhabilitans Spurios est iusta, & obligat in conscientia, Glos. in cap. qui in Ecclesiarũ de constit. Sot. de iust. & iur. lib. 1. quæst. 6. art. 4. Vndè Spurius debet restituere accepta antè sententiam, quia dominium non fuit translatum, latè Valer. loc. cit. quod si hæres infrà duos menses non auocauerit bona tradita Spurio, ex vi paternæ dispositionis,

fiscus

fiscus illa ad se auocat, Couar. & Molin.loc.cit.

Ad quintum, an legatum mille aureorum factum filio spurio pro amore Dei, & in remedium animæ valeat.

Indubitatum est non valere, vt ex supradictis patet, nec illa verba pro amore Dei . . . aliquid operantur, manifestam enim continent fraudem, quia certùm est Spurios esse inhabiles, & incapaces, idcircò non possunt ex clausula illa capaces reddi, esset enim hoc viam fraudibus aperire contra leges, & quod vna via prohibitum est, alia concedi non debet, C. quod vna via de reg.iur.in 6. Nec fauor animæ potest reddere capaces illos, qui ex iuris dispositione, vel ex proprio statu incapaces sunt, vti videmus in legato rerum immobilium, vel annuorum introituum facto Fratribus Sancti Francisci de obseruantia, quod non valet, ex c.exiji, & c. exiui de Paradiso de verb. signific. & in specie de legato facto Spurio pro amore Dei, quod non valeat, tradunt Soccin. Iunior. consil. 99. dub.vlt.lib.2. Peregr. de iur. fisci, tit. 18. de natural. & spur. num. 94.

Ad sextum, an dicta suprà in quarto, & in quinto dubio procedant in foro conscientiæ. Respondendum affirmatiuè: nam leges inhabilitantes Spurium ad paternam successionem sunt iustæ, nec fundantur in præsumptione, quare in foro conscientiæ obseruandæ sunt, Gl. in c. quę in Ecclesiarum, vbi omnes Canonistæ de constitut.

Nec sunt simplices leges pęnales, quę in foro conscientiæ non obligant, nisi post sententiam, Glos. in cap. Fraternitatis 12.q.2. nam aliud est, legem in pœnam priuare aliquem iure aliquo, sibi acquisito, vel debito, ad cuius exequutionem, aliquod ministerium facti requiritur, & aliud est inhabilitare aliquem ad acquirendum, in pœnam criminis proprij, vel alieni, primò casu, certùm est antè sententiam nullam esse obligationem; prout tradit Glos. supradicta, & latè explicat Molfes. post alios in summa par. 1. tract. 9. c.9. Secundò, verò casu indubitatū est legem obligare, Rodriq. in summa, verb. simonia, concl. numer. 9. Couar. reg. peccatum, §. 8. num. 6. proindè efficitur inhabilis talis ad acquirendum, nec aliud Iudicis ministerium requiritur, & in pęnis spiritualibus, tradit Caie. 2.2.q.62.ar. 3. & in terminis nostris, latè Rojas epit. success. cap. 20. nu. 50 & quod talis spurius non possit acquirere, & quod teneatur restituere acquisita vltrà alimenta, post Syluest. Rosell. Couar. Rodriq. Molin. Less. & alios tradit Valer. de differen. vtriusque fori, verb. hęreditas, num. 11.

Ad septimum, quid faciendum sit de legato mille aureorum. Videtur prima facie dicendum applicari debere pauperibus arbitrio Episcopi, quia fuit factū pro amore Dei, & in remedium animę ipsius testatoris, ideoquè dici debet pium, omne enim legatum, quod fit pro anima dicitur pium, §. si vnum, Auth. vt cùm de appell. cognos. Glos. Bar. & alij in l. si quis Titio, ff. de lega. 2. Tiraquell de priuileg. piæ causæ in præfat. §. item relictum pro anima, Tusc. verb. legata pia, concl. 106. Idem est in legato pro exoneratione conscientiæ, Franch. decis. 137. & in facto pro amore Dei, idem Franch decis. 565. & supradicta procedunt, etiam si legata fiant coniunctæ personæ modo, vt pauper, Glos. cap. 2. in verbo decreuerint de sepul. Tiraq. loc. cit. Franch. dicta decis. 565. & post alios, latè Molfes. in summa p. 2. tract. de vlt. volun. cap. 5. num. 153. quod si tale legatum pium est, patet illud neque caducari, neque in hæredum beneficium

ficium transire, sed Episcopi arbitrio, pauperibus, vel locis pijs applicandum, cap. 3 de testam. vbi latè Couar. l. legatum, ff de vsu, & vsufruct. lega. Molin. de iust. disp. 249. Tiraquell. de priuileg. piæ causæ, priuileg. 33. Tosc. loc. cit. conclus. 109. & 110. Molfes loc. cit. num. 176.

Contrariam tamen sententiam puto veriorem, nempè tale legatum effici caducum, & cedere in hæredum beneficium, nec vllo pacto dicendum, illud esse pium, quod patet; Primò, quia ad costituendum legatum pium, non solùm requiritur, quod fiat pro anima, vel pro amore Dei, sed necessarium est, finem supernaturalem tantùm fuisse intentum à testatore, absq; vllo alio temporalis commodi intuitu; post Abb. Couar. & alios Nauar. in Apolog. pro redditibus Ecclesiast. quæst. 1. monit. 29. Molin. de iust. & iur. disp. 134. in princip. & latè Benedictus Aegidius Lusitan. in repet. l. primę, C. de Sacrosanct. Eccles. in initio tertiæ partis. Certùm verò est, nullum finem supernaturalem pręcisè fuisse intentum à testatore in dicto legato, sed illa verba fuisse addita ad conualidandam inualidam, & nullam dispositionem, quàm in beneficium incapacis faciebat, vt ex re ipsa patet, & ex subsequentibus verbis (*pro amore Dei, & in remedium animæ meæ, & iure legati, & omnibus modis, quibus potuit, & possum, legare, & donare, & omni meliori modo &c.*)

Secundò, tale legatum fuit factum coniuncto, idcircò probanda est paupertas, vt ex supradicta decis. Franch. 565. dictum est; At non potest dici pauper, qui habet alimenta; tantò magis, quia alimenta non sunt taxandam secundùm conditionem vilissimi status Spurij, sed attenta qualitate patris, & bonorum, vt tradunt Franch. decis. 283. Mol. disp. 168. & Valer. verb. alimenta, diff. ... Restat ergò tale legatum nullatenùs debere dici pium. Per quę patet responsio ad fundamenta contrariæ opinionis.

Ad octauum, supposito, quod Paulus decesserit ab intestato, ad quid tenebitur hæres, & filius pro anima patris.

Respondetur teneri filium, ex vi quarti præcepti, Nempè; Habeas in honore parentes, animę patris in Purgatorio existentis subuenire per elemosynas, & suffragia arbitrio prudentis Confessoris: Nam tenetur filius patri in corporali necessitate existenti subuenire, vt omnes Theologi, Canonistæ, & iuristæ docent, apud expositores quasi præcepti, ergò, & eo magis in necessitate spirituali, item filius captiuum patrem redimere ab hostibus, vt post alios Molfes. in 1. par. summæ, cap. 18. ergò multò magis in Purgatorio detentum.

Accedit Constitutio Regni, de officio Stereti, in qua præcipiunt, quod succedente fisco decedentibus ab intestato, quando nullus superest in gradu successibili, tertia pars bonorum distribuatur à Stereto pauperibus pro anima defuncti. Si fiscus id facit decedentibus ab intestato fortius id debet facere filius erga patrem.

Et in specie, quod teneatur filius hæres patris adiuuare animam patris erogando eleemosynas, tamen Sayro, & Azorius replicantes quartum præceptum, Sayr. cap. 5. in fine, Azor. cap. 2. q. 8. & 9. & facit tex. notab. in l. in testamento, ibi, pios tamen filios debuisse manumittere, ff. de fideicomm libert.

Arbitrium autem Confessarij resultandum est iuxtà quantitatem patrimonij, non enim grauandus est filius suprà vires pro liberanda anima pa-

ma patris à Purgatorio, Azor. d. q. 9. & iuxtà disposita in testamentis, licèt inualidis, nam actus nullus probat intentionem, l. fin. ff. de reb. cor. & potest sufficiens coniectura voluntatis testatoris capi à testamento nullo, & inualido.

Ad nonum, an possit Episcopus facere testamentum ad pias causas supradicto Paulo defuncto ab intestato. Respondetur posse Episcopum de quarta parte mobilium facere testamentum ad pias causas assignando illam pauperibus pro anima defuncti, si tamen adsit consuetudo in loco. Sic probat, latè ex multis Genuens. in prax. Cur. Archiepisc. Neap. cap. 96. vbi refert Decretum Clemen. VIII. Idem refert, & probat Molfes. primo tomo ad Consuetud. Neapol. par. 4. quæst. 67. num. 21. & in 2. par. summæ tract. de vltim. volun. cap. 2. numer. 100. vbi agit de Consuetudine Panormitana.

Vtrùm in remissione donationis, siuè in pacto de non petendo donationem simpliciter factam possit apponi conditio, donec, & quousquè, aliquis alicubi domicilium habuerit.

QVÆST. XLIII.

VT melius, quæ dicenda sunt intelligantur, casus est huiusmodi: Titius donauit simpliciter Caio annuos aureos centum, quorum postea exactio fuit à Caio remissa, donec, & quousque Titius Neapoli, cùm vxore domicilium habuerit. Cui censeo respondendum affirmatiuè. Quidquid enim sit, an in aliqua dispositione possit apponi onus perpetui domicilij, quod credo certissimum, adhuc tamen esto verum esset contrarium in casu proposito licita fuit talis conditio, cùm ea remissio, seù pactum de non petendo cùm tali conditione non sit perpetuum, sed temporale, & annale.

Patet id ex natura donationis annuorum ducatorum centum, & ex illis verbis, donec, & quousque, in donationis remissione appositis, quæ faciunt annalem appositam remissionem, & conditionem, Glos. in l. qui concubinam, §. vxori, in verbo ducenta, ff. de leg. 3. vbi Bar. nu. 20. qui citat tex. notabilem in l. legatũ, ff. de condit. & demonst. Cùm ergò remissio ista cùm conditione apposita sit annalis, sequitur dicendum potuisse illud onus apponi, vt in l. Meuia, §. fin. ff. de annuis lega. quod onus nisi Titius adimpleat, donationis remissionem nullatenùs poterit obtinere.

Prętereа certum est, quod quotiescunque conditio perpetui domicilij apponitur in aliqua dispositione in commodum alicuius, vel alicuius contemplatione debet necessariò adimpleri, si is cuius interest, dispositione frui optat, Bart. in l. Titio centum, §. Titio, il secondo. ff. de cond. & demon. & in d §. vxori, vbi Raphael Cumanus, sed hæc conditio domicilij in Ciuitate Neapolis fuit apposita contemplatione ipsius Titij, & vxoris eius, quę consanguinea ipsius erat, atquè adeò, vt vna simul in eadem Ciuitate possent esse adimplenda est ergò, ab eo, qui vult beneficio remissionis donationis frui.

Adde, quod potest quis ab ipso principio contractus, apponere in donatione onus perpetui domicilij in aliquo loco. Neque idcircò dicetur donatarius obligare se ad perpetuam

petuam ſeruitutem, nam in eius electione eſt donationem, cùm tali onere acceptare, vel reſpuere. Licitè ergò poteſt opponi, hoc probat Gloſ. notabilis in dicto §. Titio centum, in verb. vtimur, in ſecundo intellectu, quam probant Dyn. & Bar. ibi, & Gloſ. in l. penul. vbi Salic. C. de operib. libertor. & eſt tex. in l. libertus, §. fin. ff. de alimen. & cibar. legat. & in l. Caio, §. Imperator, ff. eod. Talis autem conditio non dicitur apposita in pęnam, ſed vt modus donationis, Oldrad. conſil. 16. num. 1. adimplenda eſt igitur.

Contrà hucuſque dicta ſtringit, tex in citata l. Titio centum, §. Titio centum, il ſecondo, ff. de condit. & demonſtr. vbi ſi legatum fiat ſeruis, ſi à monumento nõ recedant, vel perpetuum domicilium in aliquo loco habuerint conditio reijcitur, & cautio non præſtatur, quia eſt contra libertatem, idem ergò dici poteſt in caſu de quo loquimur.

Verùm ſi rectè perpendatur, textus iſte nulllatenùs quæſtioni de qua agimus aptari poteſt, ibi enim conditio illa, demorandi perpetuò in aliquo loco in nullius cedebat vtilitatem, nulliuſque contemplatione fuit apposita; quorum ſi alterum adfuiſſet, certè conditio adimplenda fuiſſet. Roboratur hic intellectus ex l. libertis, §. fin. ff. de alimen. legat. vbi conditio perpetui domicilij appoſita declaratur ſeruanda, nimirũ ex eo, quia exequiæ defuncto celebrandæ erant. Hunc intellectum tradit Bar. in d. §. Titio centum in fine, vbi & Paul. de Caſtr. refert, & ſequitur Ruin. in conſil. 43. num. 5. verſic. nec obſtat tex. vol. 2. In caſu autem noſtro conditio appoſita fuit in fauorem ipſius Titij, vt dictum eſt.

Vel dicas, tũc diſpoſitionem textus illius procedere, quando manſio perpetua in aliquo loco opponitur per modum obligationis, tunc enim non tenet, quia eſt directè contra libertatem, ſecus verò quando apponitur per modum conditionis, in eo enim caſu, tenet, vt in l. 1. C. de legat. & in l. Caio, §. Imperator, ff. de aliment. & cibar. legat. & in l. Sticho, §. fin. ibi ſi conditione, ff. de condit. & demonſtr.

Ratio eſt, quia in donatarij electione eſt, verum velit legatum reſpuere, an verò illo frui cùm conditionis adimpletione, quo caſu non cenſetur legatarius eſſe obligatus, quia quæ ſunt in conditione non dicuntur eſſe in obligatione, l. ſi quis ſub conditione, ff. ſi quis omiſ. cauſ. teſtamen. quo caſu legatarius non tenebitur præcisè, ſed cauſatiuè, & ſic concordat textus in §. Titio centum, & in §. vxori, vt per Raphael. Cuman. in dicto §. ex mente, Bartol. ibidem. Hunc intellectum ſequitur Ruinus dicto conſil. 43. numer. 5. verſic. non obſtat, & latiſſimè explicat Petrus de Ferrarijs in ſua Practic. Papienſ. in Formula libelli ad dotem, & vſuſfructum, in Gloſ. penultim. incipiente Habitaculum.

Poſſet etiam dici textus illũ non poſſe adduci ad caſus noſtri deciſionem, ex eo plures habet intellectus, vt ex Gloſ. ibidem in verb. vtimur, quod verò textus plures habens intellectus adduci nõ poſſit ad decidendum aliquid, dixit Bald. in cap. fin. colum. fin. extra de conſult. & Matheſ. ſingul. 19. num. 10.

De quibusdam Ducum Militum, seù Capitaneorum obligationibus.

QVÆST. XLIV.

An Capitaneus possit sibi plures transitus impetrare, & si impetret, teneatur ad restitutionem. Cap. I.

IN materia adeò frequenti supponendum est cuilibet cohorti militum assignare à Regia Scriuania hospitia in diuersis terris, quæ sunt in transitu, donec ad locum hospitij destinatum perueniatur, & illa intermedia loca tenentur cohortem hospitari, ad quem finem diriguntur commissiones Vniuersitatibus. Habetur autem ratio, vt inter, quod in singulis dies confecturi sunt milites sit non plusquam viginti miliarium, talis enim taxa ab ipsa lege communi determinata est, vt patet in l. 1.ff.si quis cautionibus. Vndè illa tantùm oppida designantur pro hospitijs, quę inter se viginti miliarium spatio distant, & sic est praxis, & satis rationabilis.

Duplex fraus contra hoc fieri potest, & aliquando solet. Dicam de prima in hoc capite, de secunda in sequenti. Duces militum, seù Capitanei ex falsa causa, nimirum prætextu infirmitatis, & debilitatis militum, quasi non possint inter tot milliarium vna die conficere, vel ex alia causa, impetrant sibi plures transitus, quam sint necessarij ad perueniendũ ad locum destinatum. Deindè cùm adiunctis illis Vniuersitatibus, quæ aliàs cessante falso asserta causa ad hospitia nequaquam tenerentur, compositionem faciunt, ne in eis milites faciant hospitari.

Asserendum est Ducem impetrantem sibi plures transitus, quam qui ex præscripto ratione itineris, & iuris dispositione, ac Regiæ Scriuaniæ consueto, sint necessarij, lethaliter peccare.

Quod probatur; Primò, nam accipiens id, quod sibi de iure non spectat, sub quęsito colore, peccat, quia Deum, & proximum lædit. Hoc autem facit Dux ex falsa causa sibi transitus impetrans.

Secundò, ex tex. in cap. fin. de iniur. & damno dato, vbi, qui est in causa, vt aliqui iniuriam aliquam, vel damnum patiatur, peccat peccato lethali, imò ad restitutionem tenetur, quisq; autem videt quantùm damni patiantur Vniuersitates, ex hoc multiplicato transitu, ad quem non tenebantur.

Tertiò, qui alterius peccato, cooperatur quamuis per solam consultationem peccat, cap. qui contulit 11. q. 3. Modo Duces, hanc commissionem ab Officialibus Regiæ Sriuaniæ impetrantes, peccato ipsorum Officialium cooperantur, qui apertè peccant, concutiendo subditos Regis, & iniusta super illos onera imponentes, ergò, & ipsi peccant.

Quartò, qui aliquid sine iusta causa petit ab aliquo, quod ille sine peccato non potest adimplere, peccat D. Tho. 2. 2. q. 96. ar. 4. vbi latè Caiet. cùm autem Officiales Regij non possint sine iusta causa plura hospitia concedere, quam sit solitum, & debitum sequitur, & eum, qui ea ab ipsis petit, peccare.

Aduerte Duplex, hic peccatum à Ducibus committi. Alterùm in impetratione iustæ commissionis. Alterùm in compositione, quam cùm Vniuersitatibus, ne illi demorentur, faciunt, & vlterius transeunt.

Aduerte etiam, quod Officiales tales transitus concedentes peccant, & ad re-

ad restitutionem tenentur damnorum, quæ ipsorum culpa in proprio officio delinquentium, patiuntur Vniuersitates, vt ex citato, cap. fin. patet. Et Capitaneis non restituentibus tenentur restituere ipsi Officiales, ex regula illa, quod cooperans ad damnum, & causam ipsius præbens, tenetur restituere principali non restituente, de qua D.Tho. 2.2. q.62. Ricchard. Gabr. Main. Sot. Valen. Nau. & alij, apud Sayr. lib.10.tract.2.cap.12.

Vide de quæst. huius capitis, Molin. de iust. & iur. quæst. 116. & Rodriq. in summa verbo Guerra.

An peccet Capitaneus accelerans inter cohortis, vel Vniuersitas soluens pro solutione hospitij. Cap. II.

Alterò modo committitur fraus à Ducibus hoc pacto: Accelerantes iter, plusquam viginti milliaria vno die conficiunt, & emenso spatio componunt se cùm illis Vniuersitatibus, in quibus erat illis iustè, & ex Regiæ Scriuaniæ assignatione demorandum, nisi milliaria illa suprà viginti fuissent addita.

Dico, Duces huiusmodi dupliciter peccare. Primò, ex nimia vexatione militum, cogendo illos ad longiora itinera contra iuris dispositione. Secundò, ex iniusta compositione, quam cùm Vniuersitatibus faciunt.

Primum patet; Primò, quia imponens onera grauia, & insolita subdito, peccat, sed per acceleratum iter contra militum voluntatem, graue illis onus imponitur, ergò peccat, qui tale onus imponit. Secundò, exigens insolita, & indebita seruitia à subditis peccat, tale est eiusmodi longius iter ergò. Tertiò, præceptum Ioannis Baptistæ est, datum militibus, vt neminem concutiant, Luc. 3. & habetur in cap. militare 13. q.1. eo autem modo, apertè concutiuntur milites à Ducibus, ergò peccant.

Secundum patet ex dictis supra in primo capite.

Quæres præterea, an peccent Vniuersitates, & earum Sindici, soluendo pecunias Ducibus militum ad hoc, vt aliundè transeant: quod ad cap. præcedens referri potest.

Respondeo duobus modis, id posse contingere vno modo, quando hospitium verè impositum est alicui Vniuersitati à Regia Scriuania. Alterò quando non est verè impositũ, sed ipsi Duces transitus extorquent contra iuris dispositionem, vel ex rationabili causa Vniuersitas non potest onus hospitij sustinere.

Primò modo certùm est adesse culpam lethalem. Siquidem per id Vniuersitas eximit se ab oneribus publicis in aliorum præiudicium, Sot. de iust. & iur. q.6. ar. vlt. in fine. Et rem patrant prohibitam à dispositione iuris communis, vt in l.1.C. de Salgam. hospit. non præstand. l.12. & l.2. C. de merat. & epidem. lib.12. & à Regia Pragmatica, quæ & si dicatur lex pęnalis in publicam tamen vtilitatem actus supradictos prohibet, apposita graui pęna. Quare non est dicenda propriè pęnalis, sed mixta, atquè adeò secundùm veriorem opinionem obligans in conscientia, iuxtà communem sententiam, post Alphons. de Castro lib.1. de leg. pęnal. cap.9. & 10. ab omnibus approbatam.

Quod verò ad restitutionem attinet. Dico eam habere hic locum, quod probo. Nàm licèt dubium sit, an per dispositionem Regiæ Pragmaticæ Ducis de Alcalà editæ anno 1584. prohibeatur, & impediatur translatio dominij. Nam Pragma-

tica est tantùm prohibitiua transactionem sub pęna illic apposita, nec aliud statuit. Vndè plures Doctor. dixerunt, quod quando lex prohibet actum aliquem sub pęna, nihil aliud addendo, si actus conficiatur, tenet, sed pęna incurritur, iuxtà latè tradita Gl. & alios in cap. quæ contra, de reg. iur. in 6. Syl. in verb. lex, num. 28. & alios. Tamen certa regula est, quod regulariter ex duobus capitibus impeditur translatio dominij, vel ratione rei, de cuius commercio agitur, vel ratione personarum contrahentium, quæ ex iuris dispositione inhabiles sunt ad contrahendum.

In casu nostro. Primum caput non militat. Nam contra Molin. disp. 116. dico ius hospitandi sua natura esse vendibile. Primò, quia ab hoc onere liberantur Vniuersitates, quæ efficiuntur Cameræ reseruatæ, & pecuniam soluunt, iuxtà tex. in l. omnes, C. de metat. & epid. lib. 12. Secundò, quia passim milites cùm grauis, tùm leuis armaturæ vendunt hospitia ipsis competentia, pretio anticipato. De quo extat Regia Pragmatica (*Delli denari ad alloggiamento*) permittens talem venditionem, & declarans non esse vsurariam. Item aliquæ Ciuitates, vt Capua, & Auersa statuto pretio, soluunt hospitia militibus grauis armaturæ: Ergò ex sui natura tale ius vendibile, redimibile, & cessibile est.

Secundum verò caput, certùm est militare in casu nostro. Potestas enim Electorum, & Sindicorum procedit ex iuris dispositione, mandantis bona Vniuersitatis per ipsos administrari, non enim aliundè potest ipsis potestas in ea bona competere ex eadem autem iuris dispositione constat, ipsos non posse bona Vniuersitatis donare. De quo pręter iuris communis dispositionem, extat Regia Pragmatica in anno 1509. sub titulo de administrator. Vniuersitatum, Pragm. 5. num. 18. quare cùm non habeant liberam facultatem in dispositione bonorum Vniuersitatis, neque, sint persona integra, non possunt dominium transferre, & redit communis sententia, quod ex contractu nullo ex defectu personæ contrahentis, liberam non habentis facultatem dominium non transfertur, vti probat Mol. de iust. & iur. disp. 81. ex Adrian. Sot. Sylu. Salon. & alijs.

Adde, quod factum contra iuris dispositione prohibentem aliquem actũ, quoties ex alio capite saluari non potest, est ipso iure nullum; ità post Glos. & cæteros Canonist. in cap. qui contra, de regul. iur. in 6. tradit Syluest. in verb. lex, nu. 28. & Azor. instit. moral. lib. 5. c. 16. in fin. Modo talis transactio ex nulla alia iuris dispositione saluari potest: siquidem transigentes non sunt domini, sed administratores.

In restitutione autem facienda puto adhibendam esse aliquam considerationem, nimirum, vt deducto eo, quod verè Vniuersitas impendisset in hospitio militum, id quod superest restituendum sit Vniuersitati, tanquam à non Domino, contra iuris dispositionem acceptum. In eo verò, quod realiter militibus competebat pro hospitio, si Dux militum sibi accepit considerandũ est, an angariauerit de loco ad locum transeundo contra ipsorum voluntatem; & Regias Pragmaticas, tunc enim militibus, id est restituendum, tanquam priuatis subsidio à Regia Maiestate ipsis concesso: nisi tamen Dux ipsis satisfecerit.

In secundo modo, de quo in principio dicendum est, nullum esse peccatum compositiones facere. Quia quilibet potest propriam vexationem pretio redimere, l. transigere, C. de transaction. & est communis

Theo-

Theolog. sententia, quod si aliquis particularis ex causa indebitæ vexationis potest pecunia soluta se ab onere hospitij liberare, multò magis, id Vniuersitati erit licitum.

Tandem quæri potest. An sit licita compositio pro motione hospitij, vulgo, *per disloggiare*. Respondeo, ex duplici causa id fieri posse. Primò, vt liberentur ab illa molestia, quam ex sui natura afferunt hospitia nulla alia rationabili causa concurrente, & tunc non est licita transactio, vt ex supradictis patet, esset enim eximere se ab onere seruitij cùm aliorum damno, eorum nempè, qui in Ciuitate, aut loco hospitij designando morarentur. Secundò ad vitandam seruitutem militum, & in honestatem, siuè ad aliud simile damnum: & tunc licita est compensatio. Nam si licita est homini particulari, cur non erit licita toti Vniuersitati; Præterquamquod Regiæ Pragmaticæ id prohibentes, non ligant in hoc casu. Leges enim positiuæ non obligant cùm periculo vitæ, vel notabilis damni, vt ex D. Thom. distin. 15. quæst. 3. & 2.2.q. 117. ar. 3. tradunt Theolog. in tract. de legibus.

Quibus alijs modis iustitiam violent militum Duces. Cap. III.

MVltipliciter possunt iustitiã violare, ad cuius rectitudinem tenentur hi militum Duces. Et primo augẽdo numerũ militũ assistentibus nonnullis amicis tempore numerationis militum, qui pro veris militibus suffecti, milites tamen non sunt. Peccant Duces, & Capitanei lethali peccato, ac tenentur restituere stipendia accepta. Imò, quia Principem, qui bellum adoritur falsũt, nam determinanticùm tot militibus hostem aggredi, non ei tot exhibent, si victoria minimè sequatur, vel exercitus aliquod damnum patiatur, tenentur Capitanei ad omnia damna, & ad lucra etiam, quæ sperari potuissent, & ex minore militum numero fuerunt deperdita; ità Mercad. de rest. cap. 15. Molin. de iust. & iur. disp. 116 Rodriq. in summa cap. 127. verbo Guerra, & ipsis non restituentibus tenerentur restituere ipsi amici, seù serui, milites nempè suffecti tali fraudulento actui assentientes.

Quòd si quis proprium seruum inter milites numeret, aut filium ineptum militare seruitio ob ætatem, mortaliter etiam peccat, cùm onere restitutionis, nec tacitus Superiorum consensus sufficit, cùm constet eos, cognita fraude, in authores animaduertere, vt Mercado, & Rodriquez loc. cit.

Secundò, recipientes plures schedulas, seù cartellas, quam sit numerus militum, vel vni militi plures concedendo, peccant cum obligatione restituendi, vt ex citatis etiam authoribus. Idem est quando commissionem habent, vt cum tot militibus hospitentur, si minorem numerum introducunt, & pro absentibus cartellas recipiunt.

Sed hic dubium insurgit. An Capitanei, & Officiales alicuius cohortis, pro se ipsis plures cartellas recipientes, peccant peccato lethali cum obligatione restitutionis.

Negatiua opinio fundatur in casu antiquissimo secundum quem semper Capitaneis quatuor, aut quinque cartellæ pro ipsorum hospitio concedũtur, sicut Alferijs tres, Locumtenenti quatuor. Vndè, sicut licitum est militibus accipere à spontè dantibus, & gratis non obstante Regia Pragmatica prohibente, nil aliud milites posse accipere, nisi

stantia, strame, e letto, & hoc ratione vsus antiqui, ità & in casu proposito, vndè licitum erit, vnam cartellam realiter accipere, & pro alijs cùm hospitibus transigere.

Contrariam tamen sententiam veriorem puto, quam probo. Primò accipere, aliquid ab initio, quod nulla ratione debetur, intrinsecè malum est, & restitui debet, c. fin. de iniur. & damn. dat. & in militibus, hoc specialiter à D. Io. Baptistæ fuit statutum, Luc. 3. neminem concutientes, contēti estote stipendijs vestris, quod habetur etiam in cap. Dominus noster 11. q. 3. sed accipere plures cartellas, itaut ex vi vnius consequatur hospitium, & pro alijs faciat compositionem, non cadit sub ratione stipendij, vt notum est, neque sub ratione hospitij Capitaneo concessi, tùm ex dispositione iuris communis, tùm ex commissione Regiæ Scriuaniæ, ergò necessariò sub ratione concussionis, stante, quod tali modo destruuntur oppida in quibus contingit hospitari, vt optimè aduertit Caiet. in summa verbo Bellum, in fine.

Secundò, militibus ratione hospitij de iure communi, tantùm domorum habitatio debebatur, sibi verò nequaquam, l. 1. C. de Salgam. hospit. non præstan. lib. 12. Id autem indifferenter obseruabatur, vt in militibus, sic in Ducibus, quibus nullum in hoc priuilegium competebat. De iure verò municipali, debetur illis, aliquid quod passim dicitur, stantia, strame, e letto, ex antiqua aūt cōsuetudine introductū fuit, vt incolę hospitibus suis cibos darent gratis, & satis rationabiliter super hoc prouisum fuit per aptam distributionem, vt vnicuique suus hospes assignaretur per cartellam: Itaque cùm itaque necessitati Capitanei, rectè subueniatur per suam cartellam, non est, cur ipse possit vnam cartellam pro suo hospitio accipere, & de reliquis compositionem facere.

Tertiò, idem probatur, nam ius commune illustribus personis plura hospitia nequaquam concessit, sed vnicum tantùm nobilius tamen, & comodius, quàm cæteris militibus. His enim domus hospitij assignatur cuius dominus duas partes, sibi retinet, tertiam verò militi tribuit, hoc modo, vt primam partem ipse dominus eligat, secundum miles, tertium idem dominus. In hospitio autem illustrium personarum, medietas domus pro hospitio assignatur, hac lege, vt vel Dominus diuidat, & illustris persona eligat, vel è contrà. Et hæc omnia sub grauissimis pęnis. Vide l. 2. C. de metat. & epid. lib. 12. Regia etiam Pragmatica nequaquam plura hospitia Capitaneis concessit, sed vnicum tantùm, adiuncta tamen aliqua commoditate, puta quod lectum sit cum cenopoeo; quod communibus militibus non concessit. Patet igitur receptionem plurium hospitiorum, nullo pacto iustificari posse.

Neque antiqua consuetudo, aliquo modo illis prodesse potest, est enim potius corruptela. Et multoties à Superioribus vidimus contrauenientes grauiter fuisse punitos.

An sit licitum Capitaneo cartellas accipere pro famulis. & socijs suis, vel pro se ipso absente. Cap. IV.

DVo quęruntur in titulo. Primam, an liceat Capitaneo accipere plures cartellas, non quidem, vt vna acceptata in cæteris se componat, de quo in pręcedenti capite dictum est, sed vt illas distribuat amicis, & socijs.

Respondeo negatiuè, quod patebit, ex sufficienti

sufficienti militum enumeratione, tale enim pro quibus cartellas vult Capitaneus, vel sunt famuli eius, vel milites, qui absq; stipendio seruiunt, & fortunam belli sequuntur, vulgo, Auenturieri, aut amici, & socij eius nequaquaquam ascripti militiæ, sed intuitu tantùm personæ Ducis cùm ipso cohabitantes, vulgo camarate. Primo casu, quando famuli sunt nullum eis debetur hospitium; nam habita ratione Ducis, & seruitij, quod ei debetur lex amplius ei hospitium tribuit, vt in citata lege septima Sancitum fuit, & sicut pro seruis cùm in numero militum computandi non sint nullum stipendium accipi potest, vt suprà ex Mercad.& Rodriq.docuimus, ità neque hospitium, quia in stipendio, quod Officialibus à Rege impenditur, habeatur ratio expēsarum, quas ipsi necessariò in seruos insumunt.

Dicent fortasse, stipendia taxata non esse sufficientia, vel à Rege prętetiti ipsis temporibus non solui. Sed vana est excusatio non enim ob diminuta, vel non soluta stipendia, licitum erit Vniuersitates, quæ in culpa non sunt, concutere; Molin. disp. 116.in fine.

Si autem socij isti, sint militiæ ascripti, absque tamen stipendio, iam istis ratione suimet hospitia debentur, nulla est, ergò ratio cur Capitaneis ratione ipsorum debeant plures cartellæ concedi.

At si sint amici, & socij Ducis, militięque minimè ascripti, clarum est pro ipsis nulla hospitia deberi, hęc enim militibus tantùm debentur, & ijs, qui realiter, & præsentialiter in oppido hospitij morantur. Itaque ex sufficienti partium enumeratione superfluarum cartellarum receptio nullo modo iustificari potest. Vndè consequitur recipientes, & cooperantes ad earū receptiones, & sunt præcursores cohortium peccare mortaliter, & ad restitutionem teneri. Videndus præter, Molin. Mercad. & Rodriq. citatos Driedo de libertate Christiana lib. 2. cap. 6.

Secundum, quod in titulo quęritur est, an Capitaneus absens possit frui beneficio hospitij, & cum actu non resideat in hospitio pecuniam pro cartella recipere.

Absentia Ducis potest esse pro suo libito, ac voluntaria, & pro Regio seruitio, alijsque militum necessitatibus. Si voluntaria sit, nullum ei emolumentū in consequendo iure hospitiorum afferre potest: hospitia enim præsentialiter in loco hospitij commorantibus debentur, atquè adeò absentibus denegantur exemplo clericorum, qui de eorum beneficijs, nihil in absentia volūtaria capere possunt, vt in c. 1. & per totum de cleric. non resid. quod maiorem habet vim, quando Capitaneus in aliquo loco ad finem præsidij commoratur, absens enim ad eo ex sui libito nihil potest accipere, vti respondit Nauar. apud Rodriquez, & Molin. loc. cit. Confirmatur dictum ex modo, quo Prouisiones Regiæ Scriuaniæ loquuntur, exprimunt enim danda esse hospitia Capitaneis, Alferijs, & Militibus, qui personaliter se conferunt. Nullo ergò pacto absentibus debentur.

Quando verò Capitaneus pro Curiæ, seù Regis seruitio est absens, quod possit cartellam recipere, & in militum numero cōputari, tanquam præsens suaderi potest ex mūltis. Siquidem absentes Reipublicæ causa, præsentes dicuntur, l. si quis stipulatus, vbi Glos. ff ex quib. caus. maior. Item absentes Reipublicę causa salarium accipiunt, ac si præsentes essent, l. si quis Titio, & l. Iulianus, §. fin. vbi Abb. & Bar. in l. libertis nu. 16. C. de oper. liber. per tex. in l. qui mittitur, § fin. ff. ex quib. cau. maior. Item in casibus, in quibus, quis tenetur

netur reſidere, etiam mediante iuramento, ſi ex abſens pro Superioris ſeruitio, dicitur reſidens, & lucrum capit, cap. ex parte, il ſecondo, & cap. cùm dilectus, de cleric. non reſiden. Item iuramentum præſtitum ab Epiſcopo, vel Clericis de reſidendo in proprijs Eccleſijs non obeſt, quin pro eiuſdem Eccleſiæ vtilitate, vel Superioris mandato poſſint abeſſe, vt ex citatis iuribus, & cap. ad audientiam, de cleric. non reſiden. & probant optimè Cacher. deciſ. 92. num. 10. & Anna conſ. 42. Ex quibus colligitur militem abſentem pro Regis ſeruitio debere frui omnibus priuilegijs, quibus præſentes fruuntur. Accedente doctrina Abb. poſt Ioan. Andr. & Hoſtienſ. in d. cap. ex parte, il ſecondo, quod ea, quæ dicta ſunt locum habent, etiam in illis priuilegiis, & prærogatiuis, quę ſolis pręſentibus ex ſtatuto ſpeciali, vel conſuetudine debentur.

Contrariam tamen ſententiam veriorem, & tutiorem iudicio, nempè, vt nullo pacto prædicti Duces, & milites, hoſpitii beneficio frui poſſint. Nam hoſpitii ius, velut quædam quotidiana diſtributio cenſetur ad ſubleuandos milites conceſſa, ſed abſens pro Eccleſiæ ſeruitio, vel ex Papę diſpenſatione, nequaquam lucratur quotidianas diſtributiones, licèt quoad alia tanquam præſes iudicetur, quia hæ non debentur præſentibus tantùm, ſed horis Canonicis intereſentibus, cap. de cætero, de cleric. non reſiden. in 6. Ità ſimiliter dicendum in caſu noſtro, quod Dux pro Regis ſeruitio, vel ex eius facultate abſens, licèt ſtipendia ſua, tempore talis abſentiæ lucretur, hoſpitii tamen lucrum ex eo, quia quædam quotidiana ſit diſtributio, non lucretur.

Et regulariter quoties diſtributiones, quotidianæ ſunt ſeparatę à prębendis abſens ex legitima cauſa, licèt præbenda conſequatur, tanquam præſens, diſtributiones tamen non recipit, gloſ. in d. cap. licèt, & tradunt omnes Canoniſtæ in d. cap. 1. de cler. non reſiden. in 6. quod in caſu noſtro rectè applicari poteſt.

Adde, quòd implicantia quędam cernitur, quòd quis ſit abſens, & hoſpitii iura conſequatur. Nam ſi hoſpitium eſt quædam comoditas militi tradita, eò ipſo quòd eſt abſens, tali comoditate non indiget.

Verùm ſi conſuetudo eſſet in contrarium, poſſet tali caſu ius hoſpitis acquiri, ſicut in ipſis diſtributionibus cōſuetudine poteſt induci, vt etiam abſentibus debeantur, vt in d. cap. 1. habetur; vel ſi adeſſet compoſitio facta cùm Vniuerſitate concurrentibus circumſtantiis illam iuſtificantibus, eo caſu poſſet ius illud hoſpitii in pecunia acquiri.

Et per hæc patet reſponſio ad adducta in contrarium.

An ſit irrita profeſſio facta eodem die ſuſceptionis habitus, vel complementi ſextidecimi anni.

QVÆST. XLV.

Sacrum Tridentinum Conſilium ſeſſ. 25. de regularib. cap. 15. petens decimumſextum annum ætatis, & integrum Nouitiatus, his verbis vtitur. Nec, qui minori tempore, quàm per annum, poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit ad profeſſionem admittatur. Finge modo aliquem ſuſcepiſſe habitum primo die Ianuarii anno 1620. hora vigeſimaſecunda, poſt veſperas, & recurrente eadem die prima Ianuarii anni ſequentis 1621. hora decimaſeptima, inter miſſarum ſolemnia ad pro-

ad professionem fuisse admissum, cùm defectu quinque, vel quatuor horarũ ad integritatem anni. Quæritur, an sit inualida professio, vt potè contra Decretum Concilii emissa. Quod per indè est, ac dicere, vtrùm tempus à Concilio statutũ, sit mensurandum de momento ad mentum.

Lessius de iust.& iur.lib.2.cap.41. vbi de statu Religioso, dubit.7. Sanch. de matrim. lib.2. disp.22. num. 22. tenent computandum esse tempus à momento ad momentum.

Contrariam sententiam, in quam inclino, defendit Rodriq. de regularibus to.3.q.15.ar.4. citans Henriq. l.13.de excomm.cap.40. num.2.& Palat.in 4 dist.38.q.1.

Dico itaque, quod quamuis controuersia inter Doctor. an dies temini computetur in termino, in casu tamen nostro, ex ipsis verbis Concilijs, tempus currit ab actu ipso susceptionis habitus, non autem à die susceptionis habitus. Vndè resultat communis conclusio, quod quotiescunque tempus incipit ab actu aliquo, dies in quo actus incipit, vel completur, includitur in termino, & tempus currit de momento ad momentum, l. si quis sic dixerit, ff. de verb. & ter. signific. cap. ex parte, vbi Cardin. in 1 notab. de sponsal. Glos. in cap. anteriorum in princ. 2. q 6. Glos. in Clem. causam, in verb. ab interpositione, vbi latè Imol. de election. Ioan. Andr. Abb. Anchar. & alij multi, quos refert Tiraquell. de retract lignag. §.1. in versic. &.. Glos. 2. num. 23. quare non est dubitandum dies susceptionis habitus, & professionis comprehendendos esse, & connumerando ad integritatem anni.

Adhùc tamen dico defectum, illum sex horarum incirca non reddere professionem nullam, & inualidam. Licèt enim Concilium statuerit an annum esse completũ, & perfectum, quod demonstrauit per illa verba, per annum, quæ denotant actum perfectu, l. Vrbana, §. pernoctare, ff. de verb. signific. & in dubium vertatur, an dies cępta habeatur pro completa, communis tamen resolutio est, quod in fauorabilibus, dies cępta habetur pro completa, l. qua ætatæ, ff. de testamen. l. 1. ff. de matrim. Glos. Bar. & omnes in l. 3. §. minorem, ff. de minor. 25. ann. Archidiac. & omnes Canonistæ in c. si annum de iudi. in 6. latè Mandos. in reg. de annali q. 20.

Contendit autem Sanchez in fauorem Religionis, & minoris ætatis esse iudicandum. At ego dico, in fauorem Nouitij. Certùm est, enim actum professionis esse fauorabilem, per illum enim Nouitius cùm Deo vnitur, vndè dixerunt Speculator titul. de restit. in integr. & qualiter, vers. sed numquid minor, & Anchar. in in cap. 1 num 3. de regular. quod nulla potest lęsio in professione Religionis, quia seruire Deo regnare est. Item multa priuileg a spiritualia, & temporalia communicantur Professo, vt benè aduertit Rodriq. loco citato.

Quod si diceret aliquis, statutum quidem Religionis esse fauorabilem, obligationem tamen ad ipsam, quæ per professionem fit, esse odiosam, vt ex Glos. in cap. ad nostram, de regularibus, ideoquè, diem cæptam non haberi pro completa. Contra est, nam ità etiam posset dici, obligationem ad votum castitatis seruandum, & officij recitationem quę inducitur ob susceptionem ordinis sacri esse odiosam, quamuis status ille sit dignissimus, atquè adeò in susceptione ordinis sacri, quæ ex Triden. sess. 25. de Reformat. debet annum à susceptione postremi gradus minorum ordinum, diem cęptã non esse completam, cuius contra-

tiam docent multi,& præcipuè Menoch.de arbitr.iudic.lib. 2. centur. 5.caſu 425.

Si verò dicatur in fauorem vtriuſque deſiderare illud ſpatium quinque, aut ſex horarum,Religionis,nempè periculum facturæ de Nouitij moribus, & Nouitij experturi, adhùc onera Religionis; Reſpondeo. Primò,id nihil facere aduerſ. eas Religiones,quæ probationis tempus vltrà annum à Concilio præſtitum protendunt, vt inter cæteras Minima, hæc noſtra Clericorum Regularium eſt, quæ quadrimeſtre ſpatium adiunxit,antè probationis annum ſub hoſpitij nomine, & in reliquis,ſub eiſdem probationibus,quibus cæteri ad habitum Regularem admiſſi probantur, & exercentur. Secundò, reſpondeo, moraliter ex neutra parte poſſe accidere in paucarum illarum ſpatio,aliquid, cuius exacta cognitio per prius non fuerit habita, idcircò non debere haberi in conſideratione.

Confirmatur in noſtra ſententia, nam Decretum Concilij continet præceptum humanum,quare modo humano, & morali intelligendum eſt; ſed moraliter, perfectum, & completum dicitur,quod parum diſtat à complemento,& perfectione,Ariſt. 2. Phyſic.D.Thom.in 4.diſt. 27.q. 2.ar.2 ad 7 Sylueſt.Tabien. & alij in verbo ſponſalia, Ioan. Andr. & cæteri Canoniſtę in cap.literas,de deſponſat.impub.Ergò moraliter perfectus dicitur annus, & completus, quinque, vel ſex tantùm horæ deficiunt. Nam habita ratione ad totum,& integrum annum,talium horarum ſpatium minutiſſima eius anni pars dicitur, vndè eius defectus, non debet dici incompletum reddere annum. Et facit doctrina Bal. in cap. cùm in cunctis,numer 3. de elect. vbi dixit, quod lex non curat de horis. Præterea cùm in omni alio negotio humano,paucitas materiæ excuſet, cur non etiam, & idem hic dicendum, cùm diſpar ratio non poſſit adduci,vt dictum eſt, & ex dicendis patebit.

Accedunt,etiam ad concluſionem noſtram roborandam, multa alia exempla, verbi gratia. Teſtamentum ab eo tantùm condi poteſt,qui quartumdecimum annum compleuit,& tamen ſufficit annum eſſe cœptum,ad hoc,vt valeat,l qua ætate, ff de teſtamen.

Item in vſucapione dies cœpta habetur pro completa, l 6. & 7. de vſucapionibus,& abſque dubio fauorabilior eſt profeſſio, quam vſucapio.

Item in ſponſalibus requiritur ſeptennium completum,& expletum,cap. litteras, & cap. acceſſit de deſponſ. impub. & tamen ſufficit attingere vltimum diem,Ioan. Andr. & omnes Canoniſtæ in d.cap.literas, Couar. de ſponſal. par.1. cap 2.num 2. & eſt communis Theologor. opinio,& Canoniſt. quam refert Sanchez de matrim.lib.1.diſp.16. valetque argumentũ de matrimonio carnali ad ſpirituale, vt ijdem Doctores docent.

Item in ordine ſacro, idem eſt dicendum, vt ſuprà tetigimus ex Menochio. Multa alia exempla adducit, Mandoſ.loc.cit in regula de annali, ſed iſta ſufficiunt.

Ad idẽ facit tex. in l. anniculus, ff. de verb.ſignif. vbi explicatur acceptio anni,de cuius ſignificatu, nunc agitur,ſtante, quod Concilium requirit annum. Dicitur,ergò in d.l.anniculus non ſtatim,vt natus eſt, ſed trecenteſimo, ſexageſimo, quinto die dicitur incipiente planè, non exacto die,quia annum ciuiliter non ad momenta temporum,ſed ad dies menſurarum. Ecce quomodò dicitur eſſe completus annus ſtatim, ac vltima eius dies cœperit,eſto non ſit completa. Quod optime applicari

plicari potest in casu nostro.

Quæ hactenus dicta sunt, efficaciora erunt, si agatur de inualidanda professione, iam edita. Certùm est enim casum esse fauorabilem, non solùm respectu ipsius Religionis, & Religiosorum, sed etiam totius vniuersalis Ecclesiæ, stante, quod multi è Religionibus egrederentur ordinati ad titulum paupertatis, quibus fortè non suppeteret modus cùm dignitate se alendi, qui idcircò cogerentur mendicare, vel alicui vili seruitio se mancipare cùm dedecore sacri ordinis. Ipsi verò Religioni, absque dubio satis graue esset filijs, cùm tantò labore enutritis priuari, pro qua Religione in dubio esse respondendum habetur in l. sola persona, ff. de Religios. & sumption. funer. Ipsis denique Religiosis durum esset, & molestum rursus ad sæculum redire.

Vtrum sit valida electio eius, qui tempore in quo laturus est suffragium, ab illo ferendo, impeditur.

QVÆST. XLVI.

Frequenter, id potest accidere in Communitatibus, & in Congregationibus Regularium, in quibus multoties sancitum est, ne tres primo, vel secundo gradu inter se coniūcti, simul possint ferre suffragium. Pone itaque casum, duos taliter coniunctos necessario, vel ratione anterioritatis, vel ratione dignitatis qua fruuntur, interesse debere Generali Capitulo, vel Parlamēto, &c. Dubitatur, an in aliqua Domo sit eligibilis tertius itidem coniunctus, cui ratione duorum ętate maiorum non erit licitum suffragium ferre, ex peculiari sanctione.

Videtur nullo pacto, hunc tertium esse eligibilem, supposita tali peculiari lege, cùm enim cesset finis, cuius ratione aliquis eligitur, nempè, vt suffragium ferat, debet cessare, & ipsa electio, finis enim, & si vltimum sit in exequutione primum tamen est in intentione, vt ait Philosoph. & habetur in l. 1. C. de exeq. rei iudic. Omnis etiam actus ex fine iudicatur, l. vtrum, C. de furtis; Et quotiescunq; aliquid est propter aliud, consideratur id propter, quod est, l. si quando, ff. de aur. & arg. leg. & latè Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 17. nu. 10. & seq. Anna consil. 79.

Contrariam tamen sententiam veriorem censeo: n mirum, quod quamuis tertius ille frater, seù vt verius loquamur, iunior inter fratres, iunior in quam ætate Religionis, si cùm illis in Capitulo Generali simul inueniretur, nullatenùs posset in illo, iure suffragij frui, & ab illo ferendo esset, sibi abstinendum, adhùc tamen eligibilis est, licèt eius electio ex fratrum interuentu frustratoria reddenda sit.

Probatur hoc, nam quilibet ex ijs, qui vtriusque suffragij iure fruuntur, eligibilis est, non solùm de iure, sed etiam speciali lege, cuiusque Vniuersitatis, seù Collegij, aut Religionis, nisi ab eodem iure, seù legibus peculiari aliqua de causa impediatur. Modo hæc talis electio ex interuentu fratrum, neque de iure communi, neq; de municipali prohibetur, vt suppono, ergò simpliciter licita est; Quod verò in materia electionis sit quilibet eligibilis, nisi speciali causa repellatur, docuit post Hostiens. in summ. de elect. & alios Cucc. Inst. Canon. tit. de elec.

Confirmantur supradicta ex argumento negatiuo, si in Constitutionibus talis communitatis, nihil de hoc esset sancitum, talis eligibilis esset, valeret

leret enim dicere, multa de electionis conditionibus sunt sancita, & nunquam decernitur electionē fratris minoris esse inualidam, ergò præsumitur, apud legislatores haberi pro valida, & accessum tantùm ad Parlamentum esse illi denegatum. Certè, quod ad nos pertinet; Multa habentur in parte 3. Constit. cap. 1. ad electionem ritè faciendam pertinentia, nihilque de ineligibilitate minoris fratris statuitur, sed solùm ius ei ad ferendum suffragium denegatur, quasi illud impedimentum sit tantùm extrinsecum, non autem intrinsecè ipsam eligendi personam respiciens.

Fundatur autem hoc euidentius, soluta ratione, quæ potest esse vnicum contrariæ opinionis argumentum, ipsa scilicèt finis electionis elusio, si enim quis eligendus est, vt suffragium ferat, & ab hoc ferendo sit excludendus, ipsa futuri euentus consideratio illi obest; Sed cùm hoc non reddat illum ineligibilem, vt probabo, destruitur opinionis huius fundamentum.

Quod verò illa electio quæ, vt dicitur, viribus euacuari potest ex futuro euentu, non sit nulla, probabo ex diuersis iuris authoritatibus in materia electionis. Siquidem vera est iuris cōclusio generalis, quod actus cuius validitas pendet ex futuro, non dicitur nullus, licèt veniat annullandus, Glos. in cap. non solùm, in Glos. Magn. circà medium de appellat. in 6. Abb. in cap. à nobis, num. 8. in fin. de elect. Patet hoc in venditione feusti facta, reseruato Regio assensu, non enim dicitur nulla, quamuis validitas pendeat à voluntate Regis assensum præstaturi, cui liberum est illum denegare, Andr. in cap. Imperiali, in verbo commercium de prohib. feud. alie. per Lothar. & à voluntate contrahentium, quorum quilibet, antè Regis assensum, potest à contractu resilire authoritatæ Constitutionis Regni Diuæ Memoriæ. Et tamen interim contractus non dicitur nullus, quamuis possit ex tot capitibus annullari, vt latè Affl. in d. Const. Idem prorsus dicendum in casu nostro nō esse nullam electionem eius, qui si eligatur, electio viribus euacuabitur, ex maiorum interuentu. Si non potest dici electio nulla à principio, ergò talis eligibilis est, quia is propriè dicitur ineligibilis, qui si eligeretur electio nulla esset, vt patet ex dictis per Hostiens. & Cucch. locis citatis.

Peculiariter autem id in materia electionis est probandum, nimirum, quod quamuis electio sit viribus euacuanda, adhùc tamen celebrari potest. Et probatur Primò, Regularis potest in Prælatum eligi, cap. quam sit 18. dist. cap. cùm dilecti de rescript. latè per Hostiens. in cap. per tuas de voto, & voti redempt. & per Abb. in cap. fin. de postulan. Prælat. Et tamen effectus electionis, & ipsius validitas pender à voluntate Superioris electi, cuius licentiam ipse, & petere, & obtinere debet, antè acceptationē, qui si licentiam Regulari subdito non præstet viribus euacuatur electio, cap. si Religiosus, vbi Glos. & omnes notant de elect. in 6. capit. Abbatem, eodem titulo.

Secundò, Capitulo congregatum aliquibus non vocatis, sed contemptis, potest eligere, nec is, quem tale Capitulum eligere intendit, ineligibilis est, ex eo, quia electio taliter facta, viribus euacuatur, si id contempti petant; cōtemptis enim non conquerentibus, valida est electio, cap. bone, il secondo, & cap. quod sicut, de elect.

Tertiò, Electio pendente appellatione extraiudiciali, licèt possit ex allegatis in appellatione viribus euacuari,

cuari, si appellatio procedatur, non tamen impeditur quin fiat, ipsa adhùc appellatione pendente, & probabili existente dubio ex appellatione esse reuocandam, cap. cùm nobis, vbi Abb. num. 5. de elect. & cap. cùm venisset, num. 9. & 21. de restit. in integr.

Quartò, vitiosus aliquo vitio, in quo de facili solet dispensari, eligi potest, nec electio dicitur nulla, Abb. per illum tex. cap. post translationem, numer. 7. de postulat. Prælat. Et tamen quod electio sit effectum consequutura pendet à libera voluntate Summi Pontificis, cuius est dispensare, & libere potest dispensationem denegare.

Accedit supradictis, quod (si de nostra Religione sit sermo) cùm multi possint esse casus, ob quos seniores illi duo fratres, seù alter eorum, Capitulum Generale non ingrediantur, puta, mors naturalis, vel egressus à Religione ob superuenientem dignitatem, siuè etiam voluntaria absentia à Capitulo, esto enim, quod quis Præpositi dignitate fungatur, adhuc tamen liber est in accedendo ad Capitulum, & potest alium ex suæ Domus Patribus mittere suì vice non debet ex futuro euentu frustratoriam reddente electionem, ineligibilis dici ille, qui neque ex communi iure, neque ex municipali, repellitur.

Tertium, quod principaliter adducitur est, quod sufficientia, vel idoneitas alicuius, ad hoc, vt dicatur eligibilis, & electio non dicatur nulla, attendenda est tempore electionis, cap. dudum, ibi electionis tempore, vbi glos. latè notat de elect. Et licèt postea insufficientia, vel impedimentû aliquod superueniat, nihil de eo curandum; nam principium attendendum est, & nô finis, gl. Card. Anton. de Butrio, & Abb. in cap. dudum, num. 11. Itaquè cùm in casu nostro tempore electionis, talis minor frater nullo iure ab electione sit repellendus, id tempus est attendendum, & non illud quando ob præsentiam fratrum maiorum, erit ipse à congressu excludendus. Dicendus est ergò eligibilis esse.

Roboratur idem ex alia ratione, per quam etiam, quod in contrarium adductum est, soluitur; Nam licèt omne agens propter finem agat; Et finis sit vltimum in exequutione, primum tamen in intentione, & quando quid propter aliud fit, non id quod est, consideratur, sed id propter quod est, vt suprà dicebatur; Tamen quando actus recipit efficaciam, vel validitatem in initio, initium spectandum est, & non finis. Ità responderunt in huiusmodi, Cald. Butr. & Abb. in cap. dudum. Modo electio, quæ celebranda est tempore celebrationis vires accipit, ergò non est consideranda habilitas respectu finis, cui fit, sed habilitas in præsenti tempore, etiam si postea inhabilitas, & impedimentum sequatur.

Confirmatur dictum ex solemni Consilio Cardinal. 132. quod refert, & sequitur Felin. in cap. quoniam, §. porrò, col. penult. in fin. Vt lite non contest. Decidit ibi Cardinal. quod stante statuto, ne quis sine licentia, vltrà quindecim dies à Capitulo sit absens, si cùm licentia vltrà quindecim dies absens fuerit, quo tempore elapso vltrà quindecim dies absens fuerit sine licentia, statutum locum non habet, ex quo sufficit in initio cùm licentia absentem fuisse, principium enim, & non finis attendendum est, quod dictum pro singulari reputat additio ad Abb. in d. cap. dudum. Modo in casu nostro, cùm talis, de quo loquimur, præsenti tempore habilis sit, istud est attendendum, & non futurum, nec priuandus iure suo ipse est, ob superuentura

uentura impedimenta, quæ etiam suam habent incertitudinem.

An licitum sit Iudici instruere partes, & Aduocatum ad præsentandum scripturas pro veritate inuenienda.

QVÆST. XLVII.

VErtitur in dubium, quid posset Iudex in partium litigantium instructione. Casus est huiusmodi. Iudex cognita veritate negotij causæ ciuilis, de qua coram ipso agebatur viso processu aduertit actorem non benè fondasse intentionem suam, nõ enim produxit instrumentum, ex quo potuisset rei veritas patere, & si tale instrumentu non produceretur, reus nequaquam condemnandus esset, sed absoluendus, idquè iniustè, atquè adeò retenturus esset penes se alienum. Quæritur modo, an talis Iudex instruendo Aduocatum actoris ad præsentandum tale instrumentum, ad hoc, vt veritas appareret, & secundum illam posset sententiam ferre, peccauerit mortaliter instruendo Aduotum vnius partis.

Mortaliter peccasse Iudicem, suadetur manifesta ratione; Nam Iudex debet iudicare secundum deducta in actis, & secundum probata in processu, non autem secundum suam conscientiam, l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. Præsiden. In quo nullus Theologorum, neque Canonistarum d screpat. Quare illicitum erit ei alteram ex litigantibus partem instruere.

Secundò, talis instructio tendit ad vtilitatem partis priuatæ, sed Iudex nihil debet facere ad priuatam vtilitatem, nisi ille, cuius interest, id postulauerit, vt asserit Glos. fin. communiter recepta in cap. final. de rescript. vbi omnes Doct. & de communi etiam testãtur Franciscus Niconisius in repetit. tex. in cap. quoniam contra in secunda parte, num. 114. de probation. & Simanc. de Catholic. instit. tit. de bon. hæretic. numer. 247. Pars autem nihil modo postulauit, circà instrumenti illius exhibitionem.

Tertiò, Iudicis est, ità se gerere in iudicio, vt modis omnibus procuret, ne ex alieno facto causam alterius faciat deteriorem, l. 1. vbi Glos. ff. de alienat. Iud. mutan. causa facta, l. vt perfectus, ff. de annali exception. ex regul. tex. in l. non debet, ff. de reg. iur. Paris de Puteo in tract. de Sindic. in verb. Iudices, nu. 28. Nauar. lib 5. Consilior. tit. de pœnit. & remiss. consil. 23. num 5. vt alios amittam: instructio autem Aduocati in beneficium vnius partis, facit deteriorem causam alterius. Non ergò debet permitti talis instructio, & si id Iudex efficiat, cùm sit res grauis, & in tertij præiudicium, vtrinq; mortaliter peccabit, & ad restitutionem damni dati parti læsę tenebitur, iuxtà regulas generales in materia restitutionis.

Veriorem tamen censeo opinionem, quæ Iudicem à peccato mortali liberat, quam probo. Primò Iudex tenetur omnibus modis laborare, vt veritas inueniatur, vt secundum ipsam possit iudicare, quod si non curet, tenetur in Sindicatu: ità post Glos. in l. 2. per illum tex. Cod. de edendo tenent ibi Bart. & cæteri Doct. communiter, quo sectantur, Amodeus de Sindicatu num. 158. Iacobus de Aretio de positionibus in princ. §. 1. nu. 4. & Castald. Boncomp. de Sindicatu numer. 61. qui inter tractatus legales reperiuntur.

Confirmatur, quia Iudex ex suo officio non

cio non solùm tenetur inquirere veritatem, sed etiam curare debet, vt falsitas detegatur Canon. Deus omnipotens 2.q.1. ac tandiù debet partes, & alios interrogare, donec id fieri possit, nec aliquod prætermittendum est,quod admitti debet cap. iudicante 30. q.vlt. Cordub. lib.1.quæst. Theolog. quæst. 37. in prin.vbi dicit,hoc esse certum apud omnes.

Hinc est, quod ex officio tenetur interrogare partes post probationes, si velint aliquid addere, vt ex multis confirmat Niconisius, vbi suprà num.11.& Iacob.Gentil. de ordin. Iudic.num.25.

Item ex officio tenetur inquirere innocentiam rei, non solùm in his, quæ sunt iuris, sed etiam in his, quæ in facto consistunt.Ità Argid.Boss. tract.de co fessis,num.1.12.& post eum,& alios Ro as de hæretic.par. 2.nu 229 quod si non faciat mortaliter peccabit,vt ex communi docet Sayr.Clau.Reg l b 12.cap 8.

Postremo Iudex potest supplere de iure, & d f cto, vb. vertatur periculum animæ, Hostiens. in cap.bonæ memoriæ, il primo de postulat. Prælat.Ioan.a Capistran.in specul. conscien.par 2.num.188.ex tex. in cap. exceptionem de except. & ex alijs plures, alios Doctor. cumulat Farinac.in consil 35.nu,2.

Modo in proposito nostro Iudex instruxit Aduocatum præsentare instrumentum ad inueniendã veritatem,ad liberandum innocentem, & ad detegendam falsitatem. Idcircò non solùm non peccauit, id faciendo,sed potiùs, peccasset mortaliter, dictam instrumenti præsentationem non procurando.

Nec obstant contraria; Nam ad primum dicitur, quod tùnc Iudex debet iudicare,secundum allegata, & probata, quando non habet hunc modum inueniendi veritatem; tùnc enim debet priùs inquirere veritatem,& secundum illam iudicare, vt post D.Tho.docet Cordub.quæst. præd. 37. & Sayr. dicto capit. cùm alijs.

Ad secundum dicitur, quod hic non procuratur principaliter vtilitas priuata,sed veritas, secũdum quam possit,& valeat Iudex ipse iudicare, quo casu, etiam parte non petente, potest Iudex,& de iure, & de facto supplere; quia ad ipsum pertinet ferre sententiam iustam, & secundum veritatem, & hac de causa supplet, etiam de facto ad priuatam vtilitatem,l.eos,§.fin.& l.Iudices,C de appellat. Id enim Iudex ex officio suo tenetur facere,§ curare i stitut. de actionibus,l.1 & 2.C de senten. quæ sine cert.quantit. Butr. in cap. 1.per illum tex de libell. oblatione. cùm al js congestis, per Niconisi.d. cap.quoniam contra in 2.par.num. 115.& 117.de probation. Rosellus in repetit. tex. in cap.quidam Episcopus,num.41.& seq.2.q 1.

Imò addunt Doctor.in hoc casu,quod si Iudex videat ex partis negligentia labi instantiam, ex quo iustitia possit non sortiri suum effectum, etiam parte non petente, potest tali parti terminum concedere : nam debet partibus consulere quoad ea, quæ ad iustitiam pertinent,& viderit expedire,ità Bar.in l.1 C.de dilationib. & in l.2. per illum tex. C. vt infra certum temp Alexand.in l. debitoribus,vbi etiam Ias.in princ. ff.de re iudicat.

Nec obstat tertium quia tùnc ex facto alieno non debet fieri deterior causa alterius,quãdo illud factum non concerneret veritatem negotij; sed in casu nostro,id factum est ad veritatem ipsam inueniendam,& adhoc vt secundum ea Iudex iudicare potuisset, constabat enim illi secundum suam priuatam veritatem rem illam aliter se habere,& erat in tempore,

pore, ac modum habeat diligentiam adhibendi ad veritatem indagandam. Ideò ſub pœna peccati mortalis, id debebat procurare. Vndè è contrario, potiùs peccaſſet mortaliter omittendo id facere.

Concludendum eſt igitur Iudicem potuiſſe, & per alios, & per ſe admonere partem, & inſtruere Aduocatum modo, quo diximus.

In materia ſeperationis matrimonij, quoad thorum, & habitationē ex cauſa adulterij, an vir repetens vxorem excipientem de adulterio ſit audiendus, & pendente iudicio ſeperationis, mulier ſit deponenda in Monaſterio.

QVÆST. XLVIII.

SVpponimus vxorem paulò poſt contractum matrimonium à viro fuiſſe derelictam, vixiſſe tamen honeſtiſſimè vſque ad ſenium. Virùm è contrà luxurioſiſſimam vitam tranſegiſſe, & ex adulterio filiam genuiſſe, quod ipſemet pluries per litteras confeſſus fuit, præter publicam de eo famam, & vocem Si poſt triginta annorum ſpacium vir vxorem ad cohabitandum cùm ipſa inuitet, quæritur quid iuris, tàm in foro cõſcientiæ, quàm in foro fori.

Videtur prima facie dicendum teneri vxorem cohabitare cùm viro, ſiquidem cohabitatio connumeratur inter fructus, & onera matrimonij, ad quæ coniuges ad inuicem tenentur cap. Agathoſa 27. q. 2. & cap. intelleximus de diuor. & ſi vxor denegat cohabitationem cùm viro, ipſum ſpoliat iure ſuo, vndè antè omnia reſtituendus eſt vir, cap. ità cùm quis de reſtit. ſpoliat. Item quocunque tempore vir veniens petat cohabitationem, ſi illa ei denegetur, reſtituendus eſt, quia ex tùnc cenſetur ſpoliatus, l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas, ff. de acquirenda poſſeſſ. ſic in ſpecie decidit Gloſ. in cap. ſignificaſti, in verb. materiam de diuor. & cap. intelleximus, verb. ſpontanea de adulter. & eſt communis opinio Theolog. & Canoniſt. apud Sanchez de matrimonio lib. 10. diſ. 12 num. 16.

Nec exceptio adulterij impedit reſtitutionem, nam licèt adulterium ſit iuſta cauſa diuortij, cap. ſignificaſti, cap. ex litteris de diuort. Riccius in praxi matrimonial. deciſ. 236. Requirit tamen ſententiam Eccleſiæ, neque antè ipſam debet propria authoritate fieri. Nam omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur, cap. 1. de reg. iur. Vndè ſicut per Eccleſiæ miniſteriū fuit matrimonium contractum, ità & per ipſius iudicium, etiam quoad thorum, & cohabitationem ſeparandum erit, vt ſupracitati Doctor. concludunt.

Accedit etiam, quod diuortium eſt pęna adulterij, ergò ſententiam Iudicis neceſſario requirit, ſicut in ſpecie, reſpondit Gloſ. in cap porrò in verb. ſeparare de diuort. & Hoſtienſ Butr. Cardin. Barbat. & alij relati à Sanch. loco cit. nu. 11. & ex Theolog D Th. D. Bonau Durand. Riccardus, & alij, apud eundem, & Molfeſ. in ſumma tract. 8. cap. 14. num. 19 & ſeqq.

Confirmatur idem ex vſu Curiæ, quæ non ſolet ob adulterium tranſactum matrimonium ſeparare, quoad thorum, & cohabitationem, ſed requirit, quod in præſenti vir teneat concubinam; quia tùnc non ſolùm adeſt diuiſio carnis vxoris cùm carne adulteræ,

adulteræ, sed etiam probabile periculum vitæ, Molfes. loco citato, & in Consuet. Neapol. parte 6. quæst. 5. nu. 55. ergò si vir adulter supponatur emendatus, & suppliciter exposcat cohabitationem vxoris, omninò admittendus est.

Contrariam tamen sententiam putó veriorem. Pro cuius declaratione tres pono conclusiones. Prima est, iustè vxorem excipere de adulterio viri. Secunda, virum adulterum non esse audiendum in petita restitutione lite pendente. Tertia, licitè posse vxorem in sua domo cum cõsanguineis permanere, nec in Monasterio, litè pendente, esse recludendam.

Prima conclusio, quod adulterium sit iusta causa dissoluendi matrimoniũ, quoad thorum, & cohabitationem, omnia iura clamant cap. significasti, & cap. ex literis de diuort. cap. Agathosa 27. q. 1. & alibi; Idque optima ratione, nam per adulteriũ diuiditur caro alterius coniugis nõ autem ratione pœnę, vt dicebat gl. sed ex ipsa natura contractus, quia rumpitur promissa fides, inducitur thori, & cohabitationis separatio, vt optimè probat D Hieron. in cap. dicit Dominus 32. quęst. 1. D. Tho. in 4. dist. 35. art. 3. in corpor. D. Antonin. Sylu. & alij apud Couar. par. 2. de sponsal. cap. 2. §. 1. itaque vsus inoleuit in Ecclesia per adulterium dissolui matrimonium, non quidem sacramentaliter, vt Iudęis placebat, sed quoad thorum, & cohabitationem Concil. Triden. sess. 24. canon. 7. & 8. de Sacramento Matrimonii. Varias Rotæ decisiones inuenies, apud Seraph. decis. 266. & Riccium in praxi matrimoniali decisione 236.

Procedit autem hoc tàm in adulterio vxoris, quàm in adulterio viri, vt contra Tolet. dicentem lib. 7. c. 25. vers. primus est ob viri adulterium non posse dissolui matrimonium, quoad thorum, & cohabitationem disputat Thesaur. foro Eccles. c. 24. num. 117.

Sufficit autem semel fuisse commissum adulterium, nam nisi sequatur remissio expressa, vel tacita, vel ex mutuo crimine compensatio, potentissima causa est adulterium, dissoluendi matrimonium, & Molf post Ricc. & alios d. c. 14. nu. 19. & 20. In quo causa adulterij differt à causa sæuitiæ, ob quam etiam dissoluitur matrimonium, quoad thorum, & cohabitationem, cessante enim causa sæuitię, cessat separatio, latè Guttierr. quæst. Canon. q. 28. nu. 2. At emendato adultero non tenetur coniux innocens redire ad cohabitandum, quia est causa perpetua, & non temporalis, & sufficit semel fuisse ruptam fidem, & diuisam carnem; neque tollitur, nisi per remissionem innoncentis, aut mutuum crimen, vt supradictum est, sic probatur ex multis iuribus, & Doctoribus à Barbos. in 2. parte, Rubr. ff. solut. matr. num. 25. ex quo sequitur, quod constito de adulterio potest coniux innocens profiteri in Religione, vt ex cap. Agathosa citato, omnes, idquè vidimus practicatum in Illustrissima Domina D. Constantia Piccolominea de Aragonia Ducissa Amalphiæ, quæ viuó adultero solemnia vota emisit in Monasterio Sanctæ Mariæ de Sapientia, quod sub regimine est nostræ Religionis, ibique sanctissimè dies suos clausit. Innocenti quoque restituitur dos, & antefatum ex regula tex. in l. contenta, §. 1. C. de repud. & §. mitiores, versic. si igitur Auth. de nupt. Abb. in cap. plerunque de donat. inter vir. & vxor.

Secunda Conclusio vir petens restitutionem vxoris, quæ excipit de notorio adulterio, non est audiendus etiam lite pendente. Proba-

batur. Nam licèt maxima, maxima ſit difficultas, an adulterium ſit iuſta cauſa diſſoluendi matrimonium, quoad thorum, & cohabitationem, non expectata Iudicis Eccleſiaſtici ſententia. Et multi Doctores dixerint expectandam eſſe talem ſententiam, nec poſſe propria authoritate fieri, de quibus agunt Sanch. dicta disp. 12. & Riccius, ac Molfeſ. locis citatis, & Genuen. in praxi cap. 27. nu. 13. Vndè fit, quod ſi vxor diuerterit à viro, cogenda eſt redire, ad hoc vt vir in iure ſuo reſtituatur, c. litteras de reſtitut. ſpoliat. Tamen quando adulterium eſt notorium, impeditur reſtitutio; Nam dolo petitur, quod ſtatim reſtituendum eſt, cap. dolo facit de reg. iur. in 6. ſic apertè decidit tex. in cap. ſignificaſti de diuort. Idem probat gloſ. in d. c. Agathoſa in verbo fornicationis, & in cap. 1. in verbo ſuſpectum, vt lite non conteſt. & in c. fin de adult. vbi Io. Andr. Anan. Card. & omnes Canoniſt. Nauarr. cap. 22. num. 23. Sanch. Ricc. Ianuenſ. & Molfeſ. locis citatis. Et clara eſt iuris regula, quod ſtante notorio defectu in petente reſtitutionem denegatur ei reſtitutio, c. litteras de reſtit. ſpoliat. tùm quia reſtitutio doloſè petitur, vt dictum eſt, tùm quia ceſſat ſcandalum ſeparationis coniugum; Itaque non eſt expectanda Iudicis ſententia in notorietate adulterij, vt ſupracitati authores docent, & nouiſſimè Marius Antoninus var. reſolut. lib. 1. reſolut. 35.

Notorium autem adulterium dicitur, quando extant filij alterius coniugis, prout eſt in caſu propoſito, ità gloſ. cap. intelleximus in verb. euidentiam de adulter. Sanch. nu. 13. Molfeſ. num. 45. Vndè ſicut in foro conſcientiæ ſtante adulterio etiam occulto cōiux innocens poteſt propria authoritate nocentem derelinquere, abſque tamen ſcandalo, vt omnes affirmant, & probant apertè tex. in cap. Dixit Dominus 32. q. 1. ibi, vbicunque fornicatio eſt, aut fornicationis ſuſpicio, liberè vxor dimittitur, quæ dictio liberè, nullam ſententiam requirit, dicitur enim Canon latę ſententiæ, Abb. in proprijs terminis in cap. fin. de adulter. Nauar. cap. 22. num. 23. Bellarm. de de matrim. lib. 1. cap. 14. Tiraquell. in repetit. l. ſi vnquam in verbo reuertatur, num. 138. C. de reuocand. donat. ita idem dicendum in foro externo, ſtante notorietate adulterij.

Notorium præterea æquiualet ſententiæ, gloſ. in d. cap. intelleximus. Item notoria cognitione non egent Innoc. c. ex parte de verb. ſignif. Item in notorijs ordo iudicij non ſeruatur, cap. ad noſtram, il terzo de iur. iuran. Et ordo eſt ordinem non ſeruare, Bald. d. c. ad noſtram, & propterea in notorijs fertur ſententia contra abſentem, & inauditum, cap. cum olim ibi, licèt abſenti de re iudic. latè Dec. conſil. 544. incip. Sereniſſimus Imperator.

Confirmatur Concluſio ſupradicta. Si licitum eſt innocēti ſtante notorietate adulterij non aſpectata Iudicis ſententia diuertere à nocente, vt dictum eſt, ergò eo magis licitum erit excipere de adulterio, & excipiens interim manutenenda eſt libertate, in qua reperitur, quam acquiſiuit non via iniuſta, & violenter, ſed ex culpa ipſius viri diuertentis, & adulterantis, vt optimè decidit gloſ. in cap. 1. in verb. ſuſpectam, vt lite non conteſt. Nam regulariter facilius conceditur exceptio, quam actio, l. 1. ff. de ſuperficieb. c. cum inter de except. latiſſimè Tuſch. verb. exceptio concluſ. 374.

Quod diximus denegandam eſſe reſtitutionem ob adulterij notorietatem procedit etiam ſi adulterium non ſit notorium, ſed tamen ipſa ex-

excipiens de ipso offert probationes incontinenti ex talibus enim probationibus in continenti oblatis impeditur restitutio,cap.litteras §.quod si habeat,de restitut.spoliat. Diu.Thom.dict. artic.3. & post alios Syluest. verb. diuortium.Licet autem Couar. cum alijs apud Sanchez nu.27. contradicant, vera tamen est resolutio communis arbitrio prudentis Iudicis,id esse relinquendum, qui ex qualitate personæ excipientis iudicare debet, an tales probationes cum veritate offerantur probandæ, an verò animo differendi iudicium,& hoc iure vtimur,vt inquit Molfes.d.c.14 n.14. quare in causis huiusmodi separationis thori, in ipso causæ principio Iudex interrogare debet principalem cum iuramento ad eruendam veritatem,Genuen.in prax.cap.27. num.15.

Porrò in casu nostro,omne Iudicis arbitrium in fauorem vxore innocentis esse debet: non enim ipsa virum dereliquit,quo casu lex præsumeret contra ipsam, quando viro ipsam repetente, ipsa exciperet de adulterio,d cap.literas,§.sed si non habeat. Verum è contra ipsa a viro derelicta fuit per longissimum temporis spatium,& maxima cum inhumanitate,& ex viri culpa,non ex sua reperitur in possessione suæ libertatis, meritò itaque in sua possessione est manutenenda. Nec scandalum ex denegatione restitutionis petitæ potest adesse; Nam ipsemet vir suo se iure priuauit,vt optimè in terminis ponderat Molf.s.d.c.14. num. 51.

Tertia conclusio. Lite pendente,mulier non est reponenda in Monasterio, sed potest in domo proprio permanere,vbi diu cum consanguineis vixit,& cum optima fama honestatis suæ.

Probatur primo. Nam licet vera sit doctrina, quod pendente iudicio nullitatis matrimonij,vel separationis thori, mulier in loco tuto reponenda est ex reg.tex. in c.cum locum desponsal.quod solet esse monasterium,vt post Genuens. tradit Ricc.decis.242.& nouissimè Campanil.in diuers.iur.canon.in 11.c. 3.n.44.Tamen in casu nostro nulla facienda est mutatio;vndè prudens Iudex debet decernere,vt in eadē domo permaneat. Monasterium enim ad instantiam viri eligitur,ad hoc,vt mulier in loco tuto,& honesto habitet: sed mulier,de qua agitur honestissimè in propria domo, cum honestissimis consanguineis degit,nulla ergo facienda est mutatio. Domus enim patris,vel matris, vel fratris iudicatur locus honestus,& tutus,& præfertur Monasterio ad effectum habitandi ibi,lite pendente. Aymon.Crauet. consil. 190.n.7.Cæsar.de Graff.decis.vnica de diuort.Anna consl.33. & ità fuisse iudicatum Romę anno 1598. testatur Ricc.decis.242 & post ipsum Molfes.d.c.14.n.48. concludendum est itaque, multo magis permittendum esse mulieri, vt ibidem persistat.

Secundò, in electione loci, Iudex attendere debet qualitatem personę, vt notum est,& probatur ex l.1.C. vbi pupill educar. deb. Anna d cto consil.33 Modo mulier de qua agimus nobilissimis orta est natalibus, & ad maturam peruenit ætatem, poterit ergo in propria domo permanere. Sicut si alter coniugum religionem profiteatur,superstes ętate prouectus potest in sæculo permanere,c.cum sis præditus de conuers.coniug.

Tertiò, mulier reperitur in possessione suæ libertatis, quia ipsa non discessit, sed à viro nunc eam repetente derelicta fuit. Ergò lite separationis pendente, nihil est inno-

uandum, c. 1. vt lit. pend. & eo magis dùm notoriam exceptionem opponit, & habet præsumptionem iuris pro se, quia ipsa non discessit, ex d. cap. literas, §. quod si non habeat; ergò manutenenda est in possessione, in qua reperitur, c. cum personæ de priuil in 6. Cap dec. 198. faciunt latè scripta per Couarr. practicar. quæst. cap. 17.

Relinquitur ergo ex omnibus supradictis, in fauorem mulieris esse iudicandum.

De iure petendi remunerationem ob seruitia in bello præstita.

QVÆST. XLIX.

Cardo difficultatis huius, in eo vertitur, vtrum remuneratio seruitiorum in bello à militibus præstitorum, eis ex iustitia debeatur; nam videtur dicendum, quod sic.

Primò, de ratione militiæ est, non solum stipendij solutio debito tempore, c. militare 23. q. 2. quod si Officialis, vel Dux militiæ, non soluat, maxima pœna punitur, l. Augustus, & l. excellentia, C. de erogat. militar. annon. lib. 12. Sed etiam torques, seù corona, quæ pro qualitate seruitiorum militibus conferenda est, c. ius militare distinct. 1. Igitur si de natura militiæ venit torques, siuè corona, necessariò debita est de rigore iustitiæ. Nam quæ sunt de natura actus, debentur de rigore iustitiæ. Exempli gratia, euictio in contractu emptionis, & venditionis, quia est de natura contractus, etiam si promissa non sit, debetur de rigore iustitiæ, l. non debitum, cum similibus, cap. de euict.

Secundò. Denegans concedere, quæ solita sunt concedi, peccat. Nam dicitur grauare subditos, l. 2. ff. de cadauer. punitor. Et superior, qui solet in certis casibus dispensare, si in illis non dispensat, peccat. cap. Domino Sancto, vbi glos. 50. dist. Et in tantum dicitu subditos iniuria afficere: probat tex. in cap. bone, & in cap. final de postulat prælator. & in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotidiana, & æstiua. Licèt autem non detur actio contra non dispensantem, conceditur tamen officium Iudicis, glos. in cap. & similibus, & post Innoc. Cyn. & Anton. de Butr. tradit optimè Petr. Belluca in speculo Principum, rubr. 14. versic. restar, num. 3. Modo, solitus est Rex noster, militibus benè meritis, pro qualitate seruitiorum, remunerationem præstare, etiam ipsorum hæredibus, ergo non præstando peccat. Si ergo peccat, necessariò sequitur, debitum esse de ratione iustitiæ, alias peccatum indè committi non posset.

Tertiò: de ratione iustitiæ commutatiuæ est, stipendia debere esse æqualia labori. Vndè fit, quod si quis conducat Operarium pro vili pretio, nisi aliqua iusta causa adsit, ob quam licita sit talis locatio, tàm vili pretio, tenetur de rigore iustitiæ ad præstandum alia pro compensatione laborum. Idquè ex rigore iustitiæ, vt post Nauar. probat latè alios allegando Cordub. quæst. 30 Certum autem nunc est, comparatione laborum, quos subeunt, & periculorum, quibus se exponunt nonnulli strenui milites pro suo Rege, vilissimum esse illud stipendium, quod ab ipso

ipso accipiunt. Tenetur itaque Rex non solum ex debito gratitudinis eos remunerare pro acceptis seruitijs, vt benè probat D.Thom. 22. quæst. 186. artic. 3. & 4. Sed etiam est debito iustitiæ commutatiuæ.

Hæc sunt, quæ affirmatiuam sententiam probant. Negatiuam verò ego sequor, vti veriorem. Ad quam probandam, hoc est fundamentum: Militem ratione officij sui, teneri esse strenuum, atque ad labores impauidum, & ad pericula quæcunque subeunda paratum. Patet ex ipso nomine militiæ, quam aliqui duritiam dictam volunt obdura, quæque militi expetenda, & expectanda. Doctores, ff. de Institution. de militar. testamen. Vndè tenetur, non solum Dominum suum, sed ipsum Ducem belli armis, immò cum periculo vitæ defendere, & si ipsum deserat, punitur l. 3. §. final. & l. omne delictum, ff. de re militar. Multæ sunt leges militiæ; de quibus latè in dicto titulo de re militar. Ioann. de Lignano. Matr. Garat. & Bellin. tractat. de bello, & de re militari. Nequè enim vulneratus, potest à signis discedere sine licentia, aliàs grauiter punitur, Bald. in l. final. in princip. Cod. quibus non obijc. longi temporis præscriptio. Cephal. consil. 110. libro primo. latè Thomas Actius tractat. de ludo, Scacchor. quæst. 6. in princip. Et proprium est militum, vitam pro Dominorum defensione amittere, acquirendo eo modo summam gloriam, vt ex § primo, Institution. de excusation. tutor. tradit Actius dicta quæstion sexta. Si itaquè tàm strictæ sunt militiæ leges, quibus tenentur milites obedire, & puniuntur, nisi illis obediant, sequitur necessario, militem strenuè decertantem, ad id teneri ratione professionis, & militiæ statutorum, ex quorum transgressione non solum opprobrio pateret, sed etiam pœnæ reus efficeretur, vt dictum est.

Facto hoc fundamento, quod teneatur miles pro Domino strenuè pugnare, quod cùm exequitur, non rem insolitam facit, sed suæ professionis obligationem adimplet, sequitur clarè ex Iuristarum, & Theologorum opinione, illi nihil de rigore iustitiæ deberi. Nulla enim merita importare possent remunerationem, quando quis id agit, quod ratione aliqua agere tenebatur. Vt alios allegando, latè tradit Tiraquellus in repetitione, l. si in quam, in verbo donationis largitas, numer. 73. & in materia, de qua loquimur Afflictus decision. 307. Legendus etiam Molina de contractibus disputation. 292. versic. alterum, qui loquens de seruitijs præstitis à filio patri, & à vassallis Domino, asserit, absquè vitio, talem remunerationem omitti posse.

Secundo, idem probatur. Nam si miles, vtique stipendio certo, & constituto militauit, ac potest Dominus, optima ratione illi dicere. Nonnè ex denario conuenisti mecum? & sicut militi equum, vel arma in bello amittenti, etiam sine dedecore, quando stipendio militat, non tenetur Dux exercitus pretium illi reddere, quia frequens est in conflictu talia amittere; Innocentius in capit. sicut, il terzo de iure iurando, Martin. illa quæst. 6. tract. de bello, multò minus illi remuneratio debetur.

Ter-

Tertiò, quæ in Principis arbitrio sunt, non tenetur ipse, iure necessitatis tribuere, l. non quicquid, ff. de vendit. l. apud Iulianum, ff. de legat. 1. Modo licèt torques, & coronæ de iure militiæ sint, tamen illas non tenetur Rex stipendiarijs militibus tribuere, vt Ioan. de Lignano, & Martinus in dictis tractatibus de bello tradunt, in 16. tomo tractat. legat. ergo multò minus remunerationem aliquam.

Quartò, ad idem facit authoritas Sacri nostri Neapolitani Consilij. Nã tempore Afflicti fuit per Serenissimum Regem huius Regni petita consultatio, à suis Consiliarijs, num ad aliqua remuneratoria teneretur cuidam vaxallo ligio, qui multa seruitia in obsequium predecessorum Regum, & Regni tuitionem exhibuerat, deque Regis ingratitudine conquerebatur, quod nulla sibi in remunerationem data essent beneficia, num, inquam, ad aliquid ipse teneretur? & fuit per totum Sacrũ Consilium responsum ad nihil Regem teneri. Vide Afflict. dec. 307.

Corroborantur ista ex communi Theologorum resolutione asserentium, illa deberi de rigore iustitiæ, quæ vel in promissione antecedenti, vel in pacto aliquo sunt firmata, vt latè Suarez in opusculis de auxilijs gratiæ. Hic autem prætensa remuneratio, nequè in promissione aliquà, neque in pacto præcedenti fundamentum habere potest. Ergo nequaquam debetur ex debito iustitiæ.

Non obstant allegata pro prima opinione. Ad primum enim dico non esse de intrinseca ratione militiæ coronam, aut torquem, ita vt militia dici non possit, nisi adsit, sicuti est euictio in contractu emptionis, & venditionis, sed in eo tantum sensu, dicitur ad militem spectare corona, eo quòd soleant aliqui Principes benemeritis militibus, coronas, ac retributiones exhibere; quod tamen, Principibus obligationem non inducit erga stipendiarios milites. Vide Bellin. d. tract. de re milit. p. 6. tit. 4.

Secundum de solito, non obstat: nam quæ sunt meræ facultatis non præscribuntur, neque ad illa facienda adest obligatio, etiam si per mille annos fierent, l. quominus, ff de fluminibus. Neque paritas de dispensatione obstat, in qua dicitur, quod superior non dispensando in solitis dispensare, iniuria subditum afficit: nam aliud est loqui in dispensatione, in qua nihil à superiore aufertur, sed tantum rigor legis relaxatur. Aliud verò est, loqui de donatione, in qua proprium patrimonium dispensatur. Cumque nemo donari cogatur, nõ potest dici, ex eo, quòd solitus sit donare Princeps, vti sicuti regiam magnificentiam decet, idcircò semper, & cuilibet donare teneatur. Respondetur etiam, & aliter, quod solita seruitia, non possũt dici iusta causa remunerationis; nã cùm ad illa præstanda teneatur miles, non sunt causa sufficiens, vt Rex super erogationem præstare teneatur.

Tertium de compensatione vilis stipendij soluitur, distinguendo duplicem casum: nam quandoque quis exhibet seruitia vili pretio, sub spe maioris mercedis consequendæ, tunc enim, siue Domino fuerint nuntiata illa seruitia, siue non adsit consuetudo nuntiandi, tenetur Dominus pro illis seruitijs vsque ad cõdignam mercedem satisfacere, nisi ex multitudine seruorum vilescant eorum opera. Aliquando vero, præstat quis ea seruitia vili pretio, sub spe recipiendi postea aliqua dona. Et tunc non tenetur Dominus aliquid donare, cùm nullum iustitiæ debitum interueniat: licèt conueniens

niens sit,in aliquo, beneuolos seruos recognoscere. Vt optimè Corduba d.q.30 & hic est propriè casus noster:seruiunt enim milites Regi,vili stipendio ob spem recipiendi maiora. Firmum ergo sit,Regem ex iustitia non teneri.

Stante hac resolutione quæri potest, num prætensa talis remuneratio,sit pretio æstimabilis? Et respondetur quod sic ex tex.iuncta glos.in l.omnimodo,§.imputari,C.de inofficio. testam. vbi pretio æstimatur, non solum militia,sed etiam ius consequendi aliquid, post mortem militis ex causa militiæ.

Vlterius quæri potest,anMonasterium succedat in hoc iure? & dico,quod sic. Nam regula est, Monasterium ex persona Monachi succedere in omnibus, quæ Monachus prætendere posset, nisi speciali aliqua dispositione excludatur,auth.ingressi,C.de Sacrosanct.Eccles. vbi latè Bart.c.in præsentia,vbi omnes Canonistæ,de probat.& licèt Cyn.dicta auth.ingressi teneat Monasteriũ non succedere in ijs, quæ iure sanguinis debentur,tamen dico, quod data,& non concessa opinione Cyni,de qua non dissero, hoc ius, vt infra dicam,non transit ad hæredes iure sanguinis.

Petes, an hoc ius sit cessibile, etiam extra familiam? Respondeo affirmatiuè: nam omne,quod est transmissibile est etiam cessibile,l.ex plu ribus,ff.de administr.tutor. l. quod si in diem,§.Iulianus,ff.de petit hæredit. & hæc regula procedit affirmatiuè,& negatiuè, Pontan.in tractat.de spolio c.13.n.13.tomo.14. tract. at hoc ius est transmissibile ad hæredes,vt notum est, ergo & cessibile ad quemlibet. Confirmatur,nam etiam officium Iudicis, & ea, quæ officio Iudicis debentur, sunt cessibilia. Tiraquell.de retract. lignag.§.26.glos 3.n.74. sed hæc prætensa remuneratio (dato quod deberetur) officio Iudicis debetur ergo cessibilis est. Accedit quod licet spes premiorum consequendorum pro corona obligari non potest,l.C.quæ res pignor.oblig poss. nec pro tali causa authoritate Iudicis exequutio fit,l.stipendia, C. de excusat.rei iudic.Id tamen non procedit in subsidium,l.commodis, ff. de re iudicat.Experientia prædicta omnia roborantur:nostris enim tèporibus scimus Catenam Regium Collateralis Consilij Regentem,in suo vltimo testamento, rogasse Inuictissimum Regem Philippum, vt pro præstitis Maiestati suæ seruitijs, aliquam remunerationem exhibere dignaretur erga Iulium Palermum,cui postea ex Regia liberalitate,ob eam causam collata fuit dignitas Consiliarij. Tantundem factum est cum vxore Alphonsi Ximenez Regij Consiliarij,supplicantis in suo vltimo testamento aliquid ei pro seruitijs suis impendi:nec desunt alia exempla quotidiana, sed hæc satis esse poterunt.

Dubium autem esse potest, an si Monasterium,quod(vt diximus)succedit in hoc iure,cedens illud,incidat in pœnas Bullæ Clem.VIII.prohibitæ largitionis munerum? & quidem licèt prædicta Bulla prohibès largitionis munera,& etiam quamlibet donationem de redditibus,fructibus,eleemosynis,subsidijs certis vel incertis,ordinarijs,vel extraordinarij,&c.comprahendat gratuitam remunerationem alicui faciendam,cùm donationem sapiat talis remuneratio,& indubitatum est, si aditio hæreditatis per Monasteriũ facta sit,vt latè tradit Soccin.consl. 53.viso instrumento vol.3. Phanucius de lucro dotis glos. 8. in tex. ibi vir,num.17.& 18. Franch. dec. 14 In casu tamen nostro,posse fieri absquè violatione Bullæ Clem.

Papæ,

Papę, mihi persuadeo ex ipsa rei natura, quia cum supra nos probauerimus, hanc prætensam remunerationem, non esse debitum de rigore iustitiæ, ergo nullum ius formatum, nec spes in soliditate iuris fundata ceditur, & proindè nihil à Religione, seù Monasterio aufertur re, aut spe probabili. Et cùm totum negotium, à voluntate hominis pendeat, quę à legibus impossibilis iudicatur, & proindè nullus potest aliquid de ea, sibi promittere, vt optimè post alios probat Andr. de Isernia in c. Imperiali, in verbo commercium, de prohib. feud. alienat. per Lotharium, sequitur, talem cessionem absquè scrupulo fieri posse. Accedit, mentem Pontificis in illa Bulla fuisse, ne bona Ecclesiæ per tales largitiones dissipentur Quæ ratio, vt vidimus, hic omninò cessat, eo, quia ius istud ex debito iustitiæ non debetur.

De potestate Summi Pontificis ad dispensandum sine causa super pluralitate beneficiorum incompatibilium.

QVÆST. L. ET VLTIMA.

Quæ beneficia dicantur incompatibilia. Cap. I.

SVpponendum est ex sacrorum Canonum, ac Tridentini Concilij decretis, quamliber Ecclesiam suũ debere habere Pastorem, cap. cum non ignores de præbend. eo quod inconuenientia maxima sit, vnum pluribus Ecclesiis præesse cap. ad hęc de præbend. cap. de multa cum simil. eod. tit. cap. dudum, il secondo de elect. Triden, post Constit. Ioan. XXII. incipien. execranda, de prębend. latè id exagerat sess. 7. cap. 2, & sess. 24. cap. 17. & alias.

Rationes quibus Canones, & Concil. id probarunt, plures assignari possunt: inter quas non debet censeri postrema, quod beneficium propter officium, sacrorum administrationem, & animarum lucrum conceditur impossibile autem est, eandem personam duobus locis, idem ministerium exhibere posse, vt in d. cap. ad hæc, cum alijs iuribus allegatis; Ac item, quia sicut incongruũ est, quem duas vxores eodem tempore habere, ita & duas Ecclesias, quod benè prosequitur Ancharan. in d. c. ad hæc. Videndus est Rebuff. in praxi benefi. tor. tit. de commenda, num. 10 & seq & tit. de dispensat. ad plura benefic. & Abb. in repetit. cap. extirpandæ, §. quia verò de præbend. à num 27.

Aduertendum præterea, aliqua beneficia esse inter se incompatibilia, quæ tamen incompatibilitas de iure positiuo est, licèt videatur etiam iustè fundata in quadam naturali ratione, atque morali, & ęconomica probant tex. in cap. quia in tantum, & in cap. de multa de præben cap. nonnulli de Clericor. Residente. Nam secundum iustam rerum dispositionem, & equam bonorum Christi distributionem, C. nam beneficia, bona Christi dicuntur, cap. cum secundum Apostolum de prębend. incompatibilia dicuntur plura beneficia in vna persona. Vide Abb. & Rebuff loc. cit.

Incompatibilitas autem beneficiorum, multipliciter contingit. Primò, quando per assecutionem vnius, alterum vacat, vt succedit in dignitatibus, nam vna vacat per assecutionem alterius, cap. quia nonnulli, de cleric. non residen Secundò, in personatibus, & officijs d. cap. de multa,

ta, quare non poteſt vnus duobus Monaſterijs, tanquam Abbas pręeſſe, cap. vnum 21. q. 1. cap. fin. de religioſ. domib. Tertiò in omnibus beneficijs, qualiacunque ea ſint, ab eo, qui in Epiſcopatum electus eſt, poſſeſsis; ſtatim enim, ac poſſeſsionem cęperit, priora beneficia vacant, vel elapſo tempore trimeſtris conſecrationi pręfixo, c. cùm in cunctis, §. cùm verò, de election. vbi Abbas, & omnes. Quartò, Parochiales Eccleſię, & cætera beneficia curata, incompatibilia dicuntur dicto cap. de multa, ſicut ſunt plures Eccleſiæ Epiſcopales, de quo latè Tridentin. loco citato. Quintò plures Eccleſiæ commendatæ perpetuò, incompatibilia beneficia dicuntur, nam de iſtis commendis iudicatur, vt de cæteris beneficijs, vt in Trident. loco citato. Sextò, plures Vicariæ perpetuæ, ſe inuicem non compatiuntur Clement. vnica, de offic. Vicar. Septimò, beneficia ſimplicia reſidentiam requirentia, incōpatibilia cenſentur, Hoſt. & alij in dicto §. quia verò. Octauò beneficia ſimplicia in eodem tecto conformia, dicuntur omninò incompatibilia, cap. litteras, vbi glo. de conceſſ. præbend. glo. & Doctores in Clement. gratiæ, de reſcript. Vndè fit, diſpenſationem ad plura beneficia, ſiue ſimplicia, ſiuè curata, nunquam habere locum in beneficijs conformibus, ſub eodem tecto: quia ſumus in materia odioſa, Ægid. Bellamer. & Abb. in dicto §. quia verò. Alijs etiam modis poſſunt beneficia dici incompatibilia. Sed vide Rebuff. loco citato.

Probatur poſſe Papam eo modo diſpenſare.

Cap. II.

HActenus explicauimus, vndè dicantur beneficia incompatibilia; nunc explicādum eſt, quid Papa poſsit permittere, diſpēſando ſuper eorum pluralitate.

Vt autem certa ab incertis ſecernamus, ſciendum eſt, indubitati eſſe Iuris, Papam poſſe ſuper eorum pluralitate diſpenſare. Probant hoc manifeſtè Iura in c. dudum, il 2. de election. c. de multa, de pręb. in c. 1. de conſuet. in 6. c. ordinarij de offic. ordin. in 6. & in c. propoſuit, de conceſſ. præben. in quibus Iuribus ſtatuitur pleniſsima Pontificis authoritas, & in ſpecie in beneficijs. Et ſolent, vt plurimum tres cauſæ aſsignari, ad multiplicandum in vna perſona plura beneficia incompatibilia, nempè neceſsitas, euidens vtilitas Eccleſiæ, & præeminentia qualitatis ſcientiæ, vel meritorum illius, cui beneficia conceduntur, d. cap. de multa.

Dubium autem eſt, verum nulla exiſtente cauſa, ſed ex ſolo voluntatis ſuæ beneplacito, poſsit Summus Pontifex plura beneficia incompatibilia, eidem conferre, Iuri communi diſpenſando.

Duæ ſunt Doctorum ſententiæ, altera affirmans, altera negans. Pro affirmatiua, nempè ſufficere ſolam Pontificis voluntatem, citatur Innocent. in c. cùm ad Monaſterium de ſtatu Monachor. & gloſ. in c. dudum, il 2. de elect. & in d. c. de multa.

Fundaméta huius opinionis hęc sūt. Primò, multiplicitas beneficiorū in eadem persona, est de Iure positiuo prohibita, c. quia nonnulli, de cleric. non resident. c. cùm non ignores, & c. quia in tantum, de præbend. Sed Iure positiuo Summus Pontifex non ligatur, imò supra ipsum est, c. proposuit, vbi gl. & omnes, de concess. præben. ergo.

Secundò, Summus Pontifex, liberā, atq; amplissimā habet potestatem in beneficiorum distributione, c. 2. de præb. in 6. omniaq; beneficia ei dicuntur manualia, Dominic. à S. Geminian. in cap. si gratiosè de rescript. in 6. latè Felin. & Dec. in c. quæ in Ecclesiarum de constit. sed non posse vni plura beneficia concedere, liberæ eius potestati prorsus repugnat.

Tertiò, qui liberam habet disponendi facultatem, aliorum cōsensum, vel consilium, requirere non tenetur, glo. in cap. dudum, vers. qui liberè, de sepult. ergo idem in requisitione causæ dicendum est; nā valet argumentum, de re ad personam, & è contra.

Quartò, potest Summus Pōtifex, beneficiatum priuare beneficio etiā sine causa, gloss. in c. per principalem 9. q. 3. nam sola voluntas sufficit, glos. in d. c. si gratiosè, Paul. de Castr. in cons. 281. col. 2. Abb. & Ant. de Butr. in cap. constitutus, vbi etiam glos. in verbo à quocūque de religios. domib. Dec. in c. quæ in Ecclesiarum, num. 111. vbi addentes, in verbo auferre, de constitut. ergo multò magis poterit vni plura beneficia conferre, nam fortiùs est, beneficiatum beneficio legitimè possesso priuare, quàm vni, plura, sine causa, sed ex sola voluntate concedere.

Quintò, Summus Pontifex dispensat cum causa, in Iure diuino Abb. in cap. non est, de voto, Felin. & Dec. in d. cap. quæ in Ecclesiarū, & de communi opinione testatur Gratus cons. 1. 2. vol. num. 31. ergo sine causa Ius positiuum tollere potest, quo solo, multiplicitas beneficiorum in eadem persona reprobatur.

Sextò, quod ab Ecclesia toleratur, licitum putandum est, & sine peccato fieri, vt post multos alios docet Nauarr. in summa cap. 17. nu. 195. sed passim videmus Summos Pontifices, extraneis, nedum sibi sanguine coniunctis, plura, & plura beneficia conferre, non ergo ij sunt condemnandi.

Sententia Negatiua astruitur.

Cap. III.

NEgatiuam tamen partem, cui libentiùs adhæreo, tuentur D. Tho. quodlib. 9. art. 15. Syluest. verb. dispensatio, num. 5. Io. And. cap. de multa, vbi Abb. de præb. idem Abb. latè in cap. extirpandæ §. quia verò, de præbend. & in cap. cùm in cunctis, & in cap. dudum, de elect. Præp. in cap. venerabilē, qui filij sint legitimi, Ancharan. c. cùm in causis, 3. notab. de re iudic. Nauar. in repet. c. non liceat, & alij.

Probatur hæc sententia his medijs. Primò concedere vni plura beneficia, sapit dissipationem, vt habetur in Extrauag. execrabilis, de præbend. & latè probat Abb. in d. §. quia verò, & Rebuff. in praxi beneficiorum, titul. de dispensat. ad plura. At Summus Pontifex tenetur fideliter dispensare, & nullo pacto dissipare bona Ecclesiæ,

clerus, vt iuxtà Domini dictum Luc. Duodecim. ut fidelis seruus, & prudens, constitutus à Domino super familiam suam, Abb. & Rebuff. loc. cit.

Secundò, Papa non potest sine causa abrogare, ea quæ, iure quidem positiuo sunt introducta, sed ratione naturali suadente, aut ratione à iure diuino desumpta, neque in eis absque causa dispensare, Diu. Thom. quodlib. 9. artic. 15. Sotus de iustit. & iur. lib. primo, quæstion. 2. artic. 3 Caiet. & Syluest. verb. dispensatio, Abb. & Rebuff. vbi supra. Nam licèt lege illa non ligetur ratione, tamen legis astringitur, Diu Thom. prima, secundæ quæstion.

Modo ista beneficiorum multiplicitas in eadem persona, quamuis iure positiuo prohibita sit, ratione tamen naturali, & à iure diuino deprompta prohibita est, quod patet in cap. quia in tantum, cap. de multa, & cap. cum non ignores, de præbend. & in extrauagantia execrabilis, de prædend. & faciunt tradita in Tridentin. de Reformation. session. 24. & cap. 17. sess. 7. cap. 2. Ex pluralitate enim beneficiorum vni collatorum, cultus diuinus minuitur, voluntates defunctorum non adimplentur, dumquè aliqui splendidè viuunt, alij mendicare coguntur, quodque cæteris omnibus peius est, animarum saluti nequaquam consulitur.

Tertiò, nequit Summus Pontifex ea, quæ mortalem continet culpam permittere, aliàs clauis erraret, sunt enim ea per se mala, quod commune exioma, post Gulielm. Durand. & alios in dict. cap. quæ in Ecclesiarum, prosequitur Cucchus Tit. de Summ. Pontific. Huiusmodi autem est, plura retinere beneficia, continet enim mortalem culpam, non solum respectu retinentis beneficia, sed etiam concedentis, ex dictis supra cum Caiet. in verbo dispensatio, de diminutione diuini cultus neglecto fructu animarum, &c. Non potest ergò in hoc dispensare Papa absque causa.

Quartò, quilibet Princeps, & aliorum Dominus, tenetur erga subditos æquabilitatem seruare, quæ iustitia dicitur Diu. Thom. par. 2. quæst. 97. artic. 2. Sotus de iustit. & iur. lib. primo, quæst. 7. artic. vltim. Ad quam æquabilitatem, velut etiam ex quodam pacto tenetur, eo enim ipso, quod officium regendi assumit, videtur locare operas suas ad iustitiam faciendam, iura custodienda, & Rempublicam defendendam, & hac de causa illi tributa, & redditus sunt à subditis constituta. Molin. de iustit. & iur. tractat. primo, disputat. 12. Vndè fit, vt contraueniendo supradictæ æquabilitati, mortaliter peccet, vt per Diu. Thom. Caiet. Sot. & Molin. locis citatis. In casu porrò de quo loquimur, magna contingit inæqualitas, patrimonium enim Christi (sic enim à Sacris Canonibus appellantur quandoque Ecclesiastica beneficia) non inter plures dispensat, sed vni, aut paucissimis confert.

Quintò, infidelitatis est peccatum, & imprudentiæ, sine causa dispensare in lege ob publicam vtilitatem condita. Infidelitatis quidem, quia communi bono non prospicit, sed suo, vel alterius; imprudentiæ verò, quia absque causa id facit, Diu. Thomas, & cæteri supracitati fundati in Dominico dicto, quis putas fidelis est seruus, & prudens, & cæter. Hoc autem vtrunque manifestè apparet, in concessione plurium beneficiorum, absque causa, ergò

gò absque peccato fieri nequit. Tandem, nemo ignorat, potestatem Pontifici esse concessam ad ædificationem non ad destructionem, & ipsum debere pascere oues verbo, & exemplo. Per eam autem concessionem, non ædificatur Ecclesia, sed destruitur, tùm ex scandalis arbortis, tùm ex dissipatione bonorum Christi, & ex aliorum fidelium necessitate, quam sustinere coguntur, cæteris abundantibus, latè de his Rebuff. loc. cit.

Concludendum est igitur, non posse Pontificem absque causa, & pro sola sua voluntate, absque peccati labe, vni plura beneficia incompatibilia conferre.

Satisfit argumentis pro affirmatiua opinione.

Cap. IIII.

Nec in contrarium adducta, à firmata sententia nos auertere debent. Ad Primum, enim respondetur, quod multiplicitas beneficiorum, quamuis sit de iure positiuo, atque adeò Pontificem non liget, non enim par in parem habet imperium, & nullus potest Superiorem ligare, cap. per venerabilem de electione, tamen est fundata in iure naturali, vt ex supradictis constat: certum autem est, quod quando ius positiuum fundatur in ratione naturali, vel diuina, ligat Pontificem, vt ex Diu. Thom. in citato artic. 15. constat; Vndè dixit Glos. in cap. nouit, in verb. quicunque, de iudicijs, quod licèt possit Princeps legem positiuam tollere, rationem tamen legis tollere nequaquam potest. Et asseritur commune axioma Theologorum, & Canonistarum, Principem supremum non ligari vi coactiua legis, sed vi directiua.

Ad secundum, & tertium, quæ hic dicuntur, cautè intelligenda sunt: quamuis enim Papa liberam habeat in beneficijs potestatem, non ita, id intelligendum est, vt de illis coram Deo, possit pro sui libito disponere absque causa, sed illud libere signant solum, vt in eorum dispositione, à nullo possit impediri, vt aduertit Glos. in Clement. dudum, verb. liberè, de sepult. alias diuino præcepto non obtemperaretur, pasce oues meas. Sic etiam explicandum est illud, quod Papæ omnia beneficia sunt manualia, nimirum, non excluso verò modo, & dispositione secundum regulas iuris naturalis, & diuini facienda. Faciunt tradita per Doctor. in l. prima, Cod. de Sacrosanct. Eccles. Debet enim voluntas, maxima summi Principis, esse regulata: sic in simili, liberam habet vnusquisque facultatem de proprijs bonis disponendi, l. in re mandata, Cod. mandati, non ideò tamen potest prodigaliter largiri one illa alienare, hoc enim omni iure prohibetur, l. his cui, ff. de verb. obligat. & toto titulo ff. & C. de curator. furios. & prodig. Eodem pacto intelligenda est, Glos. quæ docuit, voluntatem Pontificis sufficere in beneficijs, idest, informata à recta ratione, & alia Glosa, quæ tradidit, posse Pontificem priuare aliquem Episcopatu, & Beneficijs, id enim eadem Glos. in cap. primo, in verb. diuisiones, 10, distinct. & in cap. primo, in verbo iniustitiam, 22. distin. declarauit, iuxta causa existente, sicut nec potest absque iusta causa, bona vnius

Ec-

Eccleſiæ alteri tradere, cap. de Eccleſiaſticis, 25. quæſt. 3. & cap. ecce, & cap. nullus, 99. diſtinct. Gloſ. in verb. iniuſtitiam, Nauar. cap. non liceat. Licentia etiam data Clerico teſtandi de fructibus beneficij, cauſam requirit, aliàs peccatum committitur, Abb. cap. cum eſſes, quæſt. 5. in princip. de teſtament. Rebuff. de diſpenſation. ad plura, num. 55.

Ad quintum, Gloſ. quæ adducitur ad probandum Papam pro ſuo libito poſſe aliquem beneficio priuare, cum ſimpliciter id aſſeruerit, intelligenda eſt, iuxtà alia eius dicta, de quibus ſupra, nempè accedente iuſta cauſa, quod ſi Geminian. Barbatius, Caſtr. & Decius, id etiam docuerunt, vel eodem etiam pacto ſunt intelligendi, vel ſi dictam interpretationem non patiuntur, repellenda eſt eorum opinio, & contraria tenenda, cum Cardin. conſil. 141. Felyn. in citato cap. quæ in Eccleſiarum, & Nauar. in dict. cap. non liceat, quæ maiorem habet probabilitatem. Primò, quia inter Beneficiarium, & Eccleſiam, quoddam ſpirituale matrimonium eſt contractum, cap. niſi de renunciat. & cap. licèt de translat. Epiſcop. ſed Pontifex, non poteſt ſine cauſa contractum diſſoluere, Doctor. omnes in cap. 1. de probat. lege enim naturali ad contractus obſeruantiam tenetur, l. 1. ff. de pact. Secundò, Beneficium conceditur ob officium, ſed per receptionem Beneficij, & conſequenter ordinis, Beneficiarius ſe obligauit ad officium, quæ obligatio amiſſo Beneficio, non extinguitur, ergò incongruum eſt, & contra rectam rationem, aliquem abſque cauſa beneficio priuari, onere officij non liberatum. Sed ſi velimus ſuſtinere hoc dictum, Pontificem poſſe aliquem pro ſua voluntate beneficio priuare, id intelligendum eſt, etiam abſque Beneficiatij culpa, ſed iuſta tamen cauſa accedente, & ſic Ioan. XXII. Epiſcopatum Toloſanum in quinque Epiſcopatus diuiſit, erecta Toloſana Eccleſia in Metropolitanam. Vide extrauag. Saluator noſter, de præbend.

Ad quintum reſpondetur, nullam competere Pontifici poteſtatem in iure diuino diſpenſandi, ſed tantum illud interpretandi, iuxtà tradita per Diu. Thom. quolib. 9. artic. 25. quem omnes poſtea Theologi ſequuti ſunt, quare male infertur, poſſe illum in iure poſitiuo, fundato in naturali iure abſque cauſa diſpenſare.

Vltimum argumentum petit difficultatem illam. Vtrum tolerantia, & diſſimulatio Principis, excuſet à peccato. In qua gl. ſingularis in d. cap. quia circa, dixit, diſſimulationem haberi loco diſpenſationis, quam gloſ. citat Syluest. verb lex 1. num. 6. quod tamen non ab omnibus recipitur, vide Butr. Abb. & alios in dict. cap. quia circa, Felyn. in cap. 1. de tregua, & pace, Couar. de ſponſal. cap. 6. ſecundæ partis, §. 10. num. 15. Nos tamen alio pacto .... occurrimus, nempè, vt in ſimili, dixit Syluest. verb votum 4. num. 5 in fin. quærendum eſſe, quid de iure poſſit Pontifex facere, non autem quid de facto, malè aliquando fecerit, quod enim malè, & cum ſcandalo aliquando contingeret, non eſſet ad exemplum trahendum, & ad probandum, id poſſe de iure fieri. Vel, vtamur pro reſponſione, verbis tex. in cap. cum iam dudum in fine, de præbend. Multa per patientientiam tolerantur, quæ ſi deducta fuerint in iudicium, exigente iuſtitia non debeant tolerari.

Concluſio quam huc vſque firmauimus extendenda eſt, etiam ad facultatem teſtandi de fructibus bene-

ne-

neficij, nempè, vt non poſſit concedi ſine cauſa abſque peccato. Quod non placet Couar. cap. cum in officijs de teſtamen. num. 7. ex eo, quia prohibitio teſtandi eſt de iure poſitiuo. Sed id aſſeritur ab Abb. in repetit. cap cum eſſes, num. 38. de teſtamen. Barbat. d. cap. cum in officijs, Philip. Franc. cap. 1. eod. tit. in 6. & alijs, & ſequitur ex dictis. Licèt enim ſit de iure poſitiuo prohibitio teſtandi, eſt tamen conſona iuri naturali, & muneri paſtorali. Eccleſia enim aurum non ob aliud vuult, niſi vt pauperes alat, c. aurum 46. diſtinct. ergò iniuriam patitur, ſi aurum, quod ſibi debetur, ad profanos vſus impendatur. Vndè idem Barbat. in tract. de præſtand. Cardinal. par. 1. quæſt. 4. dixit, licentiam conceſſam de fructibus beneficiorum teſtandi, de diſpoſitione ad pios vſus, non ad profanos eſſe intelligendam, quod probatur, etiam Molin. de iuſtit. & iur. diſput. . . . . . Et ſi quis diceret, licentiam teſtandi de beneficij fructibus ad pios tantum vſus, eſſe legitimam etiam abſque cauſa, verum diceret, nam eo caſu, Eccleſia non fraudatur, & Summus Pontifex videtur quaſi tranſtuliſſe in diſpenſantem per teſtamentum, voluntatem ſuam, illa bona in pios vſus applicandi. Per quam doctrinam poſſunt conciliari Abb. & Couar.

Verum ſupradicta in dubio locum non habent cum ſemper præſumendum ſi Summum Pontificem cum cauſa diſpenſaſſe, licèt illam non expreſſerit, & ſibi in hac parte credendum non dubito, cum nemini rationem reddere teneatur, & diſpenſatio in omni caſu ſemper valebit.

F I N I S.

Laus Deo, & Deiparæ ſemper Virgini Mariæ, ac Beato Caietano.

INDEX

Rerum notabilium, quæ in hoc Opere continentur.

AB-

INDEX.

Acta

I N D E X.

Actus

INDEX.

Alie-

I N D E X.

INDEX.

C

C

INDEX.

Alie-

INDEX.

B

INDEX.

I N D E X.

INDEX.

INDEX.

CON-

&

Ec-

EQVI-

INDEX.

F

Iu-

L

OPVS.

Q

R

SO-

INDEX.

ritate

T

Testes

I N D E X:

V

I N D E X.

F I N I S.

